UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Legatis j.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

LIBER XXX.

TITVLVS I.

De legatis primo.

LEX I.

Exequata plura adinuicem, importãt quod illud, quod vna res habet plus altera, ſit attributa alteri.
Adequate rei attribuitur, quicquid eſt plus iuris ad eam ad quã fit adequatio.
Statutum quod exequata ſit conditio nobilium, & popularium, qualiter intelligatur.
Legare de iure antiquiſſimo, legata, inſtitutiones, fideicommiſſa, tutelas, & omnia in teſtamento comprehenſa complectitur.
Legata de iure antiquo proprie dicuntur que relinquũtur ab herede in teſtamento.
Legata fideicommiſſis fuerunt exequata de iure Digeſtorum, & de iure Codicis adequata.
5 Legata particularia ſunt exequata fideicõmiſſis particularibus.
Fideicommiſſa vniuerſalia legatis vniuerſalibus: non vniuerſalia particularibus, nume. 8.
6 Teſtator ſuper quibus rebus poſſit diſponere prout vult.
7 Libertas directo ſeruo alieno non datur.
8 Fideicommiſſa vniuerſalia, & legata particularia quid differant.
9 Fideicommiſſum vniuerſale relictum Fratribus Minoribus, nõ valet, particulare relictum ſic.
10 Legata particularia, in quibus ſint exequata fideicommiſſis particularibus.
11 Actio perſonalis in teſtamento pro quibus legatis competat.
Officium iudicis competit pro legatis, que alterius vtilitatẽ non continent: ſed ſolum pertinent ad ſeruandum honorẽ teſtatoris.
12 Actio in rem, quando, & quibus caſibus competat pro legatis, vel fideicommiſſis.
13 Actio hypothecaria pro legatis, qualiter, & quando competat.
14 Actio perſonalis ſeu hypothecaria, & in rem, quomodo poſſunt pro legato concurrere.

PEr omnia Exequata.[a] Dicit tex. fideicommiſſis, ſ. ſingularibus, & pecuniarijs, ſeu particularibus, Dy. vel dic fideicõmiſſis, in quibus circuitus erat inutilis, ſecundum Pe. Tu dic, ꝙ legata ſingularia ſunt exequata fideicõmiſſis ſingularibus, & vniuerſalia vniuerſalibus per omnia, nõ aũt particularia vniuerſalibus. Op. ꝙ nõ per omnia ſint exequata, imo differũt in quatuor. Solue, & vide gl. Preterea ſi hec le. eſſet vera, Juſtinia. ſeruiuiſſet nobis de vẽto, in l. ij. C. commu. de le. vbi exequat legata, & fideicommiſſa, propter que dicit Jac. de Are. ꝙ per hanc legẽ vires legatorum ſunt attribute fideicommiſſis, nõ ecõtra, niſi hodie per Juſtinianum in d. l. ij. C. cõia de le. & Inſti. eo. §. noſtra autem. Hec non placet quia cõtra hunc tex. magis enim ſo-
1 nat ꝙ vires fideicõmiſſorum ſint attribute legatis. † Pro cu-
b ius declaratione[b] ſciendũ eſt, ꝙ quandoqꝫ plura adequantur, ſeu exequantur adinuicẽ, & tũc hoc importat, ꝙ illud quod vna res habet plus quã altera, attribuatur alteri, & ecõuerſo. l. ij. C. cõmu. de leg. & d. §. noſtra autẽ. & ſ. ſi quis omiſſa cau. teſta. l. quia autem in fi. prin. ver. ſi vero non incidit. & C. de ſuis & legi. auth. in ſucceſſione. & quod ibi no. in gloſſ. & in auth. de he. ab inteſt. §. ſi vero neque
2 fratres. & quod ibi no. Quandoqꝫ † vna res adequatur ad aliam, & tũc illi rei, ad quam fit adequatio nihil adijcitur: ſed rei adequate attribuit quicquid eſt plus iuris in ea, ad quã fit adequatio. Exemplũ, Princeps adequat ſibi Auguſtã, hoc eſt, priuilegia ſua dat Auguſte, l. princeps, ſ. de legi. Item conditio mulierum equiparatur maſculis, l. maximum. C. de lib. preter. hoc eſt, iura maſculorum habent locũ in feminis. Nunc ad propoſitum, cum hic legata adequãtur fideicommiſſis, non poteſt intelligi ꝙ iura legatorum fideicõmiſſis dentur: ſed magis econtra ſonat: vnde hec expoſitio nõ eſt
3 bona. Et faciunt † predicta ad queſtionem. In ciuitate quadam fuit factum ſtatutũ, ꝙ exequata ſit conditio nobilium, & popularium, quid importent iſta verba? Certe inſpicienda ſunt verba, Aut adequãtur adinuicem, aut adequatur vnus alteri, vt ex predictis patet. Unde ego dico ꝙ eſt intelligendum, ꝙ quicquid plus commodi habent nobiles, trahitur ad populares, & econtra. Et hoc dicit tex. l. ij. C. communia de lega. & §. ſed non vſqꝫ. Inſtit. eo. ti. & in d. auth. in ſucceſſione. C. de ſuis & legi. & in auth. de her. ab inteſta. §. ſi vero neque. & in quolibet eorum no. & hoc, ſi ſtatutum pariter diſponit ſuper vtroqꝫ, vt poſui in queſt. Si vero non diſponeret pariter, ſed diceret volumus ꝙ nobiles equiparentur popularibus, tunc ex perſona nobilium nihil haberent populares, ſed nobiles tantum ex perſona popularium, arg. l. princeps. ſ. de legi. & C. de lib. pret. l. maximum. Nunc reintro gl. que ſoluit ſic, quia circa hoc conſideranda ſunt tria iura. Jus antiquum, ſecundum quod erant dicte differentie. Media iuris prudentia, de qua loquitur hic que eſt hodie approbata per Juſtin. d. l. ij. C. cõmunia de leg. & d. §. noſtra autem. Hec ſolu. ſapit veritatem: tu tamen cla-
4 rius dicas, ꝙ quatuor ſunt iura. Primum † eſt ius antiquiſſimum ſecundum quod illud verbum legare, eſt generaliſſimum, & comprehẽdebat legata, inſtitutiones, & fideicõmiſſa, tutele dationes, & omnia relicta, l. verbis legis. ff. de ver. ſig. Secundum fuit ius antiquum, ſecundum ꝙ ſignificatio huius verbi eſt coarctata, & reſtricta, d. l. verbis legis in fi. & proprie legata intelliguntur que relinquũtur ab herede in teſtamento. & ſecundum illud ius, ſunt ille
c quatuor differentie, que ponuntur in gl. Tertium[c] ius fuit Digeſtorum, ſecũdum quod exequata ſunt legata fideicõmiſſis, vt hic.
d Item[d] fideicõmiſſa legatis, hoc autem non habemus bene expreſſum per regulam: ſed ex multis legibus Digeſtorũ colligitur, maxime, ſ. de le. iij. l. ſi res mihi, vbi pro fideicommiſſo datur actio, ſicut pro legato. Eſt quartũ ius, vbi hoc eſt expreſſum, & declaratũ, ſcilicet, ꝙ fuerũt adequata fideicommiſſa legatis, & legata fideicõmiſſis per Juſtin. d. l. ij. C. commu. de lega. & Inſtit. de legi. §. noſtra autem. Alie due ſol. ponuntur in gl. que nihil ſunt, ideo non recito eas. Oppo. ꝙ adhuc hodie ſit differentia inter legata, & fideicommiſſa vt patet in libertate directa, & fideicommiſſaria, & in hereditate. Et ſimiliter ſo. gl. quod illa differentia eſt hodie quo ad nomẽ, non quo ad effectum, vide gl. Iſtam ſol. tenet gl. Juſti. eo. §. ſed nõ vſqꝫ. & C. communia de leg. l. ij. in gl. ſuper verbo, actiones. dum dicit, ꝙ eſt correcta l. generaliter. de fideic. liber. §. fi. & l. cum vero. §. apparet. eo. ti. Iſtud reprehendunt omnes, Dy. Jaco. de Aret. & Altram. & Cy. refert in d. l. ij. Nam etiam ſecundum tempora Juſtiniani eſt differentia in effectu iuris, inter libertatem directam, & fideicommiſſariam, l. fi. C. de manumiſſ. teſta. & l. pen. C. de fideic. libert. & l. fi. vbi nota. C. qui ma. non poſ. Item inter fideicommiſſariam hereditatem, & legata, hodie eſt differentia, l. fin. C. ad Treb. Iſtud vltimum videtur tenere gl. hic, & ſ. dicam. ideo doc. moderni, vt ceſſet hoc, addiderunt ad iſtam legem quod dixi legendo literam, ſcilicet exequata ſunt legata fideicommiſſis ſcilicet ſingularibus, & pecuniarijs, ſecundum Dyn. Ideo dicit ſingularibus vt tollat contrarium de fideicommiſſo vniuerſali. Ideo autem dicit pecuniarijs, vt tollat contrarium de fideicommiſſaria libertate, hoc non placet, vt ſ. dicam. Pet. vero hic dixit, fideicommiſſis, ſcilicet in quibus circuitus erat inutilis, vt tollat contrarium de fideicommiſſaria hereditate, in qua circuitus eſt vtilis propter ius patronatus: & de fideicommiſſaria hereditate, in qua circuitus eſt vtilis propter retentionem quarte. Hoc non placet, quia ſi legatarius de manu heredis capere deberet, poſſet eſſe vtilitas heredis propter multa. Primo, propter retentionem ſeruitutis, vel alterius iuris, l. Papinianus. de ſeruitu. & l. ſi ſeruus Titij. ſ. eo. Item quia forte poſſet ſoluere alteri ad euadendam penam ad quã for-
5 te tenebatur. l. Imperator. §. j. ſ. ti. j. † Unde ergo indiſtincte dico tria, ſcilicet ꝙ legata particularia ſunt exequata fideicommiſſis particularibus, & econtra per omnia. Secundo, ꝙ fideicommiſſa vniuerſalia, & legata vniuerſalia ſunt exequata in omnibus, & per omnia. Tertio, ꝙ fideicommiſſa vniuerſalia nõ ſunt exequata legatis ſingularibus, & econuerſo. Prima regula probatur hic, & in d. l. ij. & in d. §. noſtra autem. Non obſtat quod dicitur de fideicommiſſaria libertate, quia pro huius declaratione debemus
6 ſcire ꝙ nos habemus tria iura. Quedaꝫ † vere, & realiter, vt dominium rerũ noſtrarũ, & in iſtis poteſt teſtator diſponere quod vult, ſiue per legata, ſiue per fideicommiſſa, & trãſit recta via, & actiões ſunt eedeꝫ, & ſimilia. Quedam nõ habemus vere, ſed cauſatiue, quia immediate a nobis poſſumus producere, vt dominus, licet nõ habeat vſumfructũ, vel ſeruitutẽ in fundo ſuo, tamen poteſt ea iura immediate conſtituere cui vult. Et in iſtis idem, quia poteſt teſtator transferre in aliũ, & transferre immediate, ſiue per legatum, ſiue per fideicommiſſum, l. ſi partem. §. j. quemadmo. ſerui. amit. & no. in l. corruptionem. C. de vſu. & habit. Quedã ſunt que non habemus vere nec cauſatiue, ita ꝙ immediate nõ poſſumus producere, niſi per media, vt ſi vellem tibi dare rem alienam, non poſſum, niſi redimam ab illo, vel ille conſentiat, & in iſtis, ſiue directo, ſiue per fideicommiſſum teſtator relinquat, nunquam transfertur directo, ſed per manuꝫ heredis, vt ſi legaret vel per fideicõmiſſuꝫ relinqueret rem heredis, ſecundum veram opinio. vel rem alterius redimendam, l. ſi heredis ſeruus. & l. ſi quis inquilinos. §. j. ſ. eo. & l. non du-

7 bium.ĵ.de le.iij.Et†ideo dicit lex,ꝙ ſeruo alieno non poteſt dari li
bertas directo.l.ſeruo.C.de teſta.manumiſ.ꝛ l.ij.§.j.ſ.tit.j. Ratio,
quia non erat apud teſtatoꝛem illa facultas dandi libertatē, nec
vere,nec cauſatiue,de cauſa immediata loquoꝛ.Nunc ad propoſi-
tum,quando teſtatoꝛ relinquit fideicommiſſariam libertatē, pro-
uidet duobus,ſcilicet,ſeruo,cui relinquit libertatem: item manu-
mittenti,cui relinquit iuſpatronatus.l.plane ij.§.j.ꝛ l.ſeruo.§.fin.ĵ.
eo.Sed iſtud iuſpatronatus non erat apud teſtatoꝛem vere, nec
cauſatiue,cauſa immediata,vt pꝛobabo:ergo merito per manum
heredis debebit capi illa libertas,ſicut in qualibet re alia relicta,
que non eſſet apud teſtatoꝛem,vt dictum eſt.Declaro,Nam licet
teſtatoꝛ poſſet manumittere ſeruum,ꝛ habere ius patronatus,ta
men illud ius non eſt tranſmiſſibile ad alios extraneos heredes,
vt no.in l.ſi nō ſoꝛtē.§.libertus.de cond.indebi.ꝛ ideo illud ius ꝙ
voluit habere eum qui rogatus eſt manumittere, nullo modo e-
rat apud teſtatoꝛem.Idem dico in filio,ſi rogatus eſſet manumit
tere.Aliud enim eſt iuſpatronatus, quod quis habet ex ſe, aliud
* quod quis habet a patre,l.ſi filius.§.erit.*de fideic.lib.¶Secun
da regula eſt, quod equiparantur vniuerſalia vniuerſalibus, quā
8 examinabo.ĵ.pr.tit.in l.ſi qs ſeruū.§.fi.cū l.ſeq.¶Tertia†regula
eſt,quod vniuerſalia non equiparantur particularibus, ꝛ ecōtra.
Iſtud pꝛobatur hic per gl.in fi.que ponit vnam differentiam.Nā
ab vniuerſali fideicommiſſario cogitur heres adire,non a particu
lari,l.ſi quis omiſſa.§.fin.ſ.ſi quis omiſ.cauſ.teſta. cum ſimilib. vt
e hic in gl.Uera differentie ratio eſt[e],quia fideicommiſſarius vniuer
ſalis ideo cogit, quia ſibi vniuerſaliter reſtituitur: particularis
non cogit,quia ſibi non debet vniuerſaliter reſtitui, ꝛ eſſet iniquū
ꝙ heres pꝛopter eum eſſet obligatus hereditati,qđ lex non vult,
l.apud Iulianum.§.Antiſtia.ꝛ l.nam quod.§.fi.ĵ.ad Trebe.addit
f Dy.aliam differentiam,[f] quia ſingulare tranſit recta via in legata
rium.l.a Titio.de furt.vniuerſale non,niſi facta reſtitutione,l.reſti
tuta.ĵ.ad Treb.foꝛte in hoc non eſt differentia,nam in vniuerſali
non tranſit dominium rerum:quia res non ſunt relicte pꝛincipali-
ter,ſed per conſequentiam.Idem in particulari,quia in rebus reli
ctis per conſequentiam,non tranſit dominium, vt colligitur in l.
ſeruum filij.in fi.ĵ.eo.ꝛ ibi dicam. Item actiones non tranſeunt q̄
competunt ipſi heredi.Idem in fideicommiſſo ſingulari.Non eīn
tranſit actio pꝛimi legatarij ad ſecundum,niſi cedatur,l.Impera-
toꝛ.in pꝛin.ĵ.ti.j.Item addit Dy.quod licet non valeat ſingulare.
cum hereditas non eſt ſoluendo:vniuerſale tamen valet,ſicut inſti
tutio heredis,l.ſi heres ab eo.ĵ.ad Treb.ꝛ illud eſt verum.Ratio,
quia per illud non fit deterioꝛ conditio creditoꝛum.Et eodem mo
g do[g] puto,quod ſi eſſet poſſibile fieri aliquod legatum particulare
per quod conditio creditoꝛum non fieret deterioꝛ,ꝙ valeret,etiā
hereditate exiſtente non ſoluendo,quod apparet maxime hodie,
ſi heres non facit inuentarium.Nam tunc tenetur ad integra de-
bita ꝛ legata.Item dicit Dynus differre in alio ſecundum quoſ-
dam,vt no.glo.ĵ.eo.l.cum filio.ſed aliter ibi dices. Iſta ſunt verba
Dy.ꝛ ibi dicemus.¶Alia glo.ponit aliam differentiam , quia fi-
deicommiſſum vniuerſale non trāſmittitur ad ſuos,fideicomiſſa-
rio decedente pendente conditione,l.j.de his qui ante apert.tab.
in gl.ſecus in ſingulari relicto vt no.in l.is cui de actio.ꝛ oblig.ſed
illa gl.eſt falſa.l.j.§.ſinautem aliquid C.de cad.tol.ꝛ Cy.eam repꝛo
bat in l.j.C.communia de leg.Addo aliam differentiam,nam ſecū
dum gl.ſingulare cedit a tempoꝛe moꝛtis:vniuerſale ab adita he-
reditate,l.quidam ita.in pꝛin.ad Tre.qđ dic vt ibi,ꝛ in l.cum filio.
h ĵ.eo.Item particulare poteſt reſtitui[h] pꝛocuratoꝛi in rem ſuam.ſe
i cus in vniuerſali,l.ſi mulier.la ij.§.ex aſſe.ſ.de iure dot.Item ſi fra
9 tribus minoꝛibus [i] relinquatur fideicommiſſum† vniuerſale,non
valet,quia non ſunt capaces hereditatum,vt in c.exiui de Para-
diſo.de verbo.ſignific.§.cupientes.in cle.ſecus ſi relinquatur par-
ticulare fideicommiſſum, vt plene dixi in libꝛo Minoꝛicarum.
10 ¶Quero,†video qđ particularia particularibꝰ ſunt exequata,ſꝫ
quero in quibus:Reſpō.in perſonis relinquentium, quia qui po-
teſt relinquere legatum ꝛ fideicommiſſum. Item in perſonis,eo-
rum quibus relinquitur, quia cui poteſt relinqui vnum,ꝛ aliud.
Item in rebus,quia cui poſſunt relinqui vno modo,ꝛ alio.Item
in modo relinquēdi,quia per verba relinquūtur legata,ꝛ fideicō-
miſſa,vt l.j.ꝛ l.ij.C.commu.de lega. Bene ergo dicit glo. fraterni-
ꝫant hodie legata ꝛ fideicommiſſa.¶Circa iſtud vltimum quedā
examinemus.Conſtat quod pꝛo legatis,ꝛ fideicōmiſſis competūt
tres actiones, ſcilicet, perſonales ex teſtamento,in rem, ꝛ hypo-
11 thecaria,vt C.communia de lega.l.j.¶Quero pꝛo†quibus lega-
tis competat actio perſonalis: Reſpon. quedam ſunt legata, ꝛ
fideicommiſſa, que alterius vtilitatem continent, ꝛ de iure com-
muni valent, ꝛ pꝛo iſtis competit actio ex teſtamento, ſiue in te-
ſtamento, ſiue in codicillis relinquatur, vt C. communia de le-
gat. l. pꝛima.ꝛ eodem titul. l. ij. ꝛ ibi not. ꝛ l. fina. in verbo agna-
tionis. C. de codicil. Quedam ſunt legata que alterius vtilita-
tem non continent,ſed ſolum ad conſeruandum honoꝛem ꝛ autho
ritatem teſtatoꝛis pertinent,ꝛ ad iſta nulla actio competit,ſed o[k]
k ficium iudicis,l.Quintus.de annu.leg.Quedam ſunt legata
alterius vtilitatem continent, tamen non valerent de iure cō
vt quando conditio, que nō eſt impleta, habet pꝛo impleta,
vt dicam ĵ.de cond.ꝛ dem.l.in teſtamento ita erat ſcriptum
12 queſtio.¶Secundo dixi,†ꝙ competit actio in rem.[l] Circa q
l dic,aut eſt legatum vniuerſale,aut ſingulare, aut generale.Si
uerſale,aut eſt vniuerſale ideo,qꝛ legatur pars hereditatis
cti,ꝛ tunc equiparatur fideicommiſſo vniuerſali,ꝛ ideo non c
tit vēdicatio,niſi facta reſtitutione,vt dictum eſt,ꝛ pꝛobatur
j.l.ſi quis ſeruum.§.fi.ꝛ no.ĵ.ad Treb.l.mulier.§.fin.Aut eſt
vniuerſale,vt qꝛ legatur peculium,grex,ꝛ ſimilia.ꝛ cōpetit v
catio.l.peculiū.in pꝛin.de pecul.lega.Secundo caſu.ſ.qñ eſt g
rale,aut eſt legatum omnium bonoꝛum,ꝛ habet vim fideicō
vniuerſalis.l.quoties.§.fi.de vſufruc.coniuncta l.cogi.in pꝛin
Treb.ꝛ dicam ĵ.ti.j.l.ſi quis ſeruū.§.fi.cum l.ſeq.ꝛ ideo non c
petit vēdicatio,niſi facta reſtitutione.Aut eſt generale perti
noꝛum,ꝛ dic,vt l.non amplius.§.fi.ĵ.eo.Tertio caſu,quādo
gatum ſingulare,aut cōſiſtit in quātitate,aut in genere,aut
cie certa.Pꝛimo caſu,conſtat ꝙ non cōpetit vendicatio.Se
caſu,idem,ꝙ nō cōpetit vendicatio niſi facta electiōe.l.apud
fidium.de opti.lega.l.iij.§.ſciendum.ĵ.ad exhibendū.Tertio
aut eſt legatum alternatiue,aut ſimpliciter.¶Pꝛimo caſu
petit vendicatio,niſi electione facta.d.l.apud Aufidium.ĵ.e
iuſmodi.§.Stichū.ꝛ ĵ.ti.j.l.ſtatuliberum.§.Stichum.¶Se
caſu,quando legatur ſimpliciter,aut legatur expꝛeſſe,ꝛ com
* vendicatio.l.j.C.communia de leg.ꝛ l.ſi tibi homo.*§.cuꝫ ſeru
m ĵ.eodem.quod eſt verum,ſi legatur res teſtatoꝛis:[m] aut legat
aliena,ꝛ non competit.l.cum rem alienam.C.eodem.ꝛ l.non
bium.ĵ.titu.ij.Aut legatur res heredis,ꝛ dic vt habetur in l.ſi h
redis ſeruus.ĵ.eod.Quandoque legatur res vt vendatur,ꝛ dic
l.vxoꝛem.§.agri plagam.ĵ.titu.ij.Si vero legatur res tacite,
non tranſit dominium,ꝛ ſic non competeret vendicatio.l.ſeruū
n filij.[n]§.fin.ĵ.eod.quod dic vt ibi.Sed quid ſi legatur expꝛeſſe res,
pꝛo qua teſtatoꝛ habet publicianam:dic vt l.cum ſponſus.§.j.ſ.
13 de publicia.ꝛ ibi no.¶Tertio dixi,†quod pꝛo legatis[o] competit
o actio hypothecaria.Circa quod dic,aut eſt tale legatum pꝛo quo
p non competit rei vendicatio,[p] ſed actio perſonalis,tunc non eſt
dubium ꝙ competit hypothecaria,l.j.in fine,C. communia de le.
etiam de iure antiquo.l.creditoꝛibus.de ſepar.licet aliter
gl.in l.is cui.§.poſtquam.vt in poſ.leg.ꝛ ibi dicam.Si vero compe
* tit actio in rē,tūc contra alias res defuncti *cōpetit hypothec
ria,illa vero re legata,non:qꝛ res ſua non poteſt eſſe ſibi obliga
l.neqꝫ pignus.ĵ.de reg.iur.Et ita intelligit glo.Inſti.eod.§.
autem.vel poſſumus dicere quod competit hypothecaria,cu
legatarius dominꝰ de iure ſpeciali,ergo,ꝛc.l.in bello.§.ſi quis
uum.de capt.Si vero non competit actio perſonalis, vel in
q ſed ſolum officium iudicis[q], tunc puto quod eadē ratione
heres compellitur,eadem poſſint compelli res,l.hereditas.
* mo.ſ.de pe.hered.ꝛ facit optime text.* ĵ.de polli.l.de po
tationibus.in fine.ꝛ ſic habet ſaltem locum vtilis hypothec
14 †Quero, quomodo poteſt concurrere actio perſonalis[r] ſeu
r pothecaria, ꝛ in rem: Dic vt not. in §. noſtra autem. ꝛ per
C. communia de legat. l. j.

ADDITIONES.

a BER. LANDRIA. ¶Per omnia exequata.Adde q
Alex.in euidentiali pꝛimo videtur reſidere quod verbum lega
aptum compꝛehendere inſtitutionem heredis,allegando
conſi.cxiiij.inci.in Dei nomine,dictus libellus,alias incipit.
chus Uitalis de Spoleto. nec de verbo lego,fit mentio,ſed c
ſi.clxviij.inci.teſtatoꝛ in vltimis verbis, dicit quod verbum le
di poteſt inſtitutionem impoꝛtare.d.l.verbis.nec plus dicit.
vero clxix.inci.do.Quiricus.altius exoꝛditur,ꝛ refert op.
montanoꝛum. tamen dicit,que opin.ſit verioꝛ,non decido.
vide pulchꝛe Bal.conſi.x.inci.in Chꝛiſti nomine,ſuper pꝛi
cto.iiij.libꝛ.ꝛ Roma.conſ.clxxix.ꝛ inquantum etiam Alex.
ctis verbis in omnibus, ꝛ per omnia alle.Ang.conſi.vj.add
dem Ange.conſi.lxj.in fi.vbi ponit de quodam ſtatuto F
diſponente quod quilibet iudex quo ad executionem
rum conſulum habeat in omnibus ꝛ per omnia eandem
tem,quam habet poteſtas Floꝛentie,ꝛ vide etiam per
ſi.cxiiij.ꝛ per Bal.conſi.cxiiij.v.li.vbi an ſtante vno ſt
poſſeſſio defuncti,trāſeat in heredem,ꝛ alio,quod ceſſ
beatur in omnibus, ꝛ per omnia loco cedentis,ſi ceſſio
habebat cauſam ab herede creditoꝛis habentis bona
obligata , ꝛ alienata per debitoꝛem, pꝛopꝛia authoꝛitate
ſus fuerit,an penam mereatur:vide etiam Romanum cōſ.
vbi dicit de his verbis,in omnibus,ꝛ per omnia eſſe melioꝛ
qui ſit in iure.l.ij.§.furioſus.ff.de iure codicilloꝛum. ꝛ vide
Oldr.conſil.ccc.incipi.Factum tale eſt. in quantum etiam
Alex.

Alex. an caſtrum vnitum ciuitati debeat regi ſtatutis ciuitatis, vide pulchre quod conſuluit Ro. in ciuitate Piſarum vnita Florentie, conſi. ccxviij. inquantum etiam tangit an ciuis vigore ſtatuti ſit vere ciuis, vide Bartolum in conſi. xxij.

P. PAV. P. ¶ Vide Com. cõſ. dlxxxiij. ⁊ de iſtis verbis in omnib⁹, ⁊ per omnia vide tex. ⁊ ibi Alex. ĩ apoſtilla, ⁊ que ibi addidi in l. ij. §. furioſus. ff. de iure codicillo. ⁊ Com. conſ. cviij. in ſc̃do dubio. ⁊ qñ vnũ adequatur alteri in omnibus, ⁊ per omnia vide Ant. conſ. xix. Itẽ adde ea q̃ ſcripſi ad Bar. in l. ſi is qui pro emptore. ff. de vſuc. ¶ Pro cuius declaratione. Et vide Bart. in l. j. §. ſi coheredem. ĵ. ad leg. falc. l. j. C. de metropol. li. xj. Canoni. in c. j. ne ſede vacan. An autem que ſunt idem, dicantur exequari, an vero diuerſa. Pe. dicit ꝙ ſunt diuerſa, pro quo facit gl. in l. quod Nerua. s̃. depoſi. alij cõtra. Poteſt dici, ante exequationem ſunt diuerſa, poſt ſunt idem quo ad eſſentiam, non quo ad nomen. Dyn. quem ſequitur Bal. qui dicit, quod officio iudicis. l. pecunie, §. j. de ver. obl.

¶ Tertium. Adde ſecundum Alex. quod communiter doc. ſequñtur in hoc Bar. excep. Ful.

Item. Pro concordia aduerte, ꝙ rei vendicatio, ⁊ etiam hypothecaria pro re teſtatoris mihi obligata, pro illa eadẽ re nõ mihi competit. Ita Bar. in l. j. C. cõmuni. de le. Cõtrarius alle. in hac l. j. ⁊ in l. fi. C. de ſa. ſan. ecc. Tu dic ſalua pace hoc dicẽtiũ, Bar. non ſimpliciter dicit, ꝙ cõpetat regulariter, prout eſt eius natura, ſed dicit quod competit dñũ de iure ſpeciali, ⁊ ſic competit de iure ſpeciali ſaltẽ vtilis hypothecaria, non directa, ⁊ ita loquitur in d. l. j. C. com. de le. ⁊ cum hac ſol. vltra dic. Chriſt. de Nicellis tranſeunt ceteri nouiſſimi in hac l. j. ⁊ ita etiam Bar. videtur ſentire in d. l. fi. qui nõ firmat pedẽ, ſed ſolum allegat opi. Albe. ⁊ licet cum ea videatur tranſire, tamen debet intelligi vt ipſe declarat in hac l. j.

* CLA. DE SEISS. ¶ §. erit. Adde tex. in l. rogo. in prin. ĵ. de fideic. libertat. vbi ſi teſtator dixit, rogo vt Titius ſeruus meus alteri non ſeruiat, intelligitur relicta fideicommiſſaria libertas, que ſtatim competit, cum eum heres alienauerit, magis conſtat quod habetur in l. j. §. j. C. de vſur. ⁊ fructib. leg. ⁊ in l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. ĵ. eo. vbi apparet ꝙ quantum ad fructus eſt differentia an directo, an per fideicommiſſum: ⁊ non poteſt dici ꝙ illud ſit preter voluntatem teſtatoris, prout dicitur per moder. ſuſtinendo Pet. quia imo fructus iſti dicũtur percipi iudicio teſtatoris, per ea que habentur in l. in fideicommiſſariam. ĵ. ad trebel. tamen ſi bene aduertatur, potius probatur ibi contrarium.

POMA. ¶ Ratio. Et hic reſultat q̃dam vtilitas, de qua probatur in l. ita tamen. §. ſi pater. ff. ad Treb. ex hoc infertur etiam aliud ꝙ vult Alex. in l. nemo poteſt. ĵ. eo. dum alie. §. ſi vero expreſſum.

P. PAV. P. ¶ Addit Dy. aliam differentiam. Que ſit ratio diuerſitatis, vltra ea que dicuntur hic, vide Are. in l. non amplius. §. ſi. co. j. ĵ. eo. ⁊ paulo poſt in verbo idem in fideicommiſſo. vide Bart. in l. ſi quis ſeruum. §. certam. in fi. ti. j. ⁊ in verbo, Item addit Dyn. vide omnino Bar. in l. imperator. §. cum quidam. ĵ. ti. j.

POMA. ¶ Et eo mõ puto. Vide Cre. ĩ l. ſeruũ. §. ſi idẽ ſeruus. ĵ. eo.

h POMA. ¶ Poteſt reſtitui. Vide quod ſcripſi ad Bart. in d. §. ex aſſe. ⁊ ad Bar. in d. l. quidam ita. §. fi. ff. ad Trebel. Bal. in l. ij. C. de pac. ⁊ in l. pe. in prin. C. ad Treb.

i ¶ Fratrib⁹ minorib⁹. Adde an poſſit legari fratrib⁹ minoribus vltra Alex. Fed. cõſi. xij. Bal. cõſi. lxxx. j. li. ⁊ ibi q̃d de ꝑdicatorib⁹ ⁊ mẽdicãtib⁹. ⁊ Pe. de anc. cõſi. ccclxxx. pleniſſime ꝑ Ab. cõſ. xliiij. inc. q̃dã dña. ij. li. vbi cõſuluit ꝙ valuit donatio facta ꝑ illã dñaz de xvj. florẽis annuis fr̃i minori ꝑ emẽdis libris, ⁊ alijs neceſſarijs ſtudij. An aũt heres legatũ factũ fratribus minoribus, poſſit cũ bona cõſcientia retinere, vide Pe. de anc. conſi. cc. ⁊ Ang. cõſi. clxxxj.

k AND. BAR. ¶ Quedã ſunt legata. Ut in l. ſi cui. ĵ. de cõd. ⁊ dem. ⁊ adde ꝙ dominiũ rei legate a teſtatore in diẽ, nõ trãſit, tex. eſt ſing. in l. Sẽpronius attalus, ĵ. de vſuf. leg. gl. in l. ſi ita ſcriptũ. §. j. ĵ. ti. j. adde ꝙ etiã ꝑ officio iudicis competit hypothecaria. de quo hic bar. dubitat q̃s põt accedere fideiuſſor. l. cũ q̃s. §. ſi q̃s ꝑ reo. ĵ. d̃ ſo.

l P. PAV. P. ¶ In rem. Iſtud tenuit Bar. in ru. ff. ſo. ma. ad fi. Cõ. conſ. clxxxij. inci. filius a patre. circa med. vide etiam que ſcripſi in l. ex facto. la grande, in prin. ff. de her. inſti.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ §. Cum ſeruus. Fallit in caſu l. ſi pluribus. ĵ. eo. ⁊ ibi declarat Bart.

m ¶ Res teſtõris. Adde dum Alex. dicit quod fallit in legato vſuſfructus rerum, que vſu conſumuntur, in quibus, non tranſit dominium recta via allegando Petr. de Anc. conſi. cccli. inci. principale dubium. ⁊ quod in iſtis terminis ab alio ſcriptum non inuenit, quod Fe. de Sen. ⁊ quidam alij doc. conſueuerunt eius conſil. xlvj. tu vero quere Pe. de Anch. loco allegato, quia ante nec poſt per multa conſilia ego non inueni.

n ¶ Seruum filij. Adde ſecundum Alex. quod hic impugnat Im. vt hic per eum.

o P. PAV. P. ¶ Pro legatis. An legatario in diẽ ſtatim nata ſit hypothecaria, vide Are. in l. ita ſtipulatus. la grande. ff. de verb. obli

p ¶ Rei vẽdicatio. Adde ſm Alex. Cy. in l. j. in iiij. op. C. cõia de leg.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Contra alias res defuncti. Iſta eſt contra tex. in l. j. §. ⁊ hec diſponimus. C. commu. de le. ibi, in rebus quas a teſtatore, ⁊c. ⁊ hoc ſentit Bar. licet hũc tex. nõ alleget ĩ hac lege, dum allegat l. in bello. §. ſi quis ſeruum. ĵ. de captiuis. ideo nõ non meretur reprehendi.

q ¶ Officium Iu. Adde vt hic per Alexan. an in caſu quo teſtator mandat legata deberi hereditate non adita, vel ſtatutum ita diſponit, pro legato competat hypothecaria cui in quantum tangit an legata ad pias cauſas debeantur hereditate non adita, adde Ro. conſi. ccccxxviij. in prin. Pet. de Anch. conſi. xliiij. Bal. conſi. xxx. in fi. ⁊ conſi. lv. ⁊ clxxxv. iiij. lib.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Facit optime tex. Sed ſi aduertatur non eſt aliquis caſus in iure in quo pro legatis tantum competat officiũ iudicis in quo poſſit cõcurrere hypothecaria. Nam in l. hereditas, non eſt perſona cui bona ſint obligata. in l. ſeruis ad cuſtodiam. ĵ. de aliment. legat. eſt etiam incapacitas. in l. filiuſfamil. §. ſecundum vulgarem. ĵ. eo. non eſt preſtandum ab herede nec poteſt ibi concurrere hypothecaria vnde non videtur hoc dictum poſſe procedere.

r ¶ Actio perſonalis. Adde inquantum Alex. in fi. dicit, quod concurrit rei vendicatio, ⁊ actio perſonalis, cum donatarius non preſtat alimenta donatori iuxta conuenta, Ro. conſi. cccccx. ⁊ Bald. lxxviij. j. lib.

LEX II.

1 Donatio cauſa mortis eſt vltima voluntas, ⁊ ſapit naturaz contractuum inter viuos.
Filiuſfamilias donat cauſa mortis cum voluntate patris.
Filiuſfamilias etiam hodie non codicillatur.
2 Codicilli facilius confirmantur, quam teſtamentum.
3 Monacha licet non poſſit teſtari, tamen codicilari ſic.
4 Minor xxv. an. qui ex forma ſtatuti non poteſt teſtari, non poterit codicillari.
5 Codicilli non poſſunt fieri coram tribus teſtibus, ſi ſtatutum diſponit ꝙ teſtamentum fiat coram quinque.

a SCiendum. [a]Dixi s̃. quod legata ⁊ fideicommiſſa equiparantur in perſonis relinquentium, quod per hanc legem probatur. No. quod dicit, ius habet, vt ſic ſe referat ad ius, nõ ad poteſtatem facti, l. conficiuntur. §. j. s̃. ti. proxi. ⁊ qui ſunt iſti, dic vt in glo. Opp. j. de dona. cau. mor. l. tam is. §. j. Reſp. glo. aliud in donatione cauſa mortis, que non eſt legatum, nec fideicommiſſum. Dic, † donatio cauſa mortis eſt vltima voluntas, [b]l. fi. C. de dona. cauſa mort. ⁊ l. fi. C. de codi. tamen ſapit etiã naturã contractuũ inter viuos: ꝙ apparet, quia fit a preſente preſenti, l. inter mortis. in prin. ĵ. de dona. cauſa mort. ⁊ no. in l. ij. in prin. ĵ. de dot. prelega. ⁊ ideo poteſt fieri a filio volente patre, quia non eſt actus, qui in pura volũtate conſiſtat. Facit quod dixi in l. qui in aliena. in prin. s̃. de acq. he. Verũtamen Iaco. de Ra. dixit, quod hodie filiuſfa. poteſt codicillari quod reprobant docto. in l. Seium. C. qui teſta. fa. poſ. ⁊ dixi in d. l. tam is. Opp. [c]de l. j. §. j. ĵ. ti. ij. Sol. Fateor, † quod quandoque codicilli facilius confirmantur, ſicut in eis facilior ſolennitas requiritur: tamen ſemper requiritur quod habeant ius teſtandi tempore mortis, ⁊ vide circa hoc quod no. Dy. in c. non firmatur. de re. iu. li. vj. Op. † extra gl. de auth. ſi qua mulier. C. de ſa. ſanc. ecc. vbi Monacha non habet ius teſtandi. tamen codicillatur. Solu. ſecundum diuerſas. opi. ibi poſitas, quidam dicunt quod iſta diuiſio eſt teſtamentum, ⁊ ſic non obſtat. Vel dic quod ibi eſt caſus ſpecialis. Itẽ op. de l. ſi arrogator. s̃. de adop. Sol. hec regula habet locum, vt ille qui poteſt teſtari ſibi, poteſt fideicommiſſum relinquere ab herede ſuo: ſed non habet locum, vt ille qui poteſt teſtari alij, vt ab alio fideicommiſſuz relinquat, ſed ab heredibus illius quandoque, ſic. l. ſi Titio. §. fi. cum l. ſeq. ĵ. eod. ¶ Quero, † ſtatutum prohibet [d] minorem [e] xxv. annis teſtari, vtruz poterit codicillari? Dico ꝙ nõ, licet enim ſtatutum non debeat extendi, tamen lex antiqua ſe extendit ad ſtatutum. Iſta enim lex dicit quod qui non habet ius teſtandi, non habet ius codicillandi, ſed per nouum ſtatutum non habet ius teſtãdi, ergo, ⁊c. Pro hoc l. j. §. ij. ad l. Fal. ⁊ §. j. ⁊ de mu. ⁊ honoribus. ⁊ quod per gloſſ. in l. quod vero. ſupra. de legibus. † quid ſi ſtatutum diceret, quod in teſtamento ſufficiant quinque teſtes, vel dicit quod in teſtamẽto ruſtici ſufficiant quinq; teſtes, vtrũ ⁊ ꝑ cõſequens in codicillis ſufficerent tres? credo q̃d non, q2 per nullam legem reperimus hanc regulam quod ſemper in codicillis ſufficiant duo teſtes pauciores quam in teſtamento. Ad q̃d facit l. illud. cum ibi no. C. de ſac. ſanc. eccle. ⁊ l. in contractibus. circa princ. C. de non numerata pecu. ⁊ d. l. tam is. §. j. de dona. cauſa mortis. per gloſſam.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Sciendum. Pro limitatione regule que vult quod qui non poteſt teſtari, non poſſit donare cauſa mortis. vide Bal.

conſi.clxvj.ver.quomodo reſpondebitis.vol.j.vide etiam Bal. in repe.l.j.C.de ſac.ſanc.eccle.

b ¶Ultima voluntas.Adde an donatio cauſa mortis magis aſſimiletur contractui,quam vltime voluntati,Bal.cõſi.clxij.ꝛ clxv. j.lib.ꝛ ibi habes deciſionem eius quod hic tangit Alex.an vſurarius poſſit cauſa mortis donare ꝛ inquantum Alex.alleg.Pet.de Anch.conſil.ccclxvj.ad deciſionem queſt.an ſtatutum prohibens mulierem contrahere abſque certa ſolennitate,videatur etiã prohibere donare cauſa mortis.tu vide conſi.ccclxxxvj.ꝛ in quantum vltimo ipſe Alex.tangit,quid in dona.cauſa mortis,facta a minore adulto.tu vide pulchre Roma.conſi.cxcix.

c P.PAV.P.¶Op.No.quod quando dona.cauſa mor.ſuſtinetur per vim fideicommiſſi iuxta l.miles ſororem.ĩ.ti.j.tunc requiratur aditio hereditatis ad confirmationem,ita Bal.ſingulariter in l.j. C.de dona.cau.mor.l.ſed ꝛ ſi mortis in prin.ꝛ ibi Bart.ff.de lega. preſtan.generaliter tamen donatio cauſa mor. requirit actionem vide Barto.ꝛ Alexã.in apoſt.in l.mortis.ff.de dona.cauſa mort. ꝛ quod contractus cauſa mortis equiparetur contractui. ꝛ vbi cõtrarium reperitur quod ſit ſpeciale vide Com.conſi.vltimo inci.filius.per totum.ꝛ Iaſ.in l.cum antiquitas.in prin.C.de teſta.

d ¶Statutũ phibet.Adde qd ſi ſtatutũ prohibet minorẽ contrahere iter viuos,ꝛ cã mortis donare ſine cõſenſu curatoris, vt eſt Papie,ꝛ an minor poterit teſtari,vl' codicillari,vide Bal.cõ.c.j.li.

e POMA.¶Prohibet minorem.vide Pau.conſi.iiij.in ij.volumi. Imo.conſi.cxlv.

LEX III.

1 ☞Dictio ſi.ponitur pro quia, quãdo per eam additur aliquid quod de neceſſitate requiritur.

2 Clauſula codicillaris operatur,quod verba,quiſquis mihi heres erit appoſita in teſtamento,faciunt legatum conditionale.

3 Expreſſio eorum que tacite inſunt per modum conditionis,quando aliquid operetur,ꝛ numero.9.

4 Teſtator poteſt facere quod conditio, que tacite ineſt, ſit conditio.ꝛ ſuſpendat.

Dictio ſi.pro quando.

5 Expreſſio eorum que tacite inſunt per modum diſpoſitionis,quã do aliquid operetur.ꝛ nu.9.

6 Dictio.ꝛ.principaliter ꝛ per ſe venit.ſecus eſt in dictione,cum.

7 Mora non purgatur,licet arbiter in cõdemnatione exprimat diẽ qui tacite a lege inerat.

8 Societate contracta cum pacto,quod ſi qua iuſta hereditas obuenerit illa communicetur,communicatur illa,in qua alter ſocius eſt heres inſtitutus ab eo.cui ſucceſſurus erat ab inteſtato.

9 Iuſta hereditas dicitur illa que obuenit ab inteſtato.

a b HEc verba.[a]Expreſſio[b]conditionis per modum per quem ex neceſſitate tacite ineſt,nihil operatur.h.d.Quero que eſt ratio differentie?Dicit gl.q2 idem eſſet etiam conditione nõ appoſita.Dicit Dy.ratio eſt quia expreſſio eorum,que tacite inſunt, nihil operatur ꝛ idem recidit cum d.gl.¶Op.quod dictio ſi, facit conditionem.l.ſi Titio,quando di.leg.ce.ꝛ de cond.inde.l.qui

1 promiſit cum ſi.Sol.Quando† per dictionem ſi.additur aliquid qđ de neceſſitate requiritur tunc ponitur ſi. pro quia, ita hic ſec⁹ ſi adijceretur aliquid quod haberet ſe ad eſſe,ꝛ non eſſe,vide gloſ. que incipit,id eſt,vt ius.ꝛ hoc apparet ex regula grammatice.De conditione caſuali dicam plene in l.j.de condi.ꝛ dem.¶Op.de l.ſi Titio.in fi.quando di.le.ce.Sol.Hic in ſecunda parte legis.loquitur quando vnus erat inſtitutus,ꝛ ſic tacite inerat de neceſſitate, quod ipſe adiret:ibi quando plures,quia de neceſſitate non eſt ꝙ vnus adiret.quia teſtamentum poterat confirmari aditione alio

c rum.Op.de l.in conditionibus[c]§.j.de condi.ꝛ demon.Sol.dicunt quidam,quod ibi.primus erat proprium nomen,ꝛ vnus tantum erat heres.Tu dic,quod ibi plures fuerũt inſtituti,ſed ab vno tãtum fuit legatum relictum ſub conditione,ſi heres erit:ꝛ ideo nõ eſt legatum conditionale, quia dicta conditio tacite ineſt ad hoc vt debeatur prout teſtator voluit ſcilicet,ab eo,a quo relinquitur. Simile in d.l.ſi Titio.in fine,quantum ad partem eius heredis,de

d cuius perſona apponitur conditio in legato,nõ eſt cõditionale:[d] ſed quantum ad partes aliorum.Non obſtat ſi dicas,quod poteſt deberi ab alio, illo non adeunte, quia hoc non erit ſecundum qđ teſtator voluit,ſed ex legis diſpoſitione,que facit portionem deficientem accreſcere cum onere ſuo.Et ex hoc ſequitur,quod ceſſat obiectio,que fieri poſſet ad hanc legem.de tit.ſi quis omiſſa cauſa teſtamenti,licet enim legata poſſint deberi ex illo ti.hereditate ẽt repudiata ex teſtamẽto,tunc non deberentur ſecundũ quod teſta

2 tor voluit,ſed ex illius edicti diſpoſitione.Secus†dicerem,ſi in te

e mento eſſet illa clauſula,[e]ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum,nam tunc hec verba appoſita. quiſquis mihi heres erit faciunt legatum conditionale,quia non ineſt tacite.Poſſunt enim deberi illa legata ab inteſtato,ex voluntate teſtatoris expreſ ſa in teſtamento.¶Op.ſ.de lib.ꝛ poſth.l.iij.§.filius.vbi fi exheredatio fiat per hec verba quiſquis mihi heres erit ꝛc.non valet [...] cet illa conditio tacite intelligatur.l.filium.§.ſed cum exheredatio

3 ĩ.de cõtrata.Dy.dicit hic duo verba.per que ſe vult expedire ab omnibus contrarijs.Expreſſio eorum,que tacite inſunt nihil operatur,vt hic.Ubicunqz reperies contrarium,eſt caſus ſpecialis l.ſi in diez.§.ſeruo.de cond.ꝛ dem.ſed per hoc non reſpondetur ad contrarium.Tu dic ſecundum Petr.ꝙ ibi exprimitur per alium modum.quam per eum,qui tacite ineſt.Declaro.Exheredatio habet ante aditam hereditatem vnum effectum.quia heres inſtitutus,non impeditur adire propter filium exheredatũ,ꝛ poſt aditam hereditatẽ cõſequit alios effectus,de quibus loquitur d.l.filium.

f ſed cum exheredatio.de contrata. Sed quando[f]teſtator dixit quiſquis mihi heres erit,filium meum exheredo,apparet quod ante aditam hereditatem filius non eſt exheredatus,ſed reperitur pre-

* teritus,ꝛ ſic aditionem impedit.Alio ergo modo*teſtator expreſſit quam ineſſet tacite,ita loquitur §.filius.¶Op.de l.ſi ita.§. ſi vero.ĩ.eo.Reſpõ.ibi non inerat tacite, nam legatarius poterat habere legatum,etiam ſi non velit, puta ſi ignoret,l.cum pater.§. ſurdo.ĩ.ti.j.Iſta ergo cõditio,lego tibi ſi voles,nõ inerat tacite.ideo merito

4 rito aliquid operatur.¶Quero vtruz teſtator poſſit facere quod illis conditio,que tacite ineſt,ſit conditio.ꝛ ſuſpendat?Reſp.[...] caſus eſt in l.in conditionibus.§.j.ĩ.de cond.ꝛ dem.Et aduerte [...] gl.exponit ſi.pro quia,vt dixi ſ.tamen tex.videtur ibi exponere pro quando,ꝛ quelibet expoſitio poteſt tolerari.¶Op.ꝙ [...] conditio ſuſpendat,ſicut pura.l.item q2.ſ.de pact.dic vt ibi.ꝛ ſufficit circa expreſſionem conditionis,que ineſt tacite.¶Q[...]

5 †vtrum expreſſio eorum,que tacite inſunt per modum diſpoſitionis,aliquid operet?Tex.vr̃ ꝙ non.in l.ſi arrogator.ſ.de ado.[...] Pe.tangit melius iſtam materiam.quam tangatur alibi.Sed [...] hoc op.ĩ.eo.l.talis ſcriptura.Sol.ibi exprimit illud ꝙ tacite inerat ex voluntate,ſed in l.ſi arrogator,tacite inerat de neceſſitate.Op.

g de l.fi.[g]de inſt.ꝛ ſub.coniuncta l.precibus.C.de impu.ꝛ ali.ſub.[...] expreſſio pupillaris ſubſtitutiõis que tacite ineſt, aliquid operatur, quoniam expreſſa matrem excludit tacita non.Reſp.tacita pupillaris ineſt ex voluntate defuncti preſumpta,l.iam hoc iure de vulga.ꝛ pup.ꝛ ideo propter expreſſum ceſſat tacitum:quia iam tacite non ineſt de neceſſitate, ꝛ ſic aliquid operatur:ſecus ſi ineſſet tacite ex neceſſitate,vt hac lege.Itẽ op.ĩ.ad l.fal.l.Titia.Petrus laborat multum in ſol.huius contrarij.Tu dic, quod l.Titia nihil facit ad propoſitum, quia ſicut antequam exprimeretur,poterat detrahi Falcidia:ꝛ ita poſt expreſſionem:ſed voluntas expreſſa hoc operat.vt illud,qđ nõ erat volũtas:nõ ſit volũtas:ꝛ ſicut permiſſionẽ falcidie inerat tacite contra voluntatem,nunc exprimitur per alium modum,ſcilicet,quod detrahatur ſecundum volun-

h tatem defuncti,ꝛ ideo aliquid operatur.Op.ĩ.ſi pen.[h]ap.mors interue.ĩ.Reſponde vt ibi dico.publicatio bonorum venit ad ſententiam capitalem acceſſorie. l.iij.C.ſi pend.app.mors interue.ꝛ [...] ſi acceſſorie exprimatur in ſententia,vt p dictio.cuz,ꝛ ſic vt tacite inerat,nihil operatur.Sed ſi in ſententia exprimeretur principaliter,vt per dictionez,ꝛ,tunc aliquid operatur,quia exprimitur [...] ter quam tacite inſit.ita loquitur ibi.Condemnauit enim capita-

6 liter,ꝛ publicauit bona per dictionem,ꝛ, que habet principaliter per ſe venire:ſecus.ſi dixiſſet cum,quia dictio cum,habet acceſſorie venire,vt l.j.in fi.cum l.ſeq.de.pecul.leg.¶Hec materia po[...]

i induci[i]ad duas queſtiones.Primo,†certum eſt, quod ſi dies ex-

7 primitur ab arbitro expreſſe, non poteſt purgari mora, ſecus [...] non exprimatur,ſed a lege intelligatur.l.ſi cum dies.§.ſi.cum quen.ꝛ l.Celſus.de arbit.Modo pone,[k]quod arbiter condemnan-

k do expreſſit diem.que tacite inerat a lege,vtruz poſt diem poſſit purgari mora?Quidaz quod ſic,per l.cum tale.§.Meuie.de cond. ꝛ dem.vbi expreſſio temporis mortis nihil operatur, quia tacite ineſt.ꝛ hoc videtur tenere gl.in l.iiij.§.ſi quis condemnatus.de re

l iud.Petr.contra, quia quando arbiter expreſſit,[l]ille qui non paruit offendit legem,ꝛ eius miniſtrũ:ſicut quando expreſſiſſet lex

m tempus,quod tacite inerat.Et hoc placet,[m]quia tẽpus quadrimẽſium ineſt tacite,non tanꝙ preſumat iudicẽ ſic voluiſſe,ſed ex indulgentia legis,l.ſi cũ militi.§.j.de cõpenſat.ꝛ ideo ſi arbiter exprimit,declarat voluntatẽ ſuã,nec exprimit per eum modum,quo tacite inerat,l.Titia ad l.fal.ꝛ modo declaraui ſ.Preterea tem-

* pus inerat tacite.nõ de neceſſitate*,ſed de volũtate:q2 arbiter poterat aliũ diem ſtatuere.Siue enim equa ſiue iniqua,[...] ſtari.de arbit.ergo eius expreſſio aliquid operat.l.talis ſcriptura. ĩ.eo,ꝛ ſ.dixi.Non obſtat §.Meuie.q2 tẽpus illud inerat [...] conditione reprobata.ꝛ eodẽ modo reprobatur ſi exp[...] in queſtio.noſtra expreſſe,ꝛ tacite erat licitum.Non obſtat [...] quis cõdemnatus.q2 loquit in iudice.qui habet neceſſe illud tempus ſtatuere,ſed arbiter hic facit volũtarie,vnde ibi ineſt ex neceſ-

8 ſitate.¶Secundo†facit ad aliã queſtionẽ,[n]illa dicitur iuſta here-

11 ditas,ꝙ obuenit ab inteſtato,l.iij.§.de illo.pro ſoc.Pone ergo [...]

facta eſt ſocietas, ſi qua iuſta hereditas obuenerit, ſit cõmunis, cõ
tingit ꝙ ille, cui ſuccedebã ab inteſtato, me inſtituit, an talis here
ditas cõmunicabitur? Quidã ꝙ ſic in legitima, que debebať ex ne
ceſſitate, in alia vero ſecus, arg. d. l. ſi arrogator. Petr. contra, imo
ꝙ tota cõmunicabitur, qꝛ tacite tota debebatur ex preſumpta vo
luntate defuncti, l. cõficiuntur. in prin. ſ. tit. j. ergo ſi exprimiť, nihil
operatur qꝛ inter tacitũ, ⁊ expreſſum nõ eſt differentia l. cũ quid. ſi
cert. petat. quod puto verũ, ⁊ patebit ex diſtinctione, quam ſtatim
dabo. ¶ Ut igitur iſta materia liqueat, † dic breuiter qđ quando
exprimitur illud, ꝙ tacite ineſt, aut per modũ cõditionis, aut per
modum diſpoſitionis. Primo caſu, aut exprimiť per eũ modum,
per quẽ tacite ineſt, ⁊ nihil operatur, vt hac lege, cũ ſimil. Dico
autẽ tacite ineſſe, quãdo diſpoſitio nõ poteſt ſortiri effectũ aliter,
ꝙ ex diſpoſitione illa, etiã ſi aliũde poſſet ſortiri effectum: non ta-
men ex diſpoſitione teſtatoris, vel alterius diſponẽtis, vt ſ. proba
tum eſt. Si vero exprimitur per aliũ modũ, tunc operatur, vt j. eo.
l. ſi ita legatũ. §. illi ſi volet. ⁊ l. iij. §. filius. de liber. ⁊ poſth. Secun-
do caſu, quãdo ineſt tacite per modũ diſpoſitionis, aut ineſt taci-
te ex neceſſitate cõtra voluntatẽ exprimentis, aut preter volunta
tem, aut ſecundum voluntatẽ, licet tacitam. Primo caſu, ſi expri-
matur, nihil operatur in preiudiciũ eius, in cuius fauorem tacite
inerat, l. ſi arrogator. ſ. de adopt. ſed in eius fauorẽ, ſic, l. Titia. ad
l. falci. ſic poteſt intelligi. l. iiij. §. ſi quis condẽnatus. de re iudicata.
Secundo caſu, quãdo ineſt tacite preter voluntatem, tunc opera
tur, vt amodo illud tacitũ ceſſet, l. talis ſcriptura. j. eo. ⁊ quod di-
xi ſupra in queſt. arbitr. Tertio caſu, talis expreſſio nihil opera-
tur, l. cum quid. ſi cert. petat. ⁊ l. que dubitationis. de reg. iur. ⁊ ꝙ di
xi ſ. in queſt. de hereditate legitima. Predicta vera, niſi exprima-
tur per alium modum quam tacite inſit, vt ſ. probatum eſt.

ADDITIONES.

a ¶ Hec verba. Aduerte ꝙ per iſta verba, quiſquis mihi heres erit,
comprehenduntur etiam venientes ab inteſtato, ita alleg. Bart.
tenere in l. ſi quis cum nullum. ff. de iure cod. contrarius tamen al
le. per ambos Imo. ⁊ alios nouiſſimos in hac l. hec verba. ⁊ in l. ex
duobus. §. j. ff. de vul. ⁊ pup. ſed pro ſol. vide concordiam poſitam
in margine in d. l. ex duobus. §. j.
P. PAV. P. ¶ Expreſſio. Iſta regula etiam procedit in reſcriptis,
vt per Alexã. conſ. ij. vol. ij. vide aliqua per Fel. in c. ij. extra de re-
ſcri. ⁊ eundem in c. cum ex officij. de preſcri. Item an regula proce-
dat in mandatis, ſiue in delegationibus, vide Fel. in c. fi. de pre-
ſump. amplia regulam legis noſtre vt procedat, non ſolum quan-
do de neceſſitate ineſt, ſed etiam quando ineſt communiter acci-
dentibus ita ampliat Bald. iſtam reg. in l. Gallus. in prin. vbi I-
mol. ff. de lib. ⁊ poſthum. ⁊ per iſtam reg. deciditur queſtio de qua
per Bartol. in l. ſi ita quis. §. fi. ff. de lega. j.
AND. BAR. ¶ Opp. de l. in conditionib. Et hic intellige quan
do non eſt plena clauſula codicillaris, qꝛ etiam quantum ad par-
tes Seij, intelligitur conditionale legatum, quia ſecundum men-
tem legantis poterit valere, etiam ſi ſeius heres non erit.
b ¶ Conditionale. Adde eundem Bart. in l. ſi quis cum teſtamen-
tum nullum, ſ. tit. j. ⁊ ibi Bald. ⁊ Ang. Ia. de Aret. Nic. de Neap.
Im. Ful. Pau. de Caſt. in l. ex duobus. §. j. de vulg. ⁊ pup. ⁊ in l. ſi in
teſtamento. cum gloſ. ſ. ſi quis omiſ. cau.
c ¶ Clauſula. Adde ſecundum Alex. ꝙ Rap. cu. dicit, ꝙ non inue-
nit doctorem reprobantem Bartol. tamen ipſe aliqualiter impu-
gnat, vt hic per ſe ipſum.
d AND. BAR. ¶ Sed quando. Et vide gl. fin ſecundum Ioã. in l.
ex duobus. ſ. de vul. ⁊ pup. vbi eam videas.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ Alio ergo modo. Ad iſtam doctrinã
facit l. ſi is cui. j. ti. j. iuncta l. ſerui electione. in prin. j. eo. ⁊ no. Bar.
⁊ alij. in d. l. ſi is cui. ⁊ in l. ſtipulationes non diuiduntur. §. j. de ver.
obli. faciunt que ponit Fel. in c. ad audientiam. ij. de reſcrip.
AND. BARB. ¶ Opp. de l. ſi. Adde ꝙ hic dicit Io. de Imo.
POMA. ¶ Pendẽte app. Uide Im. in l. ſi inſulam. ff. de ver. obl.
P. PAV. P. ¶ Poteſt iduci. Uide Iaſ. in l. ſi arrogator ff. de ado.
AND. BARB. ¶ Modo pone. Contrarium tenet Ang. in l.
iiij. §. ſi quis. j. de re iud. ⁊ l. ſi inſulam. de verb. oblig. ⁊ in l. ⁊ ſi poſt
tres. ſ. ſi quis cau. Bald. hic, vt refert Io. idem tenet, qꝛ expreſſio
iſta fit ad fauorẽ condemnati, vnde non debet retorqueri in dãnũ
l. Titia. j. ad l. fal. iuncta l. ſi arrogator. de adop. ⁊ allegatur gl. in c.
j. de conſt. in vj. ꝙ diſpoſitio ſtatuti eſt idem ꝙ ius cõmune, ſi ali-
ter non diſponit. Sed arbiter apponit diſpoſitionem legalem, er-
go preſumitur arbiter potius miniſter, ⁊ organum legis, quam di
ſponens, ⁊ ſic gratia monitionis expreſſit arbiter, ſecundum Gul.
⁊ non gratia diſpoſitionis, vide hic Io.
l P. PAV. P. ¶ Arbiter expreſſit. Idem tenet bar. in l. ſi inſulam. in
viij. op. prime ptis. ff. de verb. ob. ⁊ in l. amplius nõ peti. ff. rẽ ra. hab.
m ¶ Placet. Adde vt refert Alex. ꝙ op. contrariam tenent Iac. de
Are. And. de Piſis, ⁊ Bald. hic, ⁊ Bald. in rep. l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi
quis cau. Ang. in l. iiij. §. ſi quis condemnatus. j. de re iu. Bald. in
l. ſi arrogator. ſ. de adop. Ang. in l. ſi inſulam. de ver. ob. Saly. in l. ſi
pacto quo penam. C. de pac. ⁊ cum iſtis Alex. etiam tranſit.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Non de neceſſitate. Pro hac opin. facit
quod no. Bal. in c. j. extra de appel. ⁊ ibi late Prepoſ.
n ¶ Ad aliam q. Adde qđ cũ deciſ. Bar. in hac q. cõmuniter tranſ-
eunt doc. vt refert Alex. ⁊ vltra Alex. hic, an expreſſio eius ꝙ taci
te ineſt aliquid operetur, vide in pulchro caſu bal. cõſ. clxxix. iij. li.

LEX IIII.

1 ☞ Nomina appellatiua a cõmuni vſu mutanť, nõ ab vno nomĩe.
2 Error in nomine proprio fundi probatur ex finibus.
Confinia, ⁊ qualitas fundi, ſi concordant cum re, de qua agitur,
magis inſpiciuntur quam vocabulum.
3 Teſtatorem erraſſe in corpore, probatur ex dictis per ipſum an-
te teſtamentum.
4 Legatum, quando erratum eſt in corpore, non valet, nec in ea re,
quam legare intendebat.
5 Error in nomine proprio non vitiat actus inter viuos, nec here-
dis inſtitutionem.
6 Legatum quando valeat, ſi conſtet de teſtatoris volũtate, quod
errauit in nomine appellatiuo.
7 Rerum vocabula ſunt immutabilia, hominum mutabilia, quid
vult dicere.
8 Nomina propria, ⁊ appellatiua qua ratione differant.
9 Error in nominibus adiectiuis non vitiat.

v
b SI quis[a] i fundi vocabulo.
c Error nominis proprij[b] nõ vitiat legatũ: ſecus ſi erraret
in corpore, vel in noĩe appellatiuo. h. d. Opp. ꝙ error[c]
noĩs appellatiui nõ vitiat, l. librorũ. §. ꝙ tñ. j. tit. ij. Rñ. Ibi ꝓpter
multã proximitatẽ, quã habebat vnum appellatiuũ cum alio, non
nocet, vt ſi quis putauerit libros cõtineri appellatione chartarũ.
1 Op. de ſuppel. leg. l. labeo. §. nec mirũ. Sol. † Nomina appelatiua
ſunt immutabilia ab vno homine, ſed a cõi vſu poſſunt mutari, vt
2 ibi no. ⁊ d. l. librorum. ¶ Quero qualiter ꝓbabitur ꝙ errauerit in
nomine proprio? Rñ vt qꝛ fines poſuit, vel aliquã demõſtrationẽ,
qꝛ dixi oliuetũ, que cõgruũt alteri fundo teſtatoris, qui nõ habe-
bat illud nomẽ, vide gl. Ex qua ſingulariter not. ꝙ ſi confinia con
d cordãt, vel qualitas[d] fundi cũ re de qua agiť, illud magis inſpici-
mus, ꝙ vocabulũ loci, ſeu fundi. Hoc declaro plene in l. demõſtra
3 tio. j. de cõdi. ⁊ demõ. ¶ Secđo † quero, qũo ꝓbabitur ꝙ errauerit
in corpore? Rñ. ſi teſtator ante factũ teſtm̃ conferens cum aliqui-
bus dixit ꝙ volebat ⁊ intẽdebat legare, poſtea in teſtamẽto aliud
ponit, probať ꝙ errauit in corpore ex precedentibus verbis dictis.
Hoc ſentit gl. hic, dũ dicit ꝙ intẽdebat, ⁊c. probatur ſ. de her. inſt.
4 l. quoties. in prin. ⁊ §. j. ⁊ ij. ¶ Quero, † ſi nõ valet legatũ rei nomi
nate, ꝓter errorẽ in corpore, an valeat legatũ eius rei quam lega-
5 re intẽdebat? Gl. dicit ꝙ nõ, ⁊ bene. ¶ † Quero, vtrũ[e] error nomi
e nis proprij vitiet alios actus inter viuos, vel in vltima volũtate?
Gl. hic ex cõcordãtijs quas allegat, ponit ꝙ nõ. Non enim vitiat
ſtipulationẽ, l. ſi in nomine. de ver. ob. nec heredis inſtitutionem, l.
ſi in nomine. C. de teſta. nec iudiciũ, l. idẽ Põponius ſcribit, ſi fru-
6 mẽtũ. §. pe. ſ. de rei ven. ¶ Quero, † quid ſi cõſtet de volũtate te-
f ſtatoris, ꝙ in nomine appellatiuo errauit?[f] Gl. hic videť ſibi con-
tradicere, vide eã. Ut declares gl. dic, aut cõſtat teſtatorẽ erraſſe
in noĩe appellatiuo tacite ꝓpter aliqua indicia. puta qꝛ ante dixit
ſe aliqđ velle legare, ⁊ tũc nihilominus legatũ vitiatur, vt in prin.
gl. ita loquiť iſte tex. Ratio, qꝛ noĩa appellatiua ſunt ita cõmunia
ꝙ lex nõ preſumit aliquẽ erraſſe in hoc, ex aliquibus indicijs. Sicu
ti enim ſtultũ eſt errare in noĩe ſuomet ꝓprio, l. ſi. C. de her. inſt. ita
* quodãmodo in nomine appellatiuo. Fallit* ꝓpter multã confor-
mitatem nominũ, d. l. librorũ. ver. ꝙ tamen. j. tit. ij. Fallit ſi ex com-
muni vſu aliter appellareť, l. labeo. ver. nec mirũ. de ſupel. leg. ſi ve
ro cõſtat expreſſe teſtatorẽ voluiſſe nominare equum, pro mulo,
tunc legatũ valeret, ita loquiť ij. pars gl. Idẽ ſi eſſet res preſens, ⁊
eam teſtator digito demõſtraret, ſub alio tñ nomine appellatiuo,
vt ſi diceret hũc equũ tibi lego, cũ eſſet bos, l. que extrinſecus. ⁊ ibi
7 no. de ver. ob. ¶ † Quero, quid vult dicere tex. rerũ vocabula ſunt
immutabilia, hominũ mutabilia. Rñ. quidã vocabula rerũ appel
lant ea, que res habent: eo ꝙ res ex cõmuni appellatione generis
ſic nominatur. Nomina hominum dicũtur ea, que ab hominibus
impoſita dicũtur ſingulariter certis rebus, non generi, hec eſt bo
* na expoſitio* Alij ponũt vocabula hominum, hoc eſt, vocabula,
quibus homines nuncupãtur, vt Lucius, ⁊ Titius, ⁊ ſimilia. Qđ
licet ſit verum in ſe, tamen non cõgruit huic legi, ꝙ patet ex prin.
huius legis, dũ dicit, de nominibus proprijs appoſitis rebus ab
8 hominibus. ¶ Quero, que † eſt ratio differẽtie inter nomina pro
9 pria ⁊ appellatiua? Dic vt in gl. ¶ † Quero, qđ ſi erreť in nomini
bus adiectiuis? vt appello quẽ albũ, cum eſſet niger? Gl. dicit idẽ
ꝙ in proprijs, ⁊ bene. Text. videtur in l. pen. j. de re. du. Alia circa
hanc materiam dic, vt in l. demonſtratio. de condi. ⁊ demonſtra.

ADDITIONES.

a P.PAVP. ¶ Si quis in fundi. De materia vltra Alexan.hic, vide Fel.in c.ſignificauerunt. de reſcri.

b ¶ Proprij. Adde dum Alexā.limitat hoc verum, niſi eſſet erroꝛ nominis proprij ipſius diſponentis, vel eius filij. Idem eſſet, ſi eſſet erroꝛ in nomine patris ipſius diſponentis, vt puta ſi teſtatoꝛ diceret, Pet. Ant.cum eſſet Pe. Franc.vt conſuluit Ro. conſ.clxxix.inci.ampliſſime doctoꝛ.⁊ conſ.cccvj.

c AND. BARB. ¶ Opp.ꝙ erroꝛ.Et vide Bar.in conſ.clxxix.inci. Mart.baruntij.vbi pulchꝛe loquitur,vide omnino.

POMA. ¶ Vide Alex.ꝯſ.xlij.in vl.co.in iij.vo.⁊ conſ.v.in iiij.vol.

d ¶ Qualitas. Adde inquantum Alexan.refert Bal.hic dicere ꝙ ſi accuſatur Titius de vulnere commiſſo in palatio alicuius ciuitatis,nō eſſet neceſſe apponere,cōfinia, cū loc⁹ ſit certus propter qualitatem expꝛeſſam per allegata hic per eum, ꝙ Bal.conſ.liiij. inci.caſus bꝛeuis ⁊ arduus. videtur voluiſſe ꝙ licet locus ſit notoꝛius,tamen debeant apponi confinia,vide in iij.lib.

e POMA. ¶ Quero vtrum erroꝛ. Vide Bartol.conſ.cxxxiij.⁊ aliquid per Ant.de Bu.conſi.lxv.

f ¶ Errauit. Adde en erroꝛ ſupplicantis de ſententia lata per iudicem.cum eſſet lata per conſultoꝛem vitiet reſcriptum. Bal.cōſ. ccccl xvij. iiij.lib.⁊ vide Ioā.omnino de pꝛedictis,in addi. Spe.in ti.de reſcri.verſ.pꝛeſentatione.§.fi.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Fallit. Adde aliam fallentiam quam ponunt Bal.⁊ alij in l.qui quartam.in pꝛin.ī.eo.

* CLAV. DE SE. SS. ¶ Hec eſt bona expoſitio. Adde ad hoc qđ no.Bal in l.maximū vitiū.in pꝛin.C.de li. pꝛete. ⁊ in ru.decret.

1 §. **Siquis heredes.** †Diſtributiuum.quiſqꝫ, quod requirit duo verba, ſecundum ꝙ diſtribuit actum pꝛimi verbi, ita diſtribuit actum ſecundi verbi.h.d.Opp.de l.qui filiabus.§.j.ī.eo. Sol.ibi diſtributiuum attribuit actum pꝛimi verbi cuilibet inſolidum. Dixit enim ſi qua filia mihi naſcetur,⁊ natiuitas cuiuſlibet eſt inſolidum:ideo actum ſecundi verbi attribuit cuilibet inſolidum:hic ſecus.

LEX V.

1 ☞ Electio vt valeat,quinque requiruntur.
2 Electio in vltimis volūtatibus non variaꝛ, in cōtractibus ſecus.
3 Electio ſequitur ſtatim ex eo ꝙ quis dicit, volo eligere,dato ſibi pꝛius termino ad deliberandum, vel facta interrogatione per eum,cuius intereſt.
4 Verbum volo, ratione adiuncti,quando inducat diſpoſitionem.
5 Eligendi habens poteſtatem,electione facta nulla,an poterit ſecundo eligere.

a **Serui electione.** [a]In vltimis voluntatibus nō poſſumus in electionibus variare.h.d. ¶ Op.ī.de op.leg.l.ij.Sol.Si electio non valuit,poteſt eligere iterū, vt ibi:hic vero valuit. Quot
1 †autem requirantur ad hoc vt electio valeat,gloſ.ponit quinque vel ſex, quam vide,⁊ nota, ⁊ declaratur ſic. In electione requiritur pꝛimo cauſa valida.ex qua alicui deferatur ius eligēdi.⁊ pꝛopter hoc requiritur pꝛimo,ꝙ hereditas ſit adita. vt gl.dicit:alias teſtamentum non eſt validum.Secūdo requiritur,ꝙ perſona eligens ſit habilis ⁊ idonea ad eligendum.ideo requiritur ꝙ ſit maioꝛ ⁊ ſui iuris,alias in eo non cadit perfecta deliberatio ⁊ electio, l.ſi pupillus,ff.de acq.her. Tertio, requiritur deliberatio. Cum enim electio hic ſit acceptare vnā rem magis quā aliam, hoc non poſſes facere,niſi circa omnes illas res deliberes ⁊ ideo requiriꝛ ꝙ omnes ille res exhibeātur. Quarto requiritur ꝙ eligatur vna ex rebus,in quas cadit deliberatio : ideo ſi eligeretur res,que nō eſt teſtatoꝛis,nō valet,vt dicit gl. Quinto,requiriꝛ actus electionis,⁊ ideo dicit,opoꝛtet ꝙ dicā.eligo.nō.volo eligere,q2 illud verbum,volo eligere,eſt ſuſpēſiuum,l.ſi quis ſtipulatus.in pꝛincipio, de verbo.ob.ideo dicit lex, ꝙ electio nō poteſt fieri ſub cōditione, l.actus. de reg.iur. Ratio, q2 conditio ſuſpendit actum, ⁊ electio requirit actum deliberatum, ⁊ licitū, vt ſ.vidiſtis. Hoc aūt quod
b dixi de verbo,volo eligere,ſtatim examinabo. ¶ Opp.[b]†de verb.
2 obl.[c]l.eum qui certum.§.fin. Gl.nō ſoluit.Sol.dic aliud in contra
c ctibus,vbi poſt electionem licet variare:aliud in vltimis voluntatibus,vt hic. Ratio,q2 in vltimis voluntatibus electio trahit ſecum executionem,Nam ſtatim cum elegeris.efficeris dominus illius rei,l.apud Aufidium. de opt. lega.no.in l.huiuſmodi. §. Sti
3 chum. ī.eo.vt ibi dicam. ¶ Quero,†vtrum hoc ſit verum[d]quan
d do dico,volo eligere,quod ſit electio.De hoc interrogaui plures
e Magiſtros,⁊ Baccalaureos in Theologia.Et cōtra iſtam[e]glo. faciebant talem rationem. Si agens eſt liberum,⁊ non impeditū, ⁊ patiens eſt diſpoſitū,ſi vult agere immediate agit. Hoc in Philoſophia eſt notum. Pꝛobatur in l.per pꝛocuratoꝛem. de acq.hered.⁊ l.iam dubitari.in fi. de here.inſti. in quibus legibus pꝛobatur,quod ſtatim qđ volo eſſe heres.ſtatim ſum heres:ita hic cum volo eligere,ſtatim ſequitur electio, cum nullū impedimētum ſit, ⁊ voluntas ſit libera.Solu.vt ex pꝛedictis eorum potui cōpꝛe[hen]dere.dicebāt ſic. Aut tu aſſumis electionem pꝛo toto hoc ſcilicet deliberare recte,⁊ rē acceptare,⁊ tunc verū dicit gl.ſi dico volo [eli]gere illam rem,nō ſequitur,ergo eligo:q2 voluntas mea non e[ſt li]bera ad hoc,cum non deliberauerim adhuc,⁊ illa verba,volo [eli]gere hāc rē,intelligūtur,id eſt,pꝛimus meus motus fertur in [illam] rem,non tamē deliberate. Si tu intelligeres electionē pꝛo vltimo actu acceptationis ſi pꝛeceſſit deliberatio, tūc gl.nō diceret ve[rum] q2 ſtatim cum volo eligere,eligo, cum nullum impedimentum [ſit]. Et hoc puto eſſe verū. q2 ſi datus eſſet tibi terminus ad deliberandum,quid velles eligere,⁊ tu reſponderes per verba, volo [eli]gere hāc rem,tunc electionem inducerent.tex.eſt in ſimili.in l.ſi[...] ſi alio.ſecundo reſp.infra ad Treb.l.omnes qui.eod.tit. Dixi [...] alias in l.ſi quis ſuus.de iure deli. Idē ſi ad interrogationem [alte]rius.cuius intereſt,reſponderes volo eligere hanc rem,induce[re]tur electio. Ratio,q2 reſponſio, que fit alteri debet intelligi ce[rta] vt ſic ille certus remaneat. Ita nota,in l.in vendentis.C.de com[pre]hen.emp.Sed ſi iſta verba eſſent ſimpliciter pꝛolata,non ad inter[ro]gationem alterius,nec dato termino ad deliberandum,tūc gl.pꝛocederet,⁊ intelligeretur,vt pꝛimo modo dixi. Facit ad [pꝛe]dicta,quod dixi vobis in l. gerit.de acquir.hered.in queſtione quid ſi dicam,volo adire. ¶ Item contra hanc glo.facit l. Ph[i]philo.§.pꝛepoſitum.infra tit.ij.vbi ſi dico, volo relinquere, [non]
4 ſequitur, ergo relinquo. †Pꝛo cui⁹ declaratione dic bꝛeuiter [ver]bum volo, nihil impoꝛtat per ſe,niſi ratione adiuncti. Aut [enim] verbum volo,habet determinationem certe rei,⁊ inducit diſpoſitionem,vt ſi dicerem,volo illam rem, eſſet electio, l.ſecūda.de leg.⁊ l.huiuſmodi.§. Stichum.ī.eo.⁊ d.l.apud Aufidiū. Aut ha[bet] determinationem alicuius verbi infiniti:⁊ tunc,aut actus [im]poꝛtatus per illud verbū,venit explicādus ab alio,aut a volente. Si ab alio,inducit diſpoſitionē.l.j.ſ.manda.⁊ C.de teſtamē.l.non dubium. ⁊ C. communia de legat.l.ſecunda. Ratio,q2 in volente non eſt faciendum aliud:niſi explicare voluntatem ſuam.quod facit per verbum,volo.Et ad idē l.j.C.de ſum. Trinita.⁊ quod dixi ibi in repetitione quam feci.Quandoque actus eſt explicandus a
f volente,⁊ tunc aut ille actus[f] non conſiſtit in nuda voluntate,⁊ tunc non inducit diſpoſitionem illius actus,vt ſi dico,volo aſcendere arboꝛem, non ſequitur, ergo aſcendo, d.l.in vendentis,⁊ ibi nota.C.de contrahenda emptione.Aut ille actus poteſt explicari nuda voluntate : ⁊ tunc aut de natura illius actus eſt pendere in futurum,vt in vltima voluntate,tunc inducit diſpoſitionem,vt ſi
g dico,volo relinquere,dicto §.pꝛopoſitum.[g]Cum enim natura vltime voluntatis ſit pendere vſqꝫ ad moꝛtem,l.iiij.ff.de adi.lega. l.conficiuntur.§.fi.ſ.titu.j.merito iſta verba,volo relinquere,[...] habeant quandam dependentiam,cōueniunt illi actui.Quando que eſt aliquis actus, qui debet expediri incontinenti, ⁊ de illa natura non debet pendere,tunc diſtingue,vt dixi ſ.aut illa verba fuerunt pꝛolata ad partis interrogationē.vel alias deliberate vel indeliberate,vt dixi ſ.Quādoqꝫ actus dependet ex volūtate pꝛoferentis,⁊ alterius,vt in contractibus. Exemplum in emptione ſi dicam,volo emere,tunc aut pꝛofertur ab vno tantum,⁊ non ſufficit:aut ab ambobus. ⁊ tunc aut per verba pꝛeſentis tempoꝛis
h aut futuri,vt in d.l.in vendentis. ¶ Vltimo[h]Dy.†inducit [hunc]
5 §.in arg.ad queſtionem,de eo cui data eſt electio,ſeu poteſtas eligendi poteſtatem,ſi eius electio non valet, an poterit eligere ſecundo,quod habetis plene ex his que dixi in l.ij.ī.de opt.lega.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Serui electione. Ad regulā huius l.vide Alex.con[ſ.] xvj.inci.videꝛ in iij.vol.mo.in l.duobus.§.ſi ei qui.ff.de iureiu[rando].

b POMA. ¶ Oppo. Pꝛo reſolutione huius contrarij vide [...] l.qui ex plur.bus. ff.de verb.obl.⁊ vide quid ex iſta ratione [...] Bald.in l.huiuſmodi.§.Stichum.ī.eod.

c ANDR.BAR. ¶ Oppon.de verb.ob.Et vide glo.fin.ſecun[dum] Bald.in l.quicquid adſtringende de verb.obl.

d P.PAV.P. ¶ Sit verum. Vide Coꝛ.conſ.xcj.vol.iij.quid ſi [pꝛin]ceps dixit volo tibi donare caſtrum, an inducatur diſpoſitio [...] de Bald.in c.j.in fi.qui feu. da poſ. Item quomodo verbum [volo] inducat diſpoſitionem, vide Iaſ.in l.j.C.de ſum.tri.⁊ dep[...] vide Soza,in repe.l.qui ſe patris.C. vnde lib.⁊ circa verbum [vo]lo,vide Iaſ.in l.cunctos populos.C.de ſum.tri.⁊ decr.[...] l.j.§.ſi quis ita.col.i.ff.de verb.obl.

e POMA. ¶ Et contra iſtam gl. Pꝛo declaratione h[...] Are.in l.gerit.ff.de acqui.here.

f AND.BAR. ¶ Aut ille actus.Et vide Bald.in l.fin.[...] munia de le.vbi plura bona dicit.

g ¶ §.pꝛopoſitum. Adde vltra hic dicta per Alex.de intel[...] §.Pau.de Caſt.conſ.clxxxix.

h ¶ Vltimo. Adde de hac.q.pulchꝛe Roma.conſ.cccc[...]

i ☞ Commune,an meum ſit.

§.Labeo.

§. Labeo. Quod commune[a] eſt, meum eſt, quantum ad di
ſpoſitionem mee partis. h. d. Op. de l. in tantū.
§. vniuerſitatis. ff. de rerum diuiſio. ꝛ ff. communi diuidun. l. Sabi
nus. ꝛ l. ſed ſi hac lege. §. qui manumittitur. ff. de in ius vocan. Gl.
ſoluit iſtud brocardum duobus modis. Primo, quod commune
eſt, meum eſt, vbi reperitur expreſſum: in dubio ſecus: ita nota. in
l. ij. de condit. inſti. alibi dixi. quod commune eſt, †meū eſt ficte. nō
vere, vt no. in l. id quod noſtrum. de reg. iuris. Dicit Dy. aliter hic
ꝛ in c. in re cōmuni. de regulis iuris. libro vj. nontamen plene. Dic
ergo, [b]aut eſt aliquid commune pluribus vt vniuerſis, ꝛ tūc quod
commune eſt, meum non eſt, l. in tātum. §. vniuerſitatis. de rerum
diui. ꝛ l. ſed ſi hac §. qui manumittitur. de in ius vocan. cum simili
bus. Aut eſt commune pluribus vt ſingulis, tunc aut queris, an
ſit meum quo ad diſpoſitionem partis mee, ꝛ dico ꝙ ſic. vt hic. ꝛ l.
ij. de cond. inſti. ꝛ l. j. C. qui teſta. fac. poſ. Aut quo ad diſpoſitionē
partis ſocij, [c]ꝛ tūc non eſt meū, l. falſo. C. de com. re. alien. Aut quo
ad diſpoſitionē ſuper toto, ꝛ tunc aut res erat ad hoc deſtinata, ꝛ
dicitur meum, l. in tm̄. §. in commune. ff. de re. diuiſi. ꝛ l. ſi edes. ff. cō
muni diuidun. Aut non erat deſtinata ad hoc, ꝛ non dicitur meū,
l. Sabinus. ff. commun. diuidun. Fallit C. de vend. re. fiſ. cum pri
ua. commu. l. j. lib. x. ꝛ hoc fauore fiſci. Fallit in l. ſtipulatio. §. fin. de
noui ope. nun. Ratio. q2 ibi factum vnius prodeſt alteri ſociorū,
non autem nocet. Fallit in l. j. §. domini. ad Syl. ratio. q2 ibi dom9
non poſſet eſſe aliter tuta, vt in ea. l. in prin. Item fallit ff. de actio.
empt. l. Julianus. §. idem Celſus. vbi inſpecto futuro euētu, quod
commune eſt, poteſt dici meum. Ratio, propter neceſſitatem ad
iudicationis, que fit in communi diuidundo. Ubicunque autem
b diri. quod commune eſt, meum eſt, intellige ficte, [d]non vere, vt no.
in l. id quod noſtrum de reg. iur. ꝛ probatur in l. illud. de ritu nup.

ADDITIONES.

a ¶ Quod cōmune, ꝛc. Adde vltra Alex. que voluit Cal. conſ. xxij.
ſub. ru. de preb. vbi ponit, an ſi Papa reſeruauit ſibi beneficia in
aliqua dioceſi, exceptis his que pertinent ad collationē epiſcopi,
ꝙ non etiam comprehendentur illa, quorum collatio ſpectat ad
capitulum, ꝛ epiſcopum in communi. ꝛ Bal. cōſ. ccxxviij. ij. lib. vbi
ponit ꝙ ſi capitulatum fuit ꝙ res empta fuit de pecunia alterius
ex ſocijs, ꝙ non debet intelligi de communi. quia quod commune
eſt, proprie meum non eſt, ꝛ ꝙ commune nō eſt, eſt proprie meum
vide quod pulchre conſuluit Abba. conſ. lxxxiij. ij. libro.
POMA. ¶ Dic ergo. Uide Bart. in l. j. §. fin. ff. de coll. Prepo. in
cap. omnes leges. j. diſtin. ꝛ vnum dictum Ange. in conſ. ccxcv. vbi
queritur an ſocius poſſit eſſe teſtis in re communi pro ſocio.
P. PAV. P. ¶ Partis ſocij. Uide Fel. in ca. ſicut Romana. in ver
bo ſi Papa. de reſc. ꝛ in cap. omnes leges. j. diſtin.
POMA. ¶ Intellige ficte. Idem Jo. And. ꝛ Geminia. in capi. ſi.
de prebē. lib. vj. Pet. de Anch. ꝛ Imo. cōſ. iij. facit quod not. Pan.
conſ. lxxxiij. incip. diſponente ſtatuto. in j. volum. vide etiam text. in
l. quicquid. ff. de acquiren. rerum domi. ſed in cōtrarium facit tex.
in l. j. §. idem erit. verſi. domini, ff. ad Syl. ꝛ vide text. in l. j. ff. quan
do appellandum ſit.

1 ☞ Legata re, in qua teſtator habet tantum partem, videtur le
gata pars, ꝛ non tota, etiam ſi dixi rem meam.
2 Teſtator poſt legatum ſi redimit aliam partem, vtrum debeatur
illa pars, ſi teſtator legauerit ſuam partem.
3 Teſtator ſi legat rem, quam habebat communem cum herede,
tota debetur.
4 Teſtator ſi legat dimidiam fundi Corneliani, in qua ſolum dimi
diam dimidie habebat, illa ſola debetur.

a Cum fundus. [a]In dubio legando rem, videtur qs
legare partem, quam habet in re. h.
d. ¶ Opp. de ope. noui nun. l. ſtipulatio, §. fi. Gl. non ſoluit. Dyn.
dicit, ibi erant verba indefinita, hic proprium ius perſone profe
rentis ſignificatiua. quaſi dicat, ex eo, quod dixi fundū meum. hoc
importat, quod eſt cōtra id, quod ipſe idem dixit ſuper hac lege,
vt ſtatim dicam. Dic ergo, ꝙ ibi diſpoſitio vnius prodeſt alteri, ꝛ
nemini ipſorū nocet: hic ſecus eſſet. Op. ſi totus †eſſet alienus, to
tus deberetur, vt Inſt. eo. §. ſi res. C. de leg. l. cum rem alienam. Si
ergo pars eſt alterius, nihilominus debeatur totū. Gl. dicit. hoc
ideo, q2 dixit meū: vnde ius quod habet, legare videtur, j. eod. l. ſi
b domus. §. fi. Dy. hoc reprehēdit, [b]q2 nō refert ſi dicam meum, vel
non, l. cum fundus, de fundo inſtructo. ꝛ l. Meuius. §. pen. de le. ij.
ꝛ ibi no. ꝛ C. eo. l. vxor. Idem tenet Cy. C. eo. l. cū rem alienam Que
reprehenſio procedit referendo iſtā opi. ad tex. vt ipſi faciunt. ſed
gl. nō habuit iſtū intellectū, ſed op. ad queſtionē ꝙ fecit in prin. gl.
2 vt patebit ſtatim recitando, ꝛ tunc gl. dicit optime. ¶ †Quero er
go, quid ſi poſt legatum, redimit aliam partem? Dicit gl. ꝙ nō de
betur, arg. l. ſi ita. de aur. ꝛ arg. leg. Sed cōtra hanc determinatio
nem opp. ꝙ ſi totus fuiſſet alienus, totus deberetur, ſi ſciuiſſet, vt
Inſt. de leg. §. non ſolum. ſed conſtat, ꝙ hic teſtator ſciuit partem
eſſe alienam, ex eo ꝙ poſtea redimit, ergo, ꝛc. Rūd. glo. hoc ideo,
q2 dixit ſuum, vnde dicitur legare ius, quod habet de preſenti, l. ſi
domus. §. fin. ꝛ d. l. ſi ita ꝛ hoc videtur verū. Unde referendo hanc
opinionem ad tex. non procedit, referendo ad queſt. optime pro
cedit, ꝛ notabiliter. Item contra hanc determinationem facit. j.
eod. l. ſi ex toto. in prin. vbi dicitur, ꝙ debeatur pars recēpta. So.
Dicunt doct. Dyn. ꝛ Jaco. de Are. hic videtur legare partem,
quam habebat, vt dictum eſt: ideo pars redempta non cedit lega
to, ſicut noua veſtis redempta nō cedit legato veſtis, d. l. ſi ita. ſed
in l. ſi ex toto. legauit fundum totum vere: vnde quicquid accedit
illi toto, totum accedit legato. hoc quod dicit ꝺ parte redempta,
intelligit Jac. de Are. niſi quis redemerit neceſſario per adiudica
tionem, tunc deberetur totus, per l. Julianus. §. idem Celſus. de
3 act. emp. ¶ Item quero, †quid ſi teſtator legauit rem, quam ha
bebat communem cum herede ſuo? Reſpon. tota debetur, ſicut ſi
eſſet ſua, l. cum filius. §. dominus. j. tit. j. quod intelligo, niſi teſta
tor dixerit fundum meum, ꝛc. q2 tunc videtur legare ius quod ha
4 bet, per ea, que dicta ſunt. ¶ †Quero, quid ſi teſtator [c]legauit di
c midiam fundi Corneliani, cum ad ipſum pertineret ſolū dimidia
dimidie? Uidetur ꝙ hec lex non habeat locum q2 loquitur quan
do portionem non nominauit. Sed credo idem quod ff. ſcz, ꝙ ſo
lum dimidia dimidie debetur, vt ſit idem iuris de parte quo ad
partem, quod de toto quo ad totū. ff. de rei ven. l. que de tota. Ui
detur enim dicere. lego ius quod habeo in parte dimidia. ſicut cū
legat fundum videtur legare ius quod habet in fundo, arguendo
de toto ad partem: ꝛ ſi aliam partem redimeret, non cederet lega
d to, per ea que dicta ſunt. Item [d]hec lex ꝛ omnia predicta locum
habent, niſi teſtator dixiſſet totum fundum, vel omnem fundum,
ꝛ ſimilia verba, quia tūc totus deberetur, l. Julianus. in prin. j. de
leg. iij. Idem puto ſi teſtator reliquiſſet ad menſuram, ſcilicet, tot
iugera. quia illa debet habere integra: ſicut ſi dixiſſet totum, alias
5 non haberet illam menſuram, quam teſtator dixit. ¶ †Sed quid
ſi legauit fundum qui erat totus ſuus, ſed partem debebat alteri
6 actione perſonali? Reſpon. illa pars †quam debet, non cedit lega
to, l. qui concubinam. §. qui fundum. j. de leg. iij.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Cū fundus. Quid ſi teſtes dicant Titiū poſſediſ
ſe, ꝛ aduerſarij teſtes idē dicāt de Sempronio, quomodo debeant
intelligi. Uide Soci. in l. ſi qs cum totū. ff. de excep. rei iudi. ꝛ an re
latiuum faciat expreſſam conditionem, ita quod impediat tranſ
miſſionem vide Soc. in l. j. ff. de cond. ꝛ demon. circa fin.
b ¶ Reprehendit. Adde Bal. idem tenentem conſi. lxv. ij. li. ꝛ vide
quod voluit Ang. cōſi. clxxiij. ſcilicet ꝙ ſi frater poſſedit longo tē
pore bona communia cum fratre defuncto, ꝛ veniens ad mortem
de dictis bonis diſponat, per hoc non dicitur adire hereditatem
fratris, ſed ſolum diſponere de iure quod in re tanquam commu
ni habet.
c ¶ Quid ſi teſtator. Adde ad intellectum Bar. hic ꝛ in ver. prece
denti. ꝛ vide Cornēu. in conſi. clxix. ver. nec inſuper. ꝛ in conſi. cxcv.
ver. item quando teſtator. in iij. vol. ꝛ latius in conſi. ccxxij. per to
tum. in j. vol. vbi eleganter videtur remouere quandam contrarie
tatem Barto. hic.
d POMA. ¶ Item. Limita iſtud niſi dictio, totū, eſſet appoſita di
ctioni cū, per tex. in l. qui habebat. ꝛ ibi Bar. j. ti. ij. vide Ro. in cōſ.
cccviij. Bar. in l. cum filius. §. dominus per illum tex. j. ti. j.

LEX VI.

1 ☞ Conditio inducta per relatiuum dicitur tacita.
2 Alienata parte Stichi, non adhibetur illa diſtinctio, an alienaue
rit ex voluntate, an ex neceſſitate.
3 Conditio quando poſſit diuidi.
4 Clauſula, ſi non valet iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, in
telligitur quatenus non valet iure teſtamenti.
5 Statuto ſtante quod mulier non poſſit contrahere ſine conſenſu
duorum conſanguineorum ex parte patris, ſi eos habuerit, ꝛ ſi nō
habuerit adhibeantur ex parte matris, qꝺ ſi habeat vnum tantū
ex parte patris, ille debet adhiberi cum vno ex parte matris.

a STichum. Relatiuum quis, [a]vel qui, iunctū ver
bo futuri temporis, inducit conditio
nem: iunctum vero verbo preſentis demonſtrationem. h.
d. Et no. legem notabilem, ꝛ menti tenendam, a capite vſqꝫ ad fi
nem. ¶ Opp. quod etiam iunctum verbo futuri temporis faciat
demonſtrationem. l. ſcribit. in fi. de aur. ꝛ argen. lega. Solu. Dictio
magis, hic poſita, tollit contrarium, vt in gl. ¶ Oppo. de leg. ij. ff.
de hered. inſt. Soluit gl. ꝙ ibi inſtitutio non eſt conditionalis, ſed
adiectio partium, quia alias totum teſtamentum periret. Innuit
glo. ꝙ illud ideo fit, ne teſtamentum pereat. Que ſolu. tollitur per
ſequens contrarium ſignatum in glo. ff. de hered. inſti. l. talem. §. j.
vbi ſi inſtituo Stichum qui meus erit, eo alienato non valet inſti
tutio. ꝛ ideo dic vt hic in glo. que videtur voluiſſe ſentire quod re
latiuum iunctum verbo futuri temporis, facit cōditionale ſuum

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

anteced̄ẽs.ita loquitur hic. Aut ergo antecedẽs ſuum, eſt aliquid
in quo conſiſtat ſubſtãtia diſpoſitionis, ⁊ tota diſpoſitio erit con
ditionalis, vt hic, q2 antecedẽs erat Stichus, ſcilicet res legata,
⁊ in d.l.talem.vbi antecedẽs erat perſona inſtituta, in qua cõſiſtit
ſubſtantia diſpoſitionis, ſed in l.ij.de her.inſti.antecedẽs erat que
dam qualitas, ſcilicet diſtributo partiũ: vnde illa diſtributio erat
conditionalis, inſtitutio erat pura, remanet ergo pura. Opp.de l.
talem.§.j.ſ.de hered.inſt.Sol.apparet ibi in tex. ¶ Oppo.de lege
ſi in diem.§.fin.de cõditio.⁊ demonſt.Sol.non eſt contra. ¶ Op.
de l.ſi decem cum petiero.de verb.obl.⁊ l.ſi ita quis compromiſe-
rit.in prin.eo.tit. Reſpõ. Ibi non eſt dictio.ſi, nec dictio, quis, Hec
ſol.non eſt perfecta. Sed dic, ꝙ illud ideo, q2 tacite inerat. Vel ſe-
cundum Pet. dic ꝙ illa verba referuntur ad executionem magis
quam ad ſubſtãtiã diſpoſitionis, vt ibi dixi, ⁊ plene in l.j.ĵ.de cõdi,
1 ⁊ demon. ¶ Quero † vtrum conditio inducta per relatiuum ſit
conditio tacita vel expreſſa? Gl.hic no.dicit, quod eſt conditio ta
cita, vt hic dicitur in gl.que incipit, tacita. Contra hãc gl.videtur
tex.in l.nuper.ĵ.de leg.iij.⁊ l.ij.ſ.de condi.inſti.⁊ dicta.l.ij.de hered.
inſt.vbi inter, ſi, ⁊ qui, non eſt differẽtia. Sed dico quod iſta gloſſ.
eſt vera, text. eſt in l.j.ĵ.de condi. ⁊ demonſt. vbi hoc examinabo.
2 ¶ † Quero, quid ſi alienaui[b] partẽ Stichi, an adhibeatur illa di-
b ſtinctio, an alienaueri ex volũtate vel ex neceſſitate? Gl.vltima vi
detur dicere quod ſic, dũ in princip.ſui dicit, dic vt ĵ.tit.ij.l.fideicõ
miſſa.§.ſi rem.de adimen.leg.l.rem legatam. Sed hoc non eſſet ve
rum referendo ad caſum legis, quando dixi Stichum, qui meus
erit, q2 ſiue alienet ex neceſſitate, ſiue ex volũtate, cõditio deficit, l.
ſcribit.de auro ⁊ argen.leg.in fi. Sed quãdo rem legaſſet ſimplici-
3 ter, tunc procederet.ita dicit Dyn. ¶ Extra gl.opp. † hic dicitur
quod debet intelligi, qui meus erit, id eſt, quatenus meus erit. Cõ
tra, cõditio impleri debet ĩ totũ, nec debet ſcindi. l.cui fundus.de
condi.⁊ demonſt. ⁊ C.de cond.inſer.l.penul.cuius contrarium hic
dicitur. Reſpon.⁊ no.hoc quandoqꝫ cõditio confertur in eius po
teſtatem, cui relinquitur, ⁊ tũc ſi conſiſtit conditio in dando, non
poteſt diuidi, dicta l.cui fundus. Idẽ ſi in faciendo non poteſt di-
uidi, niſi ſecũdum diſtinctionem poſitam in dicta l.pen. de condi.
inſer. Quandoqꝫ cõditio non confertur in poteſtatem alicuius,
ſed in aliquem euentũ, ⁊ tunc aut conditio eſt implenda in ipſa re,
circa ipſam rem, de qua fit diſpoſitio, ⁊ tunc diuiditur, vt ſi dicat,
ſi hoc erit, id eſt, quatenus erit. Eadẽ ratione in diſpoſitione, que
confertur in iſtius cõditionis defectum, vt infra declarabo. Si ve
ro conditio cõfertur in aliquam aliam rem extrinſecam ab eo, de
quo fit diſpoſitio, tũc non poteſt ſcindi, vt dicta l.penul.de condi.
4 inſer.⁊ l.ſi ita fuerit ſeruus duobus.de ma.teſta. ¶ Et faciũt † iſta
ad queſtionem ſecundam. Primo, ad illam clauſulam ſi non valet
iure teſtamenti, valeat iure codicillorum, id eſt, quatenus iure te-
ſtamenti, ⁊c. Ratio apparet, q2 conditio cõfertur, circa id, de quo
fit diſpoſitio, vt hic, ⁊ dixi in l.j.in ix.q̄ſt.ſ.de iure codicillo. ¶ Se-
5 cundo † facit[c] ad aliud, dicit ſtatutum[d] ꝙ mulier non poſſit cõtra
c here ſine conſenſu duorum conſanguineorum ex parte patris, ſi
d eos habuerit: ſi non habuerit, adhibeantur ex parte matris. Con-
tingit, ꝙ vna mulier habebat vnum conſanguineum tantum ex
parte patris, vtrum ille debeat adhiberi cũ vno alio ex parte ma
tris? Dixi, ꝙ illa verba, adhibeantur duo ex parte patris, ſi ha-
buerit, intelliguntur, id eſt, quatenus habuerit, vt hic: q2 circa idẽ
conditio, ⁊ diſpoſitio adhibetur, vt hic vides. ſed huic cõtradicit
diſpoſitio ſequẽs, que dicit, ſi eos non habuerit, adhibeantur duo
ex parte matris. hec eſt cõditio circa aliud, ⁊ diſpoſitio circa aliud.
nam conditio dicit, ſi non habuerit ex parte patris, adhibeantur
duo ex parte matris. Sed reſpõdeo, iſta conditio ſi non habuerit
appoſita eſt in defectũ prime: vnde debet regulari in contrarium
caſum ſicut prima, hoc eſt, quatenus prima deficit, iſta dicatur ex
tare, l. aliquãdo.de cond.⁊ demon.⁊ l.pecuniã.ſi cert.peta.⁊ l.lega
ta inutiliter.de adimen lega.⁊ quando dies lega.ced.l.quod pure.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Relatiuum quis vel qui. Adde de relatiuo quis vel
qui, Old.conſ.cxxvj. Bal.conſ.ccccxlv.inci.dubium quartum in ij.
vol.vbi late ponit de eo quod tangit Alexan.in iij.opp. verſic.fal-
lit ſi teſtator, ⁊ in materia relatiui adde l. ca tamen adiectio.ff.de
leg.iij.⁊ l.nam quod liquide.§.fi.ff.de pen.leg. Et an in dubio preſu
mamus quod relatiuum faciat conditionem, an demonſtrationẽ.
Vide Fel.in cap.ſuper literis.de reſc.⁊ idem eſt in relatiuo quan-
titatis, vt per docto.per illum text.in fin. in l.lecta.ff.ſi cert.peta-
tur.⁊ in l.itaqꝫ.ad leg.Pomp.vide etiam Car.conſi.lxxxiij.in j.co.
⁊ quod dicitur de relatiuo, idem eſt in parcicipio, vt per Bart. in
l.j.in vij.queſtio.ff.de condi.⁊ demon. ⁊ vide Alexan. conſ.xxvij.in
fin.in iiij.volu.⁊ conſil.lxxviij.vol.iiij.
b ¶ Alienaui. Adde inquantum Alex.in fin.refert Dyn.dicere ꝙ
ſi concedo fundum alicui poſt mortem meam, ꝙ ſi illum alieno in
vita ꝙ cenſetur reuocata conceſſio, quod hoc idem conſuluit
Ro.conſ.ccxxix.etiam ſi talis conceſſio eſſet facta eccleſie.alle.per
Dyn.eſſe caſum in l.Marcellus.§.Paulus.ĵ.de do.cau.mor.
c POMA. ¶ Secundo facit. Vide quid ſi in terminis huius ſta
ti conſanguineus ex parte patris eſſet abſens, vide Ang.cõſ.cc
incip.ſtatuto. Et quid ſi ſunt plures, quorum aliquis ſuit in pri
miori gradu, aliquis in vlteriori, vide Bald.in l.fina.C.de verbo.
ſignificatio. vbi per Moder. ⁊ quid ſi conſanguinei ex parte pa
tris vellent conſentire, vide Ro.conſ.xxxvj. Et vide Bald.in l.
coniunctione.C.de nup. ⁊ in materia huius ſtatuti vide Felyn.c.
quoties.in iij.no.de teſt.⁊ Alexã.in l.qui quadringenta.ff.ad leg.
Falc.
d ¶ Dicit ſtatutum. Adde vltra alleg.per Alexan.quod Bal.vo
luit conſ.x.in prin.iiij.lib.⁊ facit quod voluit Abb. conſ.lxij.incip.
quidam Raynerius.ij.lib.ꝙ ſi teſtator habeat quatuor filias, ⁊
ſponit ꝙ due tradentur nuptui in aliqua familia, alie vero nub
vt poſſint, ꝙ ſi omnes moriantur vna excepta, illa in illa fami
debet collocari.
P.PAV.P. ¶ Vide Ang.conſil.ccxl.inci. ſtatuto tudertino ca
tur, ⁊ de materia ſtatuti ꝙ mulier non poſſit contrahere ſine con
ſenſu propinquorum quomodo intelligatur vide Iaſ.in l.fi.C.
verbo.ſigni.⁊ latiſſime ad Bartol.in l.more.ff.de acqui.here.⁊
preterea de q.Bar.hic, Abb.⁊ Fel.in c.quoties.col.j.de teſt.
in l.in conuentione.C.de nupt.⁊ Bart.conſilio x.⁊ Alexand.
C.vnde vir ⁊ vxor.

LEX VII.

Legatum. Hanc legem examina vt dixi in l.
qui.§.fin.de acqui.here. Oppo.ĵ.
j.l.Titia.§.Lucia. Sol.vt ibi ſecundum gloſſ. Oppo.de l.
is qui.§.fi.ſ.de acqui.here. Sol.vt in gloſſ.quam gloſ.reprehendit
Ray.per l.placet.ſ.de acqui.hered. vbi dicitur, ꝙ idem in filio
ſeruo, ⁊ Dy.ĵ.ſi a paren.quis fue.ma.l.j. Unde ipſe dicit aliud in
hereditate, vt in contrario: aliud in legato, vt hic. Ratio q2 lega
a torum dies cedit incontinenti, ⁊ acquiritur patri, vel domino[a] ſed
hereditas non acquiritur niſi aditione facta, vt ĵ.de reg.iur.l.que
legata.⁊ inſtitu.de here.inſtitu.§.alienus. Hec ſolu.eſt contra ca
ſum l.j.§.per ſeruum.ĵ.de ſnc.edic. Quare dic ꝙ gl.que eſt hic, ⁊ in
lege contraria, eſt vera: tamen gl.non bene dixit in l.ex repudiatio
ne.C.de fideicom. Et pro hac ſolu.facit quod not.in l.ij.C.quia ad
mi.ad bono poſ.⁊ l.j.⁊ ij.C.de repu.here.

ADDITIO.

a ¶ Vel domino. Adde inquantum Alex.querit an Abbas poſſit
hereditatem delatam monacho repudiare, Ang.cõſi.xcj.⁊ cxxx.
vbi plene an monachus filio, vel ſeruo equiparetur, ⁊ inquantum
Alex.reprobato Federic.conſi.ix.tenet, quod prelatus non poſſit
legatum repudiare, dic tu quod Fe.ſequitur Ro.conſi.clxxx.in
cip.viſis narratis, etiam referens Io.de Ana.conſuluiſſe, ⁊ to
Bal.facit mentionem, ꝙ fuit ſibi contrarius, ⁊ plura adducit
opin.Fely.que vide ibi.

LEX VIII.

a **Si ex toto.** [a]Si rei legate detrahatur, legatum
nuitur: ſi adijciatur legatuꝫ augm
h.d. Vel aliter. Quod operatur additio, quo ad augmen
b tum,[b] operatur detractio quo ad diminutionem. Opp.ſ.de leg
ui electione.§.fi.cum ſua gl. Sol. Hic legauit totum fundũ,
tam partem limitatam, vt ibi dixi.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si ex toto. Vide quid per iſtam legem dicat Alex.
conſi.xx.in j.volumine.
P. PAV. P. ¶ Circa regulam huius l.ꝙ idem iudicandum
gmento, ꝙ de ipſo principale vide omnino que habes ad Bar.
l.ſi conuenerit.§.ſi nulla.ff.de pig.actio.
b ¶ Augmentum. Adde inquantũ Alex.poſt Dy.ponit, an ſi
munitas ſit conceſſa alicui, ille teneat prouenientia ex noua
ſa. Bal.cõſ.cxxxiiij.v.li.⁊ Ro.cõſ.ccccvj.vbi Dy.⁊ Io.an.
1 ☞ Alternatiua inducit conſtitutionem duorum reorum.
2 Diſiuncta in vltimis voluntatibus poſita inter perſonas
ratas, reſoluitur in coniunctam.
3 Petitio vel receptio partis facta ab vno qñ inducat diuiſionem
a **§. Si ita ſcriptum.** [a] Alternatiua poſita
grauatos, facit eos
inſolidum, vt duos reos debendi, ⁊ per petitionem vel re
ceptionem factam ab vno, non inducitur diuiſio. h.d.
1 tis §.iſte. † No.primam partem ſummarij, ꝙ per alter
ducitur conſtitutio duorum reorum. concor. C.de cõ
ſi quando. Et ad iſtam partem vadit contrarium factum
in ij.glo.in fi. Oppo.ĵ.de dub.re.l.antepe. Sol. Ibi fuit
pluribus coniunctim ſub nomine appellatiuo, vel per cop
hic diſiunctim, vt dicit gl. Sed huic contradicit.l.eandem
de duob.re.vbi etiam per copulatiuam inducitur conſtitutio
rum reorum in teſtamento: ſed ibi hoc fuit expreſſum, vt ibi

Opp. †Nam in vltimis voluntatibus diſiuncta poſita inter perſonas reſoluitur in coniunctam. l. cum quidam. C. de verb. ſign. Sol. gl. ñ. in fine. ꝙ ibi ponitur inter honoratos. hic inter grauatos, quod eſt verum. Sed quãdo ponitur inter honoratos, inducitur etiã conſtitutio duorũ reorum, ſi grauato daretur electio, l. ſi Titio aut Seio. ĩ. ti. j. de mõ cõſtituendi duos reos. dixi in l. j. ĩ. de duo. reis. ¶ Ad ſecundam partem gl. ſignat duo contraria ſimul que debent diuidi. Op. j. ꝙ † petitione partis inducatur diuiſio, C. de fideiuſſ. l. liberum. Glo. ponit multas ſol. Ultima eſt vera ad iſtud contrarium, videlicet ꝙ hic vnum tantũ pro parte cõuenit ꝛ exigit: ideo pro alia parte poteſt cõuenire eundem. l. reos. C. de fideiuſſ. in lege contraria conuenit omnes pro ſuis partibus, merito videtur diuidere. ꝛ iſtam tenent doctor. qđ declaraui in l. ex duobus. in iij. q. de duob. re. Op. ij. ꝙ per petitionem partis inducatur diuiſio, l. ſi creditores. C. de pact. Gl. dicit, habes hic in litera, altero, ꝛ nihil obſtat: vel pone, alterutro. pro altero, ꝛ iſtud eſt deſtruere tex. No. tamen ex hac gl. differentiam ſignificationis inter alterum, [b] ꝛ alterutrũ: qꝛ alterutrum importat id quod quem volo. Unde alij dicunt. ꝙ eſt ſpeciale fauore legati, quod gl. reprehendit per l. reos. C. de fideiuſ. que reprehenſio eſt vera quantum ad petitionem partis: ſed quantũ ad perceptionem de qua loquitur d. l. ſi creditores. dic ꝙ illa. l. reos. nihil facit ad propoſitũ. Teneas ergo hanc ſol. vt ſtatim dicam. Alij ſoluũt, ſicut ſolutum eſt contrarium de d. l. liberum. que ſol. eſt cõtra tex. d. l. ſi creditores. Dic ergo. Quandoqꝫ creditor recipit partẽ ab vno ex pluribus reis debendi, qui habent beneficium diuiſionis, ꝛ tũc cum creditor ex neceſſitate recipiat, non videtur diuidere, l. inter eos. §. j. de fideiuſ. ꝛ ibi dixi. Quãdoqꝫ recipit partem ab vno ex his, qui nõ habent beneficium diuiſionis, vt erant duo rei ſecundũ iſta tẽpora, ꝛ tunc videtur diuidere, l. ſi creditores. C. de pact. Fallit fauore legati, vt hic. Et ſic procedit ſequens ſol. Quod plene examinaui in l. ex duob. de duo. reis, in prima queſtione.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Si ita ſcriptum. Inducitur iſte tex. ad queſtionẽ an ille cui cõceſſa eſt immunitas collectarum, teneatur ad collectas guerre. Dy. decidit ꝙ ſic, per l. j. C. ne lice. in em. ſpe. ſe exc. li. x. contra decidit Ray. per l. j. C. de ſuperindi. lib. x. Bal. hic concordat opin. ſi collecta imponitur ſimpliciter procedat opi. Dyn. ſi per modum augmenti, procedat opi. Ray. vide quod no. in l. ij. ff. de iu. immu. Jo. And. in add. Specu. in tit. de cenſi. §. j. ꝛ vide. Anto. vbi ample loquitur in capitu. peruenit. de cenſi.

b ¶ Alterum. Adde vt per Paul. de Caſtr. conſi. xviij.

1 ☞ Nomina numeralia duo, tria, ꝛ ſimilia ſunt collectiua.

2 Legatum alternatiuum quod in vna parte eſt vnũ, ꝛ in alia plura, an dicantur plura legata.

3 Promittens centum, non poteſt conueniri ad quinquaginta tanquam promiſſa: ſed debita occaſione promiſſionis. ſic.

§. **Si ita legatum.** Si in vna parte alternatiue legatũ eſt vnũ, licet in alia plura, illud ꝙ eſt vnũ nõ recipit diuiſionẽ. h. d. Op. ꝙ, quot ſũt res. tot dicũtur eſſe legata. l. ſcire debemus. de ver. ob. Sol. ibi fuerũt nominatim. hic vero cõiunctim legata ſub nomine collectiuo, octo. Si ergo ex vtraqꝫ parte alternatiue eſſent plura legata diſiuncta, poſſem tunc partẽ de vno, ꝛ alterã de altero eligere, ita lo
1 quitur prima gl. que ſatis fortis eſt. No. ex predictis, † ꝙ iſta nomina numeralia, ſcilicet duo, tria, ꝛ ſimilia, ſunt collectiua, nec di
2 cuntur diſtributiua, ſeu diuiſiua. ¶ Ad predicta † op. de l. ſi ſterilis. §. ſi. de ac. emp. dicit gl. ibi in contractib. hic in vltima voluntate. Certe quãtũ ad hoc, nõ eſt differẽtia inter ea, d. l. ſcire debem⁹. vel dicit gl. ibi fuit promiſſio annua, ex qua reſultãt plures obligationes, hic vero legatũ fuit vnũ. Iſtud videtur cõtra l. ſi Stichũ. §. ſtipulatio. de ver. obl. tu dic, ſi in ſtipulatione annua venit aliqđ implendũ ex parte eius cui ſtipulatio queritur, ꝙ perſone ei⁹ cohereat, tot ſunt ſtipulatiões, quot ſunt anni, l. ſi ſeru⁹ cõis Meuij. §. ſi. de ſtip. ſer. ꝛ ita loquitur d. l. ſi ſterilis. §. ſi. ꝛ gl. hic notabiliter ſic intelligit: veniebat enĩ ibi habitatio. que perſone coheret. dixi de hoc plene in d. l. ſi ſeruus cõmunis Meuij. §. ſi. ¶ Quero dicitur hic, qꝛ vnũ in alterutra cauſa legatũ eſt, qđ eſt hoc dictũ? Gl. exponit duobus modis. Primo, vt exponamus, in alterutra, id eſt, vtraqꝫ, vt ſit ſenſus, in diſpoſitione alternatiua eſt vnũ legatũ tãtũ. Uel aliter, vt ſtet ꝓprie, ꝛ erit ſenſus. In diſpoſitione alternatiua, in qualibet parte alternatiue eſt vnũ legatũ, ꝛ ſic ſunt duo. Et ſic iſte due expoſitiones ſibi cõtradicunt, vt ĩ. ti. j. l. ſi illud. que facit ꝑ prima expoſitione cõtra ſecundã, ꝛ ĩ. de ver. obl. l. ſcire debemus. §. ſtipulationẽ. ĩ. e. l. plane. j. §. pe. que faciũt ꝑ ſecũda diſpoſitione. Gl. dicit, ꝙ quelibet expoſitio põt eſſe bona, qꝛ vnũ legatũ eſt, ꝓpter vnã preſtationẽ: ſed duo ꝓpter duarũ rerũ nominationẽ. Que gl. verũ dicit, tñ quantũ ad iſtã legẽ nõ eſt mẽs Iuriſcõſulti. Sed vult hoc dicere, teſtator hic legauit lecticarios octo. Iſta pars cõtinet vnum legatũ ꝓpter nomẽ collectiuũ, octo: demũ ſubiunxit, aut ꝓ his in homines ſingulos certã pecuniã. Iſta pars cõtinet plura legata propter diſtributiuũ. ſingulos. ꝛ tñ nõ poteſt diuidi, qꝛ in vna parte alternatiue eſt vnũ legatũ. hoc vult
3 iſte tex. vide eũ. Ultimo vide gl. ſi. que nihil facit. ¶ Quero † vtrũ iſtud ſcire an ſit vna ſtipulatio, vel plures, eſt vtile ad aliud, quã propter hũc §. Dic ꝙ ſic ad multa, vt no. in l. ſcire debemus. ĩ. de ver. ob. ꝛ ibi dixi. Nam ſi promittis mihi dare centum. poſſum ne te conuenire ad quinquaginta tanquam promiſſa? dicit ibi glo. ꝙ non, ſed agam tanquam debita mihi occaſione promiſſionis.

LEX IX.

1 ☞ Conceſſio regni Hieruſalem facta per Papam regi Carolo, valuit.

ID quod apud hoſtes. Id in quo habemus ſpem poſtliminij. poteſt legari. h. d. Op. ĩ. de ver. obl. l. liber homo. in ſi. la picola. Gl. variauerunt in ſo. contrarij. Nam ibi dicit, aliud in legato, quã in ſtipulatione, l. in teſtamẽtis. ĩ. de re. iur. Ratio, qꝛ legatum cedit a tẽpore mortis. Certe hoc eſt contra regulã Catonianam. que vult ſi non valet tunc cum relinquitur, nec poſtea cõfirmetur, etiã cõtra l. vl. ĩ. de act. emp. vbi idẽ in contractibus, ꝙ in vltima volũtate. Sol. ergo vt hic in gl. ſcilicet, ꝙ hic loquitur in re, que ſemel fuit noſtra, ꝛ poſtea ab hoſtibus occupata. in qua valet ſtipulatio, ꝛ legatum propter ſpem quam habemus iure poſtliminij. Et hoc vult dicere tex. hic poſtliminij iure conſiſtere. ꝛc. contraria loquuntur in rebus. que ſemper fuerunt
1 hoſtium. Et ideo dico, † ꝙ Papa qui conceſſit regnũ Hieruſalẽ[a]
a regi Carolo, ꝛ ſucceſſoribus: licet de eo nihil teneat, conceſſio valuit: qꝛ ſemel fuit eccleſie, ꝛ ſic conſiſtit propter ſpem poſtliminij. Facit contra predicta extra de re iudica. c. abbate ſane. li. vj. Sol. ibi fuit donata res hoſtium ſub conditione, ſcilicet ſi capietur, ꝙ licet. Predicta vero habent locum, quando ſimpliciter conceditur. Facit l. liber homo. ĩ. de ver. obl. ꝛ quod ibi no. ꝛ ibi etiam dixi.

ADDITIO.

a Hieruſalem. Adde de poteſtate Pape, ꝛ Imperatoris in Saracenos. Old. conſi. lxxij. ꝛ lxxxvij. ꝛ cj. ꝛ cclxiiij.

LEX X.

1 ☞ Electio vel optio ſi pertinet ad filiumfamilias vel ſeruum, an ꝛ quando ſine conſenſu patris vel domini fieri poſſit.

IUlianus. Seipſam ſummat. Oppon. de l. ſi. in prin. de ver. obl. Gl. hic, ꝛ bene ponit plures ſol. inter alias dicit. qđ ibi deficit, per hanc legẽ ſuppletur. Et hanc tenet Pe. qꝛ promptum eſt leges legibus cõcordare. Aliam ponit. quod ibi ſeruus vel filius queſiuit ius eligendi per ſuam prouiſionem, hic ſecus. Et hanc tenet Dy. Pro qua facit C. de cõd. inſer. l. ſi vxor. ꝛ ꝙ ibi no. ꝛ Inſt. de ver. ob. §. ex conditionali. Tu dic iungendo ſimul. quandoqꝫ filius vel ſeruus habẽt poteſtatem eligendi ex ſua opera ꝛ promiſſione, ꝛ tũc poteſt ipſe ſolus eligere. d. l. ſi. de ver. obli. ꝛ l. ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud. in prin. eo. ti. quod apparet, qꝛ poteſt ſibi libere ſolui. l. quod ſeruus. ĩ. depo. ꝛ l. ſi vnus. in prin. de pac. ĩ. qđ nõ eſſet ſi ipſe nõ poſſet eligere. Quandoqꝫ hoc habet ex promiſſione alterius, ꝛ tunc
1 aut eſt optio, aut electio in alternatiuis. † Primo caſu non poteſt eligere. ſeu optare ſine patris vel domini iuſſu, vt hic: qꝛ optione legata nihil eſt in obligatione, ꝛ ſic optio eſt magis ius querẽdi, quã ius queſitũ. Unde non tranſit in dominũ, nec per filiũ, vel per ſeruũ poteſt explicari ſine iuſſu. ſicut diximus in l. qui in aliena. de acqu. her. Sed quãdo eſt electio in alternatiuis, tunc vtranqꝫ eſt in obligatione, ꝛ obligatio ſtatim queritur dño, ꝛ remanet electio. que eſt meri facti. ꝛ ſic debet explicari per filium vel ſeruum, nec tranſiuit ad patrem vel dominum, vt inſti. de ſtipu. ſeruo. §. ſed cum factum, dixi in d. l. ſi ſtipulatus fuerim illud aut illud, ĩ. de ver. obli.

LEX XI.

1 ☞ Grauare quando poſſum eum, ad quem per mediam perſonam de meo peruenit.

2 Fideicommiſſum pure ꝛ ſimpliciter a patre vel domino, filio, vel ſeruo heredibus inſtitutis an valeat, quia intelligatur tacita conditio, cum erunt ſui iuris. ꝛ nu. 4.

4 Filius, ꝛ ſeruus dicũtur heredes nudo nomine, non quod ad eos pertineat actio directa, nec vtilis.

5 Filio, vel ſeruo, quod ſint heredes ſolo nomine, prodeſt.

7 Subſtitutione pupillari facta per hec verba quiſquis mihi heres erit, ꝛ ſeruo vel filio adeunte portionem ſuam iuſſu patris vel domini, ꝛ tempore mortis pupilli filius vel ſeruus reperiuntur ſui iuris, poterunt eſſe heredes ex ſubſtitutione.

8 Filius, cui relictũ fuit fideicõmiſſum, quo iure aget contra patrẽ.

12 Fideicommiſſarius vniuerſalis decedens ante reſtitutionem factam illud tranſmittit ad heredem ſuum.

13 Fideicommiſſarius vniuerſalis decedens poſt mortem teſtatoris ante aditam hereditatem, tranſmittit illud ius ad heredes.

14 Fideicommiſſarius vniuerſalis decedens ante aditam hereditatem, tranſmittit ius deliberandi.

a **Cum filiofamilias.** a Difficilis eſt lex iſta. Qui capit cõmodum per mediam perſonam alterius ex vltima voluntate, poteſt onere fideicommiſſi grauari: ⁊ ſi extraneo reſtituere grauetur, tunc vt heres Trebellianicam quartam deducet: ſi ei per quem acquirit, nõ videtur grauatus vt heres, nec quartã deducet: ⁊ fideicommiſſario mortuo ante diem cedentem, fideicommiſſum remanet penes grauatum. h. d. Diuide. Primo ponit vnũ dictũ. Secundo illud declarat. Tertio ponit vnã illationẽ Iuliani. Quarto ponit aliam illationẽ authoris legis. Secũda ibi, actũ demum. Tertia ibi, deniqꝫ. Quarta ibi, ⁊ ideo. ¶ Op. ad primam partem. Nam non poſſum grauare eum, cui nihil relinquo, vt C. de fideic. l. ab eo. ĩ. tit. ij. l. j. §. ſciendũ. Sol. licet hic domino vel patri nihil relinquatur, tamẽ ex relicto facto filio, vel ſeruo, aliquid ad eos peruenit ex legis diſpoſitione, ideo ſibi videor reliquiſſe, l. conficiuntur. in prin. ſ. tit. j. Sed contra hoc inſtatur fortiter. Illũ ad quẽ bona mea deuenerũt ex legis diſpoſitione, vel ex caſu, non poſſum onere fideicõmiſſi grauare. l. ſed ⁊ ſi ſic. §. j. ĩ. tit. ij. ⁊ l. ſi. in prin. ⁊ ad l. Fal. l. qui fundũ. §. qui filios. Sol. Illud quod relinqui-
* tur* filio, vel ſeruo, conſiderato preſenti ſtatu, debet acquiri ſtatim patri vel dño, merito grauari poteſt onere fideicommiſſi. In cõtrarijs non ſtatim queritur, cõſiderato preſenti ſtatu: ſed ſi ad eum peruenit ex poſt facto, fuit ex qudã fortuna: hic ergo acquiritur patri vel domino ex poteſtate legis, ⁊ volũtate teſtantis, qui hoc ſciebat, cõſiderata potẽtia preſentis ſtatus. In cõtrarijs ex poteſtate legis, ⁊ ex fortuna nõ ex voluntate teſtatoris, qui hoc ignorabat vtrum per hos, ſibi queri debebat, vel nõ. ¶ Op. ꝙ etiã eũ, ad quẽ aliquid ex mea voluntate deuenit per mediã perſonã, nõ poſſum grauare, vt ſubſtitutũ exheredati, cui aliquid legaui, l. miles ita heredem. §. ſi miles. de teſta. mili. ⁊ l. cum quidã. C. de le. So. Ille ſpecialis ⁊ ſingularis caſus eſt, ⁊ no. ĩ d. l. cũ quidã. per
b gl. ⁊ Cy. ¶ Ut ergo b † iſte articulꝰ circa primã partẽ tibi liqueat,
1 cũ queritur an eũ ad quẽ deuenit quid per mediam perſonam de meo, poſſum grauare, ſic diſtingue, aut ad eũ deuenit ex voluntate teſtatoris: aut ex legis prouiſione, vel alio fortuito caſu. Primo caſu, aut ad eum peruenit aliquid non cõtinens cõmodũ pecuniariũ, ⁊ nõ poteſt grauari, vt ĩ. eo. l. plane. ij. §. fina. cum l. ſequẽ. aut peruenit ad cõmodũ pecuniariũ, ⁊ poteſt grauari, licet perueniat ad eum per mediã perſonã, dum modo ſit ſubſtitutus legatario, vel fideicommiſſario, vel donatario cauſa mortis vel cui debet dari cauſa cõditionis implẽde, d. l. ab eo. ⁊ l. j. C. cõia de lega. ⁊ ĩ. eo. l. quidã teſtamẽto. §. fi. Et hoc regulariter fallit in ſubſtituto exheredati, cui erat legatũ, vt dictis legib. Secundo caſu, qñ aliquid peruenit ad eũ ex legis diſpoſitione, vel ex caſu fortuito, tũc qñ ad eum eſt peruenturũ incõtinẽti, conſiderato preſenti ſtatu, poteſt grauari, vt hic: ſed qñ ex interuallo ex caſu, qꝛ forte erit heres ab inteſtato, vel ex teſtamẽto, ⁊ tũc aut grauatur ſub nomine appellatiuo, vt heredẽ heredis, vel heredẽ legatarij, ⁊ tunc valet. Aut ſub nomine ꝓprio, ⁊ tũc nõ valet, vt ĩ. tit. ij. l. ſed ⁊ ſi ſic. §. j. ⁊ rõnẽ dic vt ibi. ¶ Uenio ad ſecũdã partẽ, ⁊ op. ſecundũ Dy. ſic, ꝙ meũ eſt amplius meũ fieri nõ põt, l. ꝓprias. C. de leg. ⁊ l. mea res. ĩ. de cond. ⁊ demõ. ⁊ l. cetera. §. j. ĩ. eo. Sed iſte res iã ſunt filij qꝛ ipſe eſt heres inſtitutus, vel ſibi legatũ, ergo a patre ſibi legari nõ põt. Sol. hoc ideo, qꝛ momento nõ reſidet penes filiũ vel ſeruũ, ſꝫ trãſit in patrẽ, vel dñm, l. placet. de acq. her. ¶ Sed op. ⁊ intro glo. ſi do tibi rẽ vt ſtatim ad me reuertaꝛ, iſta datio eſt inutilis, ⁊ per eã nõ trãſfertur dñiũ, l. qui ſic. j. de ſol. Sed in ꝓpoſito, ſi pater reſtituat filio, ſtatim per filiũ queriꝛ patri, d. l. placet. ⁊ l. j. ſi a pa. qs fu. ma. ergo patet, illud fideicõmiſſum eſſe inutile. Sol. Quidã fatentur cõtrariũ, ꝙ fideicõmiſſum nõ tenet, niſi hoc procederet ex voluntate patris, vel dñi, qui manumitteret, vel emãciparet in filiũ, vel ſeruũ, ⁊ exponiꝛ, hoc ex perſona, id eſt, ex volũtate, ⁊ iſtud ſentit gl. j. ⁊ gl. iij. in prin. ⁊ alia gl. circa fi. legis. que eſt ſup ver. patris, Sed gl. nõ ſtat in iſta expoſitione, ⁊ merito. Nã eſt cõtra ver. deniq̃. ⁊c. vbi iſta verba exponũtur. Nã qñ pater, vel dñs, teneꝛ ex perſona filij, vel ſerui, dicitur teneri vt heres. Quãdo tenetur ex perſona ſua, tenetur vt alius cõmodũ capiens ex teſtamẽto, nõ vt heres, vt hic: ⁊ hoc volunt dicere iſta verba. vnde adhuc remanet cõtrariũ, qꝛ reſtitutio videtur inutilis. Soluit ergo gl. alio modo, ſcilicet ꝙ pater, vel dñs fuit rogatus ſub cõditione, vel in diẽ. vnde qꝛ pendẽte cõditiõe poterit manumitti vel emãcipari, ideo valet fideicõmiſſ. ⁊ reſtitutio nõ erit inutilis. ⁊ hec ſol. eſt in gl. in verb. cum ipſis. vide eã. Iſtud eſt diuinare. Unde dicunt alij, quod poteſt eſſe, quod pater recuſabit hereditatẽ ſibi per filiũ acquiſitã: vnde ipſe filius ſibi capiet totaliter ad ſui commodum, ⁊ interim dabitur curator, per l. ſi. §. ſin autem patre recuſante. C. de bo. que lib. ⁊ ſic erit vtile fideicõmiſſum. Et ad illum caſum retulit ſe iſta lex, Sic ⁊ alias filius ſentit commodũ, qꝛ ſibi reſtituitur, qñ pater diſſipat. l. Imperator. ĩ. ad Treb. vbi gl. ⁊ iſtud non placet, ſi pater renuit ſibi queri per filium, non poteſt dici quod teneat fideicommiſſum, ex perſona patris: imo apud ipſum filium remanent ipſo iure, cũ ipſe ſit heres inſtitutus. l. ſi heres inſtitutus. in prin. ad Tre. ⁊ ĩ. e. l. ſeruũ filij. §. j. So. ergo gl. quarto modo. ſcilicet
2 quod † pater hic fuit rogatus pure, tñ ineſt tacita cõditio de reſtituendo, cum erit ſui iuris. vt ĩ. ad Tre. l. vbi pure. ⁊ iſtam ſolu[...] quuntur doc. noſtri: Dy. ⁊ Pet. tamen Old. limitat vt ſtatim [...] cam in ſequenti contrario, vide gl. ¶ Op. cõtra hoc, qꝛ ſecundum hoc indiſtincte poterit a patre, vel a domino relinqui pure fi[lio] vel ſeruo, qꝛ ſemper tacita cõditio ineſt, quod eſt expreſſe, contra tex. inſti. eo. §. an ſeruo. ⁊ ĩ. eo. l. a filio. ⁊ l. queſitũ. in prin. ⁊ ĩ. qñ dies leg. ced. l. cum legato. in fi. Sol. dicebat do. Old. ego intelligo, [ꝙ] hic erant aliqua verba in fideicõmiſſo, que ſapiebant reſtitutionem eſſe dilatam in tempus exiſtentie ſui iuris, d. l. vbi pure. ⁊ [vi]detur probari per tex. in l. fideicõmiſſa. §. ſi filio. ĩ. de le. iij. alias [ab] initio fideic. non valeret, nec cõfirmaretur ex poſt facto, impediente regula Catoniana, d. §. an ſeruo. Ego credo dictũ d. Old. eſſe [ve]rum, quãdo pater inſtituitur, ⁊ ab eo relinquitur legatũ, vel fi[dei]cõmiſſum filio, ita loquuntur iura allegata per eũ. Sed iſte caſus non eſt hic. Sed qñ ipſe filius inſtituitur heres ⁊ pater rogaꝛ [de] reſtituẽdo ipſi filio, vt in caſu noſtro, tũc indiſtincte legãdo, vel fideicõmittendo ſimpliciter, videtur legatũ eſſe dilatũ in tẽpus [exi]-
3 ſtentie ſui iuris. ¶ Et ad hoc † probandũ, premitto talẽ di[ſtin]ctionẽ. Quãdo aliquis capit aliquid ab herede, ⁊ eidẽ here[di re]ſtituere rogaꝛ illud idẽ, an valeat: ⁊ qñ reſtituere debeat. Di[ſtin]gue, aut heredi dꝫ ſtatim reſtitui. vt qꝛ teſtator expreſſit: aut [in] certũ tẽpus: aut dubitatur: qꝛ teſtator ſimpliciter locutꝰ eſt. Pri[mo] mo caſu relictũ nõ valet, qꝛ nullũ cõmodũ cõtinet, ergo, ⁊c. l. ſi cre-
* ditori: * in fi. cum ſequen. ĩ. eo. ⁊ arg. l. qui ſic. de ſo. Secundo caſu valet, ⁊ poſt tẽpus a teſtatore taxatũ debebit heredi reſtitui. l. ſi a me. ff. ad l. fal. ⁊ l. ſi heres inſtitutꝰ. ĩ prĩ. ad Treb. Tertio caſu valet fideic. nec teneꝛ reſtituere ſtatim, ſed poſt mortẽ ipſius rogati videꝛ dilata reſtitutio: vel in tẽpus exiſtẽtie ſui iuris, ſi heres cui dꝫ reſtitui eſſet in eiꝰ poteſtate, l. vbi pure. in prin. cũ gl. ⁊ in l. epiſt. §. ſi. cñ ibi no. e. ti. Facit ĩ. de aur. ⁊ arg. leg. l. filiã. Ad ꝓpoſitũ dico, ꝙ illud ꝙ pater capit, hꝫ a filio hrde inſtituto, ⁊ ipſi filio rogaꝛ reſtituere, ergo videꝛ dilatũ in tẽpus exiſtẽtie ſui iuris. Nec curo, vtrum fuerũt appoſita verba que ſapiant dilationẽ, vel nõ. Ex predictis ergo habes, ꝙ quãdo a patre relinquitur filio, aut relinquitur ſub conditione, ⁊ valet, aut pure, ⁊ tunc aut ſunt aliqua verba in relicto que ſapiũt dilationẽ, ⁊ aut valet, aut non, ⁊ tũc aut ipſe pater eſt inſtitutus, ⁊ rogatus de reſtituẽdo filio, ⁊ tũc nõ vꝫ. Ratio, qꝛ non põt cõfirmari, impediente regula Catoniana, vt in d. §. an ſeruo. Aut filius ipſe eſt inſtitutus, ⁊ pater ſibi rogaꝛ de reſtituendo, ⁊ indiſtincte vꝫ, ⁊ videtur dilata in tẽpus exiſtẽtie ſui iuris, vt hic. Predicta vera, niſi in legato libertatis ꝙ ſtatim vꝫ, [vt] ĩ. prox. dicã. ¶ Op. ⁊ vr̃ ꝙ dñs cogatur preſtare ſtatim ſeruo, vt ti. j. l. ſi idẽ ſeruus. §. ſeruo. illud ponitur ĩ. in pe. gl. ⁊ ſoluiꝛ ꝙ ſpeciale eſt in relicto libertatis, que ſi ſeruo preſtatur, dño non acquiri[tur] (hic vero, erat relicta alia res que ſi relinqueretur ⁊ daretur ſeruo, domino acquireretur) hic vero in relicto alterius rei, que ſeruo preſtaꝛ. Unde videꝛ dilatũ in tẽpus exiſtẽtie ſui iuris. vide [il]-[lam] gl. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ qñ legatũ relinquiꝛ extraneo, debeat ex perſona dñi. l. ſi alienus. ĩ. ti. j. Iſtud contrariũ poniꝛ hic in gl. ſup verbo, ex perſona. que eſt in verſ. deniqꝫ. ⁊ dicit, ſolue vt ibi. Declara, ſi inſpicimus rigorẽ verborũ, debetur ex perſona dñi, qꝛ ab ipſo [eſt] nominatim relictũ: ergo de rigore non debeꝛ a ſeruo, ad quẽ p[er] ea deuenit hereditas. l. Celſus. §. j. in fi. ĩ. ti. j. ⁊ l. j. in fi. ĩ. ti. ij. ⁊ l. ſi [he]res. Sed cõſiderato effectu, debetur ex perſona filij, vel ſerui, [vt] loquitur hic. ¶ Sed cõtra hoc op. de l. Neſennius. §. ſeruo. ĩ. ad [l.] fal. vbi videꝛ, ꝙ etiã quantũ ad effectũ debeatur ex ꝑſona dñi, [ſed] imo ibi debereꝛ ex perſona filij vel ſerui. Qd apparet ex eo, ꝙ [contra] patrẽ, vel dñm deducitur Falcidia, ⁊ ſic teneꝛ vt heres ex perſona [fi]lij vel ſerui. Sꝫ hec eſt differẽtia, qꝛ dicta legata videnꝛ relicta ipſo filio, vel ſeruo, ex ordine ſucceſſiuo, vt ſic prima legata p[er ea] non minuantur, ⁊ in hoc hec lex determinaꝛ p illam. ¶ Uenio [ad] tertiã partẽ. Op. primo, ꝙ hic innuiꝛ, ꝙ filius inſtitutus ſit her[es.] Cõtra, imo pater. l. placet. de acq. he. Gl. ſup verbo, ſed ⁊ patri [ſol]uit duobus modis. Primo, qꝛ verũ eſt filiũ eſſe heredẽ nomine, [ta]men effectu acquirit patri, vt d. l. placet. Alij dicũt, ꝙ pater [he]res vere, vt in contrario: ſed poteſt grauari vt heres, [⁊ ſic ha]bet Trebellianicã. Itẽ põt grauari vt alius cõmodũ [...] non detrahet. hoc dictũ non plꝫ gl. qꝛ ſecundũ hoc nul[la eſſet diffe]rentia, vtrũ eſſet rogatus reſtituere filio, vel extraneo, [...] tra hanc legẽ. Tenet ergo gl. primã ſolu. ꝙ filius ſit heres [nomi]ne, licet non effectu. qd vtrum ſit verum declarabitur in ſequenti contrario. vide hanc gl. ¶ Op. cõtra illud, ⁊ videtur ꝙ non ſit heres neqꝫ nomine, neqꝫ effectu: ſicut dicimus de ſeruo, q[ui] nullo modo erit heres, ſed facit heredem dominũ, intantum ꝙ quãdoqꝫ [...] locus

locus ſubſtitutioni vulgari, que cōcipitur in illū caſum, ſi heres
nō erit, puta ſi teſtatoꝛ ignoꝛabat eū ſeruū, l. cū ꝓponas. C. de he-
re. inſti. ⁊ l. ſi paterfa. de here. ⁊ Inſti. de vulg. ſub. §. fi. huius timo-
re, vt arbitoꝛ, dicit gl. ꝙ licet in pꝛin. dicatur de filio, ⁊ ſeruo: tñ in
hoc ꝟſ. deniqꝫ. dt ſolū de filio. ⁊ caute tacet de ſeruo. Innuit ergo
gl. ꝙ filius eſt heres noīe, ſed patrē facit heredē in effectu. Seruꝰ
eñ nullo modo heres remanet, ſed facit heredē dominū nomine,
⁊ effectu, ita loquitur Ja. de Are. ⁊ Cy. vt dicunt in d. l. cū pꝛopo-
nas. ¶ Nos † examinemus iſtud, ⁊ oſtendo vtrunque mem-
bꝛum nō pꝛocedere. Pꝛimo, quod filius non ſit heres nomine, ſed
facit heredē patrē: ſicut ſeruꝰ dñm. Uidetur caſus in l. qui liberis.
§. hec verba. de vul. ⁊ pup. ⁊ de acqui. here. l. qui in aliena. §. inter-
dū. vbi dicit, ꝙ facit patrē heredē. Secūdo, pꝛobo per rationē. Il-
le dicitur heres nomine, apud quem remanent directe actiones: il-
le autē dicitur heres effectu, ad quē tranſeunt vtiles, vt Inſti. de
fideic. her. §. reſtituta. no. in l. pꝛo hered. §. Papinianus. de acqui.
here. in vlt. gl. Sed cōſtat quicquid filius acquirit, acquirit patri,
ſm hec iura quo ad directas, ⁊ vtiles actiones, vt Inſti. ꝑ quas
pſo. no. acqui. §. j. de inuti. ſtipu. ⁊ §. alteri. in gl. ij. ⁊ no. in §. ſi quis
aliū. ⁊ §. ei qui. ⁊ no. in l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de verbo. obli. ⁊ l. ſi
tibi decem. §. fin. cū l. ſeq. de pact. ergo filius nō eſt heres noīe, ne-
que effectu. Nā gl. expꝛeſſe, in l. ex aſſe. ad Trebel. dicit, ꝙ qñ dire-
cte non remanent apud aliquē, nō pōt dici heres. ¶ Aliud mem-
bꝛū, quo dicit, ꝙ ſeruus nullo modo eſt heres, nō videt verū. Pꝛi-
mo, qꝛ videt cōtra l. qui heredi. in pꝛin. de cond. ⁊ demon. vbi dicit
ꝙ ſeruus eſt heres noīe. Secundo cōtra tex. ⁊ gl. in l. quoties. §. ſi.
ꝟſi. ſꝫ ⁊ ſi pure. ſ. de here. inſti. vbi gl. dicit in fi. ſui, ꝙ ſeruꝰ eſt hēs
noīe, licet nō effectu, per d. l. placet. ſicut dicimus de filio. Tertio
hoc eſt expꝛeſſuꝫ ad Treb. l. quidā. §. ſi ſeruo. vbi no. ꝙ ſi dñs eſt
rogatꝰ reſtituere ſeruo, ꝙ oīa remedia Trebelliani hꝫ, pꝛeterꝙ
deductionē quarte, cū nō vt heres ſed vt dñs ſit rogatus. Innuit
igitur, ſeruū eſſe heredē nomine, quia ſi dñs eſſet heres, haberet
etiaꝫ deductionē quarte, vt hic. Quarto hoc videt cōtra hāc le-
gē. cū enim in pꝛinci. dicatur de filio, ⁊ ſeruo, licet poſtea dicatur
de ſolo filio, intelligitur repetitū de vtroqꝫ, arg. C. de diuer. reſcri.
l. j. Quid dicemꝰ? Dico, ꝙ aliquē eſſe heredem noīe, poteſt accipi
duobꝰ modis Pꝛimo hoc eſt, vt habeat directas actiōes, ⁊ iſto
modo nec filiꝰ, nec ſeruus eſt, vt heres: quia quoad directas acti-
ones, ⁊ quo ad vtiles faciūt heredē patrē, vel dñz, d. l. qui liberis.
§. hec verba. ⁊ l. qui ī aliena. §. interdū. ⁊ in iurib. pꝛeallegatis pꝛo
hac parte: ad ꝙ facit l. ſequitur. §. ſeruus. de vſucapio. Secundo
modo accipitur heres noīe. id eſt heres noīatus ſeu inſtitutus in
teſtamēto, lꝫ nō habeat directas, neqꝫ vtiles actiōes: ⁊ iſto modo
dicitur heres ſeruꝰ, ⁊ filiꝰ, l. qui heredi. in pꝛin. de cond. ⁊ demon. ⁊
hoc dicit gloſſ. in d. l. placet, ſi bene aduertatur. ⁊ in contrario de
dicta l. qui heredi. eſt † aduertendū, ꝙ illud eſſe heres nomine li-
cet nullas actiones habeat directas, vel vtiles quātū ad pꝛopoſi-
tū habet duos effectꝰ. Pꝛimꝰ eſt, ꝙ pater vel dñs eſt heres quo
ad oīa iura, eo modo quo eſſet filius vel ſeruus, ſi eſſet ſui iuris:
⁊ ita actiones habet ac ſi ipſe filiꝰ vel ſeruus, eſſet heres, l. qui ho-
minem. §. quidam. de ſol. ⁊ hac lege, ⁊ no. in glo. iij. huius legis. ⁊ in
alia gl. ſuper verbo, ex perſona, ⁊ tamen iſtud tale ius, quod habet
pater, vel dñs, non poteſt opponere contra filiū vel ſeruū cum ex
eoꝝ perſona habeat, ita loquitur hec lex Unde cōtra ipſum filiū,
vel ſeruū, non poteſt deducere quartā, qꝛ cōtra eum non poteſt
dicere ſe heredē, vt hic: nec contra ſeruum, vt no. in d. l. quidā. §. ſi
ſeruo. Hoc pꝛocedit duplici ratione. Pꝛima, que ponitur hic in
text. qꝛ cū pater ſit heres eo modo quo filius, vel ſeruꝰ eſſet: filius
autē vel ſeruus ſibiipſi obligatus eſſe non poſſit: ergo ⁊ in contra-
rio, nec pater ex perſona filij obligatus nō eſt, ſed ex ſua. ¶ Se-
cundo ratione generali eoꝛum, qꝛ eo pꝛiuilegio quod quis hꝫ a
me, eo cōtra me nō poteſt vti, l. ſi iudex circunuento. de minoꝛib. ⁊
in l. amiciſſimos. in fi. de exc. tu. Secundū effectum habet, qꝛ quo
ad ea que ſunt facti, ipſe nominatus habetur vt heres, licet ipſe
nullas actiones habeat directas, vel vtiles vt circa cōditiones
implendas. d. l. qui heredi. in pꝛin. de cōd. ⁊ demon. Simile in d. l. q
liberis. §. hec verba. vbi hec verba, quiſquis mihi heres erit, reſol-
uuntur in conditionē, vt ibi patet in pꝛin. legis, que conditio di-
citur eſſe facti. ideo quo ad implementum cōditionis, pater vel
dñs nō dicit eſſe heres, licet quo ad alia ſic. Dices tu, filio vel ſer-
uo exiſtente in poteſtate, quo ad implementū cōditionis pater di-
citur eſſe heres: qꝛ filio vel ſeruo adeunte, queritur patri vel dño.
l. iij. de vulg. ⁊ pup. Reſp. non dicitur eſſe heres pater vel dominꝰ,
vt ipſe poſſit adire, ex ſubſtitutione, qꝛ in eius perſona non verifi-
catur conditio, quiſquis mihi heres erit, ſed filio vel ſeruo adeū-
te iuſſu patris, vel domini, queritur patri, vel domino: ſicut illud
quod daretur ſeruo cauſa conditionis implende, acquiretur do-
mino, licet ſeruo deberet dari vt heredi nominato. d. l. qui heredi:
non ergo videtur vera differentia, que fit in gl. inter filium, ⁊ ſer-
6 uum. ¶ Ex predictis † poteſt reſponderi ad duo dubia. Pꝛimū,
nunquid illud quod dicitur in l. ſi paterfamilias. de hered. inſti. ⁊
Inſti. de vul. ſubſt. in fi. ſcilicet, de ſeruo inſtituto, quem quis te-
ſtatoꝛ putabat liberum. habeat locum in filiofa. quem quis puta-
bat ſui iuris. Jac. de Ra. que d non. qꝛ filiuſfamilias, quo ad ali-
quid eſt heres, ſeruus nullo modo, vt hic in gl. Petr. contra vt re-
fert Cy. in d. l. cum pꝛoponas. in vlt. q. cuius opinio pꝛeualet de
iure: qꝛ quantum ad hoc, nulla eſt differentia inter ſeruum, ⁊ filiū
vt dixi. Et hanc opi. tenet gl. in l. ſi quis filium, in j. gl. de acq. here.
7 licet. Pe. non alleget eam. Secundo conſueuit dubitari, † quan-
do facta eſt ſubſtitutio pupillaris per hec verba, quiſquis mihi
heres erit, ⁊c. ⁊ ſeruus vel filius adiuit poꝛtionem ſuam iuſſu pa-
tris, vel domini, poſtea tempoꝛe moꝛtis pupilli reperiuntur ſui iu-
ris, vtrum potuerunt eſſe heredes ex ſubſtitutione? Ja. de Ra.
in l. iij. de vul. ⁊ pupil. dicit, quod filius poterit eſſe heres, qꝛ re-
manſit heres, per ea que hic no. Ego dico, quod inter filium ⁊ ſer-
uum, quo ad hoc, nulla eſt differentia, vt dixi ſ. ad hoc facit l. ſi ſo-
lus. §. fina. de acquiren. hered. ¶ Op. contra hanc partem, ⁊ vide-
tur quod contra extraneum pater vel dominus non poſſit Tre-
bellianicam deducere: ſicut fideicommiſſarius pꝛimus, nō detra-
hit a ſecundo, l. j. §. inde Neratius. ad Trebellia. Sol. contrarium
obtinet, quando eſt legatum ex perſona ſua: ſed hic ex perſona he-
redis ſcripti detrahitur. Facit l. ſi patroni. §. qui fideicommiſſam.
ad Trebel. Op. ⁊ videtur quod aduerſus filium poſſit detrahe-
re Trebellianicam. Nam ſi pater habet actiones vtiles, ⁊ ſic eſt
heres effectu, licet non ſit heres nomine, poteſt detrahere Tre-
bellianicam: ſicut dicimus in bonoꝛum poſſeſſoꝛe, qui non eſt he-
res nomine, vt Inſtit. vt de bonoꝛum poſſeſ. §. quos autem. tamē
qꝛ habet omnia iura vt ibi, vt no. ſupꝛa de bonoꝛum poſſeſ. here.
petit. l. j. detrahit Trebelliani. l. j. §. bonoꝛum. ad Trebellia. ⁊ ſic
pater quo ad filium debet poſſe detrahere, licet non ſit heres no-
mine. Solu. bonoꝛum poſſeſſoꝛ habet illud beneficium a pꝛetoꝛe
moꝛtuo, ⁊ viuo, non ab alio, merito contra alios vtitur dicto be-
neficio. ſed hic pater vel dominus habet hoc beneficium a filio.
vnde illo non vtitur contra ipſum filium, per ea que ſupꝛa dicta
ſunt. ¶ Oppon. C. ad Trebellia. leg. Jubemus. §. idemque. So-
lu. gloſſ. ⁊ bene, quod ibi pater fuit inſtitutus, ⁊ rogatus de re-
ſtituendo filio, hic ipſe filius fuit inſtitutus, ⁊ pater roga-
tus de reſtituendo ſibi. ¶ Uenio ad quartam partem. Op-
ponitur, pꝛimo, Ratio legis debet eſſe concludens ⁊ neceſ-
ſaria, ita quod ceſſante ratione ceſſat lex, leg. adigere. §. quam-
uis. infra de iure pa. ⁊ l. cum tale. §. falſam. de condition. ⁊ demon-
ſtratio. Sed ratio hic poſita, non eſt huiuſmodi: quia idem eſſet in
quolibet extraneo, cui fideicommiſſum eſſet relictum poſt moꝛtem
patris, lege. ſi cum heres. quando dies lega. ce. ⁊ lege, heres meus.
de conditio. ⁊ demonſtration. Solu. gloſſ. duobus modis. Pꝛimo
fatetur contrarium, ⁊ hic ſubaudit, maxime, quaſi dicat, idem in
filio, quod in extraneo. Uide glo. ſuper verb. retenturum, hoc non
placet. Nam ex illatione que colligitur ibi ex dictione, ⁊ ideo: ⁊ ex
ratione ſecundo poſita in fine legis, apparet quod Juriſconſultus
pꝛopter illam rationem poſuit hanc concluſionē, quaſi dicat alias
ſecus eſſet. Secundo modo ſoluit gl. videlicet, ꝙ nō ſit idem in ex-
traneo, cui eſſet relictum poſt moꝛtem. In extraneo dico, quod nō
ſit moꝛtuus, ſed viuat licet filius deceſſerit. Et iſta fuit opin. Azo.
vt pꝛobatur in gl. ſequen. Iſtud diſplicet plus, quam pꝛecedens di-
ctum: quia ſecundum hoc, non eſſet ratio differentie inter filium ⁊
extraneum, iſta que dicitur in tex. ſcilicet, ibi, quia ex perſona pa-
tris vires accipit. Sed ratio differentie eſſet, accidentia facti, quia
filius deceſſit. extraneus nō, quod eſt contra mentem huius legis.
Alij ergo, vt Jac. de are. intelligunt hanc partem alio modo peni-
tus extraneo. Pꝛo cuius euidentia debetis ſcire, ꝙ ille qui roga-
tus eſt reſtituere quicquid ad eum peruenit, nō tenetur reſtituere
fructus. l. quod his verbis. j. de leg. iij. ⁊ hoc ſi eſt rogatꝰ reſtituere
extraneo. Sed ſi filio ſuo, tunc in reſtitutione veniūt fructus, l. in
fideicōmiſſi. §. cum Pollidius. ſ. de vſur. ⁊ hoc pꝛopter votū par-
tū, quod eſt, vt filijs ſemper acquirāt, l. ſcripto. vnde li. ⁊ l. nihil. in-
tereſt. §. j. de bo. lib. Hoc pꝛemiſſo, ſic pone caſum, ſi pater rogatus
eſt poſt moꝛtem ſuam reſtituere filio ſuo, quod ad ſe patrē perue-
nit ex hereditate vel legato filio relictis, ⁊ ſic fructꝰ interim perce-
pti veniebāt, ſi filius moꝛitur viuo patre, omnino id patrē retētu-
rum, id eſt, compendiū fructus, ſubaudi, qꝛ ſi filius viueret, nō reti-
neret, ⁊ ad hunc ſubauditū caſum, de vita filij, venit ratio que ſeq-
tur, ꝙ fideicōmiſſum vires recipit ex pſona patris, licet eius votū
eſt querere filijs. Ita intelligit ipſe. Certe licet iſte intellectus ſit in
ſe verus, quantum ad legē eſt omnino extraneus, cū hic de fructi-
bus nulla fiat mentio. Pꝛeterea, cū lex iſta tota loquatur de filio, ⁊
ſeruo, ſecundum lect. quam ſ. tenui, iſta lect. non congrueret, niſi in
filio, cum non ſit votum domini querere ſeruo. ſicut patris que-
rere filio. Ideo ego lego hanc legē alio modo clare ⁊ aperte. Pꝛo

cuius euidẽtia debetis ſcire, ꝙ quãdo pꝛimo teſtatoꝛ reliquit ali
quid alicui, ⁊ poſtea iubet tertiã perſonã accipere, ⁊ poſt tẽpus
legatario dare, ꝙ legatũ dicitur eſſe purum, ⁊ legatarius ante tẽ
pus decedens trãſmitteret ad heredẽ, ille tertius qui iuſſus eſt
accipere ⁊ dare legatario, videtur electus vt nudus miniſter, l. a
filia.§.alũno.ĩ.ad Treb.⁊ l.liberto.§.largius.ĩ.de annu.le.cũ ſimi.
Itẽ poſito, ꝙ ad heredẽ nõ tranſmitteret legatarius, non rema-
neret apud illũ nudũ miniſteriũ.l.ſi quis Titio.ĩ.tit.j.Hoc pꝛemiſ
ſo caſus eſt clarus, qꝛ pꝛimo fuit relictũ filio, poſtea fuit iuſſus pa
ter ipſi filio reſtituere, poſt moꝛtem ipſius patris: ſi filius moꝛiť
interim, queriť an apud patrẽ debeat remanere? Videbať ꝙ non
quaſi pater ſit nudus miniſter. Tñ Iuriſcõſult⁹ determinat hic
contrarium, qꝛ pater nõ eſt nudus miniſter, ſed ex perſona eius
capit vires legatũ. Secus ſi aliquis eſſet iuſſus dare extraneo, ꝙ
* ipſi extraneo eſſet relictum, vt ex pꝛedictis patet: * hunc caſum
c credo verũ. ¶ Op. ꝙ iſte ᶜverſi. videtur deſtruere omnia pꝛecedẽ
tia. Innuit enim quod non videatur relictum poſt moꝛtẽ patris,
niſi expꝛimatur. Cuius contrariũ videtur dictum ſ. Solu.ſ.dixi,
quod videtur fideicommiſſum dilatum in tempus exiſtentie ſui
iuris, quod poteſt eſſe moꝛte vel emancipatione: hic loquitur quã
do expꝛeſſe fuit collatũ poſt moꝛtem, ⁊ ſic in vnum caſum tantũ.
Expediui me de contrariis. ¶ Venianus ad queſtiones. quero
8 pꝛimo, qꝛ regula eſt, †quod lis nulla poteſt eſſe inter patrem ⁊ fi-
lium, quo iure aget filius, cui eſt fideicommiſſum relictum, cõtra
patrem? Reſp. aut eſt inſtitutus pater, aut filius. Pꝛimo caſu, aut
pater non vult adire, ⁊ non poteſt cogi per filium, niſi poſt quam
erit ſui iuris, ſm gl. in l.cogi.§.ſi pater.ad Trebellia. licet Iacob.
de Are. aliter dicat, quod dic vt ibi. Aut pater adiuit, ſed nõ vult
reſtituere, ⁊ tunc aut fuit relictum fideicommiſſum ſtatim, ⁊ non
valet, vt no.ĩ.eo.l.a filio.⁊ ſ.dixi. Aut fuit dilatum in tempus exi-
ſtentie ſui iuris, ⁊ non eſt dubium quod poteſt habere actionem
ex teſtamento. Si vero filius fuit ipſe inſtitutus, vt in caſu noſtre
legis tunc aut pater non vult iubere filium adire, ⁊ tunc nõ pꝛeiu
dicat filio, quin factus ſui iuris, poſſit adire, l.is qui heres.§.fina.
de acquiren.hered. hodie ſtatim poteſt filius adire, per legẽ fin.C.
de bonis que liber. Si vero filius iuſſu patris adiuit, ⁊ ſic patri
queſita eſt hereditas, tunc cũ fideicõmiſſum ſit dilatũ in tempus
exiſtentie ſui iuris, vt dixi ſupꝛa non eſt dubium, quod factus ſui
9 iuris agit actione ex teſtamento: ⁊ hoc ſecundũ iſta iura. ¶ † Sꝫ
quero, nunquid hec lex obtinet ſecundũ iura hodierna? pone qui
dam inſtituit filiũ, ⁊ rogauit patrẽ de reſtituendo filio, vel extra-
neo, videndum eſt de viribus fideicommiſſi. Dices tu, in heredita
te pꝛofectitia habet locũ hodie ſine dubio, qꝛ nihi eſt hodie immu
tatum, quod non placet: imo dic ꝙ pꝛima pars huius legis, ꝑut
dicit, ꝙ a patre poteſt relinqui filio inſtituto, pꝛocedit ſine dubio,
⁊ olim, ⁊ hodie, in pꝛofectitio: ſecunda pars, vt dicatur capere a
perſona filij, quando relinquitur extraneo, a perſona patris qñ re
linquitur ipſi filio, etiam ſecundũ iſta tempoꝛa non habeat locum
in hereditate pꝛofectitia, hoc eſt, in ea que erat relicta filio cõtem
platione patris. Tunc enim ſemper videtur capi a perſona pa-
tris, qꝛ eius reſpectu eſt relictum, argumen. ſupꝛa de heredib. in-
ſtituen.l.quidam cum filium.⁊ infra de ſtipulatio.ſeruo.l.pe. Ceſ-
ſant enim ille ratiões, quas dixi, ſcilicet ꝙ pater habuerit a filio,
vel dominus a ſeruo: imo habent a ſe, licet per mediam perſonam
filij vel ſerui. Si vero loquitur de hereditate aduẽtitia, hoc eſt, de
relicta cõtemplatione filij vel ſimpliciter, dic quod idem eſt, l.adi-
tio.ſ.de acqui.here.⁊ de vſuf.l.ſi ſerui.⁊ l.ſeq. tũc pꝛincipiũ huius
legis non videtur habere locũ, qꝛ patri queritur ſolus vſuffruct⁹:
⁊ ſi filio reſtitueret, illud idẽ ſibi quereretur. Et videť dixiſſe Ro-
ge. in iij.gl. hic poſita. Tu dicas, ꝙ in ſeruo ſine dubio nihil eſt im
mutatũ: in filio vero, tenendo opin. quã ego teneo, ꝙ fideicõmiſ-
ſum videť dilatũ in tẽpus moꝛtis, vel exiſtentie ſui iuris: hoc non
videť pꝛocedere, qꝛ illo tẽpoꝛe vſuffructus qui queritur patri, re-
uertitur ad pꝛopꝛietatem ipſo iure, abſqꝫ alia reſtitutione fienda
per patrẽ. Sed potes dicere, ꝙ pater habebit vſumfructũ dum
viuit: ⁊ illis fructib. vteť, ⁊ cõmodo fructuũ: in tempus aũt exiſten
tie ſui iuris, reſtituet fructus quos percepit medio tempoꝛe. pꝛo
hoc hec lex in fi. ſecundũ lec. Iac. de Are. remanebit ergo apud
patrẽ ſolum commoditas vtendi illis fructibus, ⁊ illo cõmodo,
medio tempoꝛe. Simile in l.ſi conuenerit.ſ.de pac.dot. ¶ Secun
da pars huius legis, in qua diſtinguitur, vtrum relinquatur filio
vel extraneo, vt pꝛimo caſu debeatur ex pſona patris, ſecundo ex
perſona filij, hodie ſi relinquitur a patre filio, nihil eſt immutatũ
quantũ ad hoc. Sed ſi relinquiť extraneo, eſt immutatũ, qꝛ olim
debebatur a patre, vt a debitoꝛe ex perſona filij, vt hic. hodie ve-
ro debetur a patre, vt a legitimo adminiſtratoꝛe. Sicut dicimus
quando relinquitur a tutoꝛe pupilli inſtituti, l.peto.§.mater.ĩ.tit.
j.C.de fideicom.l.etiam.⁊ C.de re.cred.l.cum etiã.⁊ l.ciuibus.ĩ.de
reb.dub. Vel dicamus, ꝙ partim debetur a patre vt adminiſtra-
toꝛe reſpectu pꝛopꝛietatis, partim vt a debitoꝛe reſpectu vſuſfru

10 ctus. ¶ † Quero, quid in filio arrogato? Reſp. idẽ ꝙ in natu[rali]
⁊ legitimo, vt Inſtit. de acqui.per arrog.§.j.⁊ ea.l. ſub conditio[ne]
11 de liber.⁊ poſthu. ¶ † Quero, vtrum reſtitutiõe facta a patre
caſu huius legis, trãſeant actiones in filium ex Trebelliano?
ca hoc ſunt gl. cõtrarie, vna eſt hic ſuper ver. nõ admiſſa (que
detur dicere ꝙ tranſeant actiones,) dicit enim, ꝙ omnia alia re-
media Trebellianica, excepta deductione quarte, habent locum
ſed inter remedia Trebellianica eſt tranſlatio actionum, vt C.
leg. Falc.l.in teſtamento.⁊ ibi no. ergo, ⁊c. Et huic cõcoꝛ. alia g[l.]
ad Treb.l.quidam.§.ſi ſeruo. Alia gl. hic ſuper ver. non poſſe[t]
cit contrariũ. Cum enim ipſe filius ſit heres, pater non tranſ[fert]
in eum actiones. Pꝛo hoc videtur caſus, ĩ. ad Treb.l.ſi heres
d ſtitutus. in pꝛin. Credo pꝛimas ᵈ gl. eſſe veras per tex. l.j.§.ſi
verſi. idem ⁊ ſi ipſi.ĩ.ad Treb. vbi eſt caſus. Nã in tota illa lege
ponitur illa pars ſenatuſconſulti que tractat de transferẽdis a[c]
tionibus, ⁊ ideo ponitur hic caſus ꝙ filio inſtituto ⁊ patre ro[ga]
to ipſi filio reſtituere, habet locum illa pars ſenatuſcõſulti.
ſi heres, in pꝛin. reſpondeo, ꝙ ibi loquitur in herede, apud q[uem]
erant actiones directe, que ſibi ſufficiunt, hic loquitur in filio,
pud quem nõ erant neqꝫ directe, neqꝫ vtiles, cum totũ eſſet q[ue]
ſitum patri, ſecundũ iſta tempoꝛa, merito pater ei reſtituen[do]
12 eum tranſfert vtiles. ¶ † Quero, pone ꝙ alicui eſt relictum [fidei]
cõmiſſum vniuerſale pure, decedit fideicõmiſſarius ante re[ſtitu]
tionem ſibi factam, an tranſmittat illud ad heredem ſuum?
hic ſuper verbo, retenturum, dicit ꝙ non tranſmittit, per l[eges]
quas allegat. Inducit ſimile de hereditate non adita, que nõ [tranſ]
mittitur. Idem videtur dicere gl. in l.a teſtatoꝛe. de cõdi. ⁊ de[mon.]
⁊ fuit opi. Azo. in ſumma. C. ad Treb. doc. omnes, Dy. ⁊ alii di[cunt]
contra, qꝛ habem⁹ tex. expꝛeſſos in l.poſtulante. in pꝛin. ad Tre[b.]
⁊ l.cogi.§.idẽ Metianus. eo.ti.d.l.a teſtatoꝛe. ⁊ C. de fideicõ.l.
Ad cõtra. ſcꝫ. ad l.apud Iulianũ.§.vtrũ.⁊ §.antiſtia. dic vt ibi no.
qꝛ ibi deceſſit fideicõmiſſarius ſine herede. Ad hanc legẽ reſpon
de, ꝙ hic erat relictum fideicõmiſſum ſub conditione. Ad ſimile
de hereditate Dy. nõ reſpõdet hic, ſed in l.a teſtatoꝛe. de condi. ⁊
demon. etiã Dy. dicit ꝙ aliud in herede, qui ante aditã heredita
tem nullũ habet ius, merito non tranſmittit: ſed id quod hꝫ, ſcili-
cet, ius deliberandi, trãſmittit hodie ſecundũ foꝛ. l. ci antiquio
ribus. C. de iur. delib. ſed fideicõmiſſarius vniuerſalis habet actio
nem ex teſtamento, quam tranſmittere põt. Facit, quod dixi ſ. de
13 acqui. here. in l.is poteſt. ¶ Quero, quid † ſi fideicõmiſſarius vni
uerſalis decedit poſt moꝛtem teſtatoꝛis ante aditam hereditatẽ,
an tranſmittat ad heredes? Quedã gl. tenet ꝙ non, per l. quidam
ita in pꝛin. ad Treb. ⁊ ibi no. in gl. parua ſuper ver. adeatur. Alia
glo. idem in l.iij. de reg. Cat. dicunt enim qđ dies fideicommiſſi vni
uerſalis non cedit niſi ab adita hereditate. Idem tenet Dyn. in l.
adimen. lega.l.iij.§.j. Cy. ⁊ Iacob. de are. tenent contrarium, q[ꝛ ce]
dit dies quo ad tranſmiſſionem, a tẽpoꝛe moꝛtis teſtatoꝛis [ſicut]
in legatis, ⁊ fideicõmiſſis particularibus. pꝛo hoc in d.l.iij.§.
idem dicendũ. de adi. leg. vbi quoad diei ceſſionẽ equiparatur [vni]
uerſalis particulari. Facit l.ſi in perſonam. C. de fideic. Et hãc [opinio]
tem puto veram per l.cogi.§.idẽ Metianus. ad Treb. qꝛ videt[ur]
permittere ꝙ heres fideicõmiſſarij cogat heredẽ inſtitutũ a[dire]
ergo fideicommiſſarius decedens ante aditã hereditatẽ tranſ[mit]
tit: licet ibi poſſet aliter intelligi: ⁊ hoc põt intelligi ex oꝛdine [ru]
bꝛicarũ. Nam in codice pꝛemiſit pꝛimo de lega. ⁊ fideicõ. ⁊ tit. ad
Treb. ⁊ ſic de vniuerſalibus, ⁊ particularibus, poſtea in tit. de
tol.§.cum igitur.⁊ §.in nouiſſimo. dicit indiſtincte, diẽ legato[rum]
fideicõmiſſoꝛũ relictoꝛũ pure, cedere a moꝛte teſtatoꝛis: in[tell.]
hoc in fideicommiſſis vniuerſalibus, ⁊ particularibus. Sic [et]
in digeſtis pꝛimo ponit de legatis, poſtea ad Tre. ⁊ ſic de fidei[cõ]
miſſis vniuerſalibus: poſtea ponit ti. quando dies legati ce[dat, er]
go fideicõmiſſoꝛũ particulariũ, ⁊ vniuerſalium, de quibus p[rae]
ſerat. Ad l.quidã ita, reſponde, ꝙ non dicit illud. Vel dic, ꝙ [ce]
ab adita hereditate quo ad petitionẽ, ⁊ ita loquitur gl. ibi po[ſita]
ſed quo ad tranſmiſſionẽ a tẽpoꝛe moꝛtis, vt dixi. Vel dicas, [il]
lud eſt verũ quo ad impediendam tranſlationẽ fideicõmiſſi [fac.]
14 a teſtatoꝛe, alias ſecus. ¶ Quero, † poſito ꝙ ſit verũ ꝙ non [tranſ]
mittatur fideicõmiſſum ante aditã hereditatẽ, an ſaltẽ tranſ[mitta]
tur ius deliberandi, ſicut fit per heredẽ? Gl. hic dicit, ꝙ ſic.
vide eam. Idem dicit Azo in ſumma. C. ad Treb. ꝙ põt ...
qꝛ ſi fideicõmiſſarius vniuerſalis habet ius deliberandi ...
15 de iu. deli.l.j.§.fi. in gl.j. Dico etiã, † ꝙ ſi fideicõmiſſarius ...
poſt petitionẽ factã, licet ante reſtitutionẽ factam, ...
hereditatem, tranſmitteret. l.non iuſtam. C. ad Treb. ...
an heres rogatus cogatur adire, ⁊ reſtituere? Gl. hic ...
no. in l.eam quam. C. de fideicõ. dic vt ibi. ⁊ l.ille a quo.§.ſi ...
mento. in fi.ĩ.ad Treb. Dy. inducit hanc l. in arg. ad q. ...
16 tis hic in fi, † ad duo ſingularia dari adiectiuum pluralis nu[meri]
cõcoꝛ. ſunt in gl. Nõ pone, dixit dñs vaſallo, cõcedo tibi vineas
⁊ fundũ fructibus plenũ, an per hoc videať cõceſſiſſe vindemia[m]
Videtur

Videtur ꝙ non, qꝛ non adiecit adiectiuum plurale, vt hic cũ ſim. qꝛ in dubio videtur referri ad proximũ, ⁊ ſic ad fundũ tantũ. l. j. idem cũ eodem. in fi. de iuriſd. om. iudi. Econtra, ꝙ vindemia videtur[e] concessa, qꝛ eſt pars fundi. l. fructus pendentes. de rei vendi. Si ergo totũ conceſſit, ⁊ quelibet eius pars videtur conceſſa, arg. l. ſi ex toto. ſ. eo. ⁊ l. ſi quis cum totum. de excep. rei iudi. Ad hoc facit. l. Julianus. §. ſi fructib. de act. empt. ⁊ l. Seie. ex parte. §. Caio. de fun. inſtr. ſecundum Dyn. Iſtud credo verum, primo, qꝛ illud adiectiuum, plenum, licet ſit ſingularis numeri, tamen referatur ad omnia precedentia. l. heres meus. §. vxori. ſ. de leg. iij. Item qꝛ poſito quod nihil eſſet dictum, fructus videntur conceſſi. l. fin. ſ. de iure fiſci. ⁊ dicta l. Julianus. §. ſi fructibus.

ADDITIONES.

¶ Cum filioſa. Aduerte ꝙ retenta illa opi. pro vera in l. quãuis. C. de fideic. ꝙ pater teneatur emancipare filium, vt ſibi reſtituere poſſit fideicõmiſſum. Bar. in hac l. cũ filio. verſi. ſed quero. tenet ꝙ non põt pater retinere fructus medij tẽporis, contrariũ tamen alleg. tenere in l. epiſtolã. §. fi. ff. ad Tre. ita videtur ſentire Alex. in addi. ad Bal. in d. l. cũuis. Tu dic, licet faciat Alex. arg. de dictis Bar. ibi tamen non arguit contrarium de dicto, ⁊ merito, qꝛ loquitur in diuerſo caſu. Preterea poſſet ſolui aliter, prout tradit Alex. ij. apoſti. magna. quam vide aliter. etiam poſſet dici, vt colligitur ex dictis Bar. in hac l. cum filio.

CLAVD. DE SEISS. ¶ Illud quod relinquitur. Iſtud quod ſtatim queratur, non eſt cauſa finalis: quia idẽ ſi ex interuallo dicendo certitudinarie ex voluntate teſtatoris, per l. ſi fundum per fideicommiſſum. §. fi. iuncta l. ſeq. ſ. eo. ⁊ ita intelligitur illud quod ſubijcit j. in fine ſine diſtinctionis.

IO. FR. RV. ¶ Vt ergo. Adde quod iſta theorica Bart. eſt communiter approbata, quam Soc. ⁊ Jaſ. hic defendit a quibuſdam impugnationibus Per. de Beſu.

CLAVD. DE SEISS. ¶ L. ſi creditori. Secus ſi grauatus eſſet dare alteri, per l. Imperator. §. j. ſ. ti. j. l. cogi. §. hi. qui ſolidum. ſ. ad treb. eo modo poteſt eſſe quia iſto caſu obſtat exceptio, dolo facis: no. in l. ſi ſocer. §. maritus. ſ. ſol. mat.

CLAV. DE SEISS. ¶ Vt ex predictis patet. Et pro iſto intellectu vide caſum in l. mulier. ſ. de do. inter vir. ⁊ vxor. facit ꝙ in ſimili dicit Panor. poſt Canoniſt. in c. in cauſis de electio.

IO. FR. RV. ¶ Op. quod iſte. Adde Jaſ. hic. qui ſuper iſta op. pulchre loquitur ſequendo Bar.

IO. FR. RV. ¶ Credo primas. Adde ꝙ Barto. ſequuntur docto. communiter excepto Raph. cum Jaſ. hic in fi.

AND. BAR. ¶ Vindemia videtur. Et vide Petr. in c. per tuas. de dona.

LEX XII.

☞ Iura plurium ſi deueniunt ad vnum, ille poteſt facere quod poterant illi plures.

Heres quãdo poſſit repudiare legatum ad incommodũ alienum.

Petens ex vna cauſa, quando poſſit ex alia petere.

Petere quãdo quis poſſit partẽ iure ſuo, ⁊ partẽ iure hẽditario.

Petens totã rẽ ſimpliciter ex vna cauſa, tacite ex alia repudiat.

Imihi † Quando plurium iura deueniunt ad vnum, poteſt ille facere quod poterant illi plures. h. d. ⁊ legitur duobus modis ſecundum gl. vel ꝙ pluribus eadem res fuit legata coniunctim verbis, ⁊ diſiunctim re: vel econuerſo, coniunctim re, ⁊ diſiunctim verbis. ¶ Opp. ius accreſcendi[a] nõ habet locũ poſt legatũ acquiſitũ. l. j. in fi. de vſufr. accre. ſed hic erat queſitum: qꝛ dicit, die legati cedente. Huius timore dicit gl. ꝙ dies ceſſerat quoad trãſmiſſionẽ tãtum: pro qua facit l. ei qui ita. ⁊ quod ibi no. de condi. inſtit. ¶ Opp. ij. qꝛ videtur † quod nihil releuet, ſiue habeam iure meo, ſiue iure accreſcendi: ⁊ ſic fruſtra fuit facta hec lex. arg. l. hec ſtipulatio. §. diuus. ſ. vt leg. no. ca. Sol. gl. imo releuat propter onera impoſita cõiuncto, que non erant impoſita mihi. Iſtud dictum non releuat, niſi ſecũdum illam lecturam quando diſiunctim verbis erit relictum. Vnde tu adde, quod aliud intereſt quãdo coniunctim, licet enim tũc accreſcat cum onere impoſito per teſtatorem, tamen intereſt propter aliud. Nam ſecundum iſta tempora heres non tenetur ad legata vltra vires hereditarias, nec hodie tenetur ad debita vel legata vltra vires facto inuentario. Si ergo repudio ex perſona mea, ⁊ agnoſco ex perſona illius qui me facit heredẽ, erit patrimoniũ ipſius tanto maius. Si repudio ex perſona illius, ⁊ agnoſco ex perſona mea erit hereditas eius tãto minor, ⁊ ſic multum intereſt. ¶ Op. contra hoc, videtur, † quod heres non poſſit repudiare legatum ad incommodum alienum. l. liberto octoginta. de bo. liber. l. ſi fundum ſub conditione. §. ſi Titius. ſ. eod. ⁊ quod ibi no. Reſpondeo, quandoqꝫ[b] heres repudiat legatũ factum de fundo ad incommodum alienum, nec cedit ad commodum ſuum, ⁊ hoc non poteſt, d. l. liberto octoginta. Aut repudiat ad incommodum alienum, ⁊ ad commodum ſuum: ⁊ tunc, aut ille alius, in cuius incommodum repudiat, illud habiturus erat ex diſpoſitione defuncti. ex cuius perſona repudiat, ⁊ non poteſt repudiare, vt no. in d. §. ſi Titius. Aut alio modo cedit in ſuum commodum,
* ad commodum tamen repudiantis, ⁊ poteſt repudiare: * ita lo-
4 quitur hic. ⁊ quod ſ. dixi. ¶ Opp. dicitur hic † quod ſi quis petit
ex vna cauſa, nõ poteſt petere ex alia. Contra, quando due cauſe lucratiue habent originem in perſonis diuerſorum, licet ad vnũ deueniant, ex vtraqꝫ cauſa poterit ille ſolidum conſequi, l. ſi ſeruus legatus. §. j. ſ. eo. ⁊ l. ſi is qui. de act. ⁊ obli. ⁊ doc. tenẽt in l. qui pupille. C. de neg. geſt. Sol. Illud verum quando ille due cauſe diuerſorum, habebant effectum ſolide exactionis in quemlibet: ſed hic non erat iſtud. Nam ſi ambo viuerent, vel facerẽt ſibi partes per concurſum, ſi eſſet legatum diſiunctum, vel quilibet admitteretur ad partem ſuam quando fuit legatum coniunctim, dixi in l. Meuius. §. duobus. ſ. ti. j. ¶ Opp. de l. non eſt nouũ. de acti. emp. Sol. in eodem libello debet peti vt ibi. tamen poſſum petere vel
5 iure meo, vel hereditario. ¶ Querit gl. † vtrũ poſſim petere par-
tem iure meo, ⁊ partẽ iure hereditario? Quidã variauerunt. Tu dicas indiſtincte, ꝙ ſic. Probatur in l. reos. in princi. de duo. reb. Nec obſtat d. l. non eſt nouum. quia fateor, ꝙ debeat peti in vno libello, ſed tunc petam, vel totum iure meo, vel totum iure hereditario: vel partem iure meo, partem iure hereditario. ¶ Quero,
6 † quid ſi peto ſimpliciter rem totam ex vna cauſa? Reſpondeo,
tacite ex alia repudiare videor. vt hic innuit tex. Facit l. fin. C. de
7 codic. ¶ Vltimo Dy. inducit hoc princi. ad queſtionem, † vtrum
ceſſionarius poſſit cogi eligere, an agat directa, vel vtili? Et videtur hic tenere quod non. Contrarium videtur tenere in l. ſi duo. de ſol. Dic vt ibi dixi plene, ⁊ ideo hic non dico.

ADDITIONES.

a ¶ Ius accreſcendi. Adde inquantum Alex. ex mẽte Bal. Ang.
⁊ Imo. vult, ꝙ ſit teſtator reliquit pluribus domum, ⁊ prohibuit quemlibet alienare partem ſuam reſpectu familie, ꝙ quis nõ poterit portionem ſibi obuenientem iure accreſcendi alienare, quod idem voluit Paul. de Caſtr. conſilio cccxxiiij.
b POMA. ¶ Reſpondeo, quandoqꝫ. Hanc diſtinctionem ſequi-
tur Are. conſi. cxiij. pro declaratione alle. etiam Alex. in iij. volu. facit quod in ſimili no. idem Bar. in l. quo minus in j. q. ff. de flumi. ⁊ per Jaſ. in vlti. q. quam refert hic Paul. de Caſt. relatam per Alex. qui idem tenet conſi. cxiij. in iij. volu. Salyc. hic.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Repudiare. Vide ad predicta Alex.
conſil. cxxv. vol. iij.
1 ☞ Preſtationis difficultas in teſtamentis ſubducitur, ⁊ legatũ
firmum manet.
2 Temporum anguſtie in contractibus bone fidei ſubducuntur, ſi
cut in legatis.
3 Impoſſibilitas ſi eſt adiecta grauato, an vitiatur diſpoſitio.
a **§. Si quis ſeruos.** [a] † In teſtamentis difficul-
1 tas preſtationis ſubducit,
⁊ legatum firmum remanet. h. d. Et no. §. ⁊ ſigna text. ibi, ⁊ angu-
b ſtias. ¶ Op.[b] ꝙ iſta impoſſibilitas vitiet legatum. Inſti. de leg. §.
fin. ⁊ C. de his que pe. nomi. l. j. Sol. ibi fuit legatum ab initio impoſſibile, hic non. Nã teſtator potuit tantum viuere, ꝙ ſerui potuerunt duci Romam. iſtã tenet gl. in d. l. j. ⁊ Dy. in c. nemo poteſt ad impoſſibile. de reg. iur. li. vj. Sed hoc videtur contra regulam Catonianam, que vult quod legatum quod non valeret, ſi tunc moreretur teſtator nec poſt confirmetur. Glo. ideo tranſit ad aliam ſol. ſcilicet, quod hic remouetur, quod eſt impoſſibile, ſcilicet feſtinatio. Et hanc tenent Pe. ⁊ Cy. C. de his quis pe. nom. l. j. ⁊ eſt vera, vt ſ. dicam. Tertiam ſol. dat gl. Inſt. de leg. §. fi. videlicet ꝙ teſtator voluit hic, quod heres conſtituerat ſe ſoluturum ſi decederet, ſcilicet teſtator intra triduum, que ſol. non congruit litere. Nam dicit, quod damnauit heredem ad dandum, non vt conſtitueret ſe ſoluturum, ideo tene precedentem ſolutionem. Sed ad hanc oppon. aſſumo princip. gloſſ. quia videtur contra text. Inſtitut. de verb. oblig. §. loca. ⁊ l. iij. §. ſi quis ita. de eo quod cer. loco. Sol. ibi inter viuos, hic in vltima voluntate. Hanc tenet gloſſ. infra de verbo. obliga. l. fin. §. ſi inter. de regu. iur. l. in teſtamentis. que ſolu. eſt vera, ſic intelligendo, videlicet, quod aliud ſit in con
2 tractibus inter viuos, ſcilicet ſtricti iuris. Nam † in contracti-
bus bone fidei, anguſtie temporis ſubducuntur, ſicut in lega-
c tis,[c] leg. inſulam. paragrapho penul. ſupra loc. ⁊ eod. modo in
vltimis voluntatibus, que habent inſtar bone fidei. l. in minorũ. C. in quibus cauſis in integrum reſtit. non eſt neceſ. ⁊ hoc tenent docto. in l. j. Oppo. gloſſ. de l. item illa. de conſtit. pecu. non ſoluit. Dicas, ꝙ ibi anguſtie temporum nocent, id eſt, non proſunt vt
3 reus conſtituatur in mora, vt ibi not. Vltimo † vides in hoc §. ꝙ
impoſſibilitas fuit adiecta grauato, non tamen vitiatur diſpoſitio, ꝙ eſt contra communem dictum gloſſ. noſtrarum, dixi plene in l. j. de condi. inſti.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ADDITIONES.

a ℭSi quis ſeruos.Adde inquantũ Alex.ponit ꝙ ſi teſtator iuſſe
rit legatũ preſtandum intra mẽſem a die mortis ſue,debet ſupple
ri a die adite hereditatis,⁊ ꝙ ſi teſtator mandat cõſtrui opus in-
tra quinquẽnium quod non potuit exequi,ꝙ non habebũt locum
leges punientes non exequẽtes,ꝙ hoc latius habetur per Rom.
conſi.cccix.⁊ Roma.conſi.cccxlviij.vbi vult ꝙ in gratijs Pape
anguſtia temporis ſubducatur.

b P.PAV.P.ℭOppo.Quid in alijs diſpoſitionibus:vide Ro.con
ſi.ccclviij.

c POMA.ℭSicut in legatis.Adde in materia Ro.conſ.cccxlviij.
incip.in primo queritur.

§.Regula. Seruus dicitur eſſe capax,ſi capax eſt domi
nus.h.d.Opp.de l.⁊ ſi maxime.de ſer.leg.⁊ l.
debitor.§.fi.j.ti.j.So.ibi ſpeciale.Vel dic,quando domino nõ poſ
ſumus legare mere,propter conditionem domini,procedit iſta re
gula:ſed quando non poſſumus legare miſta cõſideratione eius,
⁊ rei legate,nõ procedit iſta regula,vt in cõtrarijs.Sed certe nec
primo caſu procedit regula indiſtincte,quod dic l.ſi ſeruus eius.
de acquiren.hered.

1 ☞Voluntas ſequens ſeruatur,niſi precedens ſit derogatoria.
2 Legatum ſi primo admittitur pure,poſtea ſub conditione, iſta ſe
cunda ademptio nihil operatur.
3 Teſtamentum ſecundum factũ a teſtatore,qui in primo dixit,ꝙ
non liceret ſibi penitere,valet.
4 Priuilegium conceſſum ab Imperatore,non obſtante aliqua cõ-
ſtitutione,vel ſtatuto,tollit etiam ſtatuta futura.

a §.In legatis. [a]Sequens†volũtas ſeruatur,niſi pre
1 cedens ſit derogatoria.h.d.ℭQue-
2 rit gl.†quid ſi ademi tibi legatũ pure,poſtea ſub cõditione,an po-
ſterior adẽptio aliquid operetur?Dicit gl.ꝙ videor dare ſub con
traria cõditione.Nã qui diuortiũ dicit,preſupponit fuiſſe matri-
monium,vt in authẽ.quib.mod.na.effi.legi.§.qm̃ autem.Addo ſ.
de diuor.l.Julianus.ſic qui ponit adẽptionẽ,neceſſario preſuppo
nit legatũ procedere,⁊ ſic pertranſibat Dy.Ja.de Are.tenet con
trarium,⁊ huius opi.ſum ſecutus,q: adẽptio fit ad diminutionẽ:
ergo nõ operatur augmentũ,ſeu inductionẽ legati.l.legata inuti-
liter.j.eo.⁊ l.ex facto.de here.inſti.⁊ l.cum tale.§.falſam.de condi.⁊
demon.⁊ no.in l.ſi ita legatũ.in prin.j.eo.Materiam iſtam,vtrum
ad poſitionẽ priuatiõis,ſequatur poſitio habitus,examinaui ple-
3 ne in l.decẽ.de ver.ob.ℭ†Vltimo gl.querit,ſi teſtator in primo te
b ſtamẽto dixit,ꝙ nõ liceret[b]ſibi penitere,vtrum valeat ſecundũ ꝙ
poſtea fecit?Dicit gl.ꝙ ſic ſi prioris volũtatis expreſſe peniteat?
Vide gl.Ja.de are.intelligit,ꝙ a prima videatur recedere per ſe-
cundã,etiã ſi de prima expreſſe nõ peniteat:⁊ non puto iſtam glo.
verum dicere in terminis hic poſitis in gl.Dicit em̃,ꝙ ſibi nõ lice
ret penitere:hoc nõ poteſt facere teſtator.Nõ enim poteſt ſibi au
ferre liberã teſtamẽti factionẽ.q: eſt cõtra bonos mores.l.ſtipula
tio hoc modo.de verb.ob.Et iſta verba non cõtinent proteſtatio
nem,per quã in ſequenti videatur volũtas deficere:ſed ſolum ten
dunt ad auferendũ ſibi poteſtatẽ penitendi,qd non licet.Declara
bo plene in l.ſi quis in principio teſtamẽti.j.de lega.iij.ℭVltimo
c Dy.inducit[c]†ad queſtionẽ.Imperator cõceſſit quibuſdã Comi-
4 tibus,ꝙ poſſint creare tabelliones,⁊ eis cõcedere poteſtatem fa-
d ciendi inſtrumenta inter oẽs perſonas cuiuſlibet loci,nõ obſtãte[d]
aliqua conſtitutione,vel ſtatuto:poſt conceſſionẽ factũ eſt ſtatu-
tum in aliqua ciuitate,ꝙ inſtrumẽta facta a nullo tabellione va-
leant,niſi habeat licentiã a cõmuni:dubiũ eſt,an ſtatutũ ſuperue-
niens preiudicet tabellioni habẽti priuilegiũ ab illis Comitibus?
Et videtur ꝙ ſic,q: cõfeſſio Principis tollit effectũ ſtatutorũ pre
ſentiũ,non futurorũ,arg.l.ſi ſtipulatus.§.cũ ſtipulamur.⁊ l.ſi a co-
lono.de ver.obl.⁊ l.Rutilia,⁊ in l.i lege.ſ.de contrah.em.⁊ l.ſi ita.
de aur.⁊ arg.leg.Econtra,ꝙ non:q: omnes effectus cuiuſcunque
ſtatuti in cõtrarium obuenientis,ſunt ſublati,arg.l.placet.de lib.
⁊ poſth.Preterea,tollere potuit effectũ huius ſtatuti futuri,ar.
huius §.⁊ j.de leg.iij.l.ſi quis in principio teſtamenti. Dico finali
ter,qd in dubio ſuſtuliſſe videtur etiam ea,que in futurum pote-
rant obſtare,argumen.l.ſi ſeruitus.ſ.de ſer.vrba.pre.ita dicit Dy.
ad literam.

ADDITIONES.

a P.PAV.P.ℭIn legatis.Vide que ſcripſi in l.pacta nouiſſima.
C.de pactis.

b ℭNon liceret.Adde poſt Alex.dũ ponit an ſi teſtator dicat no-
lo aliter teſtamẽtum validũ eſſe niſi ſit ſcriptum Aue Maria,⁊c.
ꝙ in terminis conſuluit Bal.conſi.clxxxviij.⁊ qd voluit Roma.
conſilio cccvj.

c P.PAV.P.ℭDy.Inducit.An lex,vel ſtatutũ derogans legi,vel
conſuetudini intelligatur non ſolum de preteritis,ſed etiam de fu
turis.Vide Alex.in l.ſi non ſpecialiter.C.de teſta.Are. late in c.ij.
de conſuetu.vide in rub.ff.de ope.noui nun.

d AND.BAR.ℭNon obſtante.Et vide Cyn.in l.ij.C.que ſit lon
conſue.ſi dicatur,non obſtante conſuetudine, intelligitur futu
ſublata,eodẽ modo ſi dicatur,preſenti,⁊ preterita, ⁊ etiã futur
gl.eſt contra cle.ſtatutũ.de elec.ꝙ ſolũ trahat ad preſentia.Pa
de Lea.tenet,ꝙ cõprehenduntur preterita,⁊ futura,⁊ dixi qual
poteſt ſaluari ꝙ intelligatur de preterita,non de futura.Tu vi
eundem Joan.in l.iij.ſ.de teſti.vbi de hoc vide Bal.in l.ou
de contrahen.emp.⁊ vide tex.in l.iij.§.diuus.ff.de ſepul.vio.⁊ v
Angelũ in repe.§.ex non ſcripto,vide Ant.in c.fi.extra de cõ
Sed ob.quod no.per Raph.in l.fi.C.in quibus cauſis reſt.in
non eſt neceſſa.⁊ vide Inn.in c.conſtitutus.de in integ.reſtit.

LEX XIII.

Cum incertus. In legato generis is
legatus,qui legitime eſt
ſolutus.h.d.No.quod Stichus non fuit legatus, ſed fa
ſolutione de eo,fingitur legatus fuiſſe: ⁊ ſic in obligatione ge
ris,interim nihil eſt in obligatione,ſed id videtur eſſe quod ſo
tur.Opp.j.titu.j.l.Meuius.§.duobus.Solu. Obligatio gene
omnes continet,vt quilibet poſſit ſolui , non quod dicatur e
obligatione,vt ibi plene dixi.

LEX XIIII.

1 ☞Proteſtationem ſiue limitationem contractus, poni in
cipio vel fine contractus,antequam ſit perfectus,non refer

Si ita ſit ſcriptum. Siue adẽptio
cedat,ſiue ſequ
in eodem teſtamẽto legatum perimit ipſo iure,⁊ quod
nimum eſt debetur.h.d.No.tex.ibi,⁊ ait,⁊c.⁊ forte ratio dubit
fuit in iſta lege,q: dicta verba,cui bis legauero.debẽt intellig
legato facto de eadẽ re,vel de eadẽ ſumma,qd hic remouet.It
an ſit verũ,ſi legat hoc modo.Titio lego fundũ ⁊ centum, ſiue
cat.Titio lego,fundũ:⁊ j.dicat.Item Titio lego centum,qd hi
1 remouet.ℭItem no.†ꝙ nõ refert vtrum proteſtatio vel limita
tio aliqua ponatur in principio,vel in fine cõtract⁹ facti.ſi in ipſo
cõtractu ponitur,hoc eſt,antequã cõtractus ſit abſolutus a par
tibus.l.contractus.C.de fide inſtru.facit l.iij.C.de dia.act.ℭOp.
ꝙ ipſo iure nõ perimatur.l.j.§.ſed ſi legi.ver.ſed hoc ita.⁊ §.ſed cõ
2 ſulto.de his que in teſta.delen.Solut†gl.iſtud eſt veri quando in
eodem teſtamento fit ademptio:ſi in alia volũtate, diſtingue, aut
perfecta eſt,q: eſt aliud teſtamentum,⁊ idem.l.ſi iure.j.ti.aut im
a perfecta[a]vt in codicillis,⁊ tunc ope exceptionis,vt in cõtrarijs.
Certe codicilli dicuntur perfecta ⁊ ſolennis voluntas, quantũ ad
ademptionem legatorum,vt Inſt.de ademptio.lega.in princip.
C.de fideicom.l.fideicommiſſum.⁊ ibi no.⁊ l.datum.C.de leg.
ipſo iure perimentur.De alia ergo voluntate minus perfecta
quitur.d.l.j.§.ſed ſi legi.ver.ſed hoc ita.⁊ §.ſed conſulto.vt ibi
* tet.*In hoc tamen eſt differentia,q: quando ademptio fit in
teſtamento,non eſt neceſſaria exceptio facti,neq; iuris,q: in te
ſtamento ineſt ademptio,nec poteſt iudici nõ liquere.Sed ſi a
ptio fit in alia voluntate perfecta,vel imperfecta.Si eſt perf
requiritur ſaltem exceptio facti,vel intentionis,q: põt iudi
liquere.l.ij.de exceptio.Si imperfecta requiritur exceptio
vt d.§.ſed hoc ita.⁊ §.ſed conſulto.Idem ſi tacite adimatur l.
fi.de adi.leg.ℭSecundo dicitur hic,ꝙ preſtatur exiguum.Op
de l.ſi fuerit.de reb.dub.Solue vt in gl.ibi eſt ambiguitas pe
rum:hic rerũ.Op.de l.qui lancẽ.j.de aur.⁊ arg.lega.Solue
Opp.de l.Titia.§.Seia.eo.ti.Solue vt ibi.Opp.j.pro emp
ptor fundi.Gl.dicit.Solue vt ibi:q: ibi non apparet qd fit m
inum,⁊ ita tenet Dy.Opp.de l.ſcribit.§.item.de aur.⁊ ar.leg
contrarium debuit poni in precedenti gl.q: vadit in princ.Si
ibi ademit tacite,ideo non tollitur ipſo iure,hic expreſſe.O
l.idem.j.de cond.⁊ demon.Solue vt in gl.q: ibi in libertate
* accipimus quod eſt vtilius.*Dy.inducit hanc legem in ar
queſtio,quam dicam in l.qui duos.j.eo.

ADDITIONES.

a ℭAut imperfecta.Adde quando ademptio legati facti p
duos teſtes probari.conſi.ccxxv.j.lib.

* CLAV.DE SEISS.ℭVt ibi patet. Poteſt iſta gloſſa
tenendo opin.Rapha.in l.j.ſ.eod.ꝙ legata non poſſunt
niſi in teſtamento,per tex.in §.preterea.Inſti.de fidei
⁊ in l.illud.§.tractari.ſ.titu.j.

* CLAVD.DE SEISS.ℭVtilius.Item etiam iſta
tio non extenditur ad legatum alimentorum.l.liberis
mus.j.de aliment.⁊ cibar.legat.

LEX XV.

1 ☞Voluntas teſtatoris probata preualet ſcripture in aug
to ⁊ diminutione legati.
2 Minor quantitas ineſt maiori.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

legatum factum a teſtatore qui voluit legare plus, ⁊ legauit mi
nus, in qua quantitate valeat.

Vi quartam. Voluntas† teſtatoris pro-
bata preualet ſcripture, in
augmento ⁊ diminutione legata, h.d. No. quod† minor
quantitas ineſt maiori, ᵃſiue loquamur in quantitate
continua, ſiue diſcreta, vt hic, ⁊ l.j.§.ſi ſtipulanti.de ver.obli. Circa
fundū, †qn̄ voluit legare plus, ⁊ ſcripſit minus, dicitur hic ꝙ va
let legatū: ſed non declaratur in quo, ideo quero in quo valeat. Vi
detur, ꝙ valeat in minus, ⁊ hoc innuit litera, prout habet, ſed ſi
minus, ſine, ⁊, quaſi illa verba. ſed ſi, aduerſentur in facto ⁊ iure, vt ꝑ
valeat magis ſcriptura, quā voluntas. ⁊ ſ.l.proxima.in fi. In con-
trariū facit, †litera iſta prout habetis, ſed ⁊ ſi plus, quaſi aduerſet
in facto, ⁊ non in iure. vt no. in l.ij.§.ne quis eum qui in ius voc. eſt
exi. ⁊ l.ſed ⁊ ſi lege, ſ.de pet.her. Et videtur tex.de her.inſti.l.quo
ties.§.ſed ſi non in corpore. Gloſſ.ſoluit, ⁊ bene, recte intelligendo.
Nam† iſta nomina ſignificātia quantitatē ſunt appellatiua. Si er
go appoſuit minus, cū vellet dicere plus errauit in nomine appel-
latiuo: ergo non debetur legatū in illo pluri.l.ſi quis in fundi.ſ.eo.
niſi probetur teſtatorē aliud voluiſſe expreſſe, ⁊ clare, vt no. in d.l.ſi
quis in fundi. ⁊ d.l.quoties.§.ſed ſi non in corpore. ſed quādo plus
relinquit ⁊ voluit relinquere minus, nō requiritur probatio in iſta
parte, quia in maiori ſumma minor ineſt.

ADDITIO.

Ineſt maiori. Ade Vltra Alex. an in dictis teſtium in maiori ſum-
ma, inſit minor Bal.conſi.ccxxij.in fi.j.lib.

§. Siquis vnam. Nomina collectiua ſeu appel-
latiua, relata ad plures, coniū
ctionem verbalem inducunt, ⁊ inter eos eſt ius accreſcendi. h.d.
¶ Quero, quomodo cōſtat, ꝙ de poſthuma ſenſerit: Dicit gl. ſide
a facit mētionē, l.qui filiab⁹ in prin.j.eo. Tu dic, ꝙ ex eo ꝙ vnā fi-
liam viuā habuit ſolam, ⁊ legauit filiabus in plurali, conſtat ꝙ de
alia non ſenſerit, alias hec dictio pluralisᵃ numeri non verificaret
arg.l.fi.j.ad Tre. ¶ Quero, que coniunctio erit inter illas ex qua
inducitur ius accreſcendi. Reſpondeo, coniunctio verbalis, que
inducitur per hoc nomen. filiabus, relatum ad plures, vt probat
hic, ⁊ l.interdum, de her.inſtitu.

ADDITIO.

¶ Pluralis. Adde inquātum Alex. tangit an pluralis numerus
verificetur in ſingulari, qđ voluit Jo.Cald.cōſi.lv. vbi dicit. quod
cum quedā ſubſcriptio mercatoris diceret, Titius, ⁊ ſocij, reſpon
dit quod non erat falſa, cū non haberet niſi vnum ſocium. Vide et
quod voluit Old.conſi.cxliiij.inci. factum tale eſt, quod ſi teſtator
ſubſtituit poſthumos, quod mater non excluditur ſi vnus tantus
poſthumus naſcatur, ⁊ moriatur, ⁊ quod voluit Pau.de ca.conſi.
c.lvij. quod ſi teſtator mādat bona diſtribui in pauperes, poterut
diſtribui in vnum.

LEX XVI.

☞ Partem facit qui non eſt, ſed eſſe ſperatur.
Caduca, etiam tempore Digeſtorum applicabantur coniuncto.

Si duobus. Qui† non eſt, ſed eſſe ſperatur, fa-
cit partem. h.d. ¶ Opp.C.de cadu.
tol.l.j.§.in primo, ⁊ §.pro ſecundo. Sol. hoc nō erat in rerū
natura, ſed eſſe ſperabatur: ibi nullo modo ſperabatur. concor.j.
ea.l.§.fi. Hanc ſol. tenēt omnes alij, vt Azo, ⁊ Jo. qui dicunt quod
hic loquimur, quando legatum erat in cauſa caduci, quo caſu ſecū
dū iſta tempora applicabatur fiſco, quod hodie corrigitur per di
ctum titulum, de cad.tol. Tenet ergo Jo. ꝙ ſecundū tempora Di
geſtorum caduca applicabantur fiſco. pro quo facit ſ.de pet.her.l.
item veniunt.§.pridie. Communiter tenetur contrarium. Nam tē-
pore Digeſtorum caduca† applicabantur coniuncto, vt j.ead.l.in
fi. ⁊ j.tit.j.l.Celſus.§.pe. ⁊ fi. tempore cuiuſdam guerre fuit facta lex
Papia, per quam cautum fuit, ꝙ caduca applicarentur fiſco: ⁊ cir
ca iſtam fuit factum ſenatuſconſultum, de quo fit mētio in d.§.pri
die, ſed ceſſante guerra, fuit ſublata lex, vt in d.ti.de cad.to.in prin.
⁊ §.fi. ſed quia illud ſenatuſcōſultū de petitione hereditatis multa
vtilia cōtinebat ad alia, ideo ipſum, ⁊ eius interpretationes in Di
geſtis propoſite fuerunt. Vel poſſumus dicere ꝙ in §.pridie. bona
erant caduca, ⁊ nullus erat coniunctus, vel ſuccedēs ab inteſtato,
ideo applicabantur fiſco.

§. Heres. ᵃ Heres tenetur ad totū onus iniunctum ſibi
⁊ ei q a teſtatore grauari non potuit. hoc dicit.
¶ Opp.de l.Celſus.§.pe. ⁊ fi.j.ti.j. Sol.gl. primo, ibi repudiantem
tantū damnauit: hic vtrunqꝫ. hec eſt vera. Declaro, Quandoqꝫ le
gatum eſt ſimpliciter relictum, nō nominatim ab aliquo herede,
tunc portio deficiens accreſcit coheredi cū onere ſuo, ſiue ſit pro
non ſcripta. ſiue caduca, ſiue quaſi, l.j.§.his ita. de cadu.tol. Quan-
doqꝫ legatum relinquitur nominatim, ⁊ tunc aut nominatim ab
eo qui accreſcit portio ⁊ ab alio cuius portio eſt pro non ſcripta,
vel caduca. ⁊ accreſcit cū onere: hic eſt caſus in §.noſtro. qui in pri
ma parte probat de pro non ſcripto, in ſecunda de caduco. Si ve-
ro nominatim tantū ab eo cuius portio deficit. ⁊ tunc coniunct⁹
non debet. vt d.l.Celſus.§.fi.j.ti.j. Examinabo in l que conditio. in
prin.j.de cond. ⁊ dem. vbi gl. ponit, tangam in l.ciuitatibus.§.Lu-
cius.j.eo. Secundo modo ſol.gl. ꝙ in l.Celſus,§.fi. erat vnus ſol⁹
inſtitutus, ⁊ ille omiſit. Hanc tenet Petr. in d.§.his ita.de cadu.
tol. licet non faciat mentionem de hac gl. Sed eſt contra tex. legis
contrarie. in fi. ideo tene precedentem. ¶ Quero pro declaratiōe
litere. in fi.§. Reſpondeo vt in gl. ⁊ Dy. ſentit. pone caſum, ꝙ tres
vel quatuor inſtituti fuerunt, duo coniunctim, ⁊ quibus nomina-
tim fuerit relictum legatum. Certe ſi portio vnius deficit, accreſ-
cit alteri tanquam coniuncto. non alijs diſiunctis: eſt ponendum,
ꝙ ille cuius portio deficit, non habebat ſubſtitutum. alias ad ip-
ſum reuerteretur potius, quam ad coniunctum.

ADDITIO.

a ¶ Heres. Adde inquantum Alex. refert Pau.de Ca. facere men-
tionem de Bar. in quodam conſi. inci. quidam ſibi filios heredes
inſtituit, ꝙ caſus non eſt talis prout ponitur, ſed ibi ponitur ꝙ te
ſtator inſtituit filios, nepoti reliquit alimenta pro dimidia in do-
mo teſtatoris, pro alia dimidia in bonis fratris ipſo fratre preſen
te, ⁊ conſentiente, eſt predictum conſi.nu.ccxj.

1 ☞ Ius accreſcendi in legatis, non habet locum in coniunctis
coniunctione legali.

§. Sititio. Qui non eſt in rerum natura, nec eſſe ſpera
tur, non facit partem: ſed totum debetur
coniuncto re tantū: vel re, ⁊ verbis: vel verbis tantū. h.d. Et habet
tres partes. Primo, loquitur in coniunctis re tantum, Secundo,
in coniunctis, re, ⁊ verbis. Tertio, in coniunctis verbis tantū. par
tes patent. Dicit tex. legatum ſit, ſcilicet, coniunctim re tantū, vt
differat a ſequenti. Dicit tex. vendicabit per ius non decreſcendi.
Dicit tex. voluerit, non exprimendo, ⁊ ſic coniunctim re, ⁊ verbis.
Dicit tex. poſthumo, ⁊ hoc vltimo caſu per ius accreſcēdi. ¶ Op.
ſ.ea.l.in princ. Sol. hic certum erat poſthumum non naſciturum,
ibi naſci ſperabatur. ¶ Opp. de vſufr.accre.l.pe. Sol. ibi fuit reli-
ctum a diuerſis, hic ab vno. Opp.j.ti.j.l. ⁊ Proculo. Sol.gl. ⁊ non
bene. Dic ergo, ꝙ ibi non erant coniuncti aliqua coniunctione ho
1 minis, ſed coniunctione legali, in qua non habet locum ius accre
ſcendi in legatis, vt l.ſeruus communis ab extero.ff.de acq.he. Di
xi.j.ti.ij.l.re coniuncti. Dic vt ibi.

LEX XVII.

1 ☞ Verbum ambiguum poſitum in vna parte teſtamenti, decla-
ratur per alia poſita in eodem teſtamento.
Particula teſtamenti quando datur legatario, datur etiam illa ꝑ
quam declaratur verbum ambiguum teſtamenti.
2 Nomen filiarū porrigit in legato ad poſthumam. ⁊ quando nu. 4.

a **Vt filiabus.** ᵃ Appellatione filiarum conti
netur poſthuma, ſi de ea teſta-
torē aliquo indicio appareat ſenſiſſe. h.d. ¶† Not. ꝙ ver-
bum ambiguum poſitum in vna parte teſtamenti, declaratur per
alia, que teſtator dixit in eodem teſtamento. Et puto. ꝙ quando le
gatario datur particula teſtamenti, debet ei dari illa pars, in qua
continetur aliquid. per quod declaretur verbum ambiguum poſi
tum in legato. ¶ Opp. de l.nomen filiarum. de ver.ſig. Gl. ibi dicit
indiſtincte, ꝙ qui legat filiabus, videtur legare poſthume. Et ſecū
dum hoc debet hic ſubaudiri, maxime, quod eſt contra iſtum text.
2 Reſpondeo ergo, †ꝙ nomen filiarū, porrigitur ad poſthumam, vt
ibi, ſi appareat aliquo indicio teſtatorē voluiſſe, vt hic: ⁊ ſic illa de-
terminatur ſcd̄m iſtam, ⁊ probatur in l.ſi quis ita.§.fi. de teſta.tut.
¶ Opp. inſti. qui da.tu.poſ.§.fi. ⁊ l.ſi quis filiabus. ſ.de te.tu. Sol.
gl. hic loquitur in legato quod datur ratione affectionis, ibi in tu
tela, que datur ratione filiationis. Iſtā tenet Dy. qui ſic declarat,
b legatū datur ratione affectionis, que nō cadit in poſthumāᵇ De-
claro, legatū datur propter precedens meritum, vt l. nec adiecit.
ſ.pro ſocio. ſed in poſthumo nō cadit meritū, nec demeritū. l. ſi qs
in ſuo.§.legis. C.de inof.teſt. tutela datur ratione filiationis, que fi
liatio cadit in poſthumā, ſicut in iam natam. Hec ſol. non placet.
Nā ſi in poſthumo cadit filiatio, ergo ⁊ affectio. Sola enim filiatio
eſt cauſa affectionis. l.ſcripto. in fi. vnde lib. ⁊ l.iſti quidē. in fi. quod
3 me.cau. †Et eo ipſo ꝙ eſt filius, dicitur mereri, niſi probetur de de
meritis. l.omnimodo.§.j.C.de inoffi.teſta. Dic ergo, ꝙ ſignificatio
vocabuli extendit ad poſthumam, l.nomen filiarū. de ver.ſig. ſi ta-
4 men mens teſtatoris oſtendatur vt hic: Sed ſi dubitat, †an teſta-
tor de ea ſenſerit, dic quandoqꝫ certum eſt teſtatorē ſenſiſſe de po
ſthumo, ⁊ tunc admittit ſine dubio, l.vtrū. in prin de re.du. Quan-
doqꝫ certū eſt, teſtatorem non ſenſiſſe de poſthumo, vt qꝛ putabat
vxorē ſterilem, ⁊ tunc non admittit poſthumus, nec in tutela, nec
in legato, l.ſi qs ita.§.pe. de teſt.tute. Quandoqꝫ eſt dubiū, ⁊ tunc
in tutelis interpretat ius in dubio, ꝙ teſtator voluerit prouidere
poſthumo, d.l.ſi quis filiabus, ⁊ inſti. qui da.tu.poſ.§.pe. ⁊ fin. Sed
in legatis non ita de facili hoc interpretatur: ideo, qꝛ ſi cogitaſſet

ſe plures filios habuiſſe,non feciſſet tot legata.l.pe.in fi.ſ.tit.j.que
5 ratio in tutela ceſſat:ideo in legatis opoꝛtet † apparere aliquas
coniecturas,Pꝛimo.ſi de poſthumo fecit mētionem in aliqua par
te teſtamenti,vt hic.Secundo.ſecundum Iac.de Are.ſi extranei
eſſent inſtituti.alle.pꝛo hoc C.de inof.teſta.l.iij.⁊ communia vtri.
c iu.l.ſi.Item qñ pater ᶜhabebat magnum patrimoniũ.ita ꝙ erat ve
riſimile ꝙ ex patrimonij quantitate habito reſpectu ad nu.filioꝛũ
teſtatoꝛ tantum poſthume reliquiſſet.arg.l.ſi filie,j.tit.ij.Item qñ
teſtatoꝛ dixit filiabus in plurali.cum vnam tantũ viuã haberet.nã
dictio pluralis numeri non verificaꝛ.niſi de poſthuma ſenſiſſet,ar.
l.ſi.ad Treb.⁊ ſ.eo.l.qui quartam in fi.idem foꝛte ſi quocunq; mo
do teſtatoꝛ ſciuiſſet vxoꝛem pꝛegnantē.l.ſi cum vel in vtero.C.de
teſt.mili.Opp.de lib.⁊ poſth.l.ij.Sol.vt in gl.Op.dicitur hic,ꝙ le-
gando filiabus.videtur legare poſthume, ita demum ſi in aliqua
parte teſtamenti de poſthuma fecerit mentionē,alias nõ.Contra
qꝛ ſi de ea non fecerit mentionem teſtamentum non valet.qꝛ pꝛete
6 rita.Nec potes dicere,ꝙ legata confirmentur per auth.†ex cauſa
qꝛ ſecundũ veram opin.non habet locũ in pꝛeteritione poſthumi.
So,Potes dicere.ꝙ hic factum fuit teſtamētum,⁊ adiecta clauſu
la,ſi non valet iure teſtamenti,⁊c.⁊ ſic legata ab inteſtato debētur
Alias dic,ꝙ inſtituendo filias.videtur inſtituere poſthumã,l.pla
cet,de lib.⁊ poſth.l.iij.C.de inoff.teſta.⁊ ſic teſtamentum valebit, ⁊
vide quod dixi in l.fundus de fun.inſtru.

ADDITIONES.

a ¶ Qui filiabus.Pꝛo cõcoꝛ,aduerte ꝙ ardua queſtio eſt,qñ teſta
mentũ eſt nullũ ratione p̄teritionis,vel exheredationis, tũc clau-
ſula codicillaris adiecta operaꝛ ꝙ heredes ſuccedentes ab inteſta
to intelliguntꝛ grauati de reſtituēdo hereditatē per fideicõmiſſum
heredibꝰ ſcriptis in teſtamēto,per gl.in auth.ex cauſa.C.de li.pꝛe
te.Bart.conſi.vj. licet coꝛrupte alle.ſed eſt cõſi.cc.xxxv.⁊ ccx. ⁊ ita
firmãt ibi doc.p iura ibi alle.maxime p Alex.Queritꝛ ibidem nun-
quid illa determinatio habeat locũ,ſiue teſtatoꝛ cogitauerit de p̄te
rito,ſiue nõ,Bar.allegaꝛ in l.j.ff.de iure codic.ĩ q.vj.tenuiſſe ꝙ nõ.
Contrarius tñ alle.ſecundum Alex.in d.auth.ex cauſa qꝛ dicit ꝙ
contrariũ ſenſit in hac l.qui filiabus.in pꝛin,tu dic,illa additio cõ
muniter non habeꝛ ſed pꝛeſuppoſita illa apoſtilla, dic ſecundum
Chꝛiſ.de Nicel,qui concludit in quodã ſuo conſi. verã partē affir-
matiuam,ſcilicet,ꝙ habeat locuz,ſiue cogitauerit.ſiue non.Cum
quo tranſiuit Signo.de Omedijs cum toto venerãdo conſi.Me
diolã.⁊ licet poſſit dari ſol.ſm diſt.Frã.de Are.in conſi.xciiij.an ab
ſoꝛbeant legata maioꝛem partem hereditatis, an non. cuius non
eſt modica autho.Sed pꝛo nunc innuit illam concoꝛdiam,licet nõ
alleget Bar.contrariari.quia nec h.d,Alex.ſed dicit ꝙ innuit di-
cens in d.conſi.ꝙ fieri debet differentia ſecundum Ange.in l.filio
p̄terito.ff.de iniuſ.rup.an teſtatoꝛ cogitauerit in genere. ⁊ pꝛoce-
dat pꝛima opi.negatiua.ſi autem in ſpecie ſit cogitatũ.licet non ex
pꝛeſſum,per aliqua verba.tũc oĩno,haberet locũ opi.affirmatiua.
b ¶ In poſthuma n.Adde limitandum ſecundum Pau.de Ca.hic
niſi teſtatoꝛ legaſſet id ad quod de neceſſitate teneretur,vt puta ſi
legaſſet dotem cuilibet filiarum ad quam tenebatur vigoꝛe ſtatu-
ti.quia tunc poſthuma compꝛehendetur, ſecundum ipſum adde
Bal.conſi.ccxxix.iiij.lib.
c ¶ Itē quando pater.Hec ratio videtur,vera per tex.iſtum vbi di-
citur,ſi alias nõ fecerit mentionē de eo in teſtamento.Nec ob.d.l.
filie,qꝛ ibi loquiꝛ in dote data filie hic loquiꝛ de ad nitten.poſtu.
1 ☞ Diſtributiuum,ſi quis.actum pꝛimi verbi attribuit pluribꝰ
inſolidum ⁊ eos inſolidum ad emolumentum vocat.

a
1 **§.Si quis ita** ᵃDiſtributiuuz,†ſi quis,actũ pꝛimi verbi attribuit pluribus inſolidũ.⁊
eos inſolidũ ad emolumentũ vocat.h.d.Opp.de l.ſi quis Titio in
fi.j.ti.j.Sol.Hoc facit charitas liberoꝛũ.Dicit gl.hoc non eſt ve-
tum.per l.vtrũ.de re.du.⁊ l.cũ inter.C.de fideic.li.Nec poteſt dice
re.ꝙ ibi ſit ſpeciale fauoꝛe libertatis,p̄pter dictionē,maxime,que
eſt ibi q̄ denotat idē in alijs caſibꝰ.vñ gl.ſoluit ſcdo modo. ⁊ nota-
biliter,ꝙ hic ſunt verba diſtributiua,q̄ hoc operanꝛ.Vide hãc ſo.
⁊ no.eam.Hoc intellige.qñ diſtributiuũ pꝛimi verbi,attribuit cui
libet inſolidũ actũ pꝛimi verbi:ſecus ſi pꝛo parte,l.iiij.§.ſi.ſ.eo.l.ab
omnibus.in pꝛin.j.eo.niſi res relicta eſſet talis,que cuilibet inſoli
dum ſui natura cõgrueret,d.l.cum inter.C.de fidei.lib.De iſtis di
ſtributiuis pleniſſime dixi in l.hoc articulo.de her.inſti.Oppo.de
l.ij.ſ.de lib.⁊ poſth.Sol.in odium exheredationis eſt ibi ꝙ requiri
2 tur nominatio.¶ Vltimo Dy.†inducit iſtum §.ad q.de duobus
ingredientibus,pꝛimo caſtrum.ita ꝙ non apparet quis pꝛioꝛ, vel
poſterioꝛ,vtrum quilibet debet habere pꝛemiuz inſolidũ.De quo
dixi in d.l.hoc articulo,⁊ Iac.de Are.tangit.in j.conſtitutione Di
geſtoꝛum.§.diſcipuli.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Si quis ita.Vide Com.conſi.xlvj.in pꝛin.

§ Si vni. Qui repudiat hereditatē, conſequitur p̄lega
tum.h.d.cum l.ſeq.Opp.j.ti.j.l.miles.§.j.Sol.
gl.hic loquitur in ſuo,ibi in extraneo.que ſol.eſt contra l.filio.j.[...]
Vnde ſolue aliter hic in ipſo abſtinēte,ibi ĩ eius herede.hec eſt [...]
ra.rationē ibi videbitis,⁊ in l.filio.j.eo.Op.j.de doli excep.l.[...]
Celſum.§.ſi quis ex vncia.⁊ l.ſi.§.ſi.Solue, vt in qualibet [...]
Opp. de l.ſi patroni.§. quid ergo.ad fi.ibi.nec pꝛeceptio.ad [...]
Gl.non ſol.dic ſecundum doc.ibi ſolus erat inſtitutus.Vnde [...]
diatione eius teſtamentum irritatur. Materiam huius lega[...]
cam plene in l.filio.j.eo.vbi gl.ponit.

LEX XIX.

1 ☞ Verbum,hoc amplius,inducit repetitionem,per quam [...]
ta pꝛecedentia inualida confirmantur.
2 Comparatiuum relinquit foꝛmam poſitiui in extremo.
3 Teſtis qui pꝛimo fuit examinatus ſine ſolennitate, ⁊ ita pꝛi[...]
dictum fuit nullum,ſi ſecundo examinatus rite,dixit,dico per [...]
nia pꝛout dixi pꝛimo,valet dictum.

1
a **LEgata.** Verbũ,†hoc amplius ᵃinducit re[...]tionē,per quã legata pꝛecedētia [...]
lida confirmanꝛ:ſecus in adiectione.que fit ad di[...]
nē concedendã heredi,h.d.Pꝛimo.loquitur qñ re[...]
tio facta eſt in pꝛimo gradu.Secundo,qñ dilatio ſolutioni [...]
ceſſa.Tertio.qñ repetitio eſt facta in ſecundo gradu.Secũ[...]
⁊ diuerſum.Tertia ibi,idē in eodē.Pꝛima gl.ponit caſum.[...]
2 huius pꝛincipij eſt,†qꝛ natura cõparatiui eſt,relinquere foꝛ[...]
ſitiui in extremo.Vnde cum dico,lego tibi hoc amplius.eſt [...]
relinquo tibi hoc amplius illo legato,⁊ ſic illud tibi relinqu[...]
xi in l.ſi tibi pure.j.ti.ij.¶ Quero quomodo pꝛimũ legatũ era[...]
tile.Gl.dicit,pꝛimo propter defectũ ſolennitatis.Bonum ex[...]
plum eſt.Sed opp.rupto teſtamento,rumpuntur codicilli.⁊ [...]
aditur ex teſtamento,nec data in codicillis valēt.l.ſi quis c[...]
mentum nullum.in fi.⁊ l.ab inteſtato.ſ.ti.j.⁊ l.j.C.de codi.Sol[...]
traria loquuntur qñ teſtamentum valuit. ⁊ ſic codicilli c[...]
pꝛimo dependere a teſtamento:hic vero qñ teſtamentum ab in[...]
b fuit nullum.ita dicit Dy.⁊ bene.¶ Facit ᵇin ar.†ꝙ ſi teſtis pꝛi[...]
3 fuit examinatus taliter ꝙ dictũ ſuum non valebat propter ſolen[...]
nitatis defectũ,⁊ in ſecunda examinatione dicit,dico per om[...]
c pꝛout dixi pꝛimo, ꝙ tale dictum valeat,dico non determinando.ᶜ
Secundo gl.ponit exemplum,quando legatuz pꝛimo erat inutile
propter inepta verba.Hoc quibuſdam non placet.qꝛ cum ſit repe
titio.intelligitur facta per eundem modum.⁊ ſic vitiatur in ſecun
do,ſicut in pꝛimo.ar.l.j.§.j.que ſen.ſine app.reſcin.⁊ no.in l.in repe
4 tendis.j.ti.ij.Dic,†ꝙ quandoque in verbis erat quedam inepti[...]
do inſeparabilis,niſi de nouo refoꝛmaretur.vt quia in nomine [...]
pellatiuo errauit,⁊ tunc non videntur confirmata.ar.d.l.j.§.j.[...]
ſenten.ſine app.reſcin.Quãdoque ſunt quedam verba inepta [...]
poſſunt ſeparari a legato,vt ſi quis dixerit. Filio meo male[...]
lego centum.Nam tunc illud maledictũ non intelligitur re[...]
l.ſi quis a filio.in pꝛin.⁊ l.ſeruo alieno §.ſi ab impubere.j.eo.[...]
quitur hic gl.Si vero in pꝛimo teſtamento poneremus pꝛi[...]
gatum eſſe inutile ratione perſone legatarij:quia nõ capa[...]
tione rei,quia legari non poſſet tunc ſine dubio non confir[...]
tur.ita dicit gl.Dy.dicit ꝙ etiam tunc poſſet confirmari p re[...]
titionem,ſi cauſa impedimēti ceſſaret tēpoꝛe repetitionis [...]
codicillis.⁊ l.j.§.j.⁊ l.ſi depoꝛtati.in pꝛin.j.ti.ij.⁊ bene dicit [...]
dicit gl.in poſitione caſus. ¶ Venio ad ſecundã partē.[...]
5 eſt ratio huius partis.Reſp.†qꝛ inducta ad diminutionē [...]
d bent inducere ſeu operari augmentũ,ᵈ vt hic, ⁊ l.legata de a[...]
cum tale.§.ſi.de cõdi.⁊ dem.⁊ hoc verum eſt,qñ inducit di[...]
nem ſimpliciter ſine aliquo augmento.Si enim aliquo mo[...]
geretur,licet in alio minuereꝛ,induceret repetionem, ⁊ conf[...]
tionē,l.ſi tibi pure cum gl.j j.ti.ij.Exemplũ,quas pecunias [...]
pure,eas volo dari in diē,⁊ interiz pꝛeſtari vſuras.Per hoc [...]
vſuris dixi,induceretꝛ repetitio,⁊ confirmatio inutiliũ.l.ij.C.[...]
pꝛomiſ.¶ Venio ad tertiam partem.Ratio eius eſt eadem [...]
pꝛima.Quero,vtrũ habeamus ponere iſtũ impuberem ex[...]
tum,vel inſtitutũ.Rog.ponebat eum exheredatũ, ⁊ ſic eſt [...]
in pꝛoximo caſu,vt nõ inducaꝛ repetitio.Dy.dicit,ꝙ in filio [...]
redato põt dici ꝙ inducaꝛ repetitio,vt ſi ſubſtitutus exhe[...]
eſſet heres patris:tũc eñ poſſent ab eo legata relinqui.l.in [...]
ne.j.§.ſi.ad l.Fal.⁊ l.ita tñ.§.a patre.ad Treb.Gl.pon[...]
bere inſtituto,a quo fuit inutiliter relictũ.Sed quero [...]
xit gl.dic inutiliter eo modo quo ſ.Dy.dicit.per ver[...]
autē aliter dicas,vide quomodo procedit,Dy.vult [...]
remus legata eſſe inutilia propter defectũ teſtamen[...]
ſubſtitutio eadē ratione,⁊ ſic nõ poſſet deberi ex repe[...]
ſet etiã poni,ſi eſſet inutilis ratione perſone legatarij,vel [...]
te:ſi tamen vitium eſſet purgatum tempoꝛe repetitionis,[...]
¶ Quero,ſꝛ hic,ꝙ ſi patri heres extiterit,⁊ deceſſerit.quid ſi [...]
extiterit heres.Gl.dicit idem.qꝛ pupillaris continet in ſe [...]
6 vulgarez,†⁊ ideo exponit,⁊ pꝛo vel.Et aduerte,qꝛ eo caſu quo pu
pillus heres extitit,ſi legata fuiſſent valida,heres impuberis de[...]
bere[...]

eret ex perſona impuberis, non ex ſua. l. ſi fundum ſub conditiōe.
.ſi pater. ĩ. eo. Ultimo Dy. †inducit hanclegē ad vnam queſtionē
uidam comes reprobauit quedā facta in caſtro, an videatur alia
pprobare. Et videtur ꝙ non, qꝛ facta ad diminutionē non indu-
nt augmentum, vt hic cum ſi. In contrariū.ᶜ qꝛ cum prohibeat
vno in alijs videtur permittere, l. cum pretor. s̃. de iudi. ⁊ l. tribu
us. §. j. s̃. de teſt. mil. ⁊ s̃. de teſta. l. ex ea. Poteſt dici ꝙ ſi plura capi
la fuerunt coram eo expoſita, tunc quedam reprobando, alia vi
etur approbaſſe. ita dicit Dy. facit extra de preſump. cap. nonne.
s̃. de minori. l. ⁊ ſi ſine. §. ſed quod Papinianus.

ADDITIONES.

Hoc amplius. Adde Bar. in l. ſi tibi pure, de leg. iij. ⁊ in l. qui ita.
de do. prele. tex. in l. ſi ſeruus legatus. §. ſi ita ſcriptum. ĩ. eo.
OMA. Facit. Uide que in terminis ponit Bal. in l. alia ⁊ de
is quibus vt indig.
Non determinando. Adde quod no. Ang. dicit quod Bar. in
l. eos. ĩ. de fal. dicit ꝙ eſt in arbitrio iudicis, an velit admittere di-
ctam depoſitionem, ⁊ idem tenet Bal. in l. geſta. de re. iudi. Pet. de
Anch. in Cle. teſtibus. de teſtib. Ant. in c. cum tu. de teſt. Sal. in l. iu
riſiurandi. C. de teſti.
Augmentum. Adde. ꝙ Ang. ⁊ Gul. de Cug. in l. nulla. ff. de le-
ga. decidunt queſtionem, ꝙ ſi teſtator legauit domum vxori cum
hoc ꝙ ſi valet minꝰ cētū, ꝙ heres ſuppleat, ꝙ ſi valet plꝰ, illud erit
vxoris. qꝛ inducta ad augmentū nō debēt operari diminutionem.
AND. BAR. In contrarium. Hoc eſt verum ſecundum Bal.
quando omnia fuerunt examinata, ꝙ in dubio preſumitur, ſi tibi
fuerunt oſtenſa, precalleg. l. tribunus. §. j.

§. In legato. Si partes nō adijciunt in legato, intelli
guntur eque. h. d. Non intelligas, ꝙ pro
ter hoc tollatur coniunctio realis, ⁊ hoc operatur plus expreſſio
eſtatoris de partibus, quam ſi non exprimeretur, vt s̃. eo. l. ſi duo
us. §. fi. licet Pet. contra, dixi plene in l. re coniuncti. ĩ. de lega. iij.

LEX XX.

☞ Electio, cuius ſit cum teſtator legat duos equos, vnū legat
hoſpitalarijs alium predicatoribus.

Q Uidũos. Si legatur incertū de certis, legata
rij eſt electio.ᵃ h. d. Gl. ſignat plura
contraria, ⁊ ſoluit, ⁊ bene. Materiam videbitis in l. le-
gato generaliter. ĩ. eo. Dy. in l. ſi ita. s̃. eo. format vnā q.
quidam dominus habens duos equos, reliquit vnum hoſpitala
rijs, aliū fratribus predicatoribus, ⁊ querit, quis habeat electio-
nem. Uidetur ꝙ predicatores, quia ſunt vltimo nominati. Nam ⁊
primo videtur relictum minimum, l. ſi ita. s̃. eo. In contrarium ꝙ
ſit electio hoſpitalariorum, quia primo nominati, l. quoties. de vſu
fru. finaliter Dyn. determinat, cum cuilibet relictus ſit equus in-
certus de certis legatis, legatariorum eſt electio, vt hac lege. Un-
de hoſpitalarij prius eligens per d. l. quoties,

ADDITIO.

Electio. Adde poſt Alex. in alternatiuis quando electio ſit de-
bitoris, Bal. conſi. xliij. ij. li. ⁊ in alternatiua ceſſionis bonorum cu
ius ſit electio, ⁊ qualiter negligentia creditorum, deuoluitur elec-
ctio ad volentem cedere, Ro. conſi. ccccxxxix.

LEX XXI.

G Rege. Uniuerſitati legata accedunt poſtea na
ta. h. d. Op. ꝙ non cedāt, niſi a tēpore mo
re, vt ĩ. eo. l. ſi quis bonorū, ⁊ in l. j. ⁊ fi. C. de vſur. vel fru-
ctib. leg. Sol. Qñqꝫ legat̃ vniuerſitas quedā, vt grex, ⁊
peculiū, ⁊ ſimilia, ⁊ accedunt etiā omnia que accreuerūt in vita te-
ſtatoris, vt hic, ⁊ l. peculium. ĩ. ti. j. Quandoqꝫ legat̃ certa ſpecies,
⁊ tunc, aut teſtatoris, erat, ⁊ veniunt fructus, ⁊ acceſſiones a tem
pore mortis: vel ſaltem hereditatis adite, qꝛ ex tunc fuit legatarū.
Aut non erat teſtatoris, ⁊ veniunt vſure a tempore more. l. Pau-
lus. de vſur. ⁊ per doc. in l. ij. C. de vſur. vel fructibus lega.

LEX XXII.

☞ Uniuerſitas hominum reſidet in vno homine tantum.

S I grege. ᵃUniuerſitate legata quod ſupereſt tē-
pore mortis, debetur: licet mutata fue-
rit, vel ad vnum peruenerit. h. d. Opp. ꝙ in vno reſideat
vniuerſitas, l. ſicut. §. fi. quod cuiuſqꝫ vni. Sol. gl. ibi nomine durat
non re, ⁊ illam tenet Dy. Uel, dic, †ibi loquitur in vniuerſitate ho-
minum, in qua ſunt cōſideranda duo ſcilicet, ipſi homines, ⁊ res, ⁊
iura eorum. vnde propter iura in vno homineᵇ dicit̃ remanere vni
uerſitas, ⁊ ius vniuerſitatis: hic loquitur in vniuerſitate rerū, que
nō habet bona, neqꝫ iura: ⁊ ideo ſi deuenerit ad vnum non eſt pro-
pter quod dicatur remanere nomen vniuerſitatis. Hec eſt ſecūda
ſolu. gl. quā tenet Pet. ⁊ ideo no. Illud autem quod hic dicitur de
area, examinabo ĩ. eo. l. ſeruum filij. §. ſi aree, ⁊ l. ſi ita. §. fi. Dy. indu
cit hanc legem ad duas q. quas dicam. ĩ. eo. l. quod in rerum. §. fin.

ADDITIONES.

Grege. Adde grex qd ſit, no. in l. fi. §. j. ĩ. de abigeis, ⁊ qualiter dif
ferat ab armento. vide gl. ⁊ ibi Bar. in l. militaris. C. de mi. veſte. li.
xij. ⁊ vide etiam Bal. in l. j. de ſta. homi.
b In vno homine. Adde ꝙ idē voluit Abb. conſi. xv. ⁊ xxxviij. ij.
lib. ꝙ collegium poſſit reſidere penes vnū, alijs mortuis, ⁊ inquan
tum Alex. tangit an collegium deſtructū authoritate ſuperioris
retineat priuilegia, vide quod pulchre conſuluit Bal. conſi. ccxxj.
inci. viſo inſtrumento. iiij. lib. de quodam caſtro principis authori-
tate deſtructo, ⁊ reſtituto, vide quod voluit idem Bal. de hoſpita
li deſtructo, conſi. cccxxviij. in fi. iij. lib.

LEX XXIII.

S I quis bonorum. Legatarius partis
bonorum, non petit
fructus, niſi a tempore more. h. d. Hoc verum, niſi de volun
tate teſtatoris expreſſe, vel preſumptiue aliud appareat, vt in gl.
Opp. extra gl. cum tranſeat dominiū ab adita hereditate veniūt
vſure, l. Herennius. de vſur. Sol. Quando pars bonorum legatur
non tranſit dominium recta via in legatarium, vt hic, ⁊ ĩ. eo. l. non
amplius. §. fi. ⁊ ibi videbitis rationem: ideo fructus non veniunt
niſi a tempore more.

LEX XXIIII.

Q Uod in rerum. Quod futurum eſt lega
ri poteſt h. d. Querit
gl. vtrum hoc legatum ſit conditionale. Et dicit, ꝙ non.
quod intellige verum quo ad tranſmiſſionē, quo ad alia
eſt conditionale, l. j. in fi. de cond. ⁊ demon.
1 ☞ Emphyteuſim, ſi quis legat que debeat finiri in ſua perſona,
non videtur legare niſi quod habet.

§. Si vſumfructum. In dubio videt̃ quis le
gare ius quod habet in
re, licet eius morte ſit periturū. h. d. No. vnum dicit directo, ſci-
licet, ꝙ vſuſfructus nō debet̃, niſi proprietas redimat̃. Aliud dicit
a cōtrario ſenſu, ꝙ proprietate redempta debet̃ vſuſfructus. Op.
ad primum, qꝛ poteſt legari res aliena, vt l. cum rem alienam. C.
eo. So. hic errabat, credens poſſe tranſmitti ad heredē. Uel aliter
⁊ verius, hic habebat ius in fundo, ergo in dubio vr̃ legare ipſius
contēplatiōe, licet deberet extingui morte, l. vxor. C. e. ⁊ l. Sticho.
1 ĩ. de vſufr. lega. Et iſta †faciunt ad q.ᵃ ſepiſſime occurrentē. Quidā
a habebat fundum in emphyteuſim, que in perſona ſua finiebatur, le
b gauit illum: certe, heres non tenetur ad aliquid,ᵇ vt hic. ⁊ d. l. Sti-
cho. Op. ad ſecundum de l. j. ĩ. de reg. Cato. Solue, vt in gl.

ADDITIONES.

a POMA. Et iſta faciunt ad q. De iſta queſtione, ⁊ iſto text. vide
Alex. conſi. ix. volu. ij.
b Ad aliquid, Adde ꝙ Jo. de Imo. contra, quod imo debeatur
eſtimatio, vt hic latius per Alex. ⁊ opi. Bar. ſequitur Corne. in cō
ſil. lxxxiiij. per totum, in ij. vol. Et ad materiam huius §. vide eun-
dem in conſi. lxiiij. in iiij. vo. quaſi per totum, ⁊ Alex. conſi. ix. in ver.
ſecundo dubitatur in ij. vol. Bar. ⁊ Imo. in l. cum pater. §. cum pa
ter qui filio. ĩ. tit. proxim.
1 ☞ Fundus conſtituitur deſtinatione patriſfamilias, per regio-
nes, Domus vero interiectione parietis.

a **§. Si quis poſt.** ᵃSi res legata augeatur, legatū
creſcit: ſi diminuat decreſcit. h. d.
1 quod dic vt l. ſi ex toto. in prin. s̃. eo. †No. ꝙ fundusᵇ conſtituit̃
b deſtinatione patriſfam. per regiones. †Domus vero interiectiōe
2 parietis, vt dicit gl. ⁊ probatur in l. ſi quis duas, §. ſi quis partem.
s̃. communia prediorum.

ADDITIONES.

a Si quis poſt. Adde ꝙ voluit Ro. cōſi. cccxiij. ⁊ Bal. cōſi. dlv.
iiij. li. an per ſpecialē vicariū, vel Poteſtatē poſitū in aliquo caſtro
ſubdito ciuitati, videat̃ derogatū iuriſdictioni maioris officialis.
b P. PAV P. No. ꝙ fundus. Tex. eſt in c. j. de cōſe. eccle. vel alta.
in vj. ⁊ in c. tua, de preb. in vj. vide Iaſ. in l. ſi eadem. ff. de offi. aſſeſ. ⁊
Com. conſi. clxiiij. inci. viſis literis. latius Bar. in l. ita ſtipulatus.
la grāde in viij. op. j. partis. ff. de ver. ob. ⁊ que habes ad Bar. in l. ſi
cōuenerit la. ij. §. ſi nuda. ff. de pig. act. vide Jo. de Ana. conſi. xcviij.
1 ☞ Carina dicitur venter nauis.
2 Nauis ſi legat̃ ſimpliciter, pprio nomine non adiecto, qd debeat̃.
Nauis legata nomine proprio, ſi deſtruitur, quando debeatur, ⁊
quando non.

§. Et ſi nauem. Eadem eſt nauis que deſtruitur, ⁊
reficitur, eadē carina manēte. h. d.
1 Et carina †dicitur venter nauis. Item ſcias, ꝙ cū quelibet nauis
1 nominatur ſuo nomine proprio, ſi nauis †legaretur ſimpliciter, no
mine proprio non adiecto, eſſet diſtinguendum, ſicut in domo, l. ſi
domus. in prin. ĩ. eo, ſed legatum fundi, non adiecto nomine non
valeret, vt no. in l. legato generaliter. in fi. ĩ. e. ⁊ ibi dicā. Sed ſi na-
uis legatur nomine proprio, aut nō deſtruitur, ⁊ nullū eſt dubiū:
aut deſtruit̃, ⁊ tūc aut manēte carina, ⁊ tūc eſt eadē: aut nō manen
te carina, ⁊ tūc diſtingue, quo propoſito fuerit ſoluta, vt in gl. pro-

batur in l.qui res.§ areā.de ſol.⁊ in l.ſi grege.ſ.eo.tit. Omiſi duas
3 queſtio.quas Dy.foꝛmat.Queritur,†ſi collegiū in quo ſunt homines decē cōpꝛomiſit.⁊ quinqꝫ vel ſeptē ex eis moꝛtui ſunt,an extinguatur cōpꝛomiſſum:Et vꝛ ꝙ ſic.l.diē pꝛoferre.§.j.⁊ l.ſed,⁊ ſi interpellatur.§.ſi ab altera.de arbi.⁊ hac lege cū ſi.Contrariū determinat Dy.qꝛ vnū collegiū,⁊ idē remanet.vt ſ.dictū eſt.Facit l.pꝛo-
4 ponebaꝛ.ſ.de iud.Itē inducit†ad q.Si excōmunicatur collegiū,an hi,qui poſt in loco moꝛtuoꝛum interueniunt,ſint excommunicati.quod examinaui in l.inter ſtipulantem.§.ſacram.in ſi.de verb.obli.⁊ ibi dedi remiſſiones ad iura Canonica.

LEX XXV.

1 ☞ Filius a patre detrahit Falcidiam.

A Filio. A filio herede poteſt legari patri.ſed ſi adiuerit iuſſu patris.non vꝫ legatū.h.d. ¶ Op.ꝙ illatio q̄ eſt ibi.igitur.⁊c.nō ſequitur ex pꝛemiſſis.Huius timoꝛe hec lex legitur duob⁹ modis.Pꝛimo,vt loquatur ſecūdū iura antiqua.ſecundū hoc dictio.igitur,refertur ad caſum ſubauditū,⁊ in textu non expꝛeſſum.Colligitur tñ in glo.j.⁊ in gl.ſup verbo,patris.Secūdo modo legitur,vt loquatur ſecundum iura noua.ſcd̄m que cū pꝛopꝛietas remaneat,apud filiū in aduentitijs,⁊ ideo cū nō queratur patri poteſt a filio legari patri.⁊ filius deducet a patre Falcidiā:tunc iſtud igitur,ſequitur ex pꝛemiſſis,⁊ hoc
1 tāgitur i pꝛima gl.in ſi.⁊ in vlt.gl.Ex qua lec.†no.ꝙ fili⁹ a patre detrahit Falcidiam.Iſta tñ lec.non placet gloſſe,qꝛ nō eſt veriſimile ꝙ Iuriſconſultus diuinauerit de lege futura,que iſto tempoꝛe nō erat Tene ergo pꝛimā.¶ Opp.ad legem iſtam Inſti.eo.§.an ſeruo.dicit gl.bene poteſt relinqui a filio herede,patri:nō autem ecōuerſo a patre herede,filio vt in cōtrario.Ratio eſt impedimentuꝫ regule Catoniane,qꝛ ſi a patre relinquitur filio pure,⁊ teſtatoꝛ ſtatiꝫ decederet,acquireretur patri indubitāter,qꝛ quo ad acquiſitionē inſpicitur tempus quo dies legati cedit.ſcꝫ moꝛtis,l.que legata.de reg.iur.Et ſic videtur relinqui a patre,ipſi patri,nec pōt cōfirmari,ſi filius tēpoꝛe aditionis,vel moꝛtis,reperiaꝛ ſui iuris,impediēte regula Catoniana.Sꝫ qñ a filio relinquitur patri,ſi teſtatoꝛ ſtatim decederet,nō eſſet legatū nullū.qꝛ poſſibile eſt ꝙ hereditas nō acquiratur patri,ſi tēpoꝛe aditionis,filius reperitur ſui iuris:ideo tunc tempus aditionis inſpicitur,vt hic,⁊ d.§.an ſeruo. ¶ Op.cōtra pdicta de l.filio.ſ.e.So.vt ibi dicā. ¶ Ultimo dicit gl.ex hoc tex.apparet ꝙ hec lex nō loquitur in caſtrenſe,vel quaſi.Pꝛimo qꝛ dt de hereditate adeūda iuſſu patris.Scdo,qꝛ dicit de detrahēda Falcidia,q̄ de teſtamēto militis nō detrahitur. Dicit Dy.hic,ꝙ de falcidia dꝛ,nihil ad ppoſitū.Nā potuit eſſe caſtrēſe peculiū ⁊ detraheꝛ Falcidia.Quid eñ ſi pꝛiuat⁹ inſtituit filiū cōtēplatiōe militie.Nō eñ hic tractaꝛ de detractiōe ex teſtamēto filij,qui hꝫ caſtrēſe peculiū:ſed ex teſtamēto eius,qui filiū facit heredē.

LEX XXVI.

a **Non amplius.** Illud videtur quis habere,quod remanet,[a] dedu-
b cto onere.[b] h.d. ¶ Opp.gl.j.ad l.Falc.l.ad veteram.§.j.Et ſoluit.⁊ bene,quā io.no.Ratio,quia heres non computat ſibi in Fal.niſi quod habet iure hereditario:quod plene examinaui in l.in quartam.j.ad l.Falc.

ADDITIONES.

a ¶ Remanet.Adde vltra Alex.dum alle.Bal.īducere hūc tex.ad deciſionē queſtionis,ꝙ ſi de legato debet ſolui gabella duoꝛū denarioꝛum,⁊ ſit legatū factū de triginta,cū onere ſoluendi decem heredi,ꝙ gabella nō debet ſolui niſi p viginti.Pꝛo hoc facit qd̄ idē conſuluit,conſi.xvj.inci.queritur de gabella.iiij.li.ſcꝫ ꝙ ſtante ſtatuto ꝙ heres ſoluat gabellā ſcdꝫ eſtimationē exiſtentē in cataſtro ⁊ alicui obuenerit hereditas grauata ere alieno,ꝙ non debet ille ſoluere ſecundū ſtatutum.ſed ſecundū eſtimationē fiendā arbitrio boni viri,qui conſiderabit grauamina,⁊ qualitatem hereditatis.

b ¶ Alieno.Pꝛo concoꝛdia,aduerte,ꝙ dominium partis bonoꝛū legatoꝛum tranſit ipſo iure in legatarium,ſcd̄m Bart.in l.ſi quis bonoꝛū.hoc tit.cōtrarium alle.tenere in hac l.nō amplius.Solu.nō videꝛ bene alle.Bar.in d.l.ſi quis bonoꝛū,qꝛ verū eſt ꝙ oppoſuit pꝛo illa parte extra gl.Sed in ſol.cōtrariū expꝛeſſe tenet ꝯtrium.

§.Si certum. Species legata perit periculo legatarij.h.d.Bl.ſignat ar.contra,⁊ non ſoluit.Dicit glo.contra.de l.Pꝛocul⁹.Sed dic,ꝙ ibi pꝛopꝛie dicitur damnū,l.iij.de dā.infe.Uel dic,ꝙ legatarius patiatur damnū,cum recta via in eum dominium tranſeat,⁊ ſic perdit quod eſt ſuū.Uel dic,ꝙ tex.non dicit ꝙ patiatur damnum,ſed ſit deterioꝛ conditio eius,quod eſt etiam perdendo lucrum:quod patet,qꝛ ob hoc minoꝛ reſtituitur,l.iij.§.ſi quid minoꝛi,cum ſeq.ſ.de mi.

1 ☞ Legata parte bonoꝛum,quantitas pꝛo re eſt in obligatione pꝛopter difficultatem pꝛeſtationis.

§.Cum bonoꝛum. Legatario partis bonoꝛ,poteſt heres ſoluere eſtimationē,vel partes rerū,vel rem pꝛout ſibi placebit,⁊ iudici videbiꝛ hoc expedire,h.d.Pꝛimo poniꝛ queſtio,⁊ opi.Iuriſconſulto
Secundo determinatio authoꝛis legis.Secunda ibi,ſed opoꝛ
Pꝛima pars legis eſt clara,ſecunda eſt obſcura.Ratio,qꝛ qui
eſt quid ſit in obligatione,ſeu in legato.Iuriſcōſultus nō deter
nat hoc,ſed dicit,quid eſt in ſolutione:⁊ procedit hoc modo.Pꝛi
mo dicit ꝙ heredis electio eſt ſoluere partē rerū,vel eſtimatio
⁊ ſi ſolueret eſtimationē,nulla eſt dubitatio:ſꝫ ſi vellet ſoluere p
tem rerū,tunc non permitteret ſibi in rebus,que non recipiun
uiſionem,vel que ex diuiſione multū incōmodantur.Ex quo ſ
tur,ꝙ in his que commode diuidūtur,poteſt ſoluere partes
vſqꝫ ad l.poteſt.Ibi dicit Iuriſcōſultus,ꝙ poteſt ſoluere parti
vna re,vel rebus,ſi de hoc fuerunt in cōcoꝛdia heres,⁊ legata
ſed ſi eſſent diſcoꝛdes,iudex erit medius.h.d.vſqꝫ ad ver.nec
ſe d.l.poteſt.Ibi queritur,qualiter debeat foꝛmari libellus pe
gatarū partis bonoꝛū.Et rñdetur,ꝙ nō habet neceſſe vend
partē in qualibet re,h.d. ¶ Opp.Inſti.de fideic.her.§.ſi qs.
fal.l.lineā margaritarū.in ſi.Sol.Ibi fuit relictū fideicōmiſſum
uerſale,⁊ ſic bona tranſeūt cū onere ſuo,merito res reſtituit
fuit legata pars bonoꝛum,que debetur ſine onere,merito nō
tuiꝛ res ipſa de neceſſitate,vt hic.Qualiter cognoſcā,vtrū ſi
commiſſum vniuerſale,vel non,vtrum tranſeat cum onere,
dicam in l.ſi quis ſeruū.§.ſi.j.ti.j. ¶ Opp.ſecundo inuito cr
re aliud pꝛo alio ſolui nō poteſt,l.ij.in pꝛin.§.j.ſ.ſi cer.pe.hic
aliud pꝛo alio,ergo,⁊c.Dicit gl.hic relinquitur pars bonoꝛ
nere,nō pars rerum ſingularium,qꝛ tūc ſecus.Pꝛimo inte
verba gl.⁊ differentiā,vtrum relinquatur pars bonoꝛuꝫ,vel
rerū ſingularium.Sed ſi diceret,parteꝫ rerū mearum ſimpli
idē eſſet ac ſi diceret,partē bonoꝛum meoꝛum,qꝛ appellatio
generalis eſt,ſicut bonoꝛū.l.j.in ſi.ſi cer.pe.⁊ l.nam qd̄ §.ſi.ad
Sed per hoc nō apparet reſponſuꝫ ad contrariū,qꝛ ſi legaꝛ pa
1 bonoꝛum,quomodo ſoluitur pecunia.Pꝛo cuius declaratione
bemus examinare queſtionē poſitā in tex.de qua fuit contentio
ter Iuriſconſultos,nec eſt determinata.ſcilicet,quod ſit in obli
gatione,qñ legatur pars bonoꝛū.Quidā dicebant,vt tex.dicit,ꝙ
eſtimatio eſt in obligatione,ſed hoc eſt falſum,qꝛ ſi hoc eſſet,poſt
moꝛā deberētur vſure,non fructus,qꝛ eſtimatio nō facit fructus,
ꝙ eſt cōtra caſum l.ſi quis bonoꝛum.j.e.Alij dicebant rerū partes
eſſe legatas.Pꝛo quibus facit l.pꝛoxi.in ſi.j.eo.vbi dicit,nec neceſ
ſe habet legatarius in omnib⁹ rebus vēdicare poꝛtionē,poteſt er
go ſi vult.Preterea,vꝛ caſus in d.l.ſi quis bonoꝛuꝫ,qui ſi venit
fructus,ergo,⁊ ipſe res erūt legate.Iſtud eſt verum,qꝛ rerū par
tes ſunt legate:tunc obſtat contrariū quomodo ſoluitur pro al
Reſp.pꝛopter difficultatē pꝛeſtationis,ſoluitur quātitas.pꝛo
l.ſi pluribus.j.eo.⁊ l.ſi domus.§.qui cōſtetur.j.eo.⁊ j.ti.ij.l.m
bin.Sed in legato partis bonoꝛū imminet difficultas pꝛeſtati
Cum enim bona intelligantur deducto ere alieno.vt dictū eſt
alienū reſpiciat totū patrimoniuꝫ,l.ſi fideicommiſſum.§.tract
de iud.non poſſent ſolui partes rerū,⁊ ideo deuenitur.vt de
cultas heredi ſoluendi ſecundū foꝛmam huius legis.Mat
autem,quādo aliud pꝛo alio poſſet ſolui,habes in l.ij.§.j.ſi cer
2 ¶ †Qualiter poteſt agere,⁊ foꝛmare libellū legatarius partis bo
noꝛū.Reſp.poteſt petere actione perſonali partē bonoꝛū,
legata eſt,nec habet neceſſe vendicare certā poꝛtionē in q
re,vt hac lege poteſt in ſi.Itē poteſt vendicare poꝛtionem in q
libet re,Sed aduerte,qꝛ ſi conſtat ꝙ in hereditate nullū eſt
ſui,tunc poteſt vendicare poꝛtionem certam in qualibet re,
ſibi eſt relicta.Si in hereditate eſſet es alienum propter quod
bitaretur quotā partē debeat habere in qualibet re,tūc poteſt
dicare cum adiectione partis incerte,l.que de tota.§.j.de rei
licet tñ vendicatio permittatur heredi,ſupereſt tamē facult
uendi res,vel eſtimationē,ſecundum foꝛmam legis,⁊ l.gener
3 ſi.j.de vſufr.leg. ¶ †Bl.inducit hanc legem,ad queſtionem
a Falcidia poſſet deduci in vna.re.[a] De quo in l.ij.C.ad l.falc.
in l.iij.⁊ iiij.eo.tit.Secundo,Dy.inducit in arg.ad queſtion
q eo,qui habet domū communem[b] cum malefactoꝛe,cuius do
deſtruitur.De quo dixi in l.Atteius.in §.ſi.de aqua plu.arc

ADDITIONES.

a ¶ In vna re.Adde vltra Alex.an legitima debeat redu
re.Bal.cōſi.xviij.⁊ ſeq.ij.li.⁊ melius coſi.cxcvij.iij.lib.
cit ipſe Alex.legitimā nō poſſe pꝛeſtari in eſtimatio
toꝛ expꝛeſſe mandauerit ꝙ debeat ſolui in pecunia,
cccclx.inci.quidam Fran.ver.pꝛeſertim.ij.li.dicit,ꝙ
teſt pꝛouidere filio in legitima in qualibet re.⁊ ꝙ in
quūtur cū legitime ſuppletio debetur ex diſpoſitiōe le
pater poſſit in vſufructu,filio legitimam conſtituere,
An.ꝙ nō,conſ.cxxvij.⁊ quid econtra,vide Bal.conſi.
b ¶ Cōmunē.Adde vltra Alex.quid ſi in deſtruenda parte
ri venit fienda aliqua impēſa,ne parti ſuperioꝛi detur da
expēſis debeat fieri.Io.And.in add.ad Spe.in ti.de expē.

Et de predicta.q.vide vnum verbũ per Bar.conſi.cccc xxviij.iij.li.

LEX XXVIII.

Actio que accedit actioni eque principaliter, non ſapit naturam eius, ſecus ſi acceſſorie.
Legatuz factum de debito de iure pretorio, licet iure ciuili indebitum, valet.

SI creditori [a]Si creditori debitor legat debitum, ita demuz valet, ſi creditoris
intereſt.h.d.cum l.ſeq.Opp.ad primum dictum de l.legaui,
§.contra autem.de li.le.Sol.intelligas, quando legatur debitũ expreſſa certa quantitate, vt hic. Si eñi ſimpliciter relinqueret quod
debet, nõ valeret, q2 non releuaret aliquid, d.l.legaui.z l.ſi prior, ſo,
ma. Uenio ad ver.id quod.z videt̃ ꝙ non valeat.q2 creditoris non
intereſt:ergo,zc.vt ĩ.l.proxi.Rñ.gl.imo intereſt, q2 actio pretoria
erat temporalis, iſta eſt ciuilis, z perpetua, Ad illud opp.q2 actio
ſubrogata debet eſſe eius nature, cui᷒ eſt actio, in cuius locum ſubrogatur, l.ſi eũ.§.q iniuriarũ.ſ.ſi quis cau. Dicit gl.hoc ideo, q2 teſtator voluit. †Tu dic, ꝙ lex contraria loquit̃ qñ vna actio acce
dit alteri acceſſorie: hic vna actio accedit alteri eque principaliter
ſicut alia. Ita dicit Pet.dixi plene in l.j.§.hec actio.ſi quis teſta.li.
eſſe iuſ.fuer. Hoc tñ de intereſſe temporis non placet, q2 per legem
non curatur, l.paterfa.de Caſt.pec.in fi.no.in l.qui bis.de ver.obli.
Dic †ergo, [b]ideo valet, q2 licet iure pretorio eſſet debitũ, iure ciuili erat indebitũ, q̃ iure legata cõſiſtunt, vt Inſt.de teſt.in prin.z l.le
ge obuenire.de ver.ſign.ideo illo iure plene intereſſet, vt gl. dicit, z
2 eſt vera. ¶ Uenio ad ver. Marcel. Op.ĩ.l.proxi. Una eſt ſol.ꝙ iſta
determinetur per illam, ſcilicet, ꝙ hic loquatur, qñ debitum erat in
diem, vel ſub conditione. Alij dicunt, ꝙ hic loquitur qñ debetur
certa res, vnde intereſt creditoris, propter dñium quod tranſit incontinenti, l.iij.§.ſi rem.ĩ.tit.ij. Gl. Inſti.eo. §.ex cõtrario.dicit, ꝙ propter intereſſe non valet legatũ: q2 non eſt plus altero de
quatuor modis, vt Inſti.de act.§.plus.que gl.eſt contra d.l.iij.§.ſi
rem.ĩ.ti.ij. Nec ob.ſi nõ eſt plus altero de quatuor modis, quia eſt
quintus modus eſſendi plus, qui ſufficit ad legata. Ita notab.dicit gl.ĩ.ti.j.l.Meuius.in prin.ver.debitor autẽ. Op.ꝙ Falcidia reſecet illud legatũ, in l.j.§.ſi quis creditori.ad l.Falc.Sol.reſecat in
cõmodo repreſentationis.ita dicit gl. ¶ Quero duo, †primo, ſi legat debitum in diem, z ante mortẽ teſtatoris veniat dies, vtrum legatũ extinguatur. Dic vt in gl.hic, z per gl.in l.verbis.ad.l.Fal.z
per Dy.in c.factũ legitime.de re.iu.lib.vj. ¶ Quero, quid ſi ei, qui
* eſt creditor actione ſtricti iuris legatur debitum, vtruz valeat, Videtur ꝙ ſic, quia intereſt creditoris habere actionem ex teſtamento, que habet inſtar bone fidei. In contrarium eſt tex.in l.aurelius.
§.fi.de lib.leg.nec curatur de dicto intereſſe: q2 illud nõ prodeſt, niſi
quo ad vſuram, debitore exiſtente in mora, z ſic debitore delinquẽte, quod preſumere non debemus. Licet autem non conſiſtat legatum, vt ipſum debitum quod eſt purum, z liquidum, poſſit peti ex
3 teſtamento: puto tñ quod ſi creditor nõ habet bona hypothecata,
a quod illi debito adijciatur hypotheca per teſtamentum, quod fieri poteſt, l.j.C.communia de lega.z probatur ex generalitate l.ſi debitor.ĩ.de liberatione legata.

ADDITIONES.

a AND.BAR. ¶ Si creditori. No.arg.ſecundum Ange.ſi aliquid
ex cenſura ſtatim debeatur alicui, poteſt creditori legari, quia legatum incipit deberi ex alia iuris cenſura. Sed hoc non credo verũ,
cum ſtatutum ſit pars iuris ciuilis, vt l.omnes.de iuſti.z iur. ideo
cum erat debitum de iure ciuili, non erat validum tale legatum, vt
* l.Aurelius, §.fi.de lib.lega.vbi eſt caſus ſing. ¶ Adde quid ſi debitor legat creditori cum hoc ꝙ amplius petere non poſſit, an ſi ſic
acceptat legatum, z illud ſit minus debito, an poſſit vlterius petere. Pau.de Ca.conſi.cxxxv.

a P.PAV.P. ¶ De materia huius. Uide Pau.de Ca.conſi.cxxxvj.
z in l.in omnibus.ff.de iudi.poſt Ang.ibi, vide que ſcripſi in l.iiij.§.
nunc de effectu.ff.de lib.lega.

b P.PAV.P. ¶ Dic ergo. Quando ſola inductio noui remedij dicat̃
inducere vtilitatem, vide Fran.conſi.xx.z conſi.cvj.col.vltima.

LEX XXX.

1 Pecunie verbum a teſtatore prolatum, refertur ad ea que cõſiſtunt in pondere, numero, vel menſura.
Pecunia in ſacculo, vel arca conſignata, non continetur appellatione pecunie, ſed ſpecies debetur.
2 Appellatione pecunie quid veniat etiam attento communi vſu.
Communis vſus loquendi preualet omni conſtitutioni.

TAlis ſcriptura Scriptura, per quã legata pecuniaria, quibus dies nõ eſt adiecta, prorogãt̃, nõ pertinet ad corpora, nec ad legata, quibus dies eſt gratia differẽde ſolutionis, vel multiplicãde obligationis, vel inducende conditionis,
adiecta: z porrigit̃ ad legata precedentia, z ſequẽtia, etiã poſtea in
codicillis relicta, h.d.tota lex. Diuide, Primo, ponit verba teſtatoris, Secũdo, exponit verbũ, quas pecunias. Tertio, exponit verba, quibus dies adiect᷒ nõ eſt, dicens ꝙ poteſt intelligi de die quadrupliciter, vt patet ex caſu ſummario. Quarto, expõit verbũ, legaui. Scđa ibi ad corpora, z in ver. Itẽ ſi legeſ, quem hic iunge. Tertia ibi, z ad ea. Quarta ibi, hanc autem. Legamus per partes. Di
1 cit tex, dato, ſed dubitatur qualiter intelligit̃, ideo Iuriſconſultus
exponit ea: z incipit exponere, quas pecunias. ¶ No.ꝙ †verbũ pecunia, a teſtatore prolatum, refertur ad ea tñ que conſiſtunt in põdere, numero, vel mẽſura. Secundo, ꝙ pecunia conſignata in ſacculo, vel in arca, nõ cõtinetur appellatiõe pecunie, ſed debetur vt
ſpecies, vt hic, z ĩ.e.l.plane la j.§.ſz hoc.z l.ſed, ſi certos. Op.ĩ.ti.ij.
l.quiſquis. Gl.in ver.nõ pertinet dicit, ibi dixit, ſummas, hic pecunias, qđ non placet, q2 appellatio pecunie, eſt ita lata, ſicut appellatio ſumme, l.nã quod.§.fi.ad Tre.Sol.glo.ſcđo, ibi fuerũt verba
futuri tẽporis, hic pteriti: nec hoc placet, q2 iſtud preteritũ trahit̃
ad futurũ, vt hac l.§.fi.cũ l.ſe. Dic ergo, ꝙ ibi tractat̃ de legato ampliando, qđ eſt fauorabile: hic eſt de reſtringendo, quod nõ eſt fauorabile, nec tñ odioſum, q2 fit ſecundũ voluntatẽ defuncti. Opp.
ſecũdo, ꝙ appellatio pecunie largius ſumatur, l.pecunie.ĩ.de ver.
ſig.Sol.gl.fateor, ꝙ qñq2 ſumitur largius: hic nõ, q2 facile erat ei
dicere q̃ legaui, z nõ adijcere pecũnias. No.ex hac.gl.ꝙ ſi teſtator
dixit, que legaui, nõ adijciẽdo, pecunias, porrigitur ad corpora ꝙ
placet.l.ſi mihi, z tibi, §.fi.ĩ.eo.lz hoc verum ſit, tñ gl.nõ multũ placet. Nã ſemper poſſemus dicere, facile fuiſſet legi, vel teſtatori hoc
2 nõ apponere. Tu †dicas ſic, ſi in aliqua diſpoſitione profertur verbum, pecunie, z dubitatur quid cõprehendit, dic aut pcedit aliqua
diſpoſitio, ad quã refertur, tũc limitatur ꝑ illam precedentem, vt
contineat omnia, ſicut precedens continebat, l.cũ ſtipulamur.de
ver.ob.z l.ſi creditor.in prin.ſ.de pecu.coniuncta.l.ij.§.perueniſſe,
z l.ſi venditor.de here.vel actio.vendi. Aut nõ precedit aliqua talis diſpoſitio, z tũc aut verbũ, pecunie, profertur in caſu mere fauorabili, z oĩa cõprehẽdit, l.nã qđ.§.fi.ad Treb.l.propemodũ, z l.pecunie.j.z l.pecunie ĩ.de ver.ſig. Aut in caſu mere odioſo, z tũc accipitur ſtricte pro pecunia numerata, l.j.cõiuncta l.ſed z Julian᷒.§.
mutui ſ.ad Maced. Idẽ vbicunq2 tractatur de aliquo obligãdo
cõtra ſuã volũtatẽ, cum de iure cõi nõ tenetur, l.ſi vero.§.fi.ſo.ma.
Aut loquimur in caſu nõ fauorabili, nec odioſo, z tũc eligitur media via, vt cõprehendat ea tantũ que conſiſtunt in pondere, numero, vel mẽſura, vt hic: z qñcunq2 tractat̃ de aliquo obligando de iure cõmuni, vel ſecundũ ſuam voluntatẽ.l.ij.ſ.ſi cer.pe.z l.ij.C.de cõ
* ſti.pecu. *Nec ob.ſi dicis, ꝙ ibi omnia cõprehendit, q2 ibi illud eſt
ex extẽſione, vt ibi dicitur in tex.nõ ex propria ſignificatione. Predicta, licet de iure ſint vera, tñ forſan ſecundum communẽ noſtrũ
vſum non admitterẽtur, cũ appellatio pecunie ſtricti᷒ accipiatur:
dicendũ ergo eſt ſecus eſſe de vſu cõmuni, qui preualet omni conſtitutioni, l.librorum. §.quod tamen Caſſius.ĩ.tit.ij.z l.Labeo.de
3 ſupel.lega. Dy.inducit †hanc legem ad queſtionẽ, teſtator legauit
a mihi centum[a] que erant apud campſorem, z ſi ea non preſtaret, voluit ꝙ heres deberet mihi preſtare vnam vineã: heres illa que erãt
apud campſorem expẽderat, z volebat dare alia cẽtuz, vtrũ poſſit:
videtur ꝙ ſic, l.quidam in prin.ĩ.eo. Dy.dicit ꝙ fuit determinatuz
contrarium per iſtum tex.in ver.item ſi legetur. Fuit enim legata
ſpecies, z ſpecies pro alia ſpecie ſolui non poteſt. Ad idem l.plane.
ver.ſed hoc ita, z l.ſed, z ſi certos.ĩ.eo. Non obſt.l.quidam, quia ibi
erat pecunia legata in genere, ſeu quantitate, potius quam in ſpecie, vt ibi videbitis.

ADDITIONES.

* CLAV.DE SEIS. ¶ L.ij.C.de conſti.pec. Uide de iſto verbo,
pecunia, aliquid per Fran.Cur.in repe.l.j.in j.notab.C.de prohib.
ſequeſt.pecu.

a ¶ Centum. Adde ꝙ Bal.Rap.z Imo.dicunt hanc deciſionem eſſe veram, quando pecunia fuiſſet in ſacculo deſignata tãquam ſpecies, ſecus ſi ad numerum, tanquam quantitas, zc.

ver. Et ad ea. Hic incipit exponere verba, quib᷒ dies appoſitus nõ eſt, z primo dicit pertinere ad legata pura. Scđo dicit, nõ pertinere ad legata quibus dies
apponitur gratia deſignationis. ¶ Tertio, dicit, nõ pertinere qñ
dies apponitur cauſa multiplicande obligationis. Quarto dicit,
non pertinere quando dies adijcitur gratia inducende conditionis. Secũda ibi, quod ſi forte. Tertia ibi ſed z ſi in annos. Quarta ibi, ſed z ſi ſub conditione. Op.de dote prele.l.cum vulgari. So.
gl.ibi erat dies appoſitus, saltẽ a lege. Pro hac ſolutione facit.ĩ.
de alimen.z ciba.legat.l.libertis quos.§.poſthumis.vbi hec clauſula non extenditur ad legatum alimentorum quod habet diem tacitam, l.pecunie.eo.ti. In contrarium facit ĩ.hac lege, verſi.quod ſi
forte, quia tacite ineſt quod deberentur preſentia, z tamen porrigitur ad ea hec clauſula, niſi exprimatur. Ex quo apparet, ꝙ teſtator
voluit ſentire de legatis quibus dies appoſitus non eſt ab ipſo teſtatore, z iſtud placet. Nam in legato alimẽtorum dies tacite ineſt

ex volūtate teſtatoris,⁊ ex forma relicti.vnde ſolutio huius gl.nō placet:preterea.licet actioni de dote inſit dies,tamen legato dotis non ineſt dies.Sol.gl.ſcdo modo,ꝙ ſpeciale eſt in legato dotis,ꝙ cōſiſtit ſolū in commodo repreſentationis.Ad illud ergo hec clauſula non porrigitur,qr efficeretur inutile, vide gl.⁊ tene eaz menti. Ex qua no.ꝙ clauſula appoſita in diſpoſitione, nō refertur ad ea capitula que ex hac relatione efficerentur inutilia. Dicam ſtatim in §.fi.C Opponitur de l.liber homo.§.j.de ver.ob.Sol. Fateor, ꝙ hec adiectio preſenti die,nō facit legatum in diem,hoc eſt,vt ſolutio,vel petitio differatur:tamē dies adiecta eſt cauſa deſignationis,qd ſufficit,ne hec clauſula porrigatur ad illud:⁊ hoc vult ſentire gl.vide eam.Sed ad iſtud opponitur extra gl.expreſſio eorum que tacite inſunt nihil operatur,l.iij.§.eo.ſed preſenti die tacite intelligitur.ergo,⁊c.Sol.ibi loquitur in his que tacite inſunt ex neceſſitate,hic in his que tacite inſunt ex voluntate preſumpta,que ſi exprimatur ceſſat voluntas preſumpta, quia habemus veram. C Opp.j.ti.j.l.ſi Titio.Solutio,Ibi dixit,quas pecunias legaui heres meus dato, annua, bima trima die, nec ibi adiecit,quibus dies adiectus non eſt,vnde refertur ad omnia.

1 Verbū preteriti tēporis qn̄ porrigatur ad preterita,⁊ futura. Clauſula precedens in ſtatutis,quando trahatur ad ſequentia.

2 Qualitas adiecta vni diſpoſitioni,qn̄ intelligatur in alia repetita.

3 Clauſula poſita in diſpoſitione,quando referatur ad omnia, quādo ad precedentia.⁊ quando ad ſequentia tantum.

4 Verba,iſta volo executioni mandari annua,bima,trima die,quid importent.

§.Hanc autem.

Hic exponitur verbum, legaui. Not.ꝙ verbū preteriti temporis
1 porrigitur ad p̄terita,⁊ futura.[a] No.ꝙ clauſula in medio poſita,re
a fertur ad precedentia ⁊ ſequentia†Oppo.ad primū.j.ti.ij.l.vxori, Soluit gl.j.⁊ hāc ſol.reprobat,⁊ bene.Vide gl.qr oēs ille donationes morte ꝯfirmātur,l.in donationib⁹.C.ad l.fal.Sed ꝯtra hoc facit,qr vr̄ ꝙ talis cōfirmatio retro trahatur.l.donationes.C.de do. inter vi.⁊ vx.Gl.reſpōdet,retro trahitur quo ad fructus,nō quātū ad dominiū.ꝙ no.Idē no.in d.l.donationes.⁊ l.ij.C.de inof.do. ⁊ bene.Cōtrariū no.⁊ male.j.ti.j.l.ſequēs queſtio.⁊ l.ſub cōditione. de ſol.⁊ ibi dixi.Unde gl.ſoluit alio modo.Et no.ꝙ ibi nō extendit ad futura,que ſunt cōtra ius,ſeu a iure cōmuni exorbitantia.Vide hāc ſolutio.⁊ no.eam.pro qua facit extra de regu.iu.c.que a iure.li.vj.⁊ qd ibi no.per Dy.Hoc allego multū in l.pretor.§. eritqz j.vi bo.rap.vbi ego q̄ro,vtrū clauſula precedēs in ſtatutis trahat̄ ad ſequentia.Videtur enim ꝙ nō,in his que a iure cōmuni exorbitāt,vt hac gl.quod dic vt ibi.C Oppo.ſcdo,ꝙ verba preteriti,vel preſentis tēporis,nō trahantur ad futura,l.fi.de lib.le.⁊ l.ſi ita.de aur.⁊ arg.lega.⁊ l.quedam non referuntur.de iure codi.Rn̄.hic loquitur quādo verbū preteriti,vel preſentis tēporis eſt ſignificatiuum actus:qui depēdet ex volūtate defuncti.Nō eſt,qr in illis ſemper habetur reſpectus ad futurū.Pēdet enim vſque ad mortē licet ſit preteritū,l.Plotiana,⁊ l.cōficiuntur.§.fi.⁊ ibi no.§.ti.j.⁊ plene dixi ī d.l.ſi ita.C Op.extra gl.de ali.⁊ ci.l.libertis.§.poſthumis. vbi nō porrigitur ad relicta in codicillis.Sol.ibi dixit,que legata reliquit in teſtamento.hic vero dixit,que reliquit ſimpliciter.Venio ad ſcdm no.Opp.gl.§.ex qui.cau.ma.l.ſed ⁊ ſi per pretorem.§. deinde adiecit.⁊ de poſtu.l.j.§.eū qui.Gl.nō ſoluit,nec alicubi ha
2 bemus clare ſolutū.Dic†ergo breuiter.Quādoqz tractam⁹, vtrū qualitas adiecta vni diſpoſitiōi intelligatur repetita in alia,⁊ hec nō eſt noſtra materia in diſpoſitione legali. Dic vt ibi dixi in d.l. p̄tor.§.eritqz.vi bo.rap.In cōtractib⁹ inter viuos,dic plene,vt l. ſi ita ſtipulat⁹.§.Chryſogonus.de ver.obl.In vltimis voluntatib⁹
3 dabo tibi remiſſiones in l.licet.j.eo.Quādoqz†ponitur in diſpoſi
b tione aliqua[b] clauſula[c] per ſe,⁊ dubitatur ad que referatur,vtrum
c ad precedentia omnia,an ad proxima,an etiā ad futura. Qn̄qz in diſpoſitiōe ſunt multa capitula:⁊ hic dic,aut illa clauſula ponitur inter vnū capitulum,ſeu inter verba ipſius,⁊ ad illud tm̄ refertur. Aut ponitur inter ipſa capitula,vel in principio,vel in fine,⁊ refertur ad oīa capitula.Iſtā doctrinā dat text.in l.iij.§.filius.§.de li.⁊ poſth.ꝙ eſt verū,qn̄ non eſt ratio quare magis referatur ad vnū, quam ad aliud.Iſtā rationē ponit Imperator in l.j.C.de lib.pret. Sz ſi eſſet aliqua ratio, quare ad quedā nō poſſet referri,⁊ tūc ad illa nō refertur.Cauſe aūt poſſunt aſſignari alique.Primo,ſi in p̄cedentibus erat ſpecialiter prouiſum circa id,quod cōtinet clauſula de qua tractatur,l.ſed,⁊ ſi pretorē.§.deinde.ex quib.cau.maio.⁊ l.j.§.eū,qui de poſtu.⁊ §.de vul.⁊ pu.l.coheredi.§.qui patrē. Scdo
* ſi precedentia*eſſent cōtraria,l.ſi idē cum eodem.de iuriſ.om.iud. Itē ſi ex hac relatione diſpoſitio ad q̄ refertur,efficeretur inutilis l.cum vulgari.de do.preleg.vt dixi §.§.prox.Spe.de hoc ponit ſuā diſtinctionē.in ti.de inſtr.edi.§.nunc autē.ver.itē excipe.⁊ in tit.de diſpu.⁊ alle.§.poſt hoc.ver.vel in principio factū narrat.Nunc habetis expoſitū verbū,quas pecunias:⁊ verba quibus dies adiecta nō eſt:⁊ verbū,legaui.Sed verbū heres meus dato, hic non exponitur.C Quero ergo,†quid ſi teſtator dicit,⁊ predicta legata volo executiōi mādari annua,bima,trima die,per meos executores. Primo videndū quid importent illa verba,predicta legata,⁊ preſcripta,⁊ ſimilia.Dicendū videtur,ꝙ referantur ſolū ad precedentia,d.l.j.§.eum qui de poſtu.Hoc apparet ex ſignificatione verborum.Hoc enim quod dico predicta legata,⁊ ſupra ſcripta,⁊ ſimilia,non habet tractū ad futurū tempus,vt dixi §.de ver.leg. C Item videndū eſt quid importent dicta verba, volo executioni mandari. Rn̄.quedā ſunt legata in quibus lex ipſa facit executionem,vt ſi teſtator legat rem ſuam propriam,⁊ in illis nō porrigitur talis ſermo.In alijs vero,in quib⁹ requiritur executio hominis,illa clauſula operatur vt probatur a ſimili.lex dicit executionē ſententie fieri poſt quadrimeſtre tēpus ⁊ intelligitur de executione hominis,nō legis,l.furti.in prin.de his qui no.infa.⁊ ibi Bul.⁊ l.qui vltimo.j.de pe.Aliud ergo eſt dicere, heres meus diem dato,quia tunc dies apponitur dationi, hoc eſt tranſlationi dominij.Aliud eſt dicere,mandetur executioni,quia tunc dies ponitur executioni fiende ab homine.

ADDITIONES.

a C Futura.Adde ad quod tempus ſit trahendum verbum ... ad preſens,⁊ futurum trahi poteſt,Ro.conſi.cccxxxij.

b P OMA. C Ponitur in diſpoſitione aliqua. Vide Alex.con... in ij.vo.pulchre Fely.in c.cām que.de reſcr.Iaſ.hic ⁊ vide ... cōſi.inſerto inter cōſi.Alex.conſi.lij.in iiij.vol.⁊ conſi.cx.in ... Pau.conſi.lxxxv.in j.vol.Ro.conſi.lvj.Pan.conſi.xiiij.in j.co... vo.⁊ cōſi.xx.e.vo.⁊ cōſi.lxxv.in ij.vol.in vlt.col.⁊ Cepo.conſi... in vlt.col.⁊ Barb.cōſi.lxxviij.in ij.vo.⁊ conſi.xcvij.in vl.co.⁊ ... ⁊ conſi.lix.⁊ conſi.clxij.⁊ in conſi.iiij.in j.vo.⁊ conſi.ſe.in j.col.⁊ ... lx.in j.vo.⁊ conſi.xiiij.e.vo.⁊ conſi.xv.eo.vo.⁊ conſi.xxix.e.vo.⁊ ... xxxiiij.⁊ conſi.ſeq.in j.co.⁊ conſi.xlj.⁊ conſi.ſeq.⁊ conſi.xlviij.⁊ ... xv.⁊ conſi.lvij.⁊,liiij.in eo.vo.⁊ in cōſi.xx.⁊ aliquid cōſi.iiij.⁊ cōſi... conſi.xliiij.in ij.vo.Ant.Bu.conſi.xvj.⁊ conſi.xxx.Ro.conſi... conſi.clxij.⁊ cōſi.clxxx.Imol.conſi.cx.⁊ cōſi.cxxxj.in fi.Card.conſi. xlix.⁊ lxiiij.⁊ cōſi.cvij.Gemi.in c.j.de poſtu.prela.lib.vj.in gl.ſuper verbo,ſic.Car.ꝯſ.cxxiiij.in j.co.⁊ con.cxxxiiij.Pe.de Anc.conſ.xx. P. P A V. P. C Vide Fel.qui limitat octo modis,vide Are.in l.iij. §.filius.col.vl.ff.de lib.⁊ poſth.⁊ vltra limitationes hic traditas p Bar.ad reg.ꝙ clauſula in fine poſita refertur ad omnia precedentia,limita,vt procedat quo ad precedentia, que ſunt principaliter poſita in diſpoſitione,non quo ad ea que ſunt poſita acceſſorie.⁊ gratia demonſtrationis,tex.eſt in l.fi.§.Titia.⁊ ibi Bar.ff.de lib. leg.facit ꝙ no.Bar.in l.ſi cui.§.ſi a filio.ff.de le.j.⁊ limita niſi eſſet in materia que deberet large interpretari,text.eſt not.in c.cum ... lecti. ſecundū intellectū Imo.vbi Card.Flo.ibi,extra de ... tio eſt qr materia eſt cōprehēſibilis,vt dicit Bart.limita etiam p Bar.in l.fi.ff.de reb.dub.vide etiā in materia Alex.conſi. ... inci.ſuper heſitatione,⁊ conſ.cxxxv.ad fi.vol.j.Fran.cōſi.cvj. ... conſi.liiij.Item qn̄ clauſula in precedentibus intelligatur repetita in ſequentibus,vide Ro.conſi.cccxlv.⁊ late de materia Ia... j.C.de lib.prete.⁊ in l.tranſigere,col.j.de tranſa.

c C Clauſula.Adde vltra Alex.quando clauſula referatur ad omnia precedentia ⁊ ſequentia.Ro.conſi.cccxxxviij. And.Sicu... xiij.⁊ xlj.⁊ xxxiiij.⁊ lj.Ang.conſi.xxix.⁊ Bal.ccxxij.⁊ conſi.ccc... iiij.ij.lib.

* CLAV. DE SEISS. C Si precedentia.Idē ſi alia abſurditas inſurgeret.caſus eſt in c.eccleſia veſtra. quem ibi dicit ſingularem Pan.de elect.⁊ late Fely.in c.cauſam que.de reſcrip.vide etiam materiam Pet.de Anch.conſi.ccxc.

LEX XXXII.

SI quis a filio.

Repetita a ſubſtituto ... liguntur repetita pure ... aliud exprimatur.h.d.Materiam huius legis videbis gl.in l.ſi cui ferui.§.j.j.eo.Aduerte,quia gl.dicit,ꝙ quando ... iiſdem diebus dato,eſt quedam nugatio.Dicit Iac.de Are... verba ſine effectu.Sed certe non eſt nugatio,ſed conditionis ... fectus,ſecundum eum:⁊ innuunt tam gl.quam ipſe,quod ver... ba,cum is in ſuam tutelam peruenerit,⁊c. Faciunt condi... Quod an ſit verum dicam in l.ſi cui legetur.§.j.j.eo.

1 Interpretatio libelli porrecti per defunctum, non ... heredem.

2 Heres declarat voluntatem ambiguam defuncti,niſi ... ſet damnificari,⁊ quando.

a

§.Si quis[a] plures.

Si teſtator ... ⁊ dubium eſt de ... eſt heredis.h.d.no.multū.Op.§.e.l.qui duos.Sol.hic ... to,quod apparet,quia expreſſit nomen propriū ideo eſt electio heredis qr veriſimiliter nouit voluntatem defuncti. Ibi non ... de certo,quod apparet,qr nō expreſſit nomē alicuius:ideo electio eſt legatarij:⁊ ideo teſtator nihil legaſſe videtur,niſi electione ... de illis certis,Facit ad id quod dixi in l.gerit.de acqui.her.quādo verbum

verbum, vel factũ teſtatoris eſt ambiguum, vtrum ſit interpreta‑tio heredis, quid ſenſerit, Sed ɔtra hoc † op. ſ. de rei ven. l. idẽ. Põponius ſcribit. in fi. ꝛ l. inter ſtipulantem, §. j, de ver. obli. ꝛ ꝙ ibi no. in gl. vbi interpretatio libelli obſcuri porrecti per defunctum, nõ tranſit ad heredem. Sed hec interpretatio nõ nocet legatario: tra ctat enim de lucro captãdo, ꝛ quicquid ſibi detur, lucratur. In cõ trarijs eſſet reo preiudiciũ, forte enim declararet heres aliquid, ſu per quo reus defenſiones non facit. Et ad hanc ſol. facit, quod no. hic, in ſeq. contrarijs. Op. de l. duo ſunt Titij, de teſt. tu. Soluit gl. ibi in tutela, que certo iudicio dꝫ dari. Sed adhuc inſtabis quare non ſic in legato. [b] Reſpon. ibi. electio heredis poſſet eſſe pericu‑loſa pupillo, ſi haberet aliũ tutorẽ, quam quem defunctus voluit, ɔtrã poſſet eſſet dãnoſa tutori, qꝛ tutela eſt onꝰ: ſꝫ hic in omnẽ euẽ tũ eſt cõmodũ legatario. ¶ No. ergo † ꝙ tũc permittit̃ heredi decla ratio voluntatis defuncti, qñ nemo per hoc poſſet dãnificari, licet per hoc poſſet aliquid lucri perdere, qꝛ forte heres eliget viliorẽ. Secus ſi aliquis dãnificaret. Ad predicta facit quod no. per Dy. extra de re. iur. in c. in obſcuris. li. vj. ¶ Opp. gl. videtur, quod de‑claratio ſit iudicis, l. j. in fine ſ. de iure delibe. Gl. non ſoluit, dic ꝙ ibi incertitudo erat in verbis pretoris, ideo declaratio eſt iudicis: hic in verbo teſtatoris ideo declaratio eſt heredis, ꝛ hoc quando conſtat teſtatorem aliquid certum ſenſiſſe. Si autem hoc non con ſtaret, ꝛ aliquod verbum eſſet ambiguum, tunc eſſet in declaratio ne iudicis l. voluntatis. C. de fideicom.

ADDITIONES.

¶ Si quis. Adde vltra Alex. qualiter defuncti voluntas obſcura debeat declarari, Abb. conſi. xxxvj. ij. lib.

P. PAV. P. ¶ Sic in legato. Circa materiam incertitudinis quic quid ſit de iure ciuili, de iure cano. eſt certificanda ad arbitriũ bo ni viri. vide Fel. in c. j. de pac.

☞ Pars expulſa de ciuitate poteſt ſyndicum conſtituere.

Legatum factum parti ciuitatis, vt ſecte, non valet.

§. Si parti. Valet qd relinquitur parti ciuitatis. h. d. Lãbertus de Rãponibus dicebat per iſtum tex. ꝙ pars expulſa de ciuitate põt facere ſyndicũ, per hanc legẽ ꝛ ſimiles. Dy. dicebat contrarium, qꝛ collegium eſt reprobatũ eo ipſo, ꝙ non eſt approbatũ, l. j. de colleg. illi. ꝛ l. j. ſ. quod cuiuſqꝫ vni. no. Credo do. Lamb. dicere verum, ꝙ poſſet facere ſyndicum. argum. pro hoc ſ. de ori. iu. l. ij. §. exactis. vbi pars expulſa fecit le‑ges, que approbate fuerũt. Arg. pro hoc, qꝛ cuilibet eſt permiſſum facere collegium ad ſuam iuſtitiam conſequendam, vt dicit l. j. §. j. quod cuiuſqꝫ vni. vt ibi no. in gl. Unde ſi faciunt ſyndicũ ad com‑promittendũ cum intrinſecis, vt pacem poſſint facere, valet: ꝛ ita de facto ſeruatur. ¶ † Quero, quid ſi legatur vni parti ciuitatis, 2 vt ſecte. Reſp. illud non valet, qꝛ collegiũ eſt improbatum: quoniã per ſectas illas in damnum Reipublice contenditur, l. ſi quis inge nuam. §. in ciuilibus. de cap. In quibuſdã tamen ciuitatibus eorũ ſtatutis talia collegia approbantur, vt in ciuitate iſta, vbi ſunt ca‑pitanei partis Guelphe. ¶ † Quero, vna pars eſt expulſa de ciui tate, pars que remanet intus, ſubmittit ciuitatem alteri, ꝛ etiam pars que eſt extra, quelibet ſeparatim, an valeat. Arguendo dico, videri ꝙ non, qꝛ debent conueniri in ſimul in vnum. l. ij. C. de decu. li. x. ꝛ l. ꝛ ſuũ §. fi. ſ. de pac. Et hoc videtur ſenſiſſe Bonifacius Pa pa, in quibuſdam literis per eum ad perpetuam rei memoriam conceſſis ciuibus Tudertinis, vbi iam ille caſus occurrit.

LEX XXXIII.

☞ Preoccupare quando quis dicatur per ſolam litis conteſta tionem, vel requiratur ſententia.

Dominium rei legate duobus, ita quod cuilibet debetur inſolidũ ante litis conteſtationem eſt heredis, ꝛ quilibet ex legatarijs ha‑bet actionem perſonalem ad rem.

Si pluribus. [a] Si pluribus eadẽ res legatur coniunctim, cuilibet debet̃ pars, ſi disiunctim, partes ſibi faciunt per concurſum, niſi teſta‑tor voluerit primo adimere, vel cuilibet inſolidũ cõcedere. h. d. cũ prin. l. ſeq. ¶ Dicitur, hic [b]. ꝙ quis dicitur preoccupare p litis cõ teſtationẽ, ɔtra imo requirit̃, vt perueniat ad ſniam, l. ſi quis a mul tis, de nora. ꝛ l. ſi vero adhuc. de pec. Dicit gl. ꝙ qñqꝫ ad preoccu‑pandũ ſufficit ɔteſtatio litis, qñqꝫ requiritur ſnia. Dicit Dy. Aut loquimur de iure querẽdo, ꝛ ſufficit cõteſtatio litis, vt alijs prefe‑ratur, l. pluribꝰ. de proc. ꝛ l. ſi Titius. de ver. obl. Aut de iure q̃ſito preferendo, ꝛ requiritur ſnia, l. ſi quis a multis. ꝛ l. ſi vero adhuc. ſ. alle. Iſta diſtinctio nõ vr̃ vera per l. ex duobus. ij. de duob. reis, ꝛ l. fideicommiſſa. j. ti. ij. §. plerũqꝫ. vbi in iure queſito preferẽdo ſuffi‑cit cõteſtatio litis. Unde reperio, ꝙ Pet. diſtinxit plenius, ſic aut q̃ri mus de prelatione facienda ratiõe officij vel iuriſdictionis, aut ra tione debiti principalis. Primo caſu ſufficit litis conteſtatio, vt quis preferatur, l. pluribus. de proc. ꝛ l. qui prior. de iudi. Scdo ca‑ſu aut agitur cõtra nullo iure obligatũ, vt quando agitur reali a‑ctione, ꝛ tunc requiritur, vt quis perueniat ad ſententiã, vt dictis legibꝰ, d. l. ſi quis a multis, ꝛ l. ſi vero, ꝛ ſ. de rei ven. l. is a quo. Sive ro agitur cõtra obligatum, vt qñ agitur perſonali actione, ꝛ tunc ſubdiſtingue. Aut id ad ꝙ agit̃ per vtrunqꝫ, eſt vnũ debitũ nume‑ro, aut ſunt plura debita. Primo caſu ſufficit litis conteſtatio vt hic ꝛ l. ſi Titiꝰ. de ver. obl. l. ex duobꝰ, ij. de duo. re. Si ſunt plura de bita requirit̃ ſnia. l. iter eos. de re iud. Iſta ſunt verba Pe. que ver ba nõ ſunt vera. Primo, qꝛ in iuriſdictiõe ſufficeret preuenire p ci c tationẽ, l. ſi qs poſtea. de iud. pterea nõ eſt verum ꝙ in hac l. ꝛ d. l. ſi quis a multis, ꝛ l. ſi vero agatur reali imo perſonali agitur. Prete rea, non eſt verum, ꝙ in hac lege ſit vnũ debitũ, imo ſunt plura, ꝛ vnus habet rẽ, ꝛ alius eſtimationẽ. Preterea, quod deterius eſt ex 1 nullo iſtorum membrorum colligitur ratio differentie. † Dico er‑d go ſic. [d] Quandoqꝫ tractatur de iure prelationis, occaſione facte preoccupationis, ꝛ tunc dr̃ quis preoccupaſſe, qñ peruenit ad ali quid, ꝙ eſt ipſum, vel cã proxima ipſius, de quo preoccupãdo tra‑ctatur, vt oſtendent mẽbra ſequentia. Diſtingue ergo ſic, aut tra‑ctat̃ de preoccupatione exercitij iuriſdictionis, ꝛ tũc preoccupaſſe dicitur per citationem, qꝛ citatio de exercitio iuriſdictionis eſt, l. ſi quis poſtea, ꝛ l. vbi acceptũ de iud. Qñqꝫ tractatur de preoccupa tione in ordine procedendi: ꝛ ille dr̃ preoccupare, qui primo dedit libellũ, qꝛ de ordine procedendi eſt, l. in tribꝰ, ꝛ l. qui prior. de iudic. Qñqꝫ tractat̃ de preoccupatione reſpectu effectu eiꝰ de quo agit̃ ꝛ tunc aut plures agunt ad idem, aut ad diuerſa. Si ad idem, aut ex eadẽ cauſa, aut ex diuerſa. Si ex eadẽ, tũc non eſt poſſibile iſtas duas cauſas eſſe ſimul veras, ꝛ tũc ille dr̃ preoccupaſſe, qui prius peruenit ad ſententiã: qꝛ de illo ſaltem preſumptiue incepit prius cõſtare ꝙ habebat bonã cauſam. l. is a quo. de rei ven. ꝛ l. pe. de pe. her. Si vero poſſunt ſimul eſſe vere ille cauſe, ꝛ ſunt, tũc aut habue runt originem eodem tempore, ꝛ ille dr̃ preoccupare qui peruenit prius ad litis conteſtationẽ. Hic eſt caſus hic, ꝛ l. ex duobus. ij. de duob. reis. ꝛ l. fideicõmiſſa. §. plerunqꝫ. j. de le. iij. Ratio, qꝛ ius agẽ di habebat: ergo preoccupaſſe videtur ius exigẽdi, ſeu eligendi in exactione. Si vero non habuerunt originẽ eodem tempore, tunc ille dr̃ preoccupaſſe, qui prius habet ius petendi, l. in operis. ſ. lo‑ca. Si vero non petit̃ idem, ſed diuerſum, vel ex diuerſis cauſis: tũc p litis cõteſtationẽ nemo poteſt dici occupare, qm̃ cuiuſlibet peti tio tendit ad diuerſa: ſed oportet ꝙ veniat ad ſñam, que eſt cauſa immediata executionis: ꝛ ille in executione preoccupaſſe dr̃, d. l. ſi quis a multis, de noxa. ꝛ l. ſi vero, ſ. de pec. In alijs autem que cor poralia ſunt, quis p̃occupaſſe dicat̃, dicã in l. quo minus in v. que‑2 ſtio. de flumi. ¶ † Quero, qñ eadẽ res legat̃ duobus, ita ꝙ cuilibet debeatur inſolidum, antequã lis cõteſtetur, cuius ſit dominium, ꝛ obligatio interim? Io. rñdit, vt habetis in gl. Uidebitis ꝙ Io. ha bet duas opi. Prima, ꝙ interim nullius ſit dominium, vel obliga‑tio, quod non vr̃ verum, qꝛ ſecundum hoc, nõ poſſet agere, ꝛ litem conteſtari, cuius ɔtrium dicit tex. Item ſecunda opinio Io. non p‑cedit, Dicit enĩ, ꝙ pro parte queſitũ eſt dñium interim, nõ eſt ꝙ ve rum: qꝛ ſi hoc eſſet, heres inſolidum vni ſoluere nõ poſſet, cum iam pro parte ſit factum alterius. ꝛ non poſſet auferre dominiũ eo in uito, cõtra caſum l. Titie. in fi. j. eo. ꝛ l. ſi res mihi. j. ti. ij. Dicendũ eſt ergo, ꝙ dominium interĩ nullius eſt ex legatarijs, nec in totũ nec in partẽ: ſed eſt heredis. Quod patet, qꝛ poteſt transferri in a‑lium, vt dixi. Preterea conſequit̃ per cõteſtationẽ legatarius ius eligendi, vt hac l. ſed in relicto alternatiuo non habet quis dñium ante electionẽ, l. apud Aufidium. de optio. leg. ſed interim quilibet habet actionẽ perſonalẽ inſolidum. caſus eſt in l. duos. j. de vſufr. lega. nec eſt inconueniens aliquod, quod actio perſonalis cõpetat pluribus inſolidum ad eandẽ rem, l. ſi is qui. de actio. ꝛ obl. ꝛ l. ſi ſer uus legatus. §. j. j. eo. ꝛ hac lege, ꝛ fiat exactio a quolibet inſolidũ, per eum modũ quo poterit: non ꝙ quilibet habeat rem inſolidum quod eſt impoſſibile, ſed vnus rẽ, alius eſtimationem, vt hic dicit tex. opi. ergo Io. non eſt vera, quicquid Dy. dicat, ꝛ eſt legatũ pu‑3 rum, ꝛ in eo nulla eſt conditio, prout videtis. ¶ † Sed q̃ro practi cã huius legis, ille, qui vult preoccupare, ꝛ habet ius eligẽdi, quid petet? Reſp. eſt cõſilium, ꝙ narret, quomodo legatum eſt factum ſibi, ꝛ alteri: ꝛ in cõcluſiõe petat heredẽ cõdemnari ad illud quod relictum eſt, nõ exprimendo ꝙ petat condemnari ad rẽ, ꝛ poſt litẽ conte. poterit eligere vtrum velit rem, vel eſtimationẽ, ꝛ hoc vult hic tex. Si enĩ rem expreſſe peteret, ꝛ ſuper petione rei litem conte ſtaret, in ipſa conteſtatione eligeret, nec videret̃ opus alia electio‑ne, l. iam dubitari. in fi. ſ. de her. inſti. Poſtquam autem vnus ele‑gerit, vel res ſibi ſoluta fuerit, alius neceſſe habet directo petere eſtimationem rei, d. l. ſi res. j. tit. ij. ¶ Scias etiam, quod hic eſt que dam gl. ſuper ver. portione, que non dicit bene, ſed melius dicit in l. plane. in prin. vt ſtatim videbitis.

ADDITIONES.

a AND. BAR. ¶ Si pluribus. Dy. Ray. ꝛ Bal. dicunt quod per hanc legẽ fuit inquiſitum contra hereticum Marchianum, q po‑ſtea venit Bononiã, ꝛ ibi ſtetit per decem annos, ꝛ vltra, ꝛ fuit in‑quiſitum per epiſcopum Bono. ꝛ fuit lata ſnia quod inquiſitio in

Marchia pꝛeualebit,⁊ ſic bona applicabunt̃ inqſitoꝛi Marchia
no.per hanc legẽ.Ang.vero dicit ꝙ debeat cõcoꝛdari ꝓceſſus, ⁊
bona ſita Bononie applicent̃ epo Bononiẽſi,⁊ ſita ĩ Marchia,
applicabunt̃ inquiſitoꝛi Marchiano,⁊ ſita extra,applicent̃ eccle
ſie alibi ꝑ no.in c.per hoc.de her.li.vj.ipſe tñ ſubmittit ſe opinioni
cano.⁊ bene fecit,⁊ vide Jo.and.in nouel.in ca.per hoc.hic alleg.
b AND.BAR. ¶ Dicitur hic.Et vide Lu.Ro.in conſi.lxxvij.in
cip.viſo queſtionis themate,vbi per iſtum tex.cum gl.dicit ꝙ po-
teſt legatarius ad pias cauſas,agere contra heredem,vel execu-
toꝛem,vide ibi.
c ¶ Per citationẽ.Adde an per citationẽ nullam quis dicat̃ pre-
occupaſſe.Ro.conſi.ccccxij.Et cũ duo iudices inquirũt de eodez
delicto,qualiter alter pꝛeoccupaſſe dicat̃,vide Bal.cõſi.xc.iiij.lib.
d AND.BAR. ¶ Dico ergo.Quod intellige qaando officium eſt
vniforme,niſi foꝛte eſſet iudex maioꝛ,qꝛ tunc põt illam iuriſdictio
nem reuocare.l.iudicium ſoluitur.ff.de iud.⁊ vide ibi.Ang.
P.PAV.P. ¶ Uide Roma.ſingu.cxliiij.incip.dico tibi aliquid.de
cuius veritate vide que ſcripſi ad Bar.in l.ſi maritus,la ſecunda.
in pꝛin.ff.de adulte.Item quod dicitur hic de pꝛeoccupatione iu-
riſdictionis vide Ro.omnino conſi.ccccxij.vbi limitat.⁊ declarat
in legato vſuſfru.vide Ro.ſingu.dcclxxiij.inci.tex.in l.plane.vide
omnino Bal.in l.vnica.§.vbi autem.col.j.C.de cad.tol.Alex.in l.
huiuſmodi.§.ſi Titio,ĩ.eo.Item quod heres non faciat partem
cum legatario,vide Ang.conſi.ccxix.in ij.dubio.

LEX XXXIIII.

1 ☞ Delegatus ſi commiſit alicui incapaci vices ſuas, an pꝛo-
pter hoc amiſerit iuriſdictionem.

Plane.

Op.extra gl.ſ.ex quib.cau.ma.l.ne vtilẽ.
Sol.ibi in iure efficaciter queſito, ꝙ non
poteſt ab aliquo auferri.niſi in alium transferat̃:hic in
iure quod queri ſperabat̃.Uel aliter,vt dicam ĩ.pꝛoxi.
contrario.Op.ſ.de reſcin.ven.l.ſi id qđ.So.hic loquit̃ in his que
ex mera noſtra volũtate dependent,merito reuocant̃,lꝫ transfera
tur in nõ capacem,qꝛ voluntas reuocandi eſt:lex cõtraria loqui-
tur in his,que non dependẽt ex mera voluntate noſtra.Facit ad
pꝛedicta ꝙ not.per Dy.in c.nõ pꝛeſtat impedimentũ,⁊ cap.vtile.
1 de reg.iur.lib.vj.Et iſta inducit Dy.ad q.†ꝙ ſi delegat⁹ alicui nõ
capaci cõmiſit vices ſuas,pꝛopter hoc non amiſit iuriſdictionem,
qꝛ non erat in ſua mera poteſtate a ſe abdicare.vt ex pꝛedictis pa-
tet.Facit ꝙ no.in c.ſuper queſtionũ.in ver.trãſfert totã.de offi.de
le.Ultimo vide gl.ſuper verbo,poteſtate.Iſta gl.verum dicit,⁊ il-
la,que eſt in l.pꝛecedenti,verũ non dicit,que eſt ſuper verbo,poꝛ-
tione,ſecundũ Dy.⁊ omnes.hic ſit finis pꝛo hoc mane.

1 ☞ Res,⁊ eſtimatio,ſi legantur,debetur vtrunque.
2 Qñ apparet de numeratione per teſtes,⁊ pꝛomiſſio de eadem quã
titate per ſtipulationẽ,ſed diuerſo iure pꝛeſumunt̃ diuerſa debita.

§. Si eadem res.

Si circa idẽ coꝛpus multipli-
cetur a teſtatoꝛe legatũ, nõ de
betur niſi ſemel:ſecus ſi a diuerſis teſtatoꝛib⁹:Sꝫ ſi circa quantita
tẽ vel gen⁹,pluries debet̃.ſi de volũtate teſtatoꝛis pꝛoceſſerit.h.d.
1 ¶ †Querit Dy.[a] circa pꝛimã partẽ.quid ſi vni legatur res,⁊ eſti-
a matio rei,an debeat̃ vtrũqꝫ:Et dicit ipſe arguẽdo ꝙ non,ĩ.de do.
pꝛele.l.ij.§.Mela.Bene dixit,arguẽdo,non determinando:qꝛ cõ-
trariũ eſt veritas.Caſus eſt in l.ſi alij.in fi.ſ.de vſuf.⁊ l.fundũ.Coꝛ-
nelianũ.de noua.⁊ Dy.hoc determinat in c.bona fides.circa fi.de
re.iur.li.vj.pꝛobatur ẽt in l.mutu.§.j.ĩ.ti.ij. ¶ Ad ver.ſed ſi duoꝛũ.
opp.gl.de l.nec vllam.§.pe.de pc.her.Rñ.Intelligo,qñ pꝛimo hic
fuit cõſecutus eſtimationẽ,tunc poterit petere rẽ,ſecus ſi pꝛius rẽ
vt in gl.Ad ver.ſed ſi non coꝛpus.opp.de l.quinquaginta.ſ.de pꝛo
b ba.Sol.gl.optime.ibi in diuerſis voluntatibus:[b] hic in vna.no.ea.
2 Facit,ꝙ ſi apparet†de numeratione per teſtes, ⁊ poſtea apparet
pꝛomiſſio diuerſo tempoꝛe,de eadem quantitate per ſtipulationẽ,
ꝙ diuerſa debita pꝛeſumantur,quod dic,vt in l.cum centum.de a-
di.leg.⁊ dixi in l.triticum.de ver.obl.Item quid iuris,ſi diuerſe eſ-
ſent quantitates,vt dictis legibus dixi: tamen ad tollendas iſtas
dubitationes conſueuit apponi hec clauſula in inſtrumentis,com
putata in hac pꝛomiſſione omni alia numeratione,pꝛomiſſiõe, vel
confeſſione,que de dicto debito apparet.

ADDITIONES.

a AND.BAR. ¶ Querit Dy.Et foꝛte iſte tex.facit pꝛo Dy.Naz
ſi res ſepius legatur,nõ debet̃ niſi ſemel,ẽt ſi teſtatoꝛ voluiſſet mul
tiplicare.Sed certũ eſt ꝙ non poteſt multiplicare, niſi in re,⁊ eſti-
matiõe,ergo,⁊c.lꝫ potes ſaluare bar.ꝙ aliud eſt qñ eadẽ res legat̃
pluribꝰ,nã ab ipſo initio legat̃ res,⁊ eius eſtimatio, ſecus qñ vni.
Uide pꝛo opi.Bar.gl.in l.Licinus Locuſta.⁊ ibi Bal.ĩ.ti.j.
b ¶ Uoluntatibus.Adde quando eadem ſumma legatur pluries
vno vel diuerſis teſtamentis,an pluries debeatur vltra Alex.bal.
conſi.cccxxxiiij.ij.lib.⁊ conſi.ccl.iiij.lib.
1 ☞ Res legata ſi res efficitur mea habeo electionem petendi rẽ
vel eſtimationem.

2 Heres non ſoluit pꝛetium,per quod emi rem mihi legataz,ſed p[...]
tium congruum.

§. Quod ſi rem.

Si res legata efficit̃ mea caten[...]
valet legatum,quatenus per ca[...]
mihi abeſt.h.d.Op.de l.ad veterani.§.j.ad l.Fal.Sol.vt in gl.a[...]
rius in l.non amplius.in pꝛin.ſ.eo.Opp.extra gl.C.eo.l.pꝛop[...]
in fi.⁊ ĩ.eo.l.cetera.§.j.So.res que eſt mea tempoꝛe legati fact[...]
poteſt mihi legari pure.⁊ ſi legetur nõ valet.Sed ſi tempoꝛe leg[...]
facti,nõ eſt mea,legatũ valet,⁊ tunc ſi mea poſtea efficitur ex ca[...]
1 neroſa,legatũ non extinguitur.vt hic. ¶ †Quero extra gl.ſi res[...]
effecta mea,qd petant in libello,an rẽ,an eſtimationẽ,que mih[...]
eſt:Uidetur ꝙ eſtimationẽ,vt hic dicit̃ in tex.Cõtrariũ, ꝙ deb[...]
peti res,ſed eſtimatio ſit in ſolutione.pꝛobari videtur per l.ſi[...]
vnum.in fi.de ver.ob.quod tenet gl.Inſt.eo.§.ſi res.⁊ idem vid[...]
tenere in l.cum rem alienã.C.eo.in ij.gl.Ego dico.ꝙ legatarius[...]
bet electionẽ petendi rem vel eſtimationem.l.ſi filiofa.j.§.j.⁊ l.[...]
§.j.de dona.cauſa moꝛ.que leges hoc pꝛobant.Et per hoc con[...]
dant gl.pꝛedicte cum legibus ⁊ gl.que innuũt pꝛetium petend[...]
vt hic.⁊ l.ſi res mihi.ĩ.ti.ij.⁊ ĩ.eo.l.ſed ſi res,⁊ gl.ĩ.ad legẽ Fal.[...]
do.Ad l.ſi ſeruum.in fi.de ver.ob.reſp.in pꝛedictis legibus de[...]
2 cau.moꝛ. ¶ †Quero quid ſi quis rem ſibi legatam emit magn[...]
tio:Reſp.heres non tenebitur,niſi ad pꝛetium congruum,l.c[...]
cubinam.§.fi.⁊ l.non dubium.ĩ.ti.ij.

1 ☞ Coniũctio dicitur inter legatarios eiuſdẽ rei a pupillo[...]
ſubſtituto.
2 Inſtitutus ſi vnus eſt pure,⁊ alius ſub conditione, an inſtitu[...]
pure habebit totum.

§. Si coniunctim.

Coniunctus in cuius perſ[...]
na quoquo modo cõſiſtat le[...]
gatũ,vel ſperabat̃,facit ꝯſiſtere partẽ ꝯiũcto.h.d.Op.q nõ admi[...]
tur ad partẽ nec admitti ſperat̃,nõ facit partẽ.l.ſi duobus.in fi.ſ.[...]
e.⁊ j.ꝑ.§.Dy.in diſtinctiõe.ꝙ hic ponit dicit ꝙ in cõtrarijs lega[...]
tũ eſt inutile ex perſona legatarij:hic miſta cõſideratiõe legatarij[...]
q erat ſeruus pꝛopꝛius.Iſta ſol.ponit diuerſitatẽ caſuũ nõ rõnis.
Dic ergo,ꝙ legatum ibi nullo mõ valebat in ꝑſona legatarij,ideo
nõ facit partẽ hic in perſona ſerui,lꝫ nõ valeat ſm rigoꝛẽ, vt actio
detur:tamẽ valet ſm equitatẽ,ſm quã heredes debitoꝛe ſeruo[...]
quidã.§.illo.C.de neceſ.ſer.he.inſti.Ita ſentit gl.hic,⁊ optime.Ma
teriam iſtã,licet Dy.ponat hic,dicã in l.huiuſmodi.§.ſi Titio.ĩ.e.
vbi gl.ponit. ¶ Op.ad ſcđam partẽ extra gl.ſi eadẽ res legatur in
teſtamẽtis diuerſoꝛum,legatarij nõ dicũtur cõiuncti.nec faciũt ſi[...]
bi partẽ inuicẽ.l.ſi ſub cõditione.quib.mod.vſuſf.amit.⁊ arg.ſ.ad
l.§.j.Sol.hic nõ ſunt teſtamẽta penitus diuerſoꝛũ,qꝛ quo ad mi[...]
ta,patris,⁊ filij vnũ eſt teſtamentũ.l.patris.⁊ filij de vul.⁊ pup[...]
xime quo ad coarceruationẽ legatoꝛũ,l.in ratione.§.quod vul[...]
ĩ.ad l.fal. ¶ Scđo op.ꝙ quãdo relinquitur a diuerſis heredib[...]
nẽ dicũtur cõiuncti,nec partẽ inuicem faciũt,l.pe.⁊ fi.de vſuf[...]
creſc.⁊ l.quid ergo.§.ſi quis duos,ĩ.eo.Reſp.illud verum,qu[...]
relinquitur a diuerſis heredib⁹ ſuccedentibus in diuerſis poꝛ[...]
nibus:hic qñ relinquitur ab inſtituto,⁊ ab eius ſubſtituto.qui[...]
1 bẽtur loco vnius. ¶ Not.etiam hunc caſum,†ꝙ inter legatar[...]
eiuſdẽ rei a pupillo,⁊ eius ſubſtituto dicit̃ eſſe cõiunctio,ita q[...]
ciũt ſibi partes. ¶ Quero,vtrũ interim legatari⁹ habeat tot[...]
partẽ:Jo.dicit,partẽ ſuã tm̃.Azo ⁊ Hug.dicũt,ꝙ totũ.Uide q[...]
eſt iſta:diuerſitas pꝛopter queſtionẽ no.in l.ij.ſi pars her.pe.qu[...]
ſtatim dicã in pꝛopoſito:tamẽ puto Jo.verius dicere.Pꝛimo[...]
tex.hui⁹ legis,q̃ dt lꝫ ſi,que innuit diuerſitatẽ in facto,idẽ[...]
iure,l.ij.⁊ ibi no.ſ.ne qs eũ q in ius voca.⁊ l.lꝫ ſi lege in pꝛin.de[...]
her.Sed ſi habetis in litera,ſed ſi ſine,⁊ tũc nõ faceret pꝛo Jo.[...]
2 pꝛo eo eſt caſus in l.ſi domino.ĩ.e. ¶ †Uenio ad q.no.in l.ij.ſi pa[...]
her.pe.Si vnus eſt inſtitutus pure,alius ſub cõditione,vtrum[...]
terim inſtitutus pure habebit totũ,vel partem.Gl.ſi.argui[...]
⁊ contra,⁊ ponit opi.⁊ determinat,Aut ſunt coniuncti re,ſi[...]
libet res aſſignata eſt inſolidum,⁊ interim inſtitutus pure h[...]
bit totũ.Aut ſunt cõiuncti verbis, ⁊ interim ẽt habebit par[...]
dicit ibi gl.⁊ ſic ĩtelligo ar.pꝛo,⁊ cõtra.Hãc q.tangit gl.in l.[...]
ita ſcripſerit.ſ.de he.inſti.⁊ ibi Dy.videtur tenere opi.Jo.[...]
etiã in l.filiũ.in pꝛinc.ĩ.quãdo di.leg.ce.tãgitur etiã in l.quid[...]
ij.reſp.ĩ.eo.Dicas ſic.Aut loqueris in hereditate,aut in[...]
miſſo vniuerſali,aut in legato ſingulari.Pꝛimo caſu,ſi[...]
ris,vtrũ inſtitutus habeat interim totũ vel partẽ,ten[...]
nem gl.in d.l.ij.nõ tñ dico,ꝙ eo caſu,quo interim totũ[...]
in totũ interim,qꝛ ſi ſemel eſſet heres,non poſſet deſi[...]
res.l.ei.qui ſoluendo.in fin.ſ.de her.inſt.⁊ Dy.tangit in[...]
ita ſcripſerit:ſed dico,ꝙ an ſit heres in totum vel non pend[...]
turo euentu:quia ſi deficiat conditio coheredis in totum[...]
fuit heres cum nunquam ſibi aliquid decreuerit:ſed ſi exiſtat co[...]
ditio, non fuit retro heres niſi pꝛo parte ſua.Nec mireris,ſi inte[...]
rim in totum admittitur, licet ſit dubium, quia ⁊ aliter ve[...]
plane

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

pleno admitteretur filius pro quarta parte, licet poſſibile ſit ſep-
tē naſci, ⁊ euentus declarabit inquantum retro fuit heres, l. anti-
qui. ⁊ l. illud. ſi pars hered. petat. ⁊ l. cum quidā. §. ſuū. de acquirē.
hered. licet gl. in dicta l. ij. innuat eum in totum heredem: ſed intel
lige. id eſt, totum retinebit, tanquam ſi in totum eſſet heres. Si ve
ro loquitur in fideicommiſſo vniuerſali, ſic relicto vni pure, alteri
ſub conditione, diſtinguo: Aut heres adiuit coactus, ⁊ diſtingue
colligitur ex tex. ⁊ gl. ⁊ in l. j. §. ſed ⁊ quoties. j. ad Trebel. Aut adi-
uit ſponte, ⁊ eſt idem ꝙ in legato: in quo dic, aut loquitur in lega-
to proprietatis, ⁊ interim habet partem ſuam tantum, etiam ſi
ſunt re tātū cōiuncti, vt hic. ⁊ l. ſi dño. j. e. ⁊ j. e. l. quid ergo. ij. reſp.
⁊ ibi tangitur. Ratio diuerſitatis eſt, q̄ in hereditate nō eſt alius
qui interim retineat, ⁊ ad quem pertineat: ideo heres, cui relictū
eſt totum, interim retinet totum, vt ſ. dixi: ſed in legato eſt qui in-
terim retineat, vt heres. Si vero loquit̄ in legato vſuſfructus, tūc
apud eum, cui relictus eſt pure, interim totū erit, l. idem. §. ſi mihi.
ſ. de vſufru. accreſ. Ratio diuerſitatis eſt, q̄ res legata, ⁊ eius pro
prietas eſt eodē modo, que erit tempore exiſtentis, vel deficiētis
conditionis: ⁊ ideo cū ea ſit ſpes, ꝙ alius admittatur, interim fa-
cit partē: ſed vſuſfructꝰ, qui eſt in illo medio, donec conditio pen-
det, nō eſt idem cum eo qui erit poſt conditionem exiſtentem, vel
vel defectā: q̄ vſuſfructus quotidie conſtituitur, ⁊ finitur. l. j. in fi.
de vſufr. accre. Facit l. ſi vſuſfructus mihi in bienniū. de vſufr. leg.
merito cum ad illum vſumfructum nō ſperetur ꝙ alius admitta-
tur, interim vſufructuarius habet totū. Idem ſi vni eſſet legatus
fundus pure. alij vſuſfructus ſub cōditione, vel ecōuerſo, q̄ ille,
cui legatus eſt pure, totum habebit interim, eadem ratione, l. j. §.
ſi decem. j. vt leg. no. ca. Cōtra predictam diſtin. facit l. hec ſcriptu-
ra. in fi. de condi. ⁊ demon. vbi videtur idem in hereditate, ⁊ lega-
to. Sed reſpon. vt ibi dixi.

☞ Exheredatus an computetur in numero filiorum, ⁊ ſic an fa
ciat partem in legitima.

§. Si duobus. Heres idemq̄ legatarius, ab initio non facit partē collegatario: ſecus
ſi collegatarius per perſonam mediā heres fiat h. d. Primū ⁊ ter
tium reſponſum debet iungi ſimul ſecundū gl. ¶ Op. de princ. ad
ver. plane. So. in prin. ab initio legatum nullo modo conſiſtit, in
fi. legatum ab initio conſiſtit in iure actionis, ⁊ adhuc durat iure
retentionis. Dices tu. Nonne in pri. poteſt dicere heres, ego ha-
beo ius retentionis? Dicunt quidam, vt Pe. iſtud ius retentio-
nis non eſt vetuſtius legato, nec vnquā habuit ius actionis ſecū.
Sed ſi eſſet vetuſtius. tunc partē faceret. l. huiuſmodi. §. ſi Titio.
j. e. Idem ſi ab initio habuit ius actionis, vt in verſi. plane. ꝙ qua
liter procedat dicam in d. §. ſi Titio. Aduerte tamē, ꝙ iſtā l. intel-
ligo, quando teſtator relinquit eandem rem heredi, ⁊ legatario,
coniunctim re: vel re, ⁊ verbis, ita ꝙ inter eos eſt locus iuri nō de
creſcendi. l. re cōiuncti. vt ibi not. j. de lega. iij. Sʒ ſi eſſent cōiuncti
verbis tantum. ita ꝙ teſtator partes aſſignaſſet, tunc legatarius
non poſſet petere niſi partem ſuam, aliam poteſt heres retinere,
vt j. ea. l. §. fi. expreſſius in l. Lucius. in princ. j. ad treb. Ius ergo
heredis non facit, ꝙ legatario decreſcat, ſed pmittit, ⁊ facit ꝙ nō
a accreſcat, vt d. legibus ⁊ ita intelligo iſtam materiā. Dy.[a] inducit
1 iſtam materiam † ad q. quid ſi erant quinq̄ filij, quorum vnus eſt
b exheredatus,[b] vtrum alij habebunt legitimam, tanquam ſi eſſent
quatuor, non computato exheredato, an exheredatus computa
bitur, qui non facit partem? Iſta eſſet repetitio multum longa,
quā ego poſui in l. j. §. pe. de ꝯtratab. in his qui priuant̄ a lege, ⁊ in
his q priuant̄ a teſtatore. Dixi i l. j. §. ſi pater. j. de cōiun. cū emā.
li. Verba Dy. examinauit in repe. l. pater filium. de inoffi. teſtam.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Dy. inducit. Quid autem ſi ſit excluſus a ſtatuto,
vide Comen. cōſ. xxxv. per totū. Anto. late, ⁊ ſubtiliter conſ. xxxix.
per totum, Adde Bar. in l. j. §. j. ff. de bon. poſ. contra tab.
¶ Exheredatus. Adde vltra alle. an qui non admittitur ad pe-
tendum legitimam, facit filijs pringuiorem partem, Ang. cōſi. cv.
Et an pertineat portio talis ad fratres per ius accreſcendi, vide
Bal. conſ. ccviij. j. lib. Et an in legitima habeat locum ius accreſ-
cendi per eundem conſi. xcix. v. lib.

§. Inde dicitur. Si a legatario legatur heredib. heredes admittuntur pro here-
ditarijs portionibus. h. d. ſecūdum primam lec. Vel aliter, Si he-
redes grauantur inuicē preſtare corpus hereditarium, quilibet
capiet pro hereditaria portione alterius. h. d. ſecundum aliam
lec. Op. ſ. proxi. §. ſi duobus. Sol. hic. non reliquit alicui a ſeipſo,
ſed a coherede, vel collegatario. Opp. j. de ſta. lib. l. ita. §. j. Dic ꝙ
ibi propria nomina fuerunt expreſſa, hic non.

§. Si ita. [a] In alternatiua ſi referuntur v̄ba executiua ad legatarium, eius erit electio. h. d. Hoc decla
ratur in l. Lucio. j. tit. j. Ad illud quod hic dicit, quod duo lega-
ta ſunt, Op. de l. ſi ex toto. §. ſi ita. ſ. e. Sol. vt ibi.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Si ita. Que vtilitas ſit quod poſſit eligi ſolus vſuſfru
ctus, vide Pau. de Caſt. ⁊ Are. hic. vide etiam Bald. in auth. hoc
locum. C. ſi mulier ſecun. nup.

§. Sed ⁊ ſi quis. Pars fundi dicitur fundus, ſi de mēte legantis apparet. h. d.
Vides his, quod aliam partē retinebit heres, quia teſtator par-
tem expreſſe aſſignauit. facit quod dixi ſ. ead. l. §. ſi duobus.

LEX XXXV.

Si alienum. Interitu ſpeciei ſine culpa heres li beratur. h. d.

LEX XXXVI.

1 ☞ Excipiens obſcure ſuccumbit.
2 Negatiua probatur per inſpectionem ſcripture.

Vxtie textores. Si duobus diuerſe ſpecies ſeruorū legantur, ſerui. qui
a participant[a] de vtraq̄, debētur: ſiue fuerunt excepti ob-
ſcure ſiue non excepti. h. d. Diuide, Primo legauit, ⁊ legando ex-
cepit obſcure. Secundo legauit, ⁊ nihil excepit. Tertio legauit, ⁊
excepit clare. Secunda ibi, hoc enim. Tertia ibi, quod ſi hoc. Et
pone caſum, quod teſtator habebat in patrimonio quoſdā v̄nas,
⁊ non textores: quoſdā v̄nas, ⁊ textores, lʒ glo. aliter legat, ⁊ non
b bene, vt ſtatim dicā. No.[b] ex hac l. quod excipere obſcure.[c] ⁊ nō ex-
c cipere, paria ſunt. Unde † qui proponit exceptionē obſcure, ⁊ ſuc
1 cumbit in ea. l. ſcire oportet. §. ſcire. de excu. tu. l. j. §. labeo. j. de flu-
d mi. dixi plene in l. j de exce. ¶ Secundo no.[d] † quod quādoq̄ ne-
2 gatiua pōt probari ex inſpectione ſcripture, ſi nego alij eſſe lega-
tum, apparet ex inſpectione inſtrumēti, vt hic, ⁊ l. fi. C. de re. cre. Fa
cit ꝙ probetur aliquē non eſſe allibratū in ciuitate, ſi non reperi-
tur in libro libre: vl' non ſoluiſſe collectā, ſi non reperitur in libro
ſoluētium. Op. de l. ſeruis vrbanis. §. fi. j. tit. ij. Dicit gl. ſolue vt ibi.
Tu dic, ꝙ ibi legauit vni genus, alteri ſpeciē erāt aūt oēs v̄ne, ⁊
illud erat genus, lʒ quidā ex his eſſēt textores, vn̄ ſpecies dero-
gat generi: hic autē non erant oēs v̄ne, nec oēs textores, ſʒ qui-
dam v̄ne tantum, quidam textores tantum, quidā v̄ne, ⁊ texto-
res, ⁊ ſic habeant ſe vt ſpecies differētes: merito ſit diuiſio, vt po-
nitur hic, ⁊ in dic. l. ſeruis vrbanis. §. fi. ideo gl. que hic dicit, ꝙ oēs
erant textores, nō dicit bene, ſecundum Dyn. ⁊ alios, q̄ contra,
d. l. ſeruis. ¶ Oppo. de l. ſi ſeruo manumiſſo. j. de pecu. leg. Sol. vt
ibi, cetera dic vt in glo.

ADDITIONES.

a ¶ Participant. Adde vltra Alex. qn̄ ſub ſimplicibus contineat̄
caſus miſtus. Ang cōſi. cxcviij. ⁊ cclvj. ⁊ in quantū tangit de lega-
to facto filio ſtudēti de libris, ⁊c. vide ꝙ conſuluit Bal. cōſ. cij. j. li.
⁊ inquantū tāgit ſi ſit vnus ſpālis iudex in cauſis pupillorū, ⁊ ali
in cauſis non tranſcendentibus decem libras, ⁊ contingat qd pu-
pillus habeat cauſam. x. librarum quis cognoſcet, vide qd in alia
queſtio. cōſuluit Ro. de filia mercatoris, que ratione adminiſtra-
te tutele conueniebatur coram iudice mercantie, qui in alijs cau
ſis cognitionem non habebat, tamen q̄ ex longa conſuetudine
cognoſcebat de alijs cauſis, reſpondit q̄ cognoſcere poterat de
cauſa tutele, vt eius conſi. ccc. patet.
b POMA. ¶ No. ex hac l. Vide Ang. in conſi. incip. Porrecta fuit
petitio ⁊ conſi. ccviij. inci. factum tale eſt. Rap. Cu. conſi. lxiij. Fe-
li. in proemio. decret. in j. col. ⁊ in c. tertio loco. in j. col. de probat. ⁊
in ſimi. in c. cū clamor. in prin. e. ti. Cep. conſi. vj. Fely. in c. auditis.
de preſcrip. Barba. conſi. viij. in j. vol. ⁊ conſi. xxv. ⁊ eod. vo. ⁊ conſ.
xxxiij. eod. vol. ⁊ in conſi. lvj. in ij. vo. Roma. conſi. cccxxj. in fi. ⁊ con
ſi. ccxxvj. Imo. conſi. cxij.
c ¶ Obſcure. Adde Bar. in l. j. C. de cōd. ob cauſam. ⁊ Cep. in tract.
de ſimu. contractuū. in xvj. preſumptiōe. adde tamen ꝙ exceptio.
obſcura, ſi eſt facti. poteſt declarari, ſecus ſi eſt iuris. Ita Bal. in
l. fi. circa prin. C. de fideicō. ⁊ Cep. vbi ſ. ⁊ vide Are. in c. tertio loco
extra de proba. ⁊ Bar. in l. j. §. Labeo. ⁊ ibi no. de flumi.
d POMA. ¶ Secundo no. Hūc eundem modum probādi negati-
uam ponit Bal. in l. fi. hic alle. per illū tex. C. de reb. cred. ⁊ in l. iſtū.
C. de eden. ⁊ ibi pulchre Bal. in l. j. ad fin. C. de bo. poſſ. ſecundū ta.
⁊ tex. in l. pen. cum gloſ. in ver. nihil debeatur. ff. de confeſ. ⁊ in l. j. in
ver. nihil integrū. C. de ca. fru. vrb. lib. xj. ⁊ in l. cū teſtamento. in fin.
in l. debitor ex rationibus. C. de ma. teſt. ⁊ Bal. in l. hi qui ad ciui-
lia. C. de ap. Bar. in l. ij. in fi. poſt gl. C. de aduo. di. iu. vide etiam gl.
in l. eos. C. de off. ma. mi. Alex. conſi. lvj. in iiij. vo. ⁊ cōſ. liij. alias lix.
in vlt. co. in iiij. vo. in conſi. cxxij. in j. co. in iiij. vo. ⁊ cōſi. ſe Prepo. in
c. ſi quis neſciat. in prin. xj. diſt. Fed. conſi. cxix. ad fi. Pau. de caſt. in
auth. ſi qs in aliquo. in vl. col. C. de eden. Rap. Ful. cōſi. ciiij. alias.
xiiij. Pau. de Ca. conſi. ij. in prin. aliquid per Fel. in c. illud. verſi. iij.
de preſum. Bal. conſi. lxxx. ⁊ conſi. xlv. Barb. conſi. vij. vol. j. ⁊ con-
ſi. vij. in j. col. eod. vol. Andr. de pra. veteri in conſilijs Barb. ad fi.
in j. vol. Rom. conſi. ccxlv. ad finem.

1 ☞Differentia que ſit inter ⁊,⁊ cum,
a **§. Nihil** [a] Inter ⁊,⁊ cũ,[b] non eſt differentia,quando po
b nuntur inter perſonas,h.d.Op,de l,j,⁊ ij,de pe
1 cul,leg,⁊ de fun,inſtr,l,ſi cui.Sol.in†coniungendo nõ eſt differen
tia,q: quelibet cõiungit,vt hic,⁊ l.triplici.j,de vb,ſign, In modo
coniungendi eſt differentia,q: aut ponitur inter perſonas,quarũ
natura eſt ꝙ vna alteri non accedat l.iuſtiſſime.de edi.edi.⁊ tunc,
inter ⁊.⁊ cum.nulla eſt differentia.vt hic. Aut apponit inter res,
quarum natura eſt ꝙ vna alteri accedat.⁊ tunc eſt differentia:q:
⁊ coniungit principaliter:cũ,acceſſorie.d.l.j.⁊ ij.⁊ d,l. ſi cui,qd no,
in l.at ſi ancilla.j.de pe.le.⁊ quod no. Inſtit.eod.§,ſi quis ancillas,
⁊ no.Cy.in l.fundo.C,de ver,ſig.⁊ per Dy, in cap,acceſſorium,ex
tra de reg.iur,lib,vj.

ADDITIONES.

a P.PAV.P.℄Nihil,Vide Com.conſi.xl.incip,cuidã filio, col,vl,
b ℄Et,⁊ cum.Adde quod voluit Pet,de Anc,conſ,cccxl.incipiẽ,
them.propoſi,

§. Si alteri Si quantitas debetur reſpectu ſpeciei
peremptã ſpecie debitor liberatur,h.d,
℄Op.ſolutiõe factã vni,alteri debetur eſtimatio,l, ſi res mihi,j.
ti.ij,ergo interitu non liberatur.l.incendium.C,ſi cert.pet,⁊ l.in ra
tione.ij,§,certe.j,ad l,fal Sol,dicit Dyn,⁊ Iac.de Are.hic non te
nebat ad quantitatem preciſe, ſed ad quantitatem , ſi ſpeciem nõ
daret,ideo peremptã ſpecie liberatur.l.ſi ad libertatem. de nova.
Ad idem,l.ſi is qui.de act,⁊ obl, Vel dic.ꝙ hec quantitas debe
tur reſpectu certe ſpeciei.merito peremptã ſpecie liberatur,l.qui
dam.§,ſi tibi,j.eo,⁊ l.in naue Saufeii.ſ.loca.

LEX XXXVII.

1 ☞Legatum factum in genere,quomodo valeat.
Genus qualiter aſſumatur,
2 Legatum quando in genere eſt factum,⁊ valet, cuius ſit electio,
an legatarij,an heredis,
3 Electio rei legate in genere ſi competat legatario vel heredi , an
poſſit libere eligere quem vult,
4 Electio rei legate.per teſtatorem.qui de certa ſenſit:etiam ſi non
ſit in patrimonio teſtatoris,ſpectat ad heredem.

Legato generaliter In legato gene
ris electio eſt le
gatarij,vt mediocre eligat:ſed ſi teſtator ſenſit de certo,⁊
appareat,illud vendicabitur:alias ſi non conſtat , declaratio,ſeu
electio eſt heredis,h.d. ℄Pro declaratione huius legis viden
dum eſt primo.an valeat relictum legatum in genere.Secundo ſi
valet.cuius eſt electio, Tertio,an ille cuius eſt electio , poſſit eli
1 gere quem vult libere.℄†Ad primum aſſumam gl, ibi vbi inci
pit diſtinguere,aut eſt genus generaliſſimum,⁊c. Et pro euiden
tia huius gl,habes ſcire arborem Porphyrij, Appellat enim hec
gl.genus generaliſſimum, illud quod ſupra ſe non habet aliquod
predicabile,vt ſubſtãtia.ſiue res . Genus ſubalternum appellat,
ea que continentur ſub illo:tamen predicatur de pluribus diffe
rentibus ſpecie,vt corpus,animal.⁊ſimilia.Quoddam eſt genus
inferius,⁊ illud appellat gl, quod predicatur de pluribus differẽ
tibus numero,ꝙ apud Logicos dicitur ſpecies. vt homo. equ⁹,
⁊ ſimilia, Aut ergo relinquit in genere generaliſſimo , vel genere
ſubalterno.vt animal,⁊ nõ valet:q: dando muſcã liberatur. Aut
relinquitur in genere inferiori,⁊ dic vt in glo. ⁊ idem not,in l.cum
poſt.§,gener.de iure do,Dixi plene in l.ita ſtipulatus.in princ.de
2 verb.ob',circa cõtraria prime partis.℄†Circa ſecundũ,quis ha
beat electionem.fuit opin.inter Ro.⁊ Bul,poſtea Ioã.diſtinguit
cuius diſtinctionẽ tenet gl,hic.⁊ Inſti.e.§.ſi generaliter.⁊.l.here
des.§.ſi incerto,ſ.familia ercis. Examinemus , qñ teſtator relin
quit illud i genere:ꝙ habet certos fines a natura,vt hominẽ.vel
bouem:aut relinquit iſta in ſuo patrimonio. ⁊ eliget legatari⁹,vt
hic,⁊ d.§.ſi generaliter,d.§,ſi incerto.⁊ d.§.gene.⁊ l. ſi ſeruus.§.cũ
homo,j.e.Ratio,q: legando genus,videt tráſferre electionẽ in le
gatarium,l.ſi quis a filio.§.ſi quis plures.ſ.eo.⁊ ibi no,in gl. Hoc
enim videtur voluiſſe,vt eligeret vnum ex ſeruis , quos habebat
in patrimonio.Et eſt ratio , nam cum pro legato competãt plu
res actiões,ſit electio legatarij.l.cũ filius.§.varijs,j.tit.j.ſi aufer
res legatario electionem rerũ,auferres ei electionem actionum,
quod ius nõ patitur.l.iij.§.⁊ generaliter diffinit Sceuola.ſ.de eo
quod cert.loco.⁊ iſtã rationẽ ponit ter.in l.ſi ſeruus . §. cũ homo,
j.eodem.Aut teſtator non relinquit in patrimonio ſeruos vel bo
ues,⁊ tunc dicit gl.eſt electio heredis,l.iij.in prin,⁊.l.iiij.de vino ⁊
oleo leg.Sed dicit Dyn.ꝙ ille leges nõ faciunt , q: loquuntur in
quantitatibus,in quibus.licet ſit in genere debitum,tamẽ eſt ele
ctio debitoris, ⁊ poteſt minimum ſoluere.l.nummis.j.ti.ij.⁊.l.ſi fi
deiuſſor.ſ.man.⁊.l.qui concubinã.§.j.j.titulo.ij, Sed adduci põt
j.e.l.huiuſmodi.§.ſi cui homo.ita dicit Dy. Videamus rationem
quare nũc electio eſt heredis,in precedenti caſu legatarij. Ratio,
q: qñ teſtator nõ h3 ſeruos in patrimonio, non videtur reliquiſſe
legatario optionẽ,q: res aliena legata põt optari , vt no.in l.ſer
ui.in prin.ſ.e. Itẽ nõ h3 legatarius electionẽ actionũ, q: non põt
competere rei vendicatio pro re aliena , ſ3 ſolũ actio perſonalis.
Et ſic ceſſant rationes predicte. Sed in quo dicit grauat⁹ heres,
ſ.redimere.vel dare,merito eſt eius electio . videatur eñ grauat⁹
in quantitate,⁊ ideo benefaciũt leges alle.per gl. Itẽ predicta ve
ra niſi verba executiua legati dirigerentur ad aliquẽ , tũc illius e
ſet electio.Quid eñ in primo caſu ſi dixiſſet teſtator, heres meus
dato vnũ ex ſeruis meis,vel in ſecundo dixiſſet,ꝙ legatarius ac
piat ſibi vnum bouẽ.Certe illius eſſet electio l.plane. §.pen. ſ.e.
quod no.in l.Lucio,j.tit,j.⁊ videtur expreſſum, j.tit.ij,l.qui cõcu
binã.§.j.Et predicta vera , vbi teſtator legauit incertũ de incertis.
Si aũt legauit incertum de certis, diſtingue. Aut ſenſit de certo
aut nõ,vt hic in gl. Rationẽ vidiſtis in l.ſi quis a filio.§.ſi qs plu
res,ſ.e. Alia quantum ad propoſitũ dic vt in glo. ℄Ad tertium
3 †quero,an ille cui cõpetit electio,poterit eligere libere quẽ vult
Dic vt in gl.hic,in prin.⁊ per Dy.in c.obſcuris.de reg,iur.lib.vj.
Predicta omnia videntur deſtrui per l.ſi ita ſit aſcriptum.ſ.e.vbi
nulli datur electio,ſed quod minimũ eſt videtur relictum. Reſpõ
in predictis,vbicunq3 datur electio heredi predicta lex nõ cõ
dicit,cum preſumptio eſt,vt eligat minimũ.vt j.eo,l, apud Iulia
num.alias.l.idem Iulianus.§.ſcio. Sed cõtradicit caſib⁹,vbi da
ta eſt electio legatario. Sed tunc reſpõdeo ꝙ predicta vera,qñ te
ſtator relinquit vnum de certis , vel incertis, adeo ꝙ electio
intelligi tranſlata in legatariũ: ſed in l.ſi ita ſit aſcriptũ.verba
fuerũt cõpoſita,ꝙ nullo modo põt intelligi relicta optio: merito
4 debetur quod eſt minimũ. ℄†Querit gl. quando teſtator de cer
to ſenſit,vtrum legatũ valeat de rigore, vel de equitate. Et videtur
dicere,ꝙ de equitate valeat,de rigore ſecus.duo ſunt Titij.de te
ſta.tut, Tu dic vt in l.ſi a filio.§.ſi quis plures,ſ.eo. ℄Quero,qd
ſi teſtator non habeat aliquem fundum,⁊ legando ſenſit de certo,
cuius erit electio? Dicit gl.ꝙ erit legatarij,vt in ſeruis dixi. Sed
certe tunc eſt electio heredis,etiam in ſeruis, quando nullum h3
in patrimonio. Ita probatur per finem huius legis.⁊ hoc t3 Dy,
⁊ Pet.ꝙ vbicunq3 de certo ſenſit,electio eſt heredis.Non habe
tis alia,ſed ſigna iſtam gl.vt magiſtram in hoc titulo.

LEX XXXVIII.

Legatarius. Actio p legato diuiditur inter
heredes,⁊ ideo põt vnus agno
ſcere, alter repudiare , l3 defunctus non poſſit. hoc dicit.
Op,de l.cui fundus.in fi.de condi.⁊ demonſtr.Sol.gl.ſed et canõ
habes intellectum,vide eam. Dic ergo , ibi in eo quod eſt dandũ
cauſa conditiõis implende,que conditio inter heredes non diui
ditur per l.xij.tab.hic vero loquitur in legato,pro quo compete
bat actio,que inter heredes diuiditur.l.j.C.ſi cert.pet.⁊ l.pro he
reditarijs.de here.act. ℄Op.ij.j.de verbo.obl.l.ij.§.j.vbi ex per
na heredis nõ d3 variari cõditio obligatiõis. Gl.ſoluit vno mo
hic,alio modo ibi,⁊ ibi plene declaro , ⁊ Dic tamẽ breuiter,vt
hic dicit,quod ibi in obligatione erat aliquod indiuiduum,me
to nõ diuiditur inter heredes , hic erat in obligatione diuidu

§. Si legatum. Non dicitur legatum, ex quo re
pudiatum.

LEX XXXIX.

a **Cum ſeruus.** [a] Seruum exiſtẽtem in fuga
in longinquo teſtamenti tẽpo
re.heres debet ſuis ſumptibus proſequi,⁊ legatario d
1 h.d. †Ad perquirendum ſeruum fugitiuum,vel abſentem duo re
quiruntur,ſcilicet opera,⁊ ſumptus,queritur ad quẽ pertineat.
Et quod dico de ſeruo,intelligo idem de quacunq3 re legata,que
eſſet in loco longinquo. Gl,hic ſolẽniter diſtinguit quatuor tem
pora. Aut enim ſeruus, aut alia res legata erat abſens tempore
teſtamenti,⁊ tunc ad heredem pertinet ſumptus,⁊ opera, vt hic
⁊ ſi dubitet an res ſit in rerũ natura cauebit heres ſecundũ formã
huius l.⁊ l,ſeruo legato.§.fin.j.eo.Sed contra hoc videtur j.eo.l.
cũ res,§.j.⁊ quod notatur ſ.de iudi.l.quod legatur , vbi heres
dare rem vbi eſt.Solutio,quando res eſt abſens multum a longin
quo,vel alias ignoratur,vnde in perquirendo eam requiri ma
gnus ſumptus,tunc ſpectant ſumptus ad heredem , vt hic.
tio,q: ſi ſpectarent ad legatarium , nullum haberet commodum
b quod teſtator ſenſiſſe non videtur,[b] cum illud eſſet tẽpore teſtamen
ti,vt hic.Sed ſi res eſſet abſens non multum a longinquo
res liberatur dando eam vbi eſt,vt lege contraria.
ſumptus in reducẽdo fiat per legatariũ.adhuc lega
net cũ emolumẽto. Hãc rationẽ,⁊ differẽtiã text. fac
l.ſi res obligata.j.e.Secundum tempus eſt,quando res
abſens poſt teſtamentum ante mortem.tunc videtur gl
labor perſone ſit heredis in proſequendo, ꝙ tamen ſumptus
beat fieri per legatarium. Ratio,q: teſtator nõ videtur grauare
heredem in ſumptu,cum hoc non eſſet teſtatoris tẽpore teſtamen
ti.l.ſi ſeruus legatus.in prin.j.eo.Tertium tẽpus eſt poſt mortem

⁊ aditā hereditatē Et hec glo.diſtinguit,aut fuit culpa heredis,
aut non,⁊ bene. Sed ad vnum aduerte, ꝙ qñ heres eſt in culpa.
Gl.magna hic videtur dicere,ꝙ petatur eſtimatio.gl.j.huius le-
gis relata ad tex.innuit,ꝙ petatur ipſe ſeruus.Quelibet pōt eſſe
bona.Videtur enim ꝙ qñ res non reperitur culpa heredis, ſi di-
cat ſe redditurum rem , debet ſtatui modicum tempus ad reddē-
dum,alias in eſtimatione cōdemnabitur. Pro hoc facit l.ſi con-
ſtante.§.ſi vxor.ff.ſol.mat. ¶ Quartum tempus eſt,quando poſt
mortem res cepit eſſe abſens ante aditam hereditatem. Dic vt in
glo.In omnibus autem caſibus.in quibus dixi fieri ſumptibus ⁊
opera heredis,poteſt intelligi hec lex.

ADDITIONES.

And.Barb. ¶ Cum ſeruus.⁊ Vide Bart.in l.cum res.j.eod.
¶ Non videt̄.Adde ſecundū Pau.de Ca.quē ſequitur Alex.hoc
verum,cū teſtator fuit ſciens,ſecus ſi ignorās ꝙ res eſſet in lon-
ginquo.Jo.Frā.Ru. ¶ Adde ꝙ Jaſ.tenet theoricā Bart.indi-
ſtincte procedere, ſiue teſtator ſciebat,ſiue ignorabat, quādo ex-
penſa in redimendo rem legatam.eſſet tāta ꝙ totaliter extenua-
ret legatum,⁊ illud redderet inutile,vt hic per eum.

LEX XL.

Apud Julianum cum ſeruus.

§.Fructu.

[a] Heres poſt moram tenetur de fructibus perceptis,⁊ qui potuerunt percipi, ⁊ de in-
teritu,⁊ omni caſu.h.d.No.† ꝙ ille,qui tenetur de fructibus per-
cipiendis,tenetur ad eos,quos percipere potuit petitor, nō poſ-
ſeſſor,l.ſi nauis.in fi.de rei ven.⁊ not.gl.in l.fructus.⁊ l.⁊ ex diuer-
ſo.eo.ti.licet Altramon.cōtra,per l.domū.C.de rei vend.⁊ male,
quia caſus eſt hic tā in predijs ruſticis,quā in vrbanis , ⁊ in alijs
quibuſcunque. Non obſt.l.domū.ideo enim ibi dixit,quos perci-
pere potuit poſſeſſor, qꝛ communiter quilibet pōt tantum perci-
pere ex penſionibus domorum qꝺ non eſt ita in alijs rebus , vbi
opera perſone magis exigitur. Sed ſi in domibus eſſet varietas,
inſpiceretur quod percipere potuit petitor,vt hic: ergo illa lex ſe
retulit ad iſtud quod communiter euenire ſolet[b].

ADDITIONES.

¶ Fructus. Pro concordia. aduerte qꝺ Pan.in ca. grauis.de
reſt.ſpo.voluit qꝺ Bar.ſibi cōtrarietur in l.domū.C.de rei vē.dū
voluit qꝺ malefidei poſſeſſor teneat̄ ad reſtitutionē fructuū perce
ptorū ⁊ quos pcipere potuiſſet,ſ.ipſe reus.cōtrarium all.in hac.l.
apud Julianū.§.j.⁊ i l.ex diuerſo.in re.ff.de rei vē.vt referat illud
qꝺ pcipere potuit.ſ.ipſe petitor.Sol.dat ipſe Pan.vt prima opi.
de equitate, ſecūda de rigore,vel aliter diſtinguit vt in d.l.domū.
¶ Solet.Adde vltra Ale.qꝺ opi. Bar.ſequit̄ Ang.conſi.cccvij.

§.Si Titius.

Res mea teſtatori debita , pōt mihi legari ⁊ i quo cōſiſtat legatū,declara
bit euentus.Idē in re aliena teſtatori debita.h.d.Primo legauit
rem mea ſibi debitam.Secundo rem alienā ſibi debitam.Secun-
da ibi,idē Julianus. ¶ Itē prima ſubdiuiditur in tres.Primo,
legauit rē emptam antequam traderetur,⁊ pretium ſolueretur: ⁊
teſtator deceſſit poſt rē traditā,⁊ pretiū ſolutū. Scdo,poſt tradi-
tionē,⁊ ante pretij ſolutionē. Tertio.poſt ſolutionē pretij , ⁊ an-
te traditionem rei.Secunda ibi,ſed ſi nondum. Tertia ibi,idem
¶ Op.ad primā partē.C.e.l.proprias.⁊ l.cetera.§.j.j.e. So. Hec
res non erat libere legatarij.qꝛ tenebatur dare defuncto. ¶ Op.
contra hoc,qꝛ ſecundū hoc videtur teſtatorem legaſſe liberatio-
nem,qꝺ legatū extinguitur,ſi teſtator exegit viuens,l.non ſolū.§.
liberatio.de libe.leg.⁊ arg.l.fideicōmiſſa.§.ſi rē j.tit.ij.Sol.dic qꝺ
hic recepit a ſponte ſoluente,⁊ nō exigit in iudicio.vel dic verius,
⁊ notabilius aliud eſt quando legatur liberatio expreſſe, vel lega
a tur nomen,[a] vt in contrarijs. Aliud quādo legatur res ipſa ſim-
pliciter.In ipſa enim re tūc legatū cōſiſtit.Videtur eñ grauatus
heres vt rē accipiat,⁊ ſibi det:ſed cauſa minuēdorū actuū , vnus
act⁹ occultatur,ſi res eſt apud legatariū,l.iij.§.fi.de do.inter vir.
⁊ vxor.⁊ ideo dixi in ſummario,qꝺ euentus declarabit,quid ſit in
legato:qꝛ ſi res eſt exacta , petet̄ ipſa res,vt in j.caſu hui⁹ §.⁊ etiā
in vltimo.Si nō exacta,peteretur liberatio,vt in primo caſu,⁊ in
vltimo peteretur ceſſio. ¶ Quero,circa vltimā partē dicitur, qꝺ
heres tenetur cedere actionē ex empto: ſed qs ſoluit pretiū vēdi-
tori: Jac.de are.dicit qꝺ heres,l.q cōcubinā.§.q hortos. j.de leg.
iij.Pro hoc,qꝛ qui tenet̄ ad nomē,dꝫ dare ipſum,ita qꝺ nō obſtet
exceptio,l.ſi nomē.cū l ſeq.de her:vl̄.act.vēd.ſed niſi ſoluat pretiū
actori ex empto,obſtaret exceptio,l.Julia.§. offerri. de act . emp.
ergo,⁊c,Pro hoc facit ſ.,pri.reſpon.vbi cōſequitur rem,⁊ pretiū.
¶ Quero,quid ſi illa emptio ſit reſciſſa , ⁊ res cepit pertinere ad
teſtatorem ex alia cauſa.Dicam in l.ſeruum filij.§.j.j.eo.

ADDITIO.

a ¶ Nomē.Adde vltra Alex.an aliud ſit legare nomē debitoris.⁊
aliud legare actionē quā habet cōtra ipſum.Bal,conſi.lj.iiij.libr.

LEX XLI.

Idem Julianus ſcribit.

§.Si quis alicui

Si verba legati referuntur ad factum,in dubio cōceſſio
intelligitur perſonalis.h.d. ¶ No.bene hunc caſum.Quādo au-
a tem priuilegium,vel beneficium debeat dici perſonale, [a] vel in rē,
dixi plene in l.quia tale.ff.ſoluto matrimonio. In alijs conceſſio-
nibus dixi in l.pen.de ſer.leg.

ADDITIO.

a ¶ Perſonale. Adde vltra Alexā.an conceſſio in dubio dicatur
realis.Pet.de Anc.conſi.cccxxxviij. Et inquantū Alex.tāgit an
pater poſſit filijs preiudicare in emphyteuſi,vide qꝺ voluit Bal.
de feudo,conſi.lxxxiij.⁊ cccxcvj.j.li.⁊ conſil.lxxiij.⁊ cclxxvij.

§.Heres,

a Onus tributi,⁊ vectigalis ſpectat ad heredē pro tempore preterito, [a] h.d. ¶ Oppo.⁊ ſol-
ue vt in gl. ¶ Quero que eſt ratio,quod heres tenetur? Reſpon.
quia res eſt obligata,ergo heres tenetur eam luere,l.ſi res.j.eod.
ſecundum Jacob.de Aret.

ADDITIO.

a ¶ Preterito.Adde quod conſuluit Bal.conſil.cxxiij.j.lib.

§.Scio.

a In dubio debetur quod minimum eſt , ſi heres vult.h.d.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Scio.Fallit fauore eccleſie vt per Ro.ſing.cccc-
xxxv.incip.quero.
1 ☞ Teſtator preſumitur furioſus ex ſermonibus appoſitis in
teſtamento.
2 Impoſſibile reputatur , quod nō poteſt expediri ſine Principis
licentia.
Legato podere fratribus mēdicantibus , cum onere,quod con-
ſtruant locum in quo certi fratres morentur, onus adiectū tan-
quam impoſſibile non valet.
3 Delictum eſt,eſſe Judeum,idem in heretico.
4 Fundus ſi relinquitur fratribus Minoribus,quem habere non
poſſunt,debetur eſtimatio.
5 Legatum factum de re eccleſie non valet,nec debetur eſtimatio.
6 Legatum fundi dotalis vel rei minoris , an valeat, ⁊ debeatur
eſtimatio.

§.Conſtat.

a Res que non eſt in cōmuni cōmercio,vel eſt cum magna difficultate,nō pōt legari:
ſecus ſi eſt in commercio cōmuni , ſed non legatarij abſque eius
b delicto,qꝛ eſtimatio tunc debetur.h.d.cū l.ſeq. ¶ No.j.[b] † ꝙ ex ſer
1 monibus appoſitis in teſtamento quis preſumatur furioſus, [c] l.
c quidam in ſuo.de cond.inſtit. ¶ Secundo no.[d] † ꝙ illud,ꝙ nō po
d teſt expediri abſqꝫ licētia Principis,eſt ita difficile ꝙ reputatur
2 impoſſibile,[e] *vt no.gl.in l.continuus.§.cū quis.de ver.obli.⁊ ibi
* no.⁊ Dy.in c.quod ſemel Deo dicatum,de re.iur.lib.j.Ex hoc di-
e cebam.Relinquitur iſtis fratribus mendicantibus podere,[f] cum
f illo onere ꝙ debeant ibi conſtruere locum vbi morentur certi fra
tres.Dixi pluries,quod illud adiectum non valet,qꝛ eſt impoſſi-
bile,hoc eſt multum difficile,cum non poſſint nouum locum aſſu-
mere,vt in c.j.de reli.do.lib.vj.niſi Romano pontifice conſulto,vt
ibi. ¶ Op.ad prin.de fi.Sol.In prin.loquitur de difficultate non
magna:ſecus ſi eſt magna,vt in fi. ¶ Opp.de l.pacta.§.fi.de con-
trahen.emp.Sol.vt in glo. ¶ Oppo.j.eod.l.ſi quis inquilinos.in
prin.⁊ j.l.proxi.§.ſi duobus.Dyn.dicit,cōtraria loquuntur in re
eſtimabili,ideo debetur eſtimatio.Hoc non placet,qꝛ res ſacra,⁊
quelibet alia hic nominata,,eſt eſtimabilis,nō cōſiderata illa qua
litate,qꝛ ſacra,vel publica,vt C.de ſac.ſan.ecc.l.ſancimus.⁊ auth.
preterea.Unde Pe.ſoluit aliter,qꝛ ibi loquitur in re que non eſt
in cōmuni cōmercio propter aliquam qualitatē: qꝛ iniuncta edi-
bus,vel ſeruus adſcriptus glebe: hic in re que non eſt in cōmuni
commercio propter ſe.Nec hoc placet,qꝛ ideo res hic nō eſt in cō
muni cōmercio propter qualitatē quam hꝫ,qꝛ ſacra,vel publica,
vel qꝛ deſeruit Principi.Dic ergo ꝙ in contrarijs res erat in cō
muni cōmercio,non tamen ſola,ſed cum alio, ſcilicet cum domo,
vel fundo:hic loquit̄ in re,que nullo modo erat in cōmercio.Di-
ſtingue ergo circa hanc legem,vt in gl.quā diſtinctionem vide,⁊
figura,⁊ examinaui plenius in l.multū.de verbo.obl.vbi gl.ponit.
3 ¶ Item no.† glo.que dicit hic Judeum eſſe,eſſe delictū, quod pu
to verum per l.j.C.de ſum.tri.non tamē eſt delictum punibile per
g nos.[g] C.de Judeis.per totum.De heretico non eſt dubium,qꝛ eſt
delictum.Sed dubium eſt,qꝛ tēpore iſtarum legum non erant ille
leges,ne Judeus mancipium Chriſtianum,⁊c.Ponitur ergo exē
h plum in forēſi,[h] qui eſt prohibitus p ſtatutū hic emere aliquid im
mobile,vel eſt prohibitus per iudicē.l.in quorū.cum gl.de pig.di-
4 xi ſm Jac.de Are.in d.l.multū. ¶ † Itē aduerte,in caſu huius l.j.
i qꝛ p hoc diximus ꝙ fratribus minoribus quibus relictus eſt fun
dus quē habere nō poſſunt,debet dari eſtimatio,quod plene exa-

mina vt dixi in. ij. lib. minoricarſi. ¶ † Quero, qđ ſi relinquatur res
k eccleſie?[k] dicit Inno. ꝙ non valet legatū, nec debet̃ eſtimatio, q2 non eſt in cōmercio, niſi cū magna difficultate. ita not. in c. filius. extra de teſt. De fundo Reip. videt̃ mihi, ꝙ dixerim in l. cōtinuus.
6 ſ. cum quis. de ver. obl. ¶ † Quero, quid ſi legat̃ fundus dotalis? Gl. in l. dotalē. de teſt. mil. videt̃ dicere, ꝙ fundus dotalis nō ſit in cōmercio. Tangitur ꝑ doc. ⁊ gl. i l. ſi prediū. C. de iure dot. ¶ Que
l ro, quid ſi legatur[l] res minoris? Reſp. certe illa bene eſt in cōmercio, ſed non in preiudicium minoris, l. ⁊ ſi is. C. de pred. min. in l. cū lex. de fideiuſ. Not. tex. in fi. qui dicit eſtimationē deberi, ⁊ ſic eſtimatio eſt in obligatione, ⁊ poteſt peti, vt dixi in l. plane. ſ. quod ſi rem. ſ. eodem.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Cōſtat. Ad iſtum tex. vide Alex. cōſ. ix. in ij. vol. Bar. conſi. xxvij. in j. vol. Rom. conſil. ccxxxv.

b POMA. ¶ No. j. Qualiter probetur ſana mens, vide aliquid per Alex. conſi. xij. in vlt. col. in j. vol. Barb. in conſi. lviij. in j. vo. ⁊ cōſ. ſequen. pulchre Car. conſil. lvj. in ij. dub.

c ¶ Furioſus. Adde vltra Alex. qualiter probetur quis furioſus, Pet. de anch. conſ. lxxij.

d P. PAV. P. ¶ Secundo no. Circa hanc regu. vide omnino Barba. in repe. ca. Raynutius, dum tangit articulū quot ſint effectus ſubſtitutionis vulga. extra de teſt. Fed. in c. eccleſia ſanc. Marie. ver. ſecundo no. extra de conſtit. vide omnino que ſcripſi in l. continuus. ſ. illud. ff. de verb. obl. Fe. in c. accipimus. de fide inſtru.

e ¶ Impoſſibile. Adde Abb. conſi. xlv. ij. lib. ⁊ ibi, an ſi legetur res eccleſiaſtica debeatur eſtimatio.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Adde Are. conſi. cxliij. ⁊ Fely. in c. eccleſia S. M. in ij. col. de cōſti. Et Prepoſ. in c. ſup eo, de ɔd. appoſi.

f ¶ Podere. Adde quid ſi teſtator dixit, faciat vt hic dicit Bart, deinde ſubdat, ⁊ ſi de iure fieri non poteſt, dicta conditio habeatur pro non appoſita an legatum extinguatur, vel debeatur eſtimatio. Federi. conſ. clxxv.

g POMA. ¶ Punibile delictum per nos. Adde ꝙ per hoc conſuluit Old. conſ. lxxxvij. incip. queritur, ꝙ princeps nō poteſt ex ciuitate expellere ſine iuſta cauſa, tamen vide etiam Barba. conſil. xv. in j. col. in j. vol.

h ¶ Forenſi. Adde vt plene per Rom. conſil. ccccxix.

i POMA. ¶ Item aduerte in caſu huius l. Vide ad hoc per Car. conſi. cij. in ij. dub. ⁊ conſi. lxvj. in ſi. Felin. in c in preſentia de prob. Et an idem in donatione facta prohibito acquirere per ſtatutum vt ſibi ſaltem debeatur eſtimatio, vide Roma, tenentem quod nō in conſi. lix. incip. in propoſita conſultatione.

k ¶ Eccleſie. Adde Abb. proxime alleg. cōſi. xlv. ij. lib. ⁊ an debeatur eſtimatio, cū legatur aliquid fratribus minoribus, vide Ang. conſi. ccxiiij. ⁊ Fed. conſ. xij. ⁊ ad dicta Bar. ⁊ Inn. hic, vide Alex. in conſi. ix. ver. ij. prin. in ij. vo. ibi poſuit limitationem.

l POMA. ¶ Quid ſi legatur. Adde quid in feudo, vt per Fel. in c. cum in eccleſiarum. de conſti.

LEX XLIII.

Cetera. Omnia poſſunt legari, que non ſunt prohibita: ⁊ intelligūtur inter prohibita que ſunt edibus iniuncta. hoc dicit. Illud ꝙ dicit, ꝙ omnia iura poſſunt legari, intellige que ſunt in noſtro commercio. Non enim poteſt legari ius agnationis, ⁊ libertas propria. l. ius agnationis. de pact. ⁊ l. iura ſanguinis. de regu. iur. Op. j. ea. l. ſ. ſi duobus. Sol. gl. ꝙ nō poteſt legari vt ipſe res debeantur, ſed debetur eſtimatio. Hoc tenent Dy. ⁊ Pet. ⁊ omnes, licet gl. aliter dicat in l. qui dotem. ſ. ſo. mat.

1 ☞ Regula Catoniana non habet locum in legatis, quib. dies cedit ab adita hereditate.

2 Regula Catoniana, quare non habet locum in legatis conditionalibus.

a **§. Tractari.** [a] Legatum purum ab initio inualidum, non confirmatur, impedimento ceſſante: ſecus in legato conditionali. hoc dicit. ¶ Opp. j. de reg. Cat. l.
1 iij. † Sol. Hic in legatis, quorū dies cedit a morte teſtatoris: ibi in his, in quibus dies cedit ab hereditate adita, in quibus non habet locum regula Catoniana, hoc tamē fallit, dicit, gl. in l. ſi optio. de optio. leg. Sed certe illud eſt ideo, q2 ibi tempus mortis, ⁊ adite hereditatis eſt vnum, l. ſi poſt mortem. in prin. j. eo. Opp. extra gl. de l. ſeruum filij. in prin. j. eo. Sol. vt ibi. Op. extra gl. de l. legata inutiliter. ſ. eo. Reſp. ꝙ ab initio eſt inutile, non confirmatur per legē, impedimento ceſſante, vt hic: ſed per teſtatorem non prohibetur confirmari, vt lege contraria. ¶ Opp. ꝙ hoc legatum non eſt ab initio inutile, valet enim quo ad eſtimationem, vt ſ. dixi. ⁊ probatur in d. ſ. ſi duobus. j. ea. l. ergo ex poſt facto poteſt confirmari circa rē, vt ſ. l. prox. ſ. ſi Titius. Sol. ibi ab initio cōſiſtit legatum in re ipſa: q2 ſi lego liberationē, videtur mihi res tradita, ⁊ me tibi data. l. licet. de iure do. ⁊ l. iij. ſ. fi. de do. int. vi. ⁊ vx. Querit: l. quid ſi talis eſt cōditio, que tēpore mortis impletur, an habeat locum regula Cato. Reſp. dicit gl. ꝙ ſic. quod eſt cōtra l. fi. j. de reg. Cat. hoc etiam patebit ex ratione quam ſtatim dicam.
2 ¶ † Quero, que eſt ratio ꝙ regula illa Cato. non habet locum in legatis conditionalibus? Dy. in c. non confirmatur, de reg. iur. in vj. vbi dicit, ꝙ ratio eſt, q2 pendēte cōditione nō ſunt legata, ideo nō poſſunt infirmari per regulā Cato. Certe nec legatū purū dicitur
b eſſe viuo teſtatore. Dic ergo ꝙ ratio eſt, [b] q2 ex eo ꝙ teſtator appoint conditionem, apparet ꝙ nō vult ꝙ inſpiciatur tempus teſtamenti: ſed aliud tempus futurum, ⁊ ideo non habet locum re
3 gula Cato. ¶ † Vltimo per iſtā legē coniuncto principio reprobo vnam opinionem poſitā in l. fi. de reg. Cat. que eſt ꝙ regula habet locum in ſenatuſconſulto quod eſt contra hanc legē, nam hec prohibitio fuit inducta per ſenatuſconſultum, vt ſ. vidimus.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Tractari. Ad iſtum tex. vide Ol. conſi. lviij.

b POMA. ¶ Dic ergo ꝙ ratio eſt. Contrarium ſentit idem Bar. in l. ſi is quis heres, ⁊ ibi ponderat Aret. in l. ij. j. col. in prin. ff. de vul. ⁊ pupil. ⁊ contra Bar. tenet Imo. ⁊ ibi Are. ff. de vul. ⁊ pupil. per Bar. in gl. in l. in tempus, vbi etiam Bar. ff. de here. inſti. in l. poteſt quis. eo. tit. ⁊ ibi Bar. in l. j. in vlt. col. ff. de re. Cat. ⁊ qđ not. Bar. in l. in teſtamēto. in ix. q. C. de te. mi. facit tex. in auth. de nu. ſ. q2 vero hactenus. ⁊ in l. eum qui poſt, cū gl. de cond. ⁊ demon. facit quod not. Bar. in l. ex facto. in prin. in ij. oppo. de vul. ⁊ pupil. ⁊ in l. ſi alienum. ſ. in extraneis, in verſi. in contrariū, de legat. inſti. ⁊ Bal. in l. iij. ad fi. C. de act. empt.

1 ☞ Eſtimatio que debetur pro re affixa domui legata, eſt in obligatione, ⁊ illa petitur.

a **§. Item queri.** [a] Ex vnius edibus poſſunt res affixe in alias trāſferri, ſi vnus eſt dominus vtriuſque inſolidum: ſecus ſi vnus tantum vel pro parte. hoc dicit cum ſ. ſi duobus. ¶ Quero a quo preſtabitur eſtimatio? Reſpon. a legatario. ipſe enim erat grauatus, vt hic patet.
1 ¶ † Sed quero, hic dicitur, ꝙ eſtimatio preſtatur, nō dicit, an ſit in obligatione: an ergo ſit in obligatione vt poſſit peti? Reſpon. quod ſic, vt ſ. proxi. Si enim res ipſa eſſet in obligatione, ⁊ in legato, regula Catoniana non habet locum, cum ab initio legatum cōſiſteret, que tamen habet locum, vt ſ. proxime. Manifeſte ergo apparet, quod eſtimatio eſt in legato, ⁊ in obligatione.

ADDITIO.

a ¶ Item queri. Adde inquantum Alex. tangit an ſtatuentes ligentur ſtatuto, Ro. conſi. lviij. Ol. xciiij. ⁊ inquantum tangit an vitetur ingreſſus eum ingrediens reſeruat bona fide. Bal. conſi. ccc ij. lib. Ange, conſi. cxxj. plene per And. Sicul. conſi. iiij. ij. libro.

1 ☞ Domus in rure poſita improprie dicitur ruſtica.

2 Legatum qualiter dicatur negotiatio.

3 Gabella ſi dʒ ſolui de qualibet negociatione, nō ſoluit̃ de legatis.

4 Satutum prohibens frumentum extrahi de comitatu, non intelligitur de eo quod quis extrahit cauſa ſui vſus.

Frumentum emptum in vno loco non poteſt prohiberi per locum medium ne portetur in alio.

§. Sed ⁊ ſi quis ad opus. Poteſt dominus, ⁊ legatarius ex edibus ad vtilitatem reipublice, in cuius territorio eſt res, ...
1 terius. hoc dicit. ¶ † Op. nulla domus dicitur ruſtica. l. j. ſ. cōmunia predi. l. vrbana. de verbo. ſignif. Sol. hic improprie dicitur ru
2 ſtica. id eſt, in rure poſita. ¶ Item no. gl. † que hic dicit, ꝙ legatum eſt quoddam commerciū, ſeu negociatio domini, ſi intelligas negociationē, id eſt, tranſlationem, ſine dubio legatū eſt tranſlatio. Sed ſi intelligamus negociationem quādo aliquid fit hinc inde, vt gl. hic intelligit, ⁊ probatur in l. legatis ſeruis. in prin. j. ...
a legatum non eſt negociatio [a] vera: quod apparet, q2 extraneo poſtmitus ignoto poteſt legari, l. extraneū. C. de here. inſti. Itē poſthumo alieno, vt Inſti. eo. ſ. poſthumo. ⁊ l. pe. j. eo. quod etiam patet ex gl. que dicunt, ꝙ legata non queruntur nobis ex opera noſtra, vt C. de condi. inſer. l. ſi vxor. ⁊ Inſti. de verbo. ob. ſ. ex cōditionali.
3 ¶ Vnde † ſi ſtatutū dicit, ꝙ ex qualibet negociatione, ſeu mercantia ſoluatur gabella, nō dʒ ſolui de legatis, d. l. legatis ſeruis. ⁊ ibi dixi, licet gl. hic aliter innuat. Dices tu, ſi legatū nō ſit commerciū, quare prohibet̃ legari. Reſpō. q2 ratio prohibitionis eſt ne vrbs deformetur ruinis, vt l. negotiandi. C. de edi. priua. que ratio
4 tio in legato locū hʒ. ¶ † Vltimo not. hic arg. ꝙ ſi ſtatutum prohibet frumentū extrahi de comitatu, nō intelligit, de eo quod quis extrahit ſui vſus cauſa, vt hic, ⁊ ſ. ſ. itē queri pōt. ¶ Item quod hic dicit, ꝙ nō poteſt portari in aliā ciuitatem, intellige ꝙ non poteſt portari in aliam ciuitatē, intellige ꝙ hoc poteſt prohibere illa ciuitas vnde extrahitur: non ciuitas media, per cuius territorium tranſit ⁊ portatur, l. ſi quis poſt hanc, C. de edi. priua. quod
b facit ad queſtio. [b] de eo qui emit frumentū in vna ciuitate, portat ad aliam.

ad aliam. tranſeundo per territorium alterius ciuitatis: quod
dic vt ibi per Docto.

ADDITIONES.

POMA. ¶ Legatum non eſt negotiatio. Pro hoc facit tex. in l.
ſi quis ex argentarijs. §. rationem. ff. de eden. tex. in c. forus. §. j. de
per. ſig. ⁊ in c. eſſiciens. lxxxviij. di. ⁊ per totum. Jo. an. in c. quanquā
de cen. li. vj. Pa. conſi. vj. inci. caſus ſuper quo petite fuerunt. ⁊ vi-
de Alex. conſi. cliiij. verſi. ſed ita etiam. in vlt. col. in ij. vol.
POMA. ¶ Quod faciat ad q. Uide Alex. cōſ. lxxxv. in iiij. vo. vbi
ſibi contrarius, ſequitur opi. Jmo. contra Ange. hic, quem non
reprobat.

§. Hoc ſenatuſconſultum.

Hoc ſenatuſconſultum habet locū vbiq;, ⁊ pro debito publico domus non debet de
ſtrui. h. d. No. ergo † ꝙ non debent deſtrui domus non ſoluentiū
collectas, vel condemnationes. Item no. † quod non poſſunt ac
cipi Tegule de tecto, vel oſtia, vt vendantur pro debito publico,
vt hic. ⁊ §. ſeq.

☞ Porticus non venit appellatione domus. ſed edium ſic.
Porticus dicitur eſſe domus. id eſt, accedit domui.
Factum in porticu. non dicitur factum in domo, ſed ante domū.
Factum in oſtio an dicatur factum in domo.

§. Hoc ſenatuſconſultum.

Prohibitio ſenat⁹ extenditur ad omne edificium. vt ei iniuncta nō detrahantur: ſe-
cus in alijs, que non ſunt affixa. h. d. ¶ Per hunc tex. † dicūt qui
dam. ꝙ appellatione domus, [a] continetur porticus. Et ſi ſtatutū
dicit de domo. intelligitur de porticu. Sed potius facit in contra
rium. q2 tex. dicit extenditur, que interpretatio extenſiua nō ha-
bet locū in ſtatutis: ſed melius probatur in l. qui edes. de incen.
rui. nau. vbi text. dicit. quod porticus cōtinetur. Sed certe ibi di-
citur, ꝙ continetꝰ appellatione edium. Edes autē dicūtur ab edo,
edis, quod idē eſt ꝙ edifico. ſeu cōpono: vnde edes idē eſt ꝙ edifi
cium. merito porticus cōtinetur. q2 edificiū eſt. Sed cū dico do-
mū. nō cōtinetur ꝗlibet edificiū. niſi habeat ſolū. ⁊ ſuperficiē. hoc
eſt. parietes, ⁊ tectū. l. ſolū. cū gl. de rei ven. ſed porticus nō hꝫ pa-
rietes vndiq;. igitur nō eſt realiter domus. † Fateor tū ꝙ eſt do-
mus. hoc eſt, accedit domui. ⁊ domus, eſt caſus genitiui. Multa
eñ ſunt extra domū. que ſunt domus, iſto modo ſumendo. ꝟ. de
cōtrahen. emp. l. ſi aqueductus. Pro hoc ĵ. de dam. infec. l. ꝙ con-
claue. ⁊ ꝟ. cōmuni di. l. arbor. §. de veſtibulo. † Dic ergo. ꝙ factū
in porticu, nō dicitꝰ eſſe factū ī domo. l. j. §. in publico flumine. ĵ. de
flu. Sed bene dicitꝰ factū ad domū. ar. l. quidā Jberus. ⁊ ꝙ ibi no.
de ſer. vrb. pred. ⁊ q8 no. Jac. de are. in l. itē apud Labeonē. §. con-
uitium. de iniur. ⁊ ibi dixi. ¶ † Sed quero. an illud quod fit ab ali
quo exiſtenti in oſtio, dicatur factum in domo: dixi in l. j. de cloa-
cis. in eo quod ibi dicitur de tubo.

a ¶ Domus. Adde quod Paul. de caſt. querit an ſtatutum Se-
nen. diſponens ꝙ nullus poſſit capi in domo, habeat locum in eo
qui capitur in apotecha. de quo vide eius conſil. xliij.

1 ☞ Heres ſuus preſumitur ignorare contenta in teſtamento.
2 Res deſtinata poni in edificio quando habeatur perinde, ac ſi
edificata fuiſſet.
3 Statutum quod nullus poſſit emere frumentum niſi pro ſuo v-
ſu. ſi ſcholaris emit pro toto anno. ⁊ poſtea penituit, ⁊ vult rece-
dere, an licite poſſit illud reuendere.
Propoſitum primum qualiter inſpiciatur, vt euitetur pena.
4 Deſtinatio quando aliquid operetur. operatur eſſe legatū rei.

a §. Sed ſi parauit.

[a] Licet res ſit edibus deſtinata, nō prohibetur legari:
ſed legatū extinguitur, ſi poſtea per teſtatorē iniungitur: ſecus ſi
per heredē. ¶ Op. ĵ. ti. ij. l. ſideic. §. ſi rem. Gl. non ſoluit dic, quod
hec res iniuncta dicitur deſijſſe extare. q2 p ſe nō cenſetꝰ. l. qui vni-
uerſas. de acquir. poſ. ¶ Op. ad illud ꝙ dicitur de herede. de l. in
ſumma. §. pe. de cōdi. inde. Gl. nō ſoluit hic, ſed ſoluit in cōtrario.
Tu dic, ꝙ natura cōdictionis indebiti eſt, vt quis teneatur ī quā
tum factus eſt locupletior. l. nam hoc natura, ⁊ l. ſi non ſorte. §. li-
bertus. de condi. indeb. Si igitur ibi ignorans manumiſit, ipſe in
nullo eſt locupletior, ⁊ ſic non tenetur in aliquo: hic vero loqui-
mur in actione ex teſtamēto, que eſt alterius nature. Preterea. ſi
iniunxit domui ſue. ſatis effectus eſt locupletior. Sed cōtra, vbi-
cunq; res eſt perempta ſine culpa debitoris, debitor liberatur. l.
ſi ex legati cauſa. de ver. obl. ⁊ l. non amplius. §. j. ꝟ. eo. Gl. in d. l. in
ſumma §. pe. dicit, illud ſtatuitur cōtra heredē. qui cōmodū ſentit
ex perſona defuncti, ſubaudi, ⁊ res facto heredis periit, ideo non
ob. d. l. non amplius. §. j. Tu declara vt dixi in l. ſi ſeruum. §. ij. de
ver. ob. ¶ Op. dicitur hic ſiue ſciuit. ſiue ignorauit. Cōtra. heres
ſemper preſumitꝰ ſcire ſcripta in teſtamēto. l. cū heres. de liber. leg.
Sol. hic erat ſcriptum in codicillis. ⁊ ſic heres pōt ignorare. l. nō
1 eſt ferēdus. de tranſa. Uel dic, ꝙ erat heres ſuus, qui etiam pōt
ignorare. l. eius qui in ꝓuin. in fi. ſi cert. peta. Uel dic ꝙ ignorabat
ſupine. De preſumptione aūt ſciētie hr̄dis, dixi in l. qui Rom. §.
duo fratres. de ꝟbo. obl. ¶ Op. de l. nutu. §. fina. de lega. iij. Solue
2 vt in gl. ¶ Op. ꝙ † res[b] deſtinata poni in edificio, perinde eſt ac ſi
b eſſet edificata. l. fundi. §. finali, ⁊ l. granaria. de acti. emp. Sol. Pōt
hic intelligi, ꝙ res erat deſtinata ad edificiū, que nunquā fuit in
edificio, ibi ſemel fuit. licet depoſita. Contra hoc facit iſte tex. ibi,
trāſlaturus in aliā domū. ⁊ ſic innuit ꝙ ſemel fuit in aliquo edifi-
cio. Uñ dic. ꝙ ibi erat deſtinata reponi ī illud edificiū. de quo ſum
pta erat: hic vero ī aliud. Uel aliter ſm Gulie. de Cun. nō curo v-
trū eſſet ordinata reponi ī illud edificiū. vꝫ aliud: ſꝫ hoc ſolū attē-
do, ſi a principio. qñ leuatꝰ de domo. habuit animū reponēdi ī ean
dē domū, vꝫ in aliā ſuā. ⁊ ſic habuit primū propoſitū licitū: licet er
go poſtea mutauerit propoſitū, nō punitur. ⁊ ſic licuit cōuertere
3 in aliū vſum. Hic eſt caſus no. hic. ſm eū ¶ Per hoc † determinat
c queſtionē, [c] Statutū eſt hic, ꝙ nullus emat frumētū in platea, niſi
pro ſuo victu. Cōtingit. ꝙ ſcholaris emit ꝓ ſuo victu, ꝓ toto an-
no, poſtea mutauit ꝓpoſitū, ⁊ vult recedere. ⁊ vēdit frumētū. q̄ri-
tur an puniatꝰ? Et dicit ipſe, ꝙ nō: q2 primū ꝓpoſitū fuit licitū. ⁊
bonū. ꝓ hāc legē. facit l. j. §. vñ q̄rit Offilius. de exercito. actio. ⁊ ibi
ipſe hꝫ ponit. Hoc aūt intelligo, ſi de primo ꝓpoſito conſtat, alias
preſumitur ab initio tale fuiſſe ꝓpoſitū, ſicut poſtea fecit. l. ſꝫ Ju-
lianus. §. ꝓinde. ꝟ. ad Mace. Et predicta vera. qñ primū ꝓpoſitū
eſt licitū nō obligatoriū. Si vero primū ꝓpoſitū erat obligatoriū,
aut erat obligatoriū ſui. vꝫ alteri⁹, qui ſibi mādauerat, ⁊ ī ſpicitur
primū ꝓpoſitū, vt d. §. vnde q̄rit Offilius. Aut erat obligatoriū
alterius. qui nō mādauerat, ⁊ nō ſufficit propoſitū primū niſi ſit
ſecutus euētus. l. ij. de in rē. verſ. §. ſꝫ ſi ſic. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ de
ſtinatio habeatur ꝓ facto. l. ſi quid earū. §. inter emptū. l. de leg. iij.
l. ⁊ ſi nō ſunt. §. q̄d ergo. de aur. ⁊ argē. leg. Pe. dicit, hic tractatur
de legato reſtringēdo. ideo deſtinatio nihil operatꝰ, ibi de legato
ampliādo. Sꝫ hec ſol. tollitꝰ ꝑ l. ligni. §. ſi lignū. ĵ. tit. ij. Quare dic,
ꝙ hic legatꝰ res ipſa. vñ deſtinatio nihil operatꝰ: ſꝫ in ꝯtrarijs res
ipſa deſtinata, expreſſe nō legatꝰ. Sꝫ dubitatꝰ, an legato alteri⁹ rei
4 accedat ꝑꝑ † deſtinationē. Dic ergo vtrū deſtinatio aliq̄d operetꝰ
aut legatꝰ ipſa res, ⁊ nihil operatꝰ, vt h. Aut dubitatꝰ vtrū cedat le-
gato alteri⁹ rei, ⁊ tūc aut fuerūt legate res deſtinate, ⁊ nō eſt du-
biū l. ſi q̄d earū. §. interēptū. ĵ. tit. ij. Aut nō eſt facta mētio ꝺ eis. ⁊
d tūc aut erat res deſtinata ī antiquū eſſe, ⁊ tūc deſtinatio[d] habetꝰ ꝓ
facto. l. fundi. ī fi. ⁊ l. granaria. de ac. emp. l. argu. §. pen. ĵ. de au. ⁊ ar
gen. lega. Aut erat deſtinata in nouum eſſe. ⁊ tūc aut non erat ce-
ptum opus fieri. ⁊ deſtinatio nihil operatur. l. ligni. §. ſi lignū. ⁊ l.
lana. ĵ. ti. ij. Aut erat opus ceptū. ⁊ tunc aut erat valde remotū ab
illo in quo res erat deſtinata: aut erat propinquū. Primo caſu de
ſtinatio nihil operatur. l. librorum. §. ſed nec cepti. ĵ. tit. ij. ⁊ l. veſti-
e mentū. de aur. ⁊ arg. lega. Secūdo caſu. [e] opus ceptū habetur pro
* perfecto. ⁊ deſtinatio operatur. * l. ⁊ ſi nō ſunt. §. quid ergo. de au-
ro, ⁊ arg. leg. ⁊ l. librorum. §. ſed preſcripti. infra titul. ij.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Sed ſi parauit. Ad materiā huius §. vide aliquid ꝑ
Alex. in l. j. §. fuit queſitū. ff. ad Treb. ꝙ tamen ſing. limita vt in l. a
diuo pio. §. ſi. ff. de re. iu. Bal. in l. ex facto. §. rerum autem. in vl. co.
ff. de her. inſti. ⁊ vide quid per iſtū tex. dicit Bal. in c. j. §. ſi quis de
māſo. in vlt. col. ſi de inueſt. feu. cōtr. fuer. in q. que fuit Papie.
b P. PAV. P. ¶ Oppono quod res. Uide Alex. cōſi. xcvij. vol. iij. ſe-
cus tamen eſt in dote l. lex Julia. ff. de fund. do. ⁊ in rubri. ff. ſoluto
matrimonio. in princ.
c POMA. ¶ Per hoc determinat queſtio. Uide Albe. de Ro. in j.
parte ſtatuto. q. xcj. ⁊ in ij. parte. q. cciij. inci. predicta etiam faciūt.
vide Bal. in l. j. ver. item facit ad queſt. de prec. itine. C. de edi. edi. ⁊
Alex. conſi. j. in ij. vol. ⁊ conſi. vij. in iij. volu.
d ¶ Deſtinatio. Adde vltra Alex. in quantū refert ꝙ Cy. Bald. ⁊
Ange. inducunt hic dicta ad queſtio. ſtatuti diſponentis ꝙ mor-
tua vxore mobilia ſpectent ad virum, immobilia vero ad heredes
vxoris. ⁊ ſit pecunia parata ad emptionem prediorum, ꝙ nihilo-
minus debebitur marito. Et ꝙ hec opi. eſt tutior, quam opi. Ro. ⁊
Abb. q2 Roma. conſi. clxxxix. tenet, ꝙ ſiue ſit depoſita ad emptio
nem prediorum, ſiue vt inde capiantur annui redditus. ꝙ cōpu-
tatur inter immobilia. De primo alle. caſum in l. iij. §. vſuras. ꝟ. de
contra. act. tutel. De ſecundo alle. caſum in l. iij. §. nec vſufruc. ⁊ §.
ſi lapidicinas. ver. vel cuiuſuis alterius materie. ff. de reb. eo.
e POMA. ¶ Secundo caſu. Faciūt que late ponit Jac. in l. diuor-
tio. §. interdum. ff. ſol. matrim. ⁊ aliquid per Bal. in l. diui fratres.
ff. de re. diui. ⁊ in l. ſi nondum. C. de fur.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Deſtinatio operatur. Adde Alex. cō-
ſi. clxx. vol. ij. ⁊ conſi. cvij. vol. iij. ⁊ late Fely. n. in cap. cum ordinem.
de reſcript. vide bonum tex. in l. dotis fructus. §. fin. ꝟ de iure dot.

LEX XLV.

Senatus enim ea que.

a **§.Marcellus.** Parua[a] domuncula ruſtica poteſt deſtrui,⁊ per cõſequens legari.h.d.

ADDITIO.

a Parua.Adde vltra Alexand.inquantum querit an indemnitates requiruntur in alienatione rei parue,quod Fede.de Sen.cõſ.ccx.tenet quod non etiam ſi prelatus iuraſſet de non alienando. Et in quantum tangit ſi emphyteuta cadat non culpa ſua ab emphyteuſi an perdat edificium factum in ſolo emphyteutico vide Paul.de Caſt.conſil.cxxxix.⁊ quid ſi non ſoluit canonem,vide Bald.conſilio cccc.xxviij.lib.ij.

§.Legatum. Seipſum ſummat.Circa hunc ij.diſtingue,vt in gl.Aut ponitur in voluntate heredis,aut legatarij,aut extranei:ſi heredis.aut in voluntate libera,aut in arbitrium boni viri:ſi legatarij,indiſtincte valet,vt hic ſi extranei,aut in voluntate expreſſa.aut in velata.

§.Qui ab hoſtibus Hic eſt ſingularis caſus,in quo poteſt legari liber homo,in quo non eſt commercium,⁊ hoc ſit loco ſummarij.

LEX XLVI.

1 ☞ Jus ſuperueniens teſtatori non prodeſt legatario.
3 Res emphyteutica ſi legatur,⁊ plenum dominium ſuperueniat teſtatori,quando debeatur legatario.
Augmentum ſuperueniens quando augeat legatum.

SEruum filij. Regula Catoniana non habet locum in legatis,in quib[us] impedimentum ceſſat,ex cauſa que retro trahitur.hoc d. ¶ Op.de l.cum rem alienam.C.eo.⁊ ſ.e.l.apud Julianum.§.conſtat.Solu.gl.teſtator videtur hic legare ius quod habet in re.de hoc miror.nam pater nullum aliud ius habet.niſi preoccupandi iure peculij,ſi filius predecedebat,l.ij.ſ.de caſt.pec.quod autẽ illud cogitauerit,eſt contra votum parentum,⁊ naturalem ordinem.l.ſcripto.vnde liberi.⁊ l.nam ⁊ ſi parentibus.de inoffici. Di-
1 co † ergo hic ponendũ eſſe caſum altero de tribus modis.¶ Primo,quod pater in vita filij credebat ſe habere ius in illo ſeruo ſicut in rebus profectitijs,⁊ ſic errabat in iure.Uel ſecundo,quod pater credebat filium eſſe mortuum tempore teſtamenti,cum in veritate non eſſet,ſed poſtea deceſſit:⁊ ideo ſi pater tunc deceſſiſſet legatum erat inutile.Sed ſi filius poſtea premoritur legatum confirmatur.Nec obſtat.regu.Cato.propter fictionẽ,vt dicit tex.⁊ dixit in ſummario.Uel tertio poſſet poni,quod pater credebat rem eſſe ſuam ex alia cauſa,cum non eſſet:⁊ idem iuris eſt quod ſ. Sed quero,quid ſi filius feciſſet teſtamentum,⁊ patri reliquiſſet. Reſpon.tunc legatum non valeret,qꝛ pater capit,vt heres ex teſtamento filij:qꝛ retro non trahitur.Et hoc ſentit gl.hic,⁊ tex.vi-
2 detur velle.¶ Ex quo no.† quod ius ſuperueniens teſtatori,non prodeſt legatario.Contra.ſ.eo.l.quod in rerum.§.j.Sol.Ibi in legato vſuſfructus in quo non habet locum regula Cato.qꝛ cedit
3 ab adita hereditate.Per predicta † determinat Jaco.de are.talẽ q.Si ego legaui tibi rem,quã habebam in emphyteuſim,ſi poſtea peruenit ad me plenum dominium,certe non debetur tibi legatario,niſi eſſet ius ſuperueniens talem,quod ius primum ad ſe traheret illud,l.ſi tibi.ſ.vſuſ.quemad.ca.Facit l.ſi tibi.ff.quib.mod.vſuſfr.amit.ita dicit ipſe.Hoc videtur contra l.ſi ex toto.in princ.ſ.eo.Augmentum enim contingens in re legata non ſolum circa ius,ſed etiam circa ſubſtantiã rei.prodeſt legatario,vt ibi patet. Sed dico ſic,ſi teſtator dixit,fundum meum,vel alio modo expreſſit ſe legare ius quod habebat,ius ſuperueniens non auget legatum.l.ſerui electiõe.§.ſi.⁊ quod ibi no.ſ.eo.Ita intelligo Ja.de Are.ſed ſi legaui fundum ſimpliciter,non abijciendo meum.neq; reſtringendo ſe ad ius quod habebat,⁊ ſic non limitate,tũc omne augmentum in iure:vel ſubſtantia rei cederet legatario.d.l.ſi ex toto.⁊ l.quod in rerum.§.ſi quis poſt.ſ.eo.Et hoc verum qñ legatum ab initio tenet:ſecus ſi ab initio non tenet qꝛ tunc non confirmatur,impediente regula Cat.niſi ex ſuperueniente cauſa,que retro trahitur,vt hic.

1 ☞ Heres an cogatur ad redimendam,rem legatam per teſtatorem eidem teſtatori legatam,quam repudiauit.
2 Dominium rei legate videtur legatarij ficte a morte teſtatoris,vere a tempore adite heredita.

§.Si quis rem. Qui rem ſibi legatam ignorãs,legat:ſiue acceptet,ſiue repudiet,valet legatum factum a ſe.h.d.¶ Quidam habent hic vnã
1 additionem,per quam Dy.† querit,an heres cogatur ad rem redimendam eo caſu,quo teſtator legatum repudiauit.Et dicit ꝙ non,qꝛ repudiando videtur legatum ademiſſe,ſicut quando donat.l.rem legatam.de adi.leg.Uel verius loquitur,quod illud ius,quod habet videatur legare,quando illud ſe habere credebat,l.ſi domus.in fi.ſ.eo.cum ſi.Sed quando nullum ius ſe habere credebat,ſi poſtea ſuperuenit,⁊ repudiat,videtur reman[...] in eadem voluntate ita loquitur hic.¶ Querit Dy.vtrum con[...]feſſio cedentis noceat ceſſionario.Quod plene examino in l.[...]
2 cta.§.ſi heres.ad trebel.¶ Ultimo no.† tex.qui dicit retro [...] fuiſſe videtur,quod a tempore mortis res eſt legatarij ficte [...] pore adite hereditatis vere,leg.ſi tibi homo.§.cum ſeruus.[...] eodem.

1 ☞ Mutatio materie,vel forme rei legate quando faciat d[...]re legatum.

a **§.Si copula.** [a] Si fiat mutatio de materia in for[...]vel econuerſo,legatum non muta[...] ſi teſtator voluntatem non mutauit.h.d.Opp.j.titu.ij.l.lana[...] auro ⁊ argen.leg.l.Seia.in fin.Solu.ibi teſtator mutauit,hic [...]res.Hec eſt vna ſol.gl.quam tenet in l.ſi conuenerit.§.pen.de p[...]ac.quod videtur mihi contra iſtum tex.Ad quid enim dubita[...]tur hic de mutatione voluntatis teſtatoris,non video.Dic [...] quod hic teſtator fecit mutationem de materia in formam,[...]
1 econuerſo.Sed dic,† aut conſtat quod mutauit voluntate[...] tunc non debetur.aut conſtat quod non mutauit,⁊ legatu[...]betur.vt hic.Aut dubitatur,⁊ tũc diſtingue vt tex.in l.queſi[...] illud fortaſſis.j.tit.ij.ſcilicet,aut forma eſt reducibilis ad m[...]riam,aut non,vt ibi:ideo hic in poculis,⁊ maſſa,non preſum[...] mutatio voluntatis in dubio:in lana ſecus.

ADDITIO.

a AND.BAR.¶ Si pocula.⁊ Uide Petr.in c.commiſſum.de [...]ci.⁊ in cap.indicante.de teſt.ad quod alle.iſtum §.⁊ vide Joan.Imo.ibi,⁊ ibi dixi.

1 ☞ Domus legata ſi ad aream reducatur,an debeatur.

a **§.Si aree.** Qđ edificatur in area legata,debet lega[...]rio.h.d.Op.[a] de l.ſi chorus.§.area.j.tu[...] Sol.dicit gl.ibi voluntatẽ mutauit teſtator:qđ eſt diuinare.Ja[...] de Are.dicit,quod hic edificauit teſtator,cuius res erat:ibi edifi[...]cauit extraneus cuius rem teſtator legauerat,ideo heres non te[...]nebatur ad aream,qꝛ non poterat ſeparari a domo,ſed tenetur ad eius eſtimationem,ita loquitur ibi,arg.ſ.eo.l.cetera.§.ſi domo[...]bus.Et ideo domo deſtructa,adhuc poterit peti area,qꝛ legatum
1 nunquam fuit extinctum,ita loquitur hic,⁊ hoc teneo.¶ Que[...]ro quid econtra quando legatur domus que reducitur ad aream. Gl.hic dicit ꝙ legatum extinguitur.Illud eſt contra l.ſi grege.ſ.eo.Et ideo dic quandoq; legatur area,in qua poſtea edificatur,⁊ tunc aut edificatur a teſtatore aut ab extraneo,cuius erat res,vt dixi ſ.Quandoq; legatur domus,que poſtea ad aream reduca[...]tur,⁊ tunc aut in ea iterum edificium non reponitur,⁊ debetur area.l.ſi grege.ſ.eo.Aut in ea iterum edificatur,⁊ legatum extin[...]guitur,l.ſi ita.§.ſi domus.j.eo.quod intellige,vt ibi dicam.

ADDITIO.

a P.PAV.P.¶ Op.vide Soci.in l.ſi ex toto.in prin.ſ.eo.vbi [...]probat intellectum Bar.ad illum tex.⁊ ipſe ponit alium.

1 ☞ Arguere de contractibus ad vltimas voluntates qñ lice[...]

a **§.Eum qui[a] chyrographum.** [...] dẽ ratio.licitũ eſt arguere de cõtractibus ad vltimas volunta[...]tes.h.d.¶ Op.j.tit.j.l.Caius.in prin.Sol.ibi non legauit chyro[...]graphum ſpecialiter,dicit Gloſ.Adde ꝙ fecit legatum genera[...] in quo non continetur chyrographum:ſecus ſi vniuerſitatẽ [...] reliquiſſet,veluti Calendarium.l.qui filium.in princ.j.ti.ij.Diſtin[...]
1 gue ergo tres caſus,vt no.per Cy.C.loc.l.certi iuris.in vi.¶ Ul[...]timo Dyn.ponit hic diſtinctionem,vtrum ſit licitum arguere [...] contractibus ad vltimas,voluntates,bonam ⁊ perfectam qua[...] ponit Gui.in verbo ad verbum in l.pactum.ſ.de pac.

ADDITIO.

a ¶ Eum qui.Adde inquantum Ale.queſtio.tangit,an annulla[...] contractus ſit pena?Bal.conſi.lxxv.⁊ in quantum a le.Pau[...] Caſt.conſi.xcix.ad queſt.de qua hic per eum,ego habeo.[...]ge quando apparet de identitate rationis,ſed in dubio pre[...]mitur maior ratio in vltima voluntate.vide Alex.conſi.[...] primo ⁊ Jaſo.in l.que de legato.j.eod.⁊ in l.pactum [...]dem.ff.de pac.

§.Si idem. Legatum libertatis inualidũ [...]ni legatum non permit.h.d.[...] fraudantur creditores,non valet legatum,nec liber[...] vt in gl.¶ Op.de l.iij.§.fin.de fund.inſtruc.leg.Sol.[...] quod ibi fuit in vita manumiſſus,per quod legatum [...]nocare:hic in vltima voluntate,in qua ineſt conditio [...]latur primum per ſecundum,ſi ſecundum ſit inualidum.[...]tit.ſecundo.¶ Op.extra.gl.de l.plene.in princ.ſupra eodem [...] legatum inualidum reuocat primum.Solu.libertatis fauore [...] quod ſiue precedat relictum libertatis,ſiue ſequatur,ſiue [...]dum,ſemper preualet alteri legato,leg.ſi idem ſeruus [...]

titulo pꝛimo. Sed quādo legatum libertatis eſt inualidum, ſi pꝛecedat non vitiat legatum. vt hic: ſi ſequitur etiam ſi libertas ſit inualida. reuocat pꝛimum argument. dic. l. plane. in pꝛin. ⁊ gl. tenet hoc. j. titu. j. l. qui teſtamento. Sed huic videtur contradicere hic tex. qui dicit, ſi idem ſeruus legatus. ⁊ liber eſſe iuſſus. ⁊ ſic innuit quod fuerit ſecuta libertas. Sed dic quod hec ſunt verba iuriſconſulti non denotantia oꝛdinem teſtatoꝛis. Et hoc modo poſſumus dicere foꝛte melius. quam ſ. Ad l. iij. in fin. de fun. inſtru. leg. dic. quod ibi ſecuta eſt manumiſſio: hic vero pꝛeceſſit.

§. Si ſtatuliberum. Legato ſtatulibero expedit heredi ipſum ſoluere potius quam eſtimationem.

☞ Seruitus qualiter ipſo iure conſtituatur per vltimam voluntatem.
Dominium rei tacite legate non tranſit in legatarium ipſo iure.
Pꝛopꝛietate legata, an cenſeatur legata via.

§. Si duos. Qui legat vſumfructum in fundo, videtur legare viā per alium. ſi aliunde nō habet. h. d. ¶ Pꝛo declaratiōe litere quero, quomō redimet heres? Gl. intelligit redimere, id eſt retinere, vel cōdicere, etiā nullo dato. Contra. ſi legatarius ad hoc tenetur, ergo cōtra eū poteſt per vſufructuariū agi. l. j.ᵃ §. j. ſi vſuſſ. pet. Rog. fatetur actione reali, vt ibi: non perſonali. vt hic. qḋ gl. repꝛehendit, cum hic non fuerit ſeruitus cōſtituta, ideo non poteſt agi actione reali. Cōtra. † per vltimam voluntatē conſtituitur ſeruitus ipſo iure, l. j. de ſerui. leg. ⁊ l. ſi partē. §. j. ſ. quēad. ſer. amit. Sol. Dicit Iac. de Are. illud verum, ſi ſeruitus fuerit legata expꝛeſſe, ſecus ſi tacite, vt hic, quod nō multum, qꝛ † quando res legatur taciteᵇ non tranſit dominiū ipſo iure tert. cū gl. in l. emptoꝛ. §. ancillā. * de rei vend. Dixi in diſtinctione quam ſ. poſui in l. j. ¶ † Quero. in pꝛopꝛietate legata, an videatur legata via? gl. tangit in l. iij. §. ſi loci. de adi. lega. Dixi plene in l. j. de ſer. leg.

ADDITIONES.

L. j. Adde quod conſuluit Bal. conſi. cccxix. iiij. lib.

IOAN. FR. RV. ¶ Legatur tacite. Contra Bar. tenent Imo. Alex. ⁊ Are. in l. j. ſ. eo. ⁊ Raph. cu. hic. ſed eum ſequitur Bal. Angel. Flo. Pau. de caſt. ⁊ Alex. hic. ⁊ dicit Iaſo. quod opin. Bart. eſt magis communiter appꝛobata.

CLAVD. DE SEISS. ¶ §. Ancillam. Alium tamen intellectum iſto repꝛobato ponit Are. in l. ſi rem aliquam. j. de acq. poſſ.

LEX XLVII.

Si a ſubſtituto. Quod contingit medio tempore non vitiat legatum. h. d. Quero, quid ſi emiſſet ſciente? Flo. dicit idem, ⁊ ſubaudi, maxime. Tu examina hoc, vt per Dy. in l. qui Rom. §. duo fratres. ⁊ ibi dixi. j. de verb. obl.

☞ Dare qui pꝛomittit, vel ſi heres eſt grauatus dare, debet facere accipientis.
Tradere qui tenetur, quando debeat tradi taliter, quod euelli non poſſit.

§. Heres. In legato generis, heres de euictiōe tenetur. ſecus in legato ſpeciei. Idē in ſtipulatione rē tradi. h. d. No. diſtinctionē huius §. de quo plene in l. ſi domus. §. de euictione. j. eo. tit. ¶ Ad pꝛor. l. que de legato. op. vbi dare pꝛomittitur, non liberatur quis, niſi accipientis faciat. l. vbi autē. in fi. de verb. ob. Sol. gl parua. expone dare, id eſt tradere. ⁊ ceſſat cōtrarium. gl. j. que diſtinguit, vtrum iſta ſit alternatiua legis, vel teſtatoꝛis, nihil ad pꝛopoſitum. † No. ergo qū pꝛomittitur dare, indiſtincte debet fieri accipientis, ⁊ idem dico ſi teſtatoꝛ expꝛeſſe grauaret heredem ꝙ daret. Qūqꝫ † pꝛomittitur tradere, tunc aut pꝛomittitur de aliqua re in genere, ⁊ debet tradi taliter ꝙ euelli non poſſit, vt hac lege: aut pꝛomittitur de certa re in ſpecie, ⁊ tūc ſi pꝛomittitur ex tit. lucratiuo, ſufficit, quocūqꝫ modo tradatur, vt hac l. que de legato. ſi titulo oneroſo, debet ita tradi quod euelli non poſſit, l. ij. in pꝛin. de act. emp. ⁊ l. ratio. in pꝛinc. eo. tit.

LEX XLIX.

☞ Vſure ex moꝛa non veniunt in ſpeciebus, tamen veniunt qū pecunia vt ſpecies eſt relicta.
Res legata ſi eſt multum a longinquo, heres illam perquirit, ⁊ reducit ſumptibus ſuis.
Debitoꝛ quando teneatur cauere de reſtituendo.
Aditione, quaſi contrahitur inter heredem, ⁊ legatarios.
Pꝛocuratoꝛ tenet̃ de omni culpa etiā leuiſſima, ⁊ tenet̃ cauere.
Re legata perempta, eſtimatio, vel ipſa res peti poteſt electione legatarij.
Heres qū eſt in dolo. ſtatim tenetur ad eſtimationē rei legate, que nō reperitur: ſi in culpa. datur ſibi tempus ad rem inueniendam.
Quantitas debita ſi eſt in obligatione vt ſpecies, ea perempta debitoꝛ liberatur.
8 Paria ſunt rem non extare. ⁊ rem non reperiri.
9 Heres quando teneatur pꝛo re legata, de dolo, ⁊ lata culpa, ⁊ de leuiſſima.

Cum res. Hec eſt magiſtralis lex, ex qua colligitur diſtinctio quam gl. ponit in l. quod legatur. de iud. ⁊ l. j. C. vbi fideic. peti. deb. ⁊ ponit tot caſus quod non recepit cōgruam ſummationem. Sed diuiditur ſecundum Dy. Pꝛimo. ponitur in quo loco debeat ſolui res legata. Secūdo, quid iuris ſit ſi res legata non appareat. Tertio. qualiter culpa heredis eſtimetur circa rem legatā. Secūda ibi, itaqꝫ. Tertia ibi, culpa. Pꝛima ſubdiuiditur in duas, qꝛ pꝛimo loquit̃ de ſpecie, ſecundo, de eo ꝙ conſiſtit in pondere, numero, vel men-
1 ſura. Secunda ibi, ſed ſi id petatur. ¶ † Op. ſpecie legata non veniunt vſure, vt l. fideic. §. ſi auro. ⁊ l. cum quidam. in fi. de vſur. Sol. Hic erat legata pecunia in ſpecie. Simile in l. ij. iij. ⁊ iiij. C. de poſ.
2 Op. de l. cum ſeruus. ſ. eo. Sol. quando † res multum eſt a longinquo, pꝛeſumitur quod teſtatoꝛ voluerit quod ſumptibus heredis perquiratur, ⁊ reducatur, vt ibi dixi: ideo intelligo hic, quod res non erat multū a longinquo. Et ad iſtam veriſimilitudinem adde gl. que ponit alia veriſimilia, que eſt ſuper verbo, veriſimile. ¶ Sequitur ver. itaqꝫ. hec ij. pars ſubdiuidit̃ in duas, pꝛimo loquitur qū legata eſt ſpecies. Secundo in legato alternatiuo. Secunda ibi, ſed ſi Stichus. ¶ Op. ſ. de rei ven. l. ſi a bone fidei. ⁊ l. ſi vero. ⁊ l. ſi culpa. gl. nō ſoluit. Certe cōcoꝛdāt, qꝛ hic, ⁊ ibi tenetur, de reſtituēdo cauere, licet nō de pꝛoſequēdo. ¶ Op. ad hoc ſ. de
3 poſ. l. ſi fine. Dic, † quādoqꝫ quis tenetur ad rem actione perſonali deſcēdente ex contractu, vel quaſi, celebꝛato gratia vtriuſqꝫ: vel gratia debitoꝛis cōuenti, ⁊ tunc indiſtincte dꝫ cauere de reſtituēdo, vt hic, ⁊ l. ſi filio. §. ſi qui dotalium. ſ. ſol. mat. Si vero eſt celebꝛatus gratia creditoꝛis, tunc non tenetur cauere. l. ſi fine. ſ. de po. Fallit in pꝛocuratoꝛe, qui adeo grauat̃, quod tenet̃ de culpa leuiſſima: ideo grauatur etiā in cauēdo. l. ſi pꝛocuratoꝛ. in fi. ſ. mā. ⁊ l. ſi pecuniā. §. ſed ſi. de condict. ob cauſ. Si vero quis conueniatur actione reali, tunc indiſtincte dꝫ cauere. l. ſi a bone fidei. ⁊ d. l. ſi vero. de rei vēd. Si vero cōuenitur actiōe perſonali in rē ſcripta, idē. l. Celſus. §. fi. ad exhib. Et per hoc dico, ꝙ ſi iſte quaſi contractus qui celebꝛatur aditione hꝛ̃ditatis, magis diceret̃ celebꝛari gratia legatarij quā hꝛ̃dis, tūc heres nō tenetur cauere, ad inſtar depoſitarij, cōueniretur actione perſonali. d. l. ſi fine. ſ. de po. Qū autē dicatur celebꝛari gratia heredis, vel legatarij, dicā ſtatim in §. culpa. ¶ Op. ꝙ ſeruus debeat peti, nō eſtimatio, l. cū ſeruus. ſ.
5 eo. † Sol. hic dicit eſtimationē pꝛeſtandam, non tamen negat quin ſeruus ſit in obligatione, ⁊ ꝙ poſſit peti. Vel dic, ꝙ eſt in electione legatarij ꝙ petat. l. illud. §. j. de do. cauſ. moꝛ. ¶ Opp. ꝙ ſtatim nō poſſit cōueniri ad eſtimationem, l. ſi conſtante. §. ſi vxoꝛ. ſol. ma.
6 So. † Dic, ꝙ vbi heres eſt in dolo, ſtatim poſſit cōdēnari ad eſtimationē: vt hic. Si in culpa, puto ꝙ ſibi poſtulāti debeat dari modicū tēpus ad inueniēdā rē, ⁊ reſtituēdā, vt ibi: ſic pōt intelligi. j. ea. l. ver. item ſi res. ¶ Venio ad ver. ſed ſi ſtichus. qui loquitur de alternatiua. op. de l. ſtichū aut Pamphilū. in pꝛin. de ſo. Sol. Intellige iſtā ſcḋm illam. ¶ Opp. ſ. de nox. l. ad libertātē. vbi vno perēpto liberat̃ debitoꝛ in totū. So. gl. ⁊ male. hic in alternatiua vterque erat in obligatione, ibi alter tantum. ſ. ſeruus. In hoc male qꝛ imo pecunia eſt in obligatione in cauſa noxali, ſeruus in ſolutiōe.
7 l. miles. §. decem. de re iud. Sed dic, † ꝙ ibi quantitas erat in obligatione reſpectu ſpeciei, vnde ſpecie perēpta liberatur. Simile in l. titie. in fi. ſ. eo. ⁊ l. quidam. §. ſi tibi. j. eo. ⁊ C. de iur. emphy. l. j. ⁊ l. in
8 naue. ſ. loca. ¶ † Venio ad ver. item ſi res. Not. ꝙ paria ſunt, rem non extare, ⁊ rem non reperiri.

§. Culpa. Qū teſtamentū videtur factū pꝛincipaliter cauſa heredis tenet̃ de leuiſſima culpa. h. d. ¶ Op. j. eo. l. ſi ſeruus legat⁹. §. cū quid. Sol. intelligas ꝙ hic non
9 tenetur de leuiſſima culpa, ſecundū gl. Hug. cōtra. vnde dic, † quādoqꝫ ille quaſi contractus qui celebꝛat̃ aditione hereditatis, per quā obligatur heres legatarijs, ⁊ fideicōmiſſarijs fit gratia legatarij, vel fideicōmiſſarij tm̄, quod eſt quando maioꝛ pars vadit ad legatariū, vel fideicommiſſariū, ⁊ tunc heres nō tenetur niſi de dolo ⁊ lata culpa. l. mulier. §. ſed em̄. ad treb. Quandoqꝫ eſt celebꝛatus cōtractus gratia heredis, vt quādo apud heredeꝫ maioꝛ pars remanet, ⁊ tunc tenetur etiā de leuiſſima vt hic. Quandoqꝫ celebꝛatur gratia vtriuſqꝫ, qꝛ modicū plus vadit ad legatarios quam ad heredē, vel ecōtra: ⁊ tunc tenet̃ leui tantū. Hanc diſtinctionem facit facit tex. in l. ſi ſeruus legatus. §. cum quid. j. eo. Dices tu. Nonne ſemper fit gratia heredis, cum apud eum remanet certa poꝛtio. Reſp. pꝛincipaliter videtur feciſſe teſtatoꝛ in fauoꝛem eoꝛum quibus plus reliquit, quia illud inſpicitur quod pꝛincipalius agebat̃ l. ſi quis. in pꝛin. ſ. ſi certum petatur.

§. Item ſi fundus. Poſt moꝛam periculū interitus pertinet ad heredē. h. d.

Gl. hic intrat illã q. vtrũ debeat adhiberi diſtinctio, an res eſſet eo modo peritura penes actoꝛem, vel non, quod dixi plene in l. ne mo rem. de verb. obl. l. quod te. ſ. ſi cert. petat.

LEX L.

1 ☞ Dominium rei legate non tranſit recta via in legatarium, quando res heredis eſt legata.
2 Legatarius qua actione agat pꝛo furto commiſſo circa rem legatam.
3 Obligatio quando habet oꝛiginem ex perſona heredis vnius nõ tenetur ex facto alterius.

SI heredis ſeruus. Legatarius agit cõtra heredem, ex facto ſerui heredis circa rem legatam. h. d. ¶ Opp. legatarius habet actionem furti, cum recta via tranſeat ad eum dominium. l. a titio. ff. de fur. ꝛ l. legatum ita. ĩ. ti. j. Ergo nõ habet actionẽ in factum, qꝛ cum alia non concurrit leg. quoties. de pꝛeſcrip. verb. Huius timoꝛe eſt facta tota gl. Rog. dixit, ꝙ vniuerſitate inſpecta, res legata eſt heredis, ꝛ ideo condictio ſurrogatur: at ipſa re per ſe inſpecta, non eſt heredis, ſed legatarij, ꝛ habet actionem furti. Fateoꝛ ꝙ vniuerſitas rerũ poteſt eſſe vnius, ꝛ tamen aliqua res ſingularis non eſt eius. l. ij. ꝛ iij. de rei vend. ꝛ l. eum qui edes. ꝛ l. rerum miſtura. de vſucap. tamen hic conſideratur res ſingulariter, non pꝛout eſt in vniuerſitate, ꝛ ſic nihil ad pꝛopoſitum: Soluit ergo gl. vt hic dicas, in factum, id eſt, actio furti pꝛopter factum, non vt ſit nomen actionis, vt in ij. ꝛ iiij. ſol. quam tenet Dy. ꝛ omnes communiter. Vel dic ſecundum Iaco. de Are. legatarius poteſt intentare actionem perſonalem ſi vult, realem ſi vult, vt Inſtit. eo. §. noſtra autem. Si ergo vellet eligere perſonalem, ꝛ non realem, tunc ageret in factum, vt hic. Sed ſi eligeret realem pꝛo ſeruo, pꝛocedit hec ſol. quod pꝛo furto agetur furti. Azo ſol. aliter, quod hic res legata erat heredis, non teſtatoꝛis. No. ſecun
1 dum hanc ſol. quod † ſi legatur res heredis, non tranſit dominiũ
a [a] recta via in legatarium. Contrarium not. in l. ij. C. communia de leg. ſed cum hac gl. concoꝛ. alia gl. in l. Papinianus. ſ. de ſeruit. ꝛ in l. Titius. ĩ. de actio. emp. ꝛ l. hereditatum. §. ſi. ad leg. fal. ꝛ iſte gl. ſunt vere, pꝛobatur in l. ſi tibi homo. §. ſi fundus. ĩ. eo. que qualiter inducatur, ibi videbitis. ꝛ Inſti. eo. §. ſi res legata. verſic. ſi vero heredis, ꝛ ĩ. eod. l. ſi quis inquilinos. §. cum ſeruum. ꝛ ĩ. qui ꝛ a quib. l. heres ſeruum pꝛopꝛium. ꝛ l. ſi ſeruum. §. de illo. ĩ. de verbo. obl. in gl. Eſt ergo iſta vera ſol. in ſe. ſed quantum ad legem continet aliquam diuinationem. Solue ergo alio modo quod hec hereditas non erat adita, quod non placet. per l. a Titio. de fur. ꝛ l.
2 huic ſcripture. ad l. Aquil. Ex pꝛedictis † ergo diſtingue, Aut legatur res heredis, aut res teſtatoꝛis: ꝛ hoc caſu aut legatarius elegit pꝛo re actionem perſonalem, ꝛ pꝛo facto habebit actionem in factum. Aut realem, ꝛ pꝛo furto habebit actionem furti, vt ex pꝛedictis patet.

ADDITIO.

a ¶ Dominium. Adde vltra Ale. Bal. conſ. lxxiij. incip. do. Aſina. iij. lib. vbi ponit an teſtatoꝛ poſſit transferre dominium rei heredis, licet heres adeat hereditatem.

§. Si vnus. Heres delinquens tenetur, nõ coheres. h. d. Not. quando obligatio habet oꝛiginem ex perſona heredis, vnus non tenetur ex facto alterius. Simile in l. ſi. ad ſylla. ſecus ſi ex perſona defuncti, l. ij. in ſi. ꝛ l. eadem. §. Cato. ĩ. de verbo. obliga.

LEX LI.

1 ☞ Tempus certe etatis ſi adijcitur, quando requiritur, quod vltimus annus ſit perfectus.
2 Dies vltimi anni an debeat eſſe completus.
3 Debitum annua, bima, trima die, an debeat ſolui in fine termini, vel quando.
4 Tempus pꝛeſtationis legati quando incipiat currere.
5 Vendito libꝛo, ꝛ facto termino, pꝛo ſolutione pretij vnius anni, terminus incipit currere a tempoꝛe perfecti contractus, vltima perfectione.

SI cui legetur. Si legatum confertur in tẽpus certe etatis, vltimus annus debet eſſe completus, vt debeatur: ꝛ exinde dies pꝛeſtationi adiectus currit, niſi pꝛopter ſcientiam teſtatoꝛis a
a liud inducatur. hoc d. no. mul. ¶ Not. ꝙ [a] quando adijcitur tempus certe etatis debet eſſe cõpletus vltimus annus, ꝛ non ſufficit ꝙ ſit inceptus. ¶ Secundo no. ꝙ quando debetur aliquid. annua bima. trima die, ꝛ ſi per plures terminos, debet ſolui in fine cuiuſlibet termini. ¶ Tertio no. ꝙ tempus pꝛeſtationis incipit currere a tempoꝛe teſtamenti. ¶ Op. gl. ad pꝛimum de l. ſi ita fuerit. de manu. teſt. Sol. aliud eſt dicere, cũ erit xiiij. ann. aliud quartodecimo anno, vt ibi, quod non placet Pet. ſed dicit eſſe ſpecia
1 le fauoꝛe libertatis. Ego puto gl. bene dicere. Pꝛo cuius † declaratione diſtingue. Aut tempus etatis apponitur per genitiuum, vt cum erit xiiij. annoꝛum. ꝛ requiritur ꝙ vltimus annus ſit completus, vt hic. hoc enim impoꝛtat ſignificatio verboꝛum vt … Aut per ablatiuũ, vt habeat in decimoquarto anno. ꝛ tunc ſufficit ꝙ ſit inceptus vltimus annus, d. l. ſi ita, ꝛ l. j. §. quibus. ĩ. de … ceſſo. edic. Nam in quacunqꝫ parte anni ſit xiiij. anno ſit. vnde ſignificatio verboꝛum hoc impoꝛtat. Aduerte tamen, ꝙ ſi verba executiua referũtur ad legatarium. debet habere intra annũ quando vult, argumen. d. l. ſi ita, Si referuntur ad heredem vel debitoꝛem, tunc debet dare intra annum quando vult, ꝛ ſic poteſt in fine anni dare. l. qui hoc anno. de verbo. obliga. Si vero tempus etatis apponitur per accuſatiuum, tunc annus vltimus debet eſſe completus, vt hic, ꝛ l. non putabam, de cõdi. ꝛ demon. l. Seius Saturninus. ad Trebel. Ita ſentit gl. Sed hic eſt dubium, quando terminus apponitur per dictionem ad, cum accuſatiuo, videtur enim ſufficere ꝙ quis appꝛopinquet ad terminum, vel eum tangat, l. ſi vitem. §. ſi ad Ianuam. ꝙ vi aut clam, ꝛ l. quidã … rus. de ſer. vꝛba pꝛed. ꝛ dixi in l. cetera. §. hoc ſenatus. ſ. eo. ꝛ … dic, ꝙ non eſt ex natura accuſatiui, ſed ex natura verbi. peruenerit, vel perueniſſet, ꝙ rem perfectã ſignificat, l. vꝛbana. j. §. ſi… verb. ſigni. ꝛ l. qui pꝛocuratoꝛ. in pꝛin. ff. de pꝛoc. Idem ſi diceret venerit ad xiiij. annum, qꝛ eſt futurum ſubiunctiui, ꝙ rem perfectam ſignificat, non ceptã. l. j. in ſi. coniuncto pꝛincip. eiuſdẽ … quiſqꝫ iur. Sed ſi diceret, legatarius habeat in anno decimo …tis, vel in annum x. idem impoꝛtaret. Pꝛedicta fallunt in l. … liũ. §. j. ad Trebel. Ratio ibi patet in tex. ꝛ in l. ad Rempublic.
2 ĩ. de mune. ꝛ honoꝛ. ¶ † Quero, an dies vltimus vltimi anni debeat eſſe completus, videatis in l. qua etate. ſ. de teſtam. Facit
3 pꝛedicta quod no. in l. iij. §. minoꝛem. ſ. de mino. ¶ † Op. ad ſecundũ de l. iij. de annu. leg. Sol. intelligitur hoc, ſecundũ illud. Opp. videtur quod debeatur in pꝛinc. cuiuſlibet termini, vt l. j. C. quando di. leg. ce. Sol. gl. ibi eſt legatum annuũ ſimpliciter, hic ſecus. Declaro, hic ab initio fuit legatum vnum, ſed ſolutio diuiſa per tẽpoꝛa, per hanc adiectionẽ, annua, bima trima die, ꝛ ſic illud tempus adijcit̃ cauſa differende ſolutionis, ꝛ fauoꝛe heredis, merito in fine anni debet ſolui, ꝛ pꝛo herede interpꝛetatur, vt hic. ꝛ l. certũ ſi certum peta. Quandoqꝫ ſunt plura legata annua, tunc tempus eſt adiectum fauoꝛe legatarij, cauſa multiplicande obligationis ideo in pꝛincipio cuiuſlibet anni debet ſolui. d. l. quando di. leg. ced. ꝛ eo. tit. l. nec ſemel. Fallit. ſi eſt relictum annuum, ratione certe neceſſitatis: qꝛ tunc debet ſolui tẽpoꝛe neceſſitatis imminentis. Itẽ fallit qñ pꝛeſtatio eſt fienda de certo reddito, tunc debet ſolui qñ redditus percipitur. d. l. nec ſemel. §. ſi habitatione. ĩ. quando di. leg. ced. ꝛ l. Firmio. §. pater. cum glo. eod. tit. plene dixi in l. quib…
4 anno. de verb. obl. ¶ † Ad tertiũ dictũ op. ꝛ videtur ꝙ a die mortis. l. qui duos. §. j. ĩ. de manu. teſt. ꝛ alibi dicitur, a die adite hereditatis ſi in diem, in pꝛin. de condi. ꝛ dem. ꝛ l. iij. §. ſi quis hered. de ſta. lib. vbi cedit a die adite hereditatis, etiam ſi ſit dictum ꝙ cedere tempoꝛe moꝛtis. Dic ergo, quandoqꝫ dies apponitur diſpoſitioni, quãdoqꝫ apponitur conditioni. Pꝛimo caſu intelligitur a die moꝛtis. l. qui duos. §. j. de manu. teſt. Fallit ſi per teſtatoꝛem aliud ſit expꝛeſſum, vt hic. Nam hic teſtatoꝛ videtur voluiſſe ꝙ a tempoꝛe finite etatis currat tempus, annua. bima. trima die. Secũdo caſu ſi quidem conditio eſt implenda in perſona heredis, incipit … adite heredi. l. iij. §. ſi quis hered. de ſta. lib. Si vero nõ eſt implenda in perſona heredis, tũc a tẽpoꝛe teſtamenti, poteſt impleri in vita, vel poſt moꝛtem. ſecundum diſtinctionẽ l. ij. de cõdi. ꝛ dem. Sed cõtra hoc facit l. Thais. §. herede. de fideicõ. lib. Sed ibi debet impleri in perſonã heredis, non vt heredis, ſed vt filij, ideo te
1 ſtamenti tẽpus inſpicitur. ¶ † Circa hoc q̃ro. [b] ego vẽdo vi
b bꝛũ, ꝛ facio terminum de pꝛetio vnius anni, qñ incipit currere illud tempus, an a tempoꝛe celebꝛati contractus, vel libꝛi traditi? Vel qñ fuit facta ſub conditione, an currat tẽpoꝛe celebrati contractus, vel cõditionis exiſtentis? Dic qđ incipit currere a tempoꝛe perfecti cõtractus, vltima perfectione, etiã traditionis. l. … facta ſtipulatione. in pꝛin. de iure do. qđ eſt multum nota. Sed contra hoc facit l. j. §. biduum. quãdo appel. ſit, ſed vide per …

ADDITIONES.

a POMA. ¶ No. qđ. Declara vt per Socin. poſt alios in l. non putabam. ff. de cond. ꝛ demon.
b POMA. ¶ Circa hoc quero. Vide Sal. in l. ij. C. de con… facit quod voluit idem Bar. in l. de diuiſione. poſt gl… Vide Franc. conſi. xciiij. col. vlt. vide ꝛ declara vt p… in diem. in vlt. no. ff. de cond. ꝛ demon.

1 ☞ Tempus certe etatis appoſitum grauato: quandoqꝫ facit conditionem, vel diem. ꝛ nu. 3.
2 Dictio poſt, facit conditionem magis, quam dictio cum.

§. Hoc autem legatum. tempus certe etatis honorati facit conditionem: ſecus in tempoꝛe ſimplici. h. d. ¶ Quero quare vnum tempus magis habeat conditionem, quam aliud? Sol. …

dies ſimpliciter,ſine aliquo euentu eſt dies,qꝛ certū eſt euenturū:
ſed cum aliquo euētu facit cōditionē,qꝛ eſt dubiū de illo euētu, ⁊
ita eſt hic.Facit l.iiij.in fi.ſ.de condi.inſti. ¶ Op.⁊ videtur ꝙ tē-
pus certe etatis nō facit conditionē,ſed diem.l.ex his.qū di.lega.
⁊c.Dicit gl.ſolue vt ibi.Tu dic ibi tempus certe etatis poſt lega
tum perfectū adijcitur preſtationi, hic vero adijcitur ſubſtantie
legati.Sed op.ª qꝛ cum preſtationi apponitur, facit cōditionē.l.
quib.diebus.§.quidā Titio.de cōdi.⁊ demon.Solu.ſi preſtationi
adijcitur tēpus incertum,facit conditionē,vt ibi:ſecus ſi certū tē
pus.Et hāc ſolutionē firmat gl.in l.Seius Saturninus.ad Tre.
⁊ in l.cū teſtator.C.de ma.teſt. ¶ Op.de l.ſi ita ſcriptū.la.ij.de ma.
teſt.Sol.ibi eſt ſpāle fauore libertatis.vt ibi dicit tex. ¶ Itē op-
ponitur de l.Seius Saturninus.ad Treb. Sol.ibi facit diem ex
preſumpta voluntate defuncti,que colligitur ex tribus,qꝛ filius,
qꝛ minor,⁊ qꝛ paterna hereditas eſt ſibi debita.Sed ſi ꝙ iſtorum
deficeret nō ſufficeret.Hoc dico,vt eū adaptē ad iſtū tex. ibi, ꝙ ſi
teſtamenti,⁊c.vbi loquit̃ in filio,⁊ facit conditionē. ¶ Itē op.de
l.libertis.§.ab heredibus.de ali.⁊ cib.leg.Iac.de Are.dicit, ꝙ ibi
conſtabat,ꝙ ibi voluit facere diē:ſed certe ibi loquit̃ qū eſt dubiū.
Quare ego dico,ꝙ hic loquitur qū tēpus adijcitur perſone ho-
norati,ibi qū adijcitur tēpus certe etatis,perſone grauati.Et eſt
ratio,qꝛ lex dicit,ꝙ teſtator preſumitur magis deligere primū he
redē,quam ſecundū,l.Publius.§.de condi.⁊ demonſt.Hoc † pre
miſſo,quando tempus etatis grauato apponitur,voluit teſtator
ꝙ heres grauatus,cum erit in illa etate,preſtet: ergo multo ma-
gis voluit,ꝙ heres illius heredis preſtaret, cum ipſum non tan-
tum diligebat. Sed quādo apponitur tempus etatis honorati,
tunc cum teſtator diligebat magis primū,quā ſecundū heredem,
licet velit dare primo tamen non vult dare ſecundo.Sed hoc vi-
detur cōtra caſum,l.ſi ita de ma.teſt.ſed ibi fuit appoſitū tempus
etatis certe perſone,⁊ eius ſpeciale in libertate ponitur:ſed ſecus
in alio legato,quod eſt de iure cōmuni.Itē contra me facit l.ſi ſer
uus liber.de ſta.li.Reſp.ibi fuit tempus appoſitū per ſi,⁊ ſic con-
ditio.non fauore libertatis. Item contra me videtur caſus in l.ſi
deicōmiſſaria libertas pretextu.§.etiā.de fideicō.lib. Sol.ibi fuit
appoſitū tempus certe etatis perſone grauati.per hanc dictionē
poſt,† que facit conditionē magis,quam dictio cum.l.inter illam.
de verb.ſigni.vnde eſt idē quod in dictione ſi, que facit conditio-
nem regulariter.Fallit fauore libertatis,d.§.etiā.Sed cōtra pre-
dicta facit l.Thais.§.libertatē.j.de fideicom.li. Sol.ibi continet
ius cōmune,nec eſt ſpeciale fauore libertatis. Et id quod ibi di-
cit, humaniore interpretatione, ⁊c. intellige de illa humanitate,
que debet fieri in qualibet vltima voluntate, l.in teſtamentis.de
reg.iur.nō ꝙ aliquid ſit ibi ſpeciale fauore libertatis. Itē facit cō
tra me.l.ſi quis a filio.in prin.ſ.eo.ſecundū intellectū gl.Sed reſp.
ſubſtitutus non preſtabat ſcilicet incōtinenti,ſed adueniēte tem-
pore xiiij.annorū,ſicut in l.ex his.C.quando di.le.ce.⁊ tex.in d.l.ſi
quis filio.hoc innuit.Quare dicas tria verba.Quādoqꝫ † tēpus poſt
legatū perfectum adijcitur preſtationi, ⁊ tūc aut adijcitur tēpus
certum,aut incertū.Si vero tempus certe etatis adijcitur ſubſtā
tie legati,⁊ dubitatur an teſtator voluit facere diem, vel conditio
nem:dic aut adijcitur tempus certe etatis honorati, vel grauati,
aut tertij.Primo caſu,facit conditionem,vt hic. Secundo caſu,
aut apponitur dies per cum,⁊ facit diem, l.libertis. §.ab heredi-
bus.de ali.⁊ ci.leg.⁊ non obſtat d.l.Thais.§.libertatē.de fideicō.
lib.qꝛ dico,ꝙ ibi ponitur ius commune.Aut per ſi, vel per poſt,⁊
facit conditionem.Fallit fauore libertatis,l.ſi ſeruus liber.de ſta.
li.⁊ l.fideicommiſſaria libertas pretextu.§.etiam.de fideicō.liber.
Tertio caſu,facit conditionem, niſi libertatis fauore,l.ſi ita.j.de
manu.teſt.Fallit ſi apparet expreſſe, vel tacite aliquibus cōiectu
ris teſtatorē voluiſſe facere diem,l.Seius Saturninꝰ, ad Treb.

ADDITIO.

a P.PAV.P. ¶ Sed op.Vide Crem.ſing.xiij.⁊ inferius verſ.Sol.
ibi ſpeciale,iſtam ſolutionem ſequitur Com.conſi.cxxvij.

1 ☞ Fideiuſſor an poſſit eſſe iudex in cauſa rei principalis, ⁊ an
etiam teſtis inter debitorem,⁊ principalem.

§. Si Titio. Si legatarius grauatur ſoluere creditori
defūcti, heres ⁊ fideiuſſor agere poſſūt, nō
creditor.h.d. ¶ Op.ꝙ legatum valet in perſona creditoris,quia
eius intereſt plures debitores habere,l.iiij.in fi.de lib.leg. Soluit
gloſſa pluribus modis.Tene tertiam,ꝙ non hic reliquit contem
platione creditoris,ꝙ probatur in tex.in l.fideicōmiſſa. §. inter-
dū.j.tit.ij.Gl.vltimo tangit vnum verbū ꝙ legatū valet pro hoc
intereſſe.ſcilicet ꝙ habeo actionē bonefidei, pro actione ſtricti iu
ris:quod reprobaui in l.ſi creditoris.in fi.ſ.eo. qꝛ eſt cōtra caſum
1 l.Aurelius.in fi.de lib.lega. ¶ Vltimo Dy. † inducit hunc §.ad
duas queſtio.An fideiuſſor poſſit eſſe iudex in cauſa rei princ.De
a qua vide ĩ Spe.de iud.dele.§.ſupereſt.ver.ſed nūquid fideiuſſor.ª
b Secūdo nūquid fideiuſſorᵇ poſſit eſſe teſtis ĩ cauſa inter creditorē
⁊ debitorē.De qua vide in Spe.de teſte.§.j.ver.qd de fideiuſſore.

ADDITIONES.

a ¶ Fideiuſſ.Adde an fideiuſſor poſſit eſſe teſtis.Ang.conſ.ccxcv.
vide tamen quod voluit Ro.de ceſſione,conſi.ccclxxxij.
b P.PAV.P. ¶ Nunquid fideiuſ. Vide Io.and.in addi. Spe. hic
all.⁊ An.de But.ĩ c.inſuper,extra,de teſt.vltra Ang. ⁊ Imo.hic.

LEX LII.

1 ☞ Expreſſum ſi non valet an valeat tacitum.

SI fideiuſſor. Vitiato expreſſo non vitiatur
tacitum eque principale.hoc d.
1 ¶ Op.ſi non valet expreſſum † non valet tacitum,l.item.§.ſi.
ſ.de ſerui.ru.pred.Circa hoc Pet. facit vnam diſtinctionem quā
a Cyn.recitat.C.de ſacr.ſan.eccl.in authen.ingreſſi. Tu breuiusª ⁊
clarius dic,quandoqꝫ eſt eadem ratio vitiandi tacitū, que eſt vi-
tiandi expreſſum,vt ſi expreſſum fuit factum dolo,vel metu,tunc
vitiato expreſſo vitiatur tacitum,l.debitum.C. de remiſ.pign. ⁊ l.
metum.§.cum autem.⁊ §.fin.quod met.cauſa.Quandoqꝫ non eſt
eadem ratio,⁊ tunc aut actus celebratus eſt ſufficiens ad diſpo-
nendum ſuper tacito, ⁊ expreſſo principaliter: ⁊ vitiato expreſſo
non vitiatur tacitum,vt hic,⁊ l.j.§.j.in fin.quibus modis.pig. vel
vel hyp.ſol. Declaro,hoc legatum poteſt relinqui tacite, ⁊ nutu,
vt j.tit.ij.l.fideicommiſ.§.interdum. ⁊ l. nutu. quod hic fuit factū.
Si vero actus celebratus non eſſet ſufficiens ad inducendum ta
citum principaliter,ſed illud tacitum,venit in quandā conſequē-
* tiam,tunc vitiato expreſſo,* vitiatur tacitum, l. ſi ſponſus.§.j.de
do.inter virum ⁊ vxor.⁊ l.item.§.fin.de ſer.ru.prediorum.

ADDITIONES.

a IO.FRR V. ¶ Tu breuius.Adde quod cum Bar. tenent do-
ctor.communiter vt no.Iaſ.hic.
* CLAV.DE SEISS. ¶ Vitiato expreſſo. Vide,ad materiam
gl.in c.j.in ver.reſcriptum.de reſcri.li.vj.⁊ quod ponit Claud.aque
ſi in l.ſi quis.in viij.notab.j.de acq.poſſ.⁊ in locis ibi alle.⁊ in l. na-
turaliter.j.de vſucap.

1 ☞ Herede damnato per teſtatorem vendere fundum, obliga-
tione pretij facta per emptorem,ſi heres recuſauit, venditio erit
perfecta,⁊ dominium tranſlatum.
2 Compromiſſo facto,ſi arbiter mādauit fundum locari:⁊ pars lo-
cauit,⁊ poſtea locationi contrauenit non incidit in penam laudi,
ſed locationis.

§. Meminiſſe. Damnatus vendere intelligitur iu
1 ſto pretio.h.d. ¶ Dy.querit † vnam
queſtionem,in qua conſuluit, ſi heres damnatus eſt vendere, ⁊
emptor obtulit pretium, heres noluit accipere,an ſit perfecta vē
ditio,⁊ an ſit tranſlatum dominiū? Quod Cyn.tangit in l.j.C.cō-
munia de leg.in ix.q.quod ego examino in l.vxorem.§.agri plagā.
j.tit.ij. Et de primo,omnes dicunt ꝙ ſic, l. Labeo ſcribit ſi mihi.
bibliothecam.ſ.de contrahē.emp.Sed de ſecundo,videtur ꝙ nō
Nam eſt damnatus ad factum,l.conſilio.in fi.de cur.fu.⁊ ſic nō eſt
tranſlatum dominium.Sed Dy.determinat contra,per d.§.agri
plagam.vbi dicit,ꝙ petere poteſt:ſed petere eſt agere in rem, er-
go dominium eſt tranſlatum.Et hanc dico veram, qꝛ ille,qui dā-
natus eſt vendere, non eſt ſimpliciter damnatus ad factum, ſed
ad dandum ſi dominus eſt,l.ex empto.in princi.ſ.de actio. emp.⁊
no.in l.certi condictio.in prin.ſ.ſi cer.pe.⁊ l.in conuentionalibus.
j.de verb.obl.ergo fuit damnatus ad dandum, merito transfert̃
dominiū incontinēti ſi dominium erat apud teſtatorem.Sed cō-
tra hanc ſol.facit quod dixi in l.ſeruum filij.in prin.ſ.eod.vbi non
tranſit,quando quis eſt tacite grauatus.Sed reſp.ꝙ hic eſt gra-
uatus expreſſe.cum verba hoc important.arg.eorum que no. per
a Dy.⁊ doc.in l.ſciendum.j.de verb.obl. ¶ Quero de q.ª quam ha-
bui de facto, facta venditione ſi res euincatur, vtrum poſſit agi
actione ex teſtamento,vel debeat agi actione ex empto. Vel po-
2 ne † in terminis,in quibus,habui, arbiter condemnauit partem
ad locandū domum in quinquennium,pars locauit domum non
ſtat locationi,vtrum poſſit peti pena compromiſſi,an pena appo
ſita in contractu locationis? Dixi ꝙ liberatus eſt a pena compro
miſſi,faciendo locationem,⁊ agendum eſt amodo ex cōtractu lo-
cationis.Caſus eſt in l.in numerationibus.in fi.de ſol.⁊ l.ſeruus ſi
heredi.de ſta.li.melius in l.Stichum.§.ſi heres.eo.tit.⁊ gl.in l.j.in
fi.magne gl.C.de pac.Sed cōtra me videtur caſus.in l.fundi par-
tem.de contrahen.empt.Solu.ibi fuit conuentum vt conductor
haberet,quod nō impletur ſola locatione, ſed per patientiam in
toto tempore.Sed hic fuit condemnatus quod locaret,quod ſo-
la locatione impletur. Item contra me videtur caſus in l.inter
caſtellianum.de arb.Solu. ibi arbiter diuiſit, ⁊ voluit ſic rem eſſe
diuiſam non autem damnauit eos diuidere,⁊ ſic non impletur, niſi
ſi in diuiſione permanſerit. Item contra me videtur caſus in l.ſi
heres. de act. emp. Reſpond. ibi rei vendite accedunt multa, ⁊
pro illis poſſunt agi actione prima.quia licet cedant venditioni,
non tamen non ſunt empta. l. naue, aut domo, ⁊ l.vacce emptor.

ſ.de euict. Apponatur ergo in ſententia, quod locet, ⁊ quod patiatur eum in conductione perſiſtere, alias ſola locatione impletur d.l.in numerationibus. (Facit pro ſtatutis, que iubent aliquando aliquid vendere: vt puta, frumentum, ⁊ ſimilia, quod intelligitur iuſto pretio.)

ADDITIO.

a AND. BAR. ¶ Quero de queſtione, Et vide pro iſta q. Ioā. de Imo. hic, ⁊ in l.ſed ſi poſſeſſori. in princi. ff. de iureiur. ⁊ ibi Bald. Paul. de caſt. ⁊ Rap. ⁊ vide Bar. ⁊ Io. de Imo. in l.pe. §.ſpecies. ff. de acqui. poſ. Bar. ⁊ alios. d.l.in numerationibus.
POMA. ¶ Vide Bar. in conſi. clxxvj.

LEX LIII.

SI ſeruus plurium ſit.

1 ☞ Legatarij contra quem agunt, quando ſententia eſt lata contra heredem non defendentem.
Culpa quando poſſit imputari hrdi, cōtra quē ſentētia lata fuit.
2 Sententiam latam pro ſe quis non dicit iniuſtam, quando tota pro ſe eſt lata.
3 Turpitudinem ſuam quando quis allegare poſſit.

§. Si hereditatis.

Sententia lata contra heredem non defendentē, vel
a culpabiliter non appellantem, legatarijs non preiudicat:[a] ⁊ quis non poteſt ſuā turpitudinē allegare. h.d. Opp. ⁊ videt ꝙ preiudicet quo ad omnes. l.ſi ſuperatus. §.j. de pig. Soluit glo. ibi nō fuit
1 colluſum ab herede. ¶ † Quero, contra quē agant legatarij? Gl. variat. Vna eſt in l.qui repudiātis. in fi. de inoffic. teſt. Alia eſt l.ſi proluſorio. §. fi. de app. Iaco. de are. diſtinguit. Quandoqz datur ſententia contra heredem non defendentem, vel colludentē, tunc non preiudicat vt hic, ⁊ d.l.ſi proluſorio. §. fi. de app. ⁊ l. qui repudiantis. in fi. de inoff. teſt. ⁊ l.ſi ideo. cū fi. de euic. ⁊ tunc poteſt conueniri ipſe heres, vt hic ⁊ j. §.pe. Item poterit cōueniri poſſeſſor rei vēdicatiōe nō actione ex teſtamēto, vt dicit gl. d.l.qui repudiātis. in fi. text. in d.l.ſi proluſorio. §.fi. j. de appe. Quandoqz datur ſententia cōtra heredem defendentem, ⁊ non colludentē, ⁊ tunc aut heredi nulla poteſt imputari culpa ⁊ ipſe non tenetur, ⁊ preiudicat legatarijs ſiue fuerit actum querela inofficioſi teſtamenti, l. Papinianus. §.ſi ex cauſa. de inof. teſt. ſiue teſtamentū fuit dictum nullum, vel irritū, l.fi. C. de peti. here. ſiue fuerit dictum falſum, l.ſi in fraudem C. de lega. Si vero heredi poteſt imputari aliqua culpa, non preiudicat legatarijs. Culpa autē eſt ſi nō appellauit, ſi iuſte potuit vt hic. Item ſi iuſtas allegatiōes omiſit, vt j. §. proxi. Item ſi iudicē contra ſe prouocauit, l.exceptione. de fideiu. ⁊ tunc licet legatarius poſſit agere contra heredem, non poteſt agere contra vincentē, q2 tutus eſt, l.ſi ſuperatus. C. de pign. cum ſi. ⁊ hoc verum. ſi ſentētia fuit lata ad petitionē legitimi. Sz ſi ad petitionem ſubſtituti: tunc ſi legata nō ſunt repetita a ſubſtituto tacite vel expreſſe idem dic ꝙ in precedentibus, eadem ratione. Si vero ſunt repetita, tunc ſubſtitutus debet primo conueniri, vt hic. Si non eſſet ſoluendo, tunc debet rediri ad primū. propter dolum ⁊ culpam ſuam ar. preall. legum. Facit l.licet. ſ.ſi quis omiſſ. cauſ. teſt. Predicta vera in ſententia: in tranſactione dic vt
2 plene no. in controuerſia. ſ. de tranſac. ¶ † Vlt. not.[b] bene tex. ꝙ
b ſententiam latam pro ſe quis non poteſt dicere male latam, ꝙ eſt
* verum, *ſi pro ſe in totū eſt lata: ſecus ſi pro parte. Tūc enim poteſt contra partem venire, l.etiam §.j. de min. facit l. fi. C. quando
3 prouo. nō eſt neceſ. Quādo † autē liceat alicui allegare turpitudinē ſuā, vel non, dixi in l.iuſiurandum. §.fin. ⁊ l.ſequen. de iureiur.

ADDITIONES.

a ¶ Non preiudicat. Adde an ſententia lata contra heredem preiudicet legatarijs? Bald. conſi. cccxcviij. iiij. lib.
b POMA. ¶ Vltimo no. Amplia etiam ſi ille qui obtinuit ſucceſſit condemnato. Ita tenet Bald. in l.ſi creditori. C. de ſer. pig. da. manu. vide Alexand. conſi. lxij. in iiij. vol. ⁊ in ſimili Fede. conſil. lxxxiij. ⁊ ſe. Feder. in c. lator. in j. col. de re iudi.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Quod eſt verum. Verū eſt niſi eam diceret nullam, vt dicit Alex. conſi. cxxiij. vol. j. aliter etiam limita vt per Alexā. conſi. lxiij. vol. iij. in j. dubio, ſcilicet quando quis allegaret errorem ad damnum ſuum euitandum.

1 ☞ Culpabiliter defendens non excuſatur.
2 Qui defert in fiſcum, debet deferre nomine fiſci.

§. Si quis.

Hereditas tranſit ad fiſcum cum onere legatorum. h.d. No. tex. ibi, vel minus plene
1 defendit ꝙ culpabiliter † defendens non excuſatur. dixi ſ. proxi. §. Inducitur tex. iſte per gl. ad queſt. que ponitur in §. ſi quis autem non implens. in authen. de hered. ⁊ fal. ⁊ l.ſi is qui ſoluendo.
2 de hered. inſtit. Vltimo not. gloſ. † que incipit, ſcilicet fiſco, que
a ponit formam deferendi,[a] vt quando quis defert in fiſcum, debet deferre nomine fiſci, Dixi plene in l.ij. in princip. j. de iur. fiſ.

ADDITIO.

a ¶ Deferendi. Adde vltra Alex. an factum aliquo procuratore debeat prodeſſe ei qui procurauit, quod conſuluit Bal. conſi. ... lib. ⁊ Rom. conſi. ciij. ⁊ inquantum Alex. tangit an bannitus teneatur ad collectas: vide late Rom. conſi. lxxxiij.

1 ☞ Conſuetudo teſtatoris circa rem legatam, tam in modo vtendi quam loquendi, quando attendatur.
2 Conſuetudo regionis in qua verſatus eſt teſtator vnde fuit in legatis attenditur.
3 Obſcuritas voluntatis defuncti circa legatum declaratur per iudicem.

§. Si numerus.

a
* [a] * Legatum obſcurum declaratur ex coniecturis hic
1 expreſſis. h.d. ¶ Op. ꝙ † conſuetudo teſtatoris non debeat inſpici, l. cum certum pondus de vi. tri. ⁊ oleo le. Sol. hic inſpicitur cōſuetudo loquendi, non conſuetudo vtendi, vt in contrarijs ... dicit gl. quod non placet, ar. l. de quibus in fin. ſ. de legib. ... tenendo iſtam ſol. gl. op. de l. damnans. §. fin. de vſufr. le. ⁊ de ... ci. le. l. pē. in prin. in quib. ſpectatur conſuetudo vtendi. gl. non ... uit Dyn. dicit, cum dubitatur, an ſit legatum, ⁊ quantum, cōſideratur conſuetudo vtendi, vt ibi. Sed cum conſtat legatum ... dubitatur quale ſit. tunc inſpicitur conſuetudo loquēdi, vt ſecundū Dy. Addit Pet. niſi, non inſpecta conſuetudine vtendi legatū redderetur inutile, l. ex vſu. infra de vi. trit. ⁊ oleo lega. ... damnas. ſecundū Pet. que verba nullum ſaporem habent. ...
2 ergo plene vt dixi in d.l. cum certum. ¶ † Op. dicitur hic, conſuetudo deinde regionis. in qua verſatus eſt ⁊c. Contra. imo conſuetudo regionis vnde fuit, eſt exquirēda, l. numis. j. de lega. iij. Sol. Intelligas illā ſm iſtā, ꝙ dixi vnde fuit, non intelligas vbi natus
3 eſt, ſed vbi cōuerſatus eſt. ¶ † Itē op. ꝙ hec volūtas debeat exquiri per iudicē, l. volūtatis. C. de fideic. Sol. fateor, ꝙ recurritur ad iudicē, ſed iudex declarat ſecundū cōiecturas hic poſitas. Ordinē ponit Dy. in c. in obſcuris. de re. iu. li. vj. ⁊ i regula inſpicimus. e. tit. No. ergo gl. q̄ ponit iſtas cōiecturas. ¶ Quero quid ſi in a-
b lijs[b] legatis. ex quibus dz declarari, reperitur varietas: Reſp. inſpicitur ꝙ eſt minus, ſecundū Pet. vt j. tit. j. l. ſi ita relictum ... apud Iulianū, alias inci. Aphric. §. ſcio. ſ. e. ¶ Inducit iſte §. per
4 Dy. † vt ex modo cognoſcēdi cognoſcatur, an quis cognouerit
c vt arbiter.[c] an vt arbitrator. De quo in l.j. ſ. de iudi. ⁊ in Spec. de arbi. §. ſequitur. ver. ſed pone ꝙ ſic. ⁊ melius in ver. quid ſi ſit compromiſſum. Dixi in repetitione. §. arbitratorum. l. ſi ſocietatem ... pro ſocio. Vltimo no. ſequentem l. ſed ſi certos. ad id quod dixi l. talis ſcriptura. ſ. eo.

ADDITIONES.

a POMA. ¶ Si numerus. Limita vt per Are. poſt Imo. in l. ... rio. de vul. ⁊ pup. ſub. vide aliquid per Pau. de ca. conſi. xxi. ⁊ ... ciiij. ⁊ conſi. clxxix. in prin. ⁊ conſi. cccxxxviij. Imo. conſi. xiv. ⁊ conſi. lxxxi. Vide etiam quid ex hoc tex. referat Raph. Cu. conſi. ... Imo. conſi. lxxxv. ⁊ xcv. ⁊ cxiiij.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ Si numerus. Vide Bar. ⁊ doctores ... qui filiabus. j. eod. ⁊ omnino pro limitatione Alex. conſi. lxx. ... ij. vide etiam ad text. Bar. in l. centurio. ſ. de vulgar. Cuma. conſi. ... cxiij. ⁊ per Barto. in l. hoc iure. j. de ſolut. ⁊ Barbat. conſi. ... xliiij. volum. j.
b P. PAV. P. ¶ In alijs. Vide Ro. ſin. cclxx. incip. quero nunquid ... temp. ⁊ in ſin. dccxiij. inci. an lex ſi ſeruus plurium. ⁊ Bal. in l. ... mulier. ff. ſol. mat. Co. conſi. lxxxix. ante fi. Bal. in l.fi. C. de falſa adie. Item ad re. huius. l. vide Ro. con. cccxviij. Barb. inter ... ſi. Alex. conſi. lj. no. xxiij. vol. iij.
c ¶ Arbiter. Adde quomodo iudicari debeat, an quis proceſſerit vt arbiter, vel arbitrator. Bar. conſi. ccccLxxvj. iiij. lib.

LEX LV.

SI cui.

Dictio cum, ponitur augmentatiue, non ... tiue. h.d.

1 ☞ Accuſatus de adulterio cum Seia vxore Titij ſi reſpondeat ſe congnouiſſe carnaliter Seiam, an per hoc videatur confiteri adulterium.
2 Legatum quantitatis factum ab inſtituto per teſtatorem ... ſi eidem a ſubſtituto relinquitur maior quantitas, ... quantitate, ineſt relictum ab inſtituto.

§. Si a filio.

Repetitio a ſubſtituto facta ſimpliciter intelligitur pure: ⁊ impuberi ... debetur ex primis tabulis, niſi relictū ſit vltra, vel coniunctus ... tus. h.d. cum prin. l. ſeq. ¶ Op. de l. cum pater. §. ab inſtituto ... j. Sol. diſtingue, vt in gl. quam vide. ¶ Opp. extra gl. de l. ... deicom. li. vbi in repetitione teſtatoris intelligit repetita conditio. niſi ſit talis, que vitiet conditionē. So. hic teſtator repetit legata ſimpliciter, vt legata predicta, vel que legaui, ⁊c. ibi magis generaliter ...

liter, ſcilicet quicquid legaui, vel caui, ⁊c. ¶ Et iſta faciūt ad queſtionem.[a] † Quidā fuit accuſatus[b] de adulterio cōmiſſo in Seia vxore Titij, qui reſpondendo accuſationi, dixit, Confiteor me cognouiſſe dictā Seiam carnaliter, an per hoc videatur confiteri eam vxorem Titij: Specu. tangit hoc in tit. de poſitio. §. vij. verſ. ij. ⁊ nihil boni dicit. Tu ex predictis dic, aut eſt confeſſus generaliter omnia contenta in accuſatione vera eſſe, ⁊ tunc refertur ad ea que ibi continentur ſpecialiter ⁊ etiam acceſſorie, ſcilicet per modum qualitatis, ar. d. l. fi. de fideic. li. Si vero non generaliter,[c] ſed dicit ſe cognouiſſe dictam Seiam, tunc refertur ad ſubſtantiā perſone, arg. huius legis, cum ſi. ¶ Op. ad princip. proxime l. qđ ergo. de l. ſi fundum ſub conditione. §. ſi pater. ī. eo. Sol. illa concordat. ¶ † Nota vltimo ex iſto tex. q2 ſi teſtator reliquit certam quantitatem ab inſtituto, ⁊ poſtea aliquid vltra a ſubſtituto. in quantitate relicta a ſubſtituto, ineſt quod relictum erat primo. quod dic vt, l. ſeruo alieno. §. ſi quis a primo. ī. eo. ¶ No. etiam gl. que dicit quod pars debetur interim, pro queſtione, de qua dixi. in l. plane. §. ſi coniunctim. ſ. eo.

ADDITIONES.

POMA. ¶ Et iſta faciūt ad queſtionē. Vide quid per hoc dictū cōſuluit Ale. cōſ. j. in iiij. vol. ⁊ vide Are. cōſi. cxxxv. inci. breuitate vtendū eſt. ad fi. vbi dicit contra Bar. ſed dictū Bar. primo ſequitur Bal. in c. prudentiā. de offic. deleg. ⁊ melius per Are. in l. ſcire debemus. ff. de verb. obl. per illū tex. qui ad hoc ponderat per An. conſi. cxlvj. inci. ſuper primo. ⁊ pro opin. Bar. videt tex. in l. ſi qs a filio, ⁊ ibi ponderat Imo. ſ. eo. Facit etiam pro Bar. quod vult Pet. de anc. conſ. cccclj. ⁊ dicit Paul. de caſt. hic ꝙ ita cōmuniter practicatur. ⁊ dicit Raph. Cu. ꝙ durum eſſet in practica recedere a Bar. tñ cōtra Bar. conſuluit Ro. conſ. clxvij. vide etiā Bal. in l. j. in iij. vol. Fel. in c. nonne. verſi. fallit ſeptimo de preſumptio.

P. PAV. P. ¶ Ad iſtam materiam vide que ſcripſi in l. Lucius. §. ſ. ij. tit. ij. Are. in conſi. cliij. ad fin.

AND. BARB. ¶ Accuſatus. Et vide Bal. in ſi ſeruus pluriū. §. fin. de leg. j. ⁊ vide Bene. de Plumbi. in l. fin. ff. de fideic. liber. vbi allegat conſi. Bar.

¶ Non generaliter. Adde vltra Alex. quod Roma. conſ. ccccl. conſuluit cum quidam eſſet accuſatus, quod quendam gabellarium nomine Titium vulnerauerat, ⁊ reſpondiſſet verum eſſe ꝙ Titium vulnerauerat, quod pro hoc non erat confeſſus quod ille fuiſſet gabellarius.

LEX LVI.

Quid ergo ſi maiorem.

☞ Cauſe lucratiue due quando habent originem in perſona diuerſorum, concurrunt, licet redeant ad perſonam vnius.

§. Siquis duos. † Quod relinquitur a diuerſis heredibus, perinde eſt ac ſi relinqueretur in diuerſorū teſtamētis. h. d. ¶ No. tex. ibi, damnauerit vnum quenq3 ſolidam rem legatario preſtare, q2 ſi hoc expreſſiſſet, ſecus eſſet, l. ſi tibi. §. j. ī. eo. ⁊ l. Meuius. §. eum. ī. tit. j. Not. ex
2 ver. nā ⁊ ſi quod † due lucratiue cauſe, que habēt originem in perſona diuerſorum, poſſunt cōcurrere, licet redeant ad perſonam vnius, l. ſi ſeruus legatus. §. j. ī. e. ⁊ ibi dicam. Cetera dic vt in glo.

☞ Pacem faciens cum aliquo, ſi poſtea banniatur, ⁊ impune occidi poſſit, ſi illum occidat, non tenetur.

§. Si heres Si heres rem legatam interimit iuſte, non tenetur: ſecus ſi iniuſte, vel non diligenter ſe habuerit. h. d. No. arg. ad queſtionem, ꝙ † ſi feci pacem[a]
a cum aliquo, qui poſtea fuit bannitus, ita quod poteſt impune occidi: ſi eum occido, non teneor, q2 occido merentem, vt hic, ⁊ l. qui ſeruum. de vb. obli. ⁊ ibi dixi. ¶ Op. ꝙ talis erat dandus ſeruus, qualis erat, vnde potuit dari pro noxa, l. ſi a ſubſtituto. §. j. ſ. eod. Soluit gl. pluribus modis tene illam, quod hic magis expediebat redimere quam dare pro noxa. ¶ Op. de l. ſi ſeruus. §. boue. de condic. fur. Sol. ibi agebatur rei vendicatione, hic actione perſonali. Vel dicas, quod hic dicit in fin. non tenetur vt carnem preſtet, ⁊c. ſubaudi tantum, ⁊ ſic ceſſant contraria.

ADDITIO.

a ¶ Feci pacem. Adde vltra Alex. Bal. conſi. ccxj. ij. lib.

§. Item ſi edes. Op. ⁊ videtur quod non teneatur, l. ſi a ſubſtituto. §. heres. ſ. e. tit. Sol. erat melius cauere de damno infecto, quam dimittere ea poſſideri. Op. ⁊ videtur ꝙ non poſſit facere religioſum, cum dominium ſit tranſlatū in legatarium, l. a Titio. de fur. Reſpon. vt reſpondet tex. in l. ſcriptus. ſ. de rel. ⁊ ſum. non habetis hic alia.

LEX LVII.

1 ☞ Scripta per teſtatorem in teſtamento ſi non valent, videtur ei eſſe in penam.
2 Statutum, quod ſi quis diffamauerit aliquem puniatur certa pena, qualiter intelligatur.
3 Diffamare aliquem de maleficio quomodo intelligatur.
4 Iniuriam dicitur inferri, quādo alicui dicitur, quod eſt ſpurius, ⁊ natus ex monacho.

a **Turpia.** [a] Legata facta per verba diffamatoria
1 non valent. h. d. ¶ No. quod † dicit, odio ſcribentis, ⁊ ſic videtur pena eſſe teſtatoris, ſi ea que ſcribit in teſtamento, non valent. ¶ Op. de l. his verbis. §. j. de heredibus inſtit. Sol. gl. ibi ſtetit in genere maledicendi, hic deſcendit ad ſpeciem quod eſt notandum. vt ī. dicam. ¶ Op. de l. ⁊ ſi peperit. §. j. de lib. ⁊ poſthu. Sol. ibi in exheredādo congruunt verba maledictionis, q2 eſt priuatio, ideo non vitiatur vt ibi: ſed legato non cōgruunt. Facit l. quoties. §. ſi quis nomē heredis ⁊ quod
2 ibi no. ſ. de heredi. inſtit. Iſta faciunt † ad q. Statutum eſt hic. ꝙ ſi quis diffamauerit aliquem de aliquo maleficio, puniatur certa pena. Primo queritur. quid ſit hoc dictū, diffamauerit. Videtur ꝙ importat, id eſt in fama poſuerit. ſecundum hoc qui accuſat de
3 diffamatione, † debet probare tantū eſſe dictum per aliquē, ꝙ ex hoc talis inſurexit fama. Veritas eſt, ꝙ infamare dicitur, qui pronūciat aliquod verbū, quod infamiā alicuius cōtinet, vt hic, ibi, que denotandi, ⁊ l. item apud Labeonem. §. ſi quis libello. de iniu. ⁊ l. lex Cornelia. §. fin. cum l. ſeq. e. tit. C. de famo. lib. l. j. facit l. diffa-
4 mari. de inge. man. ¶ † Secundo dubitatur, quomodo intelligitur diffamare de maleficio. Reſp. non ſufficeret, ſi ſtaret in genere maledictionis, vt dicendo ipſum impium, ⁊ peſſimum hominem, ⁊ ſimilia, nec requiritur ꝙ de aliquo pronūciet maleficium ita limitate: ſicut dicitur in l. libellorū. de accuſ. ſed ſufficit ꝙ dixerit feciſſe homicidium vel furtum, ⁊ ſimilia. vt hac lege, ⁊ quod nót. in d. l. quoties. ⁊ probatur in l. denunciaſſe. §. j. de adul. No. etiam, ꝙ
5 † videtur iniuria,[b] ⁊ infamia ſi alicui dicatur, tu es ſpurius, ⁊ ex monacho natus, vt hic.

ADDITIONES.

a ¶ Turpia. Adde an ſi teſtōr mādauerit hr̄dibus ſub pena priuationis hr̄ditatis. vt eius filiā nuberēt cum cōſi. Caij, ⁊ filia nupta fuit ſine eius cōſenſu, ⁊ acceptauit legatū paternū, nihilominus poſſit petere heredes priuari hereditate. Pau. de ca. conſ. lxxxvij. ⁊ inquātum Alexāder ponit an pater poſſit diſponere vt filia dotetur arbitrio alicuius, vide Bal. ꝙ ſic. conſ. cxxxiij. lib. v.

b POMA. ¶ Not. ꝙ videt iniuria. Intellige vt per Bart. in l. eum qui nocentē. ff. de iniur. ⁊ que dicantur verba iniurioſa, vide tex. ⁊ ibi Ant. in c. cū te. de re iud. Ro. cōſi. clxxij. inci. in cā ꝓpoſita. Albe. in ij. parte ſtatutorum q. iiij. incip. quid ſi aliquis volēs iniuriare. Ange. in l. veſtem. ff. de iniu.

a **§. Si Titie.** [a] Defectus conditionis inualide non vitiat legatum. h. d. Opp. C. de inſtitu. ⁊ ſubſtit. l. j. de condi. inſer. l. legatum. Sol. Hec cōditio ab initio fuit inualida, quod nota.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Si Titie. Pro declaratiōe, ⁊ limitatiōe cōditiōis de qua ī hoc §. vide Pau. de ca. cōſ. lxxxviij. Fel. ī c. pe. co. j. de cōſt.

§. Sed ⁊ ſi ſerui Si cōditio poteſtatiua deficiat per caſum non perimitur legatū h. d. Op. de cōd. ⁊ dem. l. pe. §. j. Sol. hic deceſſit ante moram, ibi poſt. Op. ad legē Aquil. l. inde Nerati⁹. §. j. Sol. hic deceſſit caſu: ibi fuit occiſus per aliū viuo teſtatore, ita dicit gl. imo vult dicere, eo mortuo, vt ibi patet. De iſta materia plene per doc. ⁊ gl. ī l. j. C. de inſti. ⁊ ſubſti. ⁊ l. in teſtō. ī. de cōd. ⁊ demō. ⁊ ibi gl. ⁊ ibi dicemus.

1 ☞ Heredes nominati per nomina propria tenentur in viriles. per appellatiua, in hereditarias portiones. nu. 3.
2 Teſtator ſi dicit, ab heredibus, quos ſ. ſcripſi, cum eos nominauerit, peto dari, videntur nominati per nomina appellatiua.
4 Teſtator ſi nominauit heredes per nomina appellatiua non denotantia hereditatem, tenentur pro hereditarijs portionibus.
5 Nominatim relinquere quid ſit.

1 **§. Si pars.** Nominati † per nomina propria tenētur in viriles, per appellatiua ī hereditarias portiones. h. d. ¶ Op. ī. ad Treb. l. nōnunꝙ. Sol. hoc dz intelligi ſecundū diſtinctionē illius. l. ¶ Op. ī. de duob. reis. l. antepen. vbi nō eſt differētia, ſiue nominent oēs, ſiue pars eorū. Gl. hic fatetur contrariū, ⁊ dicit, ꝙ hic ſit differētia, vtrū nominētur per nomina ꝓpria, vel appellatiua, vt hic in j. gl. Alibi gl. tenet iſtā differentiā vt diſtinguat, an relinquat a parte, an ab omnib. l. ſi quis teſtō.
2 de ſta. li. Sz hec verior. pbat in d. l. antepe. de duob. reis. ¶ † Quero quid ſi teſtator dicit, ab heredib. quos ſ. ſcripſi, peto dari, cū ſ. eos nominauerit. Gl. in d. l. antepe. dicit, ꝙ vident nominati per nomina appellatiua, ⁊ iſtud eſt verū. Caſus eſt in l. ſi pater filio. de vul. ⁊ pup. Licet Vltramontani ⁊ Cyn. contra. C. de impu. ⁊ a-
2 lijs ſub. l. fi. ⁊ l. Lucius. §. Lucius. ī. ti. j. ⁊ ibi dicā. ¶ † Quero, qđ ſi nomino partim per noīa propria, partim per noīa appellatiua: Dic ꝙ nominati per nomina propria tenebuntur in viriles, que eos tangſit. Alij tenebunt in hereditatis portiones, vt not. ī. de

4 ſta.lib.l.ſi quis teſtõ.ſecundũ vnã opi.¶†Quero,[a] quid ſi appel
a lauit eos per nomina appellatiua nõ ſignificãtia hereditatẽ: ſed
dixit.a filijs meis,vel a fratribus meis.⁊ ſimilibus? Videtur, ꝙ
teneantur in viriles.cum talis demonſtratio habeat vim proprij
nominis.l.nominatim.de lib.⁊ poſth.⁊ l.ſi nominatim.de cond.⁊
demon. In contrariũ ꝙ pro hr̃ditarijs, eſt caſus in l.Lucius.§.
5 Meuia filiũ.ad Tre.¶Vltimo aduerte,† quid eſt hoc dictum,
relinq̃re nominatim? Nã largo modo dicit̃ relinqui nominatim,
quãdocũqꝫ apparet a quo relinquit̃,l.nominatim.ĩ.tit.ij. Sed ſi-
cut iſta vox nomẽ.cõgruit nominib.ꝓprijs,⁊ appellatiuis,ita hoc
aduerbiũ nominatim.Qñqꝫ em̃ dicit̃ nominatim.ꝙ relinquit̃ per
nomina appellatiua,vt ſi dico,filijs meis.l.Titius.in prin.ſ̃.de li.
⁊ poſth.⁊ l.Lucius.§.Meuia.Idẽ ſi dico heredib.meis, vt hic vł̃
dominis meis.vt l.ſi ſeruus cõmunis ita de ſtipu.ſeruo.ſed ſolum
nominatio,q̃ fit per noia propria,vocat aliquẽ ad viriles, vt hic.

ADDITIO.

a AND.BAR.¶Quero quid ſi appellauit. Et vide Pet.in cap.
literis.de reſcri.vbi inducit illum tex.contra dictum Bart.in dic.
§.Meuia.⁊ vide que ibi dixi.

LEX LVIII.

1 Teſtator non poteſt prohibere quod ſolennitas legum,nõ habeat locum in eius teſtamento.
2 Priuati non poſſunt tollere ſolennitatem iuris in teſtamento.
Statutum poteſt facere,ne leges habeant locum in teſtamentis.
3 Cautio de vtendo ⁊ fruendo arbitrio boni viri, non poteſt tolli per teſtatorem.
4 Teſtator poteſt prohiberi detractionem Falcidie.
Falcidia quare fuit inducta.
5 Teſtamẽtũ,in quo ꝓhibita eſt Falcidia, valet,lꝫ heres nõ adeat hereditatẽ:⁊ ſic eſt caſus,in quo teſtamentum valet ſine aditiõe.
7 Trebellianica detrahitur contra voluntatem teſtatoris.
8 Teſtator non poteſt prohibere,quod teſtamentum non inſinuetur,ſtante ſtatuto ꝙ debeat inſinuari.
Teſtator,nec partes,poſſũt tollere inducta ad falſitatẽ euitãdã.
9 Teſtator poteſt facere ne bona ſint pro legatis tacite obligata.
10 Legatarius poteſt propria authoritate ingredi rem legatam, quando teſtator hoc mandat.
11 Renunciatio facta de exceptione fictionis, vel ſimulationis contractus,non tenet.
12 Teſtator poteſt remittere tutori confectionem inuentarij.
Iudex poteſt ſequi voluntatem teſtatoris remittentis tutori cõfectionem inuentarij.
13 Pactum quod liceat appellari a ſententia arbitri,an valeat,etiã in illis caſibus in quibus non oritur actio.16.
14 Caſus in quibus de iure cõmuni a ſententia arbitri oritur actio.
15 Statuto ſtante quod ex ſententia arbitri oriatur actio, tunc ab eo poteſt appellari.
16 Obligatio in nobis imprimitur,ſicut character in anima.
17 Teſtamentum non ſolenne producit obligationem naturalem.
19 Poſſidens ſine vitio, rem ſibi in teſtamento minus ſolenni relictam,tutus eſt exceptione,ſed ad eam non habet actionem.
19 Pactum quod ſeruituti,quam habeo in fundo tuo, non preſcribatur,an valeat.
21 Preſcriptio poteſt pacto interrumpi.
22 Renunciari non poteſt ſtatuto diſponenti, quod debito preſcribatur per x.annos.
Cautela,vt actio tempore non tollatur.
23 Obligatio ſi preſcribatur.an remaneat naturalis.
24 Heres iuſſus a teſtatore preſtare legatum certo loco, quando poſſit alio loco congruo conueniri.

a NEmo poteſt.[a]Breuis eſt,nec eget ſummario, ſed declaratione. Primo ponit dictum.Secundo illud ꝓbat per tria exempla. Secunda ibi,q꞉ nec tẽpore.Caſus in terminis apparebit ex his que ĩ.dicã reſpondendo ad cõtraria. ¶Op.volũtas teſtatoris eſt ſeruanda in vltimis volũtatibus.l.in cõditionibus, de cond.⁊ dem. hic dicitur cõtrariũ.Sol.Quedã ſunt que pertinẽt ad ſubſtantialia teſtamẽti,ſine quib.teſt.ũ non eſt, videlicet ꝙ ſint teſtes libere rogati,⁊ ſimilia pertinẽtia ad ſolẽnitatẽ. Itẽ ꝙ ſit inſtitutio heredis,ſine qua teſtm̃ nõ eſt.l.i.px.ſ̃.de his q̃ in te.delen.⁊ has teſtator prohibere nõ põt,vt hic. Ratio.q꞉ hoc dicẽdo,cõtinet repugnantiã.Cũ em̃ ſint de ſubſtãtia ſine quib.teſtamentũ non eſt,ſubducere iſta,eſt facere ꝙ non ſit teſtamẽtũ.quod ergo dicit, ꝙ leges nõ habeãt locũ,⁊ ſit teſtamentũ,idẽ eſt dicere ac ſi diceret,ꝙ nõ ſit teſtamentũ.⁊ ſit teſtamẽtũ hoc eſſe nõ põt,de reg.iur.l.vbi repugnãtia.⁊ de vſu ⁊ ha.l.per ſeruũ.§.j. Quedã ſunt,q̃ nõ reſpiciunt ſolennitatẽ teſtamẽti.ſed tenorẽ ipſius.⁊ in illis volũtas teſtatoris ſeruat̃,vt l.ↄtraria:⁊ ſic intelligit ĩ.gl.hic poſita.Sꝫ cõtra.ĩ.ti.j.l.codicillis.§.ñ.Sol.gl.⁊ bene,ꝙ ibi erat ſolẽnitas ſufficiẽs ad codicillos,ideo valet iure codicillorũ.Cõtra hoc op.C.de fidei.l.fi.vbi ſufficit,ꝙ in fide heredis ponat̃.abſqꝫ aliqua ſolẽnitate,ſecundũ vnã lec. Solu.ibi eſt caſus ſpecialis:vel aliter,ponere in fide heredis,ita ꝙ heres promittat hoc defuncto.ſapit naturã cõtractus.
ita heres qui hoc promiſit,ad hoc cõuenitur, ar. l.quidã cũ filio
de her.inſti.⁊ l.ſpadonẽ.§.j.de exc.tu.¶Itẽ ad predicta op.
1 gl.ſ̃.de teſt.mi.l.j.So.†per legẽ põt fieri,⁊ remitti ſolẽnitas iuris
2 ciuilis,nõ per teſtatorẽ.vt hic.†Et ſic vides,ꝙ prin.huius legis
loquit̃ in priuato.Per ſtatutũ enim bene poſſet fieri,ne leges locum haberent in teſtõ.¶Op.C.de vſufr.l.j.⁊ C.vt in poſſ.leg.
3 pe.Gl.magna hic in fi.hoc†tangit,dicẽs ꝙ cautio de vtẽdo ⁊ fruẽdo arbitrio boni viri.eſt in fauorẽ heredis,vñ licet nõ ſit de ſolen-
nitatibus teſti.per teſtatorẽ nõ põt tolli, Solũ enim circa ea que
ipſum teſtatorẽ reſpiciunt, ſeu ius teſtatoris,põt diſponere.Sed
hec ſolutio vr̃ cõtra l.vnũ ex familia.§.ſi rem.ĩ.ti.j.vbi de re ſua
põt teſtator diſponere,vt de ſuo.Vñ gl.in l.pe.vt in poſ.le.dicit
cautio illa eſt ſolũ in fauorẽ heredis: ſed ideo eſt inducta ne quis
inuitet̃ ad delinquendũ,ideo per teſtatorẽ non põt tolli.l.cõuenire.ſ̃.de pac.do.⁊ iſta eſt bona.Sed ad hoc op.C.ar.tu.l.fi.§.illo procul-
dubio obſeruãdo.vbi põt remitti cõfectio inuẽtarij.⁊ tñ
inuẽtariũ eſt,ne quis inuitet̃ ad delinquẽdũ.Sol.vt dicã ĩ.in que-
4 ſtionib.¶Op.C ad l.Fal.† auth.ſed cũ teſtator.vbi teſtator põt
prohibere detrahi falcidiam reſpicientẽ ius publicũ.l.quod de bo-
nis.§.j.ad l.fal.Sol.Lex fal.fuit inducta in fauorẽ teſtoris,vt ha-
beat heredẽ,vt Iuſt.ad l.Fal.in prin.Itẽ in fauorẽ publicũ,quia pu-
blice ĩtereſt,vt teſtã.hominũ effectũ habeãt.l.vel negare.ſ̃.qui
teſt.ap.Sꝫ ſi teſtõr de iure antiquo potuiſſet ꝓhibere Falcidiã,ve-
niſſet cõtra vtilitatẽ publicã:q꞉ heres repudiãdo rumperet teſta-
mentũ:ideo prohiberi nõ poterat.d.l.quod de bonis.§.j.Sed ho-
5 die ſi teſtator prohibet Falcidiam,⁊ heres non†adit hereditatem,
teſtamentum remanet validũ,vt in aut.de here.⁊ fal.§.ſi vero ex-
b preſſum.quod eſt notandũ:[b] q꞉ caſus ſingularis eſt,vbi valet teſta-
mentũ ſine aditione hereditatis. Vnde prohibere Falcidiam ho-
die non eſt contra publicam vtilitatem,merito valet.⁊ hec eſt ra-
tio vrgens.Et alia perſuadens.nam Iuriſconſulti erant pagani,
⁊ de premio vite eterne non cogitabant:ideo putabãt quod ſi he-
res commodum pecuniarium nõ conſequeretur repudiaret here-
6 ditatem. Iuſtinianus†autem,vt Catholicus,cogitauit quod fa-
c tis habeat commodum a Deo,[c]ex eo quod voluntatem defuncti
d exequit̃,vt dicit tex.in d.§.ſivero expreſſum.¶Sꝫ iuxta hoc ẽo,
7 †an quarta Treuellianica detrahat̃ cõtra voluntatẽ teſtatoris?
Dicũt quidã ꝙ non,ſicut ⁊ quarta debita iure inſtitutionis hodie
non detrahitur contra volũtatẽ teſtatoris,in auth.de her.⁊ fal.§.
ſi vero expreſſum.in fi.⁊ auth.ſed cũ teſtator.C.ad l.fal. Alij cõtra
ꝙ detrahat̃ cõtra volũtatẽ teſtatoris.C.ad l.fal.l.ſi vt allegas.⁊ ſ̃.
ad l.fal.l.Titia.⁊ Iuſt.de fideic.her.§.ſed q꞉.⁊c.⁊ C.de teſta.l.ſancimus.⁊ C.de app.l.precipimus.in fin.⁊ hoc verius videtur. Et
Albertus in margarita,in tit.an fructus computentur in quartã
8 tã Trebellianicã.¶Quero,†circa hãc partẽ,in ciuitate iſta eſt
ſtatutũ,ꝙ teſtm̃ inſinuetur,alias nõ valeat,an teſtator poſſit prohibere inſinuationẽ? Rñ.non.Caſus eſt hic,q꞉ iura pertinẽtia ad
ſolennitatẽ actus,non poſſunt prohiberi per teſtantẽ,vt hic.Et
idẽ facit qð no.Cy.in l.ſi quis pro redẽptione.§.ceteris.C.de do.
vbi dicit.ꝙ legibus que precipiunt donata inſinuari,non põt re-
e nũciari.[e]Preterea,omnia que ſtatuũtur propter euitandam falſi-
tatem,vel periculũ,nõ poſſunt remitti per teſtatorẽ,vel contra-
hentẽ.l.comparationes.C.de fi.inſt.De hoc per Iac.de Belui.
q꞉ vero.in auth.vt ſine prohi.ma.debi.vel credi.Sed iſte ſolenni-
tes ſunt inuẽte,vt falſitates ceſſent.l.iubemus.in fi.C.de teſta.ergo
9 non poſſunt ꝑ teſtatorẽ ꝓhiberi.¶†Quero,an teſtator poſſit fa-
cere,ne bona pro legatis ſint tacite obligata.Gl.ꝙ ſic.C.vt in poſſ.
10 le.l.ij.¶Quero,†an teſtator poſſit facere,ꝙ legatari[f] poſſit in-
f gredi poſſeſſionẽ rei legate ſua authoritate? Gl.ꝙ ſic vt ĩ.ti.ij.l.cũ
tia cũ teſtamẽto.§.Luci⁹.ꝙ dic,⁊ ibi dixi,⁊ examinaui plene.ſ̃.de
11 pig.l.creditores.in ij.q.†Quero,an renũtiatio exceptiõis fictionis
g ⁊ ſimulationis[g] valeat? Rñ.ꝙ non.nam ſi inter nos agit̃ ꝙ contra-
ctus ſit ſimulatus,⁊ ſic deficiat in ſubſtãtia,non eſt contractus ſed
imaginaria.ĩ.de reg.iu.ſ̃.de rit.nu.l.ſimulate.ſ̃.de aqua pluuia.l.
emptor.Et ſi in eodẽ cõtractu renũciauit exceptioni ſimulationis,
idẽ eſt dicere.ꝙ ſit ſimulatus,⁊ non ſimulatus.merito non valet
hac lege.in prin.ſecundũ rõnẽ,quã poſui in primo contrario. Pre-
terea ſicut cõtractus ipſe fuit ſimulat⁹,ita renũciatio fuit ſimula-
ta:ergo non eſt renũciatio. Opponã ergo exceptionem ſimulati
contractus,⁊ qcquid cõtinet̃ in illo ĩſtrumẽto eſt ſimulatum,nec po-
terit mihi replicari de renũciatione,vel pacto de non opponendo,
h q꞉ omnia iſta fuerunt ſimulata:ſecus tamen eſſet[h] ſi ex interuallo
tale pactũ vel renunciatio fieret.l.ij.qð met.cã.¶Quero an
12 †teſtator poſſit tutori[i] remittere cõfectionẽ inuẽtarij? Et dicit ꝙ
i ſic.ꝑ l.fi.§.illo proculdubio obſeruãdo.C.arb.tu. Mar.Sil.diſpu-
tauit hanc q.⁊ determinauit,ꝙ teſtator põt remittere,ſi tamen ap-
paret hanc remiſſionem eſſe contra vtilitatẽ pupilli,iudex nõ debet ro

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

bet voluntatem teſtatoris ſequi.l.in confirmãdo.ſ.de cõfir.tu.⁊ l.
vtilitatẽ.e.ti.⁊ ſ.vbi pu.edu.de.l.j.§.j.⁊ de hoc in Spe.de tutore.
§.generaliter.ver.hoc aũt notandum.⁊ de inſtr.edi.§.dicto.vſ.tu-
tor autem. Poteſt enim quãdoqz eſſe, ꝙ non cõficere inuentariũ,
pertinet ad vtilitatẽ pupilli,ne eius paupertas pandaƭ,ᵏl.ij.de a-
li.pu.preſt.⁊ C.quãdo ⁊ qui.quar.par.deb.l.ij. Pro hoc etiã tex.in
.tutor qui repertoriũ.in prin.ſ.de admi.tut. ¶ †Querit hic Dy.
an per pactũ poſſet fieri,ꝙ a ſentẽtia arbitri poſſit appellari? Et
iſtam queſtionẽ recitat Cy.C.de arbi.l.j.do. Lãber.de Rap.diſpu
tauit eã:quã quidã habẽt per Dy.in l.ex cõſenſu.j.de app.⁊ incli-
nat Dy.ꝙ valet pactũ. Primo,per caſum d.l.ex conſenſu. Itẽ qꝛ
valet pactũ,vt nõ licet appellare,vt j.a qui.app.nõ li.l.j.§.j.⁊ C.
de temp.appe.l.fi.in fi.ergo valebit pactũ,ꝙ liceat appellari. Cy.
tenet cõtrariũ qꝛ per hoc pactũ veniemus cõtra ius publicũ. Da
retur enim iuriſdictio arbitro,ꝙ non põt fieri per hãc legẽ,⁊ ſ.de
pac.l.ius publicũ.⁊ C.de iurid.om.iu.l.priuatorũ.⁊ idẽ tenet Ray.
ſed Spe i ti.de appel.§.in quibꝰ.ver.xvj.cũ.ver.ſeq.tenet opi.Dy.
per d.l.ex cõſenſu. ¶ Ad hoc †examinandũ ſciendũ eſt ꝙ ex ſen-
tentia arbitri hodie, quãdoqz oriƭ actio.ſ.qñ compromiſſum eſt
factum ſine pena,⁊ eſt homologatũ expreſſe, vel per curſum de-
cẽ dierũ, vt C.de arbi.l.cum antea. Idem ſi fuiſſet appoſita pena
cum illa clauſula,rato manẽte pacto.l.ij.ſ.de arb.⁊ ibi no.alias ex
ſententia arbitri non oritur actio.C.de arb. In caſu ergo, in quo
hodie oritur actio videamus an poſſit appellari,ˡetiã ſine pacto.
Gl.in l.j.C.de arb.ꝙ nõ:qꝛ aut homologaƭ expreſſe, ⁊ nõ põt ap-
pellari,qꝛ approbauit. Aut non homologatur, ⁊ tunc ante decẽ
dies reus nõ põt appellare:qꝛ non valet ſententia,poſt decẽ dies,
ſero prouocatur. Contrariũ dico. Ratio enim quare non poterat
appellari,erat:qꝛ ſentẽtia nõ producebat actionem.d.l.j.ſed cum
hodie producat,appellari poteſt. Et ſi dicis,non producit actio-
nẽ.niſi homologetur,⁊ per homologationẽ perditur ius appellã
di falſum eſt,qꝛ ſententiam poſſum homologare tanquam latam,
non tanquam bene latam,vt diximus in ſententia lata cum falſo
procuratore.l.iij.§.falſus.rem ra.ha. Facit quod no.de nego.geſt.
l.Pomponius. Unde ſtatim cum appello a ſententia arbitri,va-
let ſentẽtia,⁊ appellãdo:eam approbo tanquam latam,nõ tanꝙ
bene latã, Sed obſtat.qꝛ per hoc videƭ dari iuriſdictio arbitro,
ꝙ nõ põt fieri.l.priuatorũ. Reſpon.per hoc nõ datur iuriſdictio,
nec repugnat ꝙ appelletur ab eo,qui nõ habet iuriſdictionẽ:ſi tñ
actus eius tenet,⁊ habet effectũ iuris,poteſt appellari. Appellaƭ
enim ab executore.l.ab executore.de appel.⁊ C.quorũ ap.nõ re.l.
ab executione.⁊ cõſtat executorẽ nullã habere iuriſdictionẽ.l.exe
cutorẽ.C.de execu.rei iu. In ciuitatib.†vero Italie,in quib.ex for
ma ſtatutorũ,⁊ ſentẽtia arbitri oritur actio incontinẽti,nõ video
quid dubij ſit,quin a tali ſentẽtia,poſſit appellari. In illis † vero
caſib.in quibus ex ſentẽtia arbitri nõ oritur actio, ſed metu pene
pareƭ,nõ eſt dubiũ,ꝙ de iure appellari nõ poteſt.l.j.C.de arb. Sz
an tunc valeat pactũ,ꝙ liceat appellare? Dico ꝙ ſic,non tñ pro-
prie erit appellatio.de qua loquitur ti.de appel.cũ illa ſit quedã
reſciſſio ſentẽtie,l.j.i fi.ad turp.ſed ſñia arbitri cũ ſit nulla,nõ põt
reſcindi p pactũ,ſz hoc pactũ importat hoc,ꝙ te poſſit ad iudicẽ
ꝓuocare vt reuideat an arbiter bñ iudicauerit.ꝓ hoc ſ.qui ſatid.
cog.l.arbitro.ſm vnã lec.⁊ l.ſi.a qui.ap.nõ lz. ¶ Ultimo quidã cir
ca iſtã partẽ tractãt materiã,an poſſit,qs iuri publico renũciare?
De quo dixi plene in l.ius publicũ.ſ.de paç.⁊ p doc.in l.pe.C.de
pac. ¶ Uenio ad ſecũdã partẽ, ꝓ cuius declaratiõe quero qño ꝑ
iſta exẽpla ꝓbaƭ dictũ? Rñ.debes ſcire,ꝙ obligatio inheret oſſib.
noſtris,adeo ꝙ a nobis ſeparari nõ põt.vt ſ.de peculio.l.qs ergo
17 caſus,⁊†imprimiƭ in nobis,ſicut character in anima,ita dicit gl.
m in l.iij.in prin.ſ.ꝓ ſocio. Ponamꝰ ergoᵐ exẽplũ in charactere cor
porali,ſi cũ ferro igneo imprimaƭ alicui character in aliqua parte
corporis,hoc imprimiƭ vt perpetuo ſit,nec ex volũtate imprimen
tis põt finiri tpe,neqz loco,neqz cõditionis euẽtu,hoc eñ eſſet cõ
tra naturã ipſiꝰ characteris impreſſi. Nũc ergo dicit Iuriſcõſul-
tus,dictũ eſt in prima parte legis,ꝙ teſtator nõ põt facere,ne le-
ges q̃ reſpiciũt ſubſtãtiã,vel ſolẽnitatẽ teſtamẽti,habeant locũ in
ſuo teſtamẽto,qđ apparet,qꝛ nõ põt facere ꝙ obligatio finiaƭ tẽ-
pore loco,⁊ cõditione,qꝛ eſſet ꝯ ſubſtãtiã ⁊ naturã obligationis.
¶ Reaſſumo ergo primum, ꝙ dicit,tẽpore,⁊ op.j.de act.⁊ obl.l.
obligationũ fere.§.placet.⁊ ſ.de ſerui.l.iiij. Sol.gl.ꝙ nõ finitur tẽ-
pore ipſo iure,vt hic:ſed ope exceptionis, vt in cõtrarijs,⁊ bene.
Sed dices.ergo in prima parte legis, lz nõ valeat prohibitio te-
ſtatoris ipſo iure,valet in effectu ope exceptionis,vel replicatio-
nis,vt ſit bona ſimilitudo,que ſequitur. Rñ.iſtud qđ teſtamentũ
habeat hãc ſolennitatẽ,eſt inductũ a iure ciuili,⁊ ideo ſi illa ſolen
18 nitas nõ ſeruetur,†ex teſtamẽto oritur obligatio naturalis,ſm
gl.vt no.C.de iur.⁊ fact.igno.l.cũ quis.de reg.iu.l.cuius p errorẽ.
⁊ l.j.de cõdi.inde. Unde fateor.ꝙ ſi aliquis poſſideret ſine vitio rẽ
n ſibi relictã in teſtamẽto nõ ſolẽni,ⁿeſſet tutꝰ exceptione,qꝛ poſſi-
det rẽ ſibi naturaliter debitã,l.militis.§.veteranus.ſ.de teſt.mili.
⁊ de cõpen.l.etiã.ſed petere nõ poſſet,qꝛ nõ hz actionẽ. Ita in ſe-
cũda parte huius legis ſi teſtator voluit obligationẽ finiri tpe,vƭ
loco,vel cõditiõe,hoc nõ põt fieri ꝑpter ſtatutũ iuris ciuilis, qđ
eſt vt imprimaƭ in nobis.ſicut character,⁊ nõ ſeqtur vbiqz.vt di-
xit tex.in l.fi.C.de preſcr.lõg.tẽpo.tñ de naturali eqtate finiƭ: ideo
huic cõuento cõpetit exceptio,merito cadit ſimilitudo primi ca-
ſus. ¶ Ad ſcđam op.C.de leg.l.fi. Gl.dicit,ſolue vt ibi.nihil eſt di
cere, Dic,ꝙ hic loquitur in obligatione pſonali, que oſſib.⁊ per-
ſone inheret vt ibi dixi ibi loquitur de iure reali, ꝙ ita nõ inheret
oſſib.merito põt ad tẽpus habere dñiũ, ⁊ tẽpore finiri, ſicut ſi in
digito mitteres vnũ annulũ cũ charactere, qꝛ oſſib.non inheret,
põt enim ꝓ tẽpore portari,⁊ ꝓ tẽpore non:⁊ certo loco portari,⁊
certo loco nõ. Sz ꝯ hoc op.ſ.de ſerui.l.iiij.vbi loqtur de iure reali
⁊ tñ tẽpore nõ finiƭ. Sol.qđ ſ.dixi.loqtur in iure reali mero, hoc
eſt,de iure dñij,ꝑ qđ nullũ habes obligatũ,vt Inſtit.de acti.§.j.ſz
l.iiij.de ſerui.loquitur in iure perſonali ⁊ reali ſimul. Nã lz habeã
ius ſeruitutis in fundo tuo, tñ tu es mihi pſonaliter obligatus
pati me vti,nec per cõſtitutionẽ ſeruitutis quã feciſti,es liberatꝰ
a ꝑmiſſione,vt no.in l.pluribus.§.fi.de ver.ob.⁊ C.de vſuf.l.corru
ptionẽ. Qualiter iſta obligatio tẽpore finiatur plene examinaui
in d.l.iiij.de ſeruit. ¶ Op.de l.ſi Sthicũ.§.ſtipulatio.de verb.ob.
o Solue vt in gl.⁊ bene. Querit Dy.ᵒ†an valeatᵖ pactũ ne ſeruitꝰ
19 quã habeo in fundo tuo,preſcribatur. Uidetur, ꝙ non valet, vt
p hic,⁊ l.plane.in fi.cũ l.ſequẽ.j.e.⁊ l.cerdonẽ.j.de optio.lega.ecõtra
ꝙ valeat,qꝛ per pactũ põt cõſtitutio fieri,ergo multo magis reti
q neriᑫ vt no.in l.cũ quis.§.ſi quis ꝓ reo.de ſolutio.alias eſt §.ſi qs
a reo. Itẽ per pactũ põt preſcriptio interrũpi.l.cũ notiſſimi.§.ſed
⁊ ſi quis.C.de preſcripti.xxx.ann.ergo multo magis impediri, ne
incipiat.C.de vſu.l.acceptã.⁊ l.ſi partẽ.in pri.cũ ſi.queãd.ſer.amit.
⁊ hãc partẽ tenet Dy.qꝛ in preſcribẽda ſeruitute requiritur bona
fides,l.ſi precario.verſ.ceterũ.C.cõmunia pred. Pro hoc inducit
ipſe ſ.de pac.l.ſi vnꝰ.§.ꝙ ⁊ in ſpecie.⁊ de edil.edi.l.qđ ſi nolit.§.ſi
20 qđ ita. Ego dico,†ꝙ vſucapio ⁊ preſcriptio eſt introducta ꝑpter
bonũ publicũ principaliter,vt j.de vſuca.l.j.ergo ꝑ pactũ nõ põt
r remitti,ʳl.ius publicũ.ſupra de pact. Nõ obſtat.ꝙ in preſcribẽn-
da ſeruitute,vel libertate,requiritur bona fides: qꝛ quedã ſunt iu
ra cõtra que preſcribitur ſine bona fide,vt j.de vſuca.l.ſequitur.
§.ſi viã. In illis vero,in quibus bona fides requiritur,vt l.hec aũt
iura.de ſer.vrb.pre.fateor,qđ nõ currit preſcriptio, nõ ex virtute
pacti:ſed qꝛ nõ adſunt ea,que requirũtur ad preſcriptionẽ,⁊ ideo
ſi res tranſiret in alium,qui haberet bonã fidem,preſcriberet, nõ
obſtãte pacto. Non obſtat de pac.l.ſi vnus.§.qđ ⁊ in ſpecie.qꝛ ibi
loquitur in dilatione.que eſt fauore dotis inducta,merito põt ei
renũciari:queſtio noſtra loquitur in preſcriptione, que eſt intro-
ducta i fauorẽ publicũ. Nõ obſtat l.ꝙ ſi nolit.§.ſi quid ita.de edi.
edic.qꝛ illa preſcriptio hz locũ quãdo nihil eſt actum: ſed quãdo
21 contrarium eſt actũ ex diſpoſitione legis ceſſat preſcriptio. Nõ†
obſt.ꝙ per pactũ poteſt interrũpi,ergo ꝑ õt impediri ne incho-
tur:qꝛ fateor qđ per pactũ põt interrũpi,hoc eſt,tolli effectꝰ pre-
ſcriptionis precedẽtis,qꝛ ꝑpter hoc renunciat paciſcẽs iuri iam
ſibi queſito:ſed ꝑ pactum ne currat in futurũ,renunciatur iuri ob
vtilitatem publicam introducto,quod fieri non poteſt. ¶ Que-
22 ro,†ˢſtatutum eſt qđ debitũ preſcribatur decem annis,ᵗan huic
ſ ſtatuto poſſit renũciari? Reſp.nõ,qꝛ hec preſcriptio currit negli-
t gentia nõ petentis,l.ſi.in fi.de edi.diui.Adri.tollen.⁊ no.per Dy.
in c.poſſeſſor.de re.iu.lib.vj.ergo debitor nõ poteſt renunciare iu-
ri introducto in odiũ creditoris,vt diximꝰ in Macedoniano, vt
ſ.ad Macedo.l.tamẽ ſi. Itẽ ꝓ hoc eſt ratio precedens,qꝛ ꝓ bono
publico eſt introducta preſcriptio. Sed an eſſet aliquod remediũ
v qđ actio non perimatur tempore? Reſp.qđ ſic,ᵛ ſcilicet vt agatur
qđ ſi finiatur dicta obligatio,decẽ annis, iterum deberi incipiat,
23 l.ſicut in annos.in prin.quib.mod.vſufr.amit. ¶ †Quero,an qñ
obligatio finitur tempore,remaneat naturaliter obligatus. Di-
xi plene in l.fin.j.rem ra.hab.dic vt ibi. Uenio ad ſecũdum exem-
plum de eo quod dicit,loco,⁊ quero exemplũ. Reſp.dicit gl.pone
qđ teſtator dixit,volo conueniri heredẽ vbi habet domiciliũ,⁊ he
res ibi non reperitur,vel forte domiciliũ mutauit de loco ad locũ
facto ſuo,vel dignitate obueniente. Uel pone,qđ mutauit forum
mutando ſtatum,vt ſi de laico effectus eſt clericus,vel de plebeio
miles. Nã de iure poterit alibi conueniri.l.j.ſ.de eo quod cer.lo.
Sed addit gl.quod forte eſt tutus exceptione, ſi alibi conuenia-
x tur,ſicut ſ.dictũ eſt in tempore. Dicit Iac.de are.niſi doloˣmuta-
24 uit domicilium. Tu †dic, quandoque dicit teſtator, quod heres
preſtet certo loco,⁊ ſic quod poſſit in illo loco conueniri: nec pro
hibet quin alio loco conueniri poſſit,⁊ tunc poterit alio loco con
gruo conueniri.vt dic.l.j.ſ.de eo quod cer.loco. Quandoque te-
ſtator iubet preſtare heredem certo loco, ⁊ iubet quod alibi non
teneatur, nec poſſit conueniri, tunc de rigore quolibet loco eſt
obligatus:qꝛ ſicut character,ita obligatio,ſequitur eum vbiqz,l.
fi.C.de preſcri.long.temp.ſed de equitate obſtat exceptio ꝑpter

voluntatē teſtatoꝛis, vt hic, niſi dolo faciat, ne ibi poſſet cōueniri, tunc enim cōtra eum daretur replicatio doli, arg. l. ſi dictū. in fi. ſ. de euic. cum ſi. ¶ Quero, vidimus an obligatio poſſit reſtringi ne vbiqʒ conueniaris: an poſſit ampliari, vt vbiqʒ poſſis conueniri: dic vt l. ſi conuenerit. de iuriſ. om. iud. ¶ Venio ad tertium exēplū, ſcilicet de conditione, quero exemplum, ponit gl. in cōditione tacita, vt cum promiſi tibi centum coꝛbes frumenti ex tali fundo, vt ſi in pꝛimo, vel in ſecundo anno deficit, non ideo deſinit teneri heres, l. inter ſtipulantem. §. ſacram. de verb. obl. ⁊ l. j. in fi. de condition. ⁊ demonſt. Iſtud exemplum non videtur bonum, qꝛ conditio tacita impedit natiuitatem actionis, ſicut expꝛeſſa, l. item qꝛ. ſ. de pac. pꝛobatur de verbo. obl. l. interdum. non ergo eſſet dicendum, vtrum talis conditio extinguat actionem, vel non, cum nunquam fuerit nata. Preterea, innuit iſta gl. ꝙ ſi in pꝛimo vel ſecundo anno fructus non naſcuntur, conditio deficiat, ⁊ licet debitoꝛ non liberetur ipſo iure, liberatur ope exceptionis, ſicut eſt dictū in tempoꝛe, ⁊ in loco, quod eſt contra l. inter ſtipulantem. §. ſacrā. de verboꝛum obl. Unde gl. ponit exemplum ſecundo modo, ⁊ ipſamet repꝛehendit. Unde tertio modo ponit exemplum in conditione expꝛeſſa in ſeruitute pꝛediali. in l. iiij. de ſerui. quod intellige in conditione expꝛeſſa, que apponitur ad extinguēdum ſeruitutem pꝛedialem iam conſtitutam, vt plene no. per gl. in d. l. iiij. Sed quero, quare dicit gl. in ſeruitute pꝛediali, poſſet ne poni in obligatione mere perſonali: vt, lego tibi centum quo ad Imperatoꝛ venerit in Italiam. Certe non. Nam hoc eſſet legatum annuum, l. legatum, in pꝛin. de annu. leg. ⁊ ideo pꝛo pꝛimo anno eſſet purum, pꝛo ſequentibus conditionale: non conditione que apponitur ad extinguendum, ſed ad inchoandum, ideo gl. ponit in ſeruitute pꝛediali. In ſtipulationibus vero iſtud exemplum ſine dubio pꝛocederet, lege ſi Stichum. §. ſtipulatio. de verboꝛum obligationibus.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Nemo poteſt. An ⁊ quādo negatiua pꝛepoſita verbo poteſt, impoꝛtet neceſſitatē, vide Felin. in c. paſtoꝛalis. col. j. extra de excep. Item de materia ꝙ quādo lex introducit aliquid ꝑ foꝛma, non poſſit renunciari, vide per Abb. in c. ſi diligenti. de foro comp. per Mode. in l. pe. C. de pa. intellige tamen quando foꝛma eſſet introducta in publicam vtilitatem contrahentium, quia tunc non valeret renunciatio. vt per Com. cōſ. l. inci. ſtante ſtatuto ciuitatis Vincentie. in j. dubio. Item quomodo intelligatur regula huius l. vide Iaſ. in l. teſtandi ad fin. C. de teſt.

POMA. ¶ Adde in materia auferendi, ꝙ cum ius pꝛimogeniture ſit firmatum lege diuina, ſecundum Ioan. And. ⁊ alios in c. licet de voto, qꝛ pater illud nō poterat auferre pꝛimogenito, vt alius filius pꝛecedat. Ita Paul. conſ. iij. incip. teneoꝛ in pꝛin. ij. dub. in ij. vol. Quod intellige niſi pꝛimogenitus eſſet inſufficiens. Ita Bal. in auth. hoc amplius. C. de fideic. ⁊ in pꝛoe. decre. alias illud ius remaneret penes pꝛimogenitum, ⁊ adminiſtraret per pꝛocuratoꝛem ſecundum pꝛimum gradum, de ſup. ne. pꝛela. lib. vj. c. fi. ⁊ vide Alex. conſ. vj. alias. clxj. inci. examinatis viribus teſtamenti. in vlt. dub. in ij. volum. ⁊ vide Bald. in l. ſi viua matre. C. de bo. ma. ¶ Adde inquantum Alex. tangit an legatus de latere poſſit cauſas committere ſummarie ſimpliciter, ⁊c. Ang. conſ. cclxxxj. ⁊ Abb. conſil. cx. Et an poſſit quem reſtituere ad appellandum per eundem conſi. lxxx. li. ij. Et inquantum tangit an ſtante ſtatuto, quod debitoꝛ poſſit capi ad requiſitionem creditoꝛis, an tunc debeat citari. Vide quod cōſuluit Ro. cōſ. ccxxiij. ⁊ ccxlj.

b ¶ Notandum. Adde Paul. de caſt. conſ. cccxcj. Rom. conſi. lxxj.

c A Deo. Adde. Paul. de caſt. conſi. cj. in pꝛin.

d P. PAV. P. ¶ Sed iuxta hoc. Aduerte ꝙ Bar. ī l. Marcell⁹. §. ſ. ſecunda queſti. ff. ad Treb. tenet contrarium eius qđ tenuit hic.

e ¶ Renunciari. An legibus loquentibus de inſinuationib. poſſit renunciari etiam cum iuramento, vltra hic alle. per Alex. vide Bal. conſ. xcij. ⁊ cxix. lib. iij. Abb. conſ. x. lib. ij. Paul. de Caſtro, cōſ. x. Angel. conſ. clxxix. ⁊ Oldra. cōſ. clxxiij. qui tenet, quod etiā abſque iuramento non poſſit renunciari.

f ¶ Quod legatarius. Adde Ang. conſ. ciij. circa fin. ⁊ qñ poſſit legatarius pꝛopꝛia authoꝛitate capere legatū, vide Ro. cōſ. cccxij.

g ¶ Simulationis. Adde pulchꝛe Pet. de Ancha. conſi. ccxxviij. Et an valeat ſtatutū pꝛohibēs opponi exceptionē ſimulationis, ⁊ an tunc poſſit adiri epiſcopus, vide Bal. conſi. v. lib. iiij.

h P. PAV. P. ¶ Querit Dy. Vide Are. conſ. xxij. Berta. in verbo inuentarium a quib. Ange. conſi. cxxviij. incip. reuocatur in dubium. ad fi. Alex. conſ. lxij. vol. iiij. habes in l. fi. C. de arbi. vide etiā Iaſa. in l. cum neceſſitatem. C. de fideicom. ⁊ Moder. hic.

i ¶ Tutoꝛi. Adde quod conſuluit Angel. conſi. clxxv. ſuper ſtatuto Cartonij diſponente, quod non obſtante remiſſione teſtatoꝛis, tutoꝛ teneatur conficere inuentarium, ⁊ rationem reddere, ⁊ an tutoꝛi poſſit remitti confectio inuentarij, non heredi, vide Pau. de Ca. conſil. ccx.

k ¶ Pandat. Adde qñ mater excuſet a cōfectione inuētarij, [...] ſucceſſiōe nō pꝛiuetur, qñ dicit filios egenos. Pet. de anc. cō[...]

l ¶ Appellari. Adde an a ſentētia arbitri poſſit appellari [...] re Canonico, ꝙ Ciuili. Alex. in rub. de appel. Roma. conſil. [...]

m POMA. ¶ Ponamus ergo. Faciūt que habētur per Io. An[...] alios. in rub. de ſacr. nō itera. ⁊ Imo. in l. cū qui ita. ff. de ver. ob[...]

n ¶ Non ſolēni. Adde an cū qs poſſedit longo tpe bona [...] nullo ptineāt ad filiā pſcribat, ⁊ ſit in bona fide. Bal. cōſ. [...]

o POMA. ¶ Querit Dy. Vide Fel. in ru. de pſcr. vbi ponit [...] tationes ad dictū Bar. hic, ⁊ cū Bar. tenet. Pan. in ru. in vlt. [...] vide etiā Ro. in cōſ. ccj. inci. pꝛo declaratione pꝛeſentis dubita[...] nis. ⁊ in ru. ff. de arbi. ⁊ ꝙ ſit cōtra Bar. ꝙ imo vſucapio, ⁊ pꝛe[...] ptio reſpiciūt publicā vtilitatē. Ale. ad hoc reſpondit, ⁊ co[...] tur ex natura, per Bal. l. Attilicin⁹ ad fi. ff. de pac. do. vide etiā [...] ca hoc Fely. in c. cū acceſſiſſent. de conſt. Barb. conſ. liij. in ij. vo[...]

p P. PAV. P. ¶ An valeat. Vide omnino Barb. cō. lj. vide de ma[...] ria late Fel. ī ru. de pꝛeſcri. vide q̄ habes ad Bar. ī l. j. ff. de vſuc[...]

q POMA. ¶ Retineri. Dic ꝙ de hoc eſt caſus in l. j. §. fi. cum l[...] ff. de iti. actuqʒ pꝛiu. de quo per Bal. in c. vigilanti. de pꝛeſcrip.

r ¶ Non poteſt remitti. Adde Bal. conſi. ccliiij. lib. ij. vbi pon[...] valeat pactum de poſſendo ſemper rem venditam reemere.

ſ POMA. ¶ Quero. Adde ꝙ iſta pꝛeſcriptio in omnib⁹ ſapit [...] turā pꝛeſcriptionis xxx. ann. Ita Pau. cōſ. ccxlij. inci. circa p[...] videtur tū tenere ꝯtrīū. cōſ. cclxxxix. inci. hꝛ̄ditas dicte puelle. [...] vult ꝙ ſtatutū loquēs de pꝛeſcr. intelligatur cū bona fide. ergo [...] quitur ꝙ nō ſentit materiā pꝛeſcriptionis xxx. an. que currit [...] in mala fide l. cū notiſſimi. C. de pꝛeſ. xxx. an. niſi dicas. ꝙ loquitur [...] de iure cano. ſm qđ ſeqtur bona fides. c. fi. de pꝛeſcr. ⁊ amplia [...] dictū Bar. vt nō poſſit renūciari huic ſtatuto etiā cū iuramento. Ita Raph. Cu. cōſ. clxix. inci. viſa copia pꝛecepti ad fi. ⁊ ita vide [...] vel le Ang. conſ. xv. incip. Guido bonus. ⁊ Fran. ⁊ ſic ꝯ Alex. hic.

t ¶ Pꝛeſcribatur decē ann. Adde qđ Ro. cōſ. ccj. dicit ꝙ licet nō poſ[...] ſit renunciari pꝛeſcriptioni future, ꝙ tū pōt renūciari pꝛeſcriptioni complete. an aūt pꝛedictum ſtatutum valeat, vide remiſſiue [...] conſ. ⁊ per Pet. de Anc. conſ. cclviij. in pꝛin. vbi tenet ꝙ non valeat licet de facto ſeruetur. ⁊ ita dicit tenere Ioan. [...]

v POMA. ¶ Rūdeo qđ ſic. Idē tꝫ Floꝛ. in l. ſicut ſi vſuſ. [...] po. cau. xciiij. inci. in multis caſibus, ⁊ declara vt in cau. [...] dare. ⁊ caute. cix. inci. cautela eſt ꝙ ī cō. clu. ⁊ ad cau. Ang. ꝙ ponit hic. Alex. vide Cep. cau. xcix. ⁊ Fed. ad hec in rubꝛic. de pꝛeſcrip.

x ¶ Dolo. Adde de hoc pulchꝛe per Old. cōſi. iiij. vbi refert [...] filium ſuum ita fuiſſe iudicatū per Seneſcallum in curia Aqui[...]

LEX LIX.

1 ☞ Stipulatio erronea in effectu non obligat.

2 Stipulatio appoſita ſuper legato intelligitur ſm naturā leg[...]

1 SI legati. Stipulatio† erronea in effectu nō [...]ligat. h. d. vel aliter. Stipulatio acceſſoria limitatur ſecundum naturam ſui pꝛincipalis. h. d. [...] dum aliam lec. ¶ Op. de l. ſed ⁊ ſi quis. §. fi. ſ. ſi quis cau. Sol. [...] heres per erroꝛem pꝛomiſit. Iſta eſt vna lec. que ponitur in [...]

2 da glo. †Secundo modo legitur indiſtincte in ſeq. gl. ⁊ tunc [...] de ſic. ſtipulatio, fugitiuum non eſſe, interponitur ſuper legato, ſic eſt ſtipulatio acceſſoꝛia: debet ergo intelligi ſecundū naturam legati. l. ſi ſtipulatus. ſ. de vſu. que natura eſt vt ſpecies legata pꝛ[...] ſtetur talis, qualis eſt. l. ſi a ſubſtituto. §. j. ſ. eo. Non ergo tenetur niſi culpa ſua aliquid in re contigerit. l. cum res. §. culpa. ſ. eo. [...] ergo ſtipulatio, fugitiuum non eſſe, intelligitur, ſcilicet culpa heredis. Sed ſi eſſet fugitiuus abſqʒ culpa heredis, nullum damnum dicitur facere heres, ⁊ ſic ſtipulatio nō cōmittitur. Hoc [...] dicere iſte tex. ⁊ gl. Iac. de Are. videtur dicere. ꝙ ſi iſta ſtipulatio fuerit interpoſita a ſciente, ⁊ verba expꝛeſſe iſtū caſuꝫ contineant non teneretur heres, arg. C. de pac. pign. l. j. ⁊ l. ſi edibus. ⁊ l. [...]nū. §. vitium. j. de damn. infe. Sed non placet, qꝛ ſi heres ad hoc vellet obligare, poſſet ſine dubio. l. damni. §. cū parietem. de da[...] infec. ⁊ patet in donatione, vbi quis non tenetur de euictione [...] men ſi ſe obligat, tenetur. l. Ariſto. in fi. de don. Non ob. C. de pac. pig. l. j. qꝛ ibi pactū erat impꝛobatū. Non ob. d. l. ſi edibus. ⁊ l. [...]minū. §. vitium. qꝛ ibi caſus, qui omittitur, non fuit in ſtipulatione compꝛehenſus, ſicut hic, ſecundum intellectum quem [...] Sed huic obſt. qꝛ in ſtipulatione venit intereſſe: ſed legatario [...] intereſt, qꝛ damnū non patitur, ergo ſtipulatio non c[...] ⁊ iſto modo poteſt intelligi iſta lex, in fin. ſed minime [...] non interſit, qꝛ ceſſat damnum, tamen intereſt, qꝛ lucrum [...] ideo ad hoc poterat ſe obligare ſi volebat. Oppo. de l. [...] euictio. Sol. vt in gloſ.

LEX LX.

1 ☞ Scientia in facto pꝛopꝛio multum antiquo, vel intricato [...] pꝛeſumitur.

2 Heres tenetur luere rem legatam obligatam pꝛo debito non hereditario.

Res l[...]

Res legata pignorata pro debito teſtatoris, quando vt ab herede luatur, agatur actione ex teſtamento.
Exceptio ceſſionis poteſt opponi poſt ſententiam.
Dominus non poſſidens poteſt petere quod ceſſio ſibi fiat.

SI res obligata. [a] Rem legatam cogitur heres luere in tribus, caſibus, ⁊ illis modis qui hac lege exprimuntur, hoc dicit. Primo dicit, in quibus, caſibus, tenetur heres luere. Secundo dicit. per quem modum heres cogitur. Secunda ibi, ꝙ ſi teſtator. ¶ Sequitur in textu, alieno. ⁊ dic, ꝙ ad luendum cogitur heres actione ex teſtamento, ſi teſtator hoc expreſſerit: ſed ſi nihil dixerit, habet locum quod ſequitur. ¶ Op. ꝙ † quilibet preſumitur ſcire factum ſuum. l. quanquam. ſ. ad ſenat. vel. Sol. intelligitur hoc, quando res erat obligata per alium, non per teſtatorē, vt puta per ſeruum, vel procuratorē. vnde no. iſtam diſtin. Simile no. [b] in l. ſi quis delegauerit. ⁊ l. ſeq. ī. de no. Hoc quod dicit, ꝙ preſumitur ſciētia in facto ſuo. intellige niſi ſit factum antiquum, vt no. ꝑ Dy. in c. preſumitur. extra de reg. iu. li. vj. Facit l. peregre. in princ. de acqui. poſſe. Item intelligo, niſi ſit factum multū implicitum, arg. l. emptor. §. Lucius. ſ. de pac. ⁊ l. cum fideicommiſſum. ⁊ ibi dixi, de confeſ. facit quod no. per Cy. in l. cum rem alienam. C. e. Aduerte, † q2 ego intelligo iſtam legem, quando res erat obligata ꝓ debito non hereditario: ſecus ſi pro debito hereditario. nam tunc indiſtincte heres tenet luere. vt ſ. e. l. apud Julianū. §. heres. Pro bo per rationem: Ad hypothecariam non poteſt deueniri, etiā ſecundum iſta tempora, niſi debitor ſit in mora. l. debitores. * C. de pig. Sed hic aufertur res legata a legatario culpa, vel dolo heredis, ergo tenetur heres, l. cū res. §. culpa. ſ. e. ⁊ l. quid ergo. §. ſi heres. ⁊ §. ſeq. quod ergo hic dicit. quod teſtator iuſſit rem obligari, intelligo pro debito alieno. Vel ſi dicis pro † debito ſuo. intelligo iſtā legē quod cōtra heredem non poſſit agi actione ex teſtamento vt luat pignus, niſi in tribus caſibus, hic expreſſis: ſed re euicta per hypothecariam agetur cōtra heredem actione ex teſtamento, quaſi res ſit euicta propter culpā ſuam, cum debitū ſuum deberet ſoluere. Itē contra predicta facit ſecunda pars huius legis, que loquitur in ceſſione actionis. Si enim debitum non eſſet hereditarium, ad quid prodeſſet ceſſio actionis contra heredes, cū non tenebantur? Reſp. tenendo primū caſum, ꝙ hic res obligata pro alio, dicas ꝙ debitū erat ipſius heredis propriū, non hereditarium, vnde prodeſt ceſſio cōtra eum. Facit ī. eod. l. ſi ſeruus Titij, ⁊ ibi dicam. Tenendo autem quod erat obligata pro debito hereditario, tunc tex. procedit clare. ¶ Venio ad ſecundā partem. Op. poſt ſolutionem factam non poteſt fieri ceſſio, l. Modeſtinus. ī. de ſol. Huius timore ſunt hic in gl. tres lec. Vna qꝺ ceſſio petatur hic poſt ſententiam. ante rei reſtitutionē, vel ſolutionem. Et iſta eſt clariſſima, quod † exceptio ceſſionis poteſt opponi poſt ſententiam. l. ſi fideiuſſores in fi. ī. de fideiuſ. Alij intelligūt, ꝙ hic petatur ceſſio poſt reſtitutionem, ante ſolutionem, ⁊ iſta eſt notanda, nam etiam ille, † qui non poſſidet ſecundū iſtum caſum, petit ceſſionē ſibi fieri, quod poteſt. Ratio, q2 dominus rei, alias nullus poſſet hoc petere, niſi poſſeſſor, vt ſ. qui. mo. pig. vel hypo. ſol. l. Paulus §. ſi ⁊ l. nulla. C. de ſolu. facit ī. de fideiuſ. l. fideiuſſoribus. ⁊ quod ibi no. Tertia ſol. eſt, † ꝙ poſt reſtitutionē. ⁊ ſolutionem poteſt hoc peti. ⁊ ſoluendo nō videtur facere hoc animo tollendi debitum. Iſtam tenet Dy. ar. l. Papinianus. ſ. manda. ⁊ t e ſol. l. Stichum. §. ſi mandato. ⁊ ibi per gl. ⁊ Dy. in l. Modeſtinus. ¶ Querit glo. † quo iure petatur ceſſio actionis, hic text. exprimit ſcilicet per doli exceptionē vel officio iudicis ⁊ per Dy. in d. l. Modeſtinus. ⁊ ibi dixi, per Cy. in l. cum alter. C. de fideiuſ.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si res obligata. Quid ſi teſtator rem quā Iudeo pignorauerat perdidit, an heres teneatur ad pretium? vide Ang. conſi. ccxlv. ad fi. vide etiam de materia huius l. Iaſ. ⁊ alios in l. iij. C. de leg. ⁊ in l. predia. C. de fideic.

b P. PAV. P. ¶ Simile no. Nota quod ignorantia toleratur in facto proprio, quando euitatur damnum, vt voluit ſing. Bart. in l. qui fundū §. ſeruus meus, per illum tex. ff. de vſuca. pro emp. vide de hoc, ⁊ alijs in materia ad Bar. in l. quanquam. ff. ad ſen. vellei.

LEX LXI.

* CLAV. DE SEISS. ¶ L. debitores. Contra hoc expreſſe tenet Ang. in d. l. debitores, ꝙ imo etiā tunc quando peruenitur ad extraneos poſſeſſores, non ſit neceſſe pro interpellatione cōſtitue re debitores in mora ⁊ ibi etiam hoc vult Bar. poſt gl Sed cōtra Bart. hic facit l. j. ⁊ ij. C. ſi aduerſ. vend. pig. ⁊ quod no. in l. j. cum ſimilib. C. de annual. exce. Idem quod hic tenet etiam Bar. in l. rem alienam. ſ. de pig. actio.

DIvos. Expenſe facte in reparanda re ſub conditione legata, a legatario repetuntur inſpecto rei valore. h. d. Hunc textum ibi, examinatis, ſic intellige, quod heres in reficiendo expendit centum, poſtea ſuper uixit tantū quod edificium non poteſt durare, niſi quinqꝫ annis.
a Certe eſtimatur quantum modo valet [a] edificium, non quantum expendit heres, ſecundum Ja. de are. ¶ Op. quod non poſſit deducere, l. ſi quis ſciens, C. de rei ven. Sol. gl. dic vt in ea. ⁊ ille animus preſumitur cū quis non preſumatur donare de facili. l. cum de indebito. ſ. de proba. Op. de l. ſi. ita. in ſi. ſ. eo. Solue vt ibi.

ADDITIO.

a Modo valet. Adde inquantum Alex. tangit an expenſa facta in re ſubiecta reſtitutioni, debeat cum fructibus cōpenſari. Pau. de Ca. conſi. xvij. ⁊ inquantū tangit de expēſa in cuſtodia caſtri, vide Bal. conſi. ccliij. lib. ij. ⁊ inquantū tangit an incendiū preſumat factum culpa inhabitantium. allegando Bal. in conſi. ſuis. Adde eundem Bal. conſi. xiij. li. j. ⁊ conſi. xxv. lib. iiij. ⁊ per Pet. de Anc. conſi. cccxlviij, ⁊ quando incendium adſcribatur caſui fortuito, per Bar. conſi. clxiij. lib. iiij. Et quot modis incendium poſſit euenire, per eundē cōſ. ccccxxx. li. iiij. ⁊ qū propter incendiū domus vicini deſtruitur quis ad damna teneatur, per Angel. conſi. cxcvij. Bal. conſilio clvij. libro ij.

LEX LXIII.

QVod ſi nulla. Op. de l. ſi in area. ſ. de cond. ind. Glo. ſoluit hic. Dy. vt refert Cy. in l. quis ſciens. C. de rei ven. dicit, quod quicunque ignorans ſoluens. habet cōdictionem incerti. ſed non condictionem indebiti. gl. tamen in l. qui exceptionē. §. ſi pars. de cond. inde. dicit. ⁊ melius, ꝙ condictio indebiti oritur ex negotio geſto: ſed quando in rem tuam impendo, ⁊ eam tibi reſtituo, quanquam ignoranter, inter te ⁊ me nullum negotium geritur, q2 habebas dominium primo: ſed hic. ⁊ in d. §. ſi pars, inter heredem ⁊ legatarium negotium geritur. q2 ab herede tranſit dominium in legatarium. merito oritur condi. incerti. hoc probat tex. ſi bene inſpiciatur in d. l. ſi in area.

LEX LXIIII.

a **SVmptus.** [a] Continuatur ad precedentia, ⁊ legitur duobus modis. primo an ſumptibus factis a legatarijs, quod heres nō deducit. ⁊ hoc ponitur in prima gl. ⁊ in ſecunda in fi. Secundo modo legitur in ſumptibus factis ab herede, ⁊ hoc ponitur in prin. ſecunde gloſ. ¶ Op. ad primum quod non poſſunt dici expenſe neceſſarie facte reſpectu legatarij, q2 non erat dominus tunc. Ad hoc ſoluendum tendit finis ſecunde glo.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Sumptus. Vide Co. conſ. lvj. ad fin. ⁊ conſi. ſequen.

LEX LXV.

1 ☞ Dictio, cum, ⁊ dictio, ⁊, appoſita inter res legatas coniungit principaliter.

1 **SI ancilla.** Dictio cum, † ⁊ dictio, ⁊, appoſita inter perſonas ſeruorum legatorum coniungit principaliter. h. d. cum l. ſequen. Iſtas leges declara vt in §. ſi quis ancillas. Inſtitu. eodem facit l. ſi cui in prin. ſ. eodem.

LEX LXVII.

1 ☞ Teſtator ſi legauit centum diſtribuenda in pauperes ad voluntatem fideicommiſſariorum, an valeat.

CAptatorie Legatum quod in alterius voluntatem confertur, non valet hoc d. ¶ Oppon. de leg. fideicommiſſaria. la iij. ī. de fidei. libr. Sol. ſpeciale in libertate, quod dic vt ibi. ¶ Oppon. de l. j. ī. tit. j. Solu. quod ibi fuit collatum in arbitrium alterius, quod intelligitur boni viri. hic in liberam voluntatem alterius. ¶ Dy. induxit † ad q. ſi teſtator relinquit centum diſtribuenda inter pauperes ad voluntatem fideicommiſſariorum. an valeat? Videtur per iſtam legem quod non. Contrarium determinat, q2 hic non ſubſtantia legati, ſed electio perſonarum committitur in alterius voluntatem, quod fieri poteſt, l. vtrum. §. j. ī. de reb. dub. ⁊ l. vnum ex familia. ī. de leg. ij. ⁊ l. cum pater. §. hereditatem. ⁊ §. a filia. Et poteſt eligere quos volet, etiam indignos, vt ī. ti. j. l. cum quidam. Ita dicit Dy. Idem Cyn. in l. captatorias. C. de teſta. mil. Et pro hoc videtur caſus in l. fideicommiſſaria libertas. in fi. de fideic. li. Hoc eſt verum. ſi relictum non eſſet ad pias cauſas. Nam relicta ad pias cauſas valent. etiam ſi ſint captatoria, vt in. c cum tibi. extra, de teſta. ⁊ ibi per glo. ⁊ Inn.

LEX LXVIII.

1 ☞ Dictio preter, excludit eos, ad quos refertur.
2 Verba enunciatiua legatorum de preterito, non inducunt diſpoſitionem.
Verba enunciatiua futuri euentus inducunt tantum conditionem.

3 Uerbum do,prolatum in prima perſona facit legatum directum.
4 Relatiuum quanti.ponitur pro relatiuo,numeri, quando eſt re/latiuum quantitatis.

1 **SI ita legatum.** Dictio†preter, habet ex/cludere eos,ad quos refer/tur.h.d.Op.extra gl. ſi nulla inuenientur in patrimonio,de/bebuntur decem extra patrimonium,l.huiuſmodi.§.ſi cui homo.
j.eo.⁊ no.ſ.eo.l.legato generaliter. Sol. Dicit Iac.de are. fateor
contrarium:ideo dic, quod teſtator dixit, decem ex his que ſunt
in patrimonio,relinquo,alias procederet contrarium. ¶ Opp.
de contrahen.emptio.l.comprehenſum.ſolue,vt in gl. ¶ Quero,
2 †pone quod Titio nihil erat relictum,an per iſta verba teſtator
videatur legare?Et dicit gl.quod non, ar.l. Titia.in princ.j.tit.j.
Dy.dicit.quod illa nihil facit:q2 ibi erant verba enunciatiua fu/
turi euentus.que non inducunt diſpoſitionem, ſed conditionem:
hic erant verba enunciatiua de preterito. Sed adduci poteſt.j.
de condi.⁊ demonſtra.l.cum tale.§.fi.Ita dicit Dy. facit de here.
inſtit.l.ex facto etiam agitatum.In contrarium facit quod no. in
l.ſi mihi ⁊ tibi.§.fi.ſ.e.ſed illā gl.ibi reprehendit,vt ibi dixi. ¶ Ul/
3 timo nota.† de verbo,do, quod prolatum in prima perſona, fa/
cit legatum directum.quaſi per ipſum teſtatorem detur: ſecus ſi
apponeretur in tertia perſona.leg.fundi Trebatiam. de vſufr.le.
4 ¶ †No.etiam quod hoc relatiuum, quanti. quādo eſt relatiuum
quantitatis.ponitur pro relatiuo numeri.⁊ ſic debet exponi quā/
ti.id eſt,quot,ſecundum Ia.de Are.Et de iſtis dictionibus exce/
ptiuis,dixi in l.ſi eum.§.qui iniuriarum.ſ.ſi quis cautio.

1 ☞ Expreſſio eorum,que tacite inſunt,per alium modum quam
inſint.aliquid operatur.

a **§.Illi ſi volet.** a*†Expreſſio eorum que tacite in/
* ſunt per alium modū quam inſint,
1 aliquid operatur.h.Opp.⁊ videtur non valere,vt C.de contrah.
emp.l.in vendentis.dicit gl.hoc ideo,q2 tacite inerat. Tu dic, ibi
in contractibus.quorum natura eſt,quod hincinde oriatur obli/
gatio,vnde ſi confertur in volūtatem alterius,vitiatur:hic in vlti
mis voluntatibus. ¶ Op.quod non ſit conditionale.l.iij.ſ.e.Di/
cit gl.ibi conditio fuit tacite appoſita in perſona heredis, hic le/
gatarij.Nihil eſt dicere.Dic ergo,quod hic exprimitur per alium
modum quam tacite ineſt, nam legatum acquiritur mihi etiam
ignoranti,l.cum pater.§.ſurdo.j.ti.j.ſed hic exprimitur conditio,
ſi velit,expreſſe,⁊ ſic aliter quam inſit. Ita no.in l. ſi quis ita.ſ.de
condi.inſti.⁊ aliquando.de condit.⁊ demon.tene menti.

a P.PAV.P. ¶ Illi ſi volet. Circa iſtum text. not. quod ſi teſtator
grauat quem reſtituere hereditatem cum volet quod intelligitur
grauatus reſtituere poſt mortem.caſus eſt ſing.in l. vxorem.§.ſce
uola.ff.de leg.iij.quem exclamat Ro.ſingul. ccccxxxij. incip.inſti/
tuo titulum.Item not.quod ſi conſtituit procuratorem ad conſe
quendum tale legatum, quod conditio purificetur. Uide Com.
conſi.cxx.circa princ.inci.ſed petrus condidit teſtamentum.
* CLAVD.DE SEISS. ¶ Illi ſi volet.Uide Pau.de Caſtr.⁊
Alex.in l.ſi ita ſtipulatus fuero decē aut quinq3.j.de verb.ob.que
multum facit ad propoſitum huius §.⁊ plenius per Bar.⁊ alios
in l.j.j.tit.j.⁊ in ſpecie tangit Alex.in l.j.ſ.de vulgar.

§.Si domus. Si domus legata particulatim refi/ciatur,legatū nō extinguitur: ſecus
ſi in totum deſtruatur,⁊ a teſtatore reficiatur,h.d. ¶ Opp.ſ.eo.l.
ſi ſeruum filij.§.ſi aree.Soluit gl.Ibi eſt caſus econuerſo. ¶ Op.
de l.ſi fundum.§.ſi res.de pig.Soluit gl.Ibi agitur de damno vi/
tando:hic de lucro captando.Iſta non eſt vera,per l.domos.ſ.e.
Dic ergo,ibi diſpoſitio eſt perfecta,ita ꝙ alteri eſt ius queſitum:
quod in contractibus,ſit incontinenti, in legatis poſt mortem te
ſtatoris.⁊ tunc ſi domus legata deſtruatur,⁊ reficiatur, tunc, ad
huc durat ius alteri queſitū,vt d.l.domos.⁊ d.§.ſi res. ſed hic nō
erat ius queſitum,quia adhuc viuebat teſtator. ¶ Oppo. de l.ſi
grege in fi.ſ.e.Soluit gl.ibi fuit combuſta,⁊ non refecta, ⁊ ſic ni/
hil fuit ibi factum a teſtatore:ſed hic fuit deſtructa ⁊ refecta a te/
ſtatore,per quod videtur mutari voluntas. Dices tu,quare non
eodem modo videtur mutari voluntas,quando aree legate teſta
tor domum imponit,l.ſeruum filij.§.ſi aree.ſ.eodem.Reſp.quan/
a do legatur a area,⁊ imponitur domus debebitur legatario, ſicut
quodlibet augmentum rei legate,l.quod in rerum.§. ſi quis poſt.
ſ.eo.⁊ l.ſi ex toto. in princip. Sed quando legatur domus tota,
que poſtea deſtruitur, area que remanet, non debetur tanquam
res legata:ſed tanquam pars rei legate,vt no. per gl.in l.ſcire de/
bemus.de ver.ob.Dixi ſecundum Ia. de are.in d. le. ſeruum filij.
§.ſi aree.Si ergo teſtator iterum aree poſtea domum imponit.il/
la area non poteſt peti tanquam pars rei legate: ⁊ quia tunc ce/
dit alteri domino:nec tanquam in principaliter legata. trahit ad
ſe totum. quia nunquam principaliter legata. ⁊ legatum partis
non recipit incrementum,l.ſerui electione.§.fi.ſ.eod,quod ibi no.

¶ Ultimo inducit Dy.arg.de eo qui eſt electus Prior a cano[ni]/
cis,⁊ omnes mortui ſunt ante confirmationem,⁊ alij noui noli[...]
dic vt hic per eum.

ADDITIO.

a AND.BAR. ¶ Reſpon.quando legatur.Et vide Pe.in c.cū
miſſum.de dec.⁊ in.c.indicante.de teſta. ad quod allegat no.hic
vide ibi Io.de Imo.

LEX LXIX.

1 ☞ Res cum tantum valeat quantum vendi poteſt,qualiter [...]
cetur iuſtum pretium,cum res emptorem non inuenit.

ET ſi equo. Ualet legatum de re emenda iu/ſto pretio.h.d. ¶ Queritur.cum
1 res tantum valeat† quantum vendi poteſt. l. ſi ſeruum.
in prin.ſ.de condic.fur.l.mortis cauſa capimus.§.ſi.
do.cau.mor.quomodo poterit dici iuſtum pretium rei que empto/
rem non reperit?Reſpon.vt text.ponit.⁊ ſepe accidit,quando [...]
vult vendere propter neceſſitatem, emptores oſtendunt ſe no[lle]
emere vt vilius emant: emptorem ergo inueniſſet, niſi neceſſi[tas]
venditoris ſubeſſet ⁊ illo modo pretium eſtimabitur. Uel p[...]
quod erat liber iuris.qui in vna ciuitate non inuenit empto[rem]
quia ibi non erat ſtudium:ſed eum reperiret, ſi portaretur ad
ram ſtudij,alias ſi non reperiret emptorem propter vitium
non valet. ¶ Quero.quis eſtimabit iuſtum pretium? Reſp. [...]
dex.arg.l.hac edictali.§.his illud.de ſecun.nup.⁊ l.fi.C.de iure [...]
⁊ de fideic.lib.l.alieno.§.fi.

LEX LXX.

1 ☞ Procuratore alicuius ad mortē condemnato.differtur exe/
cutio ad domini petitionem,donec reddat rationes.

a **SEruus.** a Traditio rei legate differtur ex cauſa
1 legitima.h.d.Per†iſtum tex.dicit Dyn.
quod ſi procurator alicuius eſt condemnatus ad mortem
b quod ad petitionem domini debet differri executio, b donec red/
dat rationem. Ad idem l.ſeruo legato.§.ſeruus,j.eo.⁊ [...]
j.C.de bo.dam.Dixi in l.interdum.in princip.de publican.[...]
detur quod not.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Seruus.Uide Ang.in l.ſeruo legato.§.ſeruus qui
in negotio.j.eod.
b IO.FRAN.RV. ¶ Differri executio. Adde ꝙ licet iſtud ſit [de]
iure.tamen de facto de conſuetudine non ſeruatur,ſm Ang.[...]
Cu.⁊ Mod.hic.⁊ ſm Ang.in l.j.C.de bo.proſcr.⁊ Ro.in l.Po[...]
nius ſcribit.ſ.fa.erc.⁊ Lex.Cau.ij.ver.ſi vis differre, vbi dicit,
vbi in aliquo loco non eſſet ſeruatum contrariū,q2 non fuiſſet [...]
titum.deberet ſeruari,q2 leges tolluntur per contrariū vſum,[...]
per deſuetudinem.

§.Si ex pluribus. Nominati per nomina pro/pria,vocantur in viriles.h.
d.Dixi in l.Turpia.in fi.ſ.eo.

LEX LXXI.

2 ☞ Dominus ſi vnus dicat ſeruo,vade ad pontem.⁊ ſi obuiaue/
ris libero,liber eſto:alius ſimiliter dicat ſeruo,⁊ inuicē ſe obuia[uerint]
an ambo ſint liberi.
3 Capitaneus,qui propoſuit de rebanniendo exbannitū,ſtant[e ſta]/
tuto ꝙ ſi hoc propoſuerit.deſinat eſſe capitaneus, an propo[ſitio]
videatur facta a capitaneo.
4 Conditio tacita que procedit ex teſtamento impedit legatum.

SI poſt mortem. Quo ad acquiſitio[nem] ſpicitur dies legati ſ[...]
tis:⁊ ſi concurrat in pūcto,fauemus ei cui legatum [...]
d. ¶ Opp.j.tit.j.l.peculium.§.Titio.Sol.vt in gl.Hic tex[...]
1 †quod inter mortem ⁊ aditionem non eſt medium,ſuo [...]
ſtente,de quo glo.varie ſunt quod dico plene in l.fi.de con[...]
Hoc ꝙ hic dicitur de puncto.inducitur per Guil.ad [...]
2 tuſa.ſ.de ſtatu ho.Dominus dixit†ſeruo ſuo, vade [...]
⁊ ſi obuiaueris libero,liber eſto:alius dominus dixit [...]
vade ſupra pontem ſi obuiaueris ſeruo,liber eſto.[...]
ſe obuiauerūt:queritur,qs eorum ſit liber.Hec lex [...]
queſtionibus.de pūcto.debemus interpretari in par[tem fauora]/
biliorem.In contrariū videtur caſus in d.l.Arethuſa.q[...]
filius qui naſcitur.facit matrē liberam:in illo pūcto ipſe [...]
ber.tanquā natus de matre ſua.Dic ergo.quedam concurr[unt in]
puncto ſucceſſiue.hoc eſt,ſtatim deficiente vno.incipit aliud [...]
iſtis iudicamus de vno per prius.de alio per poſterius.[...]
l.Arethuſa.vbi prius naſcitur puer.⁊ pfecta natiuitate in illo pū/
cto.mater eſt libera que ante erat ſerua,vnde vere natus eſt [...]

ſ. Adidē.ĩ.de ſo.l.ſub conditione.⁊ l.quoties.de noua.vbi in pūcto quis obligatur ⁊ liberaẜ,vbi precedit obligatio: ⁊ ſtatim extinguitur,⁊ ſuccedit liberatio. Quādoqȝ duo concurrunt in puncto pariter,⁊ nō ſucceſſiue.⁊ tūc quandoqȝ ad validationem actus de quo loquimur nō eſt neceſſe. ꝙ vnū precedat aliud ſed ſufficit qꝺ vnū nō ſequatur poſt aliud.⁊ tunc iudicatur pariter de vtroqȝ.vt ſic in ver.preterꝙ.⁊ ĩ.de re.du.l.ſi inter virū.Si vero eſt neceſſe.ꝙ vnū precedat aliud.tunc ſi illa cōcurrūt ſimul.tunc ille actus viciatur,l.ſi fuerit.de reb.dub.licet quādoqȝ in dubio preſumatur aliquid eorū preceſſiſſe.ſ.ꝙ eſt fauorabilius,d.l.ſi fuerit in fin.⁊ l.qui duo.ſ.ĩ.de re.du.Nunc ad propoſitū,ille cui fuit dictū.ſi obuiaueris ſeruo,eſto liber,eſt liber:q2 in actu in quo obuiauit ille erat ſeruus.Ille cui fuit dictum,ſi obuiaueris libero,nō erit liber:quia in pūcto in quo obuiauit,ſeruo obuiauit,licet ſucceſſiue ſtatim factꝰ eſt liber. ¶ Facit etiā †ad.q.ꝙ diſputauit Iac.But.de capitaneo qui propoſuit in cōſilio , de rebanniendo exbannitū cū etiā ſtatuto caueatur,ꝙ ſi hoc propoſuerit,deſinat eſſe capitaneꝰ. vtrū propoſitio videaẜ facta a capitaneo:de quo dixi.in l.ſi quis id quod.ſ.ĩ.de iuriſdic.omn.iud.

ſ. Si pure.

Datio libertatis directa ſub cōditione. facit legatū videri datum ſub contraria cōditione: Sed ſi datur in diem omnino exiturum legatū videtur ſimpliciter reuocatum.h.d.Op.de l.ſi peculium.ſ.fi.ĩ.ti.j.Gl.ſoluit ⁊ bene Extra gl †op.tacita conditio non impedit legatū quo ad trāſmiſſionem.l.iij.ſ.eo.⁊ l.conditiones.que extrinſecus.de condi.⁊ demon.Sol.iſta conditio tacita venit ex ipſo teſtamento, contraria loquuntur in conditionibus tacitis,que veniunt extrinſecus.

LEX LXXII.

☞ Legatum factum ab extraneo ſeruo legato acquiritur heredi,ſed heres tenetur reſtituere legatario.

Seruo legato.

Seruo proprio legato poteſt quis legare.⁊ dies cedit ab adita hereditate.h.d. ¶ Quid ſi ab extraneo relinquaẜ ſeruo legato: Dicit gl.ꝙ ſi dies legati cedit ante aditam hereditatē eius qui legauit ſeruum, queretur ſeruo,⁊ per ſeruum hereditati. ¶ Sed quero, †vtrū heres eo caſu cogatur reſtituere legatario: Gl.ĩ.ti.j.l.ꝙ ſeruus.tenet ꝙ ſic.Idem Iac.de Aret.per l.ſi tibi homo.ſ.cum ſeruus.ĩ.eo.⁊ per alias leges hic allegatas in gl.Pe.in l.fi.C.de vſur.⁊ fruc.le.tenet contrarium.⁊ ibi gl.hoc videtur ſentire.Idem in l.Herennius.ſ.de vſur.Puto iſtam gl.veram, vt interim acquiratur heredi,ſed heres tenetur reſtituere.⁊ ſic ipſo iure nō queritur legatario.p d.l.quod ſeruus.ĩ.tit.j.expreſſius in l.huic ſcripture.ſ.ad legem Aquil.⁊ ſ.eod.l.apud Iulianum.ſ.j.ver.⁊ ſi ſeruus.vbi dicit,quicquid per ſeruum fuerit acquiſitum,heres debet preſtare.

ſ. Si ſeruum.

Alenatio rei ſub conditione legate, vires legati non perimit.h.d.Opp.ĩ.qui ⁊ a quibus l.generaliter.ſ.j. Soluit gl. ꝙ alienare poteſt interim non manumittere.Ratio eſt,quia datio libertatis eſt irreuocabilis.Op.de auth.res que.C.communia de leg.dicit gl. ꝙ hodie etiam interim non valet alienatio.[a] Item no.C. communia de leg.l.fi.ſ.ſin autem auaritie.⁊ ĩ.de cond.⁊ dem.l.ſi fundum.⁊ ad Tre.l.Marcellus.ſ.res.⁊ l.plerunqȝ.circa fin.ĩ.de re iu.In contrarium no.in l.cū pater.ſ.libertis.ĩ.ti.j.⁊ auth.de reſti.⁊ ea que pa.in prin.in ver.alienari.Et iſtam vl.tenet Pet.⁊ Cy.in d.aut.res que.⁊ Dy.hic tangit.Non ob.auth.res que,q2 ibi nihil innouat in modū prohibitionis alienationis,ſed a ꝓhibitiōe.l.antique excipit duos caſus. ¶ Et per hoc †poteſt ſolui queſtio ſecundum Pet. aliquis promiſit non alienare,ſub pena,⁊ alienat rem que ſubiacet reſtitutioni,an incidat in penam:⁊ ſecundum iſtam gl. non incidit in penam,quia alienatio non valet.Facit C.ſi manci.ita fue.ali.l.ea quidem.ſed ſecundum alias gl.⁊ doc.incidit in penam, quia alienatio valet,quod no.eſt.

ADDITIO.

Alienatio.Adde vt per Pau.de Ca.conſi.x.vbi de hoc.

☞ Actio oritur ex ſtatuto , quāuis verba diſpoſitiua ad aliquē non dirigantur.

ſ. Si teſtator.

Ille agit ex legato cuiꝰ intereſt , licet ad eū verba non dirigantur.h.d. Gl.op.trib.mo.vt in gl.Per iſtam legem †⁊ ſimiles,dixi pluries, in ſtatutis,ꝙ ex eis oriatur actio,illis quorū intereſt licet ad eos nō dirigantur verba diſpoſitiua:vt ecce, dicit ſtatutum ꝙ filia femina non ſuccedit extantibus maſculis,licet hoc ſtatutum expreſſe nō diſponat,ꝙ maſculi ſuccedant.tamen q2 eorum fauore ſit ipſi agēti ex ipſo ſtatuto tanquam pro eis eſſet factum,vt hic.⁊ l.fideicommiſſa.ſ.cum eſſet.⁊ ſ.interdum ĩ.ti.ij.quod no.

ſ. Si fundus.

Species legata debet dari talis qualis eſt,niſi aliud ſit expreſſum.h.d.

ſ. Si ſeruus.

De iſto.ſ.dic,vt l.ſeruus vnl.ſ.eo.

ſ. Si res

Si dubitatur,an res legata exiſtat,heres debet cauere de proſequēdo,⁊ reſtituendo, ſi eā inuenerit.h.d.Et hoc declara,vt no.in l.cum ſeruus.ſ.eo.

LEX LXXIII.

1 ☞ Retētione poſſum ius meum conſeruare,ſi res pro qua vel in qua ius habeo peruenit ad me ſub ſpe reſtituendi.
2 Onus luendi rem legatam,quando ad heredem pertineat.
3 Teſtator non poteſt legare ius pignoris, vel ſeruitutis heredis, quod habet ſuper te.

Si ſeruus.

1 Si res, † pro qua qua, vel in qua ius habeo, ꝑuenit ad me ſub ſpe reſtituēdi,poſſum per retentionem cōſeruare ius meum.h.d. Op.
ꝙ ius meum,ſcilicet actio furti,ſit ipſo iure ſalua.l.legatarius.ſ.j.
ſ.eo.⁊ l.a Titio.ĩ.de fur.ſoluit gl.hic fuit legatum ſub conditione,
vel in diē. Op.extra gl.de l.cum rem alienam.C.eo.l.ſi res obligata
2 ſ.eo.Solu.Intellige,†ꝙ hic teſtator ignorauit nec interuenit aliquid de his,que ponuntur in l.ſi res obligata.ſ.eo.per que colligitur ꝙ teſtator noluerit ꝙ ad heredem pertineret iſtud onus:ſed ſi
teſtator ſciuiſſet,vel interueniſſet aliquid de his que inducūt preſumptionē ꝙ heres deberet luere rem legatam.tunc onus eſſet heredis,vt ibi,ita ſentit gl.in l.quid ergo. ſ.ſi heres.in vna ſo.ſ.eo.ti.
3 Sed cōtra hoc op.†teſtator poteſt legare ius ſuum, ⁊ ius heredis
ſicut ſuum,nec adhibetur diſtinctio,vtrum ſciuerit,vel non,l.vnum
ex familia.ſ.ſi rem.ĩ.ti.j.Sol.Aut heres habet ius in re iure dominij in totum,vel in partem,vel ius illud,quod eſt pars dominij,vt vſuſfructus.⁊ loquitur contrarium:ſecus ſi habet aliud ius pignoris,vel ſeruitutis,⁊ ſimile,vt hic.ita ſol.tex.ĩ.ti.j.l.cum filius.ſ.dominus.Fallit fauore libertatis , vt ĩ.de man.teſt.l.ſi fructuarium.

LEX LXXIIII.

1 ☞ Legatarius eligit in legato generis habentis certos fines a natura.
2 Heres eligit ⁊ nō legatarius in habentibus fines facto hominis.

Si domus.

Legatum incertum rei,que habet fines facto hominis, valet, ſi in patri-
a monio reperiatur:alias,ſecus.h.d. Opp.[a] ⁊ videtur ꝙ electio ſit legatarij.l.legato generaliter.ſ.eo.Sol.huius timore forte dicit gl.quod hic teſtator ſenſit de certa re, licet non appareat de qua.Si iſta gl.eſſet vera,fruſtra diſtingueretur inter fundum,⁊ domum,in d.l.legato generaliter.ſ.eo.in l.cum poſt.ſ.gener.ſ.de iur.dot.cum etiam legatum fundi factum ſimpliciter,ſi teſtator ſenſit de certo.valeret.d.l.legato generaliter.ſ.j. Dicendum eſt ergo, ꝙ hic teſtator non ſenſit de certo:⁊ ita intelligitur gl.Dy.in c.obſcu-
1 ris.de reg.iur.lib.vj.Non obſt.contrarium quod dicit †quod debet eſſe electio legatarij:quia illud verum in rebus que habent certos fines a natura,vt bos,vel equus,⁊ ſimiles,in quibus legatarius eligendo non poteſt multum grauare heredem.quia in eſtimatione modicum diſtat bos a boue,cum de mediocri tractatur,d.l.legato generaliter,vel homo ab homine.l.fi.ſ.j. C.communia de le.ſed
2 hic loquitur in rebus,†que habent fines facto hominis,quia domus cōſtituitur,pariete interiecto,l.quod in rerū.ſ.ſi quis poſt.ſ.eo.⁊ inter domū ⁊ domū pōt eſſe maxima differētia. Vñ ſi legatarius poſſet eligere poſſet grauare multum heredem.Idem ſi legatur ſcyphus,qui habet formam facto hominis, vt electio ſit heredis.d.l.legato generaliter.in fi.nimis grauetur heres.Hanc rationem ponit gl.in ſimili,in l.heredes.ſ.ſi incerto.ſ.fami.erci. ¶ Op.ſ.de iure dot.l.cum poſt.ſ.gener.Glo.dicit,aliud in legato fundi,aliud in legato domus.Ratio,quia fundus habet fines ſola deſtinatione patriſfami.domus,facto hominis interueniente.Et hanc opi.tenent omnes.⁊ Dy.in c.in obſcuris.de reg.iur. lib.vj.gl.in d.l.cum poſt.ſ.gener.tangit opin.quorundam,qui dicebant idem eſſe in fundo.quod in domo.quam ſequebatur Iacob. de Are.⁊ Pet.Ego ſuſtineo gloſſ.quam examino.in l.ſi ita ſtipulatus.in prin. de verbo.obli.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Opp.Vide Abb.in capit.paſtoralis.ſ. quoniam autem.in prin.de preſcr.

1 ☞ Res legata ſi eſt preſtita extra iudiciū,an cautio peti poſſit.
2 Actio ex teſtamento remanet cautione preſtita, niſi fuerit interpoſita animo nouandi.
3 Heres an teneatur de euictione,niſi dicatur.
5 Heredi an ſit denuntiandum,ad hoc vt legatarius poſſit agere de euictione.
9 Legatarius agens de euictione,petit ab herede rem legatam.

ſ. De euictione.

a [a] Re legata euicta non preſtita cautione,agitur ex teſtamento: ſed antequā euincatur,officio iudicis cautio poſtulatur.h,d.Primo format vnam queſt,Secundo,premittit vnam regulam.Tertio.ex illa regula infert ad ſolutionē queſt.Scda ibi.⁊ regulariter.Tertia ibi,ceterum.In j.parte caſus eſt clarus,⁊ in ſecunda etiā.

In tertia ponit ſic caſum.Ex regula precedēti que eſt,ꝙ re euicta
poteſt agi ex teſtamento,infert iuriſconſultus ſic:ergo ſi re euicta
poteſt agi antequam euincatur,poteſt cautio peti officio iudicis
deſeruiēte actioni ex teſtamēto, ꝑ quā res legata in iudicio petit.
Sed ſi res legata fuerit ſoluta extra iudiciū.an cautio poſſit peti,
nō dicit aliquid,Pꝛima pars nō hꝫ contraria,neqꝫ dubiū. ¶ Ad
expeditionē ſecunde:quero,ad cuius determinationem veniant il
la verba,ſine iudicio.Dicit gl.ad determinationē illius verbi,pꝛe
ſtita.non illius verbi euincitur,⁊ bene. qꝛ ſi euinceret ſine iudicio
de euictio,agi non pōt.l.nō tamē,⁊ l.ſi dictū,§.j.ſ.de euic.⁊ l.vtiqꝫ.
ſ,de rei ven,⁊ de neg,geſt.l.at qui natura.in fi. ¶ Circa tertiā par
1 tem†quero ſi res eſt pꝛeſtita extra iudiciū, an poſſit peti cautio?
Or tex.non dicit.gl.dicit ꝙ nō: qꝛ nō eſt actio cui iudicis officium
ſeruiat; eſt enim ſolutione ſublata. Vide gloſſ.ij. in verſi. ex teſta-
mēto.ar.pꝛo hoc.C.depoſiti.l.iiij.Cōtra hanc ſol.vr̄ tex.in l.Julia-
nus.§.j,de ver.obl.Pet.dicit,ꝙ ibi fuit ſolutū adiecto hic pꝛincipa
li.Certe hec poſſet eſſe fuga quantū ad illā legē,tū hoc eſt cōtra l.
etiam.de ſol,Quare Dy.dicit gl.iſtam verū non dicere,imo etiam
re pꝛeſtita poſſet peti cautio.d.l.Julian⁹.§.j.⁊ d.l.etiā.de ſol. Non
ob.tex.hic,qꝛ licet dicat.ꝙ re euicta poſſet agi ex teſtamento,⁊ ꝙ ſi
petitur in iudicio poteſt peti cautio:⁊ non negat quin re ſoluta ex
tra iudicium.poteſt cautio peti,hoc eſt ipſa res pꝛopter cautionē
habendā.d.l.Julian⁹,§.j.⁊ l.etiā.Nec ob.l.iiij.C.depoſi. qꝛ ibi vult
agere pꝛopter acceſſionē: hic pꝛopter cautionē, que reſpicit totū
ius rei legate:ideo re ſoluta,adhuc agitur actione pꝛima.pꝛopter
2 cautionem. ¶ Quero,†⁊ intro gl.in ver,ex ſtipulatu, vtrum cau-
tione pꝛeſtita.remanet actio ex teſtamento? Reſpō.ſic,niſi fuerit
interpoſita animo nouandi.l.iiij.§.ſi ex conuentione.j.de re iudic.
¶ Quero,vtrum heres teneatur de euictione rei legate? Glo.hic
in d.ver.ex ſtipulatu.diſtinguit.Examinemus quodlibet membꝛū.
Pꝛimum mēbꝛum eſt,quando legatur res in genere.quo caſu de-
betur euictio magis ex qualitate,quam titulo ſiue obligatiōis ſpe
cie. Ro.ſimilia verba ponit in l.qui concubinam.§.ſi heres.j.tit.ij.
vult dicere.ꝙ hoc eſt ex qualitate obligationis:qꝛ in genere.Et re
gula eſt.ꝙ vbi quis tenetur in genere, tenetur rē facere accipien-
tis,⁊ per conſequens de euictione tenetur,ideo emptoꝛ, qui tenet
ad pꝛetium in genere,debet facere pꝛetiū in accipientis venditoꝛq
tenetur ad ſpeciem non,l.ex empto.in pꝛin.de actio,emp.⁊ ideo pu
to,ſi quis venderet frumentum in genere,facere debet accipiētis.
⁊ ꝙ Ro.dicit,ꝙ hoc non procederet ex titulo ſiue ex ſpecie obliga
tionis,vult dicere,titulus legati eſt titulus lucratiuus.cui⁹ natu
ra.eſt,vt qui non teneatur de euictione,niſi pꝛomittat.l. ariſto. in
fi.de donatio.⁊ nota.in l.ij,C.de euictio.⁊ tex.ī l.ad res donatas.de
edilit.edic.Pꝛedicta vera,quando res legatur in genere ſimplici-
ter.ſecus ſi legaretur incert⁹ de certis,vt lego vnū ex ſeruis meis,
qꝛ tunc equiparatur legato ſpeciei.l.in ratione.§. diligenter.⁊ §.
ſeq.j.ad l.Fal.⁊ j.de ſol,l.qui decem.§. Stichum.in fine. Et pꝛedi-
cta vera,quando res legatur generaliter,id eſt,vna res indetermi
nata de genere.Secus ſi legaretur vniuerſale,vt lego peculiū vel
hereditatē,⁊ tūc ſi quidē euinceret,eſſet damnū legatarij.C.de eui
ctio.l.j.ſecundum membꝛū eſt,quando legatur ſpecies certa, que
eſt ipſius teſtatoꝛis:tūc dicit gl.fruſtra queritur de euictione, niſi
foꝛte eſſet pignoꝛata,l.pꝛedia.C.de fideic.⁊ Inſti.eo.§.ſi rem. vult
dicere,quando teſtatoꝛ legat rem pꝛopꝛiam,non poteſt euinci,niſi
per iniuriam iudicis,que iniuria non debet nocere heredi,l.ſi per
impꝛudentiam,de euictio. Intellige,niſi heres dederit cauſam eui
ctionis iniuſte.quia noluit exhibere inſtrumenta legatario. C. de
fideic.l.inſtrumenta.arg.l.quid ergo.§.ſi heres.ſ.eo.Et hoc eſt ve
rum quando aliquis euinceret rem in totum iure directi dominij.
Sed ſi rem in totum non euinceret,hic aduerte,aut euincit ratio-
ne alicuius iuris ꝙ habebat in re,⁊ heres non tenetur,qꝛ teſtatoꝛ
non videtur legare,niſi ius quod habebat,vt hac lege in fine.Sed
ſi illud ius,per quod euincitur,licet nō eſſet ius dominij, auferret
rē legatario in totū per hypothecariam,tūc diſtingue,vt habetur
in l.ſi res,ſ.eo.⁊ iſtud verum,niſi teſtatoꝛ expꝛeſſe aliud dixit,l.ſer-
uo legato.§.ſi fundus.ſ.eo. Tertiū mēbꝛum eſt, quando legatur
res aliena alicui a ſciente.tunc dicit gl.tenetur de euictione,l.cū rē
alienam.C.eo.quod intellige,quando ſciuit alienā ſimpliciter,ſec⁹
ſi reſpectu alicuius iuris,qꝛ tūc videtur legare ius quod habet,vt
hac lege in fi.⁊ l.ſerui electione,in fi.ſ.e.Quartū membꝛum eſt, qn̄
legat rem alienam errans,⁊ ignoꝛans,vtrū ſit aliena:hoc caſu di
cit gl.ſi legat extraneo,non debetur ſi legat coniuncte perſone. de
betur,niſi erroꝛ ꝓcedētis cauſe nulle vel finite aliud īducat. Quid
vult dicere erroꝛ cauſe finite? Pone exemplum. ſ.eo.l.quod in re-
rum.§.j.⁊ C.eo.ti.l.vxoꝛ.⁊ j.de vſufr.leg.l.Sticho.in fi. vbi legabat
teſtatoꝛ ius,quod moꝛte finiebat.quid vult dicere erroꝛ cauſe nul
le? Jac.de Are,dicit quod teſtatoꝛ putabat rem eſſe ſuam ex vi em
ptionis facte a pupillo,que emptio eſt nulla,quo caſu nō valet le
3 gatum,etiam ſi fiat coniuncte perſone,quod no. †quia ex hoc ha-
bes,ꝙ l.cum rem alienam.C.eo.habet locum quando teſtatoꝛ ſim
pliciter putabat eſſe rem ſuam, non reſpectu alicuius cauſe ſecus
ſi putabat ſuam ex certa cauſa,vt hic.facit.l.ſeruum filij.in pꝛin.
eo.⁊ quod ibi no.Sed cōtra pꝛedicta facit l.cum pater.§.euictis
j.ti.j.Gl.in l.cum rem alienā.C.eo.dicit ibi ſpeciale,ne oriatur in
uidia inter fratres.Vltramon.dicunt,quod illud eſt ſpeciale in he
redibus,non curo ſi ſint fratres,vel non,quod an ſit verum,⁊ que
4 ſit ratio,ibi videbitis. ¶ †Quero ad hoc vt poſſit agere de euictio
ne,vtrū ſit neceſſe,ꝙ denūcietur heredi,⁊ quādo? Dic vt l.qui con
5 cubinā.§.ſi heres.j.ti.ij. ¶ †Quero,quādo agit de euictione,quid
petitur? Reſ.petetur illa res legata,quaſi nūquā ſoluta,vt hic ⁊ in
l.qui cōcubinā.§.ſi quis heres,ſecus quando agitur ex empto de
euictione,qꝛ tunc agitur ad intereſſe ex empto.l.vēditoꝛ hominis
ſ.de euic.qꝛ res eſt euicta.Nā actio pꝛima qua tenebatur,ſcilicet
ad tradendum eſt ſublata traditione,l.ab emptione.de pac.⁊ l.
ſacramenta.C.ſi aduerſ.vend.

ADDITIO.

a ¶ De euictione.Adde vt per Abb.conſi.xlv.lib.ij.
1 ☞ Confitenti fit pꝛeceptum de ſoluendo intra x.dies.
2 Litis conteſtatio quando fiat per confeſſionem.

§. In pecunia legata.

Confitenti fit pꝛe-
ptū,⁊ terminus
tur ad ſoluēdum,⁊ ex cauſa permittitur vt ſoluatur eſtimatio
1 ſpecie.ſine cauſa non.h.d. ¶ †No.pꝛimo pꝛacticam, que ponitur
in l.ſi debitoꝛi.ſ.de iud.ꝙ confitenti fit pꝛeceptum de ſoluendo in
tra tempus modicum,quod tempus hodie conſuetudo interpꝛe
2 tatur,vſqꝫ ad x.dies,⁊ ibi no. ¶ No.ſecundo.†ꝙ per confeſſionem
non fit conteſtatio litis: quod eſt verum, quando quis confitetur
tur non animo litem conteſtandi ſed animo fugiendi iudicium.
Nam ſi quis dato libello confiteretur,ad iſtum finem,vt damnare
tur ex ipſo libello,tunc inducitur conteſtatio,vt no.in l.j.C.de lit.
conteſtatio.facit l ſi reus.ſ.de pꝛocurat.

§. Qui confitetur.

1 No.† hic, ꝙ ex cauſa ſolui
a aliud pꝛo alio.Secūdo no.
2 †ꝙ habetur ratio affectionis.ꝙ intelligo,nō vt per hoc res plus
eſtimetur,quia eſſet contra l.pꝛetia rerum.j.ad l.Falcid.ad aliud
3 finē.l.cum ſeruus.ſ.man. Tertio no.ꝙ†ꝯ confitentem officium iu
dicis eſt quandoqꝫ facere ſolui aliud pꝛo alio,ſicut contra eū qui
condemnat, Ad idem.j.de confeſ.l. Julianus.

ADDITIO.

a P. PAV. P. ¶ Secundo no. Multa conceduntur ratione affe
ctionis,que alias non concederentur,vt per Math.de Afflictis
in trac.pꝛotomiſ.in j.char.col.j.in fi.
1 ☞ Fundum vectigalem qui habet,illum legare poteſt domino.
2 Fundus emphyteuticus non poteſt legari,nec donari.
3 Alienatio emphyteuſis ſi fit adinuicem inter plures,qui ſimul
duxerunt,licite fit.

§. Si fundus.

a *Ei qui hꝫ dominiū directū po-
* gari ab eo,qui habet vtile:⁊ in eo
b videtur quis legare ius ꝙ habet in re h.d. No.† ꝙ q habet fundum
1 vectigalē,pōt legare domino,ꝙ intelligo etiā ſi illud ius debe
2 ri moꝛte legātis,l.ꝙ in rerū.§.j.ſ.eo.l.Sticho.de vſuf.le. ¶ †Que
c ro vtrum fundus emphyteuticus poſſit legari ⁊ donari. Vi
d detur ꝙ ſic.Ad idē l.in conuentionibus.de ver.ſig.⁊ ibi per Ja.
Are.no.gl.in l.ſi.C.de iu.emph.Contrarium no.in.l.j.C.de fun
li.xj.⁊ hoc puto verum in alio emphyteuta ꝙ̄ reipublice,per l.ſi.C.
de iu.emphy.vbi non ſolū vēditio,ſed omnis alienatio pꝛohibetur.
Et hoc ibi tenet Pe.Nō ob.iſta lex,⁊ ſimiles,qꝛ loquuntur in em
phyteuta reipublice.Ratio, qꝛ tūc ad quēcūqꝫ vadit res,co
ꝙ eſt poſſeſſoꝛ.tenetur ad vectigal.l.ſi. C.ſine cen.vel rel.⁊ l.ſi cu
ratoꝛes,de publica.vnde non intereſt reipub.ſed in alio emphyteu
ta ſecus,cum nouus poſſeſſoꝛ non teneretur ad penſiones,cum
nihil pꝛomiſit,⁊ ideo nō poteſt alienare ſine ꝯſenſu domini.Sed
e phyteuta eccleſie,puto ꝙ non ſit dubium: qꝛ nec vendēdo,nec do
nando,nec aliquo modo poteſt alienare,l.j.⁊ ij.C.ne rei do.vel
3 ploꝛ.Et per†dictam rationem dicebam,quando plures qui con
duxerunt ſimul emphyteuſim,inuicem alienant,foꝛte non eſſet pꝛo
hibitum:quia quilibet eſt obligatus ad penſionem eccleſie,per
l.ſi mihi ⁊ Titio,j.de ver.obli.

ADDITIONES.

a ¶ Si fundus.Pꝛo concoꝛ.aduerte ꝙ donari vel legari poteſt
res emphyteutica per emphyteutā,ſine cōſenſu domini,l.
fi.C.de iure emphy.Contrari⁹ alle.in hac l.ſi domini.Et
in determinādo an emphyteuta poſſit donare,vel legare.Et in
alio caſu ī eiſdē locis &t Ant.de Nicel.Bal.contrarium.Bar.
Sicu.in c.potuit.de loc.q dicit mirū eſſe ꝙ ab alijs nō ſignatū
luit ſm eū in hoc §.ſi.ꝙ emphyteuſis eccleſie nō poſſit donari
reqſita eccleſia in l.j.ff.de ſuperfi.ver.pe.⁊ idē ſecūdū eū reſert
tenuiſſe in l.vſufru.ff.ſolut.matrimoni.⁊ in l.ſi.C. de iu.emphyteu.
Contrariū tm̄ ſecundū eū ꝙ poſſit donari,all.Bar.in l.j.C.de fun.
pa.li.xj.So.ſm ipſummet Barb.ſic.Et meli⁹ ex verbis.Jaſ.

illamet q.ſ.formata.C.de iu.emp.vbi alle.Bart.ita conſuluiſſe
t ſ.pro negatiua per l.vniuerſas.C.ne rei do.vel tē.que eſt cano⸗
izata.xvj.q.iij.in c.pe.§.vniuerſas.ꝛ in hoc §.fi.ꝛ in l.in cōuentio⸗
ibus.de verb.ſig.ꝛ in l.ſi patroni.in prin.ff.ad Treb.
LAVD.DE SEISS.☙§.Si fundus.Iſtum tex.alle.Alex.in
ab.de no.ope.nuntia. Que ſit ratio ſecūde partis ſummarij po⸗
t Aret.conſi.clv.ꝛ ſeq.
OMA.☙Dominium.Vide Alex.conſi.xlvij.in iij.vol.ꝛ vide ꝙ
hoc inferat Old.conſi.cviij.verſi.circa tertiam.Alexā.conſi.ix.
d ſi.vol.iiij.P.PAV.P.Vide omnino Soc.in l.legata.in vlt.char.
de conditio.ꝛ demonſtr.
ND.BAR.☙Quero vtrum.Bald.hic tenet contra l.fi.C.de
ure emph.ꝛ l.j.§.donare.qualiter olim feu.po.alie.aliter dicit in c.
otuit.de loca.vide ibi Io.de Imo.
☙Legari ꝛ donari.Adde vltra alle.Bald.cōſi.ccclx.li.j.vbi dicit
ꝙ hunc caſum habuit in aduocationibus cū Bar.ꝛ vide Ol.con
i.cclxx.Abb.conſi.lxxiiij.ij.li.ꝛ vide Alex.in conſi.cxxxvj.verſi.ad
hoc reſpondetur.in j.vol.ꝛ in conſi.ix.quaſi per totum.in ij.volu.ꝛ
inquantum Alex.tangit,an emphyteuſis poſſit diuidi irrequiſito
domino,adde Bal.ꝙ ſic,cōſi.cxxxix.inci.diuiſio lib.iiij.Et an poſ⸗
ſit locari ad longum tempus,vide Bal.conſi.cccxlvij.lib.iij.
P.PAV.P.☙Sit dubium.Vide Com.cōſl.ij.inci.Emphyteuta.
ꝛ Iaſ.in l.fi.ver.ſeptimo quero.C.de iur.emphy.ꝛ Alex.hic.

LEX LXXV.

☞Vendens fundum:excepto iure coloni,ꝛ nullus ſit colonus,
an debeat habere medietatem fructuum?

SI quis legauerit. Exceptio rei que non reperitur, ni
hil importat.h.d.No.ſimile de exceptione obſcura:di⸗
xi in l.Titie textores.ſ.eo.☙Opp.de l.certo generi.in
in.ſ.de ſer.ruſtic.pred.Sol.Solum,continetur appellatione vi
te,ſi ibi ſint vites.vt ibi ſecus ſi non ſunt,vt hic.Iac.de[a]are.que⸗
it:†ſi vendidi tibi fundum.excepto iure coloni:qui habebat me⸗
dietatem fructuum, ſi nullus reperitur colonus , an ipſi ven⸗
ditori debeatur medietas? Et dicit, quod iſta exceptio nihil
peretur,vt hic.ſ.de vſufruct.l.ſub conditione ꝛ commu.pre.l.ſi
uis duas.§.ſi in venditione.de contrah.emp.l.fi.de act.empt.l.ſi
mercedem.in fi.de euic.l.minor.in fin.quod intellige,niſi inter par
es conſtabat nullum eſſe colonum , niſi ipſum venditorem,tunc
videtur intelligi debere, ꝙ ipſe venditor habeat ius coloni.d.l.ſi
quis duas.§.ſi in venditione.communia pred.ꝙ not.

ADDITIO.

.PAV.P.☙Iac de Are.Vide Alex.conſi.xlj.ꝛ conſi.ſeq.ꝛ conſi.
xiiij.vol.ij.ꝛ Fel.ca.inter monaſterium. ver.clauſula ſaluo iure.ex⸗
tra de re iudi.Pau.de ca.conſi.cxlvj.in vlt.col.prop.fi.

LEX LXXVI.

☞Clauſula,promittit ſe facturum ꝛ curaturum quid importet.
ꝛ eſt communis ad vltimas voluntates ꝛ contractus.

SI heres. Qui iuſſus eſt facere[a] vt habeam,tenetur
mihi dare.h.d.Opp.de l.illa ſtipulatio.§.
eum.de ver.obl.Sl.dicit,hoc ſpeciale in vltimis voluntati
bus melius ſoluit in d.l.illa.§.eum.alle.in gl.quia aut aliquis gra⸗
uatur vt det,ꝛ debet dare,l.vbi autem.in fi.de ver.obl.Aut graua
tur ad faciendum ꝙ habeat aliquid, ꝛ ſimiliter debet dare,vt hic.
Quandoque quis grauatur ad curandum vt quis habeat,ꝛ tunc
ſufficit quod det reū locupletem,vt lege contraria. ꝛ l.fi.§.fi.ſi cer.
Plus †ergo importat,quando quis obligatur facere quam quan
do quis obligatur curare. Ideo in inſtrumentis apponitur ho⸗
die,vtrunqꝫ,ſ.quod promiſit ſe facturum,ꝛ curaturum,ꝛ iſta ſunt
communia tam in cōtractibus,quam in vltimis voluntatibus.

ADDITIO.

☙Facere.Adde ꝙ Ang.cōſi.cclxxvij.inci.punctus queſt.Io.de
Flo.tenet per hūc tex.ꝙ ſi teſtator in ſuo teſtamento inſtituto filio
ꝛ filie facto legato,relictoqꝫ eius fratre executore teſtamenti dece
dat,contingat etiam decedere fratreꝫ executorem,qui ſimiliter in
ſtitutis ſuis filijs,dicat,item lego,iubeo,ꝛ mando, ꝙ predicti he⸗
redes mei executioni mandent teſtamētum fratris mei,ꝙ per hec
verba,quia officium executoris ad heredem non tranſit,videatur
teſtator mandaſſe vt ſoluant legatum factum filie alterius teſta⸗
toris,cuius ipſe erat executor.

☞Ciuitas ꝛ vicus,villa ꝛ caſtrum,quid differant.

§.Vicis. Vicis pōt legari,ſicut ciuitatib[9].h.d.☙†Que
ro,que eſt differentia inter ciuitatē,ꝛ vicū,Sl.
hic dicit,ꝙ ciuitas honoratur quiſbuſdam dignitatib[9].quib[9] nō
honoratur vicus.In vſu vero communi,dignitas epiſcopalis, q̄
eſt in loco facit ciuitatē.Et ita videtur ſentire Frede.Imperator
in cōſtitutiōe illa,de pace Cōſtantie.Inn.de hoc tractat, in capi.
que in eccleſiarū.extra de conſti.Vicus vero ꝛ villa dicuntur que
iſtas dignitates non habent,ꝛ eſt nomē generis.l.qui ex vico,j.ad
muni.Caſtrum vero diſtinguitur a villa,quia villa non eſt muris,
vel vallis circūdata,vt hac gl. ꝛ per gl.:n l.ex hoc iure gentiū.ff.de
iuſti.ꝛ iu.ꝛ per Io.an.in c.ſi ciuitas,de ſen.excō.li.vj.☙Inducitur
iſte ver.ꝙ pars ciuitatis poſſit facere ſyndicum,ꝙ dixi ī l.ſi quis a
filio.in fi.ſ.eo.Sed quid dices de vno burgo?Certe videtur vniuer
ſitas approbata.C.de fundis rei priua.l.pen.lib.xj.

ADDITIO.

* CLAV.DE SEISS.☙Villa.Quid ſit villa,ponit Alex.in l.fi.
C.de teſtam.

LEX LXXVII.

1 ☞Lex coniecturās mētem teſtatoris, intelligitur niſi aliter de
voluntate appareat.
2 Euidēter apparere dicitur,quod apparet legitimis coniecturis.
4 Legata ab inſtituto quando videantur relicta a ſubſtituto.
5 Mater que fuit cum extraneo ſubſtituta filio impuberi,ꝛ eidē re⸗
lictus vſuſfructus,quando ſuccedit ex ſubſtitutione pupillari,ha
bebit vſumfructum,ſecus ſi ex vulgari.
6 Cōditio adiecta inſtitutioni,an videaꝛ repetita legato facto eidē.
7 Conditio appoſita in perſona vnius, an intelligatur appoſita in
perſona coniuncti.
8 Legata facta in vno teſtamento,quando videantur repetita in a
lio teſtamento poſtea facto.
9 Dictio amplius,an inducat repetitionem.Idē de dictione, item.
10 Dicta in prefationibus in contractibus,an videantur repetita in
ſequentibus.
11 Dicta in vno contractu,quando videātur repetita in eo qui loco
eius ſubſtituitur.
12 Dies ꝛ ꝯditio appoſita ī pīcipali.an videaꝛ repetita ī acceſſorio.
13 Dicta in principali,an dicantur in fideiuſſore repetita.
14 Qualitas adiecta in vno capitulo ſtipulationis,videtur repetita
in ſequentibus.
15 Dies appoſita in cōditione, an videatur repetita in ſubſtitutiōe.
16 Qualitas appoſita in vno capitulo legis,ſtatuti,vel reſcripti,quā
do intelligatur in alio repetita.

a **LIcet.** [a]Relicta ab inſtituto vidētur repetita a ſubſti⸗
tuto vulgariter,niſi aliud per coniecturas ap⸗
1 pareat.h.d.☙No.ꝙ †omnis lex que coniecturatur volun
tatem alterius debet intelligi,niſi aliud de voluntate diſponentis
2 appareat euidenter.☙Secūdo no.†ꝙ euidēter apparere dicitur
illud quod apparet legitimis coniecturis,licet non fuerit expreſ⸗
ſum vt hic,ſecundum Ia.de Are.vbi euidentem voluntatē appel
lat,que per coniecturas probatur. Facit pro hoc text.in l.ſi quis
* locuples.*de ma.teſt.☙Tertio no.†ꝙ multa dicūtur tria,vt pa⸗
3 tet hic dum dicit,ex multis.ꝛ ponit tria tm̄,vt ſ.ad Sylla.l.j.§.hoc
reſcriptū.Inſti.de libert.§.multis. ☙Opp.ſ.de teſta.mili.l.quere
batur.§.fi.Sol.gl.ibi,ꝙ ibi,non fuit ſubſtitutus,ſed ſecūdo loco in
ſtitutus,vt patet ibi in tex.☙Op.j.ti.ij.l.ſi plures.in fi.ſol.ibi fuit
relictum ab inſtituto nominatim,hic nomine appellatiuo,non no
minatim,ꝛ ſic eſt aliud ar.quod noluerit a ſubſtituto repetere Si
mile in l.j.§.id quod ex ſubſtitutione.j.ad l.fal.ꝛ qđ ibi no.☙Op.
j.ti.ij.in fi.So.ibi eſt ali[9] caſus.ſ.ſi queratur,an relicta ab vno ſuc⸗
cedente ab inteſtato,debeantur in ſequenti gradu qui ſuccedit.de
b quo in l.cum pater.§.cuꝫ exiſtimaret.ti.j.☙Op.[b]de l.ſub conditio
4 ne.de her.inſti.Sol.†Pro declaratione huius,ꝛ aliorum,dic ꝙ ſi
queris,an relicta ab inſtituto,videantur repetita a ſubſtituto,aut
ſunt relicta per modum conditionis,aut per modum diſpoſitio⸗
nis , ſcilicet, legati, vel fideicommiſſi. Primo caſu non eſt noſtra
materia,ſed dic vt d.l.ſub conditione.ꝛ dicemus in l.que conditio.
de cond.ꝛ dem.Secundo caſu aut loqueris de ſubſtituto vulgari⸗
ter,aut de ſubſtituto pupillariter. Primo caſu, aut fuerūt relicta
nominatim nomine ꝓprio,ꝛ nō vidētur repetita.d.l.ſi plures.in fi.
j.ti.ij.ꝛ l.j.§.id ꝙ ex ſubſtitutione.j.ad l.fal.Aut fuerūt relicta ſub
nomine appellatiuo,ꝛ tūc aut inſtitut[9] a quo relinquebaꝛ,nō erat
in rerū natura illo tēpore,dic vt l.quidam referunt.in prin.ſ.tit.j.
Aut erat in rerum natura,ꝛ tunc in dubio videntur repetita, niſi
aliud per coniecturas appareat:vt hic.Cōiecturas videbitis hic.
Secundo caſu,ſcilicet de ſubſtituto pupillariter,dic,aut ſuccedit
ex tacita vulgari,ꝛ videtur repetita,l.qui fundū.§.qui filiū j.ad l.
Fal.Aut ſuccedit ex expreſſa pupillari,ꝛ nunquam relicta ab in⸗
ſtituto vidētur repetita a ſubſtituto tacite,ſiue ſint pura, ſiue ꝯdi
tionalia:ſed ea debet preſtare ſubſtitutus tanquaꝫ quilibet heres
impuberis.l.j.§.interdū.j ad l.Falc.ꝛ l.in ratione.§.quod vulgo.e.
ti.ꝛ d.l.qui fundum.§.qui filium.Sed ſi eſſent repetita expreſſe per
teſtatorem,tunc ſi dies legati ceſſit in vita impuberis, repetitio
nihil releuat:vt j.eo.l.ſi fundum ſub conditione.§.ſi pater familia.
niſi in eo ꝙ plus eſſet relictum.l.quid ergo.in prin.ſ.eo.Sed ſi dies
leg.non ceſſit,tunc debetur a ſubſtituto.d.§.ſi pater. Nec obſtat
gl.ibi poſita,que innuit ꝙ in pupillari ſubſtituto ſit tacita repeti
tio,vt ibi videbitis.☙Ex predictis dico,ꝙ iſta tria exēpla q̄ hic

ponũtur in quibus non videtur facta repetitio, nullo modo cõgruũt ſubſtituto pupillari. Examinem⁹ quodlibet. Pꝛimũ eſt, ſi eidem legatario aliud eſt relictum a ſubſtituto, certe ſi ſubſtitutus ſuccederet ex pupillari, legatarius haberet vtrunq̃, ſi pꝛimi legati dies: ceſſit: q: cũ ſubſtitutus debeat tanꝙ heres impuberis, habetur quodã modo vt es alienũ, d.l.in ratione. §.quod vulgo, ad l. Fal. ⁊ pꝛobatur in l.quid ergo, in pꝛin.§.e. Et ſic, d.§. quod vulgo, intelligo, ſiue a ſubſtituto pupillariter ſit relictum diuerſis, ſiue eidem, nec determinatur per iſtam legem. Secũdum exemplum eſt, quando certa cauſa fuit relinquendi ab inſtituto, que ceſſat in ſubſtituto. Exemplum ponit Old. ſi relinquit ab inſtituto, vt legatarius adminiſtraret bona inſtituti, que ratio ceſſat in ſubſtituto, q foꝛte eſt diligens. Certe iſta cauſa, nec plus, nec minus, impediret peti a ſubſtituto pupillari, niſi ſicut impediret peti a quolibet herede extraneo, ſecundũ materiã, l. Seio, in pꝛin. ĩ. de annu. le. Tertiũ exẽplũ eſt, quando fideicõmiſſarius eſt ſubſtitutus pꝛo parte,
c ꝙ exemplum Dy. inducit[c] ad queſtionẽ, †ſi teſtatoꝛ inſtituit filium
5 pupillũ, ⁊ vxoꝛi legauit vſumfructum, ⁊ ſi filius deceſſit in pupillari etate, ſubſtituit matrem, ⁊ extraneũ: ꝙ ſi mater ſuccedit ex ſubſtitione, ꝙ non debeat habere vſumfructũ, vt hic, ⁊ ĩ. ti. j. l. Latinus. ita dicit Dy. Go intelligo ſi mater ſuccedit filio ex tacita vulgari. ſecus ſi ex pupillari: tũc enim cũ ex perſona filij habuiſſet initium, tanquã debitum illud ante partẽ deducere, vt d.§. ꝙ vulgo. ⁊ C. de
6 bo. aut. iud. poſ. l. j. ¶ Circa materiã huius l. quero, †vtrum conditio adiecta inſtitutioni videat̃ repetita legato facto eidẽ. Dic vt in l. cũ ſeruus. de cõd. inſt. ⁊ de cõdi. ⁊ dem. l. auia. ⁊ ĩ. e. l. ab omnib⁹.
7 §. cum quidam. de do. excep. l. ſi. §. ſi. ¶ Quero, †vtrũ conditio appoſita in perſona vnius, videat̃ appoſita in perſona eius qui eſt ſibi coniunctus: ⁊ eodem modo, an appoſita in vna re intelligant̃ repetita in alia re ſibi coniuncta per copulatiuam, ⁊ ſic de virtute repetitionis, que inducitur penes copulatiuã. Dic vt ĩ. de cond. ⁊ demõ. l. Julius Paulus. de fundo inſtru. l. Seie §. Caio. ⁊ ibi dixi.
8 ¶ Quero, vtrum† legata in vno teſtamento, videantur repetita in alio teſtamento poſtea facto: Dic vt in l. cũ tacitũ. de pꝛob. ⁊ ĩ. de
9 in. ſi. l. Statius. ¶ †Quero, de repetitione que inducit̃ per hanc dictionẽ amplius: Dic vt ſcripſi in l. ſi tibi pure. ĩ. ti. ij. ¶ Quero, de repetitione iſtius dictionis, item. Dixi in l. in repetendis ĩ. ti. j.
10 ¶ †Quero, quid in contractibus: Pꝛimo, vtrum ea que dicuntur in pꝛefationibus videantur repetita in ſequentibus: De quo in l. Titia. §. idem reſpondet. ĩ. de ver. ob. ⁊ ibi dixi. ⁊ l. item q:. ĩ. de pa-
11 ctis. ¶ †Quero, vtrum regula huius legis habeat locum in contractibus, videlicet vt dicta in vno contractu, videantur repetita in eo qui loco eius ſubſtituitur: hoc enim poteſt fieri duobus modis. Pꝛimo, vt vnus cõtractus ſubſtituatur loco alterius per nouationem, ⁊ tunc dic, vt dixi in l. aliam. ĩ. de noua. ⁊ tangitur in l. j. C. etiam ob chyrographa. pec. Secundo modo fit ſubſtituendo ꝓpꝛie, vt ſi conceditur tibi in emphyteuſim, ⁊ poſt moꝛtem tuam fi-
12 lijs tuis de quo vide in l. pater cum filie. in fi. §. de pa. do. ¶ †Quero, vtrum dies ⁊ conditio appoſita in pꝛincipali, videatur appoſita in acceſſoꝛio ſeu repetita in adiecto. tex. eſt ꝙ ſic, in l. ſi. §. fin. de
13 ver. obl. ¶ †Quero, vtrum dicta in pꝛincipali, videant̃ repetita in
14 fideiuſſoꝛe: Dic vt in l. ſi vt pꝛoponit. ĩ. de fideiuſ. ¶ †Quero, vtrũ pſona vel qualitas aliqua adiecta ĩ vno capite ſtipulatiõis, intelligat̃ repetita ĩ ſtipulatiõe: Dic vt l. ſi ita ſtipulatus. §. chꝛyſogo-
15 nus. ĩ. de ver. ob. ⁊ ibi dixi multa de hac materia. ¶ †Quero, vtrũ dies appoſita in cõditione videat̃ repetita in ſubſtitutione: Dic
16 vt in l. ĩ illa. ⁊ l. hoc iure. de ver. ob. ¶ †Quero, quid ĩ legib⁹ ſeu ſta-
d tutis, vtrũ dicta in vno capite intelligantur repetita[d] in alio: Dic aut eſt vna clauſula generalis per ſe, ⁊ dic vt dixi in l. talis ſcriptura ĩ ſi. §. e. Aut eſt quedã qualitas acceſſoꝛia vni capitulo, ⁊ illa an intelligat̃ repetita in alio: Dic vt dixi in l. pꝛetoꝛ. §. eritq̃. ĩ. vi bo. rap. ¶ Quero quid de reſcr. Et dic vt l. ſi iudex. §. de iu. ⁊ extra de reſcrip. c. cauſam que. ⁊ etiam per gloſ. ⁊ ibi per Inn. Circa ꝙ vide remiſſiones ad Spe. quas dedi, in l. talis ſcriptura. in fi. §. eo.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Licet. Quod pꝛeſumptiones legum ſint liquidiſſime pꝛobationes. Vide Feli. in rub. de pꝛoba.
¶ Adde in quantum Alex. poſt Jo. de Imo. tangit, an poſſint eligi duo Imperatoꝛes, ꝙ cõſuluit Old. conſi. xxij. an ſi fuerint electi duo Imperatoꝛes, ⁊ ab vno fuerit impetratum an valeat:
* CLAV. DE SEISS. ¶ L. ſi quis locuples. Ad huius confirmationem vide vnum verbum quod ponit Bart. in l. pꝛecibus. C. de impuber. ⁊ al. ſubſt.
b P. PAV. P. ¶ Op. Vide de materia Ang. conſi. cccxxv. inci. maritus filium naſciturum.
c ¶ Dy. inducit. Adde ꝙ Bal. illum ſequitur cõſi. cclxx. li. iij. vbi voluit ꝙ ſi teſtatoꝛ inſtituat vniuerſaliter filios impuberes, ⁊ filiam in re certa, eidemq̃ leget aliquid, ⁊ vltra vſumfructum concedat etiam vſq̃ quo nubet, deinde illam ſubſtituat fratribus ſuis, vna cum ſoꝛoꝛe teſtatoꝛis ſicut eſt amita, ꝙ ſi eueniat caſus ſubſtitutionis, debeat habere vſumfructum, ⁊ legata.
d ¶ Repetita. Adde vt per Rom. conſi. ccclvj. ⁊ cccxxxvij.

LEX LXXVIII.

1 ☞ Legatũ collatũ in voluntatẽ heredis, ſi ſibi videbitur va...
2 Verbum, videtur, iudicio tuo, vel ſi tibi placuerit, impoꝛtat ar... trium boni viri.
3 Subſtantia contractus non põt conferri in voluntatem alter... contrahentium, etiam per verba arbitrium boni viri denota...
4 Verbũ liberum, vel plenũ arbitrium, impoꝛtat liberã volunta...
5 Ille cui aliquid eſt commiſſum in liberam voluntatem, poteſt... ſte arbitrari. dum dolus abſit.

a
1 **SI ſic legatum.** [a] Valet † legatum ſi in ar... trum heredis tanquã b... viri committit̃. h. d. Ro. ꝙ verba hic poſita impoꝛtãt ar...
* trium* boni viri. non liberam voluntatem. Opp. de l. ſenatus...
2 gatum. §. eo. Sol. ibi fuit legatum in liberam voluntatẽ. ¶ Q...
b ro, quid de verbo, videtur[b]: Rñ. impoꝛtat arbitrium boni viri... deicõmiſſaria. iij. de fidei. li. ¶ Quid de verbo, placebit: Rñ... l. Thais. §. ſoꝛoꝛe. de fideic. li. ⁊ l. Lucius. la j. iuncta l. fideic... ¶ Quid ſi dico, iudicio quo, vel iudicio talis: Tert. vide...
3 impoꝛtet liberã voluntatẽ in l. Tha:s. §. Luci⁹. ¶ Quero, ... in contractibus: Rñ. ſubſtantia contractus nõ põt conferri... bitrium alterius contrahentium, etiã per verba impoꝛtanti... triũ boni viri, l. ꝙ ſepe. §. j. de contrah. empt. fallit in dote. l. ... §. gener. §. de iur. do. ⁊ l. j. C. de do. pꝛomi. Accidentalia contra... bene poſſunt conferri in arbitrium alterius contrahentium. ...
4 venditio. de contrah. emp. †iſta autem verba que ſapiunt arbi... boni viri ſi haberent determinationẽ ex alia dictione. poſſunt... poꝛtare liberã voluntatẽ, vt ſi dicat, habeat liberum arbitriũ...
5 plenũ arbitriũ, l. fideicõmiſſa. §. quãquã. ĩ. ti. ij. ¶ †Quero, qui... tur commiſſum in liberam voluntatẽ quid põt ille facere: Rñ... arbitrari qũo vult, etiam iniuſte, l. cum quidam. ĩ. tit. j. dum tamen dolus malus abſit, l. creditoꝛ. §. Lucius. §. mand.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Si ſic legatũ. De iſtis verbis, pluribus ... mod. in §. bone fidei. Inſti. de actio. ⁊ ſi dicat̃ ſola ... ſpecta. vide Feli. in c. canonũ ſtatuta. de conſti. vide ... pſi in l. quintus. ff. man. ⁊ in l. ꝓcuratoꝛ. Iaſ. in l. j. C. de ... quid ſi duo verba ſint ſimul iuncta quoꝛum alterum impoꝛta... beram voluntatem, alterum arbitrium boni viri, vide Bar. ... traua. ad repꝛimẽdum in ver. videbitur. ad fi. quid ſi comm... conſcientie alicuius an impoꝛtet arbitrium boni viri. vide ... l. certum. C. vnde legi.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Arbitrium. Que ſit differentia ... arbitrium ⁊ voluntatem, ponit notab. Bal. in l. j. C. de vend...
* CLAV. DE SEISS. ¶ Quid de verbo videtur. Vide B... l. j. C. ſiue cenſ. vel reliq. vbi ponit qñ pꝛinceps cõmittit alicui ... xigat ⁊ exerceat debitoꝛes pꝛout ſibi videbitur, an tunc tene... ſeruare ſtatuta municipalia Quid autem ſi ſit dictum, bene... to, tuo, vide tex. ⁊ ibi Pan. in c. verum. de foꝛ. compet.
b ¶ Videtur. Adde quid de verbo videtur. Abb. conſ. cx. ⁊ ... vbi etiam de verbo placebit, ⁊ quid de verbo pꝛo libito volu... per Bal. conſi. lviij. lib. j.
1 ☞ Relatiuum iunctum ſecunde perſone, vel tertie, qua... expꝛeſſa, vel non conditionem inducit: iunctum pꝛime qua... expꝛeſſa, demonſtrationem, ſi non eſt expꝛeſſa, conditionem.
2 Defectus debiti demonſtrati ſiue quantitate, facit deficere ... ſtantiam legati.
Idem ſi debitoꝛ, vel tertio, relinquatur, quantitate expꝛeſſa, ... ſi per debitoꝛem creditoꝛi.
3 Conditio pꝛopꝛie non eſt de pꝛeſenti.
a **§. Si mihi.** Legatum eſt vtile ſi relinquatur in ter... vel in ſecunda perſona, ſiue quantita... pꝛimatur, ſiue non: ſed in pꝛima valet quantitate expꝛeſſa, al...
1 nutile conſtituitur. h. d. ſecundum Dy. vel aliter. Relatiuum ... ctum ſecunde vel tertie perſone, quantitate expꝛeſſa, vel non co... ditionem, inducit: ſed iunctum pꝛime, quantitate expꝛeſſa demon... ſtrationem, ſi non inducit conditionem, h. d. ſecundum Dy. ...
2 dic †defectus debiti demonſtrati quantitate non expꝛeſſa ... ficere ſubſtantiam legati. Idem ſi quantitas expꝛimatur ... bitoꝛi, vel tertio relinquatur: ſecus ſi per debitoꝛem ...
b Si lego tibi decẽ[b] q̃ debeo, licet nõ appareat ꝙ te... illa decẽ, tñ legatũ valet, h. d. ſecunda pars huius §. Sed in pꝛimo caſu ideo non valet, quia non apparet quantitas: ſed hic appa... ¶ In tex. ibi lego ſ. eidẽ Titio, vt differat a caſu pꝛecedẽti. ... Quero, que eſt ratio differentie inter hos caſus: Dicit gloſ... caſu loquit̃ teſtatoꝛ per verba pꝛime perſone, ĩ alio per verba ſecũ... de ⁊ tertie. Idẽ Dy. ⁊ Ol. vt patet ex ſummario co... ꝙ nõ placet q: etiã ĩ pꝛimo caſu poſſet loqui teſtatoꝛ per verba tertie perſone...

Done. ꝙ ipſe teſtator vocaretur Titius, ⁊ diceret ſic, centū que
ebet Titius Seio legat: conſtat, ꝙ valeret legatuʒ. Dic ergo, in
in. §. quādo quantitas non exprimitur, ratio eſt euidens, vt tex.
icit. In ſecundo, quādo debitor legat creditori quātitate expreſ-
grauat heredē in quātitate, ⁊ ſic ſubſtantia rei legate reperitur,
tūc falſa demōſtratio nō vitiat. In tertio caſu, legat creditor de
itori cētum que debet, tūc grauat heredē ſuum liberando. Sed ſi
ebitū nō apparet, deficit ſubſtantia rei legate. ideo non valet lega
um. In quarto caſu, ſi quis legat alicui ꝙ debet tertius, videtur
egare actionem, que ſi non eſt, deficit ſubſtātia rei legate, alias ni-
il vī legaſſe, vt euidēter tex. dicit. Item probatur in l. legaui. de li.
ega. per tex. ⁊ gl. ¶ Op. relatiuum iunctū verbo preſentis tempo
is, vel preteriti, non facit conditionē, l. Stichum. ſ. eo. hic dicitur
ontrarium, quod videbatur tenere Old. in ſummario, quod truſ-
a eſt. Veritas eſt † ꝙ nunquā de preſenti, vel preterito eſt conditio
proprie, l. ſi ita ſtipulatꝰ fuero hanc ſummā. de ver. obl. ⁊ tex. qui ap
pellat conditionem, vt in l. cum ad preſens. ſ. ſi cer. pe. improprie lo
quitur. vt hic ſentit gl. no. Loquitur ergo hic de demonſtratione,
cuius defectus extinguit ſubſtantiam rei legate, ⁊ per conſequens
legatum, ſicut defectus conditionis, ideo hic appellat eam condi
tionem. ¶ Opp. ꝙ falſa cauſa non vitiat legatum, l. cum tale. §. fal
ſam. de condi. ⁊ dem. Sol. hic erat talis cauſa, ſeu demōſtratio que
faciebat deficere ſubſtantiā legati. Ad idem l. ſi ſeruus. §. qui quin
que. ĩ. eo. ¶ Dy. † inducit[c] hunc §. in arg. quidam comes[d] conceſſit
cuidam eccleſie quicquid iuris habebat in tali loco. Certe nihil o-
peratur, niſi de iure concedentis[e] appareat, vt hic, ⁊ l. legaui. de li.
e. Incertitudo enim impedit acquiſitionem poſſeſſionis, ⁊ per cō
ſequens vſucapionis, l. iij. §. incertam. ⁊ l. locus. ⁊ l. ſi quis fundum.
de acq. poſſ. ⁊ de vſuca. l. ſi fur. §. incertam. ſecundum Dy. facit qđ
o. in Spe. de inſtru. edi. §. nunc autem. ver. ij.

ADDITIONES.

OMA. ¶ Si mihi legatū. Limita vt p Bar. ĩ l. creditor. ff. de li. le.
¶ Tibi decez. Adde an valeat legatum ſi teſtator dicat lego cen
ū que mihi Titius debet, cū nihil debeat. Bal. conſi. ccccxlv. li. ij.
PAV. P. ¶ Dy. inducit. Vide Alex. in l. locus. ff. de acq. poſ. ⁊
Fran. conſi. cxlix. Ale. conſi. xxiiij. inci. viſo. ⁊ conſi. xxxj. inci. viſis ⁊
ccurrate. ver. corroborantur. ⁊ conſ. clxxxviij. inc. perſpectis his.
ol. iiij. ⁊ Alex. conſi. xlvj. ⁊ Fel. late in c. de quarta de preſcr.
¶ Comes. Adde Old. conſi. clxiij. inci. viſo priuilegio.
OMA. ¶ Niſi de iure. Refert ⁊ ſequitur Alex. conſi. xxviij. inc. vi
ſis ⁊ accurate ponderatis. ver. ad predictorum confir. in j. vol. ⁊ vi
de Alex. conſi. xxiij. ver. non enim poteſt. in ij. vol. Fel. in c. ij. de pre-
ſcri. Cepo. conſi. lxix. in vlt. col. ⁊ Barb. cōſi. xcix. ⁊ conſi. cl. ⁊ conſi. l.
in j. vo. aliquid in ſimili per Fel. in c. cū cauſa. de re. iud. ⁊ c. inter mo
naſterium. eo. ti. Barb. in ſimili. conſ. xxvj. in ij. vol. Ro. conſi. clxxx.
in j. col. ⁊ conſi. cccxxxvj. in j. col. Cald. conſil. cxviij. in j. col. ⁊ quan-
do quis ſe in aliqua diſpoſitione refert ad aliquid quod non appa
ret, an diſpoſitio vitietur: vide Fel. in c. ij. de reſcri.

☞ Poteſtas eligendi mortuo creditore tranſit in heredem, ⁊ ſic in ceſſionarium.

Ius in re habens putans habere actionem perſonalem pro re, videor legare reſpectu illius iuris.

Actio ex teſtamēto concurrit cum conditione incerti.

Heres conuentus a legatario vt agat, liberatur cedendo actionē niſi magna expenſa requiratur.

Actio iudicatur mobilis, vel immobilis ſecundum naturam rei, que in ea continetur.

Ceſſio facta a minore qui habebat actionem, vel ad fundum vel ad centum quando valeat.

§. Si quis ita. In alternatiua obligatione ſi legatᷣ quod debetur cogitur heres ad cedē
dum: ſi legatur vna de rebus cogitur ad agendum: ſi legatur vtra
que res diuerſis, cogitur heres vtriſqꝫ ſatiſfacere ĩ ſolidū. h. d. Pri
mo erat electio creditoris, ⁊ legauit quod debetur. In ſecūdo, erat
electio debitoris, ⁊ legauit vnā tm̄ ex rebus. In tertio erat electio
creditoris, ⁊ legauit vtranque rem diuerſis. Secunda ibi, pinde.
Tertia ibi, ꝙ ſi qs. ¶ No. † ex prin. ꝙ poteſtas eligēdi trāſit in ceſ
ſionariū. Cōtra de l. ſi ita ſtipulatꝰ. ĩ prin. ⁊ l. fi. ĩ prin. de ver. obl. gl.
nec hic, nec ibi bñ ſo. Dic, poteſtas eligēdi nō trāſit ĩ ceſſionariū,[a]
viuo creditore: ſed eo mortuo tranſit ad heredem qui preſumitur
voluntatē defuncti ſcire. l. ſi quis a filio. §. ſi quis plures. ſ. eo. ⁊ ſic
poſtquam tranſiuit ad heredem, cepit illa poteſtas eſſe ceſſibilis
ideo trāſit in ceſſionariū, vt hic, ar. l. pater. §. quindecim. ĩ. ti. ij. Pro
qua ſol. facit ꝙ no. in l. j. C. qui pro ſua iuriſ. ⁊ p Gul. in l. j. ſ. de offi.
eius cui mā. eſt iuriſ. vcz merū imperium poſtquā ſemel eſt delega-
tum. pōt ſubdelegari. Preterea, legatarius in re legata dicitur he
res, l. id tēpus. §. fi. de vſuca. ideo ſicut in heredē tranſit, ita in lega-
tariū. ¶ Opp. ad ſcdam partē, de l. cū alienam rem. C. eo. ⁊ l. apud
Julia. §. fi. ſ. eo. Solu. hic legauit reſpectu iuris ꝙ habebat pro re,
2 vel in rem. Facit l. ſeruum filij. in prin. ſ. e. Et no. iſtud † ꝙ lʒ non ha
berem ius in re, ſi tamen putabā me habere actionē perſonalem p
3 re, videor legare reſpectu illius iuris. ¶ Op. ꝙ † agatᷣ actione ex te
ſtamento. l. j. C. cōia de le. So. fateor, ꝙ concurrit cū condictione in
certi. ¶ Op. ad tertiam partē de precedenti reſponſo. Sol. hic ha
bebat electionē heres, in precedenti debitor. Opp. l. ſi Titius. ĩ. ti.
j. Sol. iſta intelligitur ſecundum illam. ¶ Quero, vides quod he-
res cogitur agere, quod eſt nouum dicere, ago enim vt agas. Si-
mile in l. cuʒ in plures. §. meſſeʒ. ſ. loc. ⁊ ſ. ad l. Rho. de iac. l. ij. §. pe.
⁊ de act. emp. l. Julia. §. pe. ⁊ ne quid in lo. pu. l. ij. §. idem Labeo. el
4 j. ¶ † Quero ergo,[b] vtrum in iſtis caſibus ille qui conuenitur libe
b retᷣ cedēdo actionē: Gl. ꝙ ſic, ĩ d. §. idē Labeo. Sʒ forte in caſu hu
ius §. ſi ĩ exigēdo reqreretᷣ magna expēſa, ad heredē ſpectat labor,
⁊ ſumptus, ſecundū diſtinctioneʒ, quā habuiſtis in l. cū ſeruus. ſ.
eo. ¶ Vltimo, per legē iſtam conſului in q. vos ſcitis. ſm cōem o-
5 pi. † ꝙ actio iudicatur mobilis, vel immobilis ſecundū naturā rei,
que in ea continetur, vt no. per Dy. ſ. de auth. tut. l. pōt. ⁊ per glo.
C. ſi aduer. tranſa. l. j. ⁊ in auth. de non alie. §. j. probatur C. de pred.
* mi. l. ſi ad reſoluendam. Item ſcitis, * ꝙ minor non pōt alienare
6 immobilia ſine decreto. Modo † quidam minor habebat actionē
ad fundum, vel ad centum alternatiue, ceſſit actionem ſuam. Di-
xi, quod erat in poteſtate debitoris. Si enim ſoluet fundum, non
valet ceſſio, ſed ſi ſoluet centum, ceſſio valet. Caſus eſt hic.

ADDITIONES.

a ¶ In ceſſionariū. Adde inquantū Alex. tangit de villa. q̃ promi-
ſit purgare riuum. ꝙ illum ſequitur Bald. conſi. lxxxviij. li. iij. ⁊ in-
quantum tangit quod ſtante ſtatuto qđ debitor debeat capi ad
inſtantiam creditoris, quod poterit capi ad inſtantiam ceſſiona-
rij, quod idem conſuluit Ro. conſi. cxliij. etiam abſqꝫ eo quod cite
tur. quod facit ad dicta hic per Alex.
b POMA. ¶ Quero ergo. Vide Mod. in l. apud Julianū. §. ſi Ti-
tius. ſ. eo. ⁊ Ro. conſi. lxxxix.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Vide Alex. conſi. xxiiij. in fi. in j. vol. vbi
pro hoc infert ad notabilem queſt. vbi idem dicit quando electio
eſt creditoris.

LEX LXXX.

SI pecunia. Debitor poteſt grauari onere fidei-commiſſi. h. d.

LEX LXXXI.

FIdeicommiſſum. Circa iſtā l. diſtinguit Jac. de Are. ſic. Aut legatarius percepit, ⁊ agnouit legatū, ⁊ tenetᷣ preſtare, vt hic, ⁊ l. Imperator. ĩ. ti. j. Aut agnouit, ⁊ nō percepit, ⁊ tenetur cedere actiones. d. l. Imperator. ĩ. ti. j. ⁊ l. ſi legatarius. ĩ. ti. ij. Aut non agnouit, nec percepit, ⁊ non tenetur, ſed remanet apud heredem cum onere ſuo. l. ſi ab eo. ĩ. de vſufru. le. ita dicit ipſe. Adde, ſi heres habet rem, tenetur eam dare, ſi eſſet apud legatarium, debet heres cedere actionem. l. ſi ſeruus. §. qui margaritam. ĩ. eodem titulo.

LEX LXXXII.

SI quis teſtamento. Qui reliquit decez, non videtur relinquere viginti. h. d. No. iſtam legem. ¶ Quero, quid ſi bis nominauit decem, an intelligantur eadem decem, an diuerſa: Dic aut fuit vna oratio, vt Titio decem, ⁊ Seio decem lego, ⁊ tūc intelliguntur eadem decem, l. eum qui. in prin. ⁊ l. ſtipulatio iſta. §. eum qui. de ver. obl. Si vero fuerunt diuerſe orationes. vt Titio lego decem, ⁊ Seio decem, tunc intellige de diuerſis decem, propter diuerſitateʒ orationum, ⁊ perſonarum. l. plane. §. ſed ſi nō corpus. ſ. eo. dixi in l. re coniuncti. ĩ. de le. iij. ¶ Quero vtrum inter viginti ⁊ dena, ſit differentia. Dic, q2 in l. vbi fideiuſſor. de ſol.

§. Apud Julianum. Prooter defectum facultatuʒ, ⁊ propter falcidiā ſit legatorum diminutio pro rata. h. d.

LEX LXXXIII.

SI fundū ſub conditione. Per legatum heredis nō auferᷣ dominium legatario defuncti. h. d.

§. Si ſeruo communi. Vnus ex dominis poteſt legatū factū ſeruo communi repudiare. h. d. An inter iſtos duos ſit locus iuri accreſcēdi: Dic vt in l. proculo. ĩ. tit. j.

§. Stichū. Exiſtēte conditione ſubſtitutionis facte legatario, legatū trāſit in ſubſtitutū. h. d. Op. ⁊ videtur ꝙ ſuccedat cōſtitutio, ⁊ faciat eum liberum, l. ij. C. ſi mā. ita fue. ali. Gl. ponit plures ſo. Dic ſm Pe. quātū ad propoſitum, ꝙ hic non ſuccedit cōſtitutio, ideo q2 teſtator diſpoſuit quid futurum eſſet de ſeruo poſt tempus. Sed contra hoc op. quia teſtator

non poteſt facere ꝙ conſtitutio non habeat locum, l. nemo poteſt. ſ. eo. Reſpon. vt ibi no.
1 Legata arbore, an cedat ſolum vbi eſt arbor.

§. Qui fundum. Qui excipit edificiū vr excipere ſolū in quo cōſiſtit in dubio, ꝛ p rem legatam debet heredi conſtitui ius eundi: ſicut ibat teſtator. h. d. Oppo. quando teſtator ſenſit de ſuperficie, non poteſt deberi iter ꝛ actus, cum res ſua nemini ſeruiat, l. j. ſ. cōmunia pred. Sol, dicit tunc non eſſet proprie ſeruitus, l. Olympico. de ſer. vrb. pre. ¶ Opp. prout teſtator ſenſit de ſolo. Nam ſeruitus ipſo iure non eſt conſtituta, l. ſeruum filij. in fi. ſ. eo. Gl. fatetur cōtrarium, ꝛ textum expone vt in gl. Materiam huius §. dixi plene in l. j. ĩ. de ſerui
1 tu. leg. ¶ Gl. inducit in arg. † pro eo qui legauit arborem, quod videatur ſolum legare cui coheret, ꝛ viam. Hoc eſt verum, quando legauit nucem, hoc eſt arborem ratione fructuum, ſecus ſi legauit ratione materie, qꝛ voluntas teſtatoris non porrigitur ad fundū, l. ligni. j. ĩ. ti. ij. Idem inducitur ad queſtionem, de eo qui excidit arborem, ꝛ fuit inciſa, ꝛ poſtea pullulauit. De qua in l. obligationum fere. §. placet. ĩ. de act. ꝛ ob. ꝛ ibi gl. de dam. infec. l. damni. §. ſi is qui vicinas. ꝛ ibi dixi plenius.

1 ☞ Teſtator ſi legando vxori dixit, lego tales res que valent ducenta. ſiue plus. ſiue minus valeant, nō poteſt nec ipſa petere ſupplementum, nec heres detrahere.

§. Si libertus. Unus ex heredibus in ſpecie hereditaria grauatus. pro portiōe ſua tātum grauatus. videt. ꝛ in re eſtimatio teſtatoris nihil operatur. h. d. Op. de l. ab omnibus in prin. ĩ. eo. Sol. ibi fuit grauatus in ſpecie non hereditaria, quo caſu videtur grauatus inſolidum, hic in ſpecie hereditaria, quo caſu tenet pro portiōe ſua tantū, vt hic, niſi eſſet aliquid indiuiduum legatum, vt libertas, l. cū quaſi. §. ſi plures. ĩ. de fideic. li. ſed ſi grauatur in ſpecie nō hereditaria. ſed ipſius heredis, vel alterius, ꝛ tunc ſimiliter tenetur inſolidum. vt ĩ. eo. l. ſi tibi homo. §. j. ſecundū quod ibi Dy. intelligit: licet quidā contra,
1 vt ibi dicam. Et hoc ponit Gul. in l. auus. ſ. de pac. ¶ Dy. † induducit finem huius §. ad queſtionē teſtator veniens ad mortem re-
* liquit vxori certas res, quas eſtimauit ducētis, * ꝙ ſi valēt plꝰ, heres non poteſt detrahere: ſi valent minus, non poteſt vxor petere ꝙ ſibi ſuppleatur. per iſtam legem, ꝛ l. cum pater. §. pater qui filio. ĩ. ti. j. quia iſta eſtimatio nihil operatur, ſecundum Dy.

ADDITIO.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Eſtimauit ducentis. Quid autem ſi teſtator dixit, ꝙ ſi minus valerent, volebat ſibi refici, ita vt haberet valorem cc. nunc ſi tua res plus valet an debeas detrahere, vide Alex. in l. legata inutiliter. in ij. notab. ſ. eo. determinantem ꝙ non.

§. Titio fundum. Liberatio habetur pro ſolutione, etiam quo ad conditionem implendam. h. d. Circa hoc vide l. Julianus ait. de condi. ꝛ de mon. ꝛ quod ibi dixi.

§. Si titius. Dominiū quod erat apud defunctum trāſit in legatarium, etiam ſi defunctus ignorabat, ꝛ poſſeſſio apud eum non erat. h. d. No. bonum caſum. Hic dicitur, ſi heres non repudiauit, innuit ergo ꝙ poſſit heres repudiare, Contra de l. ſi partem. §. ſi per fundum, quemad. ſer. amit. Sol. gl. primo, ꝛ non bene, qꝛ ante aditam hereditatē nullum ius habet repudiandi. Dicit ergo gl. ꝙ hic non dicitur ꝙ repudiatio teneat, ꝛ eſt verum ꝙ repudiare non poteſt. Caſus eſt in l. liberto octuaginta. ĩ. de bo. li. dixi. in l. ſi mihi ꝛ tibi. in prin. ſ. eo.

§. Si paterfa. [a] Repetitio facta a ſubſtituto impuberis, habet locum ſi legata non ceperunt deberi ab inſtituto. h. d. Primo legauit hic alicui fundum, poſtea a ſubſtituto pupilli reliquit eidē fundū, quod operatur, vt in primo caſu. Op. ĩ. ad l. fal. l. j. §. interdū, vbi etiam relicta ſub conditione, a pupillo, debentur a ſubſtituto ex perſona pupilli, non ex perſona ſubſtituti. Reſp. ibi nō fuit facta repetitio per teſtatorem expreſſa. Unde nō intelligit tacita. licet ſecus ſit in ſubſtituto vulgari, vt dixi in l. licet. ſ. eo. Hic vero fuit facta repetitio expreſſe: ꝛ hoc ꝙ dicitur hic in gloſ. ſuper ver. legata. de tacita repetione, intelligamus, hoc eſt, vt ſubſtitutus teneatur tanquā heres pupilli, non ꝙ videatur repetitum ab eo. Unde expone ſic ſecundum qd dicit gl. expreſſa, id eſt, ex ſecūdis tabulis: ſed ex tacita, id eſt, vt heres pupilli. Uel dic, ꝙ etiā habet locū tacita repetitio, quando ſuccediturex tacita vulgari, l. qui fundū. §. qui filiū. ĩ. ad l. fal. ¶ Opp. de l. ſeruo. §. ſi ab impubere. ĩ. e. ſol. vt in gl. Uel dic ꝙ cōcordet cū iſto. §. ſecundū Dy. ¶ Opp. de condi. ꝛ de. l. nō ad ea. Sol. vt in gl. vel dic ſcd̄m Dy. ꝙ l. cōtraria loquitur quando ab eadē perſona ꝛ eodem gradu relinquitur: hic a diuerſis, ꝛ diuerſo gradu.

ADDITIO.

a ¶ Si pater. Adde vt per Bal. con. lxj. lib. iij.

§. His verbis. Hec verba vobis vel alteri ve[...] telliguntur, ſi omnes non ſuper[...] h. d. Effectus eſt, quod ſi vnus ſuperuiuit habebit totū ex [...] ſitione defuncti, non ex iure accreſcendi: ꝛ ſic non ſuſtineret [...] collegatarij, ꝛ vid gl. que dicit ꝙ ex ordine litere hoc colligit[...]
1 cit ad q. † Papa committit queſtionem pluribus, ꝙ vel omnes [...] alter ex his debeat expedire. Uel per reformationem, conc[...] prioribus, vel vni ex his, quod ītelligitur ſi omnes haberi nō [...] terant ꝛ ſic debeat precedere diſcuſſio. Facit, l. Pedius. in [...] arb. ꝛ l. non diſtinguemus. §. cum in plures. ſ. eo. ti. Sed hoc [...] tra caſum extra de offi. delega. c. cum in plures. lib. vj. Dic [...] in l. heredes mei. §. ĩ. ad Treb.

§. Cum statuliber. Defectus condition[...] bertatis vaudat leg[...] ſerui, hoc dicit l. ſeq.

LEX LXXXIIII.

Non quocunque Si res ex cauſa [lu]cratiua nobis [...]ta, ad nos peruenerit ſub ſpe recedēdi, alia actio [...]ſa lucratiua competens non perimitur. h. d. ¶ O[...]
1 cū rem alienā. C. de leg. Sol. vt in gl. ¶ Quero vtrum poſ[...] re pro re legata incōtinenti, an habeam expectare cōdition[...] tū? Gl. ponit hic duas opin. vnā, ꝙ agam ſtatim: aliam, ꝙ a[...] mihi ablata. Dy. tenet vltimam, per tex. huius legis ibi. ex [...] conditione agere potero. ꝛc. Non obſt. l. cum quis. §. qui [...] de ſol. quia ibi. ille qui ſoluit, erat debitor in genere, ita dicit [...] Idem tenet Pe. per l. Neratius. ſ. de condi. inde. ſed glo. in l. [...] ſtipulantem. §. ſi rem ĩ. de ver. obli. determinat. ꝙ ſtatim poſſ[...] Ja. de Aret. diſtinguit, aut volo ſtatim agere ad eſtimationem [...] lius dubij euentus, ꝛ poſſum, ar. ĩ. fa. erc. l. item Labeo. [...] ꝛ l. j. §. ſi heres. ĩ. ad tre. Aut volo agere ad totale intereſſe [...] ſum, niſi exiſtente conditiōe, vt hic, quod placet: ꝛ ita loquitur [...] ter. vbi in primo caſu innuit, ꝙ ſtatim poſſum agere [...] cit. exiſtente conditione.

§. Si ex bonis. Regula Catoniana ceſſat, quando impedimentū ſubeſt [...] fictione. h. d. Quero, vſucepi rem minoris, quam po[...] liquis legat mihi illam rem. quam vſucepit, vtru [...] Reſp. ꝙ ſic. Opp. de l. mea res. ĩ. de cond. ꝛ dem. ꝛ ĩ. [...] j. ꝛ l. cetera. §. j. ſ. eod. Solu. licet eſſet vere mea, tamen [...] batur non mea. non enim vſucepiſſe videtur is a quo aufer[...] teſt l. nemo. ſ. de reſt. in inte. facit l. ſeruum filij. in prin. ſ. eo.
1 ☞ Uſufructus, quando reuertitur ad proprietatem, do[...] acquirit ex cauſa lucratiua.

§. Fundus. Quatenus ex re ad me ex cauſa lucr[...] peruenit, eatenꝰ actio ex alia lucrati[...]
1 mittitur. h. d. † Not. ꝙ quando vſuſfructus reuertitur ad pro[...] tatem dicitur dominus proprietatis acquirere ex cauſa lucr[...] Materiam iſtam de duabus cauſis lucratiuis, videbitis [...] uius. §. duorum. ĩ. ti. j.

§. Julianus Quo titulo puenit ad me ancilla [...] titulo dicitur partus peruenire [...]
1 ☞ Ceſſio facta vni quando poſſit fieri alteri.

§. Qui Caium. Si duobꝰ, ſeparatim cō[...] los ex duobꝰ reis actio le[...] cuilibet inſolidū ſatiſfacere compelletur, licet ex actione [...] cta per teſtatorē vtriuſqꝫ legatum perimatur. h. d. Ratio [...] §. habuiſtis per gl. in l. ſi ſic. §. fi. ſ. eo. ¶ Opp. ĩ. ti. j. l. ſi titius [...] ꝙ hic heres habebat electionē conueniendi quē volebat [...] electio debitoris, vt no. ſ. eo. in l. ꝙ ſi quis. ſecundū Dy. [...] cōtrariū vadit ad primā partē §. ſed prout opp. ad fi. dic, [...] ſolutione debitoris: hic in liberatione facta per teſtatorē [...]
1 preſumitur mutatio voluntatis. ¶ Ja. de Are. inducit [...] q. ꝙ ſi ceſſio facta eſt vni, nō pōt fieri alteri, vt hic, ꝛ ĩ. ti. j. [...] os. Dic, qūqꝫ ſuper actiōe fit talis cōtractus, ex quo cō[...] lis. vt in caſibus no. in l. j. C. de act. ꝛ obli. ꝛ C. e. l. ex legato [...] ꝛ tūc non pōt fieri ceſſio alteri, vt vtilis transferat, ita lo[...] ꝛ d. l. qui duos. Sꝫ in directa, q̄ remanet apud cedētē, [...] transferri per ceſſionē. poſſet aliquis cōſtitui procura[...] ꝛ haberet effectū, qꝛ pōt ei ſoluit preterq̄ in caſibus [...] de noua. Utilis autem ſemel trāſlata in vnum, in [...] transferri non poteſt, vt no. in l. emptor. C. de her. [...] batur in l. j. §. de illo. ꝛ l. ex aſſe. ĩ. ad Tre. Si vero [...] ta vtilis ex primo contractu poſſet alteri cedi, ſicut [...] antequam tradatur poteſt alteri vendi, ꝛ transferri [...] enim operatur traditio in rebus corporalibus, illud op[...] ſio in actionibus, vt no. in l. fi. C. quando fiſ. vel priua.

§. Cum mihi Stichus. Si vna ex rebus alternatiue [...] tis, ex cauſa lucratiua efficiat mea, aliā petere potero. h. d. ¶ [...] ro, vtrum [...]

vtrum heres poſſit mihi ſoluere eſtimationem eius qui factus eſt meus. Reſp. ſic, ſi eius erat electio. ſ. heredis, l. Stichũ in prin. ibi no. ỹ. de ſol.

LEX LXXXV.

Titius. In re que nõ põt ad oculũ demõſtrari, due cauſe lucratiue poſſunt ↄcurrere. h. d. Hoc verũ ſi legauit partem ſimpliciter aliqua demõſtratione: alias, ſecus, vt in l. Meuius. §. duorum. ỹ. ti. j.

LEX LXXXVI.

☞ Conditio quando eſt implenda ex re legata, an prius petatur legatum, quam impleatur conditio.

Legatum ſub conditione de aliquo dando, vel faciendo, dicitur modale, ⁊ non conditionale.

Huiuſmodi. Legatum ſub cõditione, ſi cauerit de aliquo dãdo, vel faciẽdo, aſſimilatur legato, cui in vim modi vel fideicommiſſi onꝰ imponitur. h. d. ¶ Op. ſecũdum hoc, legatarius grauatur de cauendo, antequam habeat aliquid a teſtatore. ⁊ ſic qui non honorat, grauat cõtra l. ab eo, C. de fideic. meliꝰ ad propoſitũ in l. fideicõmiſſum. ſ. eo. Sol. gl. ꝙ hic, prius poteſt petere centũ, quam caueat, l. pe. C. ad l. fal. ⁊ l. mulier. §. j. de condi. inſt. no. bene. Innuit iſta gl. † ꝙ quando cõditio eſt implẽda ex re legata, prius poteſt peti legatum quam impleatur cõditio, ⁊ ſic eſt nouus intellectus ad l. pe. C. ad l. fal. doct. in d. l. pe. dicunt, quod imo illud prius ſoluetur, ⁊ ſic implebitur conditio, ſed poſtea ꝙ plus eſt datũ repetere poterit ſicut dicũt canoniſte de eo qui iurauit ſe nõ repetiturũ vſuras iuxta c. debitores. de iureiu. ⁊ no. Cy. ĩ d. l. pe. Iſtud quod gl. dicit nõ placet Doct. q2 ſemper cõditio debet primo impleri. l. qui heredi. in fi. de cõdi. ⁊ dem. ⁊ l. ij. C. de his que ſub modo. Item mihi placet ꝙ doc. dicunt in d. l. pe. ꝙ prius ſoluatur totum. Nam cum lex falcidia reſecet ipſo iure, l. lineam. ⁊ l. Plautius. ad l. l. ſufficit, ꝙ ſoluatur quantum permittit lex fal. remanet ergo ad hoc contrarium factũ primo. Gl. ſol. hic. ꝙ hic nõ grauatur ſi nõ vult: ſi ſponte vult, cauere poteſt. † Tu dic melius, ꝙ iſtud legatũ non dicitur relictũ ſub conditione, ſed ſub modo. Nam cum quis non admittitur ad petendum, niſi preſtet cautionem de implendo modo, l. ſi tibi legatum. ỹ. ti. ij. ſi teſtator hic exprimit, ꝙ caueat, exprimit ꝙ a iure tacite inerat, ⁊ per modum quo inerat ideo nõ eſt relictum conditionale, hoc tex. dicit in l. quibus diebus. §. Terminus. de condi. ⁊ dem. ⁊ hoc eſt, quod hic in tex. dicitur, quemadmodum quod alicui legatũ eſt vt ex cauſa fideicõmiſſi reſtituatur ⁊c. ¶ Op. ⁊ videtur ꝙ iſta ſtipulatio non valeat, q2 promittitur heredi de dãdo alteri, ſed alteri ſtipulari ⁊c. l. ſtipulatio iſta. §. alteri. de uer. obl. Hug. dicit, ꝙ illi alteri cauebit, quod eſt cõtra text. huius legis, vel dic dicit gl. † ꝙ hr̃di debet caueri ita, ꝙ valeat, ſcilicet ſibi ſtipulanti pro illo cuius intereſt. ⁊ iſta ſatis eſt bona. Vel dic, ſecundũ Ia. de are. nõ eſt curandũ an valeat, vel nõ: q2 cõditio debet impleri, lʒ effectũ nõ habeat. l. Meuius. de cõdi. ⁊ de. ꝙ nõ placet, q2 nõ eſt cõditio, vt dixi. ſ. Dic † ergo, ꝙ ſatis eſt ſi heredi caueat ſimpliciter, cuius intereſt vt voluntas defuncti impleatur, licet cõferatur in aliũ, l. Titio centũ. in prin. de cõd. ⁊ de. ideo ſemper leges dicũt, ꝙ cautio † de implendo modũ preſtatur heredi, vt dicit. l. ſi tibi cũ. ſi. ỹ. ti. ij. Dixi plene in d. l. quibus diebꝰ. §. termiliꝰ. de cõdi. ⁊ dem. † Querit gl. quid ſi iſte legatarius primo nõ vult agnoſcere legatũ: Reſ. ꝙ nõ cogitur, ſed remanet apud heredem cum onere ſuo, l. ſi ab eo. de vſufr. leg. Dixi in l. fideicommiſſum. ſ. eo.

☞ Legatarius in re legata habetur loco heredis.

Debens mihi rem ex ſtipulatione ex cauſa lucratiua ſi eam mihi legat, ſemel tantum debetur.

§. Si Sempronius. Due cauſe lucratiue ex perſona duorʒ qui habẽtur loco vniꝰ, iudicãtur ac ſi ex teſtamẽto vnius procederẽt, h. d. Op. de l. plane ver. ſed ſi duorũ. ſ. eo. Sol. ibi fuerũt teſtamenta duorũ penitus diuerſorũ, hic duorũ qui habẽtur loco vnius. ſcilicet defuncti, ⁊ heredis. Op. de l. quid ergo. §. j. ſ. eo. So. ibi fuit relictũ a diuerſis heredibus, penitus. hic a duobus, quorum vnus ſuccedit loco alteriꝰ. ¶ † Quero, quid ſi legatarius a quo res relicta eſt, legat eam, videtur ꝙ nõ habeat locũ iſte §. q2 ipſe nõ repreſentat perſonam defuncti, ſicut heres: cõtrarium puto, q2 quo ad rem legatã, loco heredis eſt, l. id tẽpus. in fi. ỹ. de vſuc. ¶ † Quero, quid ſi ille qui mihi debet rem ex ſtipulatione ex cauſa lucratiua mihi legat eam: Reſp. idem q2 vtraque cauſa lucratiua ab eadem perſona procedit, Facit ỹ. ti. ij. l. iij. §. ſi rem. quod no.

§. Si cui. Debitor generis, re obligata perempta, liberatur. h. d. Op. ꝙ in legato generis ſit electio legatarij, non heredis, l. legato generaliter. ſ. eo. Sol. gl. ꝙ hic ſerui non erant in patrimonio, quod tenet Dy. ⁊ omnes rationem ponit gl. in l. heredes. §. ſi incerto. ſ. fam. ercif. Aliam dedi in l. legato. ⁊ illum paſſum, ꝙ quãdo ſerui non ſunt in patrimonio, electio eſt heredis, probat iſte §. melius quam alibi.

1 ☞ Actio ex teſtamento durat ad rem, ſi res eſt tradita non perfecte.

1 **§. Edes quibus.** † Actio ex teſtamẽto durat ad rem ſi res eſt tradita non perfecte. h. d. No. quod ibi dixi in ſummario. Op. ⁊ videtur ꝙ edes trãſeunt cũ iure ſeruitutis. l. a Titio. ỹ. de fur. Sol. intellige, ꝙ hic fuerũt legate ſub cõditiõe, ita ꝙ aliquo tẽpore fuerũt heredis, dicit gl. Op. ꝙ agatur de dolo. l. ⁊ elegãter. §. nõ ſolũ. de dolo. Huius timore Dy. ponit illã totã diſtinctionẽ gl. in d. §. non ſolũ prealle. ꝙ Doc. examinant in l. exhibitionis. C. ad exhib. Ego pono plene in l. Iulianus. §. j. de ver. ob. quantũ ad propoſitũ dic, ꝙ cõtrariũ lo-
2 quit̃ qñ res erat debita ex cõtractu ſtricti iuris, hic † debetur ex teſtamento, ꝙ habet inſtar bone fidei. l. in minorũ. C. ex quib. cauſ. in inte. reſt. non eſt ne. Contra de l. ſi heres generaliter ſeruum. ỹ. eod. Solu. ibi debet exponi, de dolo, id eſt ex teſtamento, nomine doli. Facit plene quod videbitis in l. Meuius. §. fundo. ỹ. ti. j. Et no. ex iſta l. ꝙ habeo rem, ⁊ ipſam tamen peto, q2 non eſt plene tradita. quod plene dic, vt in d. l. Iulianus. §. j. de verb. obl.

1 ☞ Actiones due ad eandem rem competentes, que non ſunt contrarie, nec electione tolluntur, poſſunt ſimul cumulari.

§. Qui ſeruum ex teſtamento. Qui rem legatã ſibi emit, dʒ habere rẽ, ⁊ pretiũ non ſoluere: ꝙ ſi ſoluerit poteſt repetere medijs cõpetẽtibus hic expreſſis. h. d. Primo, loquitur quãdo res nõ erat tradita, nec pretiũ ſolutũ. Secũdo, quando pretium erat ſolutũ, ⁊ res non erat tradita. Tertio, quãdo pretiũ erat ſolutũ, ⁊ res tradita, ſm Dy. Secunda ibi, ꝙ ſi pretio. Tertia ibi, ꝙ ſi iudicio. Opp. qui emit ſeruũ ſibi legatũ emit rem ſuam, ergo nulla eſt emptio. l. ſuc rei. de contrah. emp. ⁊ ſic ex empto non põt agi. Sol. dic, ꝙ res legata ſub cõditione, vel in diẽ, ⁊ ſic erat res teſtatoris, ſecũdũ vnã lec. Vel dic. ꝙ erat legata res heredis, ⁊ ſic non trãſiuit dominiũ in legatariũ, vt dixi in l. ſi heredis ſeruus. ſ. eo. ⁊ iſtam tenet gl. hic in j. gl. Aduerte, ꝙ in hoc principio eſt varietas, q2 quidã intelligũt, ꝙ hic legatariꝰ emit ab herede, quidã, ꝙ emit ab extraneo, vt dicam in gloſ. mag. ¶ Quero ſuper prima pte, qualiter formatur iudiciũ, vt abſolutio ſequatur a ptio. Dic vt in gl. ſuper ver. ex vendito. ſecunda eſt clara. ¶ Ad tertiã partem opp. ꝙ debet agi ex empto, non ex teſtamento. l. cui res. de ac. emp. ⁊ l. fundo. ỹ. ad l. fal. Huius timore iſte §. legitur duobus modis. Primo, ꝙ legatarius egerat ex empto, ⁊ peregerat, q2 cõſecutus fuit rem. Secundo modo ꝙ egerat ⁊ non peregerat. Iſte lect. tanguntur in gl. parua, ſuper. ver. actum fuerit, ⁊ in gl. mag. Item prima lect. variatur tribus modis. Primo contraria loquuntur quãdo quis emit ab herede: hic vero emit legatariꝰ ab extraneo. Huic contradicit litera in prin. que dicit, ab herede emit, ſed punctua poſt dictionem, herede, ⁊ ceſſabit contrarium. Item huic obſtat ꝙ in fi. dicit, ꝙ hominem actoris fecerit, non facit ꝙ tantum heredi conuenit. Reſp. vt in gl. tenendo iſtam lec. Item huic lect. obſtat ſ. in ver. ꝙ ſi pretio. ſi enim non emiſſet ab herede, non poſſet eum conuenire ac ſi eſſet euictus. Huius timore gl. in l. fundo. ỹ. ad l. fal. intelligit, ꝙ in prima ⁊ tertia parte hic ab extraneo emit in medio emit ab herede. Certe licet in ſe ſit verum, ꝙ quando ab extraneo emo, heredem conueniam ex teſtamento, l. plane. §. ꝙ ſi rem, ſ. eo. tamen iſta variatio hic non placet, q2 totus iſte §. videtur loqui in vno caſu. Variatur ergo iſta lec. alio modo, ſcilicet ꝙ in toto §. emit ab herede. ⁊ quod hic dicitur egerit ex teſtamẽto. expone, id eſt ex empto. occaſione teſtamenti: quod etiam verum eſt in ſe, ⁊ hoc tenet Iac. de Ra. tamen non eſt de mente huius litere, que facit differentiam inter actionẽ ex empto, ⁊ actionem ex teſtamento. Unde iſta lec. in fi. gl. ibi. vel dic plenius. variatur tertio modo, ſcilicet ꝙ agatur ex teſtamento, ⁊ petit legatarius illud quod habet, q2 nõ videtur habere ex cauſa legati, niſi rehabeat pretium ⁊ quod in tex. dicitur, hominẽ actoris fecerit expone, id eſt, factum ex cauſa emptiõis, ⁊ ex cauſa legati ſibi dimiſit. ⁊ iſta eſt vera. Declaro, ſi ego habeo reʒ ex cauſa emptionis que mihi legata eſt, ego poſſum cõſtituere in animo meo rẽ habere ex cauſa legati, ⁊ agere cõtra te ex empto, quaſi mihijpſi euicerim. ita loquitur. l. fundo. ỹ. ad l. fal. ⁊ l. cui res de act. emp. Itẽ poſſuʒ ſicut ipſam rẽ habeo ex cauſa emptionis, velle me habere ex cauſa emptionis, nec mutare titulum in meipſo, ⁊ tunc ago ex teſtamẽto, quoniã non videor habere rem mihi legatam, cum nõ habeo ex illo titulo, ita loquitur iſte finis. ¶ Secũda lec. principalis in iſto verſiculo eſt, ꝙ legatarius egerat ex empto: ⁊ non peregerat, q2 nõ erat lata ſententia, nec facta ſolutio, poſtea cognoſcẽs rẽ ſibi legatã proponit actionẽ ex teſtamẽto, licet de iure nõ potuerit. Dicit gl. tamen nõ debebit abſolui, niſi pretiũ reſtituat, ⁊ hominẽ actoris fecerit. Iſta lec. ponitur in gl. mag. ibi, ſiue etiã proprie, ⁊ tangit̃ in precedẽti gl. vide eam. Hoc quod gl. dicit, ꝙ de iure nõ potuerit agi. Reprehendit Dy. vt colligitur per eum in c. nullus pluribus de re. iu. lib. vj.
1 Unde dicit † ꝙ quando ſunt due actiones cõpetẽtes ad eandẽ rẽ,

que non ſunt contrarie,nec electione tolluntur,⁊ abſolutoria lata
in vna nõ parit exceptionem rei iudicate in alia,admittitur cumu
latio,⁊ allega. iſtum §.⁊ ſic innuit,⁊ bene.quod dei ure poſſit pro-
poni vtraqꝫ actio.Nam exactione facta ex vna.non contingit libe
ratio ex alia,vt hac lege pater.Et ad predicta alleg.Cy. hunc §.in
in l.edita.C.de eden.circa.fi.ſui.

1 ☞ Legatum factum a viro vxori, videtur factum animo com-
penſandi.

a **§. Cum pater** [a]Si pater primo dotat promittẽdo,
b poſtea legat.[b]videtur pro dote lega-
c re.h.d.Opp.[c]de l.cũ pater.ſ.de iure do.Reſp.quando agunt ſepa
ratim.loquitur ibi.quãdo ſimul cõcurrunt,habet locũ iſte §.vt in
1 gl.¶ †Op.de rei vxo.act.l.j.§.ſciẽdũ.Sol.aliud in patre,qui legat
filie:aliud in viro,qui legat vxori.Et dicit gl.ꝙ hoc ideo,quia pa-
ter ad dotandam filiam tenetur ex legali diſpoſitione,⁊ ſic ex ne-
ceſſitate.Unde id ꝙ relinquit,videtur relinqre animo compenſan
di,ſed maritus tenetur vxori ad dotem,ex proprio contractu libe
beraliter facto de quo ĩ.ti.j.l.creditorẽ.⁊ l.ſi cũ dotẽ,§.ſi pater. ſol.
d ma.¶ Op.extra gl.[d]de l.ſi pater pro filia.ĩ.de colla. Do.Hic tex.
ſol.dum dicit,eadẽ centũ.Sed gl.dicit.ꝙ hoc in dubio preſumitur
vnde contrariũ remanet.Dic ergo ꝙ hic pater legauit quãtitatẽ,
⁊ quãtitatẽ promiſerat:ibi aliud legauit ꝙ̃ promiſerat, puta pro-
miſerat ſpeciẽ,⁊ legauit quãtitatẽ,vel ecõuerſo.Et ita iſtã legẽ in-
2 telligo.Dic ergo,†quãdo pater primo dotat promittendo,ſcdo le
gat.⁊ exprimit ſe pro dote legare,⁊ nõ tenetur heres niſi ad alter-
utrũ,vt hic.⁊ l.Titia.§.qui inuita.ĩ.ti.j.Aut non expreſſit:⁊ tunc,
aut legauit aliud quam promiſit,⁊ debet habere vtrunque.l.ſi pa
ter pro filia.de colla.dot.Aut legauit illud idem,vel tantundem,⁊
in dubio videtur legare animo compenſandi,⁊ debet eſſe contẽta
3 alterutro.vt hac glo.⁊ l.ſi cum dotẽ.§.ſi pater ſol.mat. ¶†Que-
ro,quid ſi pater primo dotat tradendo ⁊ poſtea legat.De hoc vi-
detur caſus ĩ.ti.j.l.cum pater.§.pater filie.Doc.vt Ja.⁊ Oldr.di-
cunt quandoqꝫ poſtea legat ipſum corpus dotale,ꝙ erat traditũ:
quãdoqꝫ legat dotẽ ſimpliciter.Primo caſu,valet legatũ.⁊ filie de
betur eſtimatio.q̃ ei videtur relicta res aliena,d.§.pater filie.Se-
cũdo caſu valet legatũ,nõ ꝙ aliquid vltra filia cõſequatur,ſed hoc
operat̃,q̃ dos tanꝙ̃ legata nõ venit in collationẽ,ita intelligũt d.
l.Titia.§.qui inuita.ĩ.ti.j.ar.l.filiã.la ij.⁊ arg.l.a patre.C.de col.Si
vero legaret aliud a dote.⁊ corpore rei dotalis,tũc valet legatũ,⁊
id nõ cõferret,dotẽ vero cõferret,l.filie.C.de coll.⁊ ĩ.de col.do.ꝑ to
4 tũ.De intellectu tñ d.§.pater filie,dicã ibidẽ.¶†Quero,qd econ
tra ſi primo legat,poſtea dotat?Reſp,ſi primo legauit nomine do
tis ⁊ poſtea dotat,videtur de primo legato dotata.l.Luci⁹.j.ĩ.tit.
j.⁊ C.eod.l.filia.Si vero primo legauit ſimpliciter,ſecundo dotat,
tũc deberet habere vtrunqꝫ,ar.l.quinquaginta.ſ.de prob.⁊ ꝙ no.
5 in l.plane.§.j.ſ.eodeꝫ.¶ Quero.in caſu huius §.quid ſi pater non
legauit filie,ſed ipſi genero cui promiſerat. Reſpon. aut legat no-
mine dotis.⁊ non valet,quia legat creditori ſuo,niſi contineat ali-
quod commodum.l.creditori.⁊ l.ſeq.ſ.eo.Si vero non legat nomi
ne dotis,ſed ſimpliciter,tunc gener debet habere vtrunqꝫ. nec vi-
detur relictum animo compenſandi,l.creditorem.ĩ.ti.j.⁊ l.j.§.ſcien
dum.de rei vxo.act.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Cum pater. Uide Com. conſil. xviij.incip.ſine di-
ſputatione.⁊ de materia iſtius §.vide que ſcripſi in l.ſi cum dotem.
§.ſi pater.ſo.ma.

b ¶ Poſtea legat.Adde vt per Pau.de ca.conſi.lxiiij.⁊ an cũ auus
legat nepti dotẽ.⁊ pater poſtea illam dotat, vel eãdẽ legat an vi-
deatur feciſſe animo compenſandi.vide Ang.conſi.lxxviij.Bal.cõ
ſi.cccclvj.li.iiij.⁊ inquãtũ Alex.tãgit ſi pater primo dedit mille in
dotẽ.ſcdo mille,alijs mille nõ exactis,an videat̃ pater velle compẽ
ſare.adde an eo caſu quo pater dat filie plus ſcdo marito,ſi ex eo
nõ extẽt liberi,⁊ moriat̃ filia,an illud ꝙ plus dedit ſcdo,debeat per
tinere filijs primi matrimonij,vel ad patrẽ,Bal.cõſi. ccxcviij.li.ij.

c P. PAV. P. ¶ Op.Uide Cõ.con.xx.inci.teſtator leg.poſt prin.

d AND. BAR. ¶ Op.extra gl. Sepenumero cõſului in hac mate
ria,⁊ vide Lud.Ro.in cõſi.ccl.Et vide Lud.Ro.in conſi.cclxxvij.

1 ☞ Stante ſtatuto quod debitor non cogatur ſoluere creditori,
niſi creditor reddat inſtrumentum cancellatum,ſufficit creditorẽ
liberare debitorem,ſi amiſit inſtrumentum.
Amiſſio inſtrumenti probatur per ſacramentum.

§. Si ita. Conditio de inſtrumẽtis reddendis, continet
in ſe etiam liberationem preſtari,ꝙ ſolum ſuffi
cit ſi inſtrumenta reddi nõ poſſunt.h.d.Op.de l.ab omnibus.§.in
teſtamẽto.ĩ.eo.So.vt ibi.Opp.de l.Labeo.ſ.de pac.Sol.Dy.per
redditionẽ inſtrumẽti liberatur quis ope exceptionis:ideo nõ ſuf
ficit,niſi liberetur per acceptilationem.vt hic.¶ Iſte §.facit ad q.
1 †Statutum eſt in ciuitate:ꝙ debitor nõ cogatur ſoluere,niſi credi
tor reddat inſtrumentum cancellatum.Certe ſi creditor nõ habet
q̃ amiſit,ſufficit ꝙ debitorem liberet,vt hic.Probabit enim amiſ

a ſionem per ſacramentum[a],l.fi.C.de fide inſtr.ſecundũ Dy.⁊ [...]
2 de Are.hic.An †autem de iure communi creditor teneatur [...]
dere debitori inſtrumentum.dic vt in l.diſſolute.de cond.ſine [...]
ſa.C.⁊ l.plures.C.de fide inſtr.⁊ dixi ĩ l.fullo.vel ſarcinator.[...]
tabulas.ĩ.de fur.¶ Ultimo aduerte ad principium §.quia [...]
quando quis iuſſit inſtrumentum reddi pro liberatiõe ſi ergo [...]
fuit cauſa,ceſſaret diſpoſitio huius §.Exemplum cum per[...]
mus ad pacta inuicem,⁊ tu diceres ꝙ pater meus promiſe[...]
bi decem ex cauſa mutui,ego promiſi tibi illa decem,ſi mihi [...]
mentum oſtenderes,ſi poſtea dicis te non habere,⁊ velle me [...]
rare,nõn ſufficit:quia inſtrumentum volebam,non ſolum a[...]
randum,ſed etiam ad ſciendum ſi verum eſſet:vel ergo inſtru[...]
tum exhibeat,vel aliter de debito faciat fidem.

ADDITIO.

a Per ſacramentum.Adde Fed.conſi.xiij.Pau.de Caſt.in l.[...]
menta.C.de fideicõ.⁊ ibi quid de amiſſione literarum cambi[...]
quantum Alex.ponit de bannito occiſo,cuius bannum no[...]
cancellatum.⁊ tamen ſoluerat bannum,adde Bal.conſi.[...]
Pau.de Ca.conſi.xxiiij.⁊ xciij.Ang.conſi.ccxxxvij.
IO. FR. RV. ¶ Adde.Circa principalem deciſionem [...]
tenent ceteri.vt no.Jaſ.hic.

a **§. Si Titio,** [a]Qui non admittit̃ ad parteꝫ iu[...]
nis,facit partem ſi habet ius reti[...]
etiam iure ſuo h.d.¶ In tex.ibi non admittatur,dic,ſ. iur[...]
Gl.iſtaꝫ materiã tradit ponẽdo caſus ſingulares in quib[...]
nõ admittit̃ ad partẽ ⁊ nõ facit partẽ,⁊ ecõtra.qñ facit pa[...]
cunda ibi,itẽ legat̃ mihi,⁊ non capaci.Ex his tñ non habes [...]
nem legis.Dy.in l.plane.§.ſi coniũctim.ſ.eo.hoc tradit per [...]
tuor regulas.que regule nec rationem habẽt in ſe.nec vere [...]
1 ſtatim dicam.ego pono duas regulas.Prima,†qui non adm[...]
tur ad partẽ, nec admitti ſperat̃ aliquo iure actiõis.retentio[...]
vel alterius equitatis.per ſe,vel per alium.iſte non facit par[...]
ita loquũtur caſus poſiti ĩ prima parte gl.Scda regula eſt [...]
aliquo ex p̃dictis modis ad legatũ admittit̃ facit partẽ.ita lo[...]
tur ſecunda pars gl.Rõ eſt in euidẽti,q̃ ex eo ꝙ aliquo modo ad[...]
mittitur,aufert tibi partẽ,cũ eadem res pluriũ eſſe non poſſit.[...]
vt certo.§.ſi duobus vehiculũ.ſ.cõmo.¶ Declar[...]
in quibus qs admittit̃ quoquo modo,ita ꝙ partẽ [...]
qñ legatũ valet in perſona collegatarij omni iure.[...]
nõ eſt dubiũ ꝙ partem facit,l.ſi plurib⁹.ſ.e.⁊ ĩ.ti.ij.l.[...]
Scds qñ non admittitur,ſed admiti ſperatur,vt in poſthumo[...]
duobus.in prin.ſ.eo.Tertius,⁊ nunc intro gl.qñ legat̃ mihi [...]
capaci,tũc facit mihi partẽ,vt ĩ.ti.j.l.ſi Titio.§.j.ita dicit gl.[...]
ligo de non capaci cui res aufertur tãquã ab indigno.[...]
cit partem,quia licet nõ admittatur ipſe,admittitur alius [...]
fiſcus.Sicut enim faceres mihi partẽ ſi mecum comederes [...]
alium ponis loco tui in mẽſa.Quartus caſus,quãdo lega[...]
hi ⁊ tibi res tua:vt hic.Ratio,quia per legatũ rei alienę [...]
transfertur dñium ipſo iure,ſed heres debet redimere [...]
re. vel dare eſtimationem. Iure ergo retentionis conſul[...]
hic eſt caſus hic.Sed cõtra hoc op.ſ.e.l.plane.§.ſi duobus [...]
gatur mihi ⁊ heredi.Uidetur enim quod heres poſſit [...]
re iure retentionis ibi.ſicut hic.Reſp.illũ §.intelligo,q[...]
corpus hereditarium,coniunctim re,vel re ⁊ verbis.Si [...]
retur res heredis mihi,⁊ heredi,tunc heres facit mihi pa[...]
legatur mihi ⁊ domino.vt hic.Si vero legaretur res alien[...]
heredi,tũc idem puto,eadem ratione:q̃ cum dñium non [...]
in legatarium,heres poteſt ſibi conſulere per viam retent[...]
* hũc §.ꝙ ĩ.dicã.Si vero legat̃ quãtitas,*vel aliud in gen[...]
de manu heredis dꝫ dari legatario,tũc idẽ ꝑ eandẽ ration[...]
Sed qñ legatur corpus hereditariũ mihi ⁊ heredi.heres [...]
nõ admittitur iure hereditario,q̃ teſtator ſpecialiter leg[...]
illud ab vniuerſitate exemit:nec poteſt venire vt legatar[...]
bi non põt legari a ſeipſo,⁊ dominium recta via tranſit in [...]
rium.Unde non põt retinere pretextu alicuius iuris quo[...]
rit,vel habere ſperet̃.merito non facit partem.d.§.ſi duobus [...]
gatũ.§.j.ĩ.eo.⁊ ideo eſt cõſilium legatario.iſto caſu,ꝙ ag[...]
heredẽ rei vendicatiõe,non actione pſonali,d.l.legatũ[...]
hoc apparet intellectus l.ſi qs Titio.ſ.de vſufr.accre[...]
gat Titio ⁊ heredib⁹ ſuis vſumfructũ,Titius hab[...]
heredes partẽ faciũt.Intelligo eñ illã literã vt [...]
ſuis.ſ.teſtatoris,q ideo faciũt partẽ,q̃ apud eos [...]
⁊ ſic ius vſuſfructus cauſalis merito per retentio[...]
ſulere ſibi, licet gl.ibi aliter intelligat.Itẽ dixi,ꝙ [...]
relinquat̃ cõiunctim re.vel re ⁊ verbis,⁊ ſic iure ſuo [...]
totũ admittit̃,⁊ heres ſecum non concurrit: ſi autẽ [...]
iunctim re,cõiunctim verbis tñ, q̃ teſtator diuiſit [...]
rius nõ admittit̃.niſi ad partẽ ſuã,d.l.plane.in fi.ſ.eo.⁊ [...]
Lucius.⁊ j.ad Treb.l.Lucius.in prin. ¶ Quintus caſus [...]
legat̃ mihi ⁊ ſeruo teſtatoris,tunc ſeruus facit partem.l.plane [...]

unctim.ſ.eo. Nõ eſt, qꝛ de equitate ipſi ſeruo debet.d.§. ſi con-
ctim.in glo. ¶ Sextus caſus eſt.qñ legatur mihi ꝛ ſeruo meo,
.titu.j.l.ſi mihi pure. Ratio eſt eadem. ¶ Septimus caſus eſt
ponitur in tex.ꝛ in l.ſi duo patroni.in prin.ſ.de iureiu.vbi ali-
s admittitur ipſo iure,ſed non ope exceptionis: tamen qꝛ ali-
iure admittitur,partem facit. Vbicunqꝫ autem nullo iure ad
titur,nõ facit partem,vt dictum eſt. Exempla ponũtur in pri-
parte gl.que eſt multum clara.ꝛ hoc verum,quia talis non fa-
mihi partẽ:ſed poteſt eſſe,ꝙ ego repellor a parte propter aliaꝫ
ſam,ꝙ dic vt l.re coniuncti.ti.ij.in iij.q.prin. Ex predictis appa
ꝙ diſtinctio Dy.nihil valet. D:cit enim,aut legatum eſt inuti
i perſona legatarij ratiõe rei,quia eſt eius propria,ꝛ facit par-
,vt hic ꝛ iſte caſus verus eſt in ſe,ſed non eſt vtilis. Quid enim
go relinquo ſeruo militiam liberi,cum ignorarem eum ſeruum:
rte legatum eſt inutile propter perſonam legatarij,ꝛ rei legate
tim,vt no.in l.ſed ꝛ ſi ſic.cum gl.ꝛ l.fideicommiſſa.§.ſi ſeruo.j.ti.
tamen nemo dixerit,ꝙ partem facit,cum tale legatum ſit inu-
,ꝛ pro non ſcriptum,ergo accreſcit coniuncto,vt C.de ca.tol.§
primo.ꝛ §.pro ſecundo. Sol.dicit ipſe,quando legatũ eſt inutile
ropter defectũ perſone legatarij tantum,tunc aũt propter deli-
tũ,ꝛ facit partẽ,l.ſi Titio.ꝛ l.ei qui.j.ti.j. Et ponit exemplum, in
mnibus caſibus qui no. Inſti.de leg.§.legari.in gl. Hoc eſt falſuꝫ
lã in d.§.legari.in gl.nominant pſone q̃ ſunt omnino nõ capaces,
d per eas non acquiritur fiſco,ſed pro non ſcripto habent etiam
o non ſcriptis accreſcunt coniuncto d.§.in j.ſed d.l.ſi Titio.ꝛ ei
i loquitur quãdo aufertur ei vt ab indigno,vt ſ.dixi, ꝛ ibi dicã.
tem dicit ipſe,legatum eſt inutile propter defectum legatarij,vt
credebatur viuere,cũ eſſet mortuus,vel non natus,ꝛ in hoc di
verum ꝙ non facit partẽ,per leges in gl.alle. Idem ſi poſt teſta
ntum moriatur,vel repudiat,vt in d.§.pro ſecundo.C.de ca.to.
ertium caſum ponit ipſe quãdo legatur heredi a ſeipſo:tunc.qꝛ
atum eſt inutile,miſta conſideratione legatarij ꝛ eius a quo re-
quitur,non facit parteꝫ,hoc intellige vt dixi ſ. Quartus caſus
ſm eum,quãdo legatum eſt inutile,miſta cõſideratione legan-
,ꝛ eius cui relinquitur,vt ſi relinquitur ſeruo proprio,ꝛ tũc nõ
it partẽ,d.l.plane.§.ſi coniunctim. Iſta regula non eſt vera.niſi
caſu illius.§.ſi coniunctim,qꝛ ſeruus de equitate admittit. Sed
ne,ꝙ relinquit tibi ꝛ filio ſuo ſpurio. Certe,qꝛ ſpuri⁹ nulla equi
te admittitur,ꝛ hoc miſta ratione legantis,ꝛ legatarij,qꝛ poteſt
urio legari a quocunque alio preterquã a patre: ꝛ pater poteſt
gare cuicunque alij,quam ſpurio,auth.quib.mo.natu.effi. ſui.§.
.ꝛ ibi no.ꝛ Azo in ſumma.C.de nat.lib. Certe iſte ſpurius nõ fa-
it partem,qꝛ legatum eſt pro non ſcripto,l.lucius.§.j.j.eo.ꝛ ibi di
am. ¶ Vltimo gl.ſignat quedam contraria, que examinabo in l.
e coniuncti.j.de lega.iij.in vlt.q.

ADDITIO.

CLAV. DE SEISS. ¶ Si vero legatur quantitas. Pro quo
eſt bonus tex.in l.fi.§.Seio.j.ti.j.licet gl.ꝛ Bar.ibi contra.

☞ Eligere qui habet ex vltima voluntate,non poteſt variare: ſe
cus ſi per ſtipulationem.
Vltima voluntas non debet eſſe in pendenti.

§. Stichum. Ei,qui habet electionẽ† ex vltima volũ-
tate,variare non licet.h.d. Oppo.de l.ſi
quis ſtipulatus.in prin.de ver.ob. Gl.ponit plures ſol.tene illam.
aliud in ſtipulationibus,aliud in legatis. Ratio,quia in legatis fa
cta electione ſtatim ius facit executionẽ, quia tranſit dominiũ in
legatarium,l.apud Aufidium.j.de optio. leg. Iſta ratio eſt bona,
quando legatur res teſtatoris,ſed ſi legatur res aliena,dic ratio-
nem eſſe,quia vltime†voluntates non debent eſſe in pendenti, [a] l.
fi.in fi.ſ.cõmunia predi. Glo.ſignat contraria,ꝛ non ſoluit.ibi in l.
iij.§.pe.de ſepul.viola. Sol.ꝙ ibi non erat alij ius queſitum effica
citer,qꝛ penituerat. Dy. Vel iſtud fauore vltime voluntatis. Se-
quitur in gl.ſ.de poſ.l.j.§.pe. Sol.prout no.C.de act.ꝛ obli.l.ſicut.
Dy.ꝛ ibi melius Cy.ſequitur in gl.l.eum qui certarum.§.j.ꝛc. Sol.
prout reſponſum fuit ad primum contrarium.

ADDITIO.

¶ In pendenti. Adde Abb.conſi.xj.ij.lib.
☞ Repreſalie conceſſe contra ciues,videntur cõceſſe contra ci
ues bannitos.

§. Legatum. Qui eſt†in fuga,videtur eſſe in loco, a
quo receſſit.h.d. Facit ad q.†vtrum re-
preſalie cõceſſe cõtra ciues ciuitatis,poſſint exerceri contra exbã
nitos ciues illius ciuitatis. Et hic videtur ꝙ ſic,qꝛ ſi ſunt in fuga[a],
videntur eſſe in loco vnde aufugerunt, quod dic vt in trac.meo re
preſaliarum.in vij.q.prin.

ADDITIO.

¶ In fuga. Adde inquantum Alex.tangit de natis in aliqua ciui
tate per tranſitũ,an ſint ciues illius ciuitatis,ꝛ dicitur eſſe notan
dum ad ſtatuta prohibentia aliquẽ aſſumi ad collegia, ꝙ cõſuluit
Bal.ſuper ſtatuto Vero,an natus in riperia Veron.poſſit recipi
in collegio doctorum:eius conſi.xlv.j.lib.

§. Si Titio. Si vna ex rebus alternatiue legatis a te
ſtatore donatur.alia in legato remanet.
h.d. No.ex prin.§.ꝙ ſi teſtator dat illud quod heres dando libera-
retur,non contingit liberatio,ſecundum Dy. Op. Dy.j.ti.j.l. Lu
cius. Sol.teſtator ibi dedit totum quod legauit:hic vnam parteꝫ.
1 ☞ Coniunctio verbalis non inducit ius accreſcendi in rebus
prorſus diuerſis.
2 Filiabus inſtitutis in centum pro qualibet, ius acreſcendi inter
eas non habet locum.
1 §. Quibus ita. Coniunctio†verbalis non inducit
ius accreſcendi in rebus prorſus di
2 uerſis,h.d.ꝛ pluries vidi de facto. †Teſtator inſtituit filias ſuas
a in centum pro qualibet.[a] Certe inter eas non eſt locus iuri accre-
ſcendi,quia ſeparata quantitas aſſignatur cuilibet,l.j.in prin.ſ.de
vſufr.accreſ.ꝛ l.ij.in prin.ſ.quib.mo.vſufr.amit.dixi in l.re coniun-
cti.j.tit.ij.

ADDITIO.

a ¶ Pro qualibet.adde vt per Bal.conſi.xciiij.lib.v.
1 ☞ Plures habentes idem ius quando diſcordant,quando co-
gantur concordare,ꝛ quis ex eis preferatur.

§. Si is cui. Plures ſimul veniẽtes ad legatũ concor
dare coguntur,qua actione agant,[a] ſecus
ſi veniãt ſeparatim.h.d.cũ.l.ſeq. Tex.in ſeq.l.duobus coniunctim.
ibi peruenire voluit ad petitionem rei, vt no.per Cy. C.commun.
de leg.l.fi.in prin. Opp.j.l.proxi. Sol.ibi veniebant ſeparatim. hic
veniebant ſimul. Op.ſ.de vſuf.l.quoties.vbi dicitur,ꝙ legatuꝫ ex
tinguatur ſi non concordant.gl.non ſol.hic,ſed in l.fi.in prin.C.cõ
1 munia de lega.dicit ꝙ ibi alius caſus eſt. Tu dic,†quando plures
habentes idem ius diſcordãt,ſi quidẽ aliquo iure poteſt perpẽdi
ꝙ aliquis preferatur,ille prefertur.C.de do.l.ſancimus. §.ne autẽ.
ꝛ d.l.quoties.j.reſp. Si vero non poteſt perpendi,tunc aut diſcor-
dant in preiudicium tertij,ꝛ tunc coguntur concordare per iudi-
cem ad petionem partis,que leditur,vt hic. Aut diſcordãt in pre
iudicium ipſorum: ꝛ tunc aut alter vult quod ſorte dirimatur,ꝛ di
rimitur ſorte.l.fi.in prin.C.com.de leg. Si vero neuter hoc vult,di
ſpoſitio effectum non conſequitur,d.l.quoties.ij.reſp.per doc.in d.
l.fi.C.commu.de leg.

ADDITIO.

a ¶ Actione agant. Adde inquantum Alex.not.quod plures poſ-
ſunt vno libello vnum conuenire. Ro.conſ.ccxl.ꝛ ibi etiã an vnus
poſſit plures eodem libello conuenire.

LEX LXXXVIII.

1 ☞ Teſtator legans rem ſuam obligatam, vel heredis, vel alte-
rius,in quo videtur voluiſſe grauare heredem.
2 Legatum rei aliene factum ab ignorante,non debetur,niſi fuerit
factum coniuncte perſone.
3 Legans pignus non videtur remittere debitum,ſecus in legante
chirographum.
4 Legatum rei pignorate quando debeatur.
5 Libellus quomodo concipiatur,quando petitur legatum factuꝫ
de re pignorata.

SI tibi. Si res mea pignorata mihi legatur ab ex-
traneo,tenetur heres ſoluendo pignus libe
rare.h.d. Op.res mea nõ poteſt mihi legari. vt l. proprias.
C.e. Sol.hic erat mea,ſed alij obligata. Op.ꝙ heres non teneatur
ſoluere alij debitũ,l.j.j.de li.leg. Gl.dicit ꝙ ibi legauit creditor qui
habebat rem obligatam,hic alius.hoc tenet Dy.ꝛ eſt verum. Ra
tio quando aliquis habet rem obligatam,eſt veriſimile ꝙ non libe
raret eam,niſi ſolutione:ideo teſtator videtur grauare heredem,
vt ſoluat,vt hic. Sed qñ ipſemet habet rẽ obligatã,videtur graua
re heredẽ in hereditate ſua,inquantum minus põt, vt ſufficiat li-
berare pignus remanente actione perſonali. ¶ Pro declaranda
1 iſta l.dic.†qñ qꝫ teſtator legat rẽ ſuã obligatã,ꝛ tũc dic.vt l.ſi res.ꝛ
l.ſi ſeruus Titij.ſ.e. Qñque teſtator legat rem meam obligatam
alteri,ꝛ tunc aut eſt extrane⁹ qui legat,ꝛ videtur grauare heredẽ
vt luat,vt hic,in eo ꝙ tex.dicit, luatur, ꝙ fit in eſtimatione debiti
principalis.C.de lui.pig.p totũ. Qñque legat ipſe teſtator qui ha
bet rem obligatã,ꝛ tunc ſufficit quod heres pignus liberet,rema
nẽte pſonali obligatione,l.j.de lib.lega.ꝙ intelligo,niſi res eſſet o-
bligata pro tanto,ꝙ veriſimiliter eam dimittebat,tunc enim vr̃ re
linquere quaſi propriã,l.qui habebat.in prin.j.ti.ij. Et predicta o-
2 mnia intellige,†qñ teſtator ſciebat rem alienam eſſe. Si enim puta
ret ſuam,non valeret legatum,niſi factum eſſet coniuncte pſone,l.
cũ alienã rem.C.e. Quandoque legat quis rem alienã,ꝛ obligatã
non legatarij,ꝛ tunc ſine dubio heres †tenetur luere,qꝛ tenetur de
euictione.l.ſi dom⁹.§.de euictione,ꝛ ꝙ ibi no.ſ.eo. ꝛ d. l. cum alie-
3 nã rẽ. ¶ Op.†de l.ſeruũ.§.eũ qui chirographum.ſ.eo. Sol. Aliud

in legato chirographi, aliud in legato pignoris, ⁊ vna ratio redditur. ſ. de pac. l. iij. Dic ratione, qꝛ legando pign⁹, ꝙ eſt acceſſorium nō ſequit̃ remiſſio debiti, ꝙ eſt principale. l. ex pupillari. ſ. de vulg.
4 ⁊ pupil. ¶ † Sed nūquid hoc eſt verum, ſiue teſtator ſciuerit, ſiue ignorauerit rē pignoratam. Et dico, ſi quidē ſciuit, nō eſt dubium. Idē ſi crederet alienā multo magis, qꝛ heres tenetur de euictione Sed eo caſu quo credidit rem alienam, tñ ignorabat pignoratam eſſe, tunc credo, ꝙ legatū non valet, qꝛ debemus reſpicere ꝙ teſtator cogitauit, l. quo loco. ſ. de her. inſti. ⁊ l. in cōditionibus. in prin. de cond. ⁊ dem. ⁊ l. ſeruo manumiſſo. ſ. de condi. inde. ¶ Op. ĩ. ti. j. l. Meuius. §. pe. Sol. ibi plene, licet gl. hic nō ſoluat. ¶ Ultimo no.
5 † ꝙ in caſu huius legis in libello directo, peteretur heredem condemnari quod pignus luat, vt hic, quod no.

1 ☞ Res eadem a pluribus vni relicta ſeparatim, ſemel tantum debetur ab omnibus: ſecus ſi teſtator expreſſit, ꝙ quilibet inſolidum teneatur. nu. 4.
2 Unus ex pluribus heredibus quando grauatur in certa ſpecie ſimpliciter, ille inſolidum tenetur. ⁊ nu. 5.
3 Actione perſonali teneri quis pro re aliena poteſt.
4 Unus ex pluribus heredibus quando grauatur in ſpecie hereditaria, tunc tenetur pro hereditaria portione.
5 Solutio eſtimationis rei legate facte ab vno ex heredibus, omnes alios ipſo iure liberat. nu. 3.
6 Heres ſpecialiter obligatus ſi ſoluit, habet regreſſum cōtra alios heredes quando ſunt grauati

§. Si teſtamēto.

Qui conſecutus eſt eſtimationē totius a grauato ſingulariter, nihil debet conſequi a grauato vniuerſaliter. h. d. Tria innuit iſte §.
1 Primo, ꝙ ſi reliquit † a pluribus heredibus ſeparatiz. non tenent̃ inſolidu: imo ſemel tātum debet legatarius ab omnibus habere.
2 † Secundo, quod ſi grauet vnum in certa ſpecie, ille teneatur in totum. Innuit enim hic, ꝙ ſi codicilli non eſſent, ille ſingulariter gra
3 uatus inſolidū tenebat̃. † Tertio dt, qd ſolutione eſtimatiōis facta ab vno, alij liberant̃ ipſo iure. ¶ Ad quodlibet op. Ad primū op. de l. quid ergo. §. j. ſ. e. Sol. gl. ibi a pluribus ſpecialiter: hic ab vno ſpecialiter, ab alijs generaliter. Iſta ſol. non habet rationem in ſe:
4 ideo dic, † ꝙ ibi fuit ſpāliter expreſſuz ꝙ quilibet teneret̃ inſolidū: hic ſecus. Unde in dubio ad eum ſemel tantum pertinere voluit, vt hic, ⁊ l. Meuius. §. eū. ĩ. tit. j. vbi gl. tenet iſtam ſo. ¶ Op. ĩ. tit. j. l.
5 Meuius. circa prin. Sol. gl. remittēdo ſe ad ibi no. ¶ † Ad ſecundum op. ⁊ videtur, ꝙ grauatus in vna ſpecie, nō teneatur ad totū, ſed pro hereditaria portione, vt ſ. eo. l. ſi fundū ſub cōditione. §. ſi libertus. Sol. ſecundū Iac. de Are. ibi in actione reali, hic in perſonali. Poteſt enim pro re aliena quis actione perſonali teneri. Uel dic ſecundum eundem, quia ibi teſtator grauauit quoſdam ſub nominibus appellatiuis, hic proprijs. Tu dic, ꝙ ibi fuit grauatus vnus in ſpecie hereditaria, hic vero in re ꝓpria ipſius heredis, vnde tenetur heres inſolidum. Ita dicit Dy. hic. ⁊ Sul. in l. auus. de pac. ⁊ gl. innuit. in d. l. Meuius. §. eum. ĩ. ti. j. Sed contra hoc videt̃ ĩ. eo. §. ſi fundus Ideo dic. ꝙ quandoqz vna ſpecies legatur ſemel tantum ab omnibus heredibus, ⁊ ita loquitur §. ſi fundus. Aut legatur ſemel tantum ab vno herede, ⁊ dic, vt dixi in d. l. ſi fundum. §. ſi libertus. Aut legatur pluries a diuerſis heredibus, ⁊ tūc aut fuit dictum ꝙ quilibet inſolidum teneretur, aut non, vt patet ex p̄
6 dictis. ¶ † Ad tertium opp. ⁊ videtur. ꝙ licet vn⁹ ſoluat, res poſſit vendicari pro partibus aliorū. d. l. Meuius. §. eum. ĩ. ti. j. Sol. ille §. legitur duobus mo. Primo, prout intelligitur in re que erat vnius ex heredibus, expone ibi text. ab omnibus non querere, id eſt, a nullis, querere, ſecundum Dy. ⁊ concordat cū iſta. Sed ꝓut intelligitur pro re hereditaria, apparet ſol. quia ibi fuit legata res vnius ex heredibus: vnde pro parte aliorūz non poteſt trāſire dominium in legatarium: vnde ſolutione facta de eſtimatione alij liberantur: vt hic: ſed ibi fuit legata res hereditaria. Unde ſi vn⁹ ſoluit eſtimationem, non impedit quin pro partibus aliorum trāſeat dominium, ⁊ ſic legatarius poterit vendicare. Ille ergo qui ſoluit totius eſtimationem, repetet partem illorum tanquam indebitā,
7 vt ibi videbitis. ¶ † Quero an heres ſpecialiter obligat⁹, ſi ſoluit, habeat regreſſum contra alios heredes. Reſp. in caſu huius §. qñ reperiuntur alij ſpecialiter grauati, tunc habet regreſſum contra eos: ſed quando alij non ſunt grauati, tunc ſecus: imo plus, quia quando eſſet res hereditaria, eo caſu quo teneretur inſolidum, ſolus deberet partem redimere a coheredibus. l. cum quaſi. §. ſi plures. de fideicom. liber.

1 ☞ Dominium rei legate tranſit vere a die adite hereditatis, ficte a tempore mortis.
2 Dominiū rei legate ſub conditione, eſt legatarij a tempore exiſtētis conditionis poſt mortez teſtatoris, ⁊ poſt aditam hereditatē.
3 Acquiſita per ſeruum legatum ante mortem teſtatoris quādo debeantur legatario.

§. Cum ſeruus.

Rei legate vere dominium ... ab adita hereditate, ⁊ eodem ... do debentur que rei legate accedūt. h. d. ¶ No. tex. ibi, vel here...
1 ad id quod ĩ. dicam. ¶ † Op. ꝙ legatarij dicūtur domini a tēpore mortis. l. a Titio. de fur. ⁊ l. ſz ſi dānū. §. j. alias l. peculiū. §. idēque ſi pure. ⁊ ſ. de pe. So. dicit gl. illud ſecundū fictionē. iſtud ſecundum veritatē. Dic clarius, vt ex hoc tex. colligitur, ſi quidē legatarius re
* pudiat, nunquā videtur fuiſſe ſuū, * vt dicit hic: ⁊ in d. l. ſeruū ... §. j. ſ. eo. Ubi vero legatarius acceptat, a tpe mortis dr fuiſſe ... ſecūdū fictionē. l. a Titio. ĩ. de fur. ⁊ d. l. ſed ſi dānū. §. j. alias l. peculiū. §. idēque ⁊ ſi pure. A tēpore adite hereditatis fuit ſuus vere vt hic: tamen reuocabiliter, qꝛ poterat repudiare: a tēpore acceptationis vere ⁊ irreuocabiliter vt hic: ⁊ no. in l. ſi qs ita. ſ. de ... inſt. Et hoc eſt verū in re legata pure. Nā ſi eſt relicta ſub cōditione, ſi qꝛ idē ꝯditio extitit ante aditā hereditatē, ⁊ poſt mortē teſta
2 toris eſt idē ꝙ ſupra: ſed poſt mortē † teſtatoris, ⁊ poſt aditā ... di. tūc eſt legatarij a tpe exiſtētis cōditiōis, nec fingitur retro a tpe mortis. l. j. §. ſerui. ſ. ad ſylla. ⁊ ĩ. eo. l. legatum. §. fi. ⁊ hoc ... gl. hic ſup verb. in ſuſpēſo. ¶ Op. ĩ. e. l. queſitū. §. pe. So. ...
3 † querit ante mortē teſtatoris ſine dubio non pertinēt ad legatariū, vt in cōtrario. Sz in his que querit poſt mortē, dic ant ... gata res aliena, ⁊ nō debetur legatario, niſi a tpe mortis. ... fructibus ex re aliena legata perceptis. l. Herēnius. ſ. de vſu. ⁊ fruc. le. l. j. ⁊ ij. ſed ſi teſtator legauit rē ꝓpriā, tūc ... poſt aditā hereditatē, ſunt legatarij vere, ita ꝙ ea pōt vendicare vt hic. Sed queſita ante aditā hereditatē ſunt heredis, ſed ... bet reſtituere legatario, ⁊ pro illis non competeret vendicatio ... cet quidam contra, vt dixi in l. ſeruo legato. in prin. ſ. eo.

ADDITIO.

* CLAVD. DE SEISS. ¶ Fuiſſe ſuum. Et idem in repudiatione hereditatis dicit Aret. conſi. cl.

1 ☞ Heres non pōt actione perſonali ex teſtamento conueniri niſi pro hereditaria portione, etiam ſi inſolidū rem legati poſſideat.
2 Dominium rei heredis legate non tranſit in legatarium.

Si fundus.

1 Actione † perſonali ex teſtamento nō pōt cōueniri heres niſi ꝑ hereditaria portione, etiam ſi inſolidū rē poſſideat. h. d. Op. ſ. ea. l. §. j. ... ¶ Op. rei legate trāſit dñium in legatariū, vt ſ. pri. ſi ergo poſſidet. pōt conueniri inſolidū. l. ij. in fi. de preto. ſtip. Sol. ... dominium contrarium eſſet verū: ſed hic legata fuit res heredis non teſtātis, ideo non trāſit dñium hic: ſed agendū eſt actione perſonali q̃ nō pōt dari. niſi pro hereditarijs portionibus. ... er
2 go hic † eſt caſus, ꝙ ſi legat̃ res hr̃dis nō trāſit dominiū in legatariū, vt dixi in l. ſi heredis ſeruus. ſ. e. ¶ Op. ꝙ teneatur ſol... ius eſt res, vt l. fideicōmiſſaria. §. ij. ĩ. de fideic. lib. Sol. ibi te... putabat rē eſſe hereditariā ideo voluit coheredes grauare ... dimāt: hic ſciebat eſſe vnius ex heredibus. ¶ Op. ꝙ etiā actione perſonali poſſit poſſidens inſolidum conueniri, l. iij. §. heres. ... Sol. patet ex his que ibi dixi, ⁊ in l. iiij. §. Cat. in iij. op. ĩ. de ...

§. Ualet legatum.

Dicit idem quod l. ſi ... §. fi. in fi. ſ. eod. ideo ...

LEX LXXXIX.

1 ☞ Heres cui eſt factum prelegatum, qñ illud non conſequitur ...

Filio pater.

Suus vel emancipat⁹ ... ſtinet prelegatum in to... ſequit̃, niſi teſtator aliud voluerit, vel ꝑlegata lo... hereditatis poſuerit. h. d. vſque ad l. queſitū. ¶ In l. ... in tex. ibi, pretor enim, dicit Dy. ꝙ probat rectam eſſe ... nem inter filium emācipatū, ⁊ in poteſtate patris exiſtētē. ¶ ... de l. miles. §. pro parte. ĩ. ti. j. So. gl. ibi priuatur hereditate ... do, hic repudiando: ⁊ aſſignat rationem quam vide, qꝛ primo cōditio prelegati non exiſtit eo viuo. ſed ſcdo caſu, ſic. Et hec ... ra ſol. licet gl. ponat alias ſol. ſed iſtam tene. Sed contra hoc ineſt tacita conditio, ſi repudiauerit, ergo non impedit trāſ... nem, l. cōditiones extrinſecus. de cōd. ⁊ dem. Sol. hec eſt cōditio ta cita dependens ex voluntate legatarij. alias ſecus. dicam in ... traria. Op. de do. exce. l. fi. §. fi. Sol. ibi legatum habebat ... cōditionē ꝙ iſtā ſi heres non erit qꝛ conditio appoſita in ... tione videbatur repetita in legato. Opponitur de l. ... quid ergo. ad Treb. Sol. Dy. ꝙ ibi fuit fili⁹ ſolus inſti... repudiando impugnat defuncti iudiciū: hic habebat ... vnde repudiando, defuncti volūtatem nō impugnat ... in fi. ⁊ l. queſitum. ſ. de acqui. her. ⁊ l. ita tamen. §. qu...
1 Treb. Ex his diſtingue, † aut heres cui eſt aliquid ꝑlegatum ex cluſus morte, ⁊ non conſequitur prelegatuz pro parte ... §. pro parte. ĩ. ti. j. Aut eſt excluſus conditionis defectu ... de dol. excep. Aut eſt excluſus repudiatione ⁊ tunc aut ... voluntate teſtatoris tacita, vel expreſſa ⁊ ſtamus ei, vt ... Aut dubitatur, ⁊ tūc aut fuit inſtitutus ſolus aut cum alio, vt patet ex predictis.

LEX XCI.

☞ Equiparatio ſui ⁊ emancipati, procedit quando ſuo hoc eſt vtile, vt exiſtentia ſui heredis nihil operetur, ⁊ propter beneficiũ abſtinendi. nume. 4.
Suo in herede, an ſit medium inter mortem, ⁊ aditionem.
Suus, ⁊ neceſſarius, an in dubio preſumatur immiſcere.

Nam nec. Op. quia in multis exiſtentia ſui heredis etiam hodie, ali quid operat, l. apud hoſtes. C. de ſuis, ⁊ legi. l. filius. ⁊ l. ſi pupillus. ſ. de acq. her. Sol. † Iſta equiparatio ſui, ⁊ emancipati procedit. quãdo ſuo hoc eſt vtile, vt exiſtẽtia ſui heredis nihil operetur: ſecus ſi ei eſſet dãnoſum, vt in contrarijs. Probatur in l. ſi filius qui patri. in prin. ſ. de vul. ⁊ pu. ibi dixi. ¶ † Querit Dy. an inter mortem. ⁊ aditionem ſit medium in herede ſuo: De quo ſunt gl. varie. dixi in l. fi. ſ. de cõdi. inſti. ¶ Item queritur, † an ſuus, ⁊ neceſſarius in dubio preſumatur immiſcere: Dic vt dicam in l. filius, ⁊ l. cum bonis. de acqui. her. † No. equiparationem inter ſuum ⁊ emancipatum propter beneficium abſtinendi.

LEX XCII.

☞ Prelegata aſſumunt naturam hereditatis, quãdo diuiditur per teſtatorem hereditas, vel maior pars eius inter filios.
Prelegata veniunt in fideicommiſſum, quando teſtator omnia bona, vel maiorem partem diuidit inter filios.

Quid ergo. [a] Opp. ſ. eo. l. filio. ⁊ l. qui filiabus. in fi. cum l. ſeq. Hic ſunt plures gl. Prima, ⁊ ſecunda, quid dicant neſciunt. Penultima, ⁊ finalis proponunt veritatem. nam hic in ver. plane. repudiando excludit a prelegatis, quia diuidendo omnia bona, vel maiorem partem inter filios, apparet voluntas defuncti: q † prelegata ſuccedunt in locũ portionis hereditarie ſibi date in teſtamẽto. Unde ſicut diuiſione facta per teſtatorẽ, nihil habiturus eſſet ſi repudiaret hereditatẽ, ita modo aſſumũt eã prelegata ſibi, naturã hereditatis, in cuius locũ ſuccedũt, l. imperator. §. fi. ⁊ l. ſeq. ĩ. ti. j. ⁊ de cond. ⁊ dem. l. filie. §. j. ⁊ de do. inter vir. ⁊ vxor. l. ſi donate. §. ſi ſpõſus. ſm Dy. quod multũ no. † Nã per hoc puto, ꝙ eo caſu quo alias prelegata non veniunt in fideicõmiſſo, q teſtator portionem nominauit: tamẽ iſto caſu [b] quo omnia bona, vel maiorẽ partẽ inter filios diuiſit, veniunt in fideicommiſſum, ſicut hereditatis portio, caſus eſt hic. Uidebitis in l. Marcellus. §. quidam. ĩ. ad treb. quod no.

ADDITIONES.

¶ Quid ergo Adde vt per Pau. de Ca. conſi. lxiiij.
O. FR. RV. ¶ Tamen iſto caſu. Adde Bar. qui idem tenet in d. §. quidam liberis, ⁊ alij communiter ſeq. vt hic per Ia.

LEX XCIII.

☞ Aduentitia hodie non queruntur per filium patri.
Aduẽti t a dicuntur ea, que habet nepos ab auo, reſpectu patris.
Legatum factum a patre filio, qui eſt in poteſtate aui, tenet.
Profectitium quo ad patrem non dicitur idquod conſequitur nepos ab auo materno.

Queſitum. A filio inſtituto poteſt legari patri. vel alteri cuicunque in eadem poteſtate cõſtituto. h. d. Hec lex legitur duobus modis Primo, ꝙ filius, fuit inſtitutꝰ a patre ſuo. Scdo, ꝙ fuit inſtitutus ab extraneo vt in j. gl. ¶ Op. ꝙ a patre non poteſt legari filio, vt Inſti. §. an ſeruo. ſecundum. j. lec. oportet te dicere, ꝙ iſta lex loquitur ſecundum iura noua, † ſecundum que aduentitia non queruntur per filium patri, ⁊ hoc tangitur in fin. gl. fi. Secundum hoc no. † qd ea que nepos habet ab auo, dicuntur aduẽtitia reſpectu patris, vt hic. ⁊ no. in l. a filio. ſ. eo. Facit l. qui in aliena. §. interdum. ſ. de acq. her. ⁊ hoc licet, in ſe ſit verum, tamen non congruit huic, l. que loquitur in filio, ⁊ ſeruo: ſed in ſeruo nihil eſt immutatum, vnde non poteſt dici, ꝙ loquatur ſecundum iura noua. Teneamus ergo ſecundam lect. ꝙ filius hic fuit inſtitutus ab extraneo. Ad contrarium reſpondeo, quia ibi prohibetur legari a patre filio, qui eſt in ipſius poteſtate: hic legatur a patre filio, qui eſt in poteſtate aui, non patris, a quo legatur: ⁊ eodem modo ſi legatur ſeruo patris, quod valet ac ſi legaretur ipſi patri, vt hic dicit tex. Rationem vidiſtis in l. a filio. ſ. eo. ⁊ iſta eſt vera. gl. dat alias ſo. que ſunt diuinatiue. ¶ Ex hac lege no. † ꝙ illud quod nepos cõſequitur ab auo materno, non dicitur profectitium quo ad patrẽ, in cuius poteſtatem reincidit. Facit l. auus. de iure do. ⁊ de col. bo. l. dedit dotem. quod tene menti.

☞ Medium, non eſt inter mortem, ⁊ aditionem.
Neceſſarius in puncto quo moritur efficitur heres.
Interuallum temporis requiritur in facto hominis.

§. Preſente. Si libertatis dies, ⁊ legati, cedit ſimul, vel libertatis prius, valet legatum: ſecus ſi priꝰ cedit dies legati, h. d. ⁊ no. ſubtilem §. ¶ Op. ĩ. ti. ij. l. q cõcubinam. §. cum in teſtamento. So. hic relinquit libertatem ſub cõditione, legata pure hoc exprimendo, alias ſi ſimpliciter legaret, cõditio adiecta libertati vr̃ repetita in legato, vt lege cõtraria. Op. de l. cum ſeruus. ſ. de cond. inſti. Solue eodẽ modo. ¶ Quero, pone ꝙ inſtitutus eſt heres neceſſarius. tamẽ ſeruus mortuo teſtatore incontinenti impleuit conditionez. an conſequat legatũ: Gl. dicit ꝙ ſic. Idem dic, ſi fuerit impleta cõditio teſtatore viuo. Sed
1 Dy. reprehendit vtrunqz. † Primum. q inter mortem. ⁊ aditionẽ non eſt mediũ, dicit ipſe. Declaro. neceſſarius, in pũcto quo quis moritur efficitur heres a lege. l. ſi poſt mortem. in prin. ſ. eo. Si ergo ſeruꝰ impleat conditionem poſt mortẽ, iſtud de neceſſitate fit aliquo tempore, ⁊ ſic poſtquã eſt heres. Quod enim factum hominis requiritur de neceſſitate requirit aliquod interuallum temporis. l. foramen. ſ. de ſer. vr. pre. ergo anteceſſit dies legati, quã libertatis. Secundum ſcilicet ſi impleuit teſtatore viuo. Dy. reprehendit, quia conditiones poteſtatiue, de quibus hic loquitur, nõ poſſunt impleri viuo teſtatore. l. ij. de cond. ⁊ demõ. ſed intelligendo de conditionibus caſualibus, gl. dicit verum. No. gl. in verb. efficient. que dicit ꝙ inter mortem. ⁊ aditionem non eſt medium.

§. Duobus. Si ſeruo legato viuo teſtatore obuenit libertas, relictum eidem debetur.
1 ☞ Donatio an valeat, ſi dicitur, dono tibi hereditatem meam.
2 Error in nomine appellatiuo vitiat, quando inter expreſſum. ⁊ verum. eſt multa difformitas.

a **§. Si mihi ſeruus.** [a] Ea que acquiruntur p ſeruum viuo teſtatore, nõ debentur legatario: ſecus in queſitis poſt mortẽ, ⁊ aditam hereditatẽ. h. d. cũ §. ſeq. Op. de l. ſi tibi homo. §. cũ ſeruꝰ. ſ. eo. So. vt ibi op. hic appellat hereditatẽ viuentis contra l. j. ſ. de her. vel act. vend. ⁊ contra l. j. ĩ. pro herede. Sol. gl. expone. hereditati. id eſt, bonis q̃
1 ſpe ſunt future hereditatis. Facit † ad q. [b] dixit quidam, dono tibi
b hereditatem meam, an valeat iſta donatio: Quidam ꝙ non, quia teſtator errauit in nomine appellatiuo. ergo, ⁊c. l. ſi quis in fundi
2 vocabulo. ſ. eo. Ia. de Are. ⁊ Pet. dicunt contrarium, † quia tunc error in nomine appellatiuo vitiat, quando inter nomẽ expreſſuz ⁊ verum, eſt multa difformitas: ſecus ſi eſſet multa conformitas. l. librorum. §. quod tamen. ĩ. tit. ij. Pro hoc induco ſpecialiter iſtum §. cum gl. Pet. ponit iſtam queſt. in brocardis ſuis, in d. l. j. ſ. de hereditа. vel actio. vendi.

ADDITIONES.

a ¶ Si mihi ſeruus. Pro concordia aduerte ꝙ donatio omniũ bonorum ſuorum preſentium, ⁊ futurorũ non valet: Bar. in l. fi. C. de pac. ĩ l. ſtipulatio hoc modo cõcepta. ff. de ve. ob. quaſi auferat liberam teſtãdi facultatẽ. Sed Alex. all. Bar. tenere contrariũ in hac l. queſitũ. §. pe. Tu dic ꝙ Bar. format diuerſas. q. q in d. l. fi. ⁊ in d. l. ſtipulatio. format q. de qua in hoc §. pe. qñ ideo donãs vtitur verbo, hereditatẽ meam dono, ⁊c. quaſi erret in hoc nomine appellatiuo hereditas, que non dicitur eſſe viuentis, vt in iuribus ꝑall. ⁊ in l. j ff. de her. vel ac. ven. ⁊ ſic concludit valere, nõ obſtãte illo errore, quaſi ſint cõformia ꝟba, dicere oĩa bõa, ⁊ dicere hereditatẽ. Uel ⁊ ſecũdo dic, ꝙ in hoc §. pe. recitat opi. Uel vltimo ſolue ſcdm Ale. aut intellexit de hereditate, ſ. ſecundũ bona q̃ tunc preſentia liter habebat, ⁊ valet, ⁊ procedat ſecunda opin. Aut voluit donans referre ad omnem hereditatem, hoc eſt ad omnia bona preſentia, ⁊ futura, ⁊ tunc non valet, ⁊ procedat prima opi. Eſt ſubtilis ſo. ſz tutior prima. Adde ad ea, que habẽtur ad Ange. ⁊ Pau. de Ca. in l. penales. in prin. ad l. fal. ⁊ ad Pau. in l. licet. C. de pac.
b ¶ Facit ad q. Uide qñ quis dicit. dono tibi hereditatem meam an valeat: ⁊ ſic accipitur in hac q. hereditas pro patrimonio, alias autem non tantum eſſet prohibitum donari inter viuos, ſed etiã cauſa mortis, que comparatur vltime voluntati. Ita voluit gl. no. iũcto tex. in l. licet C. de pa. Ang. hic ſimpliciter dicit idẽ quod Bar. ⁊ idem Pau. de Ca. hic, ⁊ Bal. hic, quẽ vide. Caue tamẽ quia ſi conſtaret ꝙ promiſiſſet hereditatem, id eſt ius ſuccedendi, nõ valeret. l. cũ donationis. in fi. C. de tranſa. no. Bal. ⁊ doc. in l. ſtipulatio hoc modo, de ver. ob. cũ ſi. niſi fieret mẽtio mortis. quia hoc pacto valeret, p no. in l. fi. C. de pac. vbi omnino vide Bart. in ver. quero, ⁊ ibi ponit quid de hac. q. dono hereditatem, ⁊ videtur tenere ꝙ non valeat, ⁊ forte melius, quia impediret liberam teſtamenti factionem. l. cum donationis. C. de tranſa. ⁊ d. l. ſtipulatio, quia comprehendit preſentia, ⁊ futura, ſecundũ Cy. Bar. ⁊ Bal. in d. l. fi. niſi expreſſe ſe retuliſſet ad hereditatem, quã tunc habet, ⁊ iſto caſu procedat dictum Bar. ⁊ cum Bar. hic tranſit ſimpliciter Pau. de ca. in d. l. licet, ⁊ ibi ſcripſi poſt Bar.

§. Cum homo. Si legatur homo alienus, fructus ⁊ acceſſiones veniunt a tempore litis conteſtate. h. d. Dic vt l. ſi tibi homo. §. cum ſeruus. ſ. eo.

LEX XCIIII.

1 ☞ Conſentiens alienationi alicuius rei, quando ſibi preiudicet.

2 Cõſentiẽs alienationi, ſeu vẽditioni rei, qua actiõe agit ad ꝓtium.
3 Conſentiens donationi rei ſue nihil petere poteſt.
4 Conſentiens alicui leganti rem ſuam, qua actione agat.
5 Conſentiens vendenti rem ſuam, non qui tradat, agit contra vendentem actione mandati.

a **SI fundũ per fideicõmiſſ.**[a] Qui cõſentit alienatiõi rei a teſtatore pure ſibi relicte, poteſt adhuc petere pretium, licet heres ſoluẽdo rem liberare ſe poſſit. h. d. ⁊ no. legẽ difficilem. ¶ Pone, relictus eſt mihi fundus ſub conditione, heres ante aditionem rogauit me ꝙ cõſentirem venditioni, ego feci, an poſſum petere pretium. Reſ. ꝙ ſic. Duo habes, primo ꝙ ille qui conſentit alienationi, preiudicat ſibi in re, non in pretio. Secundo, quãdo aliquis tenetur ad pretiũ, ⁊ ſic ad quantitatem reſpectu rei, ſoluendo rem, liberatur. ¶ Ad primũ op. ĩ. ti. j. l. codicillis. §. j. Solu. Dic. ꝙ hic cõſenſit ſaluo iure ſuo, ita dicit gl. ⁊ hoc tenet Dy. ⁊ tenẽdo hãc ſol. intelligo, quod dixit ſaluo iure ſuo. ſ. in pretio, alias non preiudicaret ſibi, ẽt in proprietate. Petr. dicit. ꝙ hic fiebat venditio propter es alienũ hereditariũ, ⁊ ſic ex neceſſitate: ibi ſecus. Precedens ſol. ſibi nõ placet, quia continet diuinationem. Certe nec iſta ſol. Pet. placet, quia ſi fit ex neceſſitate, eſt maior cauſa preſumẽdi donationẽ. l. cũ quid. ſ. ſi cer. pe. ⁊ ibi no. Unde ego dico ſic: In l. contraria nõ erat legata res, ſed aliquis redditus ex re: vnde cõſentiẽdo alienationi rei nõ poteſt ibi intelligi remitti aliud, quã ius percipiẽdi illum redditũ. Uel aliter, ibi ille qui conſenſit, erat libertus defuncti, ideo faciliꝰ per conſenſum preſumitur donatio. l. ſi vero. §. idẽ Papinianus. ſ. man. hic vero erat quidã extraneꝰ. Et iſtud ſatis placet. ¶ Op. ĩ. eo. l. nihil. §. j. ⁊ ĩ. titu. j. l. cum pater. §. libertis. Sol. gl. eodem modo quo primum contrarium. Tu dic, ꝙ ibi res erat peruẽtura ad me in penam heredis alienantis contra voluntatem defuncti, ſi ego conſenſi alienationi, feci ꝙ heres non deliquit, ergo impediui id ꝙ erat cauſa ꝑueniẽdi ad me: hic vero erat res mihi legata ſim-
b pliciter. ¶ Op. extra gl.[b] de l. mater. C. de rei vẽ. Sol. Ja. de Are. ꝙ ibi quis vendidit rẽ meam a me poſſeſſam: hic vendidit rẽ meam a ſe poſſeſſam. Nec ſol. eſt cõtra l. ſi eum ſeruum. ſ. ſi cer. pe. Unde dic ꝙ ibi habebat ratũ in ſubſidium, ſecundum glo. Uel aliter, ⁊ melius, ibi quis vendidit rem meam vt ſuam: hic vendidit rem meam tãquã meam: vnde videtur gerere negotiũ meum, ⁊ ego cõſentiendo videor vel mãdare, vel ratũ habere: ⁊ ſic habeo ad pretiũ actionem mandati, vel neg. geſt. Iſta ſol. probatur in l. ab vno. C. de neg. geſt. ⁊ ſa. er. l. in familie. Quod autem hic vendiderit tanquã meam ap-
1 paret. q2 mei legatarij conſenſum requirebat. ¶ Et ideo † pro declaratione huius legis breuiter dic, ꝙ quando quis conſenſit alie-
c nationi[c] alicuius rei, aut illa res erat ſua, aut erat ſibi debita, aut ſibi obligata. Primo caſu, aut ille, qui vendidit rem, eãdem mihi donauerat, ⁊ videor conſentire animo donandi: l. ſi vero. §. idem papinianus. ſ. man. Aut non donauerat ipſe, ſed author ſuus donauerat, vel legauerat: q2 legatuꝫ eſt donatio, ⁊ ſic donauit predeceſſor: ⁊ tunc aut ille, qui conſenſit: erat libertus ipſius legantis, ⁊ conſentiendo videtur remittere, l. codicillis. §. j. ĩ. ti. j. Aut nõ erat libertꝰ, ⁊ tunc preiudicat ſibi in re, nõ in pretio, vt hic. ¶ Secũdo caſu quando res non erat conſentientis, ſed erat debita, vel ſpe vel vere, ⁊ tunc aut quis conſentiendo alienationi, impedit exiſtentiam illius conditionis, propter quam debebat ad ſe peruenire, ⁊ preiudicat ſibi l. nihil. §. j. ĩ. eo. ⁊ l. cum pater. §. libertis. ĩ. ti. j. Aut hoc nõ impedit, q2 ex alio euentu debebat ad eum deuenire, ⁊ ſibi tunc non preiudicat, ſiue ſciens, ſiue ignorans fuerit, vt no. per gl. in l. ſi a ſubſtituto in prin. ſ. eo. ⁊ per Dy. in l. qui Rome. §. duo fratres. de ver. obl. ⁊ dic vt ibi dixi in xij. q. Tertio caſu, quãdo quis conſenſit alienationi rei ſibi obligate, dic vt C. de remiſ. pign. ⁊ dixi in l. ſicut §. ſi. ſ.
d quibus mod. pig. vel hypoth. ¶ Opp. ſ.[d] de pig. ac. l. Caius. ⁊ ĩ. ti. j. l. titia. §. lucia. Sol. ibi non conſenſit alienationi, ſed fuit preſens
2 vt teſtis, quod plene dico in l. que dotis. ſol. ma. ¶ † Quero, pro declaratione predictorum qualiter iſte petet pretium, ⁊ qua actione? Reſp. aut ille, cui vendenti conſentio, alienauit illam rem vt meã, ⁊ repetam actione mandati, ſi tunc interuenit conſenſus cum vẽdebatur: ſi poſt, actione nego. geſt. l. ab vno. C. de neg. geſt. l. mater. C. de rei ven. vel ſi res eſſet communis, aliquo iudicio diuiſorio, d. l. in familie. C. fa. erc. Si vero vendidit rem meam vt ſuam, ſi quidem res eſſet perempta, vel preſcripta, habeo actionem ne. ge. ratum habendo in ſubſidiũ, vt C. de rei ven. l. mater. Poſſet etiam mihi conſuli ratuꝫ habendo, etiã ſi res extet, vt dixi in l. ſi eũ ſeruum.
3 ſ. ſi cer. pe. ¶ † Quero, quid ſi cõſentio alicui donanti rem meam? Reſp. vt l. codicillis. §. j. ĩ. ti. j. Nam nihil poſſum petere, arg. l. ij. C.
4 ſi aduer. do. ⁊ l. ſi ſeruus cõmunis. ſ. de do. inter vir. ⁊ vxo. ¶ † Quero, quid ſi conſentio alicui leganti rem meam? Hic eſt dubius caſus. Nam ſi conſentio tibi poſſidenti, non eſt dubium ꝙ datur exceptio. l. Caius. ſ. de pig. act. ⁊ l. ſicut. §. vẽditionis. ſ. qui. mod. pig. vel hyp. ſol. ſed ꝙ actio legatario detur cõtra cõſentientem, videtur cõtra l. cũ quis decedens. in prin. ĩ. ti. ij. Sed heres defuncti te[...] inſolidũ ⁊ habet actionẽ mandati, vel de dolo cõtra cõſentiente[m] q2 forte alias non eſſet legaturus, ar. l. quidam cum filiũ. ſ. de [...] inſti. Dic vt d. l. cum quis decedẽs. ĩ. ti. ij. ⁊ in l. codicillis. §. [...]
5 ¶ † Quero, quid ſi conſentio tibi, ꝙ vendas rem meam, non [...] tradas, qua actione agetur contra me? Reſp. actione manda[ti ſi] preceſſerit mandatum, alias, de dolo. l. ſi cum mihi. ſ. de dolo.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Fundũ. Uide Com. cõſ. xxxiij. inci. quidã. poſt [...]
b POMA. ¶ Op. extra gl. Uide Alex. in l. que dotis, ver. in qua[...] Bar. tamen tenet hoc. ff. ſo. ma. Fel. in c. cum M. Ferra. de co[...]
c ALEX. ¶ Cõſenſit alienationi. No. quãdo quis cõſentit alienat[ioni] alicuius rei, an ſibi ꝑiudicet. de quo habetur latius p Bal. in l. [...] dotis. ſo. ma. ⁊ ibi Imo. ⁊ Bal. in l. ſi ſine. C. ad vel. ⁊ in l. cum [...] ponas. poſt gl. C. de pac. ⁊ Sal. ⁊ plene p Bal. in l. mater. C. [de rei] vẽ. Quid autẽ de eo qui legat rem meam alteri me conſen[tiente] vide Bar. in l. cũ quis decedens. in prin. j. ti. ij. Quid ſi fideiuſ[...] inſtrumento alienationis. vide in l. exceptione. C. de euic. ⁊ q[...] xi poſt Imo. in d. l. que dotis. ⁊ pulchre Bal. in l. cum rem a[...] in ver. ſed pone, cum ſeq. C. de le. ⁊ Jac. de Are. ⁊ Bal. ⁊ Imo[...] dotalem. in ij. no. ſ. ſol. ma. Ang. hic ſimpliciter ſequitur diſt[inctio]nẽ Bar. ⁊ adde que no. Bart. in l. qui Rome. §. ſi. de verb. o[bl.] Bal. in authen. res que. in ſi. C. de leg. ¶ Adde quo ad pri[mum] Bal. conſi. clxviij. ij. li. quo ad ſecundum Bar. conſi. cxxiij. inc[i. qui]dam inſtituit filios.
d ALEX. ¶ Op. ſ. ⁊ vide gl. ⁊ Bar. in l. cũ proponas. la j. C. de [...]

LEX XCV.

1 ☞ Modus quandocunque reſpicit commodum alterius [...] poſitus in diſpoſitione, dicitur cauſa finalis.

a **SI titio.**[a] Alias. §. iulianus. Licet modus [...] caſum deficiat, debetur legatum. h[...] Op. C. de inſti. ⁊ ſubſti. l. j. Sol. ibi in cõditione muta[...] ſi deficit per caſum, facit relictũ deficere, hic vero i[n mo]do. De hoc ibi per gl. ⁊ ĩ. de cond. ⁊ dem. l. in teſtamento. ¶ O[p.] de l. titio centum. §. titio genero. ver. ſed cum ante nuptias. [de] con-
1 di. ⁊ dem. Sol. Dicit Dy. ibi modus erat cauſa finalis [...] vero impulſiua, quod non placet. Nam † quando [...] modus reſpicit commodum alterius, prout hic erat dicitur cauſa finalis [...] titia. in princ. ĩ. de condi. ⁊ dem. Dic ergo quod in [...] ante nuptias, fuit conditio. ⁊ tex. expone vt ibi dixi.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si titio. Aliter loquitur hic Imo. ⁊ vide in l. qui[...] §. termilius. ĩ. de cond. ⁊ dem. Item limita niſi modus de ... tate ineſſet legato, ſecundum Ray. ⁊ doc. in §. titio genero in l. [ti]tio centum. de cond. ⁊ dem. adde vt per Bal. poſt Pau. de C[...]
1 ☞ Poteſt relinqui fideicommiſſum a ſuccedentibus ab [inteſta]to pupillo, quod expirat adueniente pubertate.
2 Pater codicillatur filio grauando venientes ab inteſtato.
3 Clauſula codicillaris vtrum porrigatur ad pupillarem ſub[ſti.]

a
1 **§. Sicuti.**[a] † Poteſt relinqui fideicommiſſum a ſ[uccſe]dẽtibus ab inteſtato pupillo, quod e[xpirat] pubertate aduenĩẽte. h. d. vſqꝫ ad §. qui rogatus in l. plane. [Hic]
b eſt caſus valde ſingularis. ¶ Op. ꝙ pater[b] non poſſit gra[uare fi]lium per fideicommiſſum. l. ex tribus. C. de inof. teſt. Sol. [non po-]
* teſt grauare filiũ in bonis ipſius filij. l. coheredi. §. cum filio [de] vulga. ⁊ pupil. ſed ſuccedentes ab inteſtato ipſi filio, põt gra[uare] vt hic. ita dicit Dy. in l. j. ſ. de vulg. ⁊ pupil. ⁊ Cy. in d. l. ex tri[bus]. Ratio, q2 cuꝫ pater poſſit filio ſubſtituere extraneum, non [ſubſti]tuendo videtur dare venientibus ab inteſtato. l. conficiun[tur in] prin. ſ. de iure codicillo. Ita dicit gloſ. ⁊ iſta eſt bona. Iſtud [...]
2 † quod dicit gl. ꝙ pr̃ ꝑt codicillari filio, * intellige eo modo [...]
* ſcilicet grauando venientes ab inteſtato, non ipſum filiũ [...] prio. ⁊ no. bene quod gl. dicit, ꝙ etiã ſi pater teſtamentum [...]
3 facit, hoc procedat. † Et iſta faciunt ad queſtionem quam [...] l. j. ſ. ti. j. ⁊ ſimiles, vtrum illa clauſula, ſi non valet iure teſta[menti] valeat ⁊c. porrigatur ad pupillarem ſubſti. quod no. bene.

ADDITIONES.

a ¶ Sicuti. Circa intellectum huius l. vide omnino Iaſ. in l. [arro]gator. col. j. ff. de adop.
b P. PAV. P. ¶ Op. ꝙ pater. Uide Com. conſi. cxxiij. ⁊ q[...] in l. centurio. in vlt. q. de vul. ⁊ pupil. in l. heredes mei. [...] ad tre. Pau. de Ca. conſi. cxcix. ad ſi. omnino Pau. de [...] ex tribus, ⁊ in conſi. lxxvij. in iiij. dub.
* CLAVD. DE SEISS. ¶ §. Cum filie. Et ibi vi[de ...] intellectu huius §. ⁊ per Bar. in l. qui duos. eo. ti. [...] tur illam l. coheredi. ⁊ ibi ſcripſi.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Codicillari filio. Item poſ[...] re cauſa mortis. Sed credo aliam eſſe mentem Bar. vbi [...] cit ſpecialiter mentionem de impubere. ſed leges prealleg[ate lo]quuntur de omnibus indiſtincte.

LEX

LEX XCVI.

Quod fideicōmiſſum. [a] Quero de ratione: Reſp. intra tempus pubertatis videntur venientes ab inteſtato habere ex diſpoſitiōe defuncti, qui aliū poterat ſubſtituere. poſtea videntur habere ex caſu, ꝛ ſic non poſ... per fideicommiſſum grauari, l. ſed ꝛ ſi. §. fi. ī. ti. ij. ꝛ dicit Dy. ꝙ lex non eſt alibi, ꝛ dicit etiam per iſtam legem ꝙ fideicommiſ...m, de quo loquitur l. ſceuola. ī. ad trebe. non valet poſt puberta...m, vt ibi.

ADDITIO.

LEX. ¶ Quod fideic. Uide Bal. in l. ſi arrogator. in iij. op. de op.

LEX XCVII.

Plane. [a] Hoc examinant Doctores C. eo. l. cum quidam. dicemus in l. qui fundum. §. qui filios. ī. ad l. fal. facit ī. eo. l. antepe. ꝛ qđ ibi dicemus.

ADDITIO.

LEX. ¶ Plane. Iſtum tex. no. Bal. in l. j. in fi. C. eo.

§. Qui rogatus. Uenditor ſerui heredis de reſtituendo rogati, tenetur fideicommiſſario, ſi eſt ſoluendo: alias contra emptorē habetur regreſſus h. d. concordat. l. vlt. in prin. ſ. de eo per quem fac. erit.

§. Si cui Stichus. Grauatus dare vnam de rebus alternatiue relictis, tenetur ad illam, etiam ſi aliam elegerit. h. d.

☞ Fideicommiſſo grauari qui non habet commodum pecuniarium, non poteſt.

Locupletior non dicitur, qui habet libertum.

Opere nō poſſunt imponi ſeruo manumiſſo per fideicommiſſum.

§. Qui teſtamento. [a] Cui eſt prouiſum non pecuniariter, grauari non poteſt. h. d. † No. ꝙ qui non habent commodum pecuniarium, nō poſſunt grauari onere fideicommiſſi. Concor. ī. ti. ij. l. iij. §. ſi rem. Poſſet etiam poni exemplum in l. ſi creditori. §. j. ſ. eo. ¶ † Nota, qui habet libertum, non dicitur [b] locupletior. l. nemo predo. §. j. ſ. de reg. iur. quod intellige vt no. in l. naturalis. §. fi. ſ. de preſc. ver. dicam in l. vero. §. de viro. ſ. ſol. ma. ¶ † No. ꝙ non poſſunt per fideicommiſſum imponi opere ſeruo manumiſſo, etiam ſi teſtator voluit. Simile in l. cerdonem de oper. lib. Fallit in filio teſtatoris, vt in gl.

ADDITIONES.

LEX. ¶ Qui teſtamento. Uide Bar. in l. j. C. de leg.

LEX. ¶ Non dicitur. An qui habet libertum, dicatur locupletior, vide Bar. ꝛ doc. in l. cum proponas. C. de dona. ꝛ Adde l. Titius ꝛ ibi do. C. de oper. liber. ¶ Adde ſecundum Pau. de Caſt. ꝙ nec habēs ius patronatus dicit᷑ locupletior, vt poſſit grauari, no. in l. j. §. fi. de preſcr. ver.

LEX XCIX.

Quidam teſtamento. Deſignai o vnde legatum ſoluatur, poſt legatum relictum appoſita, ipſum conditionale non facit, h. d. Op. ī. eo. l. ſi ſeru⁹. §. qui quinque. ꝛ ſ. e. l. ſi ſic. §. j. Sol. hic primo [a] fuit legatum pure, poſtea deſignauit vnde ſoluatur: ibi in ipſa ſubſtantia legati appoſuit deſignationem rei: vnde ſi non reperit᷑, deficit ſubſtantia legati. Aliud enī eſt dicere, lego tibi decem, que in arca habeo, vel que Titius debet mihi, ꝛ tunc loquuntur contraria. Aliud eſt dicere, lego tibi decem, que ſoluātur de his que Titius mihi debet, vel de eo quod habeo in arca vt hic, ꝛ ī. ti. ij. l. Paulo. §. j. ꝛ per Cy. de iſta materia in l. ſi quis argentum. C. de dona. Ego dixi plene in l. inter ſtipulantem §. ſacram. de verb. oblig. Facit ſ. de contrahenda emption. l. ſi debitor. §. veriſimile. ꝛ de annuo legato. l. annua. facit l. ſi cui. ſupra eo.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Sol. hic primo. Adde quod no. Dy. ꝛ Bart. in l. talis ſcriptura. ſ. eo. in fi. ¶ Adde ſecundum Pau. de Ca. in contrariū. l. Lucius. §. cuibus. ī. tit. j. cum iſto concor. l. Paula Callimaco. §. fi. de lega. iij.

§. Quoties [a] Bona vadunt ad fiſcum cum onere legatorum. h. d. An requiratur, ꝙ heres adiuerit hereditatem, dixi in l. ſi ſequens gradus. ſ. ad ſylla. Op. nā hereditate non adita non debentur legata. l. ſi nemo. ſ. de teſta. tu. Dicit Ja. de Are. intellige quod fuit hereditas adita: ſed propter delictum heredis fuerunt facta bona vacantia. l. ſi ſeruus pluriū. §. ij. ſ. eodem.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Quoties. Et intellige iſtum tex. ſecundum Dy. quando bona publicātur propter delictum heredis, ſecus qū bona publicantur propter delictū defuncti, per l. cū filius. §. fi. ī. ti. j. Et ratio ibi patet, quod bene no. ¶ Adde quod Pau. de Ca. dicit, ꝙ intellectus Ja. de Are. non ſatiſfacit, quia bona proprie non dicuntur vacantia propter delictum, ſed cum non reperitur aliquis qui velit adire, vt l. ſi ſine herede. de admi. tut. Unde dicit poſſe dici ꝙ hic nullus voluit adire, ꝛ fiſcus acceptauit. Et ſi dicis, qualiter tenetur fiſcus ad legata que non fuerunt confirmata. Poteſt dici, aliud in fiſco, per tex. in l. recuſare. §. ſi fiſco. ī. ad treb. quod eſt ſingulare, ſecundum ipſum.

1 ☞ Specie perēpta liberatur qui tenetur ad quantitatem reſpectu ſpeciei.

1 **§. Si tibi.** Qui tenetur ad pretium rei, re perempta, liberatur. h. d. Uel ſic. † Qui tenetur ad quantitatem reſpectu ſpeciei, perempta ſpecie liberatur. h. d. Op. de l. incendium. C. ſi cer. pe. So. Ibi tenetur ad quantitatem ſimpliciter, hic reſpectu certe ſpeciei, vnde ſpecie perempta liberatur. Et iſte caſus non eſt alibi, Dy. dicit. Habuiſtis idem, licet non expreſſe. ſ. eo. l. Titie textores. §. fi. ꝛ no. de noxa. l. ſi quis ad libertatē. in prin. ꝛ ſ. loca. l. in naue. ꝛ C. de iure emphy. l. j. Dixi. ſ. eo. l. cum res. ver. ſed ſi Stichus.

1 ☞ Executor non debet pecuniam petere, antequam conditio legati extiterit.

2 Executor peteſt petere quod ſibi caueatur.

a **§. Si ſcriptus.** [a] Executor nō † debet ante pecuniā

1 petere, quam conditio legati extiterit. h. d. No. iſtum caſum pro executoribus qui habent actionem.

2 l. nulli. C. de epiſc. ꝛ cler. Secundo no. ꝙ † executor petit ſibi caueri. Dicam. ī. eo. l. ſi a pluribus. plenius in l. ſi quis Titio. ī. tit. j. ꝛ l. diuus. ſi cui plus quam per leg. falc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si ſcriptus. Adde iſtum text. ꝛ que hic no. vide Bal. in l. ex verbo C. de fideic. lib. alle. Bal. in auth. hoc amplius. in ver. item quero. C. de fideicom.

§. Cum ſtatuliber. Ille, cui datur aliquid cauſa conditionis implende, poteſt onere fideicommiſſi grauari. h. d. No. iſtum caſum. facit ī. de do. cauſa mor. l. quod ſtatuliber. Op. de l. ſi quis ſub conditione, ſi quis omiſ. cauſa teſta. Solue vt ibi quod eſt no. multum.

LEX C.

Si mihi Stichus. Fideicommiſſum iniunctū de re legata, preſtatur vt accipitur, de alia preſtatur in integrū. h. d. Opp. ī. ad l. falc. l. penales. §. fi. Gl. dicit, ꝙ ibi fuit relictum quantitatis, hic ſpeciei: quod Dy. reprobat, per l. maritum. §. a liberto. ī. ad l. fal. Dic ergo ꝙ hic fuit rogatus reſtituere totum quod accepit, ibi vero partē. Et de hoc diſtingue plenius, vt l. Plautius. ī. de cond. ꝛ dem. ꝛ l. facta. §. ſi Titius. ī. ad Treb.

LEX CI.

Seruus. Is, in quo eſt ius poſtliminij, poteſt legare. h. d. quod dic, vt l. id quod ſ. eo. ti. ꝙ no.

LEX CII.

1 ☞ Papa ſi concedit alicui prebendam de proximo vacaturam in tali dieceſi, quam duxerit acceptandam. poſtea alij conceſſit ſpecialiter in vna eccleſia illius dieceſis, quis ipſorum preferatur.

2 Optio, ſi eſt legata ſeruo, me herede inſtituto, non valet.

a **Si domino.** [a] Cui optio eſt legata, poteſt optare ſeruum ſpecialiter alteri legatum. h. d. Concor. ī. de opti. lega. l. ſi Eros. licet gl. ſignetur pro contraria. Op. de l. ſi ſeruo. de pec. leg. ꝛ de omnibus legibus, que dicūt ꝙ generi per ſpeciē derogatur. l. vxorem. §. codicillis. ꝛ l. ſeruis vrbanis. §. fi. ī. ti. ij. Sol. glo. primo ꝙ hic non erant niſi duo in patrimonio: vnde de neceſſitate teſtator ſenſit de his, ꝙ ille qui ſpecialiter erat legatus, poſſet optari. Iſta licet ſit vera in ſe, tamen diuinationē ſapit. Alij, ꝙ hic loquitur de rigore, ſed de equitate ſec⁹. Nec hoc placet, qꝛ hoc eſt dicere, ꝙ hec lex nō bene dicit. Uñ Jac. de Are. Dy. ꝛ omnes dicūt, ꝙ cōtraria loquūtur quando vni legatur genus, alteri ſpecies: hic vero legat᷑ vni ſpecies certa, alij ſpecies ex genere incerta, ſcilicet ꝙ optauerit: vnde quilibet eſt legatari⁹ ſpeciei. iſta eſt vera. ¶ Op. de l. cū ita. §. j. ī. de opt. leg. Reſp.

1 ibi ſpeciale fauore libertatis. Et ꝑ hoc † apparet, ꝙ ſi Papa ꝯceſſit alicui prebēdā de proximo vacaturā in tali dieceſi quā duxerit acceptādā, poſtea alij cōceſſit ſpecialiter in vna eccleſia illi⁹ dieceſis, ꝙ ille ſecūdus nō prefertur, quaſi generi per ſpeciē deroget᷑: imo ꝓ

* fertur primus, qꝛ cuilibet videtur facta conceſſio * in ſpecie, hoc de

2 claraui plene in l. q̄ſitū. §. fi. ī. de fund. inſt. le. ¶ † Querit gl. quid ſi teſtator me inſtituit, ꝛ ſeruo meo optionē legauit an valeat: Gl. ꝙ ſic. Dy. contra, qꝛ legatū optionis habet in ſe cōditionē tacitā non expreſſam, ideo reg. Cato. habet locum in ea. l. ſi optio. ī. de opti. le.

3 No. hic caſum, † ꝙ quādo res legatur duobus coniūctis re, vni pu

re, alteri ſub conditione, ille cui pure relinquitur interim habebit
b partem tantum, dixi plene[b] in l. plane. §. ſi coniunctim. ſ. eo.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Si domino. Ad intellectū huius l. vide Im. poſt doc. in l. plane. §. ſi coniunctim. ſ. eo. Et dum tenet Bar. hic ꝙ legatum optionis ſit legatum ſpeciei. idē tenet Bal. in l. fi. §. j. C. com. de le.
* CLAV. DE SEISS. ¶ Facta cōceſſio. De hoc eſt caſus in c. ex parte N. ꝛ ibi ponderat Panoꝛ. de offi. deleg.
b AND. BAR. ¶ Dixi plene. Uide pꝛo hoc Abb. in c. paſtoꝛalis. §. quoniam. de reſcr. ꝛ bon. tex. cum gl. in c. ex parte. de off. dele. vide que dixit Alex. in l. j. de reg. Cato.

LEX CIII.

SI mihi ſempꝛonius.

Diſpoſitio heredis, non tollit diſpoſitionem defuncti. h. d. No. ꝙ dicit, ex teſtamento defuncti, non autem dicit, ex teſtamento heredis, vt no. in l. iij. §. ex pluribus. ȷ. de acq. poſ. licet Dy. ibi aliter dicat, ꝛ male. vt ibi dixi. opp. quando legatur in teſtamentis diuerſoꝛum, debetur ex vtroque teſtamento, l. plane. §. ſed ſi. ſ. eo. Dixi plene in l. huiuſmodi. §. j. ſ. eo.

LEX CIIII.

SI ſeruo.

Qui repudiat ex perſona ſerui poteſt agnoſcere ex ſua. h. d.

§. Si ei, qui.

Qui decedit apud hoſtes videtur moꝛtuus tempoꝛe captiuitatis: qui reuertitur videtur ſemper fuiſſe in ciuitate. h. d. Op. ꝙ non poſſit poſtliminio confirmari, impediente regula Cato. l. j. de reg. Cato. ꝛ l. cetera. §. j. ȷ. eo. Sol. hoc eſt pꝛopter fictionem poſtliminij. Facit. ſ. eo. l. ſeruū. filij, in pꝛin. que omnia no. multum.

LEX CV.

1 ☞ Regula Cato. habet locum, quando teſtatoꝛ contra impedimentum pꝛouidere poteſt, ꝛ dare libertatem ſeruo.

SI minoꝛ.

Legatum pure relictum ſeruo non iuſte manumiſſo, nō valet, nec confirmatur ſi poſtea manumittatur. h. d. ¶ Op. cum tempoꝛe moꝛtis reperiatur ſui iuris, videtur ſibi deberi legatum, vt ſ. eo. l. queſitū. §. duobus heredibus. Sol. ibi relinquitur ſeruo legato, hic relinquitur ſeruo ſimpliciter. Nec ob. ꝙ erat manumiſſus, quia manumiſſio non valebat. Quero, que eſt ratio ꝙ nō confirmatur legatum? Dicit gl. quia teſtatoꝛ videtur ei reliquiſſe, ſi ex hac manumiſſione ad libertatem peruenerit, l. ſeruo. ſ. de conditio. indeb. Sed Dy. dicit, ꝛ Ja. de A re. quod ratio eſt pꝛopter reg. Cato. que impedit cōfirmari. Dictum gl. plus placet. Nam quando legatum deficit mi
1 ſta conſideratione legantis, ꝛ legatarij, vt in pꝛopoſito, † reg. Cato. habet locum, ſi teſtatoꝛ tunc contra impedimentum poterat pꝛouidere, ꝛ dare libertatem ſeruo, vt Inſt. eo. §. an ſeruo. Sed quando teſtatoꝛ pꝛouidere non poſſet, regula Cato. locum nō haberet l. non intelligitur. §. quando autem. ȷ. de iure fiſc. Dixi in l. j. ȷ. de re. Cato. Sed hoc per teſtantem non poterat pꝛouideri: quia erat minoꝛ viginti annis: ergo, ꝛc. igitur nota omnia iſta.

LEX CVI.

1 ☞ Relictum palam non capaci non applicatur fiſco. Pꝛomittens per inſtrumentum publicum teſtatoꝛi de reſtituendo incapaci, dicitur palam facere, ꝛ non applicatur fiſco.

IN tacitis.

Tunc in fraudem videtur quis fidem aſſumere, quando non publice, ſed ſecrete de reſtituēdo ꝓmittit. h. d. Scias[a] pꝛo
a huius declaratione, † quod quando relinquitur non ca
1 paci palam, non applicatur fiſco. l. non intelligitur. §. ſi quis palā. ȷ. de iure fiſci. no. in l. Lucius. §. j. ȷ. e. Sed quando relinquitur clā, tunc aufertur ei tanquam ab indigno, ꝛ applicatur fiſco. Unde ſi pꝛomitterem teſtatoꝛi de reſtituendo per publicum inſtrumentū, non applicaretur tunc fiſco: ſed quando pꝛomitto ſimpliciter, ꝛ facio ſcripturam pꝛiuatam manu mea. tunc dicitur fieri clam. ita loquitur hic. Hoc autē qualiter pꝛobetur, dixi in l. non intelligitur. §. tacita. de iure fiſci.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Scias. Uide Bald. in l. eam quam. limitantem hanc doctri. C. de fideicom.

LEX CVII.

1 ☞ Comitatenſes ſi tenentur ſoluere ex foꝛma ſtatuti ſalarium poteſtati, ſi aliqua villa eximatur, ceteri tenentur ad totum.
2 Liberato vno in contractibus, ceteri remanēt obligati, quando omnes inſolidum tenebantur, ſecus ſi in viriles.
3 Exceptio ſiue fiat incontinenti, ſiue ex interuallo, dummodo ante contractum perfectum, idem eſt.

AB omnibus.

Si teſtatoꝛ vnum ex heredibus exemit ab onere, ce
a teri ad onus integrū tenebuntur. h. d. No. hunc caſum.
1 Facit, † ꝙ ſi ſtatutum dicit ꝙ comitatenſes teneantur ſoluere ſalarium Poteſtati, poſtea eximitur aliqua villa, ꝙ ceteri tenentur ad ſalarium integrum, vt hic, ſecundum Jaco. de Are. Opp.
b ſi fundum ſub conditione.[b] §. ſi libertus. ſ. eod. Solu. hic in legato quantitatis, ibi in legato ſpeciei. Opp. de l. ſi pupillus. ſ. de ... tu. Glo. non ſoluit. Dyn. dicit, quod ibi pupillus non poterat ... rare vnum ex tutoꝛibus in pꝛeiudicium alioꝛum: ſed hic teſtator poterat. ¶ Opp. de l. cum ab vno. ȷ. ti. j. Sol. Illa concoꝛdat.
2 ſignetur pꝛo contraria. ¶ † Quero, quid in contractibus, ... rato vno ceteri teneantur inſolidum? Gl. innuit ꝙ ſic, dum ... le. pꝛo concoꝛdan. l. pe. ȷ. de duo. re. ꝛ l. ſi ſtipulatus. §. fi. de fide... ſed ibi loquitur, quando omnes tenebantur inſolidum, ... vnus eximitur remanent ceteri obligati inſolidum. Sed ſi ... tenentur in viriles, non poſſet liberare vnum in pꝛeiudiciū ... l. ſi vnus. §. ante omnia. ſ. de pa. ꝛ l. pacto ſucceſſoꝛum. C. de pa... hoc poſt diſpoſitionem factam. Sed ſi in inſtrumēto cōtinet... omnes vos pꝛomittitis centū excepto Titio, fateoꝛ quod ...
3 integra centum ceteri tenētur, per hanc legem. ¶ † Ultimo ... hanc legē, quod exceptio ſiue fiat incontinenti, ſiue ex interuallo eſt idem, dummodo fiat ante contractum perfectū. l. hac lege iuncta l. antepe. ȷ. de duo. reis. ¶ Item not. ꝙ dixi de diſtrib... quiſquis, in l. ſi quis in fundi. ꝛ l. qui filiabus. §. j. ſ. eod.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ No. hunc caſum. Adde his que dixi poſt Bar. in l. ... §. ſi actoꝛ. ſ. de re iu. per Jo. an. in c. non minus. de immu. ecc. ꝛ quid per Imo. hic, ꝛ per Pe. de Anc. in cle. pꝛeſenti. de cenſi. ꝛ Jo. an. ꝛ alios in c. peruenit. de im. ecc. ꝛ late per Abb. in c. accedentes. de pꝛeſcr. Spec. in tit. de cenſi. §. ij. ver. quid ſi vniuerſitas. ... Gul. de Cu. ꝛ Bal. in l. ſi vnus. §. ſed ſi generaliter. ſ. de pact. ... Bal. in l. etiam, in vlt. co. C. de exec. rei iud. ꝛ placet concoꝛdie ... hic, ꝛ videtur no. per Bar. pulchꝛe in l. ij. C. de Apo. pub. ... quid per Ro. in l. iiij. in pꝛin. ſ. de re iu. ꝛ adde Bar. in l. munerum. §. fi. de mu. ꝛ hon. Et ad no. per Bar. hic, adde Paul. de Caſtro ... auus. in fi. ſ. de pac. ¶ Adde Pau. de Ca. hic. qui ... Spec. ... de cenſi. tenere contrarium, ꝛ Jo. an. in c. non minus. de immu. ecc. de quo vide etiam eius conſi. cxxxiij. ꝛ dictum Spec. ... de Anch. conſi. cclxj.
b ¶ Op. de l. ſi fundum. Uide Jaſ. in l. vnus. ff. de pac.

1 ☞ Legatario moꝛtuo ante exiſtentiam conditionis poſſibilis legatum extinguitur, ſecus in conditione impoſſibili.
3 Conditio impoſſibilis quam teſtatoꝛ omnino impoſſibilem ... habetur pꝛo non adiecta.

In teſtamento.

1 † Legatario moꝛtuo ante ... nis poſſibilis exiſtentiam ... extinguitur: ſecus in conditione impoſſibili. h. d. ¶ Op. de l. huius
2 modi. §. ſi ita. ſ. eo. So. gl. ꝛ Dy. † tenet eam declarando ſi ... le non extent nec debitum, tunc eſt impoſſibilis conditio ... dot. pꝛele. l. qui dotem. Si tabule extant, ꝛ debitum, cōditio ... ſibilis, ꝛ debet impleri, vt hic. Si tabule non extant, ſed ... tum, tunc conditio eſt poſſibilis quo ad liberationem, ꝛ ... te debet impleri. d. l. huiuſmodi. §. ſi ita. non autem debet ... quo ad redditionem tabularum, quia fieri non poteſt. ita de...
3 telligi iſta materia. ¶ Opp. conditio † impoſſibilis tunc ... quando teſtatoꝛ ſciebat eam impoſſibilem, ſecus ſi teſtatoꝛ ... bat eam poſſibilem, l. ſeruo manumiſſo. ſ. de cond. indeb. ſed ... ſtatoꝛ credebat poſſibilem conditionem reddendarum tabularum, ergo non debet haberi pꝛo non adiecta. Reſp. teſtatoꝛ hic ... debat eam poſſibilem, vel non poſſibilem. Non enim erat ... vtrum tabule extarent, vel non: ſed in contrario, putabat ... omnino poſſibilem quod no.

1 ☞ Ruſtici ſi non capiunt malefactoꝛem, ex foꝛma ſtatuti tenentur damnum reſtituere: ꝛ qui paſſus eſt dānum contribuit ... eius parte.
2 Collecta impoſita per ciuitatem pꝛo ſoluendo debito ciui, ... uis contribuit.
3 Condemnatio facta de conſiliarijs, qui non veniunt ad conſilium ſi diſtribui debet inter ipſos, condemnatus habebit partem.
4 Canonicus, qui tenetur dare fructus pꝛimi ani. canonicus ... habebit partem.
5 Electione commiſſa pluribus, an poſſint eligere ...
6 Clauſula codicillaris adiecta in teſtamēto, in quo ... ter inſtituti, operatur ꝙ vnus tantū debeat dare, qu...

a §. Si a titio, alias, ſi Titio.

... meo diuidit §. j tres partes. ꝛ ipſuz §. ſummat. Pōe ergo caſum in terminis ſic: Teſtatoꝛ inſtituit quoꝝ heredes, inter quos ... Titium ...

itium,⁊ dixit,quiſquis mihi heres erit,det titio decē.Certe om
s dabunt decem detracta parte Titij,⁊ ſic debet habere octo.
o.primo.℄Op.ſ.eo.l.plane.§.ſi duabus.gl.dicit.aliud in ſpecie
us,vt ibi:aliud in quantitatibus,vt hic,quod non placet. Nam
em ſi ſpecies hereditaria eſſet mihi relicta ab omnibus.Nā to-
haberem a coheredibus excepta parte mea ꝙ habeo iure meo.
§.ſi duobus.⁊ l.qui filiabus.§.fi.ſ.eo.Preterea,ibi vni legatur a
herede,hic vni ab omnibus hoc expreſſo.Et ſic primo caſu de
et habere totum,ſed ſecundo caſu debet habere deducta parte
a.l.deducta.§.acceptis numis.ī.ad Treb.⁊ l.cum pater.in prin.
i.j.Item iſte §.facit q.[b]ſecundum Dy.dicit ſtatutum,† quod ſi
ſtici non ceperint malefactorem, ipſi teneantur damnum reſti-
ere.Certe ille,qui paſſus eſt damnum,debet contribuere vna cū
lijs,⁊ ſoluere partē ſuam.℄†Item ſi ciuitas*imponit collectaz
ro ſoluendo debito ciui ſuo,ꝙ etiā ille ciuis contribuet.℄†Itē
acit, dicit ſtatutum, quod condemnatione facta de conſiliarijs,
ui non veniunt ad conſilium,diuidatur inter eos pena.Certe il-
,qui eſt condemnatus habebit partem.℄†Item facit,dicit con
titutio.[c] quod canonicus nō admittatur ad prebendam, niſi det
ructus primi anni canonicis.Certe qui dat,admittitur ad partē
per iſtum §.Item commiſſa[d]fuit electio pluribus, †an poſſint eli
gere vnum ex ſe:quod dic,vt no.in l.plane.ſ.quod cuiuſque vni-
uer.Ad predictas queſtiōes facit,quod no.Ja.de Are.in l.amiciſ
ſimos.§.Lucius.ſ.de excu.tuto.Facit quod no.per Gul.in Spe.
de cenſi.§.nunc dicendum,ver.ſed quid ſi damnum.℄Item not.
ſi.huius §.†quod quādo duo ſunt inſtituti equaliter in teſtamen-
to,⁊ eſt adiecta clauſula,quod valeat iure codicillorum,quod ip-
ſi inuicem aliquid non poſſunt petere,quia tantum deberet vnus
dare,quantum recipere, quod dicam in l. ſi quis ſeruum infra de
condi.⁊ demonſtratio.

ADDITIONES.

ALEX. ℄Si a titio,alias,ſi Titio.Ad iſtum tex.vide Bal.in l.
Plautius.ī.de condi.⁊ demonſt.
ALEX. ℄Facit ad queſtio.Idem conſuluit Bar.in conſi.quod
uci.cōtinetur ſtatuto,quod ſi damnū datur,⁊c. ⁊ ſequitur Ang.
hic.⁊ Jo.an.de cenſi.c.j.ad fi.⁊ adde quod no.Jo.an.in c.cum non
recedat.li.vj.de elec.POMA ℄Uide tex.in ſim.in l.qui heredi.§.
Plautius.⁊ ibi hoc no.Bar.ff.de condi.⁊ demonſt.⁊ no.ad queſt.
quam ponit Alex.in l.Senatus.ſ.eod.⁊ Fely.in cap.accedentes,
per.ſexta concluſio.de preſcr.
CLAVD.DE SEISS.℄Ciuitas.Ad hoc vide quod no.gl.in
c.cum inter canonicos,in gl.j.⁊ ibi Panor.⁊ alij,de elect.
ALEX.℄Dicit conſtitutio.Et idem tenent Dy.⁊ Ang.hic,ſed
Bal.contra,tu concorda vt hic per Jmo.adde.Jo.And.in addi.
Spe.in ti.de cenſi.§.j.vbi alle.Mar.de Fan.⁊ Dy.hic.⁊ de deſcri
pto in collegio qui perſoluit aliquid,an debeat habere partem,vi
de Jo.An.in addi.Spe.in rub de ſol.
ALEX.℄Item commiſſa.Quando eſt commiſſa electio pluri-
bus,an poſſit vnum ex ſeipſis eligere,adde quod dixi.ſ. de auth.
tu.in l.j.⁊ vide no.per Spe.in ti.de feu.in princ.⁊ in ti.de ſynd. §.j.
ver. ſed quid ſi commiſſo.dicit tamen Jnno.in c.cum in iure peri-
tus.de elec.quod vbi requireretur omnium concordia in electio-
ne, non poſſent vnum ex ſeipſis eligere. Secus ſi ſufficiat maior
pars eligentium.Archi.conſuluit.⁊ dicit eſſe vtile quod qui eligit
non deponat vocem ſuam per modum electionis, ſed per modū
cuiuſdam cōſenſus accedentis electioni aliorum.Ita no.ipſe,viij.
queſtio.j.qui epiſcopatum,⁊ vide no.in l.ſi tibi mandauero.§. tibi
centum.ſ.manda.Et ad queſtio.Bar.adde Cy.Dy.⁊ Raynutiuz
⁊ Jmo.per illum tex.in l.qui heredi.§.fi.ī.de cond.⁊ demon. quod
no.in capi.Jacobus de Simo.⁊ vide que no.per Bal.in l.ordo.in
ij.ſol.de execu.rei iudi. Et an quis poſſit eligere ſeipſum, vide per
Jo.An.in regula,in toto.in mercu.⁊ Pau.de Leaza. in commen
to capitul.nullus.in iiij.queſtio.de election.adde quod conſuluit
Abb.conſi.xxv.⁊ xxxvj.lib.ij.

☞Conditio tacita vel expreſſa,que tacite inerat, non impedit
tranſmiſſionem.
Conditio.ſi heres non erit, non dicitur impleri in actu moriendi,
ſed eo perfecte mortuo.
Conditio adiecta in inſtitutione videtur repetita in legato,quan
do relictum fuit a primo gradu inſtitutorum.

§. Cum quidam.

Conditio adiecta in inſtitutio
ne,non videtur repetita in le-
gato,eidem ab alio gradu relicto.h.d.Uel dic,† ꝙ cōditio tacita,
vel expreſſa, que tacite inerat, tranſmiſſionem non impedit, h.d.
℄Op.legatario mortuo ante exiſtentiam conditionis, legatū nō
tranſmittitur.§.ſin autem aliquid.C.de cad.tollen.ſ.eo.l.cum filio.
Sol.hic erat conditio tacita. Nam non pōt legatum deberi a ſub
ſtituto, niſi ſit heres: ⁊ ſi expreſſe non releuat,quia eſt expreſ-
ſio eius ꝙ tacite ineſt,vt l.iij.ſ.eo.℄Op.de l.cum filiofamilias cū
gl.ſua.ſ.eo.Sol.conditio iſta ſi heres nō erit,ibi dependet ex volū
tate heredis,quia erat inſtitutus pure ideo facit conditionale le-
gatum:hic non dependet ex voluntate heredis, quia erat inſtitu-
tus ſub conditione.ſ.quando mater decedit.Sed contra,quia tex.
a in fi.videtur dicere,†quod iſta conditio.ſi heres non erit morien-
do impleatur.Idem in l.fi.ī.quando dies le.ce.ergo tranſmiſſionē
non impedit.Cuius contrarium dicitur in gl.in d.l.cum filio. So.
vt dicam in l.miles ad ſororem.§.pro parte.ī.ti.j.Nā credo, ꝙ iſta
conditio in actu moriendi non impletur, ſed eo perfecte mortuo.
d.gl.Et ita intelligo hunc tex.per d.l.miles.§.pro parte.ī.ti.j.tamē
3 q: tacita conditio inerat,non impedit tranſmiſſionem.℄†Opp.
conditio adiecta in inſtitutione,videtur repetita in legato.l.fi.in fi.
de dol.exce.⁊ de cond.⁊ dem.l.⁊ auia.ergo hic legatum nō fuit pu-
rificatum per mortem,ſi mater teſtatoris viuebat.Sol.ibi fuit re
lictum legatum a primo gradu inſtitutorum:hic ab alio gradu,ꝙ
no.℄Op.de l.ſi nemo.ſ.de teſta.tu.So.Hic legatum non pendet
ex inſtitutione:imo ex defectu inſtitutionis pendet ex ſubſtitutio-
ne.℄Op.ī.ti.j.l.ſi pecunia.§.j.gl. non ſoluit.Sol. ꝙ hic non erat
relictum legatum poſt mortem alicuius,ſed inſtitutio fuit collata
poſt mortem.quod non videtur repetitum in legato,vt ſ.dixi.

§. Si ſocero.

Heres reſtituit fideicommiſſum,dedu-
cto eo quod ſibi debetur.h.d.

LEX CVIII.

Legatum.

Qui legat quod alius ſibi debet, vide-
tur legare actiones.h.d.

LEX CIX.

SI in teſtamento.

Oratio imperfecta per
ficitur ex preſumpta vo
luntate defuncti.

LEX CX.

1 ☞Executor teſtamenti poteſt a legatarijs conueniri.
2 Executor tenetur cauere.

SI a pluribus.

a [a]Legatarij poſſunt con
uenire omnes heredes,p
hereditaria portione,vel eum heredem qui factus eſt
1 executor inſolidum.h.d.Duo habes.† Primo,ꝙ exe-
cutor poteſt conueniri a legatarijs,quod dicam ī.ti.j.l.ſi quis Ti
2 tio.Secundo habes,†quod executor cogitur cauere.Dicam in l.
diuus.ī.ſi cui plus quam per leg.falc.

ADDITIO.

a ALEX.℄Si a pluribus, Uide pro intellectu huius l.eundem
in l.neminem.ī.ti.j.

§. Si quis ſeruum.

Dic vt in gloſſa.

LEX CXI.

1 ☞Legatarius quando teneatur dare equum heredi,vt vadat
ad perquirendum ſeruum.

SI ſeruus

Seruus,qui fugit poſt teſtamen
tum ante mortez,debet proſequi
ſumptibus legatarij,h.d.licet impenſe ſint legatarij,ta
men onus,⁊ ſolicitudo eſt heredis, ſecundum glo.in l.
1 cum ſeruus.ſ.eo. ℄†Quero ergo, vtrum legatarius debet dare
equum heredi,vt vadat,⁊ perquirat pro ſeruo: Reſp. hoc eſt fa-
ciendum ſecundum perſonam,⁊ qualitatem heredis,vt ſ.manda.
l.idemque.§.idem Labeo,⁊ ibi nota.
1 ☞Due cauſe lucratiue,que habuerunt originem in perſonis di
uerſorum.poſſunt in eadem re concurrere.
2 Debitum domino ex facto ſerui poteſt ſolui ſeruo.

1 §. Si id quod ex teſtamento.

† Due cauſe lu
cratiue que habuerunt originem in perſonis diuerſorum,poſſunt
in eadem re concurrere.h.d.℄Op.Inſti.eo.§.ſi res.Sol.vt gl.ꝙ
hoc eſt verum, niſi in rem meam ſit verſum, vel ratum habuerim.
Iſtud dictum eſt verum, quando ſeruo meo ſoluitur, vt dici-
tur in fi. huius. §. Sed quando quis donat ſeruo meo tunc indi-
ſtincte poſſum petere mihi legatum,vt hic innuit in princ. §.in eo
a quod dicit,maxime,[a]probatur hoc per rationem, q: iſte ſunt due
cauſe lucratiue que habent originem in perſonis diuerſorum,me-
rito poſſunt concurrere.l.quid ergo.§.j.ſ.eo.⁊ l.ſi is.de act.⁊ ob. ⁊
facit.ſ.eo.l.plane.§.j.⁊ quod ibi no.⁊ hoc tenet Pet.in l.qui pupil-
li.C.de neg.geſt.℄Opp.⁊ videtur,ꝙ ſeruo poſſit ſolui.l.quod ſer-
2 uus.ſ.depoſi.⁊ ſ.de pact.l.ſi vnus. in princip. Solu.illud † quod
debetur domino ex facto ſerui poteſt ſeruo ſolui, vt in contrarijs,
⁊ l.ſi ſeruus.ī.de ſol.Sed quod mihi debetur,non poteſt ſolui ſer-
uo,⁊ ſi ſoluatur,non continget liberatio,niſi dominus ratum ha-
beat,vel in rem ſuaz vertatur,vt hic dixit tex.⁊ gl.℄Op.ꝙ ſtatim
cum datur ſeruo acquiratur domino.l.acquiritur. ī. de acq.re.do.

Solu.dicit Dy.intellige.ꝙ peruenit ad vtilitatem domini vere,ꝛ realiter,non autem intelligas de illa acquiſitione, que a iure ſit.ꝙ no.bene.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Dixit.marime.Sed ob.multum tex.l.ſi mihi ꝛ tibi.in prin.ſ.eo.dic vt ibi per Bart.ꝛ contra intellectum Bart.hic vide Jac.de Bel.Inſti.eo.§.ſi res aliena.in fi.adde Bar. in l.iij. in fi.ſ. ſol.mat.Adde an executor poſſit a creditoribus conueniri, Pau. de Ca.conſi.cxlvij.ꝛ ſeq.

§.Cum homo.

In legato generali legatarij eſt electio.h.d. ¶Not.ꝙ qui habet electionem actionis,habet electionem rei,quod dic vt dixi in l.legato generaliter.ſ.eo.

1 Incertitudo que venit certificanda ex futuro euentu,non vitiat legatum.

Alternatiua inducit incertitudinem.

§.Huiuſmodi.

Poteſt legari vni ex duobus, qui prius cōditionem impleuerit.h.d.

1 ¶†Op.ꝙ incertitudo vitiet legatum.l.ſi domus.§.j.ſ.eo.ꝛ l.cum poſt.§.gener.de iur.do. ſed hoc eſt incertum, quia alternatiua inducit incertitudinē.l.pretor.§.quod autē pretor ait.de iniur.Sol. iſta incertitudo venit certificanda ex futuro euētu. ꝛ ſic nō obſtat ad idē l.ſi fuerit.de reb.dub.ꝛ Inſti.de leg.§.incertis autem perſonis.¶Op.de l.ſi ſeruus communis ita.de ſtip.ſer.Sol.ibi in ſtipulationibus que non poſſunt eſſe in pendenti. legata vero poſſunt pendere antequam dies eorum cedat,vt l.fi.ſ.com.pred.

§.Stichum.

Due cauſe lucratiue non poſſunt cōcurrere circa idē, niſi ex altera aliquid abſit ex ipſa re,vel eius occaſiōe.h.d.De hoc vidiſtis.in l.nō quocūqꝫ.ſ.eo.dicam in l.Meuius.§.duorum ꝫ.ti.j.que nota bene.

1 Dictio amplius,quando facit comparationem actus ad actum,non inducit repetitionem,ſecus ſi rei ad rem.

2 Dictio plus,idem importat quod dictio,amplius.

3 Poteſtas ſi tenetur ex forma ſtatuti, quando cōdemnauit aliquē plus quam debuerit tempore ſyndicatus,ſi condemnauit indebite in tota ſumma,etiam tenetur.

Minus.dicitur etiam quod nihil eſt.

1 ## §.Si ita ſcriptum.

Dictio, †amplius, quādo facit cōparationē actus ad actum,non inducit repetitionem:ſed ſi rei ad rem,tūc repetitionē inducit.ſi reperitur,quid repetatur,h.d.cū §.ſeq.¶Op.ꝫ.tit.v.l.ſi tibi pure.ꝛ ſ.e.l.legata inutiliter.in prin.So.dictio hoc,tollit ꝯtrarium,vt dicit gl.ꝛ bene dicit.Declaro,verbū,amplius,poſitū ſimpliciter,cum ſit aduerbium,refert ad ipſum verbum, ꝛ hoc importat amplius lego tibi centū,hoc eſt amplius vtor actu legandi:ſicut ſi dicerem ego cucurri, amplius curro. Sed qū apponitur dictio hoc,tunc cōparatiuum amplius,facit cōparationem rei ad rem,ꝛ hoc importat,legaui Titio fundū,hoc amplius Seio decē, hoc eſt,amplius illo fundo,lego Seio decē. Idē ſi dicerem eo amplius.l.lecta.ſ.ſi cer.pet.Idem ſi dicerē,amplius quā centum,que tibi legaui.lego Titio decem.ita loquit̄ l.qui ita.de do.prele. Unde ibi apparet,ꝙ facit cōparationem rei ad rē,licet gl.hic in fi.ad d.l.qui ita.det aliam ſol.quā plures Doct.tenent.ſed truffa eſt, qꝛ non habet rationem in ſe,ꝛ ſo.precedēs eſt euidentiſſima, ꝛ clara, qꝛ eodēꝫ modo poteſt preiudicare teſtator legatario,ſicut heredi. ¶Op.de ſeq.ver.nam ꝛ vſitatum.So.ibi nihil dicitur,vtrum inducatur repetitio,vel nō. Dic ergo vt ex predictis apparet.Op. ad predicta de.§.ſi ei cui,qui ſtatim ſequitur.Sol.ibi nihil repetit,
2 qꝛ nō inuenit quid repetat.¶†Quero,quid ſi teſtator nō eſt vſus
a verbo,amplius,ſed verbo,plus:ᵃ Reſp.idem importat, tex.eſt ꝫ.ſi
3 cui plus quam per l.fal.l.j.in princ.†Iſtud facit ad q.ſtatutum eſt hic,ꝙ ſi poteſtas condemnauit aliquē plus quam debeat, teneat̄ ei reſtituere tempore ſyndicatus.contingit,ꝙ quēdā damnauit indebite in tota ſumma,an ex illo ſtatuto poſſit cōdemnari:Et videtur ꝙ non,qꝛ ſtatutū loquitur quādo in aliquid condēnauit indebite.Contrarium eſt verū,quia tūc facit cōparationē,quādo reperitur aliquid ad quod comparetur.vt hic,tex.in d.l.j.§.hec verba. ꝫ.ſi cui plus quam per l.falc. Pro hoc facit qđ diximus in dictione minus.Nam etiam quod nihil eſt,dicitur minus.l.illud.§.ſi cuius dolo.§.minus.ſ.de tribu.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Verbo,plus.De verbo plus,quando ſtet comparatiue,ꝛ quando nō;facit l.ij.C.de her.inſt.in verbo reſidui.l.vxori.in prin.cum ibi no.ff.de le.iij.vbi appellatione partis venit totū.Adde ſecundum Pau.de Ca.ꝙ Ang.refert fuiſſe conſultum Floren. quod dictio inſuper,non ſit repetitiua.alle.de her.c.quicunque.

1 Libertas data directo ſeruo alieno,non valet.

1 ## §.Si ſeruus.

Utile legatū per inutile,libertatis dationē,non vitiat.h.d.¶†No.ꝙ libertas dato directo ſeruo alieno nō valet,nec trahitur ad fideicommiſſum.¶Cōtra hoc op.de l.cogi.§.ſi pater.ver.ſed ſi ſeruo.Treb.Sol.hoc ꝙ dicitur hic,procedit regulariter.Fallit in caſibus no.ibi in l.ſeruo.C.de teſta.manu.¶Op.ꝫ.ti.j.l.ſi quis So.vt ibi.Op.de l.iij.§.fi.de fun.inſt.Gl.ſoluit.vt hic per eū dic vt dixi.ſ.eo.l.ſeruum filij.§.ſi idem ſeruus.¶Op.Inſti. mo.teſta.infir.§.j.ꝛ Inſti.quib.mo.tol.obli.§.preterea.Gl.non ſoluit.Dic ꝙ ibi non erat omnino inutile,vt ibi patet,ꝛ per Dy. vtile per inutile.de reg.iur.lib.vj.

1 Demonſtratio falſa adiecta rei que non reperitur,vitiat legatum.

2 Contrahentis intereſt non decipi in quantitate eorum, que proferuntur.

3 Teſtator ſi legat vxori frumentum,quod habet in domo,ſi viuens illud conſumpſit,ꝛ aliud repoſuit,an illud debeatur.

a ## §.Qui quinque.

ᵃDefectus demonſtrationis quem deficit ſubſtātia legatū perimit.h.d.Uel ſic.†Demonſtratio falſa adiecta rei,q̄ non perit̄,vitiat legatū.h.d.Op.ſ.de ac.em.l.ſi qs eū fundū. Dicit
1 gl.i verbo vix,ibi affirmauit tot dotalia eſſe,ꝙ nō placet,qꝛ hic firmauit certā quantitatē eſſe,Sol.ergo alio modo,ꝙ ibi in con-
2 ctibus,hic in legatis.Iſta eſt vera ratio,qꝛ intereſt†contrahentis non decipi in quantitate eorum,que proferuntur.¶Op.de l. redes.§.fi.ſ.fa.erc.dicit gl.ſol.vt ibi,qꝛ ibi fuit relicta,vt quantitas hic vt ſpecies.Item op.de l.fi.in prin.ꝫ.de vin.tri.ꝛ ole.leg.So. ibi.¶Ad cuius materie declarationem aduertēda ſunt verba teſtatoris.aut in primo reliquit quantitatem,poſtea per relatiuum quis vel qui deſignat vnde debeat ſolui,ꝛ videtur relictum quantitas,l.quidā.in prin.ſ.eo.ꝛ ibi dixi.Idē ſi reliquit,ſummā,ꝛ adiecit locum vbi eſt,per hoc nomen, quanti, relatiuum quantitatis. Iſtad probat tex.cum gl.in l.hec venditio.§.pe.ſ.de contrah. ¶Op.de l.ſi ita ſtipulatus fuero hanc ſummam.de ver.ob.So.
3 ibi.Ultimo Ja.†de Are.inducitᵇ hunc finē, in ar.Uir legauit vxo-
b ri ſue frumentum quod habet in domo,ꝛ ſuperuiuēs illud cōſumpſit,ꝛ aliud repoſuit,an illud aliud quod reperitur tempore mortis,debeat̄ Ja.de Are.dicit arg.ꝙ ſic,vt hic in ver.ꝙ ſi mortis. O.l.alle.de lib.le.l.fi.facit l.Lucius.in prin.ꝫ.ti.j.ꝛ ꝫ.eo.de l.ſi ...lie,Pro hoc facit gl.ſ.ſo.ma.l.fruct⁹,vbi fructus ... dunt in locum fructuū primi.facit ꝙ dixi in l.ſi ita.de aur.ꝛ arg.leg.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶Qui quinque.Uide que habes ad Bar.in l.ſi ... j.ſ.eo.Et vide Pet.in c.indicante.de teſt.

b ALEX. ¶Ja.de Are.inducit.No.queſti.quando vir legauit vxori frumentum quod habet in domo,ꝛ illud viuens conſumpſit, ꝛ idem tenet hic Ang.ſi aliud frumentum teſtator ſurrogauit ... cus ſi non per modum ſurrogationis aliud fuit repoſitum.l. ... de aur.ꝛ ar.le.ſecundum eum.Adde ꝛ intellige ſecundum Pau.de Ca.hic,ꝛ Bal.in l.ſi ita.ꝫ.de aur.ꝛ arg.le.ꝙ frumentum debeatur que ad concurrentem quantitatem,non vltra.

.P PAV. P. ¶Uide ſoc.in l.filie.ad fi.ff.de cond.ꝛ demon.

§.Si ſeruus.

Poſt moram heredis,res legata periculo eius.h.d.

§.Cum quid.

In legatis,ꝛ fideicommiſſis dolus culpa venit ad ſimilitudinem contractuum bone fidei.h.d.Hoc dixi in l.cum res.§.j.ſ.eo.Gl.quartam queſtio.dic vt in ea.

a ## §.Qui margaritam.

ᵃLicet verba legati ferāt̄ ad debitorem ... competit cōtra heredem,cui in dubio videt̄ onus impoſitum. Not.bene caſum ver.non autē mirandum.¶Op.de l.ſi pecu... §.j.ſ.eo.So.a debitore poteſt relinqui fideicōmiſſum ſi hoc ſcit,vt ibi,alias heres tenetur cedere actionē,vt hic,Op.... C.de fidei.Gl.non ſoluit,dic ꝙ ibi hereditas non fuit adita ... redem:vel aliter,vt ibi ſecundum diuerſas lecturas.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Qui margaritā.Per iſtū text.dicit Bal.in l.i.ad ... vt act.ab he.ꝙ ſi teſtator dicat lego poſt mortē Titij,vt legatum heredi Titij,ꝙ no.ꝛ idem Bal.in auth.ſi quādo.de cōſt.pe. ... eſt vnicus ꝙ quando in vlti.volū.impersonalitas ... fertur ad heredem vniuerſalem.Adde tamen quod ſi ... cat,dico me nō eſſe dominum talis rei.ꝛ ita iuro, ꝙ ... ita perſonalis confeſſio, nihil releuat ſecundum Bal. ... obtinet.C.de proba.arg.l.filius.§.diuus.ꝫ.eod.

§.Aufidius

Onus de mutuando,alium ... valet.h.d. Quando autē ... dic vt dixi.in l.ſi penam.ꝫ.de ver.ob.

LEX CXII.

1 Uerba debent intelligi.vt aliquid operentur.

2 Ius accreſcendi non habet locum in contractibus.

3 Confirmatio donationis facte per virū vxori,que ſit expreſſe per legatum.

legatum, quando habeat vim legati, vel fideicommiſſi.
Clauſula, confirmo hoc ſi valet de iure, vel admitto inquantum
de iure debeo: aliquid non releuat.

SI quando quis. [a]† Verba debēt intelligi vt aliquid operētur.
[a] h. d. Facit ſ. vſu. l. ſtipulatus. ⁊ ad munic. l. j. in fi. ¶ Op.
de l. ſtipulatio iſta. §. eū qui. de ver. ob. glo. non ſoluit. Dy. dicit, qꝺ
hic in vltima voluntate, in qua ſit interpretatio fauorabilior, qꝺ
atis placet. Nā verba q̄ ibi proferuntur, ſi proferantur in vlt. vo
luntate, ille qui admittitur ad partem, haberet totum per ius ac
creſcendi, quod † ius nō habet locum in contractibus. ¶ Op. de
l. qui ſic. de verb. obl. Sol. ibi ſequens ſtipulatio aliquid operatur.
ſ. nouationem. que habet multos effectus. ¶ Quero,[b] vtrum illa confirmatio, † que ſit expreſſe, habeat vim legati, vel fideicommiſſi, an vero equiparetur donationi inter virum ⁊ vxo. que morte tacite confirmaẗ. Inter hec enim eſt differentia magna, vt not.
in l. res. C. de do. int. vi. ⁊ vx. Rñ. de hoc eſt tex. in l. ex verbis. C. de
do. int. vir. ⁊ vx. tamen gl. illud inuoluit: ideo dic, aut teſtator dicit. lego vel fideicommitto, ⁊ valet vt legatum, ⁊ fideicommiſſum,
vt hic, ⁊ videtur recedere a donatione, ar. l. illud. de acqui. hered.
Aut dicit, confirmo: vel vxor mea habeat, ⁊ ſimilia verba dubia,
tunc in eo quod fuiſſet tacite confirmatum per mortem, valet vt
donatio. non vt legatum. d. l. ex verbis. in eo vero quod non eſſet
tacite confirmatum per mortem. vt ſi excedebat legitimam ſummam, tunc valeret vt fideicommiſſum. l. donationes. in fi. C. de do.
int. vir. ⁊ vx. que lex probat vtrunqꝫ membrum. ¶ † Vltimo not.
[c] ver. alioquin. in ar. ad ea, que tota die ſunt. Iudex dicit, confirmo hoc ſi valet de iure, vel admitto inquantum de iure debeo
quod aliquid non releuet, vt hic. De hoc dixi aliquantulum in l.
iudex. j. de re iudicat.

ADDITIONES.

P. PAV. P. ¶ Si quando. Ad regulam huius l. quod verba debent aliquid operari, intellige ſecundum materiam contractus,
ſuper quo apponuntur vt per Dec. conſi. cclxxiij. no. j. vide Alex.
conſi. xxiij. vol. j. late Fel. in ca. j. de reſcrip. Item quod ſemper capienda eſt diſpoſitio, ne ſit eluſoria, vide Fely. in c. Rodulphus
in verbo, ⁊ ob eluſionem de reſcrip. no. tamen quod in multis caſibus tolleratur ſuperfluitas, vt habetur per Fely. in c. ſolite, in
vlt. col. de maiorita. ⁊ ob. An autem in medio noui remedij excuſet a ſuperfluitate, vide Are. in conſi. que ſcripſi ad Bar. l. iij. §.
ſi rem. ff. de leg. iij. Item pro regu. quod diſpoſitio non debet eſſe
fruſtratoria. vide Com. conſ. xlj. inci. viſo tenore. ad fi. vbi loquitur
de ſtatuto, ⁊ quod idem ſit in priuilegio, vide Com. conſil. x. incip.
viſo tenore ad fin. ⁊ quod potius debeant eſſe ſuperflue, quam ꝙ
quis indebite damnum patiatur, vide ad Bar. in l. fi. §. in computatione. C. de iur. delibe. ⁊ vbi aliquid reſultaret contra mentem
teſtatoris, vide Com. cōſi. dccviij. ad fi. Item adde quod licet verba priuilegij, ita debent intelligi, vt aliquid operentur, tamen ſub
verbis quantūcunqꝫ generalibus non comprehenduntur ea que
non ſolent concedi niſi cum maxima difficultate. Anto. cōſil. xix.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Aliquid operentur. Adde ꝙ hoc procedit etiam in contractibus, vt per Bal. in rub. C. de contrahen.
emp. Item in reſcriptis. gl. in c. ſolite. de maio. ⁊ obe. in gl. in verb.
tanquam. Item in ſtatutis. Are. conſi. cvj. in vlt. dub. ⁊ generaliter
in omni materia, Felyn. in c. j. de conſtitut. vbi limitat ⁊ declarat
d. cap. ſolite.

b ALEX. ¶ Quero vtrum. Si donatio inter coniuges teſtamento confirmatur, an poſtea petatur vt legatum, vide Bal. in d. l. ex
his verbis.

c ALEX. ¶ Vltimo not. No. practicā, qua vtuntur Iudices dum
dicūt, admitto ſi ⁊ inquantū, qꝛ nihil operatur. Adde ꝙ no. Bar.
in l. ⁊ ſi cōditionalis, de autho. tuto. ⁊ ibi ſcripſi. ⁊ ad iſta vide no.
in c. cum contingat. de offic. deleg. operaẗ tñ hec clauſula vnū, vt
in l. quidā conſulebāt. de re iudi. ⁊ adde no. per Bar. in l. ambitioſa. de decre. ab ord. fac. Et de hac practica vide Bald. in c. j. §. hoc
quoqꝫ. de ſuc. feu. Sed quid de confirmatione. vide hic per Imo.
cui adde ꝙ licet confirmatio in forma cōmuni nō attribuat ius,
tribuit tamē cauſam preſcribendi, ſecundū Abb. antiquū in c. dudum. de deci. Facit quod no. Bal. in l. j. C. finiū regun. ⁊ Ang. in l.
poſt mortē. per gl. vbi ſ. de adop. vbi vult ꝙ titulꝰ nullus dat cauſam preſcribēdi ⁊ ad practicā de qua per Bar. hic, vide all. ꝑ Ro.
in l. j. ad fin. ſ. de arb. ⁊ adde ꝙ iſta clauſula nō iuuat in penalibus
ſm Bar. in l. ij. in fi. C. de epiſc. aud. iuuat tñ in iudice deferēte appellatiōi, ſm Bar. in l. edita. de eden. ſecus in nō iudice, vt ibi per
eū. Dicit etiā Bal. in l. j. C. quomd. ⁊ qñ iudex. qꝺ ſi dico, admitto
poſitionem ſi, ⁊ inquātum intelligitur. ſ. de iure. ⁊ ad Bar. hic, adde Imo. in l. iudex poſtq̄. ad fin. de re iudic. ⁊ de iudice admittente, ſi ⁊ inquantum de iure tenetur, vide Auge. in conſi. cixxx.

P. PAV. P. ¶ Vide Ro. cōſ. cccci. ⁊ Bal. in rep. l. edita. C. de edē.
⁊ in quātū ꝙ ꝑ ſolā admiſſionē, a ſe abdicauerit poteſtatē cognoſcendi, an ſit admittēda. ⁊ ꝙ talis cognitio ſpectet iudici ad quē,
vide Bal. conſ. ccclx. iij. vol. Pau. de Caſt. conſ. xxiij. ⁊ cō. xxix. vide
que ſcripſi in l. ſciendum. ff. de appel. ⁊ de illa clauſula ſi, ⁊ in quantum. vide Prepoſitum in c. ſepe. de appel. Fel. in ca. cum contingat. de offi. delega. vbi late, ⁊ in c. quod ad conſultationem. in
prin. de re iudi.

1 ☞ Facultas ſoluendi aliud pro alio, tranſit ad ſingularem ſucceſſorem.
2 Legato fundo, ⁊ ſi nolet dare fundum, debeat heres dare centum, tale legatum non dicitur alternatiuum. ⁊ nu. 3.
4 Dominium in legato alternatiuo non tranſit niſi a tempore electionis.
5 Actio ex teſtamento licet ſit ſtricti iuris, habet tamen inſtar bone fidei.
6 Facultas ſoluendi, quando perimatur litis conteſtatione.

1 **§. Heres.** † Facultas ſoluēdi aliud pro alio trāſit ad ſingularē ſucceſſorē, hoc dicit. ¶ Op. hic innuit
tex. quod fundus petebatur, vt ibi, fundi perſecutionem, ⁊c. ⁊ ibi,
ſi fundus non preſtaretur. Cōtra. in obligatione alternatiua libellus dꝫ eſſe alternatiuus. ⁊ ſententia alternatiua, vt j. de ver. ob. l.
2 vbi aūt. §. qui illud. ⁊ Inſt. de act. §. curare. Sol. itelligit † hoc, quādo fundus fuit relictus. ⁊ ſi fundū nollet dare, deberet dare centum, ita exponūt Dy. Iac. de Are. ⁊ Pet. ⁊ ſic ſolus fundus erat
in legato, pecunia erat in ſolutione. Ex hoc ſequitur quod gl. prima huius §. que intelligit hoc legatum eſſe alternatiuū. non bene
loquitur, nec tex. procederet. Op. ſecundum hoc, ſi fundus tantū
erat in legato. poteſt heres partē fundi ſoluere. vt j. de ſol. ſi ſtipulatus. §. j. ſed hic dicitur contrarium. Reſpon. illud verum quādo
ſpecies eſt in obligatione ſimpliciter, ⁊ in ſolutiōe nihil aliud. Secus ſi eſſet ſpecies in obligatione, ⁊ quātitas in ſolutione. vel ecōtra vt hic, ⁊ l. antepe. ſ. ſi ex nox. cau. aga. Et hoc ꝑ rationē ne perueniatur ad illud incōueniens, quod pars ſoluatur in re, pars in
eſtimatione. ecōtra l. in executione. §. pro parte. j. de verb. ob. ⁊ ſ.
3 de cōdi. inde. l. ſi non ſortē. §. ſi decem. † Op. in legato alternatiuo
non tranſit dominium, niſi a tēpore electiōis. l. huiuſmodi. §. Stichū. ⁊ ibi no. ſ. eo. ⁊ l. apud Aufidiū. j. de op. leg. ergo hic non poteſt fundus vēdicari antequam per eum, qui debet eligere, eligaẗ.
Reſpon. vt dixi. hic non fuit legatū alternatiue. ſed fuit legatus
fundus licet pecunia eſſet in ſolutione ſi nollet fundū ſoluere, qꝺ
no. trāſit enim dominiū rei legate ſimpliciter, licet aliud ſit in ſolutione. Nec poteſt dici, quod hic non agatur rei vēdicatione, ſed
hypothecaria, nam tunc non eſtimaretur fundus, vt in fine legis
dicitur: ſed liberaretur quis ſoluēdo id qꝺ petitur. l. Paulus. in fi.
4 ſ. quib. mod. pig. vel hypot. ſolu. ¶ † Quero practicā huius legis:
Reſpon. quidam qꝺ debent ferri due ſententie, vna de preſtando
fundo, alia ſi fundus non preſtetur de preſtandis centum, ꝙ gloſ.
non tenet, ⁊ bene qꝛ illud habet locum in arbitrarijs: ſed in actionibus bone fidei non feruntur due ſentētie, vt no. dicit gl. j. in l. j. ſ.
5 de act. empt. † Sed actio ex teſtamento, licet ſit ſtricti iuris, habet
inſtar bone fidei. l. in minorũ. C. in qui. cau. in inte. reſti. non eſt ne.
⁊ no. j. l. proxi. ⁊ ideo dicit gloſ. ꝙ ante ſententiam interrogabitur
quid velit dare. Si reſponderit de fundo, condemnabitur in fundo, alias in quantitate. Vide gloſſ. no. Similiter no. in gl. in d. l. f. in
prin. ſ. de emp. facit quod no. in l. ij. §. item ſi in facto. j. de verb. obl.
6 Sed contra hoc oppo. † quando vnum eſt in obligatione, aliud in
ſolutione, per litis conteſtationem perimitur facultas ſoluēdi. l. ſi
quis ſtipulatus fuerit decem in mille. j. de ſol. Reſpon. illud verū,
quando vnum eſt in obligatione, aliud in ſolutione ex diſpoſitione contrahentis: ſecus ſi ex diſpoſitione legis. Tunc enim nō precluditur via ſoluendi, donec agatur iudicati. l. item veniunt. §. idē
recte. de peti. here. ſed hic eſt vnum in obligatione. aliud in ſolutione ex voluntate teſtatoris, que lex eſt, vt in auth. de nup. §. diſponat. j. ad leg. fal. l. j. in prin. Sed contra hoc oppo. qꝛ etiam quando ex diſpoſitione teſtatoris vnum eſt in obligatione, aliud in ſolutione, per litis conteſt. precluditur via ſoluendi. l. j. §. item ſi ita.
j. ad leg. Falcid. ⁊ l. j. de penu le. ⁊ quando di. le. ced. l. ſi penum. Reſpon. illud verum, quando vnum relinquitur principaliter, aliud
adijcitur in ſolutione penaliter, hic vero non in penam ſed in fauorem heredis fuit inductum, vt ſi fundum nollet ſoluere, poſſet
ſoluere centum. Quantum autem cognoſcatur vtrum ſit in penā,
vel non, dic vt j. de his que pe. nom. l. fin. Vltimo not. practicam,
que hic ponitur in glo. ad ea que dixi in l. eum qui certarum. in fin.
j. de verbo. obligat.

LEX CXIII.

1 ☞ Soluens ſeruum malum, actione de dolo tenetur ad damnum, ⁊ actione prima tenetur ad rem legatam.
2 Actio ex teſtamento eſt ſtricti iuris, habet tamē inſtar bone fidei.
3 Liberatio contingit ipſo iure, quando ſoluitur aliud pro alio creditore volente.

1 **SI heres.** Qui ſoluit†ſeruum malum, actione de dolo tenetur ad damnum,⁊ actione prima tenetur ad rem legatam,hoc dicit.Op.ſ.de pig.actio. l.ſi ſeruus pignori.Sol.gl.primo, ꝙ hic dicatur de dolo, id eſt,ex teſtamento,nomine doli.⁊ hanc tenet Dyn.⁊ Pet.⁊ communiter omnes;Secundo ſoluit gl.quod agitur de dolo,qꝛ actio ex teſtamento eſt ſtricti iuris,in contrario erat bone fidei. In hoc quod
a dicit,†ꝙ hec actio eſt ſtricti iuris,dicit verum,vt habetur in l. in actionibus.in fi.⁊ l.ſeq.de in litem iuran. Tamen quia habet inſtar bone fidei non recurritur ad actionem de dolo.l. huiuſmodi. §.edes.ſ.eodem,propter quod Doc.recedunt ab iſta ſolutione. Puto,quod quelibet ſolutio poteſt ſuſtineri.Aut enim volo agere ad damnum tantũ,⁊ ago actione de dolo, vt hic in prin.legis. Aut volo agere ad rem,cum non ſis liberatus tradendo malam, ⁊ ago actione ex teſtamento,vt hic in ver. ſed quoniam. Nec ob. l.ſi ſeruus pignori.de pigno.act.qꝛ ibi fuit cõtractum ſuper illo pignore,ideo venit in actione ex eo contractu:hic fuit legatus ſeruus generaliter vnde iſte qui eſt traditus,cum ſit malus,non videtur legatus.l.legato generaliter,ſ.eo.vnde de eo quod factum eſt ab eo non agitur ex teſtamento.Item op.qꝛ hic dicitur, quod heres liberatur tradendo pro noxa.Contra,qꝛ imo tenetur ad integrum damnum vt hic in prin.⁊ ſ.de noxa.l.ij. Reſp.hic dimittitur pro noxa legatario volenti.Ad hoc op.gl.qꝛ idem eſſet in qua libet alia re,qꝛ aliud pro alio poteſt ſolui creditore volente.Sol
3 uit gl.†quod eſt verum,non tamen quod liberatio cõtingat ipſo iure.l.fi.§.fi.de ver.ob.Hoc non eſt verum,qꝛ imo liberatio ipſo iure cõtingit, ſi ſoluitur aliud p alio creditore volẽte.l.ſoluta.j.de ſol. Secus ſi ſoluatur adiectio.l.fi.§.fi.de verb.ob. Nec ob. l.ſi ſeruus pignori,qꝛ aliud eſt in contractu. Soluit gloſ.⁊ alio modo.quod hic in fi.corrigitur quod ſ.dixerat.Hoc reprehendit Dy. per l.ſi ſeruus.§.cum quid.ſ.eo.Tene ergo primam ſol. ſcilicet quod dimittatur pro noxa legatario volenti,⁊ ad hoc proceditur hoc ordine,qꝛ legatarius petet damnum actione de dolo, vt hac lege,in prin.Item petet rem actione ex teſtamento,tũc dicet heres, redde mihi ſeruum,quem tibi dedi quod poteſt dicere.l. ſi cum aurũ. j.de ſolu.⁊ l.eleganter.§.qui reprobos.ſ.de pig.actio. tunc poteſt dicere legatarius,nõ reddam tibi rem, niſi prius emendes damnum,vel ſeruum pro noxa dimittas.

LEX CXIIII.

ETiam ſi. Onus pro parte recuſatum,facit legatarium perdere totum.hoc dicit. Op. pena non debet egredi delictum,l. ſcriptum. infra de his quibus vt indig.Sol.hic preſumitur relictum totum contemplatione partis, a qua ſe excuſauit, ſecundum Dyn. vel ſecundum Pet.hoc ideo eſt,qꝛ legatario nõ permittitur ſcindere legatum, l.legatarius,in prin.ſ.eodem.

LEX CXV.

SI quis inquilinos. Si legatur res, cuius non eſt cõmercium ſeparatum ab alia,debetur eſtimatio. hoc dicit. Op.de l.apud Iulianum.§.fin.ſ.eo.Dicit gl.ibi rei non erat commercium alicui,hic ſic.Glo.hoc reprehendit, qꝛ hic nulli eſt commercium.Pet.⁊ Dy.dicunt aliter, vt dixi in lege contraria. Tu dic,quod hic eſt omnibus commercium iſtorum ſeruorum, non tamen ſeparatim a terra,vt in contrario dixi plene.

1 ☞ Alienans rem legatam, tenetur legatario ad eſtimationem,

1 **§. Cum ſeruum.** †Qui alienat rem legatam,tenetur legatario ad eſtimationem.h.d.Op.de l.ſeruum.de manumiſ. Sol. ibi ſeruus legatus e
2 rat teſtatoris,hic heredis.Et ſic habes caſum,ꝙ †rei hr̃dis legate nõ tranſit dominium. Dixi l.ſi heredis,ſ.e. Op.de l.in ſumma. §.pen.de condi.indeb.Sol.vt dixi in l.cetera.§.fi.ſ.eo.

§. Si ita. Dictio cum, coniungit.hoc dicit, quod nota bene,⁊ tene menti.

1 ☞ Iuramentum de non reuocando teſtamentum,non valet.

a **§. Si quis ſcripſerit.** [a]Legatum ⁊ iuramẽtum cõtra bonos mo
1 res,non tenent,h.d.Per hoc dico,†ꝙ ſi quis iurat ſe non reuoca
b turum teſtamentum[b],quod tale iuramentum non valet.Nam auferri ſibi liberam teſtamenti factionem eſt contra bonos mores, l.ſtipulatio hoc modo concepta,j.de verb.obl.ideo talis obligatio per iuramentum non obligat,vt hic, ⁊ in c.non eſt obligatorium.de regulis iuris lib.vj.Et per conſequens ſi facit aliud teſtamentum non eſt periurus,licet aliter videatur tenere Ioan. An. in quadam diſputatione quam ponit in capitulo quod ſemel. de regul.iur.lib.vj.in mercurialibus.

ADDITIONES.

a ALEX.¶Si quis ſcripſerit.In quadam diſput. Quã vide in.l. ſi quis in princ.teſtamenti.j.de legat.iij.

b ¶Teſtamentum.Adde Oldra.conſil.xcv. ⁊ c.xvij. ⁊ que latius poſui in dicta.l.ſtipulatio.

LEX CXVI.

a **SEruo[a] alieno ita.**

ADDITIO.

a ALEX.¶Seruo.Et vide.l.ciuitatibus.j.eodem. Adde an ſeruus ſit capax legati alimentorum.Fede.conſi.xlj.

§. Si quis poſt tempus. Alimẽta ... ſunt relin... ſeruo proprio,hoc dicit.Op.de l.ſeruis.C.eodem.Gloſſa di... ſe ſpeciale in relicto alimentorum que petuntur officio iudi...
1 Per hoc dico,quod†quando fratribus minoribus aliquid alimenta relinquitur, heredes ſunt cogendi ex officio iudicis ... dent,non vt ipſi poſſint petere.

§. Si quis a primo. Ab illo, qui ſubſtitu... eſt vulgariter intelligitur repetita relicta ab inſtitutis:a ſubſtituto pupillariter non ... bentur ex repetitione, que a pupillo deberi ceperunt. hoc ... Hunc §.declaraui in l.licet.ſ.eo.Et dic vt in glo.

§. Si ab impubere. Non cenſetur repe... conditio, que rep... vitiaret,hoc dicit.

a **§. Ineptas.** [a]Inepte voluntates defunctorum ... ſunt ſeruande,hoc dicit,quod no.

ADDITIO.

a ALEX.¶Ineptas.Per hunc tex.dici poſſet male obſeruat... fuiſſe in morte domi.Ludo.Corteſij, qui in teſtamento prec... quod in funere eius adeſſent ſub certo ſalario omnes ſonato... muſice artis,cuiuſcunq; generis,qui tempore ſuo adeſſent,qꝛ ta... lis voluntas tanquam inepta ſeruanda non erat.

LEX CXVII.

a **FIlius familias.** [a]Filius pubes a patre ... libertus a patrono,qui ... libet a fiſco ſuccedente,poteſt ab inteſtato fideicõmiſſum relinquere,hoc dicit,in principio legis cum §.ſequen.

ADDITIO.

a ALEX.¶Filiusfamilias. Uide que dixi in l.qui filio,§.ij.de hered.inſti.

§. Apud Marcellum. In quantum quis honoratur,in tantum aggrauatur. hoc dicit. Diuide hunc §. ſecundum lect. clarom. Primo ponitur thema,⁊ queſtio. Secundo, reſponſio, quando certum eſt vtrunque legatum fore dilatum in tempus. Tertio quãdo certum eſt fideicommiſſum fundi eſſe dilatum in tempus ⁊ pecuniarium non.Quarto, quando eſt dubium vtrum pecuniarium ſit dilatum,vel non. Quinto redit ad tertium, ⁊ circa ... determinat vnum dubium.Secunda ibi,⁊ ait Marcellus. Tertia ibi,ſed ⁊ ſi Titij.Quarta,ibi,ſed vir.Quinta ibi,certe. Secundum gl.legitur alio modo,qꝛ primo ponitur thema,⁊ queſtio. Secundo reſponſio, quando certum erat vtrunq; fideicommiſſum fore dilatum.Tertio, quando dubium erat, an fideicommiſſum pecuniarium eſſet dilatum.Quarto,ponitur reprehenſio Iuriſconſulti circa tertium dictum.Secunda ibi,⁊ ait. Tertia ibi,ſed ⁊ ſi Titij,⁊c.Quarta ibi,ſed vir.Secundum hoc eſt varietas ... lum in verſi.ſed ⁊ ſi Titij.Nam ſecundum gl.loquitur in caſu dubij,⁊ reprehenditur per Iuriſconſultum,ſecundum quod ... gi loquitur in caſu certi, ⁊ non reprehenditur. Materiam ... plene videbitis in l.Imperator.§.ij.j.tit.j.

1 ☞ Fundi qui legatur non allibrato, qui ex forma ſtatuti ... poteſt acquirere,debetur eſtimatio.
2 Teſtis deponens ſuper valore rei,qualiter deponere debeat.
3 Eſtimatio fundi fit ex qualitate reddituum.

§. Si quid alicui. Legatum rei cuius eſt commercium in commun... non ſit legatarij,valet:⁊ eſtimatio debetur.hoc dicit.Op.j.de ... fideicommiſſa.§.ſi ſeruo. Solu. intelligas in teſtatore ſciente ... hic:ſecus in ignorante,vt ibi.Item opp.j.titu.proxi.l.mortuo ... Labeo.Sol.Intelligas quod non erat prohibitus propter ...
a ctum,ſed alia ratione.Quero exemplum[a] de qualitate ... exemplum ponit.Tu dic melius exemplum eſſe in l.ſi quis inquilinos.ſ.eo.⁊ l.cetera.§.ſi duobus.ſ.eod.Quero exemplum ... ſa probabili:Glo.non ponit.Iaco.de Are.ponit ex... j.C.non lic.habi.metrocomie.lib.xj.Secundum hoc ...
1 †quod ſi legatur fundus alicui non allibrato,[b]qui ſecundum for
b mam ſtatuti non poteſt acquirere, quod ei debetur eſtimatio.
2 ¶Not.text. qui dicit,quanti ſolet comparari, ⁊ ſic teſtis non redderet ſufficientem cauſam, ſi dicit rem tantum valere, quia ipſe tantum daret: ſed quia tantum ſolet vendi communiter ...

De hoc in l.pretia rerũ.in fi.ĩ.ad l.Falc.ad quod facit.ſ.e.l.ſi fundum per fideicommiſſum.in prin.vbi † ex qualitate redituum fit ſtimatio fundi.C.de reſcin.vend.l.ij.⁊ l.ſi ſeruus.ſ.de cond. fur.⁊ de dona.cauſa mortis.l.mortis cauſa.in fin.

ADDITIONES.

AND. BAR. ¶ Quero exemplum. Et no. pro q. in qua nunc conſulo ⁊ alleg.iſtum tex.⁊ dictum Bar.hic, Albe.de Ro.in tra. ſtatutorum in ij.parte.in q.ij.in j.col.vbi omnino vide. ¶ Non allibrato. Adde Roma.conſil.cccclx.

☞ Verba directa trahuntur ad fideicommiſſum, ſi iure directo non poſſint valere.

Rogari quis non poteſt vt quem directo faciat heredem, quia auferretur libera teſtamenti factio.

§. Ut quis heredem.

Verba † directa trahũtur ad fideicõmiſſum, ſi iure directo nõ poſſunt valere.hoc dicit.Que eſt ratio, ꝙ † qs non poteſt rogari, vt quem directo heredẽ faciat? Reſpon.quia auferret liberam teſtamenti factionem, vt no. in l.ex facto.in prin.infra ad Trebel.quod eſt contra bonos mores.

☞ Non poteſt quis grauari vt filium ſuum emancipet, ſcilicet, actione ex teſtamento, ſed iudicis officio, ſi agnouit legatum.

Patria poteſtas eſt res ineſtimabilis.

§. Secundum vulgarem.

Non poteſt † qs grauari, vt filium ſuum emancipet, hoc dicit. Op. de l.ſi cui legatum.ĩ. de condi.⁊ demon. Dic quod iure actionis ex teſtamento, non poteſt quis cogi emancipare, vt hic: ſed ſi pater agnouit relictũ factum ſibi.poteſt cogi iudicis officio, vt in lege contraria, no.in l. cogi.§.ſi pater.ĩ.ad Treb.No.ex hoc tex.quod patria poteſtas † eſt res ineſtimabilis.

§. Edes.

Non poſſunt legari edes deſtruende. hoc dicit. De hoc plene in l.cetera.§.j.ſ.eod.

§. Si fideicommiſſum.

Legatum ſeruo, acquiritur ei, ſi liber reperitur tempore quo dies cedit.

§. Diui Seuerus.

Fideicommiſſum vniuerſale conditionale, nõ poteſt ante conditionem reſtitui fideicommiſſario in poteſtate conſtituto, etiam ſi ſunt plures fideicommiſſarij. Item ante diẽ quis non cogitur reſtituere, ſed cauere, alias patitur miſſionẽ, ⁊ miſſio patris, vel domini poteſt prodeſſe ſeruo, vel filio.h.d. multũ no.⁊ magiſtraliter. Primo loquitur in fideicommiſſo conditionali. Secundo, in fideicommiſſo in diem. Secunda ibi ijdem principes. Principium §.gl intelligit in cõditione emancipationis, vel in alia conditione extranea, ⁊ quelibet põt eſſe bona. ¶ Op.de l.poſt mortem.C.de fideic. Gl.reſpondet. ꝙ hic dilatio erat in fauorem filiorũ, ibi in fauorẽ heredis, vt hic, in iij.gl.quã vide. Si habetis in iſta gl.pater, vult dicere patruus. Sed ſi hoc eſſet verũ, quare nõ poſſunt iſti filij renunciare fauori ſuo, cũ tex.hic dicat, ex volũtate eorũ nõ poſſe reſtitui, ⁊ cõtra l.nihil, proponi.§.omnib⁹. ĩ.e. ⁊ cõtra l.ſi quis in conſcribendo.C.de pact. Unde gl.ſoluit aliter, ꝙ hic erant plures fideicõmiſſarij, ibi vnus. Sed certe adhuc durat oppoſitio, quia omnes videntur poſſe renũciare iuri, ſeu fauori ſuo. Quare gl.ſoluit tertio modo, dicẽs, dic ꝙ ibi fideicommiſſũ erat relictũ in diem omnino exiturum, ⁊ ſic non erat conditionale: hic ſic. Idẽ tenet ĩ.ad Treb.l.ſed ⁊ ſi alio.ſed hec ſolutio non eſt vera, quia ibi ĩ l.poſt mortẽ erat fideicõmiſſuz cõditiõale, quia poterat fideicõmiſſari⁹ decedere antequã decederet ille qui erat rogatus de reſtituendo, vt ibi patet in quadã parua glo. Dic ergo, ꝙ intellectus d.l.poſt mortẽ, ponitur in l.ſed ⁊ ſi ante.ĩ.ad Treb. in tex.nã ante diem, vel cõditionẽ, bene poteſt fieri reſtitutio, d.l. poſt mortẽ.nõ tñ ꝙ actiones transferantur per Treb.quia nõ fit reſtitutio ſecundũ voluntatẽ defuncti, d.l.ſed, ⁊ ſi ante.in tex.ſed aduenientе die, vel conditione, transferentur actiones per Treb.vt ibi: quia reſtitutio facta eſt ei, cui teſtator voluit, ſed in §. noſtro, ſi reſtitutio fiat ante, tunc non trãſeunt actiones, nec trãſibunt adueniente die, vel cõditione, quia nõ eſt facta reſtitutio ei, cui teſtator voluit. Nam videtur reſtitui patri, cui queritur per filios, vel reſtituitur ei, qui forte nõ erit tẽpore exiſtentis cõditionis in rerum natura. Hoc ꝓbatur in l.ſi mulier.§.ex aſſe.de iure dotiũ. vbi nõ põt fieri reſtitutio per Treb.ꝓcuratori in rem ſuã, ⁊ iſta procedũt clare, ſi intelligis filijs debere reſtitui ſub cõditione emancipationis: ſed ſi intelligis ſub alia cõditione, tũc vtrum actiones trãſeunt per Treb.adueniente conditione, penderet ex hoc, an ipſi ſint ſui iuris, ⁊ omnes illi, quibus facta eſt reſtitutio, viuant. ¶ Sed op.licet actiones nõ trãſeant per Treb.nonne trãſeunt ex virtute donationis, l.illã.⁊ l.in donationib⁹.C.de dona. Reſp.bene tranſirẽt, nõ tamẽ iſte reſtituens haberet beneficiũ Treb. vt eſſet tutus exceptione contra creditores ſicuti vendens hereditatem, l.ij.C.de here.vel actio.ven. Item ille cui facta eſt reſtitutio, non habet ita perfecte ex donatione, ſicut ex Treb.l.iij. C.de noua. coniuncta l.facta.§. ſecundo infra ad Trebell.⁊ ibi dicam ¶ Item op.de l.⁊ heredi.§.pen.ſ.de pac.vbi filius poteſt paciſci de non petendo illud, quod eſt ſibi relictum ſub conditione. Reſpon.fateor, ſed hoc non eſt pactum de non petendo, ſed eſt volũtas, ꝙ ſibi ſoluatur.per quam ſolutionem heres nõ liberatur, quia nõ fit, vt debet, vt hic dicitur. Ad fi.op.de l.acquiritur.in prin.de acqui.rerum domi.⁊ Inſtitut.per quas perſonas no.ac.per totũ. vbi per filium vel ſeruum queritur patri, vel domino, nõ ecõtra. Sol.hic eſt caſus ſpecialis, in quo ſicuti ei poteſt queri legatum ſi tẽpore quo cedit dies legati, erat ſui iuris, ita poteſt per patrẽ vel dominum queri ei, quia iſta ſtipulatio, vel miſſio, de qua loquitur hic, limitatur ſecundũ naturam legati: quia etiam ſeruus iſto caſu poſſet pro ſe ipſo ſibiipſi ſtipulari facit l.j.ij.⁊ iij.ĩ.vt leg. no.ca. Ultimo hic eſt quedam gl.ſuper verbo, deceſſerit, que innuit quod fideicommiſſario mortuo, poſtquam dies fideicommiſſi ceſſit ante reſtitutionem, quod non tranſmittitur ad heredem. Simile no.in l.cum filio.in prin.ſ.eod.ſed ibi reprendi.

1 ☞ Exiſtentia liberorum quando faciat deficere conditionem fideicommiſſi.
2 Exheredatus an habeatur pro mortuo quoad commodum alterius.
3 Decedens cum filio, qui eſt de ordine fratrum minorum, dicitur decedere ſine liberis.

a §. Cum quis rogatus.

[a] Quo ad cõditionis defectum ſufficit extare liberos, licet non ſint hr̃des.h.d.
1 † Op.⁊ videtur ꝙ qui non ſunt hr̃des, habentur pro mortuis, l.j.§.ſi pater.ĩ.de coniun. cum eman.l. Sol.quandoqz decedit quis cum liberis exiſtẽtibus hr̃dibus, ⁊ non eſt dubium ꝙ conditio deficit, l.j.C.de cõdi.inſer.
b Quandoqz decedit quis cum liberis [b] inſtitutis, ⁊ ſic poſſunt eſſe hr̃des ſi volunt, ⁊ tunc idem, quia conditio deficit, etiam forte ſi nõ adeant hereditatem, vt hic. Quãdoqz quis decedit cum liberis, qui non poſſunt hr̃des eſſe ſi volunt, quia exheredati, tunc nõ facit deficere conditionẽ, d.l.j.§.ſi pater.ĩ.de coniun.cum eman.li. Ita ſentit gl.hic, quam no.quia filiorum cauſa videtur appoſita conditio, vt gl.dicit. Cõtrarium tenet gl.in l.ex facto.§.fi.ĩ.ad Treb.⁊ iſtud tenet Iac.de Are.per leges hic alleg.in prin. gl. Idẽ tenẽt Pet. ⁊ Cy.in d.l.j.C.de cõdi.inſer. aſſignat rationem, quia in conditionibus inſpicimus merum factũ, l.qui heredi.in princi.⁊ l.Meuius. de cond.⁊ demon.⁊ ad l.j.§.ſi pater.ĩ.de coniũ.cũ eman.li.reſpon-
2 det, † ꝙ habetur exheredatus pro mortuo quantũ ad ſuum commodum, non autem quo ad commodũ alterius. Sed certe in d.§. ſi pater, habetur pro mortuo ad commodum alterius, ſcz, nepotum, qui admittũtur in totum cũ alias non admitterẽtur niſi pro parte. Reſpon.glo.hic filij faciebant deficere fideicommiſſum, ſicut defectus cuiuſlibet conditionis adiecte, ideo non attẽditur, ſi ſint heredes, vel non, vt dictuz eſt, ibi filius excludebat nepotes a medietate, quia concurrebat cum eis. Ipſo ergo excluſo per exheredationem, non põt concurrere: ideo nepotes habẽt totũ. Pre-
c dicta omnia ſunt vera, [c] quã filius poterat ſuccedere, ſed excludit voluntate ſua, vel voluntate teſtatoris, ſed vbi excluditur a lege ex alia cauſa, vt quia deportatus, tunc nõ faceret conditionẽ deficere.l.ex facto.§.ex facto.ĩ.ad Treb.⁊ de contrata.l.j.in fi.⁊ de bon.
3 lib.l.ſi necem.§.ſi deportatus. † Et per hoc dico, ꝙ ſi aliquis decedit cum filio, qui eſt de ordine fratrum minorum, qui non põt habere, nec in proprio, nec in communi, ꝙ dicitur decedere ſine libe-
d ris, quod pono [d] in iiij.lib. Minoricarum.

ADDITIONES.

a P.PAV.P. ¶ Cum quis rogatus. An deciſio huius §.procedat in conditione ſi ſine filijs deceſſerit, vide Socy.in repe.l.cũ auus. ⁊ ff.de condi.⁊ demonſtra.

b ALEX. ¶ Cum liberis. Uide no.per Ang.⁊ Imol.in l.Lucius. ſ.de here.inſti.⁊ vide in d.l.ex facto.§.fi.

* CLAVD.DE SEISS. ¶ Iſtud limitat hic ſingulariter Ro.vt non procedat in conditione ſubintellecta.quod dictum notat, licet non firmet. Alex.in l.centurio.ſ.de vulga.⁊ pupil.

c P.PAV.P. ¶ Sunt vera. Uide omnino Comen.conſi.cxxj.inc. Gerardus per totum, maxime.in fin.

d ALEX. ¶ Quod pono. Uide eum in l.iij.in fi.de bo.poſ.cõtrata. ⁊ quod no.in l.j.§.quidam filium.eod.titu.

1 ☞ Prohibitio alienationis ſimplex, continens fauorem perſone prohibite ſolum, non valet.
2 Prohibitus alienare ſimpliciter cum erit perfecte etatis, non tenetur: impeditur tamen alienare per ſe, vel curatores, quando nõ eſt etatis legitime.
3 Prohibitio alienationis facta legatario, continens fauorẽ alterius, videtur facta ipſius fauore, licet non ſit expreſſum.
4 Alienari ratione affectionis, ſi res prohibetur tunc fauore ipſius cenſetur facta prohibitio.

Prohibitio ſimplex alienatiõis vaſallorũ, dicitur facta cũ cauſa.
5 Prohibita re legata, ſimpliciter alienari, qñ prohibitio valeat.
6 Alienatio prohibita reſpectu certe perſone, quãdo impediatur.
7 Alienatio prohibita odio certe perſone, ea facta, heres defuncti admittitur ad reuocandum.
8 Heres etiam de iure digeſtorum tenetur vltra vires hr̃ditarias.
9 Alienatio quando eſt prohibita reſpectu certe perſone, an detur remedium quod alienatio fieri poſſit.
10 Prohibita res alienari, poteſt alienari propter dotem vel donationem propter nuptias.
11 Statuto ciuitatis prohiberi poteſt, ne alienatio fiat in forenſem, ⁊ valet ſtatutum.
12 Statutum prohibens alienationem fieri in eccleſiam, non valet.
Facta cõtra priuilegia eccleſie inducta per ſummos pontifices, ⁊ Imperatores, ſunt contra libertatem eccleſie.
Eccleſia ex priuilegio, ſolo titulo abſque traditione, acquirit dominium.
Priuilegio, quod eccleſia ex ſolo titulo acquirat dominium, non poteſt renunciari.
13 Prohibitio alienationis facta per legem, quid operetur.
14 Alienatio, ⁊ dominij tranſlatio, quando poſſit per contractum prohiberi.
Caſus, quibus dominij tranſlatio prohiberi poſſit.
15 Dominij tranſlatio non impeditur per ſententiam arbitri prohibentis alienationem.
16 Preceptum iudicis impedit tranſlationem dominij.
17 Prohibita alienatione, videtur prohibita heredis inſtitutio.
18 Venditione prohibita, videtur prohibita omnis alienatio.
19 Donatione prohibita, an videantur prohibiti alij contractus.
20 Prohibitio de alienãdo facta filijs, an videatur facta nepotibꝰ.
21 Prohibitione facta heredi, an comprehendatur heres heredis.
22 Prohibita res alienari vſucapitur, ⁊ preſcribitur.
23 Preceptum iudicis nudum non valet, in his in quibus requiritur cauſe cognitio.

a §. Diui. [a] Prohibitio alienationis facta ſine cauſa, reſpe-
ctu certe perſone non valet, alias valeret, niſi in
preiudiciũ creditorũ. h. d. vſqꝫ ad §. cũ pater. Primo, ponit dictũ,
quãdo prohibitio eſt facta ſine cauſa, ⁊ abſqꝫ reſpectu certe perſo
ne. Secundo, quando eſt facta reſpectu certe perſone. Tertio, il-
lud ſm dictum limitat. Secunda ibi, ꝙ ſi liberis. Tertia ibi, ſed
hec neqꝫ. Op. ꝙ hic ſit mala grammatica, nam accuſatiuus, eos,
poſitus in prin. caret regimine, cõtra l. Plautius. de auro. ⁊ argẽ.
leg. Sol. gl. ⁊ fatetur oppoſitum. Vel dic aliter, vt in gl. ¶ Opp.
⁊ intro primam gl. magnam. Nam ſemper reperitur perſona, cu-
ius contemplatione ſit facta prohibitio, ſcilicet perſona heredis,
l. peto. ij. reſpon. j. ti. primo. Huius timore, hic §. legitur in prima
gl. tribus modis. Primo, ꝙ hec prohibitio fuit facta heredi, qui
ſolus erat. Unde non eſt alius, cuius interſit, argu. l. Mutiane. in
fin. de condi. ⁊ demon. ſed tunc obſtat, qꝛ videtur dictum contem-
platione venientiũ ab inteſtato, vt j. de cõdi. ⁊ demon. l. is, cui ſub
conditione. Sol. vt ibi. Secundo, ⁊ tertio modo legitur, ꝙ iſta ꝓ-
hibitio fuit facta heredi, qui habebat coheredem, vel fuit facta le
gatario, ⁊ tunc obſtat cõtrarium de d. l. peto. in prin. Sol. hic lo-
quitur in ꝓhibitione alienationis, que continet fauorem perſone
prohibite, cui fauori, alienando põt renũciare: ibi diſpoſitio cõti
1 nebat grauamen, ⁊ ſic videtur factum gratia coheredũ † No. ergo
ꝙ tunc eſt verum, ꝙ ſimplex prohibitio alienationis non valet,
b quãdo continet fauorem perſone prohibite [b] ſolum: quod infra de
clarabo per plura cõtraria. Op. extra gl. C. de vſucap. pro emp. l.
ij. vbi non fuit reſpectu certe perſone facta prohibitio, ⁊ tamẽ va-
let. Solu. gl. ꝙ ibi fuit facta prohibitio cum cauſa, hic ſine cauſa,
que ſol. non eſt vera. Nam ibi cauſa reſpicit fauorem perſone pro-
hibite: vnde idem eſt iuris, ſicut quãdo ſine cauſa, vt j. de condi. ⁊
2 demon. l. Titio centum. in prin. Dic ergo, ꝙ † iſta ſimplex prohibi
tio non valet, vt prohibitus impediatur alienare, cum erit perfe-
cte etatis: ſed bene impeditur alienare per ſe, vel tutores, vel cura
tores ſuos, qñ non eſt etatis legitime, tunc enim illi fauori, alienã
do renunciari non poteſt, vt in contrario. Op. j. de adi. leg. l. iij. §. ſi
quis ita. Sol. hic loquitur quãdo prohibitio reſpicit fauorẽ pro-
hibiti tantum, ibi continet etiam fauorem alterius, ſcilicet here-
dis, quis lederetur alienatione facta, vt ibi dicit tex. ideo nõ põt
3 alienare in damnum alterius. † Et per hoc no. ꝙ ſemper cũ prohi
bitio eſt facta legatario, continet cõmodum alterius quam lega-
tarij, ſcilicet, heredis, vel familie, que lederetur per alienationẽ, in
eorũ fauorẽ videtur facta ꝓhibitio, licet nõ ſit expreſſum. Hoc ſen
tit gl. C. de fideic. l. quoties. prout loquitur de cauſa tacita, ⁊ Cyn.
ibi clarius in exemplo quod ponit de turri. Op. j. de fideicõ. lib. l.
generaliter. §. ſi petitũ. Sol. hic loquitur quando eſt prohibita alie-
nari res inanimata, ibi quando fuit prohibitus alienari ſeruus, ⁊
ſic perſona animata, cuius intereſt ne alienetur in nouum domi-
4 num peiorem: vnde ſi contra fieret, ſeruus erit liber. † No. ergo ꝙ
in ea cadit affectio, ⁊ intereſſe: ratione, ſeu fauore ipſius rei prohi
bite, videtur facta prohibitio. Unde ſi teſtator prohiberet aliena-
ri vaſallos, licet ſimpliciter, ⁊ ſine cauſa ꝓhibitio valet, per d. l. et
em fauor vaſallorum. Op. j. de condi. ⁊ demon. l. Titio centum. in
prin. dicit gl. ibi apparet ſol. Sed certe ibi nullam video ſolutio-
nem. Unde dicunt quidã, ibi prohibitio fuit facta contemplatio-
ne alumni minus induſtrioſi, ⁊ ſic reſpectu certe perſone, hic ſim-
pliciter. Hoc non valet, qꝛ tunc admitteretur ad reuocandũ ipſe
5 alumnus, vt heres, vt ibi dixi. Dico igit̃ ſic, quãdoqꝫ res † lega-
tranſit directo in legatarium, ⁊ tunc ſimplex prohibitio nõ valet,
vt hic. Quandoqꝫ non tranſit directo, ſed de manu heredis, qꝛ
hꝫ neceſſe emere, ⁊ illi tradere, tunc, qꝛ heres tradit ſub illa cõdi-
tione, nõ poteſt alienari, ſicut ſi tale pactum non alienando appo-
neretur in contractibus, l. ea lege. C. de cond. ob cau. ¶ Opp. i...
manu. teſt. l. Stichus ſeruus. Sol. dico, ꝙ oẽs leges de hac mate-
6 ria loquentes, determinantur per illã. † Nã quando teſtator ro-
tuit alienari contẽplatione certe perſone, aut eſt vſus futuro ſu-
iunctiui, dicendo, ⁊ ſi alienaueris, deueniat in talem, ⁊ nõ impe-
tur alienatio. Tũc enim cũ perfecta eſt alienatio, ⁊ re in aliũ tra-
lata, vocatur per teſtatorẽ perſona cuius cõtemplatione eſt pro-
hibita alienatio, quod fieri nõ poteſt: ſed ſi vteretur verbo indica-
tiui modi, vt ſi alienabis, deueniat ĩ talẽ, tũc alienatio impeditur
ita loquitur hic, ⁊ gl. ita intelligit, dum glo. hic, in verb. nõ poſſit
dicere, dixit, nã ita dixit teſtator, ne alienaret, de hoc j. dicam. Co-
* te ad l. Stichus. potes dicere, ꝙ ibi nõ fuit prohibita alienatio,
* vt j. gl. dicit, vel ſi fuit prohibita, fuit tacite, * que tacita ꝓhibi-
alienationem nõ impedit, l. cum pater. §. libertis, ⁊ ibi not. in gl.
ver. ne id alienarent. j. de lega. ij. vnde ſi teſtator prohiberet rẽ alie-
nare expreſſe, ⁊ ſi alienauerit, deueniat ad Titiũ, videtur ꝙ dicta
ꝓhibitio impediat alienationẽ. Qđ ſ. dixi, nõ prohiberi alienatio-
nem, intellige id eſt, dominij trãſlationem, ſed ipſi fideicõmiſſario,
cuius contẽplatione eſt facta ꝓhibitio, debetur eſtimatio, a. l. ea
lege. cum gl. de condi. ob cau. Contra predicta facit j. ti. j. l. codi-
cillis. §. inſtituto. ⁊ j. tit. ij. l. pater. §. quindecim. Sed nõ ob. ſi bene
inſpiciatur. ¶ Op. j. tit. j. l. codicillis. §. matre. Solu. ſi fuit certa
perſona cuius cõtemplatione fuit facta prohibitio...
7 ꝓhibitio † fuit facta odio certe perſone, hic fauore. Unde quando
fit in odium, admittitur ad reuocandum heres defuncti...
in dubio videt̃ relata voluntas, l. cum ita legatum. de cõdi. ⁊ demon.
⁊ ita intelligit Gui. in l. cũ ij. §. ſi vni. ſ. de tranſac. ⁊ Cy. C. de fidei
com. l. quoties. in additione quã fecit ex dictis Gui. ¶ Venio ad
vltimam particulam, pro cuius intellectu quero, cuius bona ven-
debãtur, ⁊ per cuius creditores. In gl. eſt triplex opi. Primo, ꝙ
vendebãtur bona teſtatoris per creditores heredis, ꝙ reprobat,
⁊ bene. Alij econtra, ꝙ vendebãtur bona heredis per creditores
8 teſtatoris. Hanc † quidã damnant dicẽtes, ꝙ iſto iure nõ tenetur
heres vltra vires hereditatis, ꝙ eſt falſum, vt gl. dicit in l. ſi. §. ...
de iure delibe. expreſſius de iure iſto. ſ. ſol. mat. l. que dotis. Veri-
tas eſt ꝙ iſta ſecũda lec. non eſt bona, qꝛ prohibitio alienatio-
ſi refertur ad bona heredis, nihil importat, vt j. qui, ⁊ a qui. l. he-
res ſeruũ propriũ. ⁊ l. ſi quis inquilinos. §. primo. ſ. eo. l. ⁊ l. here-
dis ſeruus. Dic ergo, ꝙ hic vendebãtur bona heredũ, ſcilicet que
nũc ſunt heredũ, ⁊ que quondam fuerunt teſtatoris, vendebantur
per creditores teſtatoris, hec eſt tertia lec. ⁊ vera, poſita in gl.
¶ Sed op. qđ etiam alienatio facta per creditores, reuocatur poſt
mortẽ hr̃dis, vt j. tit. j. l. peto. §. prediũ. Sol. Ibi fuit facta vendi-
per creditores hr̃dis, ⁊ ſic valet, donec viuit heres: hic per credi-
tores teſtatoris, ſm lectu. ꝙ tenui. ideo perpetuo valet. Sed ſi te-
neres, ꝙ per creditores hr̃dis, ſm lect. primã. ſ. poſitã quam repro-
baui. tũc ꝓcederet ſecunda ſol. poſita hic in gl. ſcilicet, ꝙ hec ...
ligatur ſecundũ illã. Pro hoc j. de fideic. lib. l. cum fidei hr̃dis com-
miſſum. in fin. ⁊ quod ibi no. per gl. ¶ Sumus expediti de om-
9 bus gl. ¶ Circa materiã quero † vtrũ prohibitiõe facta reſpectu
* certe perſone, * ſit aliquod remediũ per ꝙ poſſit fieri alienatio.
Duo dant̃ remedia: Primũ, qđ heres, vel legatarius patiatur fun-
dum vendicari, ⁊ ſe ſuccumbere, l. iij. §. item queri. de rebus cre.
Nam preiudicaret ſententia talis. Sed certe ſi illa colluſio ...
geretur, nõ noceret ei, cuius cõtemplatione facta eſt prohibitio,
l. ſi ſeruus pluriũ. §. j. ſ. e. Itẽ forſan nõ preiudicaret tali ...
c niſi ille fuiſſet citatus, [c] l. in concedendo. de aqua plu. arcen. ...
de re iud. l. ſepe. Dat̃ aliud remediũ, ſ. qđ primo faciat ...
tionem in perſonã permiſſam, poſtea poterit alienare ...
vt j. ti. ij. l. pater. §. quindecim, ſꝫ alio caſu loquit̃, vt ...
terea, ſi diceretur ꝙ prima alienatio eſſet facta ficte, ...
10 ret, l. nuda. de cõtra. emp. ⁊ l. emptor. de aqua plu. arcen. ¶ Que-
ro, vtrum hic fundus reſpectu perſone vel cauſe alienari prohibi-
d tus, poſſit alienari propter dotem, [d] vel donationẽ propter nup-
tias. Jaco. de Are. ꝙ ſic, ar. l. mulier. §. cum proponeretur, ...

in princ. ad Trebel.⁊ authen. res que. C. communia de lega.⁊ corpore * vnde ſumitur. ¶ † Quero, an per ſtatutum[e] ciuita- poſſit fieri prohibitio alienationis: pone, ſtatutum eſt hic, qđ n valet alienatio que fieret in non ſubiectū. Hanc q.d. Old. diſ- tauit,⁊ reducit eam ad duo dubia. Primo, vtrum hec prohibi valeat reſpectu non ſubiectorum laicorum, vt forenſiū. Et de- minauit, ꝙ valet. vt C. de contrahen. empt. l. dudum, ⁊ C. nō li. etroco. ha. l. j. lib. xj. Do tex. quem ipſe non allega. ff. de cōtrahē. p. l. ſi in emptione. §. j. ibi vel mores ciuitatis ⁊c. † Secundum biū eſt,[f] an valeat prohibitio reſpectu eccleſiarum, ⁊ monaſte- rū, que non ſunt ſubiecta: ⁊ determinauit quod ſtatutum non let, qꝛ eſt contra libertatem eccleſie, ergo non valet, vt in auth. ſſa. C. de ſac. ſan. eccl. Quod autem ſit contra libertatem eccle- probatur. Ea que ſunt contra priuilegia eccleſie inducta per mmos pontifices, ⁊ Imperatores, ſunt contra libertatem eccle e. vt no. per Inn. in c. nouerit. de ſent. excom. ⁊ per Cy. in d. auth. aſſa. dixi plene. j. quarum re. ac. non datur, l. prima. §. que oneran e. Sed priuilegium eſt conceſſum eccleſie, vt poſſit emere, ⁊ ex eo olo contractu ſine traditione ei queratur dominum, l. fina. C. de ac. ſan. ec. ergo ſtatutum factum in cōtrarium nō valet, ⁊ puto ꝙ uic priuilegio non poſſit renunciari, qꝛ eſt factum in fauorē pu- blicum. ff. de pac. l. ius publicum, ⁊ l. nemo. ff. eo. ⁊ ibi dixi. † Quid autem operetur hec prohibitio legalis, declaraui de verb. obl. l. ſi ita quis. §. ea lege. dic vt ibi. ¶ † Quero an per contractum[g] poſ- ſit prohiberi alienatio: Certum eſt, ꝙ poteſt quantum ad hoc, ꝙ i contra fiat. committatur obligatio ad intereſſe, vel penam, C. de condict. ob cau. l. ea. lege, de verb. ob. l. ſi ita quis. §. ea lege. Sed an poſſit prohiberi taliter, quod dominij tranſlatio impediatur: l. quod nō, niſi in libertate, vt no. in d. §. ea lege. ⁊ in d. l. ea lege. C. e cōd. ob. cau. ⁊ C. de re. alie. nō alie. l. ſi. Qđ dicit de libertate, ideo t, qꝛ eſt irreuocabilis: vñ idem puto in quacūqꝫ alienatione irre- uocabili, eadem ratione. Eſt alius caſus, ſcilicet, quando quis pa to appoſito de non alienando, reſeruauit ſibi aliquod ius reale n re prohibita alienari, tūc impeditur dominij tranſlatio, l. ſi cre itor. §. fi. ff. de diſt. pig. prout eſt ibi in litera, nullam eſſe venditio- nem, que eſt vera litera prout videri fecimus, cum de facto occur eret in lib. Pandectarum Piſis. Pro hoc C. de iur. emphy. l. fi. Et ex hoc dico, quod ſi tradidi tibi rem ſub pacto de non alienan o, hoc pacto, ꝙ ipſa res mihi obligata remaneat, per hoc impe- ditur dominij tranſlatio. d. l. ſi creditor. §. fi. dixi in d. §. ea lege. A- liud remedium ad impediendam tranſlationē domin. ponit Dy. n l. qui abſenti. §. j. de acqui. poſ. Aliud ponit Odof. ⁊ Cyn. refert. C. de re. alie. non alie. l. fi. ſcilicet, quod in pacto apponantur hec verba, ꝓmittis mihi non alienare, ⁊ ſi contingeret te ad aliquem actum alienationis, ⁊ vēditionis peruenire, tunc eo ipſo res re- uertatur ad me, ⁊ in illū caſum cōſtituis te meo nomine poſſidere, tunc te incipiente alienare dominiū ad me reuertit, ita ꝙ nō pōt tranſire ad aliū. Dico hoc remediū eſſē, nō tñ eſt neceſſariū ꝙ ita exprimatur, ſi ad aliquem actum, ⁊c. ſed ſi dicatur, ſi alienabis, fa- tis eſt, qꝛ te incipiente alienare, dominiū reuertit ad me. Caſus eſt notat. in d. l. cū fidei heredis commiſſum. §. fin. cum l. ſeq. de fideicō miſſ. lib. Sed ſi diceret, ſi alienaueris. ſecus eſſet: qꝛ cōferret in tē- pus alienatiōis perfecte, l. Stichus ſeruus. de manu. teſt. Et hoc modo intellige queſtionē, de propoſita fienda per capitaneum qꝛ diſtingue an ſtatutū loquat per verbū preſentis tēporis, vt ſi pro ponat, vel per verba futuri ſubiunctiui, vt ſi propoſuerit. ¶ Que
5 ro, an † per ſententiam arbitri[h] prohibentis alienationem poſſit impediri dominij tranſlatio: Reſp. non, qꝛ arbitrium ſumit vires ex pacto, ideo non pōt plus, quam pactum, l. non diſtinguemus. §. de officio. ff. de arbi. l. j. C. de arb. hoc tenet Inn. extra de teſtam.
6 c. Raynaldus. ¶ † Quero, an preceptum iudicis[i] impediat trāſ lationem dominij: Inn. in d. c. Raynaldus, tenet ꝙ non, ſed nihil allegat. Ego puto contrarium. Caſus eſt in l. ſi ſciens. de cōtrahē. empt. facit l. diuus. de peti. here. de manu. l. ſeruus hac lege. ⁊ de
7 iure fiſ. l. apud Iulianum. cū ſi. ¶ † Quero, ꝓhibita alienatione, an videatur ꝓhibita heredis inſtitutio:[k] Gl. ꝙ ſic, Dyn. tractat in l. pater. §. Iul. j. ti. ij. dixi in l. ſi ita quis. §. ea lege. de verb. obl. dic vt ibi.* ¶ † Quero, ꝓhibita vēditione, vtrū videat prohibita om
8 nis alienatio: Gl. ꝙ ſic. C. de vſucap. pro empt. l. ij. ⁊ ibi per Cyn. ⁊ plenius ibidem per Gui. facit ad hoc C. de fideicommiſ. l. volun
9 tas. ¶ † Quero prohibita donatione[l] vtrum alij contractus[m] vi deantur prohibiti: Non examino, ſed vide de hoc tex. in l. ſicut. §. venditionis, ⁊ §. ſeq. §. quib. mo. pig. vel hypo. ſol. Facit l. fina. ⁊ ꝙ ibi dixi, de preb. decu. C. li. x. ⁊ l. fin. de iure emphy. ¶ Querit Dy.
20 † prohibitione facta filijs, an videat facta nepotibus: Uide tex.
21 in d. auth. de reſt. fideic. §. nos igitur. ¶ Quero † vtrum prohibi tione facta heredi, videatur facta heredi heredis.[n] Facit bene ad hoc tex. in l. ſicut. §. pe. ff. quib. mod. pig. vel. hyp. ſol. Et licet ibi lo- quatur in permiſſione, idem tamen puto[o] in prohibitione, argu. j.
22 proxi. §. ⁊ j. ti. ij. l. pater. §. fundum. ¶ † Quero, vtrum res[p] prohi

p bita alienari ſi alienetur poſſit vſucapi: Gl. ꝙ non. C. de vſucap.[q]
q pro empt. l. ij. ſed Guil. ibi determinat illud eſſe verum, ſi prohibe[r] alienari res eius, qui nō eſt perfecte etatis: ſecus ſi perfecte. Tūc enim vſucapitur, vel preſcribitur. C. cōmunia de leg. l. fin. §. pen. ⁊ l. qui heredi. §. ſi pars. de condi. ⁊ demon. Item qꝛ talis res poteſt vendi conſenſu omnium. quorum intereſt. l. nihil. §. omnibus. j. e. ⁊ j. ti. j. l. cū pater. §. libertis. ſed patiendo preſcribi, videntur conſen tire, l. alienationis. de verb. ſig. imo longe plus eſt pati preſcribi, l.
23 longe. ⁊ ibi no. de diuer. ⁊ tempo. preſcri. ¶ † Ultimo hec lex indu citur, ꝙ ſicut nudum preceptum teſtatoris non valet, ita nec nu- dum preceptum iudicis. ita dicit Cyn. in l. quoties. C. de fideicom. ſed hec lex non facit, qꝛ nudum preceptum teſtatoris non valet, fauore eius cui precipitur. Preterea, iudex, ſi in precepto adijcit penam. fiſcus illam penam capit. l. mulctarum. C. de modo mulct. ⁊ in feud. que ſint rega. c. j. Dicendum eſt ergo ꝙ ſunt quedam, in quibus requiritur cauſe cognitio, ⁊ iſto caſu nudum preceptum, niſi cauſa cognita non valet, vt C. commi. vel epi. per totum. Que dam ſunt, in quibus iudex poteſt comminari ſine cauſe cognitio- ne, ⁊ tunc nudum preceptum valet, ⁊ intelligo nudum a cauſe co- gnitione, licet ex aliqua cauſa appareat iudicem hoc facere, l. ius alimentorum. §. prius. vbi pu. edu. deb.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. ¶ Diui. An alienans nulliter incidat in penam, vi- de late, Fran. conſ. xviij. vide circa materiam huius §. Ang. conſi. vij. inci. in Dei nomine. ⁊ conſil. cxxx. ⁊ conſil. lxj. incip. teſtator, in vlt. col. ⁊ conſi. ſeq. inci. ſuper puncto, ⁊ conſi. ccvij.

b ¶ Prohibite. Adde Ange. conſ. cxxxvij. ⁊ Paul. de Caſtr. conſi. cxxxiiij. Old. conſi. ccv. Et an ſi teſtator prohibeat alienari, niſi in filios ipſius teſtatoris legitimos. ⁊ naturales, poſſit alienari in fi lios filiorum ipſius teſtatoris legitimatos, per ſubſequens ma- trimonium: vide Bal. conſi. ccccxxxv.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Prohibita alienatio. Iſtud tenet gl. f. in d. l. ſtichus. quam ad hoc pro ſingulari allegat Are. conſi. xviij. in j. dub. vbi in hanc inclinat, licet non ſe firmet.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Reſpectu certe perſone. Quid autem ſi perſone. quarum contemplatione eſt facta prohibitio non ſint in rerum natura tempore alienationis, an valebit alienatio, vide per Pau. de Caſt. conſi. xvij.

c ¶ Citatus. Adde inquantū Alexan. dicit, quod contrariū tenet Ange. Ra. ⁊ Ino. qꝛ citari non debet ille qui habet ius in re ex poſt facto, ſicut in ſententia lata contra inſtitutum nō eſt neceſſa- ria citatio ſubſtituti, vel fideicōmiſſarij. De hoc vltimo vide Bal. conſi. cc. circa medium, libro primo.

d ¶ Propter dotē. Adde vt per Pau. de ca. conſi. xiij. ⁊ xiiij. Ang. conſi. clxxx. Rom. conſi. cclxvij.

* CLAV. DE SEISS. ¶ Corpore vnde ſumitur. An autem ta- lis prohibitio valeat quantum ad legitimam, vide Are. conſi. xix. ⁊ ibi tangit, an etiam valeat quo ad Trebellianicam: ⁊ in vtroqꝫ decidit ꝙ non. ſed in vltimo videtur contrarium notari per Bal. in auth. ſed ⁊ in ea. C. ad leg. Falci.

e ¶ Per ſtatutum. Adde reſpectu laicorum forenſium ꝙ cōſuluit Bal. ſuper ſtatuto Placentie, conſil. ccxcvij. plene per And. Sic. conſi. xiiij. lib. iij. vbi dicit ꝙ Rich. de Sal. conuocato collegio do cto. diſputauit coram Principe, in tēporali ⁊ ſpirituali valere ſta tutum Mediola. quo diſponit, an valeat alienatio facta in nō ſub ditum, nec eccleſiaſticam perſonam, ⁊ ꝙ ita etiam conſuluit Sig. de Hom. ⁊ Fran. de Albe. ⁊ vide Bal. conſi. cxviij. lib. iij. vbi tꝫ va- lere ſtatutum ꝙ nullus poſſit alienare de bonis ſuis, quin omni tempore ſoluantur collecte etiam ſi ſit clericus, vel eccleſiaſticus locus, ⁊ ꝙ conſuluit idem Bal. ſuper ſtatuto Lucano prohiben- te alienationem in ſubditum, niſi ſoluta certa ſumma, an cōprehē dat legata ad pias cauſas, conſi. cccviij. lib. iij. ⁊ ccccliiij. lib. j. conſ. tamen. ccccxxj. lib. iij. ſuper ſtatuto Brixie diſponente, qđ nullus audeat bona alienare, nec dominium transferre de bonis ſitis in comitatu Brixie alicui non ſuppoſito, ⁊ qui non ſubeat onera, ⁊c. conſuluit ꝙ tale ſtatutum non valeat in preiudiciū eccleſiarū, de quo vide que latius poſuit in l. cunctos populos, ⁊ cum Alex. tā- git an ſtatutum prohibens acquirere, cōprehendat volentem ac- quirere ab eccleſia, adde ꝙ voluit Bal. conſi. xxxj. lib. iij. Et inquā tum alleg. Ang. conſi. xlvij. dic ꝙ Ang. dicit, hoc dico non decidē- do, ſed potius allegando. Et inquantum dicit ꝙ Ang. reprehen- dit Iac. Bu. volentem qđ valeat ſtatutū qđ clerici ſint extra pro- tectionem communis, dic ꝙ Ang. conſi. precedenti allegato per ipſum Alex. conſuluit ſuper ſtatuto Florentie, quo cauetur qđ de clinanti iuriſdictionem communis Florentie, non reddatur ius, ⁊ quidā preſbyter fuiſſet captus, ⁊ per inhibitoriā epiſcopi relaxa- tus, deinde ille preſbyter alium capi faceret, ꝙ deberet ſimiliter re laxari, licet ille preſbyter diceret ꝙ ipſe inhibitionem non impe- trauerat. qꝛ dicit Ang. ꝙ debebat contradicere.

f P OM A. ¶ Secundum dubium eſt. Uide Pau. de Caſt. conſi. cxj.

in ij.vol.Fely.in c.eccleſia ſancte Marie.in ij.vol.verſi.nono quero,de conſt:.aliquid in cap.in preſentia.de probatio. Cardi.conſ. cij.⁊ conſ. cxliiij.

g An per contractum.Adde Bal. conſi. ccccxciiij. lib.iij. ⁊ ibi, an iuramentum ſit ſufficiens ad impediendum dominij tranſlationem.⁊ per Ange.conſi.cxxx.

h ¶Arbitri.Adde an per ſententiam arbitri, vel arbitratoris impediatur dominij tranſlatio,Bald.conſi.cccxlviij. lib.iij. Et vide Alexan.in conſi.lix.in v.vol.vbi ponit limitationem per tex. ⁊ gl. in l.ea lege.C.de condi.ob cauſam.

i ¶Preceptum iudicis.Adde Paul.de Caſtr.conſi.xlj.⁊ Andr. ſic.conſi.xij.lib.j.

k ¶Heredis inſtitutio. Adde Bal.in cōſilijs proxime allegatis, ⁊ conſi.ccxlix. lib.ij. Ange. conſil.lvij.Pau.de Caſt. conſi.clxiij.⁊ clxxv.Old.conſi.ccv.

* CLAV. DE SEISS.¶Dic vt ibi.Et in l.peto.§.fi.j.titu.j.

l POMA.¶Quero,prohibita donatione. Adde an ſi ſit prohibitus donare donec moritur,teneat donatio ad ipſam eſtimationem,vide Roma.conſi.lix.inci.propoſitum conſu.in iiij.dubio.

m Alij contractus.Adde an prohibitus alienare poſſit permutare,Pau.de Caſt.conſi.xvj.

n ¶Heredi heredis.Adde Ro.conſ.cccclvij.

o POMA.¶Idem tamen puto.Ita tenet Alexan.conſi.lvj.incip. ponderatis verbis teſtamenti,in j.vol.

p AND. BAR. ¶Quero vtrum res. Et in hoc conſului quod non,Parme:Uide Bar.in l.vbi lex.ff.de vſucap.vbi tenet quod non vſucapitur,⁊ vide ibi ſcribentes. Et vide tex.in l.ij.de vſuc. pro emp.⁊ Alex.conſ.lvij.vol.iij.

q ¶Uſucap.Adde Pau.de Caſt.conſ.ccxc.

1 ☞Emancipatus quando admittatur ad reuocandum alienata,prohibita alienari extra familiam.
2 Iuſſus reſtituere familie,intelligitur de familia teſtatoris.
3 Exheredatus quando admittatur ad reuocandum prohibita alienari.
4 Filius inſtitutus tantum in legitima,an admittatur ad reuocandum totum fundum prohibitum alienari.

§. Cum pater. Ad reuocandum fundum contra defuncti voluntatem alienatum, viuo herede admittuntur filij eius emancipati: in poteſtate vero retenti eo mortuo,ſi ei heredes non ſunt. Item non videtur extra familiam alienatum, ſi omnibus inequaliter, vel vni tan-
1 tum eſt relictum.hoc dicit. ¶†Op. quod emancipati non poſſunt petere,cum deſinant eſſe de familia.l.tutelas,de capi. dimi. ⁊.l.pronunciatio.§.familie.de ver.ſigni. Reſp. quod ſufficit fuiſſe
2 de familia tempore mortis,vt j.tit.j.l.cum ita.§.in fideic.† Quero,cum iubet reſtitui familie,de qua familia intelligatur? Reſp.
3 in dubio de ſua,l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.† Quero an exheredati in totum reuocent? Reſp.gl.dic vt in l.is qui.j.tit.ij.Ueritas eſt,quod pro parte inſtituti non reuocant, l.vnum ex fami-
4 lia.§.ſed ſi vno.⁊ ſequen.j.tit.j.ſecundum Iac. de Are.†Quero, quid ſi filius eſt inſtitutus tantum in legitima, an admittatur ad reuocandum fundum totum? Reſp. ſic ⁊ l.j.⁊ ij.C.ſi quid in frau.pa.⁊ l.cum a matre.C.de re.vendi.⁊ l.fina.§.in computatione.C.de iu.delibe.

§. Interdum. Per interitum ſpeciei pluribus inſolidum debite, quis liberatur ab omnibus.

LEX CXVIII.

a **ETiam hoc.** [a]Iſta lex ⁊ l.⁊ eo modo.j. eod.faciunt ad q.de creditore, qui dixit debitori,ego egerem illa pecunia, vel ſimilia verba, an ex hoc inducatur appellatio? De quo per Cy. in l.in minorum.C.in quib.cau.in inte.reſti.non eſt ne.dixi ſ.de acqui. here.l. ſi quis mihi bona.§.pater Seio filio.

ADDITIO.

a ALEX.¶Etiam hoc.Uide Bar.in ſimili,in l.j.in iij.q.j.de ope. no.nun.

LEX CXIX.

LEgatum eſt. Ponit hic diffinitionem legati.hoc dicit. Aliter diffinitur in l.legatum.j.tit.j.dic vt in gl.

§. Heredi. Quatenus relinquitur heredi a ſeipſo non valet,⁊ accreſcit coniuncto.h.d.Materiam iſtam dixi in l.huiuſmodi.§.ſi Titio.ſ.eod.vide gloſ. j. in fin. ibi, iure hereditario.⁊ dic,quod male dixit Rog.vt in gloſ.ſeq.⁊ l.plane.§.ſi duobus.ſ.eod.Nec ob.l.filiam.j.de aur.⁊ argen.lega.vt ibi patet,quod no.

§. Alienus. Opp.ſ.eod.l.cum filiofamil. Sol. ibi loquitur in alienare, hic in ſeruo.Et ratio eſt que colligitur ex his,que no.in l.ſed,ſi conditioni. §. fin.in f... magne gl.ſ.de here.inſti.

§. Fundus. Seruitutes predij legati, aditione hereditatis confuſe,ſunt reſtaurande. hoc dicit, quod bene nota.

LEX CXX.

1 ☞Relictum in alimentis pauperum, relictum videtur in honorem ciuitatis.
2 Relictum fratribus minoribus pro alimentis,videtur relictum in honorem ciuitatis, ⁊ quilibet de populo admittitur ad petendum.

1 **SI quid.** Quod relinquitur in honorem ciuitatis valet.hoc dicit.†No.quod illud,quod relinquitur in alimentis pauperum,videtur relinqui in ho-
2 norem ciuitatis, vt hic. Et dico, quod illud † quod relinquitur fratribus minoribus,qui ſunt poſiti in altiſſima paupertate, pro alimentis,videtur relictum in honorem ciuitatis,⁊ ſic quilibet de
a populo[a] admittitur ad petendum pro eis,⁊ hoc dixi ſecundum libro Minoricarum,⁊ no.iſtam legem.

ADDITIO.

a ALEX.¶De populo.Uide j.eo.in l.ciuitatibus.

LEX. CXXII.

SI ſeruus. Remiſſio reddendarum rationum non ſe extendit ad reliqua, nec dolum,nec ad peculiū.hoc dicit.No.tex.ibi,ideo,⁊c. Materiam iſtam declaro in l.Aurelio.§.j.de lib.leg.Op.quod ſi relinquitur iſta liberatio ſeruo,aut eſt liber,⁊ non tenetur ex ante geſto,vt C.an ſeruus ex ſuo fa.per totum.⁊ ſ.de neg. geſt.l.que vtiliter. §. qui pure. Aut remanet ſeruus. ⁊ tunc legatum factum proprio ſeruo non valet.l.ſeruis.C.eo.Preterea domino non tenetur ciuiliter.Sol.ſecundum Iac.de Are.hoc importat ſi ſeruo legatur cum libertate peculium,non deducitur de peculio,quod domino debebatur ratione negligentie.Item liberatur remanens ſeruus ab obligatione naturali.

LEX CXXIII.

NIhil. Onus preſtandorum redituum alienationem proprietatis non impedit. hoc dicit. Querit gl.vtrum poſſeſſor fundi poſſit conueniri... lis,⁊ dicit quod ſic.Qualiter iſtud onus ad poſſeſſores transeat, dic vt dixi in l.Caius,de annu.leg. ⁊ l. Lucius, de alim. lega. vtrobique per gl.

§. Omnibus. Quoties eſt prohibitum aliquid ſine conſenſu eorum in quorum fauorem prohibitum eſt,efficitur licitum.hoc dicit.Oppo.quod ſolum poſſit peti eſtimatio,l.ſi fundum per fideicommiſſum.ſ.eod. Solu. gl. Tu dic vt ibi dixi,quia nō erat legatarij,ſed erat futurum ſuum facta alienatione.

a **§. Fructus.** Legatarij non tenentur ſtare colono.h.d.Op.nam teſtator non videtur grauare heredem,niſi in iure quod ipſe habebat,l.ſi domus.§.fin.ſ.eo. l.ſi a ſubſtituto.§.heres.ſ.eo.Sol.gl.ibi loquitur in iure reali, hic in iure quod eſt in perſona.Contra hoc opp.j.titu. ij.l.qui concubinam.§.ſi fundum.Sol.intellige glo.de eo qui habebat ius perſonale,non ad rem, neque ad partem eius, ſed ad aliquid extra. Facit quod dixi in l.ſi res obligata.ſ.eo.Sed ſi eſſet ius ad partem rei,tunc ſecus,vt in contrario.

ADDITIO.

a ALEX.¶Stare colono.Legatarius non tenetur ſtare colono, late per Bar.in l.ſi filio,ſol.matri.

LEX CXXIIII.

1 ☞Dictio cum,⁊ dictio ⁊,⁊ dictio ſi,quomodo differant.
2 Arguere de verbis legis,ad verba teſtatoris.

SI quis legauerit. Dictio,cum, ſi profferatur a teſtatore, ſiue e lege,coniunctionem inducit.hoc dicit.Differentiam
1 inter cum,⁊ ⁊,vidiſtis in l.Titie textores,§.j.ſ.e. † Differentiam
2 inter cum.⁊ ſi,dic,vt in l.centeſimis.§.fin.de verbo.obl.Not. quod licitum eſt arguere de verbis legis ad verba teſtatoris.

LEX CXXV.

1 ☞Inſtitutio facta de eccleſia fratrum Minorum, ciuitas poteſt petere.⁊ nu.3.
2 Relictum pro conſtruenda eccleſia, videtur relictum ad ornatum ciuitatis.
3 Syndicus ciuitatis poteſt petere relictum factum ad conſtruendam,vel ornandam eccleſiam.
Item ex officio epiſcopi,vel iudicis ſecularis hoc peti poteſt.
4 Syndicus ciuitatis,⁊ quilibet de populo,poteſt petere relictum pauperibus.

Relictum

lictum pro alimentis fratribus Minoribus, ſyndicus ciuita
ꝛ quilibet de populo petere poteſt.
actica petendi relictum pauperibus, vel pro conſtruenda, vel
anda eccleſia.
lictum indeterminate fratribus, videtur relictum pro ſuis ne
itatibus.

Ciuitatibus. [a] Ciuitas poteſt petere quod relinquitur in honorē, vel ornatum ciuitatis. h. d. Hic videtur † caſus, ꝙ ſi relinquitur atum vel inſtituatur eccleſia fratrum minorum, ꝙ inſtitutio eat. Secus ſi relinquatur fratribus, non eccleſie, vt in Cle. exi de paradiſo. de ver. ſig. Et videtur relictum ad ornatum ciuita ad cuius ornatum, ꝛ vtilitatem, ſpectat eccleſia, vt l. j. §. ius pu um, ſ. de iuſt. ꝛ iure. ꝛ ī. de au. ꝛ argen. leg. l. Titia. §. fi. Dixi ple n ī. li. Minoricarū. ¶ No. ꝙ ciuitas poteſt petere relictum ꝙ tinet ad ornatū ciuitatis. † Per hoc dico, ꝙ id qđ eſt relictū conſtruendam eccleſiam, vel ad fulciendā, ſeu ornandā iam nſtructā, ꝙ ſyndicus ciuitatis hoc poteſt petere, qꝛ ad publi vtilitatē pertinet. Poteſt etiam hoc fieri officio epiſcopi, vel iam officio iudicis ſecularis, l. hereditas. de peti. here. ꝛ de ann. g. l. Quintus. in fi. ꝛ eſt expreſſum in auth. de ec. ti. §. ſi quis edifi ationem, poterit etiam petere quilibet de populo, vt ī. dicam. Et r hoc puto † cōſultum fratribus minoribus, nā licet ipſi heredi tis ſint penitus incapaces, tamē ſi hereditas relinquitur eccle ipſorum, vel in fabricā eccleſie. ipſa ciuitas poteſt hoc petere, tiam quilibet de populo, vt dicam, qꝛ magis videtur relictum itati quā ipſis fratribus, vt hic, ꝛ l. j. §. publicū. ſ. de iuſt. ꝛ iur. Item no. ꝙ † illud quod eſt relictū hominibus certe conditio in alimenta, pertinet ad vtilitatem, ꝛ honorē ciuitatis. Et per c dico, ꝙ illud quod relinquitur pauperibus, poteſt petere ſyn us ciuitatis, ꝛ etiā quilibet de populo, tex. eſt in auth. de eccle. ſi autē, qui hoc facere ibi, ꝛ omni aliꝫ licentia. ꝛc. † Et per hoc o, ꝙ qñ relinquitur fratribus minoribus aliquid, qui pro nul e tēporali poſſunt eſſe in iudicio. cle. exiui de paradiſo. de vb. qualiter poſſit peti, eſt aduertendū. Nā aut eſt relictū eis pro ū alimentis, ſeu aliꝫs neceſſitatibus, ꝛ tūc poteſt petere ſyndi cōmunis, ꝛ etiam quilibet de populo, per hāc l. ꝛ d. §. ſi autē. oteſt etiam implorari officium iudicis, vt dicā in l. ſeruos. ī. de ꝛ cib. leg. † Sed quero, que erit forma petendi. Reſp. quando tit ſyndicus ciuitatis, vel alius de populo, id quod eſt relictum uperibus, petet ꝙ detur diſtributori ad hoc deputato per te atorem, vel epiſcopum, cum lex dicat, ꝙ ipſe omnino capiat, l. ll. ꝛ l. ſi quis ad declinandam. C. de epiſ. ꝛ cle. ꝛ d. §. ſi autem. Si ero petit, id quod eſt relictum ad fulciendam ſeu ornandam ec leſiam, tunc concludet ꝙ ipſe heres cogatur hoc facere, l. fideicō niſſa. in fi. de leg. iiꝫ. ꝛ ꝙ faciat per ſe, vel per alium, vt ī. de pollici atio. l. de pollicitationibus. que eſt no. ad hoc, ꝛ puto. ꝙ iudex po terit aliquos preponere illi operi, ꝛ ad hoc eius officium implo rari. l. iiꝫ. ī. de ali. ꝛ cib. leg. † Si vero fratribus eſſet aliquid inde terminate relictū in dictum tūc videtur relictum in dictum vſum pro ſuis neceſſitatibus, ꝛ in hoc iudex etiam ſecularis ſuum pōt officium exhibere, vt in Decreta. Nico. que incipit, exiꝫt qui ſemi nat. §. ad hec, qꝛ fratribus, que eſt poſita de verbo. ſignifi. libr. vj.

ADDITIO.

ALEX. ¶ Ciuitatibus. Ad hāc l. dicit Bal. in auth. hoc ampli⁹. de fideic. quod per ſtatuta ciuitatis poſſint deputari executores teſtamentorum, ꝛ vide Bal. in auth. ingreſſi. de ſac. ſan. eccl. ꝛ adde ꝙ licet de legatis piꝫs debeatur quarta epiſcopo. c. cum in offi ciꝫ. de teſt. ꝛ no. Bar. in l. ſi quis ad declinandam, de epi. ꝛ cle. tamē de legatis piꝫs factis ad ornatum eccleſie, nō debetur quarta, ſe cundum Bar. in conſi. cxliꝫ. incip. cōſtitutione epiſcopi Cam. ꝛc. ꝛ adde ꝙ ciuitas poteſt petere relictum quod pertinet ad ornatū ciuitatis, per hoc dico ꝙ id quod eſt relictū ad conſtruendam ec cleſiam ſeu ad fulciendam, vel ornandam iam conſtructam, ſyndi cus ciuitatis poteſt petere, qꝛ ad publicā vtilitatē pertinet, ꝛ po teſt etiā hoc fieri officio epiſcopi, vel iudicis ſecularis, vt l. heredi tas. de pe. her. ꝛ de an. leg. l. legatū. in fi. ꝛ eſt expreſſum in auth. de ec. ti. §. ſi quis edificationem. ꝛ vide Spe. in tit. de inſtru. edi. §. nūc vero aliqua. verſ. nunquid iudex, in vlt. col. poterit etiā petere qui libet de populo vt ī. dicā, ꝛ per hoc puto conſultū fratribus mino ribus, nam licet ipſi hereditatis ſint penitus incapaces, tamen ſi hereditas relinquitur eccleſie ipſorum, vel fabrice eccleſie ipſo rum, ipſa ciuitas poteſt eam petere, ꝛ etiam quilibet de populo, cū potius videat relicta ciuitati, quā ipſis, vt hic, ꝛ l. j. §. publicū, de iuſt. ꝛ iure. Et facit iſtud ad q. đ qua dixi poſt. Bar. in aut. ſi qua mulier. C. de epi. ꝛ cle. ꝛ ꝫ Bar. hic, tenet Bal. in auth. ingreſſi. Itē no. ꝙ illud quod eſt relictū hominib. pauperib. ad alimēta, perti net ad honorē ciuitatis. Et per hoc dico ꝙ illud ꝙ relinquit pau peribus poteſt petere ciuitas, ꝛ etiam quilibet de populo, tex. eſt in auth. de ecc. ti. §. ſi autem qui hoc facere, ibi, ꝛ omni aliꝫ. Et per hoc dico, quod quādo relinquitur fratribus minoribus aliquid, qui pro nulla re temporali poſſunt eſſe in iudicio, vt in cle. exiui de paradiſo, de ver. ſign. qualiter poteſt peti eſt aduertendum. Nam aut eſt relictum eis pro eorū alimentis, ſeu aliꝫs neceſſitati bus ꝛ tunc poteſt petere ſyndicus ciuitatis, ꝛ etiam quilibet de populo, per hāc l. ꝛ d. §. ſi autem. poteſt etiam implorari officiū iudicis, vt dicam in l. ſi ſeruo. ī. de ali. le. Sed quero que erit forma petendi. Reſp. qñ petit ſyndicus ciuitatis, vel alius de populo, id quod eſt relictum pauperibus petet quod detur diſtributori ad hoc deputato, vel epiſcopo, cum lex dicat quod ipſe non capiet, vt all. l. ſi quis ad declinandam, de epiſc. ꝛ cle. ꝛ d. §. ſi autem. Si ve ro petit id quod eſt relictum ad fulciendam, ſeu ornandā eccleſiā, ꝛ tunc concludit ꝙ ipſe, ꝛ heres cogatur hoc facere. arg. l. fidecō. §. fi. ī. tit. iꝫ. ꝛ ꝙ faciat per ſe, vel per alium, vt ī. de poll. l. de pollici ta. que eſt no. ad hoc, ꝛ puto quod iudex poterit aliquos prepo nere, ꝛ ad hoc, eius officium exhibere arg. ī. de ali. ꝛ cib. leg. l. iiꝫ. ſi vero fratribus eſſet aliquid indeterminate relictum, tunc videt relictum pro ſuis neceſſitatibus. Et in hoc iudex etiam ſecularis ſuum poteſt officium exhibere, vt in Decr. Nic. que incip. exiꝫt qui ſeminat. §. ad hec qꝛ fratribus. que decret. eſt poſita de verb. ſig. lib. vj. Adde quod voluit Roma. conſi. lxix. in prin.

§. Lucius. Portio hereditatis pro non ſcripta, accreſcit cum onere coheredi, hoc dicit. Oppo. C. de cad. tol. §. in primo. vbi pro non ſcripta accreſcunt ſine onere. Dy. exponit hic, pro non ſcripta improprie, qꝛ repudiauit, cui cōgruit gl. contraria. Tu dic aliud in hereditate, aliud in legato dixi in l. ſi duobus. §. j. ſ. eo. dicam plene in l. que conditio. de conditio. ꝛ demonſtra. vbi gl. hoc tangit.

§. Eum cui fundus Non poteſt quis in plus grauari, quam apud eū remaneat, deducto onere conditionis. hoc dicit. Opp. de l. ſi fundus. infra ad legem Fal. Sol. vt no. in l. non amplius, in prin. ſ. e. Op. de l. Imperator. §. j. ī. tit. j. Sol. vt ibi dicemus.

LEX CXXVI.

Lucius Si creditor debitori ſuccedit, creditum extinguitur pro parte hereditaria, niſi probetur teſtatorem compenſare voluiſſe. hoc dicit.

1 ☞ Relictum palam filio ſpurio, non reuocatur per heredem extraneum.
2 Uxor ſi eſt inſtituta a viro, ꝛ rogata de reſtituendo illis quibus ſibi videbitur, ſi inſtituit filios ſpurios teſtatoris, non preſumitur tacitum fideicommiſſum.

§. In teſtamento Si ex verbis teſtatoris non apparet perſona, cui debet fieri reſtitutio, qualis qualis preſumptio aſſumit tacite fidei in fraudem legis aſſumpte. hoc dicit. Oppon. de l. non intelligitur. §. j. ī. de iure fiſci. Sol. ibi non expreſſit tunc, ſed in alia parte teſtamenti expreſſerat, vnde de illo videtur ſenſiſſe. Facit quod not. in l. ſi quis ad exhibendum. infra de exceptio. rei iudic. hic vero in nulla parte teſtamenti expreſſit. Unde gloſſ. circa hoc dicit tria. Quādoque teſtator reliquit non capaci palā, ꝛ aperte, vt tali filio meo
a ſpurio, ꝛ tunc legatum non valet, nec applicatur fiſco, [a] ſed remanet apud eos, a quibus relictum eſt, vt dicta l. non intelligitur. in princip. Quandoque teſtator nullam mentionem facit de incapace, ſed alicui reliquit, ꝛ in eius fidem poſuit tacite, vt daret non capaci, ꝛ tunc aufertur ab eo, ꝛ applicatur fiſco. Quandoqꝫ teſtator exprimit cui reſtituatur, ſed non clare, ꝛ tūc aliqualis preſumptio fraudis eſt, non tamen tanta quod ſufficiat niſi probetur re
b lictum non capaci, vt hic in vltima gloſſ. [b] dicitur: licet prima aliter innuat. Et hoc eſt verum ſecundum Iacob. de Are. argum. l.
1 ab ea parte. de proba. ¶ † Not. ergo iſtam diſtinctionem circa primum membrum, ſi aliquis reliquit palam filio ſuo ſpurio, vtrum admittatur ad reuocandum, quilibet heres, etiam extraneus. tex. quod non in fin. C. de natu. lib. ꝛ gloſſ. in l. heredis. C. de his quib.
2 vt indig. dic vt dixi in l. fina. ī. de his quibus vt indig. † Circa vltimum quero, teſtator inſtituit vxorem, ꝛ eam rogauit de reſtituendo poſt mortem ſuam illis, quibus ſibi videbitur, iſta veniens ad mortem inſtituit heredes filios ſpurios teſtatoris, an ex hoc preſumatur tacitum fideicommiſſum. Dixi quod non, quia ex hoc ꝙ vxorem inſtituit, non eſt preſumptio taciti fideicommiſſi. l. fina. in princip. de his qui. vt indig. ꝛ l. pen. de bon. libe. Preterea, iſta lex dicit, quod eſt qualiſqualis preſumptio, quando teſtator ſenſit de certa perſona: ſed in queſtione propoſita teſtator de nullo ſenſit, imo poſuit in arbitrium mulieris. Dixi de hoc, in d. l. fin. de his quibus vt indig.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Applicatur fiſco. Uide Bar. in l. in tacitis. ſ. eodem. ꝛ quod ibi dixi.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN